

สุยามรณจสุส เตปิฏกํ

๑๘

สุตตนตปิฏเก
สํยุตตนิกายสุส
สพ่ายตนวนคโค

ห้องกรมพระจันทบุรีนฤนาถ

สํยตฺตนิกาโย

294.311

ต ๑๗ ๘

ค. 18 ค. 5

สยามรัฐไรต์ เดบีเยก

ลุตตุนตปีฏเก ลัญตุนิกายลุต

สพายตนวคโค

อหัตถคตเถเรน เมฆามมรเสน อาทอ สอชิต

อตุตมตเถเรน อมมโกธอจวเรน

ปน สอชิต

ราชปุมุเชน สยามรัฐวาธินา มหาชนน มุททาบีโต

สยามรัฐลุต ราชธานี

มหามกุฏราชวิทยาลัยธน ปกาสิต

พุทธปรินิพพานา ๒๕๓๐

34811

นักรวมลิตชิตตามพระราชบัญญัติ

กิตฺตนปฺตํ

ปจฺมปณฺณาสกํ	อํกุ	๓
อนิจุจฺวฺโค	..	..
ยมกฺวฺโค	..	๘
สพฺพวฺโค	..	๑๘
ชาติธมฺมวฺโค	..	๓๒
อนิจุจฺวฺโค	..	๓๔
ทุติยปณฺณาสกํ	..	๓๗
อวิขฺชาวฺโค	..	..
นิกฺขาทวฺโค	..	๔๓
กิตฺถนวฺโค	..	๕๖
ถนฺนวฺโค	..	๖๗
ถพฺพวฺโค	..	๘๘
ตติยปณฺณาสกํ	..	๓๐๕
โยคกฺกฺเขมิวฺโค	..	..
โลกกามกฺุณวฺโค	..	๓๓๔
คหปติวฺโค	..	๓๓๗
เทวทหวฺโค	..	๓๕๗
นวปฺราณวฺโค	..	๓๖๖

จตุตฺถปณฺณาสกํ	อังกู ๓๗๘
นนฺทิกฺขวคฺโค	
อฏฺฐจีเปยฺยาโก	.. ๓๘๗
สมุทฺทวคฺโค	.. ๓๘๖
อาสํวสวคฺโค	.. ๒๓๖
เวทนาถํยตฺตํ	.. ๒๕๔
ปจฺมกถกาถวคฺโค	
วโหคตวคฺโค	.. ๒๖๘
อฏฺฐสํคตปริยายวคฺโค	.. ๒๘๕
มาตุคามถํยตฺตํ	.. ๒๘๖
เปยฺยาถวคฺโค	
มาตุคามพถวคฺโค	.. ๓๐๔
สมุพฺพชาทกถํยตฺตํ	.. ๓๓๐
ถามณฺชาทกถํยตฺตํ	.. ๓๕๓
โมคฺคกถถานถํยตฺตํ	.. ๓๕๓
จิตฺตคหปติปจฺจนาถํยตฺตํ	.. ๓๔๗
คามณิถํยตฺตํ	.. ๓๗๖
อสงฺฆตถํยตฺตํ	.. ๔๔๓
ปจฺมวคฺโค	
ทุติยวคฺโค	.. ๔๔๔

กิตฺตนปตฺติ

๓

อพฺยากตตํยฺยตฺติ

อจฺเก ๔๕๕

ปทานุทุกฺโม

.. ๔๘๓

อสาธารณนามานิ

.. ๕๑๓

คากานํ ปสมปาทา

.. ๕๓๔

ปทตฺถปฺปเกโท

.. ๕๓๕

ดํยตุตฺตนิกาเย
โสธนปคฺคํ

อสุทฺตปาไซ	สุทฺตปาไซ	อจฺเก	๓
เนโสทมฺม	เนโสทมฺมิ	..	๓๒
ชาติขมฺม	ชาติขมฺมิ	..	๔๖
สํมฺม เทว	สํมฺมเทว	..	๓๒๘
คิฏฺฐต	คิฏฺฐติ	..	๓๓๓
ยาว เทว	ยาวเทว	..	๓๕๘
ถาภ	ถาภา	..	๓๗๘
อนจฺจนฺติ	อนจฺจนฺติ	..	๒๓๘
๓๓๘	๒๓๘	..	๒๓๙
กามเสฺนโส	กามเสฺนโ	..	๒๕๘
เวทยต	เวทยติ	..	๒๖๐
เวสํติยํ	เวสํติยํ	..	๒๗๘
สุถมฺมิตํ	สุถมฺมิตํ	..	๒๘๖
โหต	โหติ	..	๒๘๘
อเมหิ	อเมหิ	..	๔๐๐
ทานสํมฺภูตานิ	ทานสํมฺภูตานิ	..	..
วกฺกิตติ	วกฺกิตติ	..	๔๓๘
นินย	นินย	..	๔๓๘

สมุดทนต์ปีฎเก สัตตุนิกายสัส
จตุตถุโธ ภาโค

สพายทนวนคุโค

นโม ตสัส ภควโต อรหโต สมมาสัมพุทฺธสัส ฯ

อนิจฺจวคุโค ปจโม

[๑] เอวฺเม สุตํ เอกํ สมํ ภควา สํวคฺฉิยํ วิหริ
เชตวเน อนาถมีถุคิกสัส อารามे ฯ ตตฺร โห ภควา ภิกฺข
อามนฺเตสี ภิกฺขโวติ ฯ ภาทเนเตติ เต ภิกฺข ภควโต ปจฺจสฺสสฺส ฯ
ภควา เอตทวโจ จกฺขุ ภิกฺขเว อนิจฺจํ ยถนิจฺจํ ตํ ทุฏฺฐํ ยํ
ทุฏฺฐํ ตททตฺตา ยททตฺตา ตํ เนตํ มม เนสฺสํหมสฺมิ น เมสฺ
อตุตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สํมมปฺปญฺเวยาย ทญฺจํพุทฺ ๗ สฺสํ
ยนิจฺจํ ยทนิจฺจํ ๗ เป ๗ ฆานํ อนิจฺจํ ยทนิจฺจํ ๗ เป ๗
ชิวหา อนิจฺจา ยทนิจฺจํ ตํ ทุฏฺฐํ ยํ ทุฏฺฐํ ตททตฺตา ยททตฺตา
ตํ เนตํ มม เนสฺสํหมสฺมิ น เมสฺ อตุตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ
สํมมปฺปญฺเวยาย ทญฺจํพุทฺ ๗ กาโย อนิจฺโจ ยทนิจฺจํ ๗ เป ๗
มโน อนิจฺโจ ยทนิจฺจํ ตํ ทุฏฺฐํ ยํ ทุฏฺฐํ ตททตฺตา ยททตฺตา
ตํ เนตํ มม เนสฺสํหมสฺมิ น เมสฺ อตุตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ

สมมุตฺตปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ๑. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก
 จกฺขุสฺมึํ นิตฺติพินฺนํ ใสตฺตสฺมึํ นิตฺติพินฺนํ ฆานสฺมึํ นิตฺติพินฺนํ
 ชิวฺหาบิ นิตฺติพินฺนํ ภายสฺมึํ นิตฺติพินฺนํ มนสฺมึํ นิตฺติพินฺนํ
 นิตฺติพินฺนํ วิรชชติ วิรชชติ วิมฺมจฺจติ ๑. วิมฺมจฺจติ วิมฺมจฺจติ
 ฌานํ โหติ ๑. ฌานํ ชาติ ๑. ฌานํ พุทฺธมฺจริยํ กตํ ฌานํ
 นาวปํ อิตฺตคฺคตฺตาติ ปชานาตฺติ ๑. ปจฺจํ ๑.

[๒] จกฺขุ ภิกฺขเว ทฏฺฐํ ยํ ทฏฺฐํ ตทฺถคฺคตฺตา ยทฺถคฺคตฺตา
 ตํ ฌานํ มม ฌานํ ฌานํ น เมโส อคฺคตฺตาติ เอวเมตํ ยทฺถคฺคตฺตา
 สมมุตฺตปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ๑. ใสตฺตํ ทฏฺฐํ ๑. เป ๑. ฆานํ ทฏฺฐํ ๑.
 ชิวฺหา ทฏฺฐา ๑. ภาย ทฏฺฐา ๑. มโน ทฏฺฐา ๑. ยํ ทฏฺฐํ ตทฺถคฺคตฺตา
 ยทฺถคฺคตฺตา ตํ ฌานํ มม ฌานํ ฌานํ น เมโส อคฺคตฺตาติ เอวเมตํ
 ยทฺถคฺคตฺตา สมมุตฺตปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ๑. เอวํ ปสฺสํ ๑. เป ๑. นาวปํ
 อิตฺตคฺคตฺตาติ ปชานาตฺติ ๑. ทฏฺฐํ ๑.

[๓] จกฺขุ ภิกฺขเว ฌานคฺคตฺตา ยทฺถคฺคตฺตา ตํ ฌานํ มม ฌานํ ฌานํ
 น เมโส อคฺคตฺตาติ เอวเมตํ ยทฺถคฺคตฺตา สมมุตฺตปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ๑.
 ใสตฺตํ ฌานคฺคตฺตา ๑. เป ๑. ฆานํ ฌานคฺคตฺตา ๑. ชิวฺหา ฌานคฺคตฺตา ๑.
 ภาย ฌานคฺคตฺตา ๑. มโน ฌานคฺคตฺตา ยทฺถคฺคตฺตา ตํ ฌานํ มม ฌานํ ฌานํ
 น เมโส อคฺคตฺตาติ เอวเมตํ ยทฺถคฺคตฺตา สมมุตฺตปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ๑.
 เอวํ ปสฺสํ ๑. เป ๑. นาวปํ อิตฺตคฺคตฺตาติ ปชานาตฺติ ๑. ทฏฺฐํ ๑.

๓. วิมฺมจฺจติ วิมฺมจฺจติ ปาโง ๑.

[๔] รุปา ภิกขเว อนิจจา ยถนิจุจํ ตํ ทุฏฐํ ยํ ทุฏฐํ ตทนต์ตา ยทนต์ตา ตํ เนตํ มม เนโสหฺมสุมิ น เมโส อตฺตาคิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สํมมปฺปญฺเวย ทฺวํสุทฺทํ ๑ สกฺกา กนฺธา รสา โผฏฺฐพฺพา ชฺมมา อนิจจา ยถนิจุจํ ตํ ทุฏฐํ ยํ ทุฏฐํ ตทนต์ตา ยทนต์ตา ตํ เนตํ มม เนโสหฺมสุมิ น เมโส อตฺตาคิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สํมมปฺปญฺเวย ทฺวํสุทฺทํ ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตฺวา อริยสํวาทโก รุเปสฺสํ นิตฺพิณฺทติ สกฺเทสฺสํ นิตฺพิณฺทติ คนฺเฑสฺสํ นิตฺพิณฺทติ รเสสฺสํ นิตฺพิณฺทติ โผฏฺฐพฺเพสฺสํ นิตฺพิณฺทติ ชฺมเมสฺสํ นิตฺพิณฺทติ นิตฺพิณฺทํ วิรชฺชติ วิราคา วิมฺจุจตี ๑ วิมุตฺตสฺมิ วิมุตฺตมิตฺติ เปาณํ โหติ ๑ ชฺเฌนา ชาติ วุสฺสิตํ พุทฺทมจฺจวํ กตํ กรณํ ยํ นาวปวํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตฺติ ๑ จตุตฺถํ ๑

[๕] รุปา ภิกขเว ทุฏฐา ยํ ทุฏฐํ ตทนต์ตา ยทนต์ตา ตํ เนตํ มม เนโสหฺมสุมิ น เมโส อตฺตาคิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สํมมปฺปญฺเวย ทฺวํสุทฺทํ ๑ สกฺกา กนฺธา รสา โผฏฺฐพฺพา ชฺมมา ทุฏฐา ยํ ทุฏฐํ ตทนต์ตา ยทนต์ตา ตํ เนตํ มม เนโสหฺมสุมิ น เมโส อตฺตาคิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สํมมปฺปญฺเวย ทฺวํสุทฺทํ ๑ เอวํ ปสฺสํ ๑ เป ๑ นาวปวํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตฺติ ๑ ปณฺจมํ ๑

[๖] รุปา ภิกขเว อนตฺตา ยทนต์ตา ตํ เนตํ มม เนโสหฺมสุมิ น เมโส อตฺตาคิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สํมมปฺปญฺเวย ทฺวํสุทฺทํ ๑ สกฺกา กนฺธา รสา โผฏฺฐพฺพา ชฺมมา อนตฺตา ยทนต์ตา

คํ เนตํ มม เนโสหฺมสฺมิ น เมโส อตฺตาคิ เหวเมตํ ยถาภูตํ
สํมมปฺปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ฯ เอวํ ปสฺสํ ฯ เป ฯ นามวํ อิตฺถตฺตยาติ
ปชานาตฺติ ฯ ฉฺชจํ ฯ

[๗] จกฺขํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ อตฺตํ อานาคคํ โก ปน วาโท
ปจฺจุปฺปนฺนสฺส ฯ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตฺตสฺมึ
จกฺขสฺมึ อนเปกฺโข โหติ อานาคคํ จกฺขํ นามินฺนทฺติ ปจฺจุปฺปนฺนสฺส
จกฺขสฺส นีฬฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺธิปฺนโน โหติ ฯ โสคํ
อนิจฺจํ ฯ ฆานํ อนิจฺจํ ฯ ชิวฺหา อนิจฺจา อตฺตํ อานาคตา โก ปน
วาโท ปจฺจุปฺปนฺนสฺส ฯ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก
อตฺตํ ชิวฺหา อนเปกฺโข โหติ อานาคคํ ชิวฺหํ นามินฺนทฺติ
ปจฺจุปฺปนฺนสฺส ชิวฺหา นีฬฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺธิปฺนโน
โหติ ฯ กายิ อนิจฺโจ ฯ เป ฯ มโน อนิจฺโจ อตฺตํ อานาคโค
โก ปน วาโท ปจฺจุปฺปนฺนสฺส ฯ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา
อริยสํวโก อตฺตสฺมึ มนฺสฺมึ อนเปกฺโข โหติ อานาคคํ มนํ
นามินฺนทฺติ ปจฺจุปฺปนฺนสฺส มนฺสฺส นีฬฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย
ปฏฺธิปฺนโน โหตฺติ ฯ สคฺคํ ฯ

[๘] จกฺขํ ภิกฺขเว ทฺถจฺจํ อตฺตํ อานาคคํ โก ปน วาโท
ปจฺจุปฺปนฺนสฺส ฯ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตฺตสฺมึ
จกฺขสฺมึ อนเปกฺโข โหติ อานาคคํ จกฺขํ นามินฺนทฺติ ปจฺจุปฺปนฺนสฺส
จกฺขสฺส นีฬฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺธิปฺนโน โหติ ฯ เป ฯ

ชีวิตา ทุกุชา อตฺตคานาคคา โก ปน วาโท ปจฺจุปปนฺนนาย ๑
 เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตฺตตายน ชีวิตาย อนเปกฺโข
 โหติ อนาคคํ ชีวิตํ นามินฺนุทฺติ ปจฺจุปปนฺนนาย ชีวิตาย นิพฺพิทาย
 วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ ๑ กาโย ทุกฺโข ๑ เป ๑
 มโน ทุกฺโข อตฺตคานาคโค โก ปน วาโท ปจฺจุปปนฺนสฺส ๑
 เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตฺตตมฺมํ มนฺตมฺมํ อนเปกฺโข
 โหติ อนาคคํ มนํ นามินฺนุทฺติ ปจฺจุปปนฺนสฺส มนฺตสฺส นิพฺพิทาย
 วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ ๑ อชฺจุจฺมํ ๑

[๘] จกฺขุ ภิกฺขเว อนตฺตา อตฺตคานาคคํ โก ปน วาโท
 ปจฺจุปปนฺนสฺส ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตฺตตมฺมํ
 จกฺขุสฺสํ อนเปกฺโข โหติ อนาคคํ จกฺขุ นามินฺนุทฺติ ปจฺจุ-
 ปนฺนสฺส จกฺขุสฺส นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ ๑ เป ๑
 ชีวิตา อนตฺตา อตฺตคานาคคา โก ปน วาโท ปจฺจุปปนฺนนาย ๑
 เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตฺตตายน ชีวิตาย อนเปกฺโข
 โหติ อนาคคํ ชีวิตํ นามินฺนุทฺติ ปจฺจุปปนฺนนาย ชีวิตาย นิพฺพิ-
 ทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ ๑ กาโย อนตฺตา
 ๑ เป ๑ มโน อนตฺตา อตฺตคานาคโค โก ปน วาโท ปจฺจุ-
 ปนฺนสฺส ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตฺตตมฺมํ
 มนฺตมฺมํ อนเปกฺโข โหติ อนาคคํ มนํ นามินฺนุทฺติ ปจฺจุปปนฺนสฺส
 มนฺตสฺส นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ ๑ นวํ ๑

[๓๐] รูปา ภิกฺขเว อนิจฺจา อตฺตํานาคตา โก ปน วาโท
 ปจฺจุปปนฺณานํ ฯ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตฺตเตสํ
 รูปេสํ อนเปกฺโข โหติ อนาคเต รูปे นามินฺนหฺตติ ปจฺจุปปนฺณานํ
 รูปานํ นิพฺพิทาย วิราคาย นโรชาย ปฏิปนฺโน โหติ ฯ สทฺธา
 คนฺธา รสา โฆฏฺฐพฺพา ชมฺมา อนิจฺจา อตฺตํานาคตา โก ปน
 วาโท ปจฺจุปปนฺณานํ ฯ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก
 อตฺตเตสํ ชมฺเมสํ อนเปกฺโข โหติ อนาคเต ชมฺเม นามินฺนหฺตติ
 ปจฺจุปปนฺณานํ ชมฺมานํ นิพฺพิทาย วิราคาย นโรชาย ปฏิปนฺโน
 โหตฺติ ฯ

[๓๑] รูปา ภิกฺขเว ทฺฐฺชา อตฺตํานาคตา โก ปน วาโท
 ปจฺจุปปนฺณานํ ฯ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก
 อตฺตเตสํ รูปेสํ อนเปกฺโข โหติ อนาคเต รูปे นามินฺนหฺตติ
 ปจฺจุปปนฺณานํ รูปานํ นิพฺพิทาย วิราคาย นโรชาย ปฏิปนฺโน
 โหติ ฯ

[๓๒] รูปา ภิกฺขเว อนตฺตา อตฺตํานาคตา โก ปน
 วาโท ปจฺจุปปนฺณานํ ฯ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริย-
 สํวโก อตฺตเตสํ รูปेสํ อนเปกฺโข โหติ อนาคเต รูปे
 นามินฺนหฺตติ ปจฺจุปปนฺณานํ รูปานํ นิพฺพิทาย วิราคาย นโรชาย
 ปฏิปนฺโน โหติ ฯ สทฺธา คนฺธา รสา โฆฏฺฐพฺพา ชมฺมา
 อนตฺตา อตฺตํานาคตา โก ปน วาโท ปจฺจุปปนฺณานํ ฯ เอวํ

ปตฺถํ ภิกฺขเว สฺสวาทวํ อวียสวาทโก อตฺเตตฺถํ ชมฺเมตฺถํ อนเปกฺกโธ
 โหติ อนากเต ชมฺเม นามินฺนุทฺติ ปจฺจุปฺปนฺนํ ชมฺมานํ
 นิพฺพิทาย วิรคฺกาย นิโรธาย ปฏฺฐิปปนฺโน โหคฺคํ ๑ ทณฺม ๑

อนิจจวคฺโค ปจโม ๑

ตตฺถํทฺธานํ

อนิจฺจํ ทฺถํ อนตฺตา จ คโย อชฺฌตฺตพาทิรา
 ๑ เป ๑ ยทนิจฺเจน คโย วุตฺตา เต เต อชฺฌตฺตพาทิราติ ๑

สพฺรหฺมเก สัสสัณณพฺรหฺมณินยา ปชาย สเทวมนุสฺสํสา ย อนฺนุตฺตรํ
 สมนฺมาสมุโพธิ อภิสํมฺพุทฺโธติ ปจฺจุณฺณวาสี ๑ ยโค จ ไชหํ
 ภิกฺขเว อิมํสํ กณฺหํ อชฺชตฺตคิกานํ ฉายตฺตานํ เอวํ อสฺสํสาทญฺจ
 อสฺสํสาทโค อาทันนฺวญฺจ อาทันนฺวโค นิสฺสัณฺณวญฺจ นิสฺสัณฺณวโค ยถาภุทํ
 อพฺกณฺณวาสี ๑ อถาหํ ภิกฺขเว สเทวเก โถเก สมารเก สพฺรหฺมเก
 สัสสัณณพฺรหฺมณินยา ปชาย สเทวมนุสฺสํสา ย อนฺนุตฺตรํ สมนฺมาสมุโพธิ
 อภิสํมฺพุทฺโธติ ปจฺจุณฺณวาสี ๑ ภาวญฺเจ ปน เม ทสฺสํ
 อุกปาทิ อุกุปฺปา เม วิมฺมุตฺติ^๑ อยมนฺติมา ชาติ นตฺถิทานิ
 ปฺนพฺภโวติ ๑ ปจฺจํ ๑

[๑๔] ปุพฺพเพ เม ภิกฺขเว สมนฺโพชาย อนภิสํมฺพุทฺธสฺส โพธิ-
 สตฺตตฺตสฺสว สโค เอตทโทสี โโก นุ ไช รุปานํ อสฺสํสาโท โโก
 อาทันนฺว ก็ นิสฺสัณฺณว โโก สทฺถานํ ๑เป ๑ โโก กณฺชานํ ๑เป ๑
 โโก รธานํ ๑ โโก โสญฺจพฺพทานํ ๑ โโก จมฺมานํ อสฺสํสาโท โโก
 อาทันนฺว ก็ นิสฺสัณฺณวณฺติ ๑ ตสฺสํ มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโทสี ยํ
 ไช รูปํ ปฏิจฺจ อฺปปชฺชติ สฺสํ โสมนฺสฺสํ อยํ รุปานํ อสฺสํสาโท
 ยํ รุปา อนิจฺจา ทุกฺขา วิปริณามธมฺมา อยํ รุปานํ อาทันนฺว
 โย รูปํสํ อนฺตราควฺชโย อนฺตราคปฺปหานํ อิทํ รุปานํ นิสฺสัณฺณว ๑
 ยํ สทฺทเท กณฺเช รธํ โสญฺจพฺพเพ ยํ จมฺเม ปฏิจฺจ อฺปปชฺชติ
 สฺสํ โสมนฺสฺสํ อยํ จมฺมานํ อสฺสํสาโท ยํ จมฺมา อนิจฺจา ทุกฺขา

๑ พ. เจโตวิมฺมุตฺติ ๑

วิปริณามชฺชมา อยฺม ชฺชมานํ อาทันโหว โย ชฺชเมตฺสฺส ฉนฺทราค-
 วินโย ฉนฺทราคปฺปหานํ อิทํ ชฺชมานํ นิสฺสัรณํ ๑ ยาวกัณฺฐจาหิ
 ภิกฺขเว อิมํตํ ฉนฺนํ พาหิรํ อายตนาณํ เอวํ อสฺสํสาทญฺจ
 อสฺสํสาทโต อาทันฺทวญฺจ อาทันฺทโต นิสฺสัรณญฺจ นิสฺสัรณโต ยถาภูตํ
 นาวพฺพณฺณาสี ๑ เหนว ตาวาหิ ภิกฺขเว สเทวเก โตเก สมารเก
 สพัรหฺมเก สสฺสํสมณพฺรหฺมณฺเฌยา ปชาย สเทวมนุสฺสําย อนฺนุตฺตรํ
 สมนฺมาสํมุโพธิ อภิสํมุพฺพุโธติ ปจฺจุณฺณเภาสี ๑ ยโต จ โชนํ
 ภิกฺขเว อิมํตํ ฉนฺนํ พาหิรํ อายตนาณํ เอวํ อสฺสํสาทญฺจ
 อสฺสํสาทโต อาทันฺทวญฺจ อาทันฺทโต นิสฺสัรณญฺจ นิสฺสัรณโต
 ยถาภูตํ อพฺพณฺณาสี ๑ อถาหิ ภิกฺขเว สเทวเก โตเก สมารเก
 สพัรหฺมเก สสฺสํสมณพฺรหฺมณฺเฌยา ปชาย สเทวมนุสฺสําย อนฺนุตฺตรํ
 สมนฺมาสํมุโพธิ อภิสํมุพฺพุโธติ ปจฺจุณฺณเภาสี ๑ เภาตญฺจ ปน เม
 ทสฺสํนํ อุตฺตปาที อุตฺตปฺปา เม วิมุตฺติ อยมนฺนติมา ชาตี นคฺคิทาณิ
 ปฺนพฺพภาโวติ ๑ ทฺติยํ ๑

[๑๕] จกฺขุสฺสํสาหิ ภิกฺขเว อสฺสํสาทปริเยสํนํ อจฺริ โย จกฺขุสฺสํ
 อสฺสํสาโท ตทชฺชณคฺคํ ยาวตา จกฺขุสฺสํ อสฺสํสาโท ปญฺญาเย
 เม เอโส สฺสํทิฏฺฐโง จกฺขุสฺสํสาหิ ภิกฺขเว อาทันฺทวปริเยสํนํ อจฺริ
 โย จกฺขุสฺสํ อาทันโหว ตทชฺชณคฺคํ ยาวตา จกฺขุสฺสํ อาทันโหว
 ปญฺญาเย เม เอโส สฺสํทิฏฺฐโง จกฺขุสฺสํสาหิ ภิกฺขเว นิสฺสัรณปริ-
 เยสํนํ อจฺริ ยํ จกฺขุสฺสํ นิสฺสัรณํ ตทชฺชณคฺคํ ยาวตา จกฺขุสฺสํ

นิสฺสํวณํ ปณฺณาย เม เอตํ สุตฺตํ ๑ โสคฺคํ สํวณํ ภิกฺขเว ๑
 ฆานสฺสํวณํ ภิกฺขเว ๑ ชีวฺหาเยนํ ภิกฺขเว อสฺสํวณปริเยสนํ อจฺริ
 โย ชีวฺหาเยน อสฺสํวณํ ตทชฺชณคฺคํ ยาวตา ชีวฺหาเยน อสฺสํวณํ
 ปณฺณาย เม เอโส สุตฺตํ ๑ ชีวฺหาเยนํ ภิกฺขเว อทฺถนวปริเยสนํ
 อจฺริ โย ชีวฺหาเยน อทฺถนวํ ตทชฺชณคฺคํ ยาวตา ชีวฺหาเยน อทฺถนวํ
 ปณฺณาย เม เอโส สุตฺตํ ๑ ชีวฺหาเยนํ ภิกฺขเว นิสฺสํวณปริ-
 เยสนํ อจฺริ ยํ ชีวฺหาเยน นิสฺสํวณํ ตทชฺชณคฺคํ ยาวตา ชีวฺหาเยน
 นิสฺสํวณํ ปณฺณาย เม เอตํ สุตฺตํ ๑ เป ๑ มนฺตํวณํ ภิกฺขเว
 อสฺสํวณปริเยสนํ อจฺริ โย มนฺตํวณํ อสฺสํวณํ ตทชฺชณคฺคํ ยาวตา
 มนฺตํวณํ อสฺสํวณํ ปณฺณาย เม เอโส สุตฺตํ ๑ มนฺตํวณํ ภิกฺขเว
 อทฺถนวปริเยสนํ อจฺริ โย มนฺตํวณํ อทฺถนวํ ตทชฺชณคฺคํ ยาวตา
 มนฺตํวณํ อทฺถนวํ ปณฺณาย เม เอโส สุตฺตํ ๑ มนฺตํวณํ ภิกฺขเว
 นิสฺสํวณปริเยสนํ อจฺริ ยํ มนฺตํวณํ นิสฺสํวณํ ตทชฺชณคฺคํ ยาวตา
 มนฺตํวณํ นิสฺสํวณํ ปณฺณาย เม เอตํ สุตฺตํ ๑ ยาว-
 ทวณฺณจํวณํ ภิกฺขเว อิมํ จณฺณํ อชฺชณคฺคิกานํ อายตฺตณํ อสฺสํวณญ
 อสฺสํวณโต อทฺถนวญ อทฺถนวโต นิสฺสํวณญ นิสฺสํวณโต ยถาภูตํ
 นาวพฺภณฺณวณํ ๑ เป ๑ อพฺภณฺณวณํ ๑ ฌาณญ ๑ เม ทสฺสํ
 อุตฺตปาทิ อุตฺตปทา เม วิมุตฺติ อยมมตฺติมา ชาติ นตฺติทานิ
 ปุณฺณวาทิ ๑ คติยํ ๑

[๑๖] รูปานาํ ภิกฺขเว อสฺสํวณปริเยสนํ อจฺริ โย รูปานํ

อสฺสํสาโท ตสฺมา สตฺตฺตา จกฺขุสฺสํมํ สํวชฺชนฺติ โน เจทํ ภิกฺขเว
 จกฺขุสฺสํ อาทันโวลอ ภวีสฺสํ น ยิทํ สตฺตฺตา จกฺขุสฺสํ นิตฺพิณฺทนฺตํ
 ยสฺมา จ โส ภิกฺขเว อตฺถิ จกฺขุสฺสํ อาทันโวลอ ตสฺมา สตฺตฺตา
 จกฺขุสฺสํ นิตฺพิณฺทนฺตํ โน เจทํ ภิกฺขเว จกฺขุสฺสํ นิสฺสํรณํ อภวีสฺสํ
 น ยิทํ สตฺตฺตา จกฺขุสฺสํ นิสฺสํเรยฺยํ ยสฺมา จ ภิกฺขเว อตฺถิ
 จกฺขุสฺสํ นิสฺสํรณํ ตสฺมา สตฺตฺตา จกฺขุสฺสํ นิสฺสํรณฺติ ฯ โน
 เจทํ ภิกฺขเว โสตฺสํ อสฺสํสาโท อภวีสฺสํ ฯ โน เจทํ ภิกฺขเว
 ฆานสฺสํ ยสฺสํสาโท อภวีสฺสํ ฯ โน เจทํ ภิกฺขเว ชิวฺหาย อสฺสํสาโท
 อภวีสฺสํ น ยิทํ สตฺตฺตา ชิวฺหาย สํวชฺชนฺตํ ยสฺมา จ โส
 ภิกฺขเว อตฺถิ ชิวฺหาย อสฺสํสาโท ตสฺมา สตฺตฺตา ชิวฺหาย สํวชฺชนฺติ
 โน เจทํ ภิกฺขเว ชิวฺหาย อาทันโวลอ อภวีสฺสํ น ยิทํ สตฺตฺตา
 ชิวฺหาย นิตฺพิณฺทนฺตํ ยสฺมา จ โส ภิกฺขเว อตฺถิ ชิวฺหาย
 นิสฺสํรณํ ตสฺมา สตฺตฺตา ชิวฺหาย นิตฺพิณฺทนฺตํ โน เจทํ ภิกฺขเว
 ชิวฺหาย นิสฺสํรณํ อภวีสฺสํ น ยิทํ สตฺตฺตา ชิวฺหาย นิสฺสํเรยฺยํ
 ยสฺมา จ โส ภิกฺขเว อตฺถิ ชิวฺหาย นิสฺสํรณํ ตสฺมา สตฺตฺตา
 ชิวฺหาย นิสฺสํรณฺติ ฯ โน เจทํ ภิกฺขเว กายสฺสํ อสฺสํสาโท
 อภวีสฺสํ ฯ โน เจทํ ภิกฺขเว มนสฺสํ อสฺสํสาโท อภวีสฺสํ น
 ยิทํ สตฺตฺตา มนสฺสํ สํวชฺชนฺตํ ยสฺมา จ โส ภิกฺขเว อตฺถิ
 มนสฺสํ อสฺสํสาโท ตสฺมา สตฺตฺตา มนสฺสํ สํวชฺชนฺติ โน เจทํ
 ภิกฺขเว มนสฺสํ อาทันโวลอ อภวีสฺสํ น ยิทํ สตฺตฺตา มนสฺสํ

นิพพินเทยฺยํ ยสฺมา จ ไช ภิกฺขเว อตฺถิ มนสฺส อาทันโว
 ตสฺมา สฺตฺตา มนสฺมํ นิพพินทนฺติ โน เจทํ ภิกฺขเว มนสฺส
 นิสฺสรณํ อภวิสฺส น ยิทํ สฺตฺตา มนสฺมา นิสฺสรณํ ยสฺมา
 จ ไช ภิกฺขเว อตฺถิ มนสฺส นิสฺสรณํ ตสฺมา สฺตฺตา มนสฺมา
 นิสฺสรณํ ๑ ยาวถวญฺญ ภิกฺขเว สฺตฺตา ยิเมสํ ญนํ อชฺฌตฺติ-
 กานํ อายตฺตานํ อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต อาทันวญฺจ อาทันวโต
 นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ นาทฺตญฺจ ๑ เหว ทาว
 ภิกฺขเว สฺตฺตา สฺเทวกา โถกา สฺมารกา สฺพหฺมกา สฺสํมณ-
 พฺราหฺมณียา ปชาย สฺเทวมนุสฺสํ นิสฺสํญา วิสฺสนฺตฺตา วิป-
 มฺตฺตา วิปริยาทิกเตน เจตฺสา วิหฺรึสฺส ๑ ยโต จ ไช
 ภิกฺขเว สฺตฺตา ยิเมสํ ญนํ อชฺฌตฺติกานํ อายตฺตานํ อสฺสาทญฺจ
 อสฺสาทโต อาทันวญฺจ อาทันวโต นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ
 อพฺทญฺจ ๑ อถ ภิกฺขเว สฺตฺตา สฺเทวกา โถกา สฺมารกา
 สฺพหฺมกา สฺสํมณพฺราหฺมณียา ปชาย สฺเทวมนุสฺสํ นิสฺสํญา
 วิสฺสนฺตฺตา วิปมฺตฺตา วิปริยาทิกเตน เจตฺสา วิหฺรณฺตฺติ ๑
 ปญฺจํ ๑

[๓๘] โน เจทํ ภิกฺขเว รูปานํ อสฺสาโท อภวิสฺส น ยิทํ
 สฺตฺตา รูปสฺส สํวชฺเชยฺยํ ยสฺมา จ ไช ภิกฺขเว อตฺถิ รูปานํ
 อสฺสาโท ตสฺมา สฺตฺตา รูปสฺส สํวชฺชนฺติ โน เจทํ ภิกฺขเว
 รูปานํ อาทันโว อภวิสฺส น ยิทํ สฺตฺตา รูปสฺส นิพพินเทยฺยํ

ยสฺมา จ โห ภาวเว อตฺถิ รูปานํ อาทันโว คตฺมา ตตฺตา
 รูปេสุ นิพฺพิณฑนฺติ โน เจทํ ภาวเว รูปานํ นิสฺสํวณํ อภิวิสฺส
 น ยิทํ ตตฺตา รูปเหิ นิสฺสํวเรยฺยํ ยสฺมา จ โห ภาวเว อตฺถิ
 รูปานํ นิสฺสํวณํ คตฺมา ตตฺตา รูปเหิ นิสฺสํวณฺติ ฯ โน เจทํ
 ภาวเว สทฺธานํ กนฺธานํ วนํ ไฉนฺนํ ฌมฺมานํ อสฺสาโท
 อภิวิสฺส น ยิทํ ตตฺตา ฌมฺเมสุ สํวเรยฺยํ ยสฺมา จ โห
 ภาวเว อตฺถิ ฌมฺมานํ ฌสฺสาโท คตฺมา. ตตฺตา ฌมฺเมสุ สํวเรยฺย
 โน เจทํ ภาวเว ฌมฺมานํ อาทันโว อภิวิสฺส น ยิทํ ตตฺตา
 ฌมฺเมสุ นิพฺพิณฑนฺติ ยสฺมา จ โห ภาวเว อตฺถิ ฌมฺมานํ
 อาทันโว คตฺมา ฌมฺเมสุ นิพฺพิณฑนฺติ โน เจทํ ภาวเว
 ฌมฺมานํ นิสฺสํวณํ อภิวิสฺส น ยิทํ ตตฺตา ฌมฺเมหิ นิสฺสํวเรยฺย
 ยสฺมา จ โห ภาวเว อตฺถิ ฌมฺมานํ นิสฺสํวณํ คตฺมา ตตฺตา
 ฌมฺเมหิ นิสฺสํวณฺติ ฯ ยาวกัณฺณจ ภาวเว ตตฺตา อิมํ ฌนํ
 พาหิรํ อายตฺตํ อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต อาทันนญฺจ อาทันนโต
 นิสฺสํวณญฺจ นิสฺสํวณโต ยถาภูตํ นาทุณฺณวํสํ ฯ เหว คาว
 ภาวเว ตตฺตา สทฺเวกา โลกา สมารกา สพฺพหุมกา สสฺสํมณ-
 พฺพหุมณิเยา ปชาย สทฺเวมนุสฺสํ นิสฺสํว วิสฺสํวณฺตฺตา วิปฺป-
 มฺตฺตา วิปริยาทิกเตน เจตฺสา วิหริตฺสํ ฯ ยโต จ โห ภาวเว
 ตตฺตา อิมํ ฌนํ พาหิรํ อายตฺตํ อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต
 อาทันนญฺจ อาทันนโต ฯ เป ฯ ยถาภูตํ อพฺพณฺณวํสํ ฯ อถ

ภิกขเว สุตตา สเทวกา โถกา สมารกา สพุทฺธกา สสุตฺตนิ-
 พุทฺธกา ปชาย สเทวมนุสฺสาย นิสฺสยา วิสณฺณุตตา วิปฺปมุตตา
 วิปริยาทิกเตน เจตสา วิหเรศฺสี ฯ ๑ ฉฺยํ ๑

[๓๘] โย ภิกขเว จกฺขุ อภินนฺทติ ทฺวํ โส อภินนฺทติ ฯ
 โย ทฺวํ อภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส ทฺวํสุตฺตนิ พชามิ ฯ เป ฯ
 โย ชิวฺหํ อภินนฺทติ ทฺวํ โส อภินนฺทติ ฯ โย ทฺวํ อภินนฺทติ
 อปริมุตฺโต โส ทฺวํสุตฺตนิ พชามิ ฯ เป ฯ โย มนํ อภินนฺทติ
 ทฺวํ โส อภินนฺทติ ฯ โย ทฺวํ อภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส
 ทฺวํสุตฺตนิ พชามิ ฯ โย จ ๑ ๒ ภิกขเว จกฺขุ นภินนฺทติ
 ทฺวํ โส นภินนฺทติ โย ทฺวํ นภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส
 ทฺวํสุตฺตนิ พชามิ ฯ เป ฯ โย ชิวฺหํ นภินนฺทติ ทฺวํ โส
 นภินนฺทติ ฯ โย ทฺวํ นภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส ทฺวํสุตฺตนิ
 พชามิ ฯ โย มนํ นภินนฺทติ ทฺวํ โส นภินนฺทติ ฯ โย
 ทฺวํ นภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส ทฺวํสุตฺตนิ พชามิ ฯ สคฺคํ ฯ

[๓๙] โย ภิกขเว รุเป อภินนฺทติ ทฺวํ โส อภินนฺทติ ฯ
 โย ทฺวํ อภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส ทฺวํสุตฺตนิ พชามิ ฯ เป ฯ
 โย สทฺเท คณฺเฐ รสํ โฉยฺยพฺเพ ชมฺเม อภินนฺทติ ทฺวํ โส
 อภินนฺทติ ฯ โย ทฺวํ อภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส ทฺวํสุตฺตนิ
 พชามิ ฯ โย จ ๑ ๒ ภิกขเว รุเป นภินนฺทติ ทฺวํ โส
 นภินนฺทติ ฯ โย ทฺวํ นภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส ทฺวํสุตฺตนิ

วทามิ ฯ โย สทุเท คณฺเฐ รเส โฉฏฐทุเพ ธมฺเม นาทินนุทฺติ
 ทุฏฺฐํ โส นาทินนุทฺติ ฯ โย ทุฏฺฐํ นาทินนุทฺติ ปริมุตฺโต โส
 ทุฏฺฐสฺมาติ วทามิติ ฯ อญฺญํ ฯ

[๒๑] โย ภิกฺขเว จกฺขุสฺส อปฺปาทิ จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว
 ทุฏฺฐสฺสํ อปฺปาทิ โรคาณํ จิตฺติ ชรามรณสฺสํ ปาตุภาโว โย
 โสตฺสํ ฯ เป ฯ โย ฆานสฺสํ ฯ โย ชิวฺหาย ฯ โย กายสฺสํ ฯ
 โย มนสฺสํ อปฺปาทิ จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว ทุฏฺฐสฺสํ
 อปฺปาทิ โรคาณํ จิตฺติ ชรามรณสฺสํ ปาตุภาโว ฯ โย จ ๒
 ภิกฺขเว จกฺขุสฺสํ นีโรโห วุปฺสโม อตฺตงฺกโม ทุฏฺฐสฺสํ
 นีโรโห โรคาณํ วุปฺสโม ชรามรณสฺสํ อตฺตงฺกโม ฯ โย โสตฺสํ ฯ
 โย ฆานสฺสํ ฯ โย ชิวฺหาย ฯ โย กายสฺสํ ฯ โย มนสฺสํ
 นีโรโห วุปฺสโม อตฺตงฺกโม ทุฏฺฐสฺสํ นีโรโห โรคาณํ วุปฺสโม
 ชรามรณสฺสํ อตฺตงฺกโมติ ฯ นวํ ฯ

[๒๒] โย ภิกฺขเว รูปาณํ อปฺปาทิ จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ ปาตุ-
 ภาโว ทุฏฺฐสฺสํ อปฺปาทิ โรคาณํ จิตฺติ ชรามรณสฺสํ ปาตุ-
 ภาโว ฯ โย สทุทฺธานํ ฯ เป ฯ โย ธมฺมานํ อปฺปาทิ จิตฺติ
 อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว ทุฏฺฐสฺสํ อปฺปาทิ โรคาณํ จิตฺติ
 ชรามรณสฺสํ ปาตุภาโว ฯ

[๒๓] โย จ ๒ ภิกฺขเว รูปาณํ นีโรโห วุปฺสโม อตฺตงฺกโม
 ทุฏฺฐสฺสํ นีโรโห โรคาณํ วุปฺสโม ชรามรณสฺสํ อตฺตงฺกโม ฯ

๓๘ ศุคฺคตฺตบิฎฺเณ สํยุตฺตนิคาย ສຸສຸ ສພາຍຕນວກຸໂ [໒໓

ໂຍ ສຸທຸທານໍ າ ໂຍ ຄນຸຣານໍ າ ໂຍ ຣຣຳນໍ າ ໂຍ ໂມງຊຸພຸພານໍ າ

ໂຍ ຣມຸມານໍ ນິໂຣໂຈ ວູປສໂມ ອຕຸດຸຈໂມ ທຸກຸຊສຸເສໂສ ນິໂຣໂຈ

ໂຣຄຳນໍ ວູປສໂມ ສຣາມຣຣນສຸສ ອຕຸດຸຈໂມຕິ າ ທສມໍ າ

ຍມກວກຸໂ ທຸຕິໂຍ າ

ຕສຸສຸທຸທານໍ

ສມຸໂພເຈນ ທຸເວ ວຸຕຸຕາ ອສຸສຳເທນ ອປເຣ ທຸເວ

ໂນ ເຈເຕນ ທຸເວ ວຸຕຸຕາ ອກິນນຸເທນ ອປເຣ ທຸເວ

ອຸປຸປາເທນ ທຸເວ ວຸຕຸຕາ ວກຸໂ ເຕນ ປວຸຈຸຈຸຕິຕິ າ

สัพพวคฺโค ทติโย

[๒๔] สัพพํ โว ภิกฺขเว เทสํสํสามิ คํ สุนาถ ๑ ภินฺนํ
ภิกฺขเว สัพพํ จกฺขุญฺญเจว รุปา จ โสถณฺนํ สกฺกทา จ ฆานณฺนํ
คนฺหา จ ชีวฺหา จ รสา จ กาโย จ โผฏฺฐพฺพา จ มโน
จ ชมฺมา จ ๑ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สัพพํ ๗ โย ภิกฺขเว เอวํ
วเทยฺย อหเมตํ สัพพํ ปจฺจุจฺจาย อนฺนํ ปณฺณเปตํสํสามิติ ๑
ตตฺถ วาจา วตฺถุ เทวตฺถ ๑ ปญฺโญ จ น ชมฺปาเยนฺนํ อุตฺตรํ
จ วิฆาตํ อาปชฺเชนฺน ๑ คํ กิธฺสํ เหตุ ๑ ยถา คํ ภิกฺขเว
อวิธยสฺสํมิตฺติ ๑ ปจฺจํ ๑

[๒๕] สัพพํ ปหานาย โว ภิกฺขเว ชมฺมํ เทสํสํสามิ คํ
สุนาถ ๑ กตโม จ ภิกฺขเว สัพพํ ปหานาย ชมฺโม ๑
จกฺขุ ภิกฺขเว ปหาตพฺพํ รุปา ปหาตพฺพา จกฺขุวิญฺญาณํ
ปหาตพฺพํ จกฺขุสํมุตฺตํ ปหาตพฺโพ ยมฺมํกํ จกฺขุสํมุตฺต-
ปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ ตฺถ วา ทฺถวํ วา อทฺถวมตฺถ วา
ตมฺมํ ปหาตพฺพํ ๑ โสคํ ปหาตพฺพํ ๑ ฆานํ ปหาตพฺพํ ๑
ชีวฺหา ปหาตพฺพา รสา ปหาตพฺพา ชีวฺหาวิญฺญาณํ ปหาตพฺพํ
ชีวฺหาสํมุตฺตํ ปหาตพฺโพ ยมฺมํกํ ชีวฺหาสํมุตฺตปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
เวทิตํ ตฺถ วา ทฺถวํ วา อทฺถวมตฺถ วา ตมฺมํ ปหาตพฺพํ ๑
กาโย ปหาตพฺโพ ๑ มโน ปหาตพฺโพ ชมฺมา ปหาตพฺพา

มโนวิญญานํ ปหาตพฺพํ มโนสํมุตฺตํ ปหาตพฺพํ ยมฺมีทํ
มโนสํมุตฺตํปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สຸຂໍ ວາ ທຸຂໍ ວາ ອທຸຂຸມສຸຂໍ
ວາ ຕມື້ ປາດາທຸພໍ ។ ຍຍໍ ໂຂ ກິຂເວ ສຸພໍ ປາດານາ
ຮມໂມຕີ ។ ທຸຕິຍໍ ។

[๒๖] สัพพํ อภิญญาปริณฺญา ปหานาย โว ภิกฺขเว ชมฺมํ
 เทสิสฺสํมึ ตํ สฺสณาก ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว สัพพํ อภิญญา-
 ปริณฺญา ปหานาย ชมฺโม ๑ จกฺขุ ภิกฺขเว อภิญญาปริณฺญา ปหา-
 ตพฺพํ รุปา อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพา จกฺขุวิญฺญาณํ อภิญญา-
 ปริณฺญา ปหาตพฺพํ จกฺขุสํมุตฺตํ อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพโ
 ยมฺมํ ๑ จกฺขุสํมุตฺตํปจฺจยา อุပ္ปชฺชติ เวทิตํ สฺวํ วา ทุกฺขํ
 วา อทุกฺขมสฺสํ วา ตมฺมํ อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพํ ๑ เป ๑
 ชิดฺดา อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพา รัสสา อภิญญาปริณฺญา
 ปหาตพฺพา ชิดฺดาวิญฺญาณํ อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพํ ชิดฺดา-
 สํมุตฺตํ อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพโ ยมฺมํ ๑ ชิดฺดาสํมุตฺต-
 ปจฺจยา อุပ္ปชฺชติ เวทิตํ สฺวํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺสํ วา
 ตมฺมํ อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพํ ๑ กาโย อภิญญาปริณฺญา
 ปหาตพฺพโ ๑ มโน อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพโ ชมฺมา
 อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพา มโนวิญฺญาณํ อภิญญาปริณฺญา
 ปหาตพฺพํ มโนสํมุตฺตํ อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพโ ยมฺมํ ๑
 มโนสํมุตฺตํปจฺจยา อุပ္ปชฺชติ เวทิตํ สฺวํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺสํ

วา ตมฺหิ อภินิเวชาปริญฺวา ปหาตพฺหํ ๑ อยฺ โห ภิกฺขเว สพฺหํ
อภินิเวชาปริญฺวา ปหานาย ชมฺโมติ ๑ คติยฺ ๑

[๒๗] สพฺหํ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชทํ
อภพฺโพ ทฺถกฺขชยา ๑ กิลฺยํ ภิกฺขเว สพฺหํ อนภิชานํ อปฺริชานํ
อวิราชยํ อปฺปชทํ อภพฺโพ ทฺถกฺขชยา ๑ จกฺขํ ภิกฺขเว อนภิชานํ
อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชทํ อภพฺโพ ทฺถกฺขชยา รุเป อนภิชานํ
อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชทํ อภพฺโพ ทฺถกฺขชยา จกฺขวิญฺญาณํ
๑ เป ๑ จกฺขสํมฺมุตฺตํ ๑ เป ๑ ยมฺมํทํ จกฺขสํมฺมุตฺตํปจฺจยา ๑ เป ๑
ทฺถกฺขชยา ๑ ชิวฺหา อนภิชานํ อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชทํ
อภพฺโพ ทฺถกฺขชยา รเส ๑ เป ๑ ชิวฺหาวิญฺญาณํ ๑ เป ๑
ชิวฺหาสํมฺมุตฺตํ ๑ เป ๑ ยมฺมํทํ ชิวฺหาสํมฺมุตฺตํปจฺจยา อปฺปชฺชติ
เวทฺธิตํ สฺสํ วา ทฺถกฺขํ วา อทฺถกฺขมฺมุตฺตํ วา ตมฺหิ อนภิชานํ
อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชทํ อภพฺโพ ทฺถกฺขชยา ๑ กายํ มํ
อนภิชานํ อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชทํ อภพฺโพ ทฺถกฺขชยา ชมฺเม
๑ เป ๑ มโนวิญฺญาณํ ๑ เป ๑ มโนสํมฺมุตฺตํ ๑ เป ๑ ยมฺมํทํ
มโนสํมฺมุตฺตํปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทฺธิตํ สฺสํ วา ทฺถกฺขํ วา อทฺถกฺขมฺมุตฺตํ
วา ตมฺหิ อนภิชานํ อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชทํ อภพฺโพ
ทฺถกฺขชยา ๑ อิทํ โห ภิกฺขเว สพฺหํ อนภิชานํ อปฺริชานํ
อวิราชยํ อปฺปชทํ อภพฺโพ ทฺถกฺขชยา ๑

[๒๘] สพฺหํภุจ โห ภิกฺขเว อนภิชานํ ปฺริชานํ วิราชยํ ปชทํ

[illegible]

[๒๘] **ศัพท์ ภิณฑเว อนนิกขานံ อปวิธานံ อจิราธมํ อปุปฺพหํ**
อภพฺโป ทุกฺขทฺถยาย ๑ ทินฺนํ ภิณฑเว **ศัพท์ อนนิกขานံ อปวิธานံ**
อจิราธมํ อปุปฺพหํ **อภพฺโป ทุกฺขทฺถยาย ๑ ยนฺนํ ภิณฑเว จกฺขํ**

เย จ รุปา ยญจ จกขุวิญญาณํ เย จ จกขุวิญญาณวิญญาตพฺพา
 ชมฺมา ๑ เป ๑ ยา จ ชิวหา เย จ รสา ยญจ ชิวหาวิญญาณํ
 เย จ ชิวหาวิญญาณวิญญาตพฺพา ชมฺมา ๑ เป ๑ โย จ มโน
 เย จ ชมฺมา ยญจ มโนวิญญาณํ เย จ มโนวิญญาณ-
 วิญญาตพฺพา ชมฺมา ๑ อิทํ ไช ภิกฺขเว สํพหํ อภิชานํ อปริชานํ
 อวิราชย์ อปฺปชหํ อภพฺโพ ทฺถกฺขชยา ๑

[๓๐] สหฺพญจ ภิกฺขเว อภิชานํ ปริชานํ วิราชย์ ปชหํ ภพฺโพ
 ทฺถกฺขชยา ๑ ทิณฺจ ภิกฺขเว สํพหํ อภิชานํ ปริชานํ วิราชย์
 ปชหํ ภพฺโพ ทฺถกฺขชยา ๑ ยญจ ภิกฺขเว จกฺขุ เย จ รุปา
 ยญจ จกขุวิญญาณํ เย จ จกขุวิญญาณวิญญาตพฺพา ชมฺมา
 ๑ เป ๑ ยา จ ชิวหา เย จ รสา ยญจ ชิวหาวิญญาณํ
 เย จ ชิวหาวิญญาณวิญญาตพฺพา ชมฺมา ๑ เป ๑ โย จ มโน
 เย จ ชมฺมา ยญจ มโนวิญญาณํ เย จ มโนวิญญาณ-
 วิญญาตพฺพา ชมฺมา ๑ อิทํ ไช ภิกฺขเว สํพหํ อภิชานํ ปริชานํ
 วิราชย์ ปชหํ ภพฺโพ ทฺถกฺขชยา ๑ ปณฺจมนํ ๑

[๓๑] เอวมนฺเน สํคํ เอกํ สมนํ ภคฺวา คยาอํ วิหริ
 คยาอํเส สหฺจํ ภิกฺขุสํหฺสํเส ๑ ศฺคฺว ไช ภคฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสํ
 สํพหํ ภิกฺขเว อาทิคุตํ ๑ ทิณฺจ ภิกฺขเว สํพหํ อาทิคุตํ ๑
 จกฺขุ ภิกฺขเว อาทิคุตํ รุปา อาทิคุตา จกขุวิญญาณํ อาทิคุตํ
 จกขุสํมฺเสสํ อาทิคุโต ยมนฺนํ จกขุสํมฺเสสํปจฺจยา อปฺปชฺชติ

เวทยิตํ สฺวํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺสํ วา ตมฺปิ อาทิตุํ ๑
 เกณ อาทิตุํ ๑ รากคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตุํ ชาตียา
 ขราย มรณเณ โสภะเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺขะเหหิ โทมนสฺสเหหิ อุปายาเสหิ
 อาทิตฺตุนฺติ วทามิ ๑ เป ๑ ชิวหา อาทิตฺตา รสา อาทิตฺตา
 ชิวหาวิญญาณํ อาทิตฺตํ ชิวหาสมฺมตฺสโส อาทิตฺโต ยมฺปิทํ
 ชิวหาสมฺมตฺสสฺสัจจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สฺวํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสฺสํ วา ตมฺปิ อาทิตุํ ๑ เกณ อาทิตุํ ๑ รากคฺคินา
 โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตุํ ชาตียา ขราย มรณเณ โสภะเกหิ
 ปริเทเวหิ ทุกฺขะเหหิ โทมนสฺสเหหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตุนฺติ วทามิ
 ๑ เป ๑ มโน อาทิตฺโต ฌมฺมา อาทิตฺตา มโนวิญญาณํ อาทิตฺตํ
 มโนสมฺมตฺสโส อาทิตฺโต ยมฺปิทํ มโนสมฺมตฺสสฺสัจจยา อุปฺปชฺชติ
 เวทยิตํ สฺวํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺสํ วา ตมฺปิ อาทิตุํ ๑
 เกณ อาทิตุํ ๑ รากคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตุํ ชาตียา
 ขราย มรณเณ โสภะเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺขะเหหิ โทมนสฺสเหหิ อุปายาเสหิ
 อาทิตฺตุนฺติ วทามิ ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา ขรียสํวโก
 จกฺขุสฺมึนํ นิพฺพินฺนํ ฐาปเยยฺย นิพฺพินฺนํ จกฺขุวิญญาณเณนํ นิพฺพินฺนํ
 จกฺขุสมฺมตฺสเณนํ นิพฺพินฺนํ ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺมตฺสสฺสัจจยา อุปฺปชฺชติ
 เวทยิตํ สฺวํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺสํ วา ตสฺมึนํ นิพฺพินฺนํ
 ๑ เป ๑ ยมฺปิทํ มโนสมฺมตฺสสฺสัจจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สฺวํ วา
 ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺสํ วา ตสฺมึนํ นิพฺพินฺนํ นิพฺพินฺนํ วิรชฺชติ

วิราคา วิมูจติ ๑ วิมุตตสัมม วิมุตตมิตติ ฌาน โหติ ๑ ชัลลา ชาติ
 วุสสิต พุทฺธมจริย กตํ ภณเณ นวปรี อิตฺตคฺคตยาติ ปชานาคฺคิ ๑
 อิทฺทโวจ ภคฺวา ๑ อคฺคตมฺนา เค ภิกฺขุ ภคฺวโต ภาสิตํ อภินนฺทํ ๑
 อิมํมํ จ ปน เวยฺยาการณํมํ ภนฺตฺวาเน คตฺตํ ภิกฺขุสฺสคตฺตํ
 อนฺนปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมูจจฺจุตฺติ ๑ ฉฺยํ ๑

[๓๒] เอวมนฺเน สฺสํ เขมํ สมนํ ภคฺวา ราชคฺเห วิหริ
 เวฬุวน กถํกถนิวาเป ๑ ศฺตฺร โห ภคฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสํ สฺสํ
 ภิกฺขเว อนฺนํ ๑ กิณฺจ ภิกฺขเว สฺสํ อนฺนํ ๑ จกฺขุ
 ภิกฺขเว อนฺนํ ๑ รุปา อนฺนํ จกฺขุวิญฺญาณํ อนฺนํ
 จกฺขุสฺสคตฺตํ อนฺนํ โย ยมฺมํ จกฺขุสฺสคตฺตํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
 เวทิตํ สฺสํ วา ทฺวํ วา อทฺทวํสฺสํ วา คมฺมํ อนฺนํ ๑
 เกณ อนฺนํ ๑ ชาติยา ชราย มรณเณ โสภเณ ปรีเตเวหิ ทฺวํ
 โทมนสฺสเณหิ อุปายาเสหิ อนฺนํ ๑ วทามิ ๑ เป ๑ ชิวหา อนฺนํ
 รสา อนฺนํ ชิวหาวิญฺญาณํ อนฺนํ ชิวหาสฺสคตฺตํ อนฺนํ
 ยมฺมํ ชิวหาสฺสคตฺตํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺสํ วา ทฺวํ
 วา อทฺทวํสฺสํ วา คมฺมํ อนฺนํ ๑ เกณ อนฺนํ ๑ ชาติยา
 ชราย มรณเณ โสภเณ ปรีเตเวหิ ทฺวํ โทมนสฺสเณหิ
 อุปายาเสหิ อนฺนํ ๑ วทามิ ๑ เป ๑ มโน อนฺนํ
 มโนวิญฺญาณํ อนฺนํ มโนสฺสคตฺตํ อนฺนํ
 ยมฺมํ มโนสฺสคตฺตํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺสํ วา ทฺวํ
 วา อทฺทวํสฺสํ

มนุญติ ตสุมิ น มนุญติ ตโตปิ น มนุญติ ตं เมติ
 น มนุญติ ๑ เป ๑ ชิวหํ น มนุญติ ชิวหา น มนุญติ
 ชิวหาโต น มนุญติ ชิวหา เมติ น มนุญติ รเส น มนุญติ
 รเสสุ น มนุญติ รสโต น มนุญติ รสา เมติ น มนุญติ ๑
 ชิวหาวิญญานํ น มนุญติ ชิวหาวิญญานสมํ น มนุญติ
 ชิวหาวิญญานโต น มนุญติ ชิวหาวิญญานํ เมติ น มนุญติ
 ชิวหาสมุสฺสํ น มนุญติ ชิวหาสมุสฺสสมํ น มนุญติ ชิวหา-
 สมุสฺสโต น มนุญติ ชิวหาสมุสฺสโส เมติ น มนุญติ ๑
 ยมฺบิทํ ชิวหาสมุสฺสสฺสปรจุยา อูปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺสํ วา กุกฺขํ
 วา อุกฺกขมสฺสํ วา ตมฺบิ น มนุญติ ตสุมิ น มนุญติ
 ตโตปิ น มนุญติ ตं เมติ น มนุญติ ๑ เป ๑ มนํ น มนุญติ
 มนสมํ น มนุญติ มนโต น มนุญติ มโน เมติ น มนุญติ ๑
 รมฺเห น มนุญติ รมฺเสะ น มนุญติ รมฺมโต น มนุญติ
 รมฺมา เมติ น มนุญติ ๑ มโนวิญญานํ น มนุญติ มโน-
 วิญญานสมํ น มนุญติ มโนวิญญานโต น มนุญติ มโน-
 วิญญานํ เมติ น มนุญติ ๑ มโนสมุสฺสํ น มนุญติ
 มโนสมุสฺสสมํ น มนุญติ มโนสมุสฺสโต น มนุญติ
 มโนสมุสฺสโส เมติ น มนุญติ ๑ ยมฺบิทํ มโนสมุสฺสสฺสปรจุยา
 อูปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺสํ วา กุกฺขํ วา อุกฺกขมสฺสํ วา ตมฺบิ
 น มนุญติ ตสุมิ น มนุญติ ตโตปิ น มนุญติ ตं เมติ

น มนุญติ ๑ สัพพัง น มนุญติ สัพพัง น มนุญติ สัพพัง
 น มนุญติ สัพพัง เมติ น มนุญติ ๑ โส เอว อมณฺเฑมาโน น
 จ ภิณฺเฑ โดเก อปาทิยตี อปาทิย น ปริตตังสตี อปริตตัง
 ปจฺจตฺตมฺเฑว ปริณิพฺพายตี ชัลลเว ชาตี วุสฺสตี พุทฺธมฺจริย
 กตํ กรณเฑ นานํ อิตฺตตฺตยาตี ปชานาตี ๑ อญฺ โส สํ ภิกฺขเว
 สัพพมนุญตีสํมุกฺขาทสํรุปฺปา ปฏฺิปปทาตี ๑ อญฺจํ ๑

[๓๔] สัพพมนุญตีสํมุกฺขาทสํรุปฺปา โว ภิกฺขเว ปฏฺิปปทํ เทสิตฺตํ
 ตํ สฺสณฺณ ๑ กตมา จ สํ ภิกฺขเว สัพพมนุญตีสํมุกฺขาท-
 สํรุปฺปา ปฏฺิปปทา ๑ อญฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุ น มนุญติ
 จกฺขุสฺมึ น มนุญติ จกฺขุโต น มนุญติ จกฺขุ เมติ น
 มนุญติ ๑ รุเป น มนุญติ ๑ จกฺขุวิญฺญาณํ น มนุญติ ๑
 จกฺขุสํมุตฺตํ น มนุญติ ๑ ยมฺปิํ จกฺขุสํมุตฺตํปจฺจยา อปฺปชฺชตี
 เวทียํ สฺสํ วา ทฺวํ วา อทฺทฺมสฺสํ วา ตมฺปิ น มนุญติ
 ตสฺมึ น มนุญติ ตโต น มนุญติ ตํ เมติ น มนุญติ ๑ ยํ
 หิ ภิกฺขเว มนุญติ ยสฺมึ มนุญติ ยโต มนุญติ ยํ เมติ
 มนุญติ ตโต ตํ โหตี อญฺเฑว อญฺเฑวภาวํ ภาวตฺตโต
 โดโก ภาวเมว อภินฺนทตี ๑ เป ๑ จิวิํ น มนุญติ จิวิหาย
 น มนุญติ จิวิหาโต น มนุญติ จิวิหา เมติ น มนุญติ ๑
 รเส จิวิหาวิญฺญาณํ จิวิหาสํมุตฺตํ น มนุญติ ๑ ยมฺปิํ
 จิวิหาสํมุตฺตํปจฺจยา อปฺปชฺชตี เวทียํ สฺสํ วา ทฺวํ วา

อทุกขมสุขํ วา ตมฺหิ น มนุญฺหติ ตสฺมึนฺน น มนุญฺหติ ตโตปฺปิ
 น มนุญฺหติ ตํ เมตฺติ น มนุญฺหติ ฯ ยํ หิ ภิกฺขเว มนุญฺหติ
 ยสฺมึนฺน มนุญฺหติ ยโต มนุญฺหติ ยํ เมตฺติ มนุญฺหติ ตโต ตํ
 โหติ อญฺเณตา อญฺเณตาภาวํ ภวสฺสโต โถโก ภวเมว อภินนฺหติ
 ฯ เป ฯ มนํ น มนุญฺหติ มนสฺมึนฺน น มนุญฺหติ มนโต น
 มนุญฺหติ มโน เมตฺติ น มนุญฺหติ ธมฺเม มโนวิญญฺวานํ มโน-
 สฺมณฺสํ น มนุญฺหติ ฯ ยมฺหิํ มโนสฺมณฺสํสํปฺปจฺยา อปฺปชฺชติ
 เวทียํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺหิ น มนุญฺหติ
 ตสฺมึนฺน น มนุญฺหติ ตโตปฺปิ น มนุญฺหติ ตํ เมตฺติ น มนุญฺหติ ฯ
 ยํ หิ ภิกฺขเว มนุญฺหติ ยสฺมึนฺน มนุญฺหติ ยโต มนุญฺหติ ยํ
 เมตฺติ มนุญฺหติ ตโต ตํ โหติ อญฺเณตา อญฺเณตาภาวํ ภวสฺสโต
 โถโก ภวเมว อภินนฺหติ ฯ ยาวตา ภิกฺขเว จฺนุชฺชาตฺถายตฺถ
 ตมฺหิ น มนุญฺหติ ตสฺมึนฺน น มนุญฺหติ ตโตปฺปิ น มนุญฺหติ
 ตํ เมตฺติ น มนุญฺหติ ฯ โสฺ ฆะวํ อมญฺเณมาโน น กิณฺจ โถเก
 อปาทิยติ อปาทิยํ น ปฺริตสฺสติ อปฺริตสฺสํ ปฺปจฺจตฺตเบว
 ปฺริทฺทพฺพายติ จัณฺหา ชาติ วุสฺสํ พุทฺทมจฺริยํ กตํ กรรณํ
 นาทํ อิตฺตตฺตยาติ ปชานาติ ฯ อยํ โห สา ภิกฺขเว สํพุทฺ-
 ทมญฺเณตฺสํมุกฺขาทสํปฺปายา ปฏฺฐิทาติ ฯ นวํ ฯ

[๓๕] สพุทฺทมญฺเณตฺสํมุกฺขาทสํปฺปายํ โว ภิกฺขเว ปฏฺฐิทํ เทสฺสํสํมิ
 ตํ สฺสณฺณ ๑ กตมา จ ๑ ๑๐ ภิกฺขเว สพุทฺทมญฺเณตฺสํมุกฺขาท-

กถุถํ นุ ตํ สมนุสฺสํ ตํ เอตํ มม เอโสหฺมสฺมึ เอโส เม อตฺตาทิ ๑
 โน เหนฺตํ ภนฺเต ๑ เอตํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก จกฺขุสฺมึ
 นิพฺพินฺทติ รุเปสฺมึ จกฺขุวิญฺญาเนนึ จกฺขุสฺมฺลสฺสึ ยมฺมํทํ
 จกฺขุสฺมฺลสฺสํปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทียํ สํ วา ทฺวํ วา อทฺทมฺลสฺ
 วา ตสฺมึนิ นิพฺพินฺทติ ๑ เป ๑ ชิวหาณึ นิพฺพินฺทติ รสํสฺมึ ๑ เป ๑
 ยมฺมํทํ ชิวหาสฺมฺลสฺสํปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทียํ สํ วา ทฺวํ วา
 อทฺทมฺลสฺ วา ตสฺมึนิ นิพฺพินฺทติ ๑ เป ๑ มนสฺมึนิ นิพฺพินฺทติ
 ธมฺมสฺมึนิ นิพฺพินฺทติ มโนวิญฺญาเนนึ มโนสฺมฺลสฺสึ ยมฺมํทํ
 มโนสฺมฺลสฺสํปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทียํ สํ วา ทฺวํ วา อทฺทมฺลสฺ
 วา ตสฺมึนิ นิพฺพินฺทติ นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ วิราคา วิมฺลจฺติ ๑
 วิมฺลคฺตสฺมึ วิมฺลคฺตมิตฺติ ฌาณํ โหติ ๑ ชันนา ชาติ อสฺสํทํ พุทฺธมฺจวิยํ
 กตํ กรณํ นวปํ อิตฺตตฺตยาตติ ปชานาติ ๑ อยํ ไช สํ
 ภิกฺขเว สัพฺพมณฺณิยคฺตสฺมฺลสฺสํปจฺจยา ปฏฺธิปทาติ ๑ ทสฺมํ ๑

สัพพวงศุโค ตติโย ๑

ตสฺสํทํทํ

สัพพวงศุ เทวณึ ปหานา ปรีชานา อปเร ทฺว
 อาทิคฺตํ อหฺมฏฺตณฺณํ สํวปฺปา เทว จ สํปปายา
 วคฺโค เตน ปจฺจจฺจติ ๑

ชาติธมฺมวคฺโค จตุตฺถโก

[๓๖] สํวตฺถิณํ ๑ คตฺตว โห สํพฬํ ภิกฺขเว ชาตธมฺมํ ๑
 กิณฺณจ ภิกฺขเว สํพฬํ ชาตธมฺมํ ๑ เป ๑ จกฺขํ ภิกฺขเว ชาตธมฺมํ
 รุปํ จกฺขวิญฺญาณํ จกฺขสํมุตฺตํ ๑ ชาตธมฺโม ยมฺมํทํ จกฺข-
 สํมุตฺตํปจฺจุยา อปฺปชฺชติ เวทียํ ๑ สํ ๑ ทกฺขํ ๑ อทกฺขม-
 สํ ๑ ทมฺมํ ชาตธมฺมํ ๑ เป ๑ ชิวหา รสํ ชิวหาวิญฺญาณํ
 ชิวหาสํมุตฺตํ ๑ ชาตธมฺโม ยมฺมํทํ ชิวหาสํมุตฺตํปจฺจุยา อปฺปชฺชติ
 เวทียํ ๑ สํ ๑ ทกฺขํ ๑ อทกฺขมสํ ๑ ทมฺมํ ชาตธมฺมํ ๑ เป ๑
 มโน ชาตธมฺโม ธมฺมา ชาตธมฺมา มโนวิญฺญาณํ ชาตธมฺมํ
 มโนสํมุตฺตํ ๑ ชาตธมฺโม ยมฺมํทํ มโนสํมุตฺตํปจฺจุยา อปฺปชฺชติ
 เวทียํ ๑ สํ ๑ ทกฺขํ ๑ อทกฺขมสํ ๑ ทมฺมํ ชาตธมฺมํ ๑
 เหวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโต จกฺขสํมํ นินฺทิตฺวา
 รุเปณํ นินฺทิตฺวา จกฺขวิญฺญาณํ ๑ จกฺขสํมุตฺตํ ๑ นามํ
 อิตฺตํตตฺตา ยติ ปชานาตี ๑

[๓๗] สํวตฺถิณํ สํพฬํ ภิกฺขเว ชรธมฺมํ ๑

[๓๘] สํวตฺถิณํ สํพฬํ ภิกฺขเว พุทธธมฺมํ ๑ เหวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว ๑

[๓๙] สํวตฺถิณํ สํพฬํ ภิกฺขเว มรณธมฺมํ ๑

[๔๐] สํวตฺถิณํ สํพฬํ ภิกฺขเว โสภณธมฺมํ ๑

[๔๑] สํวตฺถิณํ สํพฬํ ภิกฺขเว สํกตธมฺมํ ๑

[๔๒] สงฺฆิตฺตํ สฬหํ ภิกฺขเว ขยธมฺมํ ฯ

[๔๓] สงฺฆิตฺตํ สฬหํ ภิกฺขเว วยธมฺมํ ฯ

[๔๔] สงฺฆิตฺตํ สฬหํ ภิกฺขเว สํมุกฺขธมฺมํ ฯ

[๔๕] สงฺฆิตฺตํ สฬหํ ภิกฺขเว นีโรธธมฺมํ ฯ กิณฺเฏ ภิกฺขเว สฬหํ นีโรธธมฺมํ จกฺขุ ภิกฺขเว นีโรธธมฺมํ ฐาปา นีโรธธมฺมา จกฺขุ-
วิญฺเณณ นีโรธธมฺมํ จกฺขุสํมุตฺตํ นีโรธธมฺโม ยมฺมํ จกฺขุ-
สํมุตฺตํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺवं วา ทกฺขํ วา อทกฺขมสฺवं วา
ตมฺมํ นีโรธธมฺมํ ฯ เป ฯ ชิวหา นีโรธธมฺมา รสา นีโรธธมา
ชิวหาวิญฺเณณ นีโรธธมฺมํ ชิวหาสํมุตฺตํ นีโรธธมฺโม ยมฺมํ
ชิวหาสํมุตฺตํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺवं วา ทกฺขํ วา อทกฺขม-
สฺवं วา ตมฺมํ นีโรธธมฺมํ ฯ เป ฯ มโน นีโรธธมฺโม ฆมฺมา
นีโรธธมา มโนวิญฺเณณ นีโรธธมฺมํ ยมฺมํ มโนสํมุตฺต-
ปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺवं วา ทกฺขํ วา อทกฺขมสฺवं วา
ตมฺมํ นีโรธธมฺมํ ฯ เหวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก
จกฺขุสฺมึนํ นิพฺพิเนตติ ฯ เป ฯ นวปรี อิตฺตคฺคตยาติ ปชานาตีติ ฯ

ชาติขมมวคฺโค จตุคฺโค ฯ

คตฺถุสฺสทฺธานํ

ชาติขราพูยาจิมวณํ โสกา จ สงฺกิเตสฺสา จ ขยธมฺมญฺจ

วยธมฺมญฺจ สํมุกฺขธมฺมํ นีโรธธมฺเมว เต ทถาตีติ ฯ

๓ พ. ชาติ...โสโก จ สงฺกิเตสฺย ขยวสํมุกฺข...ติ ฯ

อนิจจวគុកៃ ປເນຈໄມ

[໔໒] ສ່າວຕຸດີຍ໌ າ ຕຕຸ ໂຂ ສ່ພຸພ໌ ກິດຸຂເວ ອນິຈຸຈ໌ າ ກິດຸຈ
 ກິດຸຂເວ ສ່ພຸພ໌ ອນິຈຸຈ໌ ຈກຸຊ໌ ກິດຸຂເວ ອນິຈຸຈ໌ ງູປາ ອນິຈຸຈາ
 ຈກຸຊວິນຸເນາດ໌ ອນິຈຸຈ໌ ຈກຸຊສ່ມຸສ໌ໄສ ອນິຈຸໂຈ ຍມຸນີທ໌ ຈກຸຊ-
 ສ່ມຸສ໌ໄສປຈຸຈຍາ ອຸປປຸຊຸຕິ ເວທຍິຕ໌ ສຸຊ໌ ວາ ທຸຖຸຊ໌ ວາ ອທຸຖຸຊມສຸຊ໌ ວາ
 ຕມຸນີ ອນິຈຸຈ໌ າ ເປ າ ສິວຸຮາ ອນິຈຸຈາ ງຸຮາ ອນິຈຸຈາ ສິວຸຮາ-
 ວິນຸເນາດ໌ ອນິຈຸຈ໌ ສິວຸຮາສ່ມຸສ໌ໄສ ອນິຈຸໂຈ ຍມຸນີທ໌ ສິວຸຮາ-
 ສ່ມຸສ໌ໄສປຈຸຈຍາ ອຸປປຸຊຸຕິ ເວທຍິຕ໌ ສຸຊ໌ ວາ ທຸຖຸຊ໌ ວາ ອທຸຖຸຊມສຸຊ໌
 ວາ ຕມຸນີ ອນິຈຸຈ໌ າ ເປ າ ມໂນ ອນິຈຸໂຈ ຮມຸນາ ອນິຈຸຈາ
 ມໂນວິນຸເນາດ໌ ອນິຈຸຈ໌ ມໂນສ່ມຸສ໌ໄສ ອນິຈຸໂຈ ຍມຸນີທ໌ ມໂນ-
 ສ່ມຸສ໌ໄສປຈຸຈຍາ ອຸປປຸຊຸຕິ ເວທຍິຕ໌ ສຸຊ໌ ວາ ທຸຖຸຊ໌ ວາ ອທຸຖຸຊມສຸຊ໌ ວາ
 ຕມຸນີ ອນິຈຸຈ໌ າ ເວວ໌ ປສຸສ໌ ກິດຸຂເວ ສຸຕວາ ອຣິຍສ່າວໂກ ຈກຸຊສຸມີ
 ນິພຸພິນທິ າ ເປ າ ນາປຣ໌ ອິຕຸຕຕຸຕາຍາຕິ ປຮານາຕ໌ຕິ າ

[໔໓] ສ່ພຸພ໌ ກິດຸຂເວ ທຸຖຸຊ໌ າ

[໔໔] ສ່ພຸພ໌ ກິດຸຂເວ ອນຕຸຕາ າ

[໔໕] ສ່ພຸພ໌ ກິດຸຂເວ ອກິດຸເນຍຍ໌ າ

[໔໖] ສ່ພຸພ໌ ກິດຸຂເວ ປຣິດຸເນຍຍ໌ າ

[໔໗] ສ່ພຸພ໌ ກິດຸຂເວ ປາທພຸພ໌ າ

[໔໘] ສ່ພຸພ໌ ກິດຸຂເວ ສຈຸຕິຄາຕພຸພ໌ າ

[໔໙] ສ່ພຸພ໌ ກິດຸຂເວ ອກິດຸເນາ ປຣິດຸເນຍຍ໌ າ

[๕๔] สหฺพํ ภิกฺขเว อปฺปทฺตํ ๑

[๕๕] สหฺพํ ภิกฺขเว อปฺปสํญฺจํ ๑ กิเญจ ภิกฺขเว สหฺพํ อปฺปสํญฺจํ จกฺขํ ภิกฺขเว อปฺปสํญฺจํ ฐปา อปฺปสํญฺจํ จกฺขวิญฺญาณํ อปฺปสํญฺจํ จกฺขสํมณฺโส อปฺปสํญฺจํ ยมฺมํ จกฺขสํมณฺสํปจฺจยา อปฺปมฺชติ เวทยิตํ สํขํ วา ทฺถขํ วา อทฺถมฺสํขํ วา ตมฺมํ อปฺปสํญฺจํ ๑ เป ๑ ชิวฺหา อปฺปสํญฺจํ รสา อปฺปสํญฺจํ ชิวฺหาวิญฺญาณํ อปฺปสํญฺจํ ชิวฺหาสํมณฺโส อปฺปสํญฺจํ ยมฺมํ ชิวฺหาสํมณฺสํปจฺจยา อปฺปมฺชติ เวทยิตํ สํขํ วา ทฺถขํ วา อทฺถมฺสํขํ วา ตมฺมํ อปฺปสํญฺจํ ๑ มโน อปฺปสํญฺจํ ฆมฺมา อปฺปสํญฺจํ มโนวิญฺญาณํ อปฺปสํญฺจํ มโนสํมณฺโส อปฺปสํญฺจํ ยมฺมํ มโนสํมณฺสํปจฺจยา อปฺปมฺชติ เวทยิตํ สํขํ วา ทฺถขํ วา อทฺถมฺสํขํ วา ตมฺมํ อปฺปสํญฺจํ ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สฺสวํ อริยสํวโก จกฺขสํมํมํ นินฺนํ นินฺนํ ๑ เป ๑ นามํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ ๑

อนิจจวคฺโค ปณฺจโม ๑

คตฺถํ

อนิจฺจํ ทฺถขํ อนคฺตา จ	อภินฺนํ ยมฺมํ ปริณฺนํ ยมฺมํ
ปหาคพฺพํ สจฺจนิคฺคตพฺพํ	อภินฺนํ ยมฺมํ ปริณฺนํ ยมฺมํ
อปฺปทฺตํ อปฺปสํญฺจํ	วคฺโค เตนํ ปจฺจจตฺติ ๑

สํพายตนวคฺเค ปณฺณาสกํ ปจฺจํ ๑

ตสฺสํสํสํ

สุตฺตวคฺโค ยมโก จ สํพุทฺทคฺคชราณี จ
 อนิจุจวคฺโค ปณณาสํ ปณฺจโม เตน ปวฺจุจํคํติ ฯ

อวิชชาวคฺโค ปจฺโม

[๕๖] ชาวลุคฺคิ ๑ เป ๑ อถ ไช อญฺญตโร ภิกฺขุ เชน ภคฺวา
เตนุปลงฺกมํ อุปสงฺกมิตฺวา ภคฺวาหํ อภิวาเทตฺวา เอกมนุคฺคํ นิสฺสํ ๑
เอกมนุคฺคํ นิสฺสนโน ไช โส ภิกฺขุ ภคฺวาหํ เอตทโวจ กถํ น ไช
ภนฺเต ชานโต กถํ ปลฺลโต อวิชฺชา ปหฺยติ วิชฺชา อุปฺปชฺชตฺติ ๑
จกฺขุ ไช ภิกฺขุ อนิจฺจโต ชานโต ปลฺลโต อวิชฺชา ปหฺยติ
วิชฺชา อุปฺปชฺชติ ฐเป อนิจฺจโต ชานโต ปลฺลโต อวิชฺชา
ปหฺยติ วิชฺชา อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุสมฺมตฺตํ ยมฺมํทํ
จกฺขุสมฺมตฺตํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ ตฺวํ วา ทฺวํ วา อทฺทวสมฺมตฺตํ
วา ตมฺมํ อนิจฺจโต ชานโต ปลฺลโต อวิชฺชา ปหฺยติ วิชฺชา
อุปฺปชฺชติ ๑ โสคํ ชานํ ชิตฺวํ ทายํ มนํ อนิจฺจโต ชานโต
ปลฺลโต อวิชฺชา ปหฺยติ วิชฺชา อุปฺปชฺชติ ฐมฺเม มโนวิญฺญาณํ
มโนสมฺมตฺตํ ยมฺมํทํ มโนสมฺมตฺตํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ ตฺวํ
วา ทฺวํ วา อทฺทวสมฺมตฺตํ วา ตมฺมํ อนิจฺจโต ชานโต ปลฺลโต
อวิชฺชา ปหฺยติ วิชฺชา อุปฺปชฺชติ ๑ เอวํ ไช ภิกฺขุ ชานโต
เอวํ ปลฺลโต อวิชฺชา ปหฺยติ วิชฺชา อุปฺปชฺชตฺติ ๑ ปจฺมํ ๑

[๕๗] กถํ น ไช ภนฺเต ชานโต กถํ ปลฺลโต สญฺญา
ปหฺยตฺติ ๑ จกฺขุ ไช ภิกฺขุเว อนิจฺจโต ชานโต ปลฺลโต
สญฺญา ปหฺยตฺติ ฐเป อนิจฺจโต ชานโต ปลฺลโต สญฺญา

๓๘ สุตตุนุติฏเฐ สัมมุตตนิภายสฺส สພາຍຕນວຸໂຕ [๕๘]

ປື້ຍນຸຕິ ຈຸຖຸວິນຸເບາລ໌ ອນິຈຸໂຕ ສານໂຕ ປສຸສໂຕ ສຸນຸໂຍສາ
ປື້ຍນຸຕິ ຈຸຖຸສັມມຸສຸສ໌ ອນິຈຸໂຕ ສານໂຕ ປສຸສໂຕ ສຸນຸໂຍສາ
ປື້ຍນຸຕິ າ ເປ າ ຍມຸນີທ໌ ມໂນສັມມຸສຸສປຈຸຍາ ອຸປປຸຊະຕິ ເວທຍິຕ໌
ສຸຂ໌ ວາ ທຸຖຸຂ໌ ວາ ອທຸຖຸຂມສຸຂ໌ ວາ ຕມຸນີ ອນິຈຸໂຕ ສານໂຕ
ປສຸສໂຕ ສຸນຸໂຍສາ ປື້ຍນຸຕິ າ ເວວ໌ ໂວ ກິຖຸເວ ສານໂຕ ເວວ໌
ປສຸສໂຕ ສຸນຸໂຍສາ ປື້ຍນຸຕິ າ ທຸຕິຍ໌ າ

[๕๘] ກຕ໌ ນຸ ໂວ ກນຸເຕ ສານໂຕ ກຕ໌ ປສຸສໂຕ ສຸນຸໂຍສາ
ສັມມຸສຸສ໌ ຕຈຸຖນຸຕິ າ ຈຸຖຸຂ໌ ໂວ ກິຖຸເວ ອນຕຸຕໂຕ ສານໂຕ
ປສຸສໂຕ ສຸນຸໂຍສາ ສັມມຸສຸສ໌ ຕຈຸຖນຸຕິ ກູເປ ຈຸຖຸວິນຸເບາລ໌
ຈຸຖຸສັມມຸສຸສ໌ ຍມຸນີທ໌ ຈຸຖຸສັມມຸສຸສປຈຸຍາ ອຸປປຸຊະຕິ ເວທຍິຕ໌ ສຸຂ໌
ວາ ທຸຖຸຂ໌ ວາ ອທຸຖຸຂມສຸຂ໌ ວາ ຕມຸນີ ອນຕຸຕໂຕ ສານໂຕ ປສຸສໂຕ
ສຸນຸໂຍສາ ສັມມຸສຸສ໌ ຕຈຸຖນຸຕິ າ ໂສຕ໌ ພາເ໌ ສິວຸທ໌ ກາຍ໌
ມນ໌ ສມຸເມ ມໂນວິນຸເບາລ໌ ມໂນສັມມຸສຸສ໌ ຍມຸນີທ໌ ມໂນສັມມຸສຸສ-
ປຈຸຍາ ອຸປປຸຊະຕິ ເວທຍິຕ໌ ສຸຂ໌ ວາ ທຸຖຸຂ໌ ວາ ອທຸຖຸຂມສຸຂ໌ ວາ
ຕມຸນີ ອນຕຸຕໂຕ ສານໂຕ ປສຸສໂຕ ສຸນຸໂຍສາ ສັມມຸສຸສ໌ ຕຈຸຖນຸຕິ າ
ເວວ໌ ໂວ ກິຖຸເວ ສານໂຕ ເວວ໌ ປສຸສໂຕ ສຸນຸໂຍສາ ສັມມຸສຸສ໌
ຕຈຸຖນຸຕິ າ ຕຕິຍ໌ າ

[๕๙] ກຕ໌ ນຸ ໂວ ກນຸເຕ ສານໂຕ ກຕ໌ ປສຸສໂຕ ອາສວາ ປື້ຍນຸຕິ
ຳ ເປ ຳ ຈຸຖຸຕ໌ າ

[๖๐] ຳ ເປ ຳ ອາສວາ ສັມມຸສຸສ໌ ຕຈຸຖນຸຕິ ຳ ເປ ຳ ປມຸຈ໌ າ

๔๐ สุตตฺถนํปฏิทเน สํยุตฺตนิคายสฺส สํพายคณคฺโค [๖๔

นิพฺพิทฺทติ ชมฺเมสฺสํ นิพฺพิทฺทติ มโนวิญฺญาณํ นิพฺพิทฺทติ
มโนสํมฺมตฺเตสฺสํ นิพฺพิทฺทติ เวทนายํ นิพฺพิทฺทติ นิพฺพิทฺทํ วิรชฺชติ
วิราคา วิมฺบุจฺจติ วิโมกฺขปรีตฺตนา เม อุปาทธานนฺติ ปชานาติ ๑
อํ โห ภิกฺขเว สํพุทฺธปาทานปรีตฺตนา ชมฺโมติ ๑ อฏฺฐมํ ๑

[๖๔] สํพุทฺธปาทานปรีตฺตนา โว ภิกฺขเว ชมฺมํ เทสิสฺสํ ตํ
สฺสํ ๑ กตฺโม จ ภิกฺขเว สํพุทฺธปาทานปรีตฺตนา ชมฺโม ๑
จกฺขุญฺจ ปฏฺิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณํ ติณฺเณ
สํกฺคฺติ ผสฺโส ผสฺสํ ปจฺจุยา เวทนา ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว
สฺสํ อริยสํวโก จกฺขุสฺสํ นิพฺพิทฺทติ รุเปสฺสํ นิพฺพิทฺทติ
จกฺขุวิญฺญาณํ นิพฺพิทฺทติ จกฺขุสํมฺมตฺเตสฺสํ นิพฺพิทฺทติ เวทนายํ
นิพฺพิทฺทติ นิพฺพิทฺทํ วิรชฺชติ วิราคา วิมฺบุจฺจติ วิโมกฺขปรีตฺตนา
เม อุปาทธานนฺติ ปชานาติ ๑ เป ๑ ชิตฺตญฺจ ปฏฺิจฺจ รสํ จ
อุปฺปชฺชติ ชิตฺตวิญฺญาณํ ๑ เป ๑ มนฺตญฺจ ปฏฺิจฺจ ชมฺเม จ
อุปฺปชฺชติ มโนวิญฺญาณํ ติณฺเณ สํกฺคฺติ ผสฺโส ผสฺสํ ปจฺจุยา
เวทนา ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สฺสํ อริยสํวโก มนฺตํ นิพฺพิทฺทติ
นิพฺพิทฺทติ ชมฺเมสฺสํ นิพฺพิทฺทติ มโนวิญฺญาณํ นิพฺพิทฺทติ
มโนสํมฺมตฺเตสฺสํ นิพฺพิทฺทติ เวทนายํ นิพฺพิทฺทติ นิพฺพิทฺทํ วิรชฺชติ
วิราคา วิมฺบุจฺจติ วิโมกฺขปรีตฺตนา เม อุปาทธานนฺติ ปชานาติ ๑
อํ โห ภิกฺขเว สํพุทฺธปาทานปรีตฺตนา ชมฺโมติ ๑ นวํ ๑

[๖๕] สํพุทฺธปาทานปรีตฺตนา โว ภิกฺขเว ชมฺมํ เทสิสฺสํ ตํ

สุตเวท ๑ กตโม ๑ ภิกขเว สหุพฺพาทาณปริยาทานาย ชมโม ๑
 คัมภี ๑ มนุสฺสเว ภิกขเว จกฺขุ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ ๑ อนิจฺจํ
 ภาณเต ๑ ยัม ปณานิจฺจํ ทกฺขํ วา คัมภี ๑ สุตํ วาติ ๑ ทกฺขํ ภาณเต ๑
 ยัม ปณานิจฺจํ ทกฺขํ วิปริณามชมฺมํ กถํ นุ ตํ สมนุสฺสํ
 เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อตฺตาติ ๑ โน เหนฺติ ภาณเต ๑ รุปา
 ๑ เป ๑ จกฺขุวิญฺญาณํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ ๑ อนิจฺจํ ภาณเต ๑
 จกฺขุสฺสํมฺมํสฺสํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ ๑ อนิจฺจํ ภาณเต ๑
 ยมฺมํทํ จกฺขุสฺสํมฺมํสฺสํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สุตํ วา ทกฺขํ วา
 อทกฺขมฺมํสฺสํ วา ตมฺมํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ ๑ อนิจฺจํ
 ภาณเต ๑ โสคํ ฆาณํ ฌีวหา ทาโย มโน ชมฺมา มโน-
 วิญฺญาณํ มโนสฺสํมฺมํสฺสํ ยมฺมํทํ มโนสฺสํมฺมํสฺสํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
 เวทิตํ สุตํ วา ทกฺขํ วา อทกฺขมฺมํสฺสํ วา ตมฺมํ นิจฺจํ วา
 อนิจฺจํ วาติ ๑ อนิจฺจํ ภาณเต ๑ ยัม ปณานิจฺจํ ทกฺขํ วา คัมภี
 สุตํ วาติ ๑ ทกฺขํ ภาณเต ๑ ยัม ปณานิจฺจํ ทกฺขํ วิปริณามชมฺมํ
 กถํ นุ ตํ สมนุสฺสํ เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม
 อตฺตาติ ๑ โน เหนฺติ ภาณเต ๑ เอวํ ปตฺตํ ภิกขเว สุกฺวา
 อริยสัจจกถา จกฺขุสฺสํมฺมํ นิจฺจํ นทฺติ รุเปสฺสํ นิจฺจํ นทฺติ จกฺขุ-
 วิญฺญาณสฺสํ นิจฺจํ นทฺติ จกฺขุสฺสํมฺมํสฺสํ นิจฺจํ นทฺติ ยมฺมํทํ จกฺขุ-
 สฺสํมฺมํสฺสํปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สุตํ วา ทกฺขํ วา อทกฺขมฺมํสฺสํ วา
 ตมฺมํ นิจฺจํ นทฺติ ๑ เป ๑ ฌีวหาณํ นิจฺจํ นทฺติ รุเปสฺสํ นิจฺจํ นทฺติ

໔໒ ສຸຕຕນຸຕປຶກເກ ດັບຸຕຕນິກາຍສຸຕ ສຸພາຍຕນວຸໂຄ [໒໕

ຊິວຸຮາວິນຸຮາເຣນີ ຊິວຸຮາສມຸສຸເສນີ ຍມຸປິທໍ ຊິວຸຮາສມຸສຸສປຸຈຸຍາ
ອຸປຸປຸຊຕິ ໑ ເປ ໑ ມເສມີນີ ນິພຸພິນຸທຕິ ຮມເສມີນີ ນິພຸພິນຸທຕິ ມໂນ-
ວິນຸຮາເຣນີ ນິພຸພິນຸທຕິ ມໂນສມຸສຸເສນີ ຍມຸປິທໍ ມໂນສມຸສຸສ-
ປຸຈຸຍາ ອຸປຸປຸຊຕິ ເວທຍິຕໍ ສຸຈໍ ວາ ທຸກຸຈໍ ວາ ອທຸກຸຊມສຸຈໍ ວາ
ຕສຸມີນີ ນິພຸພິນຸທຕິ ນິພຸພິນຸທໍ ວິຣຸຊຕິ ວິຣາຄາ ວິມຸຈຸຈຕິ ໑
ວິມຸຕຸຕສຸມີ ວິມຸຕຸຕມິຕິ ເວາຕໍ ໂທຕິ ໑ ຂໍຣາ ຂາຕິ ວຸສິຕໍ ພຸຣຸຮມຈຸຣິຍໍ
ກຕໍ ກຣຸຣິຍໍ ນາປຣິ ອິຕຸຕຕຕາຍາຕິ ປຊານາຕິ ໑ ອຍໍ ໂຂ ກິກຸຊເວ
ສຸພຸປາທານປຣິຍາທານາຍ ຮມໂມຕິ ໑ ທສມໍ ໑

ຍວິຊຸຮາວຸໂຄ ປຊໂມ ໑

ຕສຸສຸທຸທານໍ

ອວິຊຸຮາ ສຸໂຍໂຍຮາ ເທວ ອາສເວນ ເທວ ວຸຕຸຕາ

ອນຸສຍາ ອປເຣ ເທວ ປຣິນຸວາ ເທວ ປຣິຍາທິນາ ໑

ວຸໂຄ ເຄນ ປວຸຈຸຈຕິຕິ ໑

มิกชาลวคฺโค ทุติโย

[๖๖] ชวาคฺคํนิทานํ ๑ อถ ไช อายสฺมา มิกชาโล เชน
 ภควา ๑ เป ๑ เอกมนฺตํ นิสินฺโน ไช อายสฺมา มิกชาโล ภควนฺตํ
 เอกทโวจ เอกวิหารํ เอกวิหารํติ ภนฺเต วุจฺจติ กิตฺตาวตํ น
 ไช ภนฺเต เอกวิหารํ โหติ กิตฺตาวตํ จ ปน สํกฺติยวิหารํ
 โหตฺติ ๑ สํกฺติ ไช มิกชาล จกฺขฺวณฺเวยยา รูปา อญฺฐา กนฺดา
 มนฺปา ปิยรูปา กามุปสฺสณฺหิตา รชนียา คณฺเญ ภิกฺขุ อภินนฺทติ
 อภิวทติ อชฺโณสํสาย ตัญฺจติ คสฺสํ ตํ อภินนฺทโค อภิวทโค
 อชฺโณสํสาย ตัญฺจโค อุปฺปชฺชติ นนฺทติ นนฺทียา สติ สํราโค
 โหติ สํราเค สติ สมนฺโณโค โหติ ๑ นนฺทิสมนฺโณชนฺสํยฺตุโค
 ไช มิกชาล ภิกฺขุ สํกฺติยวิหารํติ วุจฺจติ ๑ เป ๑ สํกฺติ ไช
 มิกชาล ชิวหาณเวยยา รสา ๑ เป ๑ มโนวิณฺเวยยา รนฺมา
 อญฺฐา กนฺดา มนฺปา ปิยรูปา กามุปสฺสณฺหิตา รชนียา คณฺเญ
 ภิกฺขุ อภินนฺทติ อภิวทติ อชฺโณสํสาย ตัญฺจติ คสฺสํ ตํ อภินนฺทโค
 อภิวทโค อชฺโณสํสาย ตัญฺจโค อุปฺปชฺชติ นนฺทติ นนฺทียา สติ
 สํราโค โหติ สํราเค สติ สมนฺโณโค โหติ ๑ นนฺทิสมนฺโณชน-
 สํยฺตุโค ไช มิกชาล ภิกฺขุ สํกฺติยวิหารํติ วุจฺจติ ๑ เอกวิหารํ
 จ มิกชาล ภิกฺขุ กิณฺจาปํ ยรณฺณวณฺแปลกฺกานํ ปนฺดานํ เสนาสํหานิ

ปฏิวเสวติ อปฺปสทฺททานิ อปฺปนิคฺโชธานิ วิชฌวาทานิ มนุสฺสราห-
 เสยฺยกานิ ปฏิสตฺถานสารูปานิ อถ โห ติ สทฺธิยวิหารตี อจฺจุจติ ฯ
 คํ กิธฺสํ เหตุ ฯ คณฺหา ทิสฺสํ ทฺธิยา สํสฺสํ อปฺปมฺเหา คสมฺมา
 สทฺธิยวิหารตี อจฺจุจติ ฯ

[๖๗] ส่นฺติ ๑ โห มิกฺขาท จกฺขวิญญะเยยฺยา รูปา อิจฺจุจํ
 กนฺดา มนาปา มียรูปา กามุปฺปสฺสเนหิตา รชฌิยา คณฺเญ ภิกฺขุ
 นาทินนฺทติ นาทิวทฺติ น อชฺโฌสําย คิจฺจุจติ คสฺสํ คํ อนภินนฺทโค
 อนภิวทโค อนชฺโฌสําย คิจฺจุจโค นนฺติ นิจฺจุจติ นนฺติยา อสฺติ
 สํวราโค น โหติ สํวราเค อสฺติ สณฺโฆโฆ โน โหติ ฯ
 นนฺทิสณฺโฆชนวิสฺยุคฺโค โห มิกฺขาท ภิกฺขุ เอกวิหารตี อจฺจุจติ
 ฯ เป ฯ ส่นฺติ ๒ มิกฺขาท ชิวหาวิญญะเยยฺยา รสา ฯ เป ฯ ส่นฺติ
 ๒ มิกฺขาท มโนวิญญะเยยฺยา ชมฺมา อิจฺจุจํ กนฺดา มนาปา มีย-
 รูปา กามุปฺปสฺสเนหิตา รชฌิยา คณฺเญ ภิกฺขุ นาทินนฺทติ นาทิวทฺติ
 น อชฺโฌสําย คิจฺจุจติ คสฺสํ คํ อนภินนฺทโค อนภิวทโค
 อนชฺโฌสําย คิจฺจุจโค นนฺติ นิจฺจุจติ นนฺติยา อสฺติ สํวราโค
 น โหติ สํวราเค อสฺติ สณฺโฆโฆ โน โหติ ฯ นนฺทิสณฺโฆชน-
 วิสฺยุคฺโค โห มิกฺขาท ภิกฺขุ เอกวิหารตี อจฺจุจติ ฯ เอกวิหาร
 ๑ มิกฺขาท ภิกฺขุ กัณฺจาบี คามนฺเต วิหริติ อากิลฺโลเน ภิกฺขุหิ
 ภิกฺขุณีหิ อฺปาสํเกหิ อฺปาสิกาทิ ราชฺฐหิ ราชนทานตฺเตหิ ตฺติคฺคิเยหิ

ติตฺถิยสํวาทิ อถ โห เอกวิหารัตติ อจฺจุตฺติ ๑ เอววิหาว ๑
มิกชาด ภิกฺขุ อจฺจุตฺติ ๑ คํ กิสุสฺส เหตุ ๑ คณฺหา หิสฺส
ทุติยา สํสฺส ปหฺนํว ตสฺมา เอกวิหารัตติ อจฺจุตฺติ ๑ ปจฺม ๑

[๖๗] อถ โห อายสฺมา มิกชาโล เยน ภควา เทนฺปสงฺกมิ
๑ เป ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสินโน โห อายสฺมา มิกชาโล ภควนฺตํ
เอตทโวจ สํวํ เม ภนฺเต ภควา สงฺจิตฺเตน ชมฺมํ เทเสตุ
ยมํ ภควโต ชมฺมํ สุตฺวา เอโก อูปกฏฺโห อปฺปมคฺโค อาคาปปี
ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนฺติ ๑ สํนฺติ โห มิกชาด จกฺขฺวิญฺญเญยฺยา
รูปา อึญฺจา กนฺตา มนฺวา มึยฺรูปา กามฺปฺสณฺหิตา รชฺนียา
คณฺเเจ ภิกฺขุ อภินฺนุทฺติ อภิวทฺติ อชฺโฆสํย ติฏฺฐติ ตสฺส
คํ อภินฺนุทฺโต อภิวทฺโต อชฺโฆสํย ติฏฺฐโต อปฺปปชฺชติ นนฺทิ
นนฺทิสฺสมุทฺยา ทุกฺขสฺสมุทฺโย มิกชาตาติ วทามิ ๑ เป ๑ สํนฺติ โห
มิกชาด ชฺวีหาวิญฺญเญยฺยา รสา ๑ เป ๑ สํนฺติ โห มิกชาด นโน-
วิญฺญเญยฺยา ชมฺมา อึญฺจา กนฺตา มนฺวา มึยฺรูปา กามฺปฺสณฺหิตา
รชฺนียา คณฺเเจ ภิกฺขุ อภินฺนุทฺติ อภิวทฺติ อชฺโฆสํย ติฏฺฐติ
ตสฺส คํ อภินฺนุทฺโต อภิวทฺโต อชฺโฆสํย ติฏฺฐโต อปฺปปชฺชติ
นนฺทิ นนฺทิสฺสมุทฺยา ทุกฺขสฺสมุทฺโย มิกชาตาติ วทามิ ๑

[๖๘] สํนฺติ โห มิกชาด จกฺขฺวิญฺญเญยฺยา รูปา อึญฺจา กนฺตา
มนฺวา มึยฺรูปา กามฺปฺสณฺหิตา รชฺนียา คณฺเเจ ภิกฺขุ นวภินฺนุทฺติ
นวภิวทฺติ น อชฺโฆสํย ติฏฺฐติ ตสฺส คํ นวภินฺนุทฺโต นวภิวทฺโต

อตฺถิ จกฺขุ อตฺถิ รูปา อตฺถิ จกฺขุวิญญาณํ อตฺถิ จกฺขุ-
 วิญญาณวิญญาตพฺพา ชมฺมา อตฺถิ ตตฺถ มาโร วา มารปญฺเฑตฺติ
 วา ฯ อตฺถิ โสคํ อตฺถิ สทฺทา อตฺถิ โสทวิญญาณํ อตฺถิ
 โสทวิญญาณวิญญาตพฺพา ชมฺมา อตฺถิ ตตฺถ มาโร วา มาร-
 ปญฺเฑตฺติ วา ฯ อตฺถิ ฆาณํ อตฺถิ คนฺธา อตฺถิ ฆาณวิญญาณํ
 อตฺถิ ฆาณวิญญาณวิญญาตพฺพา ชมฺมา อตฺถิ ตตฺถ มาโร วา
 มารปญฺเฑตฺติ วา ฯ อตฺถิ ชิวฺหา อตฺถิ รสา อตฺถิ ชิวฺหา-
 วิญญาณํ อตฺถิ ชิวฺหาวิญญาณวิญญาตพฺพา ชมฺมา อตฺถิ ตตฺถ
 มาโร วา มารปญฺเฑตฺติ วา ฯ อตฺถิ กาโย อตฺถิ ไผฏฺฐพฺพา
 อตฺถิ กายวิญญาณํ อตฺถิ กายวิญญาณวิญญาตพฺพา ชมฺมา
 อตฺถิ ตตฺถ มาโร วา มารปญฺเฑตฺติ วา ฯ อตฺถิ มโน อตฺถิ
 ชมฺมา อตฺถิ มโนวิญญาณํ อตฺถิ มโนวิญญาณวิญญาตพฺพา
 ชมฺมา อตฺถิ ตตฺถ มาโร วา มารปญฺเฑตฺติ วา ฯ

[๗๒] ยตฺถ จ โส สมิทฺธิ นตฺถิ จกฺขุ นตฺถิ รูปา นตฺถิ
 จกฺขุวิญญาณํ นตฺถิ จกฺขุวิญญาณวิญญาตพฺพา ชมฺมา นตฺถิ
 ตตฺถ มาโร วา มารปญฺเฑตฺติ วา ฯ เป ฯ นตฺถิ ชิวฺหา นตฺถิ
 รสา นตฺถิ ชิวฺหาวิญญาณํ นตฺถิ ชิวฺหาวิญญาณวิญญาตพฺพา
 ชมฺมา นตฺถิ ตตฺถ มาโร วา มารปญฺเฑตฺติ วา ฯ เป ฯ นตฺถิ มโน
 นตฺถิ ชมฺมา นตฺถิ มโนวิญญาณํ นตฺถิ มโนวิญญาณวิญญา-
 ตพฺพา ชมฺมา นตฺถิ ตตฺถ มาโร วา มารปญฺเฑตฺติ วาติ ฯ ตติยํ ฯ

ปติโต โหติ ฯ อถ ไช อายสฺมา อุปเสน โภกฺข อามนฺเตสิ
 เขถ เม อาวุโส อิมํ กายํ มนุจกํ อาโรเปตฺวา พหิทฺธา นํหรต
 ปุรยํ กาโย อีเชว จิกิริติ เสงฺยถาปี ภูตฺมฺจฺจติ ฯ เอวํ วุตฺเต
 อายสฺมา สํวรัปฺตโต อายสฺมนฺตํ อุปเสนํ เขตทโวจ น ไช ปน
 มยํ ปตฺตํ อายสฺมโต อุปเสนสฺส กายสฺส วา อณฺเณตฺตํ
 อินฺทฺริยานํ วา วิปริณาโม อถ ปนายสฺมา อุปเสนํ เขวมาห
 เขถ เม อาวุโส อิมํ กายํ มนุจกํ อาโรเปตฺวา พหิทฺธา นํหรต
 ปุรยํ กาโย อีเชว จิกิริติ เสงฺยถาปี ภูตฺมฺจฺจติ ฯ ยตฺส นฺน
 อาวุโส สํวรัปฺตตฺต เอวมตฺส อหํ จกฺขฺนฺติ วา มม จกฺขฺนฺติ
 วา ฯ เป ฯ อหํ ชิวฺหาติ วา ฯ เป ฯ อหํ มโนติ วา มม
 มโนติ วา ตสฺส อาวุโส สํวรัปฺตตฺต สียา กายสฺส วา อณฺเณตฺตํ
 อินฺทฺริยานํ วา วิปริณาโม ฯ มยฺหณฺจ ไช อาวุโส สํวรัปฺตต
 น เอวํ โหติ อหํ จกฺขฺนฺติ วา มม จกฺขฺนฺติ วา ฯ เป ฯ
 อหํ ชิวฺหาติ วา มม ชิวฺหาติ วา ฯ เป ฯ อหํ มโนติ วา
 มม มโนติ วา ตสฺส มยฺหณฺจ ไช อาวุโส สํวรัปฺตตํ กิ
 กายสฺส วา อณฺเณตฺตํ ภวิสฺสติ อินฺทฺริยานํ วา วิปริณาโมติ ฯ
 ตถา हि ปนายสฺมโต อุปเสนสฺสํ ที่สฺวตฺตํ อหฺงการมมฺงการมานา-
 หุสฺสา สฺสํมฺหตา ตสฺมา อายสฺมโต อุปเสนสฺสํ น เอวํ โหติ
 อหํ จกฺขฺนฺติ วา มม จกฺขฺนฺติ วา ฯ เป ฯ อหํ ชิวฺหาติ วา
 มม ชิวฺหาติ วา ฯ เป ฯ อหํ มโนติ วา มม มโนติ วาติ ฯ

รตฺรภาคปฏิสัเวทึ ๑ สันตณฺญ ๑ อชฺฌตฺตํ รตฺสํ รากํ อตฺถิ เม
 อชฺฌตฺตํ รตฺสํ ราโคติ ปชานาติ ๑ เอวมนึ ๒ อูปวาณ
 สันตฺธิจฺจโก ฌมฺโม โหติ อกาติโก เอหิปสฺสโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ
 เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ ๑

[๘๑] ปน จปรํ อูปวาณ ภิกฺขุ มนสา ฌมฺมํ วิญญาเย ฌมฺม-
 ปฏิสัเวทึ ๑ โหติ ฌมฺมรภาคปฏิสัเวทึ ๑ สันตณฺญ ๑ อชฺฌตฺตํ
 ฌมฺเมตฺสํ รากํ อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ ฌมฺเมตฺสํ ราโคติ ปชานาติ ๑
 ยนฺตํ อูปวาณ ภิกฺขุ มนสา ฌมฺมํ วิญญาเย ฌมฺมปฏิสัเวทึ ๑
 โหติ ฌมฺมรภาคปฏิสัเวทึ ๑ สันตณฺญ ๑ อชฺฌตฺตํ ฌมฺเมตฺสํ รากํ
 อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ ฌมฺเมตฺสํ ราโคติ ปชานาติ ๑ เอวมนึ ๒
 อูปวาณ สันตฺธิจฺจโก ฌมฺโม โหติ ๑ เป ๑ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ
 วิญญูหิติ ๑

[๘๒] อิท ปน อูปวาณ ภิกฺขุ จกฺขุณา รุปํ ทิสฺวา รูปปฏิสัเวทึ
 ๑ โหติ โน ๑ รูปรภาคปฏิสัเวทึ อตฺตณฺญ ๑ อชฺฌตฺตํ รูปํ
 รากํ นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ รูปํ ราโคติ ปชานาติ ๑ ยนฺตํ อูปวาณ
 ภิกฺขุ จกฺขุณา รุปํ ทิสฺวา รูปปฏิสัเวทึ ๒ ๒ โหติ โน ๑
 รูปรภาคปฏิสัเวทึ อตฺตณฺญ ๑ อชฺฌตฺตํ รูปํ รากํ นตฺถิ เม
 อชฺฌตฺตํ รูปํ ราโคติ ปชานาติ ๑ เอวมนึ ๒ อูปวาณ
 สันตฺธิจฺจโก ฌมฺโม โหติ อกาติโก เอหิปสฺสโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ
 เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ ๑

[๔๓] ปุณ จปรํ อูปวาณ ภิกฺขุ โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯ ขาเนน
 กนฺธํ ขายิตฺวา ฯ ชิวหาหยา รสํ สํยิตฺวา รสํปฏิสํเวทํ หิ โช
 โหติ โน จ รสํราคปฏิสํเวทํ อสงฺนคฺคญฺจ อชฺฌตฺตํ รเสสุ รากํ
 นคฺคิ เม อชฺฌตฺตํ รเสสุ ราโคติ ปชานาติ ฯ เป ฯ

[๔๔] ปุณ จปรํ อูปวาณ ภิกฺขุ มนสา ชมฺมํ วิญฺญาช ชมฺม-
 ปฏิสํเวทํ หิ โช โหติ โน จ ชมฺมราคปฏิสํเวทํ อสงฺนคฺคญฺจ
 อชฺฌตฺตํ ชมฺเมสุ รากํ นคฺคิ เม อชฺฌตฺตํ ชมฺเมสุ ราโคติ
 ปชานาติ ฯ ยนฺตํ อูปวาณ ภิกฺขุ มนสา ชมฺมํ วิญฺญาช ชมฺม-
 ปฏิสํเวทํ หิ โช โหติ โน จ ชมฺมราคปฏิสํเวทํ อสงฺนคฺคญฺจ
 อชฺฌตฺตํ ชมฺเมสุ รากํ นคฺคิ เม อชฺฌตฺตํ ชมฺเมสุ ราโคติ
 ปชานาติ ฯ เถวมฺหิ โช อูปวาณ สํหุทฺธิจฺจโก ชมฺโม โหติ อกาถโก
 เอหิปสฺสโก โอบนฺนิโก ปจฺจุคฺคํ เวทิตฺวา วิญฺญูหิติ ฯ อฏฺฐมํ ฯ

[๔๕] โย หิ โทจฺจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จนนํ ผสฺสํสาชคณานํ สํมูทญฺญจ
 อคฺคณฺจคฺคญฺจ อสฺสํสาชคญฺจ อาทํนญฺจ นิสฺสํสรวณญฺจ ยถาภูทํ นปฺป-
 ชานาติ อวฺสฺสคฺคญฺจ พุรฺรหฺมจฺจริยํ อารกํ โส อิมํสฺมา ชมฺม-
 วิญฺยาติ ฯ เถวํ วุคฺคเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภกฺคญฺจ เอตทโวจ
 เอตฺถาหํ ภนฺเต อนสฺสํสาชํ" อหํ หิ ภนฺเต จนนํ" ผสฺสํสาชคณานํ
 สํมูทญฺญจ อคฺคณฺจคฺคญฺจ อสฺสํสาชคญฺจ อาทํนญฺจ นิสฺสํสรวณญฺจ
 ยถาภูทํ นปฺปชานามฺหิติ ฯ ตํ กิ มญฺเญสี ภิกฺขุ จกฺขุ เอตํ มม

เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อคฺคตาคิ สมนฺนปฺสฺสสฺสตี ๑ โน เหนฺ ภาเนเต ๑
 สํว ภาณฺว เจตฺถ ๑ เต ภาณฺว จกฺขฺมฺ เหนฺ มม เณโสหฺมสฺมิ น
 เมโส อคฺคตาคิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺนปฺนฺนณณาย สฺสทฺธิจฺจ ภาณฺวสฺสตี
 เอเสวณฺโต ทฺถวสฺส ๑ เป ๑ ชฺชิตฺถํ เหนฺ มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส
 เม อคฺคตาคิ สมนฺนปฺสฺสสฺสตี ๑ โน เหนฺ ภาเนเต ๑ สํว ภาณฺว
 เจตฺถ ๑ เต ภาณฺว ชฺชิตฺถํ เหนฺ มม เณโสหฺมสฺมิ น เมโส
 อคฺคตาคิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺนปฺนฺนณณาย สฺสทฺธิจฺจ ภาณฺวสฺสตี
 เอเสวณฺโต ทฺถวสฺส ๑ เป ๑ มนํ เหนฺ มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส
 เม อคฺคตาคิ สมนฺนปฺสฺสสฺสตี ๑ โน เหนฺ ภาเนเต ๑ สํว ภาณฺว
 เจตฺถ ๑ เต ภาณฺว มโน เหนฺ มม เณโสหฺมสฺมิ น เมโส อคฺคตาคิ
 เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺนปฺนฺนณณาย สฺสทฺธิจฺจ ภาณฺวสฺสตี เอเสวณฺโต
 ทฺถวสฺสตี ๑ นวมนํ ๑

[๔๖] โย หิ โกจิ ภาณฺวเว ภาณฺว จนนํ สสฺสํยตฺตนาณํ สมนฺนทฺถวญฺจ
 อคฺคตฺถกฺคณญฺจ อสฺสํสํทวญฺจ อาทํทวญฺจ นิสฺสํสฺสทวญฺจ ยถาภูตํ นปฺป-
 ธานาติ อวฺสํสํทวญฺจ ทฺถวญฺจ อารกา โส อิมสฺมา สมนฺ-
 วิณฺยาติ ๑ เอวํ วุคฺคเต อณฺณตโร ภาณฺว ภาณฺว เหนฺ
 เอคฺคตาทํ ภาเนเต ปนฺนสฺสํสํ อหํ หิ ภาเนเต จนนํ สสฺสํยตฺตนาณํ
 สมนฺนทฺถวญฺจ อคฺคตฺถกฺคณญฺจ อสฺสํสํทวญฺจ อาทํทวญฺจ นิสฺสํสฺสทวญฺจ
 ยถาภูตํ นปฺปธานามํติ ๑ คํ กิ มณฺณนํ ภาณฺว จกฺขฺมฺ เหนฺ มม

๓ พ. ปนฺนสฺสํสํ ส. อนฺนสฺสํสํ ๑

สมุทตถะญะ อตฺตถะกมมญะ อสฺสสาทญะ ธาตโนวญญะ นิสฺสัรณญะ
 ยถาภูตํ ปุพฺพชานามิติ ๑ ตํ ก็ มนุสฺสํ ภิกฺขุ จกฺขุ นิจุจํ วา
 อนิจุจํ วาติ ๑ อนิจุจํ ภาณเต ๑ ยํ ปณานิจุจํ ทฺวํ วา ตํ
 สฺขํ วาติ ๑ ทฺวํ ภาณเต ๑ ยํ ปณานิจุจํ ทฺวํ วิปริณามธมฺมํ
 กถํ น ตํ สมนุสฺสํ อตฺตํ มนฺ เอยฺสํหมสฺมิมิ เอยฺสํ เม
 อตฺตวาติ ๑ โน เอตํ ภาณเต ๑ สฺสํ ชานํ ชิวหา กาโย
 มโน นิจุจํ วา อนิจุจํ วาติ ๑ อนิจุจํ ภาณเต ๑ ยํ ปณานิจุจํ
 ทฺวํ วา ตํ สฺขํ วาติ ๑ ทฺวํ ภาณเต ๑ ยํ ปณานิจุจํ ทฺวํ
 วิปริณามธมฺมํ กถํ น ตํ สมนุสฺสํ อตฺตํ มนฺ เอยฺสํหมสฺมิมิ
 เอยฺสํ เม อตฺตวาติ ๑ โน เอตํ ภาณเต ๑ เอยฺสํ ปสฺสํ ภิกฺขุ
 สฺสวา อริยสํวาทโก จกฺขุสฺมิมิ นิพฺพิณฺทติ สฺสํสฺมิมิ ชานสฺมิมิ
 ชิวหายมิมิ กายสฺมิมิ มนสฺมิมิ นิพฺพิณฺทติ นิพฺพิณฺทํ วิชฺชติ
 วิชฺชา วิมฺบฺบติ ๑ วิมฺบฺบสฺมิมิ วิมฺบฺบมิตติ ฌานํ โหติ ๑ ฌณา ชาติ
 วุตฺติตํ พุทฺธมฺจวิมฺบํ กตํ ภวณํ ยํ นวปรี อตฺตตฺตวาติ ปชานาตํติ ๑
 เอกาทสํ ๑

มิลินทพราหมณ์ พุทธโศ ๑

ตสฺสํทฺธานํ

มิลินทพราหมณ์ พุทธโศ จตฺตวาโร จ สมิตฺติภา

อุปเสโน อุปวาโน ฌณสฺสํยตฺติกา ตโยติ ๑

คิถานวคฺโค ตติโย

[illegible]

อนุปปกั กุกกุจจำ อนุปปโก วิปปฏิสาโรติ ๑ กจจิ ปน เต
 ภิกขุ อตุตา สัตโต น อุปวทตติ ๑ (น โห เม ภนฺเต อตุตา
 สัตโต อุปวทตติ) ๒ โน เจ ทิร ตวํ ภิกขุ อตุตา สัตโต อุปวทติ
 อถ ภิกขุ ทิสฺสึมฺเญจ เต กุกกุจจำ โก จ วิปปฏิสาโรติ ๑ น
 ขวาทํ ภนฺเต สัตตวิสุทฺธคฺคํ ภควตา ชมฺมํ เทสํ อชานามิ ๑
 โน เจ ทิร ตวํ ภิกขุ สัตตวิสุทฺธคฺคํ มยา ชมฺมํ เทสํ อชานาสึ
 อถ ทิมคฺคํ จรหิ ตวํ ภิกขุ มยา ชมฺมํ เทสํ อชานาสิติ ๑
 รากวिरากคฺคํ โหํ ภนฺเต ภควตา ชมฺมํ เทสํ อชานามิ ๑
 ธาธุ ธาธุ ภิกขุ ธาธุ โห ตวํ ภิกขุ รากวिरากคฺคํ มยา ชมฺมํ
 เทสํ อชานาสึ รากวिरากคฺโค हि ภิกขุ มยา ชมฺโม เทสโต ๑

[๘๘] คํ ทิ มนฺเวสสิ ภิกขุ จกฺขุ นิจุจํ วา อนิจุจํ วาติ ๑
 อนิจุจํ ภนฺเต ๑ โสคํ ขานํ ชิวหา กาโย มโน นิจุโจ วา
 อนิจุโจ วาติ ๑ อนิจุโจ ภนฺเต ๑ ยํ ปณานิจุจํ ทฺวํ วา ตํ สฺขํ
 วาติ ๑ ทฺวํ ภนฺเต ๑ ยํ ปณานิจุจํ ทฺวํ วิปริณามชมฺมํ กถํ น
 ตํ สมนุสฺสํสึคฺคํ เอตํ มนฺ เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อตุตาติ ๑
 โน เหนํ ภนฺเต ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกขุ สุตฺวา อริยสํวโก จกฺขุสฺมึมี
 นิพฺพินฺทติ ๑ เป ๑ มนฺสฺมึมี นิพฺพินฺทติ นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ วิรคา
 วิมฺลฺลจติ ๑ วิมฺลฺลคฺคํ วิมฺลฺลคฺคํ ฌานํ โหติ ๑ ชฺฌนา ชาติ
 ๑ เป ๑ นามปรํ อิตฺตคฺคตฺตยาติ ปชานาคฺติ ๑ อิทมโวจ ภควา

๑ ส. ตวํ ๑ ๒ ส. ม. ๑ ๓ พ. โน เหนํ ภนฺเต ๑

[๔๒] อถ โห อายสุมมา ราโห ๑ เป ๑ เอกมมุตํ นิสินโน
 โห อายสุมมา ราโห ภควคํ เทตทวโจ สากุ เม ภนเต ภควา
 สัจจัตเตน ชมมํ เทเสตุ ยมมํ ภควโค ชมมํ สุตวา เอโก
 วูปกฏโจ อูปปมตโค อาคานี ปหิตตโค วิหเรยยนติ ๑ ยํ โห
 ราช อนิจจํ ตตฺร เต ฌนโท ปหาคพฺโพ ๑ กิณฺจ ราช
 อนิจจํ จกฺขุ โห ราช อนิจจํ ตตฺร เต ฌนโท ปหาคพฺโพ ๑
 รุปา อนิจฺจา ๑ จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุสมฺมุตฺโต ยมฺมํทํ จกฺขุ-
 สมฺมุตฺตปจฺจยา อูปปชฺชติ เวทียํ สัจฺจ วา ทฺวํ วา อทฺทวมสฺส วา
 ตมฺมํ อนิจฺจํ ตตฺร เต ฌนโท ปหาคพฺโพ ๑ เป ๑ ชิวหา กาโย
 มโน อนิจฺโจ ตตฺร เต ฌนโท ปหาคพฺโพ ๑ ชมฺโม มโน-
 วิญฺญาณํ มโนสมฺมุตฺโต ยมฺมํทํ มโนสมฺมุตฺตปจฺจยา อูปปชฺชติ
 เวทียํ สัจฺจ วา ทฺวํ วา อทฺทวมสฺส วา ตมฺมํ อนิจฺจํ ตตฺร
 เต ฌนโท ปหาคพฺโพ ๑ ยํ โห ราช อนิจฺจํ ตตฺร เต ฌนโท
 ปหาคพฺโพติ ๑ คติยํ ๑

[๔๓] ยํ โห ราช ทฺวํ ตตฺร เต ฌนโท ปหาคพฺโพ ๑
 กิณฺจ ราช ทฺวํ จกฺขุ โห ราช ทฺวํ ตตฺร เต ฌนโท
 ปหาคพฺโพ ๑ รุปา จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุสมฺมุตฺโต ยมฺมํทํ
 จกฺขุสมฺมุตฺตปจฺจยา ๑ เป ๑ อทฺทวมสฺส วา ตมฺมํ ทฺวํ ตตฺร
 เต ฌนโท ปหาคพฺโพ ๑ เป ๑ มโน ทฺวํ ชมฺมา มโน-
 วิญฺญาณํ มโนสมฺมุตฺโต ยมฺมํทํ มโนสมฺมุตฺตปจฺจยา อูปปชฺชติ

เวทยิถิ สฺวํ วา ทฺวํ วา อทฺทวมฺสฺวํ วา ตมฺปิ ทฺวํ ตตฺร เต
 ฉนฺโท ปหาตพฺโพ ๑ ยํ โห ราธ ทฺวํ ตตฺร เต ฉนฺโท
 ปหาตพฺโพติ ๑ จตุตฺถํ ๑

[๘๔] โย โห ราธ อนตฺตา ตตฺร เต ฉนฺโท ปหาตพฺโพ ๑
 โก จ ราธ อนตฺตา ๑ จตุตฺถํ โห ราธ อนตฺตา ตตฺร เต
 ฉนฺโท ปหาตพฺโพ ๑ รฺพา จตุตฺถวิญฺญาณํ จตุตฺถมฺสฺสโส
 ยมฺปิทํ จตุตฺถมฺสฺสสฺสปรจฺยา ๑ เป ๑ มโน อนตฺตา ชมฺมา มโน-
 วิญฺญาณํ มโนสฺสมฺสฺสโส ยมฺปิทํ มโนสฺสมฺสฺสสฺสปรจฺยา อฺปฺปชฺชติ
 เวทยิถิ สฺวํ วา ทฺวํ วา อทฺทวมฺสฺวํ วา ตมฺปิ อนตฺตา
 ตตฺร เต ฉนฺโท ปหาตพฺโพ ๑ โย โห ราธ อนตฺตา ตตฺร
 เต ฉนฺโท ปหาตพฺโพติ ๑ ปณฺจมนํ ๑

[๘๕] อถ โห อณฺณตโร ภิกฺขุ เชน ภคฺวา เตนฺนฺสํกมิ
 ๑ เป ๑ เอกมฺนตํ นิสีนฺโน โห สฺโส ภิกฺขุ ภคฺวตํ เขตทฺวาจ
 อตฺถิ นุ โห ภนฺเต เขโก ชมฺโม ยสฺส ปหณฺนา ภิกฺขุโน
 อวิชฺชา ปหิยฺยติ วิชฺชา อฺปฺปชฺชตฺติ ๑ อตฺถิ โห ภิกฺขุ เขโก
 ชมฺโม ยสฺส ปหณฺนา ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหิยฺยติ วิชฺชา
 อฺปฺปชฺชตฺติ ๑ กตโม ปน ภนฺเต เขโก ชมฺโม ยสฺส ปหณฺนา
 ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหิยฺยติ วิชฺชา อฺปฺปชฺชตฺติ ๑ อวิชฺชา โห ภิกฺขุ
 เขโก ชมฺโม ยสฺส ปหณฺนา ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหิยฺยติ วิชฺชา
 อฺปฺปชฺชตฺติ ๑ กถํ ปน ภนฺเต ชานโต กถํ ปสฺสโต ภิกฺขุโน

อวิชชา ปหิยุยติ วิชชา อุปปชชติ ๑ จกฺขํ โห ภิกฺขุ อนิจฺจาโต
 ชานโต ปสฺสโต ภิกฺขุโน อวิชชา ปหิยุยติ วิชชา อุปปชชติ ๑
 รุเป ๑ เป ๑ ยมฺมํ ๑ จกฺขํ สมนฺตสฺส ปจฺจุยา อุปปชชติ เวทิตํ สฺวํ
 วา กุญฺญํ วา อทุกขมสฺสํ วา ตมฺมํ อนิจฺจาโต ชานโต ปสฺสโต
 ภิกฺขุโน อวิชชา ปหิยุยติ วิชชา อุปปชชติ ๑ เหวํ โห ภิกฺขุ
 ชานโต เหวํ ปสฺสโต ภิกฺขุโน อวิชชา ปหิยุยติ วิชชา อุปปชช-
 ตติ ๑ อญฺญํ ๑

[๘๖] อถ โห อญฺญตโร ภิกฺขุ ๑ เป ๑ อตฺถิ นุ โห ภนฺเต
 เอโก ชมฺโม ยสฺส ปหานา ภิกฺขุโน อวิชชา ปหิยุยติ วิชชา
 อุปปชชติ ๑ อตฺถิ โห ภิกฺขุ เอโก ชมฺโม ยสฺส ปหานา
 ภิกฺขุโน อวิชชา ปหิยุยติ วิชชา อุปปชชติ ๑ กตโม ปน
 ภนฺเต เอโก ชมฺโม ยสฺส ปหานา ภิกฺขุโน อวิชชา ปหิยุยติ
 วิชชา อุปปชชติ ๑ อวิชชา โห ภิกฺขุ เอโก ชมฺโม ยสฺส
 ปหานา ภิกฺขุโน อวิชชา ปหิยุยติ วิชชา อุปปชชติ ๑ กถํ
 ปน ภนฺเต ชานโต กถํ ปสฺสโต ภิกฺขุโน อวิชชา ปหิยุยติ
 วิชชา อุปปชชติ ๑ อถ ภิกฺขุ ภิกฺขุโน สฺวํ โหติ สพฺเพ ชมฺมา
 นาทํ อภินเวสาयाติ ๑ เขวณฺเจกํ ภิกฺขุ ภิกฺขุโน สฺวํ โหติ
 สพฺเพ ชมฺมา นาทํ อภินเวสาयाติ ๑ โส สพฺพํ ชมฺมํ อภินเวสา
 สพฺพํ ชมฺมํ อภินเวสา สพฺพํ ชมฺมํ ปริชานาติ สพฺพํ ชมฺมํ
 ปริณฺวาย สพฺพนิมิตฺตานิ อญฺญโต ปสฺสตี จกฺขํ อญฺญโต

ปัสสตี รุเป จกขุวิญญานัง จกขุสมมุตัสสั ยมมียีทัง จกขุ-
สมมุตัสสปัจจยา อุปปชชติ เวทียิตัง สัชฌัง วา ทกขัง วา อทกขมสัชฌัง
วา ตมมียี อณฺเวยโต ปัสสตี ๑ เป ๑ มนัง อณฺเวยโต ปัสสตี
ชมนเน มโนวิญญานัง มโนสมมุตัสสั ยมมียีทัง มโนสมมุตัสสปัจจยา
อุปปชชติ เวทียิตัง สัชฌัง วา ทกขัง วา อทกขมสัชฌัง วา ตมมียี
อณฺเวยโต ปัสสตี ๑ เอวံ โส ภิกขุ ชานโต เอวံ ปัสสโต ภิกขุโน
อวิชชา ปหियยติ วิชชา อุปปชชตติ ๑ ตตฺถมมัม ๑

[๘๗] อถ โส สมฺพหุตา ภิกขุ เยเน ภควา เตนุปลงฺกมัสสั
๑ เป ๑ เอกมฺหุตัง นิสีนฺนา โส เต ภิกขุ ภควนฺตัง เอตทโวจัง
อิชฺช โน ภนฺเต อณฺเวยตติคฺคิยา ปรีพฺพาชกา อมฺเห เอวํ ปุจฺจนฺติ
กิมตฺถิยํ อารุโส สมนเณ โคตเม พุทฺธมฺจริยํ วุสฺสธตฺตี เอวံ
ปฺปฺปจฺจา มยฺ ภนฺเต เตสํ อณฺเวยตติคฺคิยานํ ปรีพฺพาชกานํ เอวံ
พฺยากโรม ทกฺขมสัชฌัง โส อารุโส ปรีณฺเวยตฺถัง ภควตึ พุทฺธมฺจริยํ
วุสฺสธตฺตี ทจฺจิ มยฺ ภนฺเต เอวํ ปฺปฺปจฺจา เอวํ พฺยากรมาเน
วุตฺตวาทิโน เจว ภควโต โหเม น จ ภควนฺตัง อภฺยเตเน อพฺภา-
จิกฺขาม ชมนฺตัสสั จานุชมนํ พฺยากโรม น จ โกจิ สหชมนมฺปิโก
วาทานุวาที ภาวฺยพฺพจฺจํ อากฺขุธตฺตี ๑ ตคฺชเม ตมฺเห ภิกฺขเว
เอวํ ปฺปฺปจฺจา เอวํ พฺยากรมาเน วุตฺตวาทิโน เจว เม โหถ น
จ มํ อภฺยเตเน อพฺภาจิกฺขต ชมนฺตัสสั จานุชมนํ พฺยากโรถ น

๑ ส. วาทานุปาโต ๑

อชฺชติ ยมฺมํทํ จกฺขุสฺสํสํสํปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สํวํ วา
 ทกฺขํ วา อทกฺขมสํวํ วา ตมฺมํ อชฺชติ ๑ เป ๑ ชิวหา อชฺชติ
 ๑ เป ๑ มโน อชฺชติ อมฺมา อชฺชติ มโนวิญญฺณํ อชฺชติ
 มโนสํมสฺสํสํ อชฺชติ ยมฺมํทํ มโนสํมสฺสํสํปจฺจยา อปฺปชฺชติ
 เวทิตํ สํวํ วา ทกฺขํ วา อทกฺขมสํวํ วา ตมฺมํ อชฺชติ ๑
 ปตฺตชฺชติ ๒ ภาทํ ตสฺมา โถโกติ อจฺจตฺติ ๑ นวํ ๑

[๘๘] อต ๒ อายสฺมา ผลฺลุน ๑ เป ๑ เอกมฺมํ นิสฺสิน โธ
 อายสฺมา ผลฺลุน ภกฺกนํ เขตฺทวโจ อตฺติ นุ ๒ ภาทํ ตํ
 จกฺขํ เยน จกฺขฺนา อตฺเต พุทฺธํ ปรีนิพฺพุเต จินฺนปฺปณฺเจ จินฺนวฺชฺเช
 ปรียาทินฺนวฺชฺเช สํพุทฺทกฺขวํตฺตวคฺเต ปณฺณปยมาโน ปณฺณเปยฺย
 ๑ เป ๑ อตฺติ นุ ๒ ภาทํ ตํ ชิวหา ยาย ชิวหา ยอ ตฺเต
 พุทฺธํ ปรีนิพฺพุเต ๑ เป ๑ ปณฺณเปยฺย ๑ เป ๑ อตฺติ นุ ๒
 สํ ภาทํ มโน เยน มนฺเน อตฺเต พุทฺธํ ปรีนิพฺพุเต จินฺน-
 ปณฺณเจ จินฺนวฺชฺเช ปรียาทินฺนวฺชฺเช สํพุทฺทกฺขวํตฺตวคฺเต ปณฺณา-
 ปยมาโน ปณฺณเปยฺยติ ๑

[๓๐๐] นตฺติ นุ ๒ ตํ ผลฺลุน จกฺขํ เยน จกฺขฺนา อตฺเต
 พุทฺธํ ปรีนิพฺพุเต จินฺนปฺปณฺเจ จินฺนวฺชฺเช ปรียาทินฺนวฺชฺเช สํพุท-
 ทกฺขวํตฺตวคฺเต ปณฺณปยมาโน ปณฺณเปยฺยติ ๑ เป ๑ นตฺติ ๒
 ตํ ผลฺลุน ชิวหา ยาย ชิวหา ยอ ตฺเต พุทฺธํ ปรีนิพฺพุเต
 จินฺนปณฺณเจ จินฺนวฺชฺเช ปรียาทินฺนวฺชฺเช สํพุทฺทกฺขวํตฺตวคฺเต ปณฺณา-

ฉนวนวศุโค จตุตถโก

[๓๐๓] อถ ไช อายสุมมา อานนุโท เขน ภควา เทนุปลงุมมิ
 ๑ เป ๑ เขกมนุติ นิสินุโน ไช อายสุมมา อานนุโท ภควณฺติ
 เขตทโวจ โถโก โถโกติ ภาเต อัจจติ กิตฺตาวตา นุ ไช
 ภาเต โถโกติ อัจจติ ๑ ยํ ไช อานนุท ปโตกมฺมํ อํ
 อัจจติ อริยสฺส วินเย โถโก ๑ กิณฺจณนุท ปโตกมฺมํ จกฺขุ
 ไช อานนุท ปโตกมฺมํ ฐปา ปโตกมฺมา จกฺขุวิญฺญาณํ
 ปโตกมฺมํ จกฺขุสฺสํสํสํ ปโตกมฺโม ยมฺมํ จกฺขุสฺสํสํสํ-
 ปจฺจยา ๑ เป ๑ ตมฺมํ ปโตกมฺมํ ๑ เป ๑ ชิวฺหา ปโตกมฺมา
 รสา ปโตกมฺมา ชิวฺหาวิญฺญาณํ ปโตกมฺมํ ชิวฺหาสฺสํสํสํ
 ปโตกมฺโม ยมฺมํ ชิวฺหาสฺสํสํสํปจฺจยา ๑ เป ๑ ตมฺมํ ปโตก-
 มฺมํ ๑ เป ๑ มโน ปโตกมฺโม มฺมา ปโตกมฺมา มโน-
 วิญฺญาณํ ปโตกมฺมํ มโนสฺสํสํสํ ปโตกมฺโม ยมฺมํ มโน-
 สฺสํสํสํปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺสํ วา จกฺขุ วา อทฺทวมฺสํ
 วา ตมฺมํ ปโตกมฺมํ ๑ ยํ ไช อานนุท ปโตกมฺมํ อํ
 อัจจติ อริยสฺส วินเย โถโกติ ๑ ปจฺมํ ๑

[๓๐๔] อถ ไช อายสุมมา อานนุโท ๑ เป ๑ ภควณฺติ เขตทโวจ
 สฺสํสํ โถโก สฺสํสํ โถโกติ ภาเต อัจจติ กิตฺตาวตา นุ
 ไช ภาเต สฺสํสํ โถโกติ อัจจติ ๑ ยสุมมา จ ไช อานนุท

สุนฺณํ อตฺตោ วา อตฺตนิเยน วา ตสฺมา สุนฺณโณ โถโกติ
 วุจฺจติ ฯ กิณฺຈ อานนฺท สุนฺณํ อตฺตោ วา อตฺตนิเยน วา
 จกฺขຸ ໒ อานนฺท สุนฺณํ อตฺตោ วา อตฺตนิเยน วา รູປາ
 สุนฺณາ อตฺตោ วา อตฺตนิเยน วา จกฺขຸວິນຸຜາລ໐ สุนฺณํ
 อตฺตោ วา อตฺตนิเยນ วา จກຊຸສຸມຜູ໑ສ໐ ສຸນນ໐ ອຕຕ໐ ວາ
 ອຕຕນິຍ໐ ວາ າເປາ ຍນມີທ໐ ມ໐ໂນສຸມຜູ໑ສ໐ປຈຸຈຍາ ອຸປປຊຊຕິ
 ເຈທຍິຕ໐ ສຸ໑ ວາ ທຸ໑ ວາ ອທຸ໑ມສຸ໑ ວາ ຕມຸມີ ສຸນນ໐ ອຕຕ໐
 ວາ ອຕຕນິຍ໐ ວາ າ ຍສຸມາ ໒ ອານນຸ ສຸນນ໐ ອຕຕ໐ ວາ
 ອຕຕນິຍ໐ ວາ ຕສຸມາ ສຸນນ໐ ໂອ໐ໂກຕິ ວຸຈຸຈຕ໐ຕ໐ າ ທຸຕິຍ໐ າ

[๓๐๓] เขกมนุคํ นิตฺติโน ไช อายสฺมา อานนฺโต ๑ เป ๑
 ภควคํ เอตทโวจ ตํชฺ เมา ภนฺเต ภควา สงฺฆิตฺเตน ชมฺมํ
 เทเสตุ ยมํ ภควโต ชมฺมํ สุตฺวา เอลโก วูปกฺขุโจ อปฺปมคฺโคโต
 อาคานฺตี ปหิตคฺโคโต วิหเรยฺยนฺนํ ๑ คํ กิํ มนฺวสฺส อานนฺท จกฺขุ
 นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ ๑ อนิจฺจํ ภนฺเต ๑ ยํ ปนํนิจฺจํ ทฺวํ
 วา คํ สฺขํ วาติ ๑ ทฺวํ ภนฺเต ๑ ยํ ปนํนิจฺจํ ทฺวํ วิปรีณามชฺมํ
 กถํ นุ คํ สมนุสฺสํติคฺคํ เอตํ มม เอลโสหฺมสฺมิ เอลโส เม
 อคฺคตาติ ๑ โน เอตํ ภนฺเต ๑ ฐา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ ๑
 อนิจฺจา ภนฺเต ๑ เป ๑ จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุสฺมณฺโส ยมฺมํ
 จกฺขุสฺมณฺโสปจฺจา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺขํ วา ทฺวํ วา อคฺคทชฺมสฺขํ
 วา ตมฺมํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ ๑ อนิจฺจํ ภนฺเต ๑ ยํ ปนํนิจฺจํ

ทุกุขั วา คัม สัก วาติ ๑ ทุกุขั ภาเต ๑ ยัม ปนาณิจัม ทุกุขั
 วิปริณามมมัม กถุณฺหํ นุ คัม สมนุสฺสํสํสํ เอคัม มม เอโสหฺมสฺมิมิ
 เอโส เม อตุคฺคาติ ๑ โน เหคัม ภาเต ๑ เป ๑ ชิวหา นิจุจา
 วา อนิจฺจา วาติ ๑ อนิจฺจา ภาเต ๑ เป ๑ ชิวหาวิณฺณวณฺณ
 ชิวหาสมฺมสฺสํโส ๑ เป ๑ ยมฺมํมํ มโนสมฺมสฺสํสํสํสํ อปฺปชฺชติ
 เวทียํ สัก วา ทุกุขั วา อทุกุขมฺสํ วา คมฺมํ นิจุจํ วา
 อนิจฺจํ วาติ ๑ อนิจฺจํ ภาเต ๑ ยัม ปนาณิจัม ทุกุขั วา คัม
 สัก วาติ ๑ ทุกุขั ภาเต ๑ ยัม ปนาณิจัม ทุกุขั วิปริณามมมัม
 กถุณฺหํ นุ คัม สมนุสฺสํสํสํ เอคัม มม เอโสหฺมสฺมิมิ เอโส เม
 อตุคฺคาติ ๑ โน เหคัม ภาเต ๑ เอวํ ปสฺสํ อานนฺทํ สุตฺวา
 อริยสํวโก จกฺขุสฺมิมิ นิสฺสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํ
 วิณฺณวณฺณนํ นิสฺสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํ ๑ เป ๑ ยมฺมํมํ
 มโนสมฺมสฺสํ
 วา คมฺมํมิมิ นิสฺสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํ
 วิมุตฺตสฺมิมิ วิมุตฺตมิตฺติ เปวณฺ โหติ ๑ ชฺเณ ชาตี วุสฺสํ พุทฺธมฺจริยํ
 กตํ กรณํยํ นาวปรํ อิตฺถคฺคฺคาติ ปชานาคฺติ ๑ คตฺติยํ ๑

[๓๐๕] เอกํ สมนํ ภคฺวา ราชคฺเห วิหรติ เวทฺธวณฺ กถนฺทก-
 นินฺวาเป ๑ เตนฺ ไช ปน สมนฺเณ อายสฺมา จ สํวปฺปโต อายสฺมา
 จ มหาจฺจุทฺธ อายสฺมา จ จนฺโน คิซฺชณฺฏเฐ ปพฺพเต วิหรนฺติ ๑
 เตนฺ ไช ปน สมนฺเณ อายสฺมา จนฺโน อาพาจโก โหติ ทุกุขิตฺโต

พาหุหคิตาโน ๑ อถ ๒ อายสฺมา สํวรัปฺตโต สํยถนุ-
 สมยํ ปฏิสตฺตานา วุฏฺฐีโต เยนายสฺมา มหาจฺจนฺโท เทนฺปตฺตํกมि
 อุปตฺตํกมิตฺวา อายสฺมนํ ตํ มหาจฺจนฺทํ เอตทโวจ อายามาอุโส จุนฺท
 เยนายสฺมา จนฺโน เทนฺปตฺตํกมิตฺตํ คิตานํปฺปจฺจกาคิ ๑ เอวมาอุโสติ
 ๒ อายสฺมา มหาจฺจนฺโท อายสฺมโต สํวรัปฺตตฺตํ ปจฺจสฺสตี ๑
 อถ ๒ อายสฺมา ๑ สํวรัปฺตโต อายสฺมา ๑ มหาจฺจนฺโท
 เยนายสฺมา จนฺโน เทนฺปตฺตํกมิตฺตํ อุปตฺตํกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน
 นิสฺสํ ๑ นิสฺสํ ๒ อายสฺมา สํวรัปฺตโต อายสฺมนํ จนฺนํ
 เอตทโวจ กจฺจิ เต อาอุโส จนฺนํ วมณฺญํ กจฺจิ ยาบณฺญํ
 กจฺจิ ทฺถว เวทนา ปฏิกฺกมณฺติ โน อภิกฺกมณฺติ ปฏิกฺกโมธานํ
 ปณฺณายติ โน อภิกฺกโมติ ๑

[๓๐๕] น เม อาอุโส สํวรัปฺต วมณฺญํ น ยาบณฺญํ พาหุหา
 เม ทฺถว เวทนา อภิกฺกมณฺติ โน ปฏิกฺกมณฺติ อภิกฺกโมธานํ
 ปณฺณายติ โน ปฏิกฺกโมติ ๑ เสงฺฆณํ อาอุโส พทฺวา ปุริโส
 ตินฺนํ สิวเรน มุทฺธํ อภิมตฺเตยฺยํ เอวเมว ๒ เม อาอุโส
 อธิมตฺตา วาตา มุทฺธํ อุปหนฺติ ๑ น เม อาอุโส วมณฺญํ น
 ยาบณฺญํ ๑ เป ๑ โน ปฏิกฺกโมติ ๑ เสงฺฆณํ อาอุโส พทฺวา
 ปุริโส ทพฺเพน วรตฺตกฺขณฺเรน ตํ ตํ ตํ เวจฺ จ ทพฺเพยฺย เอวเมว
 ๒ อาอุโส อธิมตฺตา วาตา ตํ ตํ ตํ เวทนา ๑ น เม อาอุโส

๑ ตํ. เอว พ. ตินฺนํ เวจฺ จ ทพฺเพยฺย มุทฺธํ อภิมตฺเตยฺย ๑

ขมนี้ย น ยานนี้ย ๑ เป ๑ โน ปฏิกุกโมติ ๑ เสยฺยถามี อากุโส
 ทกฺโข โคฆาตโก วา โคฆาตกนฺเตวาสี วา ตินฺนฺเหน โควิกนฺตเนน
 กุจฺฉิ ปริกนฺเตยฺย เอวเมว โห เม อากุโส อจิมฺตฺตา วาตา
 กุจฺฉิ ปริกนฺตฺตติ ๑ น เม อากุโส ขมนี้ย น ยานนี้ย ๑ เป ๑
 โน ปฏิกุกโมติ ๑ เสยฺยถามี อากุโส เทว พทวนฺโต ปุริสา
 ทุพฺพพทฺร ปุริสํ นานา พาหาสุ คเหตฺวา อญฺจการกาสฺยา สมนฺตาเปยฺยํ
 ตํปริตฺตาเปยฺยํ เอวเมว โห เม อากุโส อจิมฺตฺโต ภายสฺมิ
 ทาโห ๑ น เม อากุโส ขมนี้ย น ยานนี้ย พาพฺพา เม ทุกฺขา
 เวทนา อภิกฺกมฺมฺติ โน ปฏิกุกมฺมฺติ อภิกฺกโมสํนํ ปณฺณายติ
 โน ปฏิกุกโมติ ๑ สํตํ อากุโส สํวํปฺตฺต อาทริสฺสามิ นาวกฺกฺขามิ
 ขีวิตนฺติ อายสฺมา ฉนฺโน สํตํ อาทเรตี ๑

[๓๐๖] ยานเปตฺตายสฺมา ฉนฺโน ยานเปตฺตํ มยฺ อายสฺมฺนฺตํ ฉนฺนํ
 อิจฺฉาม สํเจ อายสฺมฺโต ฉนฺนํสฺส นตฺติ สํปฺปายานิ โภชนานิ
 อหํ อายสฺมฺโต ฉนฺนํสฺส สํปฺปายานิ โภชนานิ ปริเยสฺสํสามิ สํเจ
 อายสฺมฺโต ฉนฺนํสฺส นตฺติ สํปฺปายานิ เกสฺสฺซฺชานิ อหํ อายสฺมฺโต
 ฉนฺนํสฺส สํปฺปายานิ เกสฺสฺซฺชานิ ปริเยสฺสํสามิ สํเจ อายสฺมฺโต
 ฉนฺนํสฺส นตฺติ ปฏฺฐึปา อฺปฏฺฐํกาตา อหํ อายสฺมฺนฺตํ ฉนฺนํ
 อฺปฏฺฐํหิสฺสามิ มา จ อายสฺมา ฉนฺโน สํตํ อาทเรตี ยานเปตฺตา-
 ยสฺมา ฉนฺโน ยานเปตฺตํ มยฺ อายสฺมฺนฺตํ ฉนฺนํ อิจฺฉามาติ ๑
 น เม อากุโส สํวํปฺตฺต นตฺติ สํปฺปายานิ โภชนานิ นตฺติ เม

แต่ มม เนโสหมสัมมิ ๑เป ๑ มน อากุโส สาร์ปุต มโน-
 ญาณ มโนญาณญาณญาณตพเพ ชมเม แต่ มม เนโส-
 หมสัมมิ น เมโส อตุตาติ สมนุสสัมมิติ ๑

[๓๐๘] จตุสัมมิ อากุโส ถนูน จตุญาณญาณ จตุญาณญาณ-
 ญาณตพเพ ชมเมสัมมิ ก็ ทิสวา ก็ อภิณาย จตุ จตุญาณญาณ
 จตุญาณญาณญาณตพเพ ชมเม แต่ มม เนโสหมสัมมิ น เมโส
 อตุตาติ สมนุสสัมมิ ๑เป ๑ ชิวหาย อากุโส ถนูน ชิวหาญาณญาณ
 ชิวหาญาณญาณญาณตพเพ ชมเมสัมมิ ก็ ทิสวา ก็ อภิณาย
 ชิวห ชิวหาญาณญาณ ชิวหาญาณญาณญาณตพเพ ชมเม แต่ มม
 เนโสหมสัมมิ น เมโส อตุตาติ สมนุสสัมมิ ๑เป ๑ มนสัมมิ อากุโส
 ถนูน มโนญาณญาณ มโนญาณญาณญาณตพเพ ชมเมสัมมิ ก็ ทิสวา
 ก็ อภิณาย มน มโนญาณญาณ มโนญาณญาณญาณตพเพ ชมเม
 แต่ มม เนโสหมสัมมิ น เมโส อตุตาติ สมนุสสัมมิติ ๑

[๓๐๘] จตุสัมมิ อากุโส สาร์ปุต จตุญาณญาณ จตุญาณญาณ-
 ญาณตพเพ ชมเมสัมมิ นิโรช ทิสวา นิโรช อภิณาย จตุ
 จตุญาณญาณ จตุญาณญาณญาณตพเพ ชมเม แต่ มม เนโส-
 หมสัมมิ น เมโส อตุตาติ สมนุสสัมมิ ๑เป ๑ ชิวหาย อากุโส
 สาร์ปุต ชิวหาญาณญาณ ชิวหาญาณญาณญาณตพเพ ชมเมสัมมิ
 นิโรช ทิสวา นิโรช อภิณาย ชิวห ชิวหาญาณญาณ ชิวหา-
 ญาณญาณญาณตพเพ ชมเม แต่ มม เนโสหมสัมมิ น เมโส

อตุตาคติ สัมมุตตสัณนิ ๑ เป ๑ มนุสฺมึ อากุโส สัรวปฺตฺต มโน-
 วิญญาณ มโนวิญญาณวิญญาตพฺเพสฺส ชมฺเมสฺส นโรธํ ทิสฺวา นิโรธํ
 อภิญญา มนํ มโนวิญญาณํ มโนวิญญาณวิญญาตพฺเพ ชมฺเม
 เนตํ มม เนตฺถมมฺหิ น เมโส อตุตาคติ สัมมุตตสัณนิ ๑

[๓๓๐] เอวํ วุตฺเต อายสฺมา มหาจฺจุโท อายสฺมณฺโต จฺจนํ
 เขตฺทโวจ คฺคฺคมา ติหาจฺจุโส จฺจน อิทมฺมํ คฺคฺค ภาควโต สํสํ
 นิจฺจกปฺเป สัรวกํ มนฺตีกาตพฺพํ นิสฺสํคฺคฺค จตฺตํ อนิสฺสํคฺคฺค
 จตฺตํ นคฺคิ จตฺเต อสฺติ ปสฺสํทฺธิ โหติ ปสฺสํทฺธิยา สติ
 นนฺติ น โหติ นนฺติยา อสฺติ อากคฺคิ น โหติ อากคฺคิยา
 อสฺติ จตฺตปฺปาโต น โหติ จตฺตปฺปาเต อสฺติ เนวฺจ น หุํ น
 อุกฺกมฺมตฺเตน เอเตวฺจโต ทฺวชฺสํสํสํ ๑ อถ ไช อายสฺมา จ
 สัรวปฺตฺโต อายสฺมา จ มหาจฺจุโท อายสฺมณฺโต จฺจนํ อิมินา
 โอวาทেন โอวาทิตฺวา อฺจฺจํยาสนา ปกฺกมฺมํ ๑ อถ ไช อายสฺมา
 จฺจนโน อจฺจิปกฺกมฺมเตสฺส เตสฺส อายสฺมณฺเตสฺส สํตฺถํ อาหเรสฺสิ ๑

[๓๓๑] อถ ไช อายสฺมา สัรวปฺตฺโต เยน ภควา เตนฺปสฺสํกมิ
 อฺปสฺสํกมิตฺวา ภควนฺโต อภิวาทิตฺวา เอกมฺมํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺมํ
 นิสฺสินโน ไช อายสฺมา สัรวปฺตฺโต ภควนฺโต เขตฺทโวจ อายสฺมตา
 ภนฺเต จนฺเนน สํตฺถํ อาหริตํ คฺคฺค กาคฺคิ โก อภิสํมฺปฺราโยติ ๑
 นนฺ เต สัรวปฺตฺต จนฺเนน ภิกฺขุณา สมนฺนฺชาเยว อนุปวชฺชตา

๑ ส. พ. นติ น โหติ นติยา ๑

พฺยาคตาติ ๑ อตฺติ ภาเต ปุพฺพวิชนํ นาม วชฺชิกาโม ตตฺถา-
 ยสฺมโต ฉนฺนสฺส มิตฺตถฺกฺกานิ สฺหสฺสถฺกฺกานิ อฺปวชฺชถฺกฺกานํติ ๑
 โหนฺติ เทเต สํวํปฺตฺต ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน มิตฺตถฺกฺกานิ สฺหสฺสถฺกฺกานิ
 อฺปวชฺชถฺกฺกานํติ ๑ น โห ปนํ สํวํปฺตฺต เอตฺตาวตฺตา สฺอฺปวชฺชโรติ
 วทามิ ๑ โย โห สํวํปฺตฺต อิมญฺจ กายํ นิฏฺฐิปปติ อณฺณญฺจ
 กายํ อฺปวากียติ ตมํ สฺอฺปวชฺชโรติ วทามิ ๑ คํ ฉนฺนสฺส
 ภิกฺขุโน นตฺติ อนฺนปวชฺชํ ฉนฺเนน ภิกฺขุณา สฺตถํ ยาทริตฺตติ
 เอเวเมตํ สํวํปฺตฺต ชาเรหํติ ๑ จตุตฺถํ ๑

[๑๓๒] อถ โห อายสฺมา ปุณฺณเณ เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ
 ๑ เป ๑ เอกมฺหํ นิสฺสินโน โห อายสฺมา ปุณฺณเณ ภควนฺตํ เอตทโวจ
 สํว เม ภาเต ภควา สํวธิตฺเตน ชมํ เทเสตุ ยมํ ภควโต
 ชมํ สฺตฺวา เอโก วูปกฺกฺโข อฺปฺปมตฺโต ธาตาปํ ปหิตตฺโต
 วิหเรยฺยนฺติ ๑ สํติ โห ปุณฺณเณ จตฺตวิญฺญเญยฺยา รุปา อิจฺฐํ
 กนฺตา มนํปา นียํรุปา กามุปลงฺกหิตา รชฺนียา ตณฺเฏ ภิกฺขุ
 อภินนฺทติ อภิวทติ อชฺโณสํย ติจฺฐจฺติ ตสฺสํ คํ อภินนฺทโต
 อภิวทโต อชฺโณสํย ติจฺฐจฺโต อฺปฺปชฺชติ นนฺติ นนฺทิสํมฺทยา
 ทฺถุชสํมฺทโย ปุณฺณเถติ วทามิ ๑ เป ๑ สํติ โห ปุณฺณเณ ชิวหา-
 วิญฺญเญยฺยา รสา ๑ เป ๑ สํติ โห ปุณฺณเณ มโนวิญฺญเญยฺยา
 ชมฺมา อิจฺฐํ กนฺตา มนํปา นียํรุปา กามุปลงฺกหิตา รชฺนียา

๑ ส. ปุพฺพจิจิ ๑ พ. ปุพฺพวิชนํ ๑

เอวนฺเต เอตํ ปจํ ฆสฺสํ ยตนํ ปทํ ภาวิสฺสตี อายตี อปฺนุพฺภวาย
 ๑ เป ๑ ชฺวํ หนํ มม หนสฺสํ หนํ หนสฺสํ อตฺตาคี สมนุ-
 ปตฺตํ ๑ เอวํ ภาวเต ๑ สํ ภาว ภาว ภาว ภาว ภาว ชฺวํ
 หนํ มม หนสฺสํ หนํ หนสฺสํ อตฺตาคี เอวเมตํ ยถาภูตํ
 สมนุปฺปณฺณาย สฺสํ ภาวิสฺสตี เอว เต เอตํ จตุคฺโค ฆสฺสํ ยตนํ
 ปทํ ภาวิสฺสตี อายตี อปฺนุพฺภวาย ๑ เป ๑ มม หนํ มม
 หนสฺสํ หนํ หนสฺสํ อตฺตาคี สมนุปฺตํ ๑ เอวํ ภาวเต
 ๑ เป ๑ สํ ภาว ปุณฺณ มยา สงฺฆิยฺเคน โอวาทน โอวาทิต
 กตมสฺมํ ฆนฺตเท วิหริสฺสตี ๑ อตฺตภาว ภาวเต สฺนาปฺรนฺโต นาม
 ฆนฺตเท อตฺตภาว วิหริสฺสตี ๑

[๓๓๕] จณฺเฐ ๒ ปุณฺณ สฺนาปฺรนฺตภา มนุสฺสา มนุสฺสา
 ๒ ปุณฺณ สฺนาปฺรนฺตภา มนุสฺสา สเจ ตํ ปุณฺณ สฺนาปฺรนฺตภา
 มนุสฺสา อฏฺโถสฺสํ สฺสตี ปริภาสฺสํ สฺสตี ตตฺร เต ปุณฺณ กิณฺตี
 ภาวิสฺสตี ๑ สเจ มํ ภาวเต สฺนาปฺรนฺตภา มนุสฺสา อฏฺโถสฺสํ
 ปริภาสฺสํ สฺสตี ตตฺร เม เอวํ ภาวิสฺสตี ภาวเต วตฺติเม สฺนา-
 ปฺรนฺตภา มนุสฺสา สฺสํ ภาวเต วตฺติเม สฺนาปฺรนฺตภา มนุสฺสา ยํ มํ
 นิเม ปาณินา ปหารํ เทนฺตีติ เอวเมตํ ภาวเต ภาวเต
 เอวเมตํ สฺสํ ภาวิสฺสตี ๑ สเจ ปน เต ปุณฺณ สฺนาปฺรนฺตภา
 มนุสฺสา ปาณินา ปหารํ สฺสํ สฺสตี ตตฺร ปน เต ปุณฺณ กิณฺตี
 ภาวิสฺสตี ๑ สเจ เม ภาวเต สฺนาปฺรนฺตภา มนุสฺสา ปาณินา

ปหาริ ทสฺสํนฺติ ตตฺตฺร เม เอวํ ภวิสฺสํติ ภาทฺทกา วติเม สฺนา-
 ปรนฺตกา มนุสฺสํ สํภทฺทกา วติเม สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสํ ยํ
 มํ นยิเม เตณฺจฺจนา ปหาริ เทนฺตํติ เอวเมตฺถ ภควา ภวิสฺสํติ
 เอวเมตฺถ สํคต ภวิสฺสํตํติ ฯ สํเจ ปน เต ปุณฺณ สฺนาปรนฺตกา
 มนุสฺสํ เตณฺจฺจนา ปหาริ ทสฺสํนฺติ ตตฺตฺร ปน เต ปุณฺณ
 กิณฺติ ภวิสฺสํตํติ ฯ สํเจ เม ภนฺเต สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสํ เตณฺจฺจนา
 ปหาริ ทสฺสํนฺติ ตตฺตฺร เม เอวํ ภวิสฺสํติ ภาทฺทกา วติเม สฺนา-
 ปรนฺตกา มนุสฺสํ สํภทฺทกา วติเม สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสํ ยํ
 มํ นยิเม ทณฺเฑน ปหาริ เทนฺตํติ เอวเมตฺถ ภควา ภวิสฺสํติ
 เอวเมตฺถ สํคต ภวิสฺสํตํติ ฯ สํเจ ปน เต ปุณฺณ สฺนาปรนฺตกา
 มนุสฺสํ ทณฺเฑน ปหาริ ทสฺสํนฺติ ตตฺตฺร ปน เต ปุณฺณ กิณฺติ
 ภวิสฺสํตํติ ฯ สํเจ เม ภนฺเต สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสํ ทณฺเฑน
 ปหาริ ทสฺสํนฺติ ตตฺตฺร เม เอวํ ภวิสฺสํติ ภาทฺทกา วติเม สฺนา-
 ปรนฺตกา มนุสฺสํ สํภทฺทกา วติเม สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสํ ยํ
 มํ นยิเม สํคฺเตน ปหาริ เทนฺตํติ เอวเมตฺถ ภควา ภวิสฺสํติ
 เอวเมตฺถ สํคต ภวิสฺสํตํติ ฯ สํเจ ปน เต ปุณฺณ สฺนาปรนฺตกา
 มนุสฺสํ สํคฺเตน ปหาริ ทสฺสํนฺติ ตตฺตฺร ปน เต ปุณฺณ กิณฺติ
 ภวิสฺสํตํติ ฯ สํเจ เม ภนฺเต สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสํ สํคฺเตน
 ปหาริ ทสฺสํนฺติ ตตฺตฺร เม เอวํ ภวิสฺสํติ ภาทฺทกา วติเม สฺนา-
 ปรนฺตกา มนุสฺสํ สํภทฺทกา วติเม สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสํ ยํ มํ

วิชา สจฺจกาถา เตเนว อนฺตรวสุเสณ ปรีณิพฺพายี ฯ อถ ไช
 สมนุพฺพุตา ภิกฺขุ เยน ภควา เตนุปลงฺกมัสสุ เอกมฺหํ นิสินฺหา
 ไช เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ โย โส ภาเน ปุณฺณเณ นาม
 กุตฺตปฺปโต ภควตา สงฺฆิตฺเตน โอวาเทน โอวทิตฺโต โส กาสกโค
 ตสฺส กา คติ โก อภิสฺมปฺราโยติ ฯ ปณฺจกิตฺโต ภิกฺขเว ปุณฺณเณ
 กุตฺตปฺปโต อโหสิ สจฺจวาทํ ฐมฺมสฺสํ ฐมฺมํ น จ ฐมฺมาธิกรณํ
 วิເເສສີ ปรีณิพฺพุโต ภิกฺขเว ปุณฺณเณ กุตฺตปฺปโตติ ฯ ปณฺจມံ ฯ

[๓๓๘] อถ ไช อายสฺมา พาหิโย เยน ภควา เตนุปลงฺกม
 ๑ เป ๑ เอกมฺหํ นิสินฺหา ไช อายสฺมา พาหิโย ภควนฺตํ เอตทวโจ
 สจฺจ เม ภาเน ภควา สงฺฆิตฺเตน ฐมฺมํ เทເເສศุ ยมํ ภควโค
 ฐมฺมํ ศุคฺควา เอโก วูปกฺขุโจะ อปฺปมคฺโค อาตาปี ปหิตคฺโค
 วิหเรยฺยนฺติ ฯ ตํ กิํ มณฺเณสิ พาหิย จกฺขุํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ
 วาติ ๑ อนิจฺจํ ภาเน ๑ ยํ ปนฺนนิจฺจํ ทฺวํ วา ตํ สฺวํ วาติ ๑ ทฺวํ
 ภาเน ๑ ยํ ปนฺนนิจฺจํ ทฺวํ วิปริณามฐมฺมํ กถํ นุ ตํ สมนุ-
 ปลสฺสิตฺตุํ เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อตฺตาติ ๑ โน เหตํ
 ภาเน ๑ ฐปา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ ๑ อนิจฺจา ภาเน ๑
 จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุสฺมณฺสโส ๑ เป ๑ ยมฺมํทํ จกฺขุสฺมณฺสสฺสํ จจฺจา
 อปฺปปฺชติ เวทิตํ สฺวํ วา ทฺวํ วา อทฺทวมฺสฺวํ วา ตมฺมํ นิจฺจํ
 วา อนิจฺจํ วาติ ๑ อนิจฺจํ ภาเน ๑ ยํ ปนฺนนิจฺจํ ทฺวํ วา ตํ
 สฺวํ วาติ ๑ ทฺวํ ภาเน ๑ ยํ ปนฺนนิจฺจํ ทฺวํ วิปริณามฐมฺมํ กถํ

นุ คัม สมนุปลสฺสํ เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อตฺตาคิ ๑
 โน เอตํ ภนฺเต ๑ เอวํ ปลสฺสํ พาทิย สฺสวอ อริยสํวโก จกฺขุสฺสํมี
 นิพฺพิทติ จกฺขุวิญญาณณํ นิพฺพิทติ จกฺขุสฺสํมฺลสฺสํมี นิพฺพิทติ
 ๑ เป ๑ ยมฺมีทํ มโนสฺสํมฺลสฺสํปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺสํ วา ทกฺขิ
 วา อทกฺขมฺลสฺสํ วา ตสฺสํมี นิพฺพิทติ นิพฺพิทํ วิรชฺชติ วิราคา
 วิมฺมจฺจติ ๑ วิมฺมตฺตสฺสํ วิมฺมตฺตมิตฺติ ฌานํ โหติ ๑ ชีวนา ชาติ วุสฺสํ
 พุทฺทมจฺจริยํ กตํ ภรณํ นاپวํ อิตฺตคฺคตฺตยาติ ปชานาคฺคิตฺติ ๑

[๑๑๘] ยถ ๒ อายสฺมา พาทิโย ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา
 อนฺนโมทิตฺวา อญฺญายาสนา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา
 ปกฺกามิ ๑ ยถ ๒ อายสฺมา พาทิโย เอโก วุฏฺฏกฺโข อปฺปมคฺคโต
 ธาตวํ ปทิตคฺคโต วิหรนฺโต น จิรํเสว ยสฺสํตฺตยาท กตฺตคฺคตา
 สมนฺนทเว อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชติ ตทฺทคฺคตํ พุทฺทมจฺจริย-
 ปริโยสํ ทิจฺจเส ๑ ชมฺเม สยํ อภินฺนทิตฺวา สจฺจกิตฺตวา อปฺปมคฺค
 วิหรติ ชีวนา ชาติ วุสฺสํ พุทฺทมจฺจริยํ กตํ ภรณํ นاپวํ
 อิตฺตคฺคตฺตยาติ อพฺพณฺณาสี ๑ อณฺณคโร จ ปณายสฺมา พาทิโย
 อรหํ อโหสฺสํ ๑ ฉฺชจ ๑

[๑๒๐] เอชา ภิกฺขเว โรโค เอชา คณฺโฑ เอชา สํถํ ๑
 ตสฺมา ตีห ภิกฺขเว ตถาคโค อเนโห วิหรติ จิตฺตํโส ๑ ตสฺมา
 ตีห ภิกฺขเว ภิกฺขุ เจมี อากงฺเขยฺย อเนโห วิหเรยฺย จิตฺตํโส ๑
 จกฺขุ น มณฺเฑยฺย จกฺขุสฺสํ น มณฺเฑยฺย จกฺขุโต น มณฺเฑยฺย

ຈກຊຸ້ ເມຕີ ນ ມນຸເຍຍຸ ງູເປ ນ ມນຸເຍຍຸ ງູເປຊຸ້ ນ ມນຸເຍຍຸ
 ງູເປໂຕ ນ ມນຸເຍຍຸ ງູປາ ເມຕີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຈກຊຸວິນຸຖາວານີ
 ນ ມນຸເຍຍຸ ຈກຊຸວິນຸຖາວານສຸ້ມີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຈກຊຸວິນຸຖາວານໂຕ
 ນ ມນຸເຍຍຸ ຈກຊຸວິນຸຖາວານີ ເມຕີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຈກຊຸສມຸສຸສຸ້
 ນ ມນຸເຍຍຸ ຈກຊຸສມຸສຸສຸ້ມີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຈກຊຸສມຸສຸສຸ້ໂຕ
 ນ ມນຸເຍຍຸ ຈກຊຸສມຸສຸສຸ້ ເມຕີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຍມຸນີທໍ ຈກຊຸ-
 ສມຸສຸສຸ້ປຈຸຈາ ອຸປຸປຊຸໜຕິ ເວທຍິຕໍ ສຸ້ວ ວາ ທຸກຸ້ ວາ ອທຸກຸໝສຸ້ ວາ
 ຕມຸນີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຕຸສຸ້ມີນີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຕໂຕນີ ນ ມນຸເຍຍຸ
 ຕມຸເມຕີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຯ ໂສຕິ ນ ມນຸເຍຍຸ ຯ ສາມໍ ນ ມນຸເຍຍຸ ຯ
 ສິວຸທໍ ນ ມນຸເຍຍຸ ສິວຸຫາຍ ນ ມນຸເຍຍຸ ສິວຸຫາໂຕ ນ ມນຸເຍຍຸ
 ສິວຸຫາ ເມຕີ ນ ມນຸເຍຍຸ ງເສ ນ ມນຸເຍຍຸ ສິວຸຫາວິນຸຖາວານີ
 ນ ມນຸເຍຍຸ ສິວຸຫາສມຸສຸສຸ້ ນ ມນຸເຍຍຸ ຍມຸນີທໍ ສິວຸຫາ-
 ສມຸສຸສຸ້ປຈຸຈາ ອຸປຸປຊຸໜຕິ ເວທຍິຕໍ ສຸ້ວ ວາ ທຸກຸ້ ວາ ອທຸກຸໝສຸ້ ວາ
 ຕມຸນີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຕຸສຸ້ມີນີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຕໂຕນີ ນ ມນຸເຍຍຸ
 ຕມຸເມຕີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຯ ກາຍໍ ນ ມນຸເຍຍຸ ຯ ມນໍ ນ ມນຸເຍຍຸ
 ມນຸສຸ້ມີ ນ ມນຸເຍຍຸ ມນຸໂຕ ນ ມນຸເຍຍຸ ມນຸໂ ເມຕີ ນ
 ມນຸເຍຍຸ ຈມຸເມ ນ ມນຸເຍຍຸ ມນຸໂວິນຸຖາວານີ ມນຸໂສມຸສຸສຸ້
 ຍມຸນີທໍ ມນຸໂສມຸສຸສຸ້ປຈຸຈາ ອຸປຸປຊຸໜຕິ ເວທຍິຕໍ ສຸ້ວ ວາ ທຸກຸ້ ວາ
 ອທຸກຸໝສຸ້ ວາ ຕມຸນີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຕຸສຸ້ມີນີ ນ ມນຸເຍຍຸ
 ຕໂຕນີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຕມຸເມຕີ ນ ມນຸເຍຍຸ ຯ ສຸພໍ ນ ມນຸເຍຍຸ

สพฺพสฺมึ น มนฺเญยฺย สพฺพโต น มนฺเญยฺย สพฺพํ เมติ
 น มนฺเญยฺย ๑ โส เอวํ อมณฺเญยมาโน น กิณฺจ โถเก อุปาทิยติ
 อนฺุปาทึยํ น ปริตฺตสฺสตี อปริตฺตสฺสํ ปจฺจุตฺตมฺเญว ปรินิพฺพายติ
 ชีณา ชาติ วุสฺสิตํ พุทฺทมจฺริยํ กตํ กรรมํ นวปรํ อิตฺถคฺคทายาติ
 ปชานาตีติ ๑

[๑๒๑] เอชา ภิกฺขเว โรโค เขชา คณฺโถ เอชา สฺตถํ ๑ ตสฺมา
 ติห ภิกฺขเว ตถาคโค อนนฺโธ วิหริตี วตฺตสฺสโต ๑ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ เจมึ ยากงฺเขยฺย อนนฺโธ วิหเรยฺยํ วตฺตสฺสโตติ ๑ สฺตถมํ ๑

[๑๒๒] จกฺขํ น มนฺเญยฺย จกฺขสฺมึ น มนฺเญยฺย จกฺขุโค
 น มนฺเญยฺย จกฺขํ เมติ น มนฺเญยฺย รุเป น มนฺเญยฺย จกฺขุ-
 วิญฺญาณํ จกฺขสฺมฺสฺสํ ยมฺมํทํ จกฺขสฺมฺสฺสํปจฺจุยา อุปฺปชฺชติ
 เวทียิตํ สฺสํ วา ทฺกฺขํ วา อทฺกฺขมฺสฺสํ วา ตมฺมํ น มนฺเญยฺย
 ตสฺมํมึ น มนฺเญยฺย คโตมึ น มนฺเญยฺย ตมฺเมติ น มนฺเญยฺย ๑
 ยํ หิ ภิกฺขเว มนฺเญยติ ยสฺมึ มนฺเญยติ ยโต มนฺเญยติ ยํ เมติ
 มนฺเญยติ ตโค คํ โหติ อนฺเญยตา ชนฺเญยตาภาวํ ภวสฺสโค
 โตโก ภวเมว อภินนฺทติ ๑ เป ๑ ชิวฺหํ น มนฺเญยฺย ชิวฺหาย น
 มนฺเญยฺย ชิวฺหาโค น มนฺเญยฺย ชิวฺหา เมติ น มนฺเญยฺย
 ภาเส น มนฺเญยฺย ชิวฺหาวิญฺญาณํ ชิวฺหาสฺมฺสฺสํ ยมฺมํทํ
 ชิวฺหาสฺมฺสฺสํปจฺจุยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สฺสํ วา ทฺกฺขํ วา
 อทฺกฺขมฺสฺสํ วา ตมฺมํ น มนฺเญยฺย ตสฺมํมึ น มนฺเญยฺย

ຕໂຕນີ້ ນ ມນຸເຍຍ ຕມເຕຕິ ນ ມນຸເຍຍ ។ ຍໍ ທິ ກິກຸເວ
 ມນຸເຍຕິ ຍສຸມີ ມເຍເຕຕິ ຍໂຕ ມນຸເຍຕິ ຍໍ ເມຕິ ມນຸເຍຕິ
 ຕໂຕ ຕໍ ໂທຕິ ອນຸເຍຕາ ອນຸເຍຕາກາວໍ ກວສຸຕໂຕ ໂຕໂກ ກວເມວ
 ອກິນທຸຕິ ។ ເປ ។ ມນໍ ນ ມນຸເຍຍ ມເສມີ ນ ມນຸເຍຍ
 ມນໂຕ ນ ມນຸເຍຍ ມໂນ ເມຕິ ນ ມນຸເຍຍ ຈມເມ ນ
 ມນຸເຍຍ ມໂນວິນຸຖາລ໌ ມໂນສຸມສຸສໍ ຍມຸນີທໍ ມໂນສຸມສຸສ-
 ປຈຸຍາ ອຸປປຸຊຕິ ເວຍິຕໍ ສຸຂໍ ວາ ທຸກຂໍ ວາ ອທຸກຂມສຸຂໍ ວາ
 ຕມຸນີ ນ ມນຸເຍຍ ຕສຸມີນີ ນ ມນຸເຍຍ ຕໂຕນີ້ ນ ມນຸເຍຍ
 ຕມເຕຕິ ນ ມນຸເຍຍ ។ ຍໍ ທິ ກິກຸເວ ມນຸເຍຕິ ຍສຸມີ ມນຸເຍຕິ
 ຍໂຕ ມນຸເຍຕິ ຍມເຕຕິ ມນຸເຍຕິ ຕໂຕ ຕໍ ໂທຕິ ອນຸເຍຕາ
 ອນຸເຍຕາກາວໍ ກວສຸຕໂຕ ໂຕໂກ ກວເມວ ອກິນທຸຕິ ។ ຍາວຕາ
 ກິກຸເວ ຈນຸຊາຕຸອາຍຕນາ ຕມຸນີ ນ ມນຸເຍຍ ຕສຸມີນີ ນ
 ມນຸເຍຍ ຕໂຕນີ້ ນ ມນຸເຍຍ ຕໍ ເມຕິ ນ ມນຸເຍຍ ។
 ໂສ ເວວໍ ອມນຸເຍມາໂນ ນ ກິເຍຈິ ໂຕເກ ອຸປາທິຍຕິ ອນຸປາທິຍໍ
 ນ ປຣິຕສຸສຕິ ອປຣິຕສຸສໍ ປຈຸຈຸຕຸຕນຸເຍວ ປຣິນິພຸພາຍຕິ ຈໍຣນາ
 ສາຕິ ວຸສິຕໍ ພຸຣຸມຈຣິຍໍ ກຕໍ ກຣຣິຍໍ ນາປວໍ ອິຕຸຕຸຕາຍາຕິ
 ປຊານາຕິຕິ ។ ອງຸຈໍມໍ ។

[໑໒] ທຸຍໍ ໂວ ກິກຸເວ ເທສິສຸສາມີ ។ ຕໍ ສຸຖາກ ។ ກິນຸຈ
 ກິກຸເວ ທຸຍໍ ຈກຸຊຸເຍ ງຸປາ ຈ ໂສຕນຸຈ ສຸກຸທ ຈ
 ພານນຸຈ ຄນຸຊາ ຈ ຈິວຸທາ ຈ ວຣຳ ຈ ກາໂຍ ຈ ໂມງຸຊຸພາ

ដុឡ្យៃ ភិក្ខុវេ វេតេតិ ដុឡ្យៃ ទេតេតិ ដុឡ្យៃ ឥត្ថនាណាតិ ឱត្ថពេ-
 តេបី ឆម្ពា ឧតា ទេវ បុយាឆា ។ ឧទ្ទិសា វិបរិណាមីណ ឧប្បណា-
 ភាវិន ។ បេ ។ ឱត្ថនុប បរិសុទ្ធ រតេ ។ ឧប្បធម្មតិ ឱត្ថវិញ្ញាណំ
 ឱត្ថា ឧទ្ទិសា វិបរិណាមី ឧប្បណាភាវី រតា ឧទ្ទិសា វិបរិណា-
 មីណ ឧប្បណាភាវិន ឱត្ថពេតំ តុយំ ឧត្ថនុប បុយាឆនុ ឧទ្ទិសំ
 វិបរិណាមី ឧប្បណាភាវិ ឱត្ថវិញ្ញាណំ ឧទ្ទិសំ វិបរិណាមី ឧប្បណា-
 ភាវិ ។ យេ យេ ហេតុ យេ បុគ្គល ឱត្ថវិញ្ញាណឥត្ត ឧប្បាភាយ
 តេ ហេតុ តេ បុគ្គល ឧទ្ទិស វិបរិណាមី ឧប្បណាភាវី ។
 ឧទ្ទិសំ ឱ បេ ភិក្ខុវេ បុគ្គលំ បរិសុទ្ធ ឧប្បណំ ឱត្ថវិញ្ញាណំ
 កុត និសុទ្ធ ភវិត្តតិ ។ យេ ឱ ភិក្ខុវេ ឱត្ថេតំ ឱត្ថនុ ឆម្ពា
 ឥត្ថតិ ឥត្ថនិបាត ឥត្ថនុ ឱ ឧទ្ទិស ភិក្ខុវេ ឱត្ថាឥត្ថនុត្ថ ។

[១២៦] ឱត្ថាឥត្ថនុត្ថនុ ឧទ្ទិស វិបរិណាមី ឧប្បណាភាវី ។ យេ យេ
 ហេតុ យេ បុគ្គល ឱត្ថាឥត្ថនុត្ថនុ ឧប្បាភាយ តេ ហេតុ តេ
 បុគ្គល ឧទ្ទិស វិបរិណាមី ឧប្បណាភាវី ។ ឧទ្ទិសំ ឱ បេ
 ភិក្ខុវេ បុគ្គលំ បរិសុទ្ធ ឧប្បណំ ឱត្ថាឥត្ថនុត្ថ កុត និសុទ្ធ
 ភវិត្តតិ ។ ដុឡ្យៃ ភិក្ខុវេ វេតេតិ ដុឡ្យៃ ទេតេតិ ដុឡ្យៃ
 ឥត្ថនាណាតិ ឱត្ថពេតេបី ឆម្ពា ឧតា ទេវ បុយាឆា ។ ឧទ្ទិសា
 វិបរិណាមីណ ឧប្បណាភាវិន ។ បេ ។ មនុស្ស បរិសុទ្ធ ឆម្ពេ ។
 ឧប្បធម្មតិ មនុស្សឱត្ថនុ មនុស្ស ឧទ្ទិស វិបរិណាមី ឧប្បណាភាវី
 ឆម្ពា ឧទ្ទិសា វិបរិណាមីណ ឧប្បណាភាវិន ឱត្ថពេតំ តុយំ

จตฺตเจว พฺยาธมฺมํ อธิจํ วิปริณามิ อญฺญตถาภาวํ มโน-
 วิญฺญาณํ อธิจํ วิปริณามิ อญฺญตถาภาวํ ฯ โยมี เหตุ โยมี
 ปจฺจโย มโนวิญฺญาณสฺส อุปฺปาตาย โสมี เหตุ โสมี ปจฺจโย
 อธิจํ วิปริณามิ อญฺญตถาภาวํ ฯ อธิจํ ไช ปน ภิกฺขเว
 ปจฺจยํ ปฏฺฐิจฺจ อุปฺปนฺนํ มโนวิญฺญาณํ กุโธ นิจํ ภวิสฺสตี ฯ
 โย ไช ภิกฺขเว อิมสํ ตินฺนํ ชมฺมานํ สงฺกตติ สหฺนึปาโต
 สมฺวาโย อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว มโนสมฺมตฺตสฺส ฯ

[๑๒๗] มโนสมฺมตฺตสฺสมี อธิจํ วิปริณามิ อญฺญตถาภาวํ ฯ
 โยมี เหตุ โยมี ปจฺจโย มโนสมฺมตฺตสฺส อุปฺปาตาย โสมี เหตุ
 โสมี ปจฺจโย อธิจํ วิปริณามิ อญฺญตถาภาวํ ฯ อธิจํ ไช ปน
 ภิกฺขเว ปจฺจยํ ปฏฺฐิจฺจ อุปฺปนฺนํ มโนสมฺมตฺตสฺส กุโธ นิจํ
 ภวิสฺสตี ฯ ฉฺชฺชฺชฺ ภิกฺขเว เวเทติ ฉฺชฺชฺชฺ เจเทติ ฉฺชฺชฺชฺ
 สญฺชานาติ อิตฺถเตตฺถี ชมฺมา จตา เจว พฺยาชา จ อธิจํ
 วิปริณามิโน อญฺญตถาภาวโน ฯ เอวํ ภิกฺขเว ทวํ ปฏฺฐิจฺจ
 มโนวิญฺญาณํ สมฺโภตฺตติ ฯ ทสมํ ฯ

ฉนวนวคฺโค จตุตฺถโก ฯ

ตสฺสสุทฺถานํ

ปโลกสฺสญฺหา สงฺฆิตฺตํ ฉนวนํ ปุณฺณํ จ พาหิโย
 เอเชน จ เทว วุตฺตา ทวเยหิ อปเร เทวติ ฯ

ฉพวคฺโค ปณฺจโม

[๓๒๔] ฉยิเม ภิกฺขเว ผสฺสํสายตนา อทฺทตา อคฺคฺตฺตา อรฺกฺขิตา
 อสฺมํจฺจตา ทฺถวาทฺทวาทา โหณฺติ ฯ กตฺตเม ฅ ฯ จกฺขุ ภิกฺขเว
 ผสฺสํสายตนํ อทฺทตํ อคฺคฺตํ อรฺกฺขิตํ อสฺมํจฺจตํ ทฺถวาทํ โหติ
 ฯ เป ฯ ชิวฺหา ภิกฺขเว ผสฺสํสายตนํ อทฺทตํ อคฺคฺตํ อรฺกฺขิตํ
 อสฺมํจฺจตํ ทฺถวาทํ โหติ ฯ เป ฯ มโน ภิกฺขเว ผสฺสํสายตนํ
 อทฺทตํ อคฺคฺตํ อรฺกฺขิตํ อสฺมํจฺจตํ ทฺถวาทํ โหติ ฯ อิเม ไซ
 ภิกฺขเว ฅ ผสฺสํสายตนา อทฺทตา อคฺคฺตฺตา อรฺกฺขิตา อสฺมํจฺจตา
 ทฺถวาทวาทา โหณฺติ ฯ

[๓๒๕] ฉยิเม ภิกฺขเว ผสฺสํสายตนา สฺสทฺทตา สฺสคฺคฺตฺตา สฺสรฺกฺขิตา
 สฺสจฺจตา สฺสวาทวาทา โหณฺติ ฯ กตฺตเม ฅ ฯ จกฺขุ ภิกฺขเว ผสฺสํสายตนํ
 สฺสทฺทตํ สฺสคฺคฺตํ สฺสรฺกฺขิตํ สฺสจฺจตํ สฺสวาทํ โหติ ฯ เป ฯ ชิวฺหา
 ภิกฺขเว ผสฺสํสายตนํ สฺสทฺทตํ สฺสคฺคฺตํ สฺสรฺกฺขิตํ สฺสจฺจตํ สฺสวาทํ
 โหติ ฯ เป ฯ มโน ภิกฺขเว ผสฺสํสายตนํ สฺสทฺทตํ สฺสคฺคฺตํ สฺสรฺกฺขิตํ
 สฺสจฺจตํ สฺสวาทํ โหติ ฯ อิเม ไซ ภิกฺขเว ฅ ผสฺสํสายตนา
 สฺสทฺทตา สฺสคฺคฺตฺตา สฺสรฺกฺขิตา สฺสจฺจตา สฺสวาทวาทา โหณฺตฺติ ฯ
 อิทฺถวโจ ภกฺวา ฯ เป ฯ เอตฺถวโจ สฺสคฺคฺตา

[๓๓๐] ฉพเว ผสฺสํสายตนาภิ ภิกฺขเว อสฺมํจฺจโต ยตฺถ ทฺถวํ นิคฺคฺจกฺกิตฺติ
 เตสฺสญฺจ เป สํวรณํ อเวทิสฺสํ สฺสทฺธา ทฺตฺติยา วิหรณฺตนาฬสฺสํจฺจตา ฯ

ทิสฺวาน รุปรานิ มโนรมานิ อโถมี ทิสฺวา อมโนรมานิ
 มโนรเม รากปถิ วิโนทเย น จาปฺมิมฺมเมติ มนํ ปโทสเย ๑
 ตฺถทณฺจ ตฺตฺวา ทฺติยํ มียาปฺมิมํ มียมฺหิ ตฺถทเน สฺมฺมุติโต สฺติยา
 อโถ มีเย โทสคคํ วิโนทเย น จาปฺมิมฺมเมติ มนํ ปโทสเย ๑
 คนฺธณฺจ ขตฺวา ตฺรภํ มโนรมํ อโถมี ขตฺวา อตฺถํ อถนฺติยํ
 อถนฺติยสฺมิมิ ปฏฺวิํ วิโนทเย ฉนฺทานุํโต น จ กนฺติเย สฺติยา ๑
 รสณฺจ โภคฺวา ปริตํ จ ตํทํ อโถมี โภคฺวา น อตํทํเมกทา
 ตํทํ รสํ นาสฺสโณตฺถาย ภูณฺชติ วิโรธมาตํทํ ตฺถโน ปโทสเย ๑
 ผสฺสฺเสน ผฏฺฐโฬ น สฺสฺเชน มชฺเชน ทฺถุเชน ผฏฺฐโฬ น สฺมฺปเวเช
 ผสฺสฺสฺทวํ สฺสฺทวํ อฺเปกฺเช อนานุรฺทฺโธ อวิรฺทฺธ เกณจิ ๑
 ปฺปณฺจสฺสณฺเณ อิตฺรฺตฺรา นรา ปฺปณฺจยนฺดา อฺปฺยนฺติ สฺสณฺณิโน
 มโนมมํ เลหสฺสิตณฺจ สฺสทฺทํ ปนฺชชฺช เนกขมฺมมฺมิตํ หิ อิริยติ ๑
 เอวํ มโน ฉสฺสฺยทา ตฺถาวิโต ผฏฺฐสฺส จิตฺตํ น วิทมฺปเต กฺวจิ
 เต รากโทสํ หิ อภิภฺยฺย ภิภฺชโว ภวตฺ ชาติมฺรณสฺส ปารคฺคาติ ๑ ปจฺมํ ๑

[๓๓๑] อถ โห อายสฺมา มาตฺถกฺขปฺปฺโต อาตาปํ ปฺหิตตฺโต
 เยน ภควา เตนฺปสฺสงฺกมฺมิ ๑ เป ๑ เอถมฺมมฺมํ นิสฺสินฺโน โห อายสฺมา
 มาตฺถกฺขปฺปฺโต ภควนฺตํ เอตทฺทวํ ตํทํ เม ภนฺเต ภควา สฺงฺขิตฺเตน
 รมฺมํ เทสฺสํ ยมฺหิ ภควโต รมฺมํ ตฺตฺวา เอโก วุฏฺฏโฬ
 ยปฺปมฺมฺโต อาตาปํ ปฺหิตตฺโต จิหฺเวยฺยนฺติ ๑ เอตฺถตฺถานิ มาตฺถกฺข-
 ปฺปฺตฺคํ กิํ ททเว ภิภฺชวํ วกฺขามิ ยตฺตฺร หิ นาม ตํวํ ชินฺโน

วฺกฺกโฆ มหุตฺตโก อทฺตคโค วโยนุပ္ปตฺโต สงฺฆิตฺเตน โอวาทํ
 ขาจตฺติ ฯ

[๑๓๒] กิณฺจาปิทํ ภนฺเต ชินฺโน วฺกฺกโฆ มหุตฺตโก วโย-
 อนุပ္ปตฺโต ฯ เทเสฏฺฐ เม ภนฺเต ภควา สงฺฆิตฺเตน ชมฺมํ
 เทเสฏฺฐ สฺสโค สงฺฆิตฺเตน ชมฺมํ อปฺเปว นามาทํ ภควโต
 ภาสิตตฺตํ อตฺถํ อชาเนยฺยํ อปฺเปว นามาทํ ภควโต ภาสิตตฺตํ
 ทายาโท อตฺถสฺสํ ๑ คํ กิ มณฺเณสี มาตฺตกฺขปฺปตฺตํ เย เต
 จกฺขฺวิณฺเณยฺยา รูปา อทฺธิจฺจา อทฺธิจฺจปฺปทฺธา น จ ปตฺตํ น จ
 เต โหติ ปตฺตํเยยฺยํ อตฺถํ เต ตตฺถ จฺนฺโต วา วาโค วา
 เปมํ วาติ ฯ โน เหตุ ภนฺเต ฯ เย เต ชฺชวณฺเณยฺยา สทฺธา
 อตฺถสฺสา อตฺถสฺตปฺปทฺธา น จ สฺสณฺสี น จ เต โหติ สฺสณฺเณยฺยํ
 อตฺถํ เต ตตฺถ เต จฺนฺโต วา วาโค วา เปมํ วาติ ฯ โน
 เหตุ ภนฺเต ฯ เย เต ชานวณฺเณยฺยา คณฺชา อสํยิตฺตา อสํยิต-
 ตปฺปทฺธา น จ สยณฺสี น จ เต โหติ สยณฺเณยฺยํ อตฺถํ
 เต ตตฺถ ๑ เป ๑ เย เต ชฺชวหาวิณฺเณยฺยา รสํ อสํยิตฺตา
 อสํยิตตปฺปทฺธา น จ สยณฺสี น จ เต โหติ สยณฺเณยฺยํ
 อตฺถํ เต ตตฺถ ๑ เป ๑ เย เต กายวิณฺเณยฺยา โสภณฺทฺธา
 อตฺถมฺมจฺจํ อตฺถมฺมจฺจตปฺปทฺธา น จ สฺสณฺสี น จ เต โหติ
 สฺสณฺเณยฺยํ อตฺถํ เต ตตฺถ ๑ เป ๑ เย เต มโนวิณฺเณยฺยา
 ชมฺมา อวิณฺณตฺตา อวิณฺณตตปฺปทฺธา น จ วิชานณฺสี น จ

เต โหติ วิชานะยณฺติ อตฺถิ เต ตตฺถ ญฺโห วา วาโล วา
เปมฺ ภาติ ฯ โน เหตุ ภาเต ฯ

[๓๓๓] เอตฺถ จ เต มาตฺถกฺยปฺตฺต ทิฏฺฐสํมุตฺตวิญฺญาตพฺเพสุ
ธมฺเมสุ ทิฏฺฐเ จ ทิฏฺฐมตฺตํ ภวิสฺสตี สุตฺเต สุตฺมตฺตํ ภวิสฺสตี
มุตฺเต มุตฺมตฺตํ ภวิสฺสตี วิญฺญาเต วิญฺญาตมตฺตํ ภวิสฺสตี ฯ
ยโต โห เต มาตฺถกฺยปฺตฺต ทิฏฺฐสํมุตฺตวิญฺญาตพฺเพสุ ธมฺเมสุ
ทิฏฺฐเ จ ทิฏฺฐมตฺตํ ภวิสฺสตี สุตฺเต สุตฺมตฺตํ ภวิสฺสตี มุตฺเต มุตฺมตฺตํ
ภวิสฺสตี วิญฺญาเต วิญฺญาตมตฺตํ ภวิสฺสตี ตโต ตวฺ มาตฺถกฺย-
ปฺตฺต น เต น ยโต ตวฺ มาตฺถกฺยปฺตฺต น เต น ตโต ตวฺ
มาตฺถกฺยปฺตฺต น ตตฺถ ยโต ตวฺ มาตฺถกฺยปฺตฺต น ตตฺถ ตโต
ตวฺ มาตฺถกฺยปฺตฺต เหนวฺ น หวฺ น อุกฺกมฺมตฺตวเน เอเสว น โส
ทฺถวตฺตํ ภาติ ฯ อิมํ สํ ชฺวราหํ ภาเต ภกฺวโศ ตวฺ จิตฺเตน ภาสิตํ
จิตฺตารณ อตฺถํ อายา นามิ ฯ

[๓๓๔] รุปํ ทิสฺวา สติ มุญฺสา	บียํ นิमितฺตํ มนสิโกโรโต
สํวตฺตจิตฺโต เวเทติ	ตณฺจ อชฺโฌสา ติฏฺฐติ ฯ
ตสฺส วรฺกฺขณฺติ เวทเน	อเนกา รูปสํภวา
อภิชฺฌา จ วิหเสสา จ	จิตฺตมสฺสํ อนุญฺยติ
เอวํ อจฺจโนโต ทฺถ	อารา นิพฺพานํ วุจฺจติ ฯ
สํวตฺตํ สติ มุญฺสา	บียํ นิमितฺตํ มนสิโกโรโต
สํวตฺตจิตฺโต เวเทติ	ตณฺจ อชฺโฌสา ติฏฺฐติ ฯ

ตสฺส วทฺทมนฺติ เวทนา	อเนกา สทฺทสฺสภวา
อภิชฺฌมา จ วิหเสสา จ	จิตฺตมสฺสสฺสภณณติ
เอวํ อัจฉินโต ทฺถวํ	อวรา นิพฺพุตํ อจฺจุตํ ๑
คณํ ทาตฺวา สติ มฺหุจฺจา	มียํ นิमितฺตํ มนสิโกโรโต
สํวทฺตจิตฺโต เวเทติ	คณจ อชฺชโลมฺสา คิณฺฐจฺติ ๑
ตสฺส วทฺทมนฺติ เวทนา	อเนกา คณสฺสภวา
อภิชฺฌมา จ วิหเสสา จ	จิตฺตมสฺสสฺสภณณติ
เอวํ อัจฉินโต ทฺถวํ	อวรา นิพฺพุตํ อจฺจุตํ ๑
วสํ โภคฺวา สติ มฺหุจฺจา	มียํ นิमितฺตํ มนสิโกโรโต
สํวทฺตจิตฺโต เวเทติ	คณจ อชฺชโลมฺสา คิณฺฐจฺติ ๑
ตสฺส วทฺทมนฺติ เวทนา	อเนกา วสสฺสภวา
๑ เป ๑	อวรา นิพฺพุตํ อจฺจุตํ ๑
โณฏฺฐพฺพํ สยุมคํ สติ มฺหุจฺจา	มียํ นิमितฺตํ มนสิโกโรโต
สํวทฺตจิตฺโต เวเทติ	คณจ อชฺชโลมฺสา คิณฺฐจฺติ ๑
ตสฺส วทฺทมนฺติ เวทนา	อเนกา โณฏฺฐพฺพสฺสภวา
๑ เป ๑	อวรา นิพฺพุตํ อจฺจุตํ ๑
ชมฺมํ ทาตฺวา สติ มฺหุจฺจา	มียํ นิमितฺตํ มนสิโกโรโต
สํวทฺตจิตฺโต เวเทติ	คณจ อชฺชโลมฺสา คิณฺฐจฺติ ๑
ตสฺส วทฺทมนฺติ เวทนา	อเนกา ชมฺมสฺสภวา
อภิชฺฌมา จ วิหเสสา จ	จิตฺตมสฺสสฺสภณณติ

เขวํ อปจฺฉนโต ทฺถุชํ
 [๓๓๕] น โส รชฺชติ รุเปสุ
 วจิตฺตจิตฺโต เวทติ
 ยถาสฺส ปสฺสโต รุปํ
 ธิยฺยติ โน ปจฺยติ
 เขวํ อปจฺฉนโต ทฺถุชํ
 น โส รชฺชติ สทฺทเสสุ
 วจิตฺตจิตฺโต เวทติ
 ยถาสฺส สฺสณโต สทฺทํ
 ธิยฺยติ โน ปจฺยติ
 เขวํ อปจฺฉนโต ทฺถุชํ
 น โส รชฺชติ กนฺธเสสุ
 วจิตฺตจิตฺโต เวทติ
 ยถาสฺส ฆายโต กนฺธํ
 ธิยฺยติ โน ปจฺยติ
 เขวํ อปจฺฉนโต ทฺถุชํ
 น โส รชฺชติ รเสสุ
 วจิตฺตจิตฺโต เวทติ
 ยถาสฺส ธายโต รสํ
 ๑ เป ๑

อวรา นิพฺพพานํ อจฺจุจติ ๑
 รุปํ ทิสฺวา ปญฺนิสฺสโต
 ตณฺหํ นาสฺสโมเสสา ติฏฺฐจติ ๑
 เสวโต จาบี เวทนํ
 เขวํ โส จรตํ สโต
 สมนฺติเก นิพฺพพานํ อจฺจุจติ ๑
 สทฺทํ ทิสฺวา ปญฺนิสฺสโต
 ตณฺหํ นาสฺสโมเสสา ติฏฺฐจติ ๑
 เสวโต จาบี เวทนํ
 เขวํ โส จรตํ สโต
 สมนฺติเก นิพฺพพานํ อจฺจุจติ ๑
 กนฺธํ ฆายิตฺวา ปญฺนิสฺสโต
 ตณฺหํ นาสฺสโมเสสา ติฏฺฐจติ ๑
 เสวโต จาบี เวทนํ
 เขวํ โส จรตํ สโต
 สมนฺติเก นิพฺพพานํ อจฺจุจติ ๑
 รสํ โภคิตฺวา ปญฺนิสฺสโต
 ตณฺหํ นาสฺสโมเสสา ติฏฺฐจติ ๑
 เสวโต จาบี เวทนํ
 สมนฺติเก นิพฺพพานํ อจฺจุจติ ๑

น โส รชชติ มุตฺเตตฺ	มุตฺตํ มุตฺตํ ปฏิสุตฺโต
วิรตฺตจิตฺโต เวเทติ	คณฺจ นาชฺโณธํ ติฏฺฐติ ฯ
ยถาสุตฺตํ มุตฺโต มุตฺตํ	เสวโต จาบี เวทนี
ฯ เป ฯ	สํมุติเก นิพฺพพานํ วุจฺจติ ฯ
น โส รชชติ ชมฺเมตฺ	ชมฺมํ ฅตฺวา ปฏิสุตฺโต
วิรตฺตจิตฺโต เวเทติ	คณฺจ นาชฺโณธํ ติฏฺฐติ ฯ
ยถาสุตฺตํ ชานโต ชมฺมํ	เสวโต จาบี เวทนี
ชียฺยติ โน ปจียติ	เอวํ โส จรตฺถํ สโต
เอวํ อปจินโต ทฺวชฺ	สํมุติเก นิพฺพพานํ วุจฺจติ ฯ

อิมสฺสํ ชฺวาทํ ภนฺเต ภกฺวตา สงฺฆิตฺเตน ภาสีคสฺสํ เอวํ วิตฺถาเรน
อตุตฺถํ อชานามํติ ฯ

[๓๓๖] สํชฺชํ สํชฺชํ มาตฺตญฺยปฺปุตฺตํ สํชฺชํ โช ตวํ มาตฺตญฺยปฺปุตฺตํ
มยา สงฺฆิตฺเตน ภาสีคสฺสํ วิตฺถาเรน อตุตฺถํ อชานามํติ ฯ

[๓๓๗] ฐปฺปํ ทิสฺวา สติ มุชฺฉา มียํ นิमितฺตํ มนสิโกโรโต
 สํรตฺตจิตฺโต เวเทติ คณฺจ ชชฺโณธํ ติฏฺฐติ ฯ
 คสฺสํ วชฺชมนฺติ เวทนา อเนกา รูปสํมฺภวา
 อภิชฺฌา จ วิเหธํ จ จิตฺตมสฺสํ ปณฺณตติ
 เอวํ อจินโต ทฺวชฺ อารา นิพฺพพานํ วุจฺจติ ฯ เป ฯ

[๓๓๘] น โส รชชติ ชมฺเมตฺ ชมฺมํ ฅตฺวา ปฏิสุตฺโต
 วิรตฺตจิตฺโต เวเทติ คณฺจ นาชฺโณธํ ติฏฺฐติ ฯ

กุดฺเดหิ ชมฺเมหิ ปวิหานํ เหตํ วุตฺตํ ภควตาติ ๑ เป ๑ ปุณ
จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ชิวฺหาย รสํ ส่ายิตฺวา อุปปชฺชนฺติ ๑ เป ๑
ปุณ จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มนสา ชมฺมํ วิณฺณาย อุปปชฺชนฺติ
ปาปกา อกฺุสฺสา ชมฺมา สรฺสงฺกปฺปา สณฺโณชฺฌิยา ตณฺเฏ ภิกฺขุ
นชิวาเสติ นปฺปชฺหติ น วิโนเทติ น พุยนฺตํกโรติ น อนภาวํ
คเมติ ๑ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา ปวิหาयมิ กุดฺเดหิ
ชมฺเมหิ ๑ เป ๑ ปวิหานํ เหตํ วุตฺตํ ภควตาติ ๑ เอวํ โช
ภิกฺขเว ปวิหานชมฺโม โหติ ๑

[๑๔๓] กถณฺจ ภิกฺขเว อปวิหานชมฺโม โหติ ๑ อช ภิกฺขเว
ภิกฺขุโน จกฺขุนา รุปํ ทิสฺวา อุปปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺุสฺสา ชมฺมา
สรฺสงฺกปฺปา สณฺโณชฺฌิยา ตณฺเฏ ภิกฺขุ นชิวาเสติ ปชฺหติ วิโนเทติ
พุยนฺตํกโรติ อนภาวํ คเมติ ๑ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา
น ปวิหาयมิ กุดฺเดหิ ชมฺเมหิ อปวิหานํ เหตํ วุตฺตํ ภควตาติ
๑ เป ๑ ปุณ จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ชิวฺหาย รสํ ส่ายิตฺวา
อุปปชฺชนฺติ ๑ เป ๑ ปุณ จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มนสา ชมฺมํ
วิณฺณาย อุปปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺุสฺสา ชมฺมา สรฺสงฺกปฺปา สณฺโณ-
ชฺฌิยา ตณฺเฏ ภิกฺขุ นชิวาเสติ ปชฺหติ วิโนเทติ พุยนฺตํกโรติ
อนภาวํ คเมติ ๑ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา น ปวิหาयมิ
กุดฺเดหิ ชมฺเมหิ อปวิหานํ เหตํ วุตฺตํ ภควตาติ ๑ เอวํ โช
ภิกฺขเว อปวิหานชมฺโม โหติ ๑

[๓๔๒] กตมานิ จ ภิกขเว ฉ อภิกายตนานิ ๑ อธิ ภิกขเว
ภิกขุโน จกขุณา รูปํ ทิสฺวา น อุปปชฺชนติ ปาปกา อกฺขฺตา
ขมฺมา สรสงฺกปฺปา สณฺโณชฌนียา เวทิตพฺพเมตํ ภิกขเว ภิกขุณา
อภิกฺขเมตํ อายตนํ อภิกายตนํ เหน้ํ อุตฺตํ ภควตาติ ๑ เป ๑
ปฺน จปรํ ภิกขเว ภิกขุโน มนสา ขมฺมํ วิญฺเญย น อุปปชฺชนติ
ปาปกา อกฺขฺตา ขมฺมา สรสงฺกปฺปา สณฺโณชฌนียา เวทิตพฺพเมตํ
ภิกขเว ภิกขุณา อภิกฺขเมตํ อายตนํ อภิกายตนํ เหน้ํ อุตฺตํ
ภควตาติ ๑ อิมานิ อฺจุจฺจนฺติ ภิกขเว ฉ อภิกายตนานํติ ๑ ตติยํ ๑

[๓๔๓] สํวตฺถุณฺโณทํ ๑ เป ๑ ปมาทวิหริณฺจ โว ภิกขเว
เทสิสฺสํมิ อุปปมาทวิหริณฺจ คํ สฺสณฺณ ๑ กถณฺจ ภิกขเว
ปมาทวิหารํ โหติ ๑ จกฺขุณฺทวิยํ อสํวตฺถุณฺสํ ภิกขเว วิหโรโต จิตฺตํ
พฺยาสิจฺจุติ จกฺขุวิญฺเญยเยสฺสุ รูปํ ตสฺส พฺยาสิคฺคจิตฺตสฺส ปามฺขุรํ
น โหติ ปามฺขุเช อสํติ ปิตี น โหติ ปิตียา อสํติ ปสฺสํทฺธิ น
โหติ ปสฺสํทฺธิยา อสํติ ทฺถุวิ วิหริติ ทฺถุวิโน จิตฺตํ น สมาริยติ
อสมํทิตฺเต จิตฺเต ขมฺมา น ปาตุภวณฺติ ขมฺมานํ อปาตุภวา
ปมาทวิหารํเตวํ สงฺขํ จกฺขุณฺติ ๑ เป ๑ ชิวฺหิณฺทวิยํ อสํวตฺถุณฺสํ ภิกขเว
วิหโรโต จิตฺตํ พฺยาสิจฺจุติ ชิวฺหาวิญฺเญยเยสฺสุ รสํ ตสฺส พฺยา-
สิคฺคจิตฺตสฺส ๑ เป ๑ ปมาทวิหารํเตวํ สงฺขํ จกฺขุณฺติ ๑ เป ๑ มนฺนิทฺทวิยํ
อสํวตฺถุณฺสํ ภิกขเว วิหโรโต จิตฺตํ พฺยาสิจฺจุติ มโนวิญฺเญยเยสฺสุ ขมฺเมสฺสุ
ตสฺส พฺยาสิคฺคจิตฺตสฺส ปามฺขุรํ น โหติ ปามฺขุเช อสํติ ปิตี น

๘๘ สุตตตณฺหีฏเฐ สํยคุตฺตนิคายสฺส สํพายคณวคฺโค [๑๔๔

โหติ ปิฏฺฐิยา อสฺสติ ปสฺสํทฺธิ น โหติ ปสฺสํทฺธิยา อสฺสติ ทฺถุชฺชํ
วิหฺรติ ทฺถุชฺชโน จิตฺตํ น สํมาธิยติ อสฺมาหิเต จิตฺเต ธมฺมา น
ปาทุกฺกนฺนํ ธมฺมานํ อปาทุกฺกาวา ปมาทวิหฺรตีเตวํ สงฺขํ คจฺฉติ ฯ
เอวํ โช ภิกฺขเว ปมาทวิหฺรตี โหติ ฯ

[๑๔๔] กถณฺจ ภิกฺขเว อปฺปมาทวิหฺรตี โหติ ฯ จกฺขุณฺทริยํ
สํวตฺสํ ภิกฺขเว วิหฺรโต จิตฺตํ น พฺยาธิจฺฉติ จกฺขุวิญฺญเยยฺยสุ
รฺรเปสฺส ตสฺส อพฺยาธิตฺตจิตฺตสฺส ปามุชฺสํ ชาติติ ปมฺมิตตสฺส
ปิฏิ ชาติติ ปิฏิมนสฺส กายो ปสฺสํมฺภติ ปสฺสํทฺธกฺกาโย สงฺขํ
วิหฺรติ สงฺขโน จิตฺตํ สํมาธิยติ สํมาหิเต จิตฺเต ธมฺมา ปาทุ-
กฺกนฺนํ ธมฺมานํ ปาทุกฺกาวา อปฺปมาทวิหฺรตีเตวํ สงฺขํ คจฺฉติ
ฯ เป ฯ ชิวฺหิณฺทริยํ สํวตฺสํ ภิกฺขเว วิหฺรโต จิตฺตํ น พฺยาธิจฺฉติ
ฯ เป ฯ อปฺปมาทวิหฺรตีเตวํ สงฺขํ คจฺฉติ ฯ เป ฯ มนฺนิทฺทริยํ
สํวตฺสํ ภิกฺขเว วิหฺรโต จิตฺตํ น พฺยาธิจฺฉติ มโนวิญฺญเยยฺยสุ
ธมฺเมสฺส ตสฺส อพฺยาธิตฺตจิตฺตสฺส ปามุชฺสํ ชาติติ ปมฺมิตตสฺส
ปิฏิ ชาติติ ปิฏิมนสฺส กายो ปสฺสํมฺภติ ปสฺสํทฺธกฺกาโย สงฺขํ
เวทฺยติ สงฺขโน จิตฺตํ สํมาธิยติ สํมาหิเต จิตฺเต ธมฺมา ปาทุ-
กฺกนฺนํ ธมฺมานํ ปาทุกฺกาวา อปฺปมาทวิหฺรตีเตวํ สงฺขํ คจฺฉติ ฯ
เอวํ โช ภิกฺขเว อปฺปมาทวิหฺรตี โหตีติ ฯ จตฺตํ ฯ

[๑๔๕] สํวรณฺจ โช ภิกฺขเว เทเสสฺสํสามิ อสํวรณฺจ ตํ
สุณฺนาถ ฯ กถณฺจ ภิกฺขเว อสํวโร โหติ ฯ สํนฺติ ภิกฺขเว

จกขุวิณญเณยยา รูปา อิจฺจุชา กนฺตา มนาปา นียรูปา กามุปสณฺหิตา
 รชนียา ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินนฺทติ อภิวทติ อชฺโฆสํสา ยติจฺจุติ ฯ
 เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ปริฬายามิ กุสฺสเถहि ชมฺเมहि ปริหานํ
 เหนํ อุตฺตํ ภควตาติ ฯ เป ฯ สฺนฺติ ภิกฺขเว ชิวหาวิณญเณยยา
 รสา ฯ เป ฯ สฺนฺติ ภิกฺขเว มโนวิณญเณยยา ชมฺมา อิจฺจุชา กนฺตา
 มนาปา นียรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินนฺทติ
 อภิวทติ อชฺโฆสํสา ยติจฺจุติ ฯ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา
 ปริฬายามิ กุสฺสเถहि ชมฺเมहि ปริหานํ เหนํ อุตฺตํ ภควตาติ ฯ
 เอวํ โช ภิกฺขเว อสงฺวโร โหติ ฯ

[๓๔๖] กถณฺจ ภิกฺขเว สงฺวโร โหติ ฯ สฺนฺติ ภิกฺขเว จกขุ-
 วิณญเณยยา รูปา อิจฺจุชา กนฺตา มนาปา นียรูปา กามุปสณฺหิตา
 รชนียา ตณฺเฏ ภิกฺขุ นภินนฺทติ นภิวทติ น อชฺโฆสํสา ยติจฺจุติ ฯ
 เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา น ปริฬายามิ กุสฺสเถहि
 ชมฺเมहि อปริหานํ เหนํ อุตฺตํ ภควตาติ ฯ เป ฯ สฺนฺติ ภิกฺขเว
 ชิวหาวิณญเณยยา รสา ฯ เป ฯ สฺนฺติ ภิกฺขเว มโนวิณญเณยยา ชมฺมา
 อิจฺจุชา กนฺตา มนาปา นียรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา ตณฺเฏ
 ภิกฺขุ นภินนฺทติ นภิวทติ น อชฺโฆสํสา ยติจฺจุติ ฯ เวทิตพฺพเมตํ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุณา น ปริฬายามิ กุสฺสเถहि ชมฺเมहि อปริหานํ เหนํ
 อุตฺตํ ภควตาติ ฯ เอวํ โช ภิกฺขเว สงฺวโร โหติติ ฯ ปณฺจมนํ ฯ

[๓๔๗] สฺมาชิ ภิกฺขเว ภาเวถ ฯ สฺมาหิตो ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยถา-

ภวิสฺสติ ๑ รุปา น ตุมฺหากํ เต โว ปชฺหตฺเต เต โว ปทฺธินา
 หิตาย สฺซาย ภวิสฺสเนติ ๑ จกฺขุวิญฺญาณํ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหตฺเต
 ตํ โว ปทฺธินํ หิตาย สฺซาย ภวิสฺสติ ๑ จกฺขุสฺสมฺมุโส น ตุมฺหากํ
 ตํ ปชฺหตฺเต โส โว ปทฺธิโน หิตาย สฺซาย ภวิสฺสติ ๑ ยมฺมํ
 จกฺขุสฺสมฺมุสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺซํ วา ทฺถวํ วา อทฺถวมฺมุสฺซํ
 วา ตมฺมํ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหตฺเต ตํ โว ปทฺธินํ หิตาย
 สฺซาย ภวิสฺสติ ๑ เป ๑ ชิวฺหา น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหตฺเต สฺสา
 โว ปทฺธินา หิตาย สฺซาย ภวิสฺสติ ๑ รสฺสา น ตุมฺหากํ เต
 ปชฺหตฺเต เต โว ปทฺธินา หิตาย สฺซาย ภวิสฺสเนติ ๑ ชิวฺหาวิญฺญาณํ
 น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหตฺเต ตํ โว ปทฺธินํ หิตาย สฺซาย ภวิสฺสติ ๑
 ชิวฺหาสฺสมฺมุโส น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหตฺเต โส โว ปทฺธิโน หิตาย
 สฺซาย ภวิสฺสติ ๑ ยมฺมํ ชิวฺหาสฺสมฺมุสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ
 สฺซํ วา ทฺถวํ วา อทฺถวมฺมุสฺซํ วา ตมฺมํ น ตุมฺหากํ ตํ
 ปชฺหตฺเต ตํ โว ปทฺธินํ หิตาย สฺซาย ภวิสฺสติ ๑ มโน น ตุมฺหากํ
 ตํ ปชฺหตฺเต โส โว ปทฺธิโน หิตาย สฺซาย ภวิสฺสติ ๑ ธมฺมา
 น ตุมฺหากํ เต ปชฺหตฺเต เต โว ปทฺธินา หิตาย สฺซาย ภวิสฺสเนติ ๑
 มโนวิญฺญาณํ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหตฺเต ตํ โว ปทฺธินํ หิตาย
 สฺซาย ภวิสฺสติ ๑ มโนสฺสมฺมุโส น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหตฺเต โส
 โว ปทฺธิโน หิตาย สฺซาย ภวิสฺสติ ๑ ยมฺมํ มโนสฺสมฺมุสฺสปจฺจยา
 อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สฺซํ วา ทฺถวํ วา อทฺถวมฺมุสฺซํ วา ตมฺมํ

น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหถ ตํ โว ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑
 เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ยํ อิมํสฺมิ เสดวเน ติณฺณฏฺฐสํสาธาปถาธํ ตํ
 ชโน หเรยฺย วา จาเหยฺย วา ยถาปจฺจยํ วา กเรยฺย อมฺปี น
 ตุมฺหากํ เอวมฺสฺส อมฺเห ชโน หรติ วา จาหติ วา ยถาปจฺจยํ
 วา กโรตฺตี ๑ โน เหนํ ภนฺเต ๑ ตํ ภิสฺส เหตุ ๑ น หิ
 โน เหนํ ภนฺเต อตฺตา วา อตฺตนิยํ วาติ ๑ เอวเมว โส
 ภิกฺขเว จกฺขุ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหถ ตํ โว ปหฺนํ หิตาย
 สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ รุปา น ตุมฺหากํ ๑ จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุ-
 สฺมมฺสฺโส ๑ เป ๑ ยมฺมํ มโนสฺมมฺสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียํ
 สฺสํ วา ทกฺขํ วา อทกฺขมฺสฺสํ วา ตมฺมํ น ตุมฺหากํ ตํ
 ปชฺหถ ตํ โว ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ อฏฺฐมํ ๑

[๑๕๐] ยมฺมํ ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหถ ตํ โว
 ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ ทิณฺณจ ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ ๑
 จกฺขุ ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหถ ตํ โว ปหฺนํ หิตาย
 สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ รุปา น ตุมฺหากํ เต ปชฺหถ เต โว
 ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ จกฺขุวิญฺญาณํ น ตุมฺหากํ
 ตํ ปชฺหถ ตํ โว ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ จกฺขุสฺมมฺสฺโส
 น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหถ โส โว ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี
 ๑ เป ๑ ยมฺมํ มโนสฺมมฺสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียํ สฺสํ วา
 ทกฺขํ วา อทกฺขมฺสฺสํ วา ตมฺมํ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺหถ ตํ

โว ปห็น หิตาย สุขาย ภวิสฺสติ ๑ ยมฺปิ ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ
 ตํ ปชฺชถ ตํ โว ปห็น หิตาย สุขาย ภวิสฺสตีติ ๑ นวมนํ ๑

[๓๕๓] อุกโก สุกฺ ภิกฺขเว รามปฺปโต เหวํ วาจํ ภาสฺสติ
 อิทํ ชาตุ เวทฺฐ อิทํ ชาตุ ปพฺพชฺช อิทํ ชาตุ อปฺปทิตํ
 คณฺหาณฺมุตํ ปตฺติฉนฺตีติ ๑ ตํ โช ปเนตํ ภิกฺขเว อุกโก รามปฺปโต
 อเวทฺฐ เยว สฺมาโน เวทฺฐสุมฺมตี ภาสฺสติ อปพฺพชฺช เยว สฺมาโน
 ปพฺพชฺชสุมฺมตี ภาสฺสติ อปฺปทิตํ เยว คณฺหาณฺมุตํ ปตฺติฉนฺตํ เม คณฺหา-
 ณฺมุตฺตํ ภาสฺสติ ๑ อถ โช ตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สฺมาโน วทฺธมาโน
 วเทยฺย อิทํ ชาตุ เวทฺฐ อิทํ ชาตุ ปพฺพชฺช อิทํ ชาตุ อปฺปทิตํ
 คณฺหาณฺมุตํ ปตฺติฉนฺตีติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เวทฺฐ โหตีติ ๑
 ยโต โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉนฺนํ สุตฺตํ ยตฺถ นานํ สํมุตฺตญฺจ อตฺตณฺคณฺญญ
 อตฺตณฺคณฺญญ อาทนฺทญฺจ นิสฺสํสณฺญญญ ยถาภุตํ ปชานาตีติ ๑ เหวํ
 โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ เวทฺฐ โหตีติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปพฺพชฺช
 โหตีติ ๑ ยโต โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉนฺนํ สุตฺตํ ยตฺถ นานํ สํมุตฺตญฺจ
 อตฺตณฺคณฺญญ อตฺตณฺคณฺญญ อาทนฺทญฺจ นิสฺสํสณฺญญญ ยถาภุตํ วิทิตฺวา
 อนุปาทา วิมุตฺโต โหตีติ ๑ เหวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปพฺพชฺช
 โหตีติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน จ อปฺปทิตํ คณฺหาณฺมุตํ ปตฺติฉนฺตํ
 โหตีติ ๑ คณฺโหตีติ โช ภิกฺขเว อิมํสฺสํเตตํ จาตุมฺมมหาภูตํ กายสฺส
 อธิวณฺณ มาตาเปตฺตํ กสมฺภวสฺส โอทณฺณมฺมาตฺตํ ปจยสฺส อนิจฺจุจฺจุฉาถน-

๓๐๔ สุตฺตฺนตฺตปิฏฺเฏ สํยุตฺตนิคายสฺส สฬายตนวคฺโค [๓๕๓

ปริมทฺททนภោทนิทฺธธฺนธมฺมสฺส ๑ คณฺหามฺมุตฺตํ ไช ภิภูวเว ตณฺหา-
เยตํ อธิวํ ๑ ยโต ไช ภิภูวเว ภิภูวโน ตณฺหา ปหฺนํ
โหติ อฺจุฉินฺนํมฺมตา ตาตาวตฺตลฺลตา อเนาวงฺกตา อายตํ อณฺุปฺปาท-
ธมฺมา ๑ เอวํ ไช ภิภูวเว ภิภูวโน อปฺพิชิตํ คณฺหามฺมุตฺตํ ปฺพิชิตํ
โหติ ๑ อฺทโก สํ ภิภูวเว รามปฺทโต เอวํ วาจํ ภาสฺติ อิทํ
ชาตฺส เวทฺส อิทํ ชาตฺส ปพฺพชิ อิทํ ชาตฺส อปฺพิชิตํ คณฺหามฺมุตฺตํ
ปฺพิชิตํ ๑ ตํ ไช ปเนตํ ภิภูวเว อฺทโก รามปฺทโต อเวทฺส
เยว สฺมาโน เวทฺสสฺมํติ ภาสฺติ อปพฺพชิ เยว สฺมาโน ปพฺพชิสฺมํติ
ภาสฺติ อปฺพิชิตคณฺเณว คณฺหามฺมุตฺตํ ปฺพิชิตมฺเม คณฺหามฺมุตฺตํ ภาสฺติ ๑
อิทํ ไช ภิภูวเว ภิภูวโน สํมา วทฺมาโน วเทยฺย อิทํ ชาตฺส เวทฺส
อิทํ ชาตฺส ปพฺพชิ อิทํ ชาตฺส อปฺพิชิตํ คณฺหามฺมุตฺตํ ปฺพิชิตํ ๑ ทสฺมํ ๑

ฉฬวคฺโค ปญฺจโม ๑

ตสฺสสํมุตฺตํ

เทวํ สํมุตฺตํ ปรีหานํ ปมาทวิหารํ จ สํวโร

สฺมาธิ ปฏฺิธตฺตํ เทวณฺทุมฺหาเกน อฺทโกติ ๑

ทฺธิยปณฺณาสํเก วคฺคฺทฺทํ

อวิชฺชา มิคชาตํ ไช คิถานํ ฉนฺนํ จตฺตลฺล

ฉฬวคฺเคน ปณฺณาสํ ทฺธิโย ปณฺณาสํโก อณฺุติ ๑

ปจฺมํ สํมุตฺตํ ๑

โยคกฤษณินวคฺโค ปจโม

[๔๕๒] โยคกุเขมิปริยาโย โว ภิกขเว ชมมปริยาโย เทสสุตัมปิ
 ตํ สุตนาถ ๑ กคโม ๑ ภิกขเว โยคกุเขมิปริยาโย ชมมปริยาโย ๑
 สันติ ภิกขเว จกฺขวิญญेญฺยา รุปา อิญฺจา กนฺตา มนาปา ปิยฺรฺรฺปา
 กามุปฺสณฺหิตา รชฺนียา เต ตถาคคตฺสํ ปทฺธนา อฺจุฉินฺนมฺมฺตา
 ตาตาวตฺตฤกฺตา อนภาวํกฺตา อายตฺติ อนุปฺปาทชฺมฺมา เตสฺสจ
 ปหานาย อกฺขาสี โยคํ ตสฺมา ตถาคโค โยคกุเขมิติ อฺจุจฺจติ
 ๑ เป ๑ สันติ ภิกขเว ชีวฺหาวิญญेญฺยา รสํ ๑ เป ๑ สันติ
 ภิกขเว มโนวิญญेญฺยา ชมฺมา อิญฺจา กนฺตา มนาปา ปิยฺรฺรฺปา
 กามุปฺสณฺหิตา รชฺนียา เต ตถาคคตฺสํ ปทฺธนา อฺจุฉินฺนมฺมฺตา
 ตาตาวตฺตฤกฺตา อนภาวํกฺตา อายตฺติ อนุปฺปาทชฺมฺมา เตสฺสจ
 ปหานาย อกฺขาสี โยคํ ตสฺมา ตถาคโค โยคกุเขมิติ อฺจุจฺจติ ๑
 อมฺ ๒ ภิกขเว โยคกุเขมิปริยาโย ชมมปริยาโยติ ๑ ปจฺจํ ๑

[๑๕๓] กิຣຸມີ ນຸ ໂວ ກິຣຸເວ ສຕິ ກື ອຸປາທາຍ ອຸປະປຸຊຕິ
 ອຊຸເມຕຸຕຸ ສຸ່ງທຸກຸນຸຕິ າ ກວມຸຕຕາ ໂນ ກນເຕ ອມມາ າ ຈຸກຸຊຸມີ
 ໂວ ກິຣຸເວ ສຕິ ຈຸກຸ ອຸປາທາຍ ອຸປະປຸຊຕິ ອຊຸເມຕຸຕຸ ສຸ່ງທຸກຸ
 າ ເປ າ ສິວຸກາຍ ສຕິ ສິວຸ ອຸປາທາຍ ອຸປະປຸຊຕິ ອຊຸເມຕຸຕຸ ສຸ່ງທຸກຸ
 າ ເປ າ ມນຸນຸຕິ ສຕິ ມນຸ ອຸປາທາຍ ອຸປະປຸຊຕິ ອຊຸເມຕຸຕຸ ສຸ່ງທຸກຸ າ

คัมภีร์ มนุญญต ภิกขเว จกขุ นิจุจ วา อนิจุจ วาติ ๑ อนิจุจ
 ภาตเต ๑ ยัม ปณานิจุจ ทุกขัม วา คัม สุกขัม วาติ ๑ ทุกขัม ภาตเต ๑ ยัม
 ปณานิจุจ ทุกขัม วิปริณามชมมัม อมัม นุ คัม อนุปาทาย อุปปชชเยย
 อชฌตคัม สุตทุกขนุติ ๑ โน เหตุ ภาตเต ๑ เป ๑ ชิดูหา นิจุจา
 วา อนิจุจา วาติ ๑ อนิจุจา ภาตเต ๑ ยัม ปณานิจุจ ทุกขัม วา
 คัม สุกขัม วาติ ๑ ทุกขัม ภาตเต ๑ ยัม ปณานิจุจ ทุกขัม วิปริณามชมมัม
 อมัม นุ คัม อนุปาทาย อุปปชชเยย อชฌตคัม สุตทุกขนุติ ๑ โน
 เหตุ ภาตเต ๑ เป ๑ มโน นิจุโจ วา อนิจุโจ วาติ ๑ อนิจุโจ
 ภาตเต ๑ ยัม ปณานิจุจ ทุกขัม วา คัม สุกขัม วาติ ๑ ทุกขัม ภาตเต ๑
 ยัม ปณานิจุจ ทุกขัม วิปริณามชมมัม อมัม นุ คัม อนุปาทาย อุปปช-
 ชเยย อชฌตคัม สุตทุกขนุติ ๑ โน เหตุ ภาตเต ๑ เอวัม ปสัส
 ภิกขเว สุตวา อริยสาวกโถ จกขุสุมัม นิพพินุทติ ๑ เป ๑ ชิดูหา
 นิพพินุทติ มนุสุมัม นิพพินุทติ นิพพินุท วิชชติ วิราคา
 วิมุจจติ ๑ วิมุจตคัม วิมุจตมิตติ ภาณัม โหติ ๑ ชิดูหา ชาติ
 วุสสิคัม พุทฺธมจริยัม กตัม ภรณัม นามปว อิตถตตยาติ ปชานาตติ ๑
 ทุกขัม ๑

[๑๕๔] ทุกขสุต ภิกขเว สมนุทญญจ อตถกคฺคญญจ เทสิสสุตัม
 คัม สุตตภา ๑ กตโม จ ภิกขเว ทุกขสุต สมนุทโย ๑ จกขุญญ
 ปฏิจฺจ รุเป จ อุปปชชติ จกขุวิญญานัม ตินุณํ สงคคิ ผสฺโส
 ผสฺสปจฺจยา เวทนา เวทนาปจฺจยา ตณฺหา อมัม ทุกขสุต

ภวนิโรโซ ภวนิโรชา ชาตินิโรโซ ชาตินิโรชา ชรามรณํ โสภ-
 ปรเทวทุกขโทมนัสสุปายาสา นิรุชฌนุติ ฯ เอวเมตตํ เกวตตํ
 ทุกขกฺขนุชฺฌํ นิโรโซ โหติ ฯ อัม โห ภิกฺขเว ทุกฺขํ
 อตถกคโมคิ ฯ คตํ ฯ

[illegible]

[๑๕๗] ภาตโม จ ภิกขเว โสภตฺถ อตฺตณฺคโม ។ จกฺขณฺ
 ปรិยํ រូបេ ។ ចុប្បធម្មតិ ។ កុដ្ឋុវិណ្ណាណំ តិណ្ណំ ឥន្ទគតិ ផត្ថនៃ
 ផត្ថប្បកុម្មា វេតនា វេតនាបកុម្មា គណ្ណា តត្ថតា យេ
 គណ្ណាយ ចផេត្ថវិរាគនិរោទា ចុប្បាតាននិរោទោ ចុប្បាតាននិរោទា ភា-

นิโรโธ ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ ชาตินิโรธา ชรามรณํ โสก-
 ปริเทวทุกฺขโทมนสฺสอุปายาสา นිරุชฺฌนติ ฯ เอวเมตสฺส เกวลสฺส
 ทุกฺขกฺขนุสฺสํ นิโรโธ โหติ ฯ อयํ โลกสฺส อตฺตงฺกโม ฯ เป ฯ
 ชิวฺหณฺจ ปฏิจฺจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ฯ เป ฯ มนฺเณจ ปฏิจฺจ
 ธมฺเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวិญฺเณณํ ติณฺเณํ อํกฺกตํ ผสฺสโธ
 ผสฺสํปจฺจุยา เวทนา เวทนาปจฺจุยา ตณฺหา ตณฺหา เยว ตณฺหาเย
 อเสสฺสวिरากนิโรธา อุปาทานนิโรโธ ฯ เป ฯ เอวเมตสฺส เกวลสฺส
 ทุกฺขกฺขนุสฺสํ นิโรโธ โหติ ฯ อयํ โธ ภิกฺขเว โลกสฺส
 อตฺตงฺกโมติ ฯ จตฺตถํ ฯ

[๑๕๘] กิสมิํ นุ โธ ภิกฺขเว สติํ กิํ อุปาทาย กิํ อภินิวิสฺสํ
 เสยฺโยหฺมสมฺมัตติ วา โหติ สติโสหฺมสมฺมัตติ วา โหติ หิโนหฺมสมฺมัตติ
 วา โหติตติ ฯ ภควํมุตฺตา โน ภนฺเต ธมฺมา ฯ จกฺขุสฺมิํ โธ
 ภิกฺขเว สติ จกฺขุํ อุปาทาย จกฺขุํ อภินิวิสฺสํ เสยฺโยหฺมสมฺมัตติ วา
 โหติ สติโสหฺมสมฺมัตติ วา โหติ หิโนหฺมสมฺมัตติ วา โหติ ฯ เป ฯ
 ชิวฺหาเย สติ ฯ เป ฯ มนฺสํ สติ มนํ อุปาทาย มนํ อภินิวิสฺสํ
 เสยฺโยหฺมสมฺมัตติ วา โหติ สติโสหฺมสมฺมัตติ วา โหติ หิโนหฺมสมฺมัตติ
 วา โหติ ฯ ตํ กิํ มณฺเณจ ภิกฺขเว จกฺขุํ นิจุจํ วา อนิจุจํ
 วาติ ฯ อนิจุจํ ภนฺเต ฯ ยํ ปณฺณิจุจํ ทุกฺขํ วา ตํ สฺมุ วาติ ฯ
 ทุกฺขํ ภนฺเต ฯ ยํ ปณฺณิจุจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ อปี นุ ตํ
 อูปาทาย เสยฺโยหฺมสมฺมัตติ วา อสฺสํ สติโสหฺมสมฺมัตติ วา อสฺสํ

หิโนหมสมฺมิตฺติ วา อสฺสํสาติ ๑ โน เหนฺตํ ภนฺเต ๑ เป ๑ ชฺชิวหา
 นิจุจฺวา วา อนิจุจฺวา วาติ ๑ อนิจุจฺวา ภนฺเต ๑ เป ๑ มโน นิจุโจ
 วา อนิจุโจ วาติ ๑ อนิจุโจ ภนฺเต ๑ ยํ ปณานิจุจํ ทฺวํ วา
 ตํ สฺวํ วาติ ๑ ทฺวํ ภนฺเต ๑ ยํ ปณานิจุจํ ทฺวํ วิปริณามธมฺมํ
 อปฺปี นุ ตํ อนุปาทาย เสยฺโยหมสมฺมิตฺติ วา อสฺสํ สติโสหมสมฺมิตฺติ
 วา อสฺสํ หิโนหมสมฺมิตฺติ วา อสฺสํสาติ ๑ โน เหนฺตํ ภนฺเต ๑
 เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก จกฺขุสมฺมํ นีพฺพิณฺทิตฺติ
 ๑ เป ๑ ชฺชิวหา ยมฺปี นีพฺพิณฺทิตฺติ ๑ เป ๑ มนสมฺมํ นีพฺพิณฺทิตฺติ นีพฺพิณฺทํ
 วิรชฺชติ วิราคา วิมฺลฺลจฺจติ ๑ วิมฺลฺลคฺคสมฺมํ วิมฺลฺลคฺคมิตฺติ ฌานํ โหติ ๑
 ชฺชัณฺหา ชาติ อุตฺตํ พุทฺธมฺจจริยํ กตํ ภณฺณํ นวปรี อิตฺถคฺคตา-
 ยาทิ ปชานาตฺติ ๑ ปณฺจมนํ ๑

[๑๕๘] สฬโยชนียะ จ ภิกฺขเว ธมฺเม เทสิสฺสํสามิ สฬโย-
 ชนญจ ตํ สุตฺตนาถ ๑ กตเม จ ภิกฺขเว สฬโยชนียา ธมฺมา
 กตมญจ สฬโยชนํ ๑ จกฺขุ ภิกฺขเว สฬโยชนียะ ธมฺโม
 โย ตตฺถ ฉนฺทราโค ตํ ตตฺถ สฬโยชนํ ๑ เป ๑ ชฺชิวหา สฬโย-
 ชนียะ ธมฺโม ๑ เป ๑ มโนสฬโยชนียะ ธมฺโม โย ตตฺถ
 ฉนฺทราโค ตํ ตตฺถ สฬโยชนํ ๑ อิมะ อุกฺกจฺหนฺติ ภิกฺขเว
 สฬโยชนียา ธมฺมา อิทํ สฬโยชนนฺติ ๑ นฏฺฐํ ๑

[๑๖๐] อุปาทานียะ จ ภิกฺขเว ธมฺเม เทสิสฺสํสามิ อุปาทานํ
 จ ตํ สุตฺตนาถ ๑ กตเม จ ภิกฺขเว อุปาทานียา ธมฺมา กต-

มณฺญูปาทานํ ๑ จกฺขุ ภิกฺขเว อุปาทานิโย ชฺมุโม โย ตตฺถ
 ฉนฺทราโค ตํ ตตฺถ อุปาทานํ ๑ เป ๑ ชฺวุหาอุปาทานิโย ชฺมุโม
 ๑ เป ๑ มโนอุปาทานิโย ชฺมุโม โย ตตฺถ ฉนฺทราโค ตํ
 ตตฺถ อุปาทานํ ๑ อิมํ วุจฺจหนฺติ ภิกฺขเว อุปาทานิยา ชฺมุมา
 อิทํ อุปาทานนฺติ ๑ สत्ตมํ ๑

[๑๖๑] จกฺขุ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ
 อภุโฬ ทฺถกฺขกฺขยา ๑ เป ๑ ชฺวุหํ ๑ เป ๑ มนํ อนภิชานํ
 อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ อภุโฬ ทฺถกฺขกฺขยา ๑ จกฺขุญฺจ
 โช ภิกฺขเว อภิชานํ ปฺริชานํ วิราชยํ ปชหํ ภุโฬ ทฺถกฺขกฺขยา
 ๑ เป ๑ ชฺวุหํ กายํ มนํ อภิชานํ ปฺริชานํ วิราชยํ ปชหํ
 ภุโฬ ทฺถกฺขกฺขยาติ ๑ รูปํ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปฺริชานํ อวิราชยํ
 อปฺปชหํ อภุโฬ ทฺถกฺขกฺขยา ๑ สทฺθε คนฺเฑ รเต โฉฏฺฐพฺเพ
 ชฺมุเม อนภิชานํ อปฺริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ อภุโฬ ทฺถกฺขกฺขยา
 รูปํ ๑ โช ภิกฺขเว อภิชานํ ปฺริชานํ วิราชยํ ปชหํ ภุโฬ
 ทฺถกฺขกฺขยา ๑ สทฺθε คนฺเฑ รเต โฉฏฺฐพฺเพ ชฺมุเม อภิชานํ
 ปฺริชานํ วิราชยํ ปชหํ ภุโฬ ทฺถกฺขกฺขยาติ ๑ อฏฺฐมํ ๑

[๑๖๒] เขกํ สมยํ ภควา เมตฺติเก วิหริติ คินฺนุสการสฺสเถ ๑
 อถ โช ภควา รโหคโต ปฏฺฐิสฺสณฺโณ อิมํ ชฺมุมนปฺริยายํ อภาสิ
 จกฺขุญฺจ ปฏฺฐิจฺจ รูปํ ๑ อปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณํ คินฺนุณํ
 สํกฺคติ สฺสณฺโณ สฺสณฺสปจฺจุยา เวทนา เวทนาปจฺจุยา ตณฺหา

คณฺหาปจฺจยา อฺปาทานํ อฺปาทานปจฺจยา ภาโว ภวปจฺจยา
 ชาติ ชาติปจฺจยา ขรามรณํ โสถปรีเทวทฺทชฺโทยมนสฺสํปายาสา
 สมนฺวตฺติ ฯ เอวเมตฺถสฺส เกวตฺถสฺส ทฺทชฺชชฺชชฺช สมนฺทโย โหติ
 ฯ เป ฯ ชิวฺทญฺจ ปฏิจฺจ รเส จ อฺปฺปชฺชติ ฯ เป ฯ มนฺญจ
 ปฏิจฺจ รมฺเม จ อฺปฺปชฺชติ มโนวិญฺญาณํ ติณฺณํ สงฺกตฺติ ผสฺโส
 ผสฺสํปจฺจยา เวทนา เวทนาปจฺจยา คณฺหา คณฺหาปจฺจยา
 อฺปาทานํ อฺปาทานปจฺจยา ภาโว ภวปจฺจยา ชาติ ชาติ-
 ปจฺจยา ขรามรณํ โสถปรีเทวทฺทชฺโทยมนสฺสํปายาสา สมนฺวตฺติ ฯ
 เอวเมตฺถสฺส เกวตฺถสฺส ทฺทชฺชชฺชชฺช สมนฺทโย โหติ ฯ

[๓๖๓] จกฺขญฺจ ปฏิจฺจ รุเป จ อฺปฺปชฺชติ จกฺขวิญฺญาณํ
 ติณฺณํ สงฺกตฺติ ผสฺโส ผสฺสํปจฺจยา เวทนา เวทนาปจฺจยา
 คณฺหา ตสฺสา เยว คณฺหาชฺช ชเตสฺสวिरากฺกนิโรธา อฺปาทานนิโรโธ
 อฺปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ ชาตินิโรธา
 ขรามรณํ โสถปรีเทวทฺทชฺโทยมนสฺสํปายาสา นิรุชฺชณฺตฺติ ฯ เอวเม-
 ตฺถสฺส เกวตฺถสฺส ทฺทชฺชชฺชชฺช นิโรโธ โหติ ฯ เป ฯ ชิวฺทญฺจ
 ปฏิจฺจ รเส จ อฺปฺปชฺชติ ฯ เป ฯ มนฺญจ ปฏิจฺจ รมฺเม จ
 อฺปฺปชฺชติ มโนวิญฺญาณํ ติณฺณํ สงฺกตฺติ ผสฺโส ผสฺสํปจฺจยา
 เวทนา เวทนาปจฺจยา คณฺหา ตสฺสา เยว คณฺหาชฺช ชเตสฺส-
 วिरากฺกนิโรธา อฺปาทานนิโรโธ อฺปาทานนิโรธา ฯ เป ฯ เอวเมตฺถสฺส
 เกวตฺถสฺส ทฺทชฺชชฺชชฺช นิโรโธ โหติ ฯ นวมนํ ฯ

[๓๖๔] เตน ไช ปน สมนฺเนน อญฺเณตโร ภิกฺขุ ภควโต
 อปฺสฺสํ จีโต โหติ ฯ อทฺทสํ ไช ภควา คํ ภิกฺขุ อปฺสฺสํ
 จิตํ ทิสฺวาน คํ ภิกฺขุ เอตทวโง อสฺสํสํ ควํ ภิกฺขุ อิมํ
 ขมฺมปริยายํ ๑ เอวํ ภนฺเต ๑ อุกฺคณฺหาหิ ควํ ภิกฺขุ อิมํ
 ขมฺมปริยายํ ปริยาปฺนฺนาหิ ควํ ภิกฺขุ อิมํ ขมฺมปริยายํ ชาเรหิ
 ควํ ภิกฺขุ อิมํ ขมฺมปริยายํ อคฺคตสฺสทฺทิตฺตํ ภิกฺขุ ขมฺมปริยาโย
 อาทิตฺตพฺรหฺมจฺริยโกติ ๑ ทสฺมํ ๑

โยคกฤเขมิวคฺโค ปจโม ๑

คตฺตํทฺทํ

โยคกฤเขมิ อฺปาทาย ทฺทวโถโก ๑ เสยฺโย ๑
 สณฺโณชฺชํ อฺปาทานํ เทวปริชานํ อปฺสฺสํสํ ๑

โลกกามคุณวคฺโค ทฺติโย

[๑๖๕] สฺนติ ภิกฺขเว จกฺขุวิญญฺเญຍา รูปา อិฏฺฐา กฺขตา
 มฺนาปา นียรูปา กามุปฺပณฺหิตา รัชฺฌิยา ตณฺເຈ ภิกฺขุ อภਿန္นุທတိ
 อภਿဝတฺති อชฺໄဇ္ဇေသယ တိတ္ထဒ္ဓတိ ។ ဝိယံ ဂုဇ္ဇုဒ္ဓတိ ဂန္ထဝေ ဂန္ထု အာသကဇ္ဇာ
 မာရုဇ္ဇ မာရုဇ္ဇ ဝဇ္ဇံ ဇာတိ ပဋိမ္မဂ္ဂဇ္ဇုဇ္ဇ မာရပါဇ္ဇံ ပုပ္ဖာ ဇာတိ
 မာရပုပ္ဖာ ယကကမဂ္ဂဇ္ဇိယ ပာမီမဇ္ဇာ ၁ ပေ ၁ န္တတိ ဂန္ထဝေ
 ဇိဝုဟာဝိည္ဇေယျာ ဝဇ္ဇာ ၁ ပေ ၁ န္တတိ ဂန္ထဝေ မာရဝိည္ဇေယျာ ဇမ္ဗု
 ဝိဇ္ဇာ က္ခန္တာ မာရပါ နီယရူပာ ကမ္မပုပ္ပဏ္ဍိတာ ဝဇ္ဇိယာ တဏှဇေ
 ဂန္ထု အဓိန္နုမ္မတိ အဓိဝတတိ အစုဇ္ဇေသယ တိတ္ထဒ္ဓတိ ၁ ဝိယံ ဂုဇ္ဇုဒ္ဓတိ ဂန္ထဝေ
 ဂန္ထု အာသကဇ္ဇာ မာရုဇ္ဇ မာရုဇ္ဇ ဝဇ္ဇံ ဇာတိ ပဋိမ္မဂ္ဂဇ္ဇုဇ္ဇ မာရပါဇ္ဇံ
 ပုပ္ဖာ ဇာတိ မာရပုပ္ဖာ ယကကမဂ္ဂဇ္ဇိယ ပာမီမဇ္ဇာ ၁

[๑๖๖] န္တတိ ၁ ဇာတိ ဂန္ထဝေ ဇိဝုဟာဝိည္ဇေယျာ ရူပာ ဝိဇ္ဇာ
 က္ခန္တာ မာရပါ နီယရူပာ ကမ္မပုပ္ပဏ္ဍိတာ ဝဇ္ဇိယာ တဏှဇေ ဂန္ထု
 န အဓိန္နုမ္မတိ န အဓိဝတတိ န အစုဇ္ဇေသယ တိတ္ထဒ္ဓတိ ၁ ဝိယံ ဂုဇ္ဇုဒ္ဓတိ
 ဂန္ထဝေ ဂန္ထု န အာသကဇ္ဇာ မာရုဇ္ဇ မာရုဇ္ဇ ဝဇ္ဇံ ဇာတိ ဝုပ္ပမ္မဂ္ဂဇ္ဇုဇ္ဇ
 မာရပါဇ္ဇံ မုတ္တုဇာတိ ဇာတိ မာရပုပ္ဖာ ယကကမဂ္ဂဇ္ဇိယ ပာမီမဇ္ဇာ
 ၁ ပေ ၁ န္တတိ ဂန္ထဝေ ဇိဝုဟာဝိည္ဇေယျာ ဝဇ္ဇာ ဝိဇ္ဇာ က္ခန္တာ မာရပါ
 နီယရူပာ ကမ္မပုပ္ပဏ္ဍိတာ ဝဇ္ဇိယာ တဏှဇေ ဂန္ထု န အဓိန္နုမ္မတိ
 န အဓိဝတတိ န အစုဇ္ဇေသယ တိတ္ထဒ္ဓတိ ၁ ဝိယံ ဂုဇ္ဇုဒ္ဓတိ ဂန္ထဝေ ဂန္ထု

น อวาสคโค มารุตฺต มารุตฺต วถฺ คโค อุมมุกกุตฺต มารปาสโต
มุตฺโต โส มารพนฺชเนน น ยถากามกณฺโณ ปาบีมโต ๑ เป ๑
สนฺติ ภิกฺขเว มโนวณฺณเยยฺยา ชมฺมา อธิฏฺฐา กนฺตา มนาปา
นียฺรูปา กามุปฺสณฺหิตา รชนียา ตณฺเฏ ภิกฺขุ น อภินนฺทติ น
อภิวทฺติ น อชฺโณสํสา ยติฏฺฐติ ๑ อยฺม อจฺจุจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น
อวาสคโค มารุตฺต น มารุตฺต วถฺ คโค อุมมุกกุตฺต มารปาสโต
มุตฺโต โส มารพนฺชเนน น ยถากามกณฺโณ ปาบีมโตติ ๑ ปจฺฉม ๑

[๓๖๘] สฺนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิณฺณเยยฺยา รูปา อธิฏฺฐา กนฺตา
มนาปา นียฺรูปา กามุปฺสณฺหิตา รชนียา ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินนฺทติ
อภิวทฺติ อชฺโณสํสา ยติฏฺฐติ ๑ อยฺม อจฺจุจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พนฺโห
จกฺขุวิณฺณเยยฺยสุ รูปสุ อวาสคโค มารุตฺต มารุตฺต วถฺ คโค
ยถากามกณฺโณ ปาบีมโต ๑ เป ๑ สฺนฺติ ภิกฺขเว ชิวหาวิณฺณเยยฺยา
รสํ ๑ เป ๑ สฺนฺติ ภิกฺขเว มโนวณฺณเยยฺยา ชมฺมา อธิฏฺฐา กนฺตา
มนาปา นียฺรูปา กามุปฺสณฺหิตา รชนียา ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินนฺทติ
อภิวทฺติ อชฺโณสํสา ยติฏฺฐติ ๑ อยฺม อจฺจุจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พนฺโห
มโนวณฺณเยยฺยสุ ชมฺเมสุ อวาสคโค มารุตฺต มารุตฺต วถฺ คโค
ยถากามกณฺโณ ปาบีมโต ๑

[๓๖๘] สฺนฺติ จ โห ภิกฺขเว จกฺขุวิณฺณเยยฺยา รูปา อธิฏฺฐา
กนฺตา มนาปา นียฺรูปา กามุปฺสณฺหิตา รชนียา ตณฺเฏ ภิกฺขุ
นาภินนฺทติ นาภิวทฺติ น อชฺโณสํสา ยติฏฺฐติ ๑ อยฺม อจฺจุจติ

ภิกฺขเว ภิกฺขุ มุคฺโต จกฺขฺวิณฺเณยฺเยหิ รุเปหิ น อวาสคโต
 มารสฺส น มารสฺส วตฺ คโต น ยถากามกฺรณ໌ໂຍ ปาณ໌มโต
 ๑ เป ๑ สํหติ ภิกฺขเว ชีวฺหาวิณฺเณยฺยา รสา ๑ เป ๑ สํหติ
 ภิกฺขเว มโนวิณฺเณยฺยา ชมฺมา อิจฺฐา กนฺตา มนาปา นียรູປາ
 กามຸປສ໌ໂຍหิตา รช໌นียา ตณฺເຈ ภิกฺขุ น อภ໌น໌หຕ໌หิ น อภ໌ວ໌ຫ໌ຕ໌
 น อช໌ໂຍສ໌ຍ ตຶຊ໌ຈ໌ຕ໌ ๑ ອບ໌ ວຸຈ໌ຈ໌ຕ໌ ກຶກ໌ຂ໌ເວ ກຶກ໌ຂ໌ ມຸກ໌ຕ໌ ມ໌ໂ-
 ວ໌ໂຍເນຍ໌ເຫ໌ ສມ໌ເຫ໌ ນ ອວາສ໌คโต มารส໌ສ น มารส໌ສ ວຕ໌
 คโต น ยถากามกฺรณ໌ໂຍ ปาณ໌มโตຕ໌ ๑ ทຸຕ໌ຍ໌ ๑

[๑๖๘] นาค໌ ภิกฺขเว คມ໌ເນ໌ ໂຄກສ໌ສ ອນຸຕ໌ ດ໌ພາເຕຍ໌ຍ໌ ທຶຊ໌ເຊຍ໌ຍ໌
 ປຕຸເຕຍ໌ຍ໌ນຸຕ໌ ວຸຫາມ໌ ๑ ນ ຈ ປນາຫ໌ ກຶກ໌ຂ໌ເວ ອປ໌ປຕຸວາ ໂຄກສ໌ສ
 ອນຸຕ໌ ທຸກ໌ຂສ໌ສ໌ນຸຕ໌ກ໌ຣ໌ຍ໌ ວຸຫາມ໌ຕ໌ ๑ ອ໌ຫ໌ ວຕຸວາ ກວວາ ອຸຸຈ໌ຍາສ໌ນາ
 ວິຫາຣ໌ ປາວ໌ສ໌ ๑ ອຄ ໂຂ ເຕສ໌ ກຶກ໌ຂ໌ນ໌ ອຈ໌໌ຣ໌ປກຸດ໌ນຸຕ໌ສ໌ສ ກວວ໌ຕ໌
 ເອຕ໌ຫ໌ໂສຕ໌ ອ໌ຫ໌ ໂຂ ໂນ ອາວຸໂສ ກວວາ ສ໌ງ໌ຈ໌ຕ໌ເຕ໌ນ ອຸທຸເທສ໌
 ອຸທຸທ໌ສ໌ຕຸວາ ວິຕຸດາເວ໌ນ ອຕຸຕ໌ ອວ໌ກ໌ຈ໌ຕຸວາ ອຸຸຈ໌ຍາສ໌ນາ ວິຫາຣ໌
 ປວ໌ຊ໌ໂຈ ນາຫ໌ ກຶກ໌ຂ໌ເວ ຄມ໌ເນ໌ ໂຄກສ໌ສ ອນຸຕ໌ ດ໌ພາເຕຍ໌ຍ໌ ທຶຊ໌ເຊຍ໌ຍ໌
 ປຕຸເຕຍ໌ຍ໌ນຸຕ໌ ວຸຫາມ໌ ນ ຈ ປນາຫ໌ ກຶກ໌ຂ໌ເວ ອປ໌ປຕຸວາ ໂຄກສ໌ສ
 ອນຸຕ໌ ທຸກ໌ຂສ໌ສ໌ນຸຕ໌ກ໌ຣ໌ຍ໌ ວຸຫາມ໌ຕ໌ ๑ ໂຄ ນຸ ໂຂ ອ໌ມສ໌ສ ກວວຕາ
 ສ໌ງ໌ຈ໌ຕ໌ເຕ໌ນ ອຸທຸເທສ໌ສ໌ສ ອຸທຸທຶຊ໌ຈ໌ສ໌ສ ວິຕຸດາເວ໌ນ ອຕຸຕ໌ ອວ໌ກ໌ຕຸຕ໌ສ໌ສ
 ວິຕຸດາເວ໌ນ ອຕຸຕ໌ ວິກ໌ເຊຍ໌ຍາຕ໌ ๑ ອຄ ໂຂ ເຕສ໌ ກຶກ໌ຂ໌ນ໌ ເອຕ໌ຫ໌ໂສຕ໌
 ອບ໌ ໂຂ ອາຍສ໌ມາ ອານ໌ນຸໂຫ໌ ສຕຸຕຸ ເຈວ ສ໌ງວ໌ເຕ໌ໂຕ ສມ໌ກາວ໌ໂຕ

๑ วิญญูณํ สพรหมจรรย์ํ ปโหติ ายสุมมา อานนุโท อิมสฺส
ภควตา สงฺฆิตฺเตน อุตฺตมสฺส อุตฺตมสฺส วิตุตาเรน อตฺถํ อวิ-
ภคตสฺส วิตุตาเรน อตฺถํ วิภคิตฺถํ ยนฺนุน มยฺ เยนายสุมมา อานนุโท
เตนุปตฺตกเมยฺยยาม อุปตฺตกมิตฺวา ายสุมมตฺ อานนุทํ เอตมตฺถํ
ปฏิจฺจุเจยฺยยามาติ ๑

[๑๗๐] อถ ไซ เต ภิกฺขุ เยน ายสุมมา อานนุโท เตนุปตฺตกมิตฺถ
อุปตฺตกมิตฺวา ายสุมมตา อานนุเทเน สทฺธิํ สมนฺโมทิสฺส สมนฺมอสนํ
กถํ สาราณํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมมตฺ นิสฺสํ ๑ เอกมมตฺ นิสฺสนา
ไซ เต ภิกฺขุ ายสุมมตฺ อานนุทํ เอตทโวจํ อิทํ ไซ โน อารุโส
อานนุท ภควา สงฺฆิตฺเตน อุตฺตมสฺส อุตฺตมสฺส วิตุตาเรน อตฺถํ
อวิภคิตฺวา อุตฺตมสฺส วิหารํ ปวิฏฺฐา นาทํ ภิกฺขเว คมเนน
โลกสฺส อนตฺ ฌาเตยฺยํ ทิฏฺฐเจยฺยํ ปตฺเตยฺยมนฺติ วทามิ ๒ ๑
ปนาทํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส อนตฺ ทฺวสฺสํนตฺทกิริยํ วทามิ ๑
เตสนฺโน อารุโส อมฺหากํ อจิรปฏฺกนตฺส ภควโค เอตทโหสิ
อิทํ ไซ โน อารุโส ภควา สงฺฆิตฺเตน อุตฺตมสฺส อุตฺตมสฺส
วิตุตาเรน อตฺถํ อวิภคิตฺวา อุตฺตมสฺส วิหารํ ปวิฏฺฐา นาทํ
ภิกฺขเว คมเนน โลกสฺส อนตฺ ฌาเตยฺยํ ทิฏฺฐเจยฺยํ ปตฺเตยฺยมนฺติ
วทามิ ๒ ๑ ปนาทํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส อนตฺ ทฺวสฺสํนตฺ-
ทกิริยํ วทามิ ๑ โก นู ไซ อิมสฺส ภควตา สงฺฆิตฺเตน อุตฺต-
มสฺส อุตฺตมสฺส วิตุตาเรน อตฺถํ อวิภคตสฺส วิตุตาเรน อตฺถํ

วิกเขยยาติ ๑ เทสํหุโน อากุโส อมฺหากํ เอตทโหสิ อยฺ โว อายสฺมา
 อานนฺโท สตฺถุ เจว สํวณฺณโต สมนฺภาวโต ๑ วิญญฺนํ สฬรหฺม-
 จารีนํ ปโทติ จายสฺมา อานนฺโท อิมํสฺส ภคฺวตา สงฺฆิตฺเตน
 อุกฺกเทสฺส อุกฺกทฺธิฏฺฐสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อภิภคฺตสฺส วิตุถาเรน
 อตฺถํ วิกฺขิตฺตํ ยนฺนํ มยฺ เยนายสฺมา อานนฺโท เทนฺอุปสงฺกเมยฺยาม
 อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมณฺหํ อานนฺทํ เอตมตฺถํ ปฏิปฺพุเจยฺยามาติ ๑
 วิกฺขตฺตายสฺมา อานนฺโทติ ๑ เสงฺยุถาปี นาม อากุโส ปฺริโส
 สํวตฺติโก สํวคฺเคสํ สํวปฺริเยสํ จรมาโน มหโต รุกฺขสฺส
 ตฺธิฏฺฐโต สํวโต อติกกมฺเมว มฺหํ อติกกมฺม วนฺหํ สํวาทฺตาเส
 สํวํ ปฺริเยสิตฺตพฺพํ มณฺเฑยฺย เหวํ สมนฺปทมิทํ อายสฺมณฺหานํ
 สตฺถุ สมนฺมุชฺฐิตํ ภคฺวณฺทํ อติสฺสิตฺวา ตฺมเท เอตมตฺถํ ปฏิปฺพุจฺฉิตฺตพฺพํ
 มณฺเฑน ๑ โส หากุโส ภคฺวา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสติ
 จกฺขุญฺโต ฌาณญฺโต ฌมฺมญฺโต พุรหฺมญฺโต วตฺตา ปวตฺตา
 อตฺถสฺส นินฺเนตา อมตฺสฺส ทาตา ฌมฺมสํมํ คคฺคาโค โส
 เจว ปเนตฺสฺส กาโถ อโหสิ ยํ ภคฺวณฺทํ เหว เอตมตฺถํ ปฏิ-
 ปฺพุเจยฺยถ ยถา โว ภคฺวา พฺยากรเมยฺย ตถา นํ ชเวยฺยา-
 ทาติ ๑ อทฺธากุโส อานนฺท ภคฺวา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสติ
 จกฺขุญฺโต ฌาณญฺโต ฌมฺมญฺโต พุรหฺมญฺโต วตฺตา ปวตฺตา
 อตฺถสฺส นินฺเนตา อมตฺสฺส ทาตา ฌมฺมสํมํ คคฺคาโค โส
 เจว ปเนตฺสฺส กาโถ อโหสิ ยํ ภคฺวณฺทณฺเเว เอตมตฺถํ ปฏิ-

ปฺปญฺญายาม ยถา โน ภควา พฺยากรเมยฺย ตถา นํ ชาเรยฺยาม
 อมฺปี จายสฺมา อานนฺโท สตถุ เจว สํวณฺณโต สมนฺภาวโต ฯ
 วิญฺญฺนํ สํพฺรหฺมจารฺนํ ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส ภควตา
 สงฺฆิตฺเตน อุตฺตมสฺส อุตฺตมฺหิขฺสฺส วิตุตาเรน อวิภตฺตสฺส วิตุตาเรน
 อตฺถํ วิภชฺชํ วิภชตายสฺมา อานนฺโท อคฺรํ กริตฺวาติ ฯ

[๓๗๓] เตนหาจุโส สุนาถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสีสุสามิตี ฯ
 เอมมาจุโสติ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมโต อานนฺตสฺส ปจฺจจุโสสุ ฯ
 อายสฺมา อานนฺโท เขตฺตโวจ ยํ โข โว อากุโส ภควา สงฺฆิตฺเตน
 อุตฺตมสฺส อุตฺตมฺหิขฺสฺส วิตุตาเรน อตฺถํ อวิภชฺชิตฺวา อญฺจายาสนา
 วิหารํ ปวิญฺโซ นาคํ ภิกฺขเว คมเนน โลกสฺส อนฺตํ ฌาเตยฺย
 ทิฏฺฐเชยฺย ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ ฯ น จ ปนาคํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา
 โลกสฺส อนฺตํ ทฺวขฺสฺสณฺตกิริยํ วทามิตี ฯ อิมสฺส ชฺวาคํ อากุโส
 ภควตา สงฺฆิตฺเตน อุตฺตมสฺส อุตฺตมฺหิขฺสฺส วิตุตาเรน อตฺถํ อวิ-
 ภตฺตสฺส วิตุตาเรน อตฺถํ อาชวณามิ ฯ เชน โข อากุโส โลกสฺมํ
 โลกสฺสณฺตํ โหติ โลกมานํ อยํ วุจฺจติ อริยสฺส วินฺเย โลโก ฯ
 เกเนวากุโส โลกสฺมํ โลกสฺสณฺตํ โหติ โลกมานํ ฯ จกฺขฺนา โข
 อากุโส โลกสฺมํ โลกสฺสณฺตํ โหติ โลกมานํ ฯ โสเคน โข อากุโส ฯ
 ฆาเนน โข อากุโส ฯ ชฺวหาเยน โข อากุโส โลกสฺมํ โลกสฺสณฺตํ
 โหติ โลกมานํ ฯ กาเยน โข อากุโส ฯ มเนน โข อากุโส
 โลกสฺมํ โลกสฺสณฺตํ โหติ โลกมานํ ฯ เชน โข อากุโส โลกสฺมํ

โลกสณฺณํ โหติ โลกมานํ อํ อรุจติ อริยสฺส วินยํ โถโก ๑
 ยํ ไช โว อากุโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุกฺกเทสํ อุกฺกทิสฺสวา วิตุถาเรน
 อคฺคํ อภิภชฺสวา อญฺญาสาสนา วิหารํ ปวิฏฺโง นาทํ ภิกฺขเว
 กมนเน โลกสฺส อนฺตํ ฌาเตยฺยํ ทิฏฺฐเชยฺยํ ปคฺคเตยฺยนฺติ วทามิ
 น ๑ ปนาทํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส อนฺตํ ทฺวขสฺสณฺตทิริยํ
 วทามํติ ๑ อิมสฺส ขฺวาทํ อากุโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุกฺกเท-
 สสฺส อุกฺกทิสฺสวา วิตุถาเรน อคฺคํ อภิภชฺสวา เองํ วิตุถาเรน
 อคฺคํ อาชานามิ ๑ อากงฺขมานา ๑ ปน ตุมฺहे อายสฺมนฺโต
 ภควนฺตณฺเณว อฺปสงฺกมิตฺวา เขตมคฺคํ ปฏฺิปปจุญฺเญยถ ยถา โว
 ภควา พฺยาภโรติ ตถา นํ ชาเรยฺยาถาติ ๑

[๓๗๒] เอมากุโสติ ไช เต ภิกฺขุ อายสฺมนฺโต อาณนฺตสฺส
 ปฏฺิสสฺสวา อญฺญาสาสนา เยน ภควา เทนฺปสงฺกมิตฺวา อฺปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิภาทฺสวา เขตมคฺคํ นิสฺสํ ๑ เขตมคฺคํ นิสฺสนา ไช
 เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เขตทโวจํ ยํ ไช โน ภนฺเต ภควา สงฺขิตฺเตน
 อุกฺกเทสํ อุกฺกทิสฺสวา วิตุถาเรน อคฺคํ อภิภชฺสวา อญฺญาสาสนา
 วิหารํ ปวิฏฺโง นาทํ ภิกฺขเว กมนเน โลกสฺส อนฺตํ ฌาเตยฺยํ
 ทิฏฺฐเชยฺยํ ปคฺคเตยฺยนฺติ วทามิ น ๑ ปนาทํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา
 โลกสฺส อนฺตํ ทฺวขสฺสณฺตทิริยํ วทามํติ ๑ เตสํ โน ภนฺเต
 อมฺหากํ อจิรปภฺนฺตสฺส ภควโต เขตทโหสิ อิทํ ไช โน อากุโส
 ภควา สงฺขิตฺเตน อุกฺกเทสํ อุกฺกทิสฺสวา วิตุถาเรน อคฺคํ อภิภชฺสวา

อชฺฐชาสนา จิหารํ ปวิฏฺโฐ นาคํ ภิกฺขเว คมนเน โลกสฺส
 อนาคํ ฌาเตยฺยํ ทิฏฺฐเชยฺยํ ปตฺตเตยฺยนฺตํ วทามิ น จ ปนาคํ
 ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส อนาคํ ทุณฺณสฺสเนตฺตกริยํ วทามิตฺติ ฯ
 โก นุ โข อิมสฺส ภควตา สงฺฆิตฺเตน อชฺฐเทสฺส อชฺฐทิวสฺส
 วิตุถาเรน อคฺคํ อวิภตฺตสฺส วิตุถาเรน อคฺคํ วิภชฺชยาติ ฯ เตสํ
 โน ภนฺเต อมฺหากํ เอตทโหติ อมฺ โข อายสฺมา อานนฺโท
 สคฺคฺ จา เว สวณฺณโค สมนฺภาวโค จ วิมฺบญฺญํ สหฺรหมฺจารํ
 ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส ภควตา สงฺฆิตฺเตน อชฺฐเทสฺส
 อชฺฐทิวสฺส วิตุถาเรน อคฺคํ อวิภตฺตสฺส วิตุถาเรน อคฺคํ วิภชฺชิตฺตุ
 ยนฺนุน มยฺ เยนายสฺมา อานนฺโท เตนฺอุปสงฺกเมยฺยาม อุปสงฺกมิตฺวา
 อายสฺมนาคํ อานนฺทํ เอตมคฺคํ ปฏิปฺจุญฺญามาติ ฯ อถ โข มยฺ
 ภนฺเต เยนายสฺมา อานนฺโท เตนฺอุปสงฺกมิมฺหา อุปสงฺกมิตฺวา
 อายสฺมนาคํ อานนฺทํ เอตมคฺคํ ปฏิปฺจุณฺนิมฺหา ฯ เตสํ โน ภนฺเต
 อายสฺมคฺคา อานนฺเทน อิมฺหิ อากาเรหิ อิมฺหิ ปเทหิ อิมฺหิ
 พยฺญชฺเชหิ อคฺคโถ วิคฺคโถติ ฯ ปณฺฑิตโถ ภิกฺขเว อานนฺโท
 มหาปณฺโณ ภิกฺขเว อานนฺโท มณฺเฑสิ คุมฺเห ภิกฺขเว เอตมคฺคํ
 ปฏิปฺจุญฺญายถ อหฺมึํ คํ เอวเมว พฺยากรเมยฺยํ ยถา คํ
 อานนฺเทน พฺยากคํ เอโส จา คสฺส อคฺคโถ เอวญฺจ น
 ธาเรยฺยาถาติ ฯ คตฺติยํ ฯ

[๑๗๓] ปุพฺเพ เม ภิกฺขเว สมนฺโพธา อนภิสฺมพฺพุตฺส โหติ-

สตุตสเสว สโต เอตทโหสิ เม มยหิ ปญจ กามคฺฉนา เจตโส
 สมนฺนุชฺชปฺพุพา อตฺตา นิรุตฺตา วิปริณตฺตา ตตฺร เม จิตฺตํ พหุํ
 คจฺฉมานํ คจฺฉเยยฺย ปจฺจุปปนฺเนสุ วา อปฺปํ วา อนาคเตสุ ฯ
 ตสฺส มยหิ ภิกฺขเว เอตทโหสิ เม มยหิ ภิกฺขเว ปญจ กามคฺฉนา
 เจตโส สมนฺนุชฺชปฺพุพา อตฺตา นิรุตฺตา วิปริณตฺตา ตตฺร เม
 อตฺตตฺรุปฺเปน อปฺปมาโท สติเจตโส อารกฺโข กรณํโย ฯ ตสฺมา
 ติห ภิกฺขเว ตุมฺหากมฺมํ เม เต ปญจ กามคฺฉนา เจตโส สมนฺนุชฺช-
 ปฺพุพา อตฺตา นิรุตฺตา วิปริณตฺตา ตตฺร โว จิตฺตํ พหุํ คจฺฉมานํ
 คจฺฉเยยฺย ปจฺจุปปนฺเนสุ วา อปฺปํ วา อนาคเตสุ ฯ ตสฺมา ติห
 ภิกฺขเว ตุมฺหากมฺมํ เม เต ปญจ กามคฺฉนา เจตโส สมนฺนุชฺชปฺพุพา
 อตฺตา นิรุตฺตา วิปริณตฺตา ตตฺร โว อตฺตตฺรุปฺเปน อปฺปมาโท
 สติเจตโส อารกฺโข กรณํโยติ ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เส อายตเน
 เวทิตฺตพฺเพ ฯ ยตฺถ จกฺขุ นิรฺชฺเชติ รุปํสญฺญา จ วิรฺชฺชติ เส
 อายตเน เวทิตฺตพฺเพ ฯ เป ฯ ยตฺถ ชฺชิวหา นิรฺชฺเชติ รสํสญฺญา
 จ วิรฺชฺชติ ฯ เป ฯ เส อายตเน เวทิตฺตพฺเพ ฯ ยตฺถ มโน จ
 นิรฺชฺเชติ ชมฺมํสญฺญา จ วิรฺชฺชติ เส อายตเน เวทิตฺตพฺเพติ ฯ
 อิทํ วคฺวา ภควา อชฺจุชฺชายาสฺนา วิหารํ ปาวิสี ฯ ธถ โห เตสํ
 ภิกฺขุณฺํ อจิรปฏิกฺขนฺตสฺส ภควโต เอตทโหสิ อิทํ โห โน อาวุโส
 ภควา สงฺฆิตฺตเตน อุกฺกเตสํ อุกฺกทิสฺสคฺวา วิคฺคทาเรน อตฺถํ อภิวิชฺชิตฺวา
 อชฺจุชฺชายาสฺนา วิหารํ ปวิฏฺโง ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เส อายตเน

เวทิตพฺเพ ยตถ จกฺข ๑ นิรุณฺติ รุปสณฺญา ๑ วิรุชฺชติ เถ
 อายตเน เวทิตพฺเพ ๑ เป ๑ ยตถ ชิวฺหา ๑ นิรุณฺติ รสสณฺญา ๑
 วิรุชฺชติ เถ อายตเน เวทิตพฺเพ ๑ เป ๑ ยตถ มโน ๑ นิรุณฺติ
 ขมฺมสณฺญา ๑ วิรุชฺชติ เถ อายตเน เวทิตพฺเพติ ๑ โโก นุ ไช
 อิมสฺส ภควตา สงฺฆิตฺเตน อุกฺเทศสฺส อุกฺทิจฺจุสฺส วิตุฏฺฐาเรน
 อตฺถํ อวิกิตฺตสฺส วิตุฏฺฐาเรน อตฺถํ วิภเชยฺยาติ ๑ อถ ไช เตสํ
 ภิกฺขุณฺเฬเตทโหสิ อยํ ไช อายสฺมา อานนฺโท สตฺถุ เจว สวณฺณโค
 สมฺภาวโถ ๑ วิญฺญฺนํ สพฺพรหมจาริณํ ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท
 อิมสฺส ภควตา สงฺฆิตฺเตน อุกฺเทศสฺส อุกฺทิจฺจุสฺส วิตุฏฺฐาเรน
 อตฺถํ อวิกิตฺตสฺส วิตุฏฺฐาเรน อตฺถํ วิภชิตฺตุํ ยนฺนุน มยฺ เยนายสฺมา
 อานนฺโท เตนฺอุปสงฺกมเยยฺยาม อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ
 เอตมตฺถํ ปฏิปฺปญฺเยยฺยามาติ ๑

[๑๗๕] อถ ไช เต ภิกฺขุ เยนายสฺมา อานนฺโท เตนฺอุปสงฺกมิตฺตุ
 อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธิ สมฺโมทิตฺตุ สมฺโมทิตฺถํ
 กถํ สํวราธมฺมํ วุตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺตุ ๑ เอกมฺนตํ นิสินฺนา
 ไช เต ภิกฺขุ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจํ อิทํ ไช โน อาวุโส
 อานนฺท ภควา สงฺฆิตฺเตน อุกฺเทศํ อุกฺทิตฺตฺวา วิตุฏฺฐาเรน อตฺถํ
 อวิกิตฺตฺวา อฏฺฐจายาสนา วิหารํ ปวิฏฺฐโง ตสฺมา ติทฺถ ภิกฺขเว
 เถ อายตเน เวทิตพฺเพ ยตถ จกฺข ๑ นิรุณฺติ รุปสณฺญา
 ๑ วิรุชฺชติ เถ อายตเน เวทิตพฺเพ ๑ เป ๑ ยตถ ชิวฺหา ๑

นิริขณฺติ รตฺตณฺณา ๑ วิรชฺชติ เส อายคเน เวทิตพฺเพ ๑ เป ๑
 ยตฺถ มโน ๑ นิริขณฺติ ฌมฺมตฺตณฺณา ๑ วิรชฺชติ เส อายคเน
 เวทิตพฺเพติ ๑ เตสํ โน อากุโส อมฺหากํ อจิรปฏกฺกตฺตํ ภควโต
 เอตทโหติ อิทํ โห โน อากุโส ภควา สงฺฆิตฺเตน ชฺชทฺเทสํ
 ชฺชทฺทิสิตฺวา วิตฺตาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา ชฺชจายาสํ วิหารํ ปวิชฺชโ
 ตสฺมา ทิห ภิกฺขเว เส อายคเน เวทิตพฺเพ ยตฺถ จกฺข ๑
 นิริขณฺติ รุปรตฺตณฺณา ๑ วิรชฺชติ เส อายคเน เวทิตพฺเพ ๑ เป ๑
 ยตฺถ ชีวหา ๑ นิริขณฺติ รตฺตณฺณา ๑ วิรชฺชติ เส อายคเน
 เวทิตพฺเพ ๑ เป ๑ ยตฺถ มโน ๑ นิริขณฺติ ฌมฺมตฺตณฺณา ๑
 วิรชฺชติ เส อายคเน เวทิตพฺเพติ ๑ โก น โห อิมสฺส ภควตา
 สงฺฆิตฺเตน ชฺชทฺเทสฺส ชฺชทฺทิจฺจสฺส วิตฺตาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส
 วิตฺตาเรน อตฺถํ วิภชฺชยาติ ๑ เตสํ โน อากุโส อมฺหากํ เอตทโหติ
 อयํ โห อายสฺมา อานนฺโท สตฺถ เจว สํวณฺณโต สมนฺภาวโต
 ๑ วิณฺญนํ สฬรหฺมจาริณํ ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส
 ภควตา สงฺฆิตฺเตน ชฺชทฺเทสฺส ชฺชทฺทิจฺจสฺส วิตฺตาเรน อตฺถํ อวิ
 ภตฺตสฺส วิตฺตาเรน อตฺถํ วิภชิตฺ ยนฺนุน มยํ เขนยสฺมา อานนฺโท
 เทนฺปตฺตํ เมชฺชาม อุปตฺตํ มิตฺวา อายสฺมนฺติ อานนฺทํ เอตมตฺถํ
 ปฏฺฐิจฺเจชฺชามาติ ๑ วิชชตฺตายสฺมา อานนฺโทติ ๑ เสชฺชตฺตมํ นาม
 อากุโส ปุริโส สारคฺคิโก สारคฺคเวสํ สारปรีเยสํ จรมาโน มหโต
 รุกฺขสฺส ๑ เป ๑ วิชชตฺตายสฺมา อานนฺโท อคฺขํ กวิตฺวาติ ๑

[๑๗๕] เตนหาอุโส สุนาถ ฌาตุกั มนสิโกโรถ ภาตีสสุตัมมัตติ ฯ
 เอมมาอุโสติ โห เต ภิกขุ อายสุมโต อานนุทตัส ปจจุตัสสุ ฯ
 อายสุมมา อานนุโท เขตทโวจ ยัม โห โว อากุโส ภควา สงฺฆิตฺเตน
 อุกุเทสํ อุกุทิสิตฺตวา วิตุถาเรน อตุถํ อภิภชิตฺตวา อุกฺขจายาสฺนา
 วิหารํ ปวิฏฺโง ติสฺสมา ติทฺถ ภิกขเว เต อายตเน เวทิตฺตพฺเพ
 ยตุถ จกฺขุ จ นิริชฺฌมตฺติ รูปสณฺณวา จ วิชฺชตฺติ เต อายตเน
 เวทิตฺตพฺเพ ฯ เป ฯ ยตุถ มโน จ นิริชฺฌมตฺติ ฌมฺมสณฺณวา จ
 วิชฺชตฺติ เต อายตเน เวทิตฺตพฺเพติ ฯ อิมสฺส ชฺวาทํ อากุโส
 ภควตา สงฺฆิตฺเตน อุกุเทสํ อุกุทิสิตฺตวา วิตุถาเรน อตุถํ อภิ-
 ภคตฺตสฺส วิตุถาเรน อตุถํ อชานามิ ฯ สฬายตนนิโรธํ โห เอตํ
 อากุโส ภควตา สฬาราย ภาตีสํ ติสฺสมา ติทฺถ ภิกขเว เต อายตเน
 เวทิตฺตพฺเพ ยตุถ จกฺขุ จ นิริชฺฌมตฺติ รูปสณฺณวา จ วิชฺชตฺติ
 เต อายตเน เวทิตฺตพฺเพ ฯ เป ฯ ยตุถ มโน จ นิริชฺฌมตฺติ ฌมฺม-
 สณฺณวา จ วิชฺชตฺติ เต อายตเน เวทิตฺตพฺเพติ ฯ ยัม โห อากุโส
 ภควา สงฺฆิตฺเตน อุกุเทสํ อุกุทิสิตฺตวา วิตุถาเรน อตุถํ อภิภชิตฺตวา
 อุกฺขจายาสฺนา วิหารํ ปวิฏฺโง ติสฺสมา ติทฺถ ภิกขเว เต อายตเน
 เวทิตฺตพฺเพ ยตุถ จกฺขุ จ นิริชฺฌมตฺติ รูปสณฺณวา วิชฺชตฺติ เต
 อายตเน เวทิตฺตพฺเพ ฯ เป ฯ ยตุถ มโน จ นิริชฺฌมตฺติ ฌมฺมสณฺณวา
 จ วิชฺชตฺติ เต อายตเน เวทิตฺตพฺเพติ ฯ อิมสฺส ชฺวาทํ อากุโส
 ภควตา สงฺฆิตฺเตน อุกุเทสํ อุกุทิสิตฺตวา วิตุถาเรน อตุถํ

១២៦ ឥតុត្ថនុត្ថមីធម្មកេ ឥម្មតុត្ថនិកាយឥត្ថ ឥវាយតនវគ្គកោ [១៧៦]

ឧទិភតុត្ថ ខេវំ វិគុទារេណ ចតុតំ ចាធានាមិ ។ ខាភទ្ទធម្មានា ។
បេណ គុម្ភេ ខាយស្គមនុតោ ភក្ខវេនុតំ ខេវ ចុប្បឥន្ទរុក្ខមត ចុប្បឥន្ទរុក្ខមិគុវា
ខេត្តមតុតំ ប្រតិប្បុត្តេយ្យាត មតា វោ ភក្ខវា បុយាភវិទិ គតា អំ
ធារេយ្យាតាទិ ។

[១៧៦] ខេវមាទុត្ថិ ខៃ តេ ភិក្ខុ ខាយស្គមតោ ខាណុត្ថតុត្ថ
ប្រតិឥត្ថុត្ថុវា ចុប្បឥន្ទរុក្ខមតា មេណ ភក្ខវា តេណុប្បឥន្ទរុក្ខមីតុ ចុប្បឥន្ទរុក្ខមិគុវា
ភក្ខវេនុតំ ឧទិវាតេត្ថុវា ខេក្ខវេនុតំ អិត្ថំតុត្ថុ ។ ខេក្ខវេនុតំ អិត្ថិណា ខៃ
តេ ភិក្ខុ ភក្ខវេនុតំ ខេត្តវោតុ មំ ខៃ ណ ភក្ខតេ ភក្ខវា ឥន្ទរុក្ខតេណ
ចុតុត្ថេតំ ចុតុត្ថិឥត្ថុវា វិគុទារេណ ចតុតំ ឧទិភតុត្ថុវា ចុប្បឥន្ទរុក្ខមតា
វិហារំ បរិវិជ្ជុត្ថៃ គតុមា តិហ ភិក្ខុវេ តេ ខាយតេណ វេតិកុបុប្ផេ មតុត
កុតុ ។ អិរុត្ថុធម្មតិ រូបឥន្ទរុក្ខមតា ។ វិរុត្ថុធម្មតិ តេ ខាយតេណ វេតិកុបុប្ផេ
។ បេ ។ មតុត ឱវុហា ។ អិរុត្ថុធម្មតិ រឥន្ទរុក្ខមតា ។ វិរុត្ថុធម្មតិ តេ
ខាយតេណ វេតិកុបុប្ផេ ។ បេ ។ មតុត មណី ។ អិរុត្ថុធម្មតិ ធម្មឥន្ទរុក្ខមតា
។ វិរុត្ថុធម្មតិ តេ ខាយតេណ វេតិកុបុប្ផេ ។ តេតំ ណ ភក្ខតេ ឧរុក្ខាតំ
ឧទិភតុត្ថនុត្ថតុត្ថ ភក្ខវោតោ ខេត្តវោតុ ឱតំ ខៃ ណ ខាទុត្ថ
ភក្ខវា ឥន្ទរុក្ខតេណ ចុតុត្ថេតំ ចុតុត្ថិឥត្ថុវា វិគុទារេណ ចតុតំ ឧទិភតុត្ថុវា
ចុប្បឥន្ទរុក្ខមតា វិហារំ បរិវិជ្ជុត្ថៃ គតុមា តិហ ភិក្ខុវេ តេ ខាយតេណ
វេតិកុបុប្ផេ មតុត កុតុ ។ អិរុត្ថុធម្មតិ រូបឥន្ទរុក្ខមតា ។ វិរុត្ថុធម្មតិ តេ
ខាយតេណ វេតិកុបុប្ផេ ។ បេ ។ មតុត មណី ។ អិរុត្ថុធម្មតិ ធម្មឥន្ទរុក្ខមតា
។ វិរុត្ថុធម្មតិ តេ ខាយតេណ វេតិកុបុប្ផេ ។ កោ អុ ខៃ ឱរុត្ថតុត្ថ ភក្ខវា

สنجิตฺเตน อุตฺตมสฺส อุตฺตมฺหิขฺสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส
 วิตุถาเรน วิภเชยฺยาติ ๑ เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ เอตทโหติ
 อयํ โข อายสฺมา อานนฺโท สตฺถุ เจว สํวณฺณโต สมนฺภาวโต ๑
 วิญฺญฺนํ สปุรหฺมจาริณํ ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส ภควตา
 สنجิตฺเตน อุตฺตมสฺส อุตฺตมฺหิขฺสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส
 วิตุถาเรน อตฺถํ วิภสิตฺตํ ยนฺนุน มยฺ ยေနายสฺมา อานนฺโท เตนุ-
 ปสงฺกเมยฺยาม อูปสงฺกมิตฺวา อายสฺมณฺหํ อานนฺทํ เอตมตฺถํ
 ปฏิปฺจุญฺเอยฺยามาติ ๑ อถ โข มยฺ ภนฺเต ยေနายสฺมา อานนฺโท
 เตนุปสงฺกมิมฺหา อูปสงฺกมิตฺวา อายสฺมณฺหํ อานนฺทํ เอตมตฺถํ
 ปฏิปฺจุจิมฺหา ๑ เตสํ โน ภนฺเต อายสฺมตา อานนฺเทน อิมेหิ
 อากาเรหิ อิมेหิ สิงฺเคหิ อิมेหิ พยฺยชฺเเนหิ อตฺถโก วิภตฺโตติ ๑
 ปณฺทิตो ภิกฺขเว อานนฺโท มหาปณฺโณ ภิกฺขเว อานนฺโท
 มณฺเฑมฺปิ ตุมฺहे ภิกฺขเว เอตมตฺถํ ปฏิปฺจุญฺเอยฺยาถ อหฺมมฺปิ ตํ
 เอวเมว พฺยากรเมยฺยํ ยถา ตํ อานนฺเทน พฺยากตํ เอโส เจวสฺส
 อตฺถโก เอวณฺจ นํ จาเรยฺยาถาติ ๑ จตฺตถํ ๑

[๑๗๗] เขกํ สมนํ ภควา ราชคฺเห วิหริติ คิञฺชณฺณูญฺเอย ปพฺพเต ๑
 อถ โข สตฺถโก เทวานมินฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ อูป-
 สงฺกมิตฺวา ภควนฺทํ อภิวาเทตฺวา เอตมณฺทํ อชฺฐสาสิ ๑ เอตมณฺทํ
 จีโต โข สตฺถโก เทวานมินฺโท ภควนฺทํ เอตทโวจ โโก นุ โข

๑๒๘ ឥតុត្តន្តបិដកេ សំបុត្តនិកាយស្ត ឥត្តាប្បករណ៍ [១២៨]

រាជេ តេ កុ កោ បុគ្គលេ យេ មិច្ឆេ ឥត្តា កិច្ចេ វ ធម្មេ
នៃ បរិនិព្វានន្តិ ។ កោ បេ រាជេ តេ កុ កោ បុគ្គលេ យេ
មិច្ឆេ ឥត្តា កិច្ចេ វ ធម្មេ បរិនិព្វានន្តិ ។

[១២៨] ឥត្តិ ក ខ តេ វាណមិច្ឆា កុច្ចុវិណ្ឌេយ្យា រូបា វិជ្ជា
កុច្ចា មាណា មីយរូបា កាមុប្បន្នតិកា រត្តនិយា គល្យេ ភិក្ខុ
ចរិន្តតិ ចរិកតិ ចន្ទន្ទាយ កិច្ចតិ គត្តំ កំ ចរិន្តតិ
ចរិកតិ ចន្ទន្ទាយ កិច្ចតិ កំ មិច្ឆតិ វិណ្ឌេយ្យា តិ គត្ត
បាតា ។ ឥត្តាបាតា តេ វាណមិច្ឆា ភិក្ខុ នៃ បរិនិព្វានន្តិ ។ បេ ។
ឥត្តិ ខ តេ វាណមិច្ឆា វិច្ឆាវិណ្ឌេយ្យា រត្តា ។ បេ ។ ឥត្តិ ខ
តេ វាណមិច្ឆា មន្តវិណ្ឌេយ្យា ធម្មា វិជ្ជា កុច្ចា មាណា មីយរូបា
កាមុប្បន្នតិកា រត្តនិយា គល្យេ ភិក្ខុ ចរិន្តតិ ចរិកតិ ចន្ទន្ទាយ
កិច្ចតិ គត្តំ កំ ចរិន្តតិ ចរិកតិ ចន្ទន្ទាយ កិច្ចតិ
កំ មិច្ឆតិ វិណ្ឌេយ្យា តិ គត្ត បាតា ។ ឥត្តាបាតា តេ វាណមិច្ឆា
ភិក្ខុ នៃ បរិនិព្វានន្តិ ។ ចម្ព ខ តេ វាណមិច្ឆា តេ ចម្ព បុគ្គលេ
យេ មិច្ឆេ ឥត្តា កិច្ចេ វ ធម្មេ នៃ បរិនិព្វានន្តិ ។

[១២៨] ឥត្តិ ក ខ តេ វាណមិច្ឆា កុច្ចុវិណ្ឌេយ្យា រូបា វិជ្ជា
កុច្ចា មាណា មីយរូបា កាមុប្បន្នតិកា រត្តនិយា គល្យេ ភិក្ខុ
នាវិន្តតិ វាវិកតិ វាវន្ទន្ទាយ កិច្ចតិ គត្តំ កំ ចរិន្តតិ
ចរិកតិ ចន្ទន្ទាយ កិច្ចតិ កំ មិច្ឆតិ វិណ្ឌេយ្យា តិ គត្ត
ន គត្ត បាតា ។ ឥត្តាបាតា តេ វាណមិច្ឆា ភិក្ខុ បរិនិព្វានន្តិ

๑ เป ๑ ส่นติ โธ เทวานมินุท ชิวหาวิญญะຍยา รสา ๑ เป ๑
 ส่นติ โธ เทวานมินุท มโนวิญญะຍยา ชมมา อិฏฐา กนฺตา
 มนาปา บียรຸປา กามຸປສຸໜີຕາ รชนียา ตณฺເຈ ภิက္ขุ นากินนุทติ
 นากิວຫຕີ ນາຊໂມສາຍ ຕີງຊຕີ ຕສຸສ ຕໍ ອນກິນນຸທໂຕ ອນກິວຫໂຕ
 ອນຊໂມສາຍ ຕີງຊໂຕ ນ ຕໍ ນິສຸສິຕໍ ວິຼຸຸຸຸຸຸຸຸ ໂຫຕີ ນ ຕຸປາທານໍ ॑
 ອນຸປາທາໂນ ທວານມິນຸທ ກິກຸຊ ປຣິນິພຸພາຍຕີ ॑ ອຍໍ ໂອ ທວານມິນຸທ
 ເທຊ ອຍໍ ປຸຈຸໂຍ ເຍນ ມິເຂກຸເຈ ສຕຸຕາ ທີງເຊ ວ ສມຸເມ
 ປຣິນິພຸພາຍນຸຕຕີ ॑ ປຸຈຸມໍ ॑

[๓๘๐] ເອກໍ ສມຍໍ ກຸວາ ຣາຊເ ວິຫຣຕີ ກິຊຸຸຸຸຸຸ ປຸພເຕ ॑
 ອດ ໂອ ປຸຈຸສິໂອ ຄນຸຣຸພຸປຸຕໂຕ ເຍນ ກຸວາ ຕະນຸປສຸງກມີ ອຸປ-
 ສຸງກມີຕຸວາ ກຸວນຕໍ ອກິວາເທຕຸວາ ເອກມນຸຕໍ ອງຸຊາສີ ॑ ເອກມນຸຕໍ
 ຈິໂຕ ໂອ ປຸຈຸສິໂອ ຄນຸຣຸພຸປຸຕໂຕ ກຸວນຕໍ ເອຕທໂວຈ ໂກ ນຸ
 ໂອ ກນຸເຕ ເທຊ ໂກ ປຸຈຸໂຍ ເຍນ ມິເຂກຸເຈ ສຕຸຕາ ທີງເຊ ວ
 ສມຸເມ ໂນ ປຣິນິພຸພາຍນຸຕີ ॑ ໂກ ປນ ກນຸເຕ ເທຊ ໂກ ປຸຈຸໂຍ
 ເຍນ ມິເຂກຸເຈ ສຕຸຕາ ທີງເຊ ວ ສມຸເມ ປຣິນິພຸພາຍນຸຕຕີ ॑

[๓๘๑] ສ່ນຕີ ๑ ໂອ ປຸຈຸສິໂອ ຈຸກຸຊຸວິຸຸຸຸຸ ຮຸປາ ๑ ປ ๑
 ສ່ນຕີ ໂອ ປຸຈຸສິໂອ ມນໂວິຸຸຸຸຸ ສມຸມາ ອີງຸຊາ ກນຸຕາ ມນາປາ
 ບີຍຮຸປາ ກາມຸປສຸໜີຕາ ຣະນິຍາ ຕຸນເຈ ກິກຸຊ ອກິນນຸທຕີ ອກິວຫຕີ
 ອຊໂມສາຍ ຕີງຊຕີ ຕສຸສ ຕໍ ອກິນນຸທໂຕ ອກິວຫໂຕ ອຊໂມສາຍ
 ຕີງຊໂຕ ຕໍ ນິສຸສິຕໍ ວິຼຸຸຸຸຸ ໂຫຕີ ຕຸປາທານໍ ॑ ສຸປາທາໂນ

สันทาเนตฺถตฺติ ๑ เนตฺ จานํ วิชฺชติ ๑ โส วตฺตฺวาโส ภิกฺขุ
 อิทฺทริเยสฺส คฺคฺคฺตทฺวาโร โภชเน มตฺตคณฺณ ชาคริยํ อนุยฺยตฺโต ยาวชฺฉิ
 ปริปฺပณฺณํ ปริตฺตํ พุทฺธมจฺริยํ สันทาเนตฺถตฺติ จานเมตฺ วิชฺชติ ๑

[๑๔๔] กถณฺจฺจาตุโส อิทฺทริเยสฺส คฺคฺคฺตทฺวาโร โหติ ๑ อิทฺทฺวาโส
 ภิกฺขุ จกฺขฺนา รุปํ ทิสฺวา น นิมิตฺตคฺคฺคาทํ โหติ นานุพฺพณฺชนคฺคฺคาทํ
 ยตฺตวาทิกรณเมณํ จกฺขฺนทฺริยํ อสงฺกตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌมาโทมนสฺสา
 ปาปกา อกฺุสฺสา ขมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส สํวราย ปฏิ-
 ปชฺชติ รกฺขติ จกฺขฺนทฺริยํ จกฺขฺนทฺริเย สํวรํ อปชฺชติ ๑
 โสเตน สทฺทํ สฺสฺวา ๑ ขาเนน คณฺฐํ ขายิตฺวา ๑ ชิวฺหา
 รสํ สํยิตฺวา ๑ กาเยน โสฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ๑ มนฺสา ขมฺมํ
 วิณฺณาย น นิมิตฺตคฺคฺคาทํ โหติ นานุพฺพณฺชนคฺคฺคาทํ ยตฺตวาทิกรณ-
 เมณํ มนินฺทฺริยํ อสงฺกตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌมาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺุสฺสา
 ขมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชติ รกฺขติ มนินฺทฺริยํ
 มนินฺทฺริเย สํวรํ อปชฺชติ ๑ เหวํ โห อาทุโส อิทฺทริเยสฺส
 คฺคฺคฺตทฺวาโร โหติ ๑

[๑๔๕] กถณฺจฺจาตุโส โภชเน มตฺตคณฺณ โหติ ๑ อิทฺทฺวาโส
 ภิกฺขุ ปฏิสงฺขา โยนิโส อหารํ อหารเวติ เหว ทวาย น มทาย
 น มนฺทนาย น วิภฺงนาย ยาว เทว อิมสฺส กายสฺส จิตฺยา
 ยาบนาย วิทิสฺสปฺติยา พุทฺธมจฺริยานุคฺคหยา อิติ ปุราณญฺจ เวทนํ
 ปฏิหงฺขามิ นวณฺจ เวทนํ น อปฺปาทสฺสํ ยาทฺวา ๑ เม

๓๓๒ สุตตตบฏีฏเก สัมมุตตนิภายสฺส สฬายคณวคฺโค [๓๔๖]

ภวิสฺสติ อณวชฺชตา ๑ ผาสฺสหาโร จาติ ๑ เหวํ ໒ อากุโส
โกชเน มคฺคตณฺณ โหติ ๑

[๓๔๖] กถณฺจากรุโส ชาคริยํ อณฺญตฺโต โหติ ๑ อิจากรุโส ภิกฺขุ
ทิวสํ จงฺกเมเน นิสฺสชฺชาย อาวรณิเยหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปริโสເເຕ
รตฺติยา ปจฺมํ ยามํ จงฺกเมเน นิสฺสชฺชาย อาวรณิเยหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ
ปริโสເເຕ รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ ทกฺขิเณเน ปสฺสເເณ สັหເເຍຍํ
กပ္ပເເຕ ปาเทเน ปาທံ อจฺจາชฺชย สโต สမฺပชฺชาน อฏฺฐจານสณฺณ
มนສိກຣັຕຸວາ รตฺติยา ปຈຸຣິມํ ยາມํ ປຈຸຣຸຊາຍ ຈງກເເມเน ນິສສະໄຫຍ
ອາວຣນິເຍຫິ ສມເເມຫິ ຈິຕຸທຸ ປຣິສເເຕ ໑ ເວວ ໒ ອາກຸສ ສາກຣິຍ
ອນຸຍຸຕຸໂຕ ໂຫຕິ ໑ ຕສຸມາ ຕິກາກຸສ ເວວ ສິກຸວິຕພຸພັ ອິນຸທຣິເຍສຸ
ຄຸຕຸຕຸກຸວາຣາ ກຸວິສຸດຳມ ໂກຊເເນ ມຕຸຕຸຕຸນຸໂນ ສາກຣິຍ ອນຸຍຸຕຸຕາຕິ ໑
ເວວ ຫິ ໒ ອາກຸສ ສິກຸວິຕພຸພຸຕິ ໑ ສຕຸຕມ ໑

[๓๔๗] ເວກໍ ສມຍໍ ກຄວາ ສາວຕຸດິຍໍ ວິຫຣຕິ ເສຕວເເນ ອນາຕ-
ມິຣຸທິກສຸສ ອາຣາເເມ ໑ ອຄ ໒ ກຄວໂຕ ກໂໂຄຕສຸສ ປຣິສຕຸດິ-
ນສຸສ ເວວ ເຈຕໂສ ປຣິວິຕຸກໂຕ ອຸທປາຕິ ປຣິປຸກາ ໒ ກາກຸສສຸສ
ວິນຸທຸຕິປຣິປາຈິນຢາ ສມຸມາ ບຸນຸນາທໍ ກາກຸດໍ ອຸຕຸຕຣິອາສວານໍ ວເຍ
ວິເເຍຍນຸຕິ ໑ ອຄ ໒ ກຄວາ ປຸພຸພຸນຸສມຍໍ ນິວາເສຕຸວາ ປຕຸຕ-
ຈັວຣມາທາຍ ສາວຕຸດິ ມິຣຸທາຍ ປາວິສິ ສາວຕຸດິຍໍ ມິຣຸທາຍ ຈຣິຕຸວາ
ປຈຸຣາກຕຸຕໍ ມິຣຸທປາຕປຣິກຸກໂຕ ອາຍສຸມນຸຕໍ ກາກຸດໍ ອາມນຸເຕສິ
ຄຸນຸກາຫິ ກາກຸດ ນິສັກນໍ ເຍເນ ອນຸວວນໍ ເຕນຸປສັງກມິສຸດຳມ ທິວາ-

วิหารายาติ ๑ เอวํ ภนฺเตติ โห อายสฺมา ราหุโล ภควโต
ปฏิสตฺตฺวา นิสฺสํ อาทาย ภควนฺตํ มีฎฐิตํ มีฎฐิตํ อนุพนฺธิ ๑
เตน โห ปน สมนฺเณ อนฺกานิ เทวตาสฺสทฺสํนํ ภควนฺตํ อนุ-
พนฺธานํ ภวนฺติ อชฺช ภควา อายสฺมนฺตํ ราหุโล อุตฺตริธวํ
ชเย วิเนตฺตํติ ๑

[๓๘๘] อถ โห ภควา อนุชวํ อชฺโชนฺคาเหตุวา อญฺเณตรสฺมิ
รุกฺขมฺเณ ปญฺณตฺเต อาสเน นิสฺสํติ ๑ อายสฺมาบี โห ราหุโล
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํติ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสนํ โห
อายสฺมนฺตํ ราหุโล ภควา เอตทโวจ ตํ กิํ มญฺเณสํ ราหุโล จกฺขุ
นิจฺจุ วา อนิจฺจุ วาติ ๑ อนิจฺจุ ภนฺเต ๑ ยํ ปนานิจฺจุ ทฺกฺข
วา ตํ สฺจุ วาติ ๑ ทฺกฺข ภนฺเต ๑ ยํ ปนานิจฺจุ ทฺกฺข วิปริ-
ณามชฺมุํ กถฺถํ นุ ตํ สมนุสฺสํติ เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ
เอโส เม อตฺตาติ ๑ โน เหนํ ภนฺเต ๑ รุปา นิจฺจุ วา
อนิจฺจุ วาติ ๑ อนิจฺจุ ภนฺเต ๑ เป ๑ จกฺขุวิญฺญาณํ นิจฺจุ
วา อนิจฺจุ วาติ ๑ อนิจฺจุ ภนฺเต ๑ จกฺขุสฺมฺมสฺสํติ นิจฺจุ วา
อนิจฺจุ วาติ ๑ อนิจฺจุ ภนฺเต ๑ ยมฺมํทํ จกฺขุสฺมฺมสฺสํสฺสํปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ เวทนาคํ สณฺณาคํ สงฺขารคํ วิญฺญาณคํ ตมฺมํ
นิจฺจุ วา อนิจฺจุ วาติ ๑ อนิจฺจุ ภนฺเต ๑ ยํ ปนานิจฺจุ ทฺกฺข
วา ตํ สฺจุ วาติ ๑ ทฺกฺข ภนฺเต ๑ ยํ ปนานิจฺจุ ทฺกฺข วิปริ-
ณามชฺมุํ กถฺถํ นุ ตํ สมนุสฺสํติ เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ

เขต มม เอโสหมสมิ เอโส เม อตฺตาติ ๑ โน เहां ภนฺเต ๑
 เขวํ ปสฺสํ ราชุส สุตวา อริยสวโก จกฺขุสฺมึนํ นิตฺตินํ
 ฐปฺสํ นิตฺตินํ จกฺขุวิญญาณํ นิตฺตินํ จกฺขุสฺมฺสฺสํ
 นิตฺตินํ ยมฺมํ จกฺขุสฺมฺสฺสํปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทนาคํ
 สญฺญาคํ สงฺขารคํ วิญฺญาณคํ ตสฺมึนํ นิตฺตินํ ๑ เป ๑
 ชิวหาณํ นิตฺตินํ ฐปฺสํ นิตฺตินํ ชิวหาวิญญาณํ
 นิตฺตินํ ชิวหาสฺมฺสฺสํ นิตฺตินํ ยมฺมํ ชิวหาสฺมฺสฺสํ-
 ปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทนาคํ สญฺญาคํ สงฺขารคํ วิญฺญาณคํ
 ตสฺมึนํ นิตฺตินํ ๑ เป ๑ มนฺสึนํ นิตฺตินํ ชมฺเมณํ นิตฺตินํ
 ๑ เป ๑ ตสฺมึนํ นิตฺตินํ นิตฺตินํ วิชฺชติ วิรจฺจา วิมฺบฺบติ ๑
 วิมฺบฺบติ วิมฺบฺบติ ญาณํ โหติ ๑ ชฺเณ ชฺเณ วิมฺบฺบติ
 กตํ กตํ นามํ อิตฺตตฺตาติ ปชานาตติ ๑ อิทฺตวโจ
 ภควา อตฺตมโน อายสฺมา ราชุส ภควโต ภาสิตํ อภินนฺติ ๑
 อิมสฺมิญฺจ ปน เวชฺชากฺกตสฺมึ ภณฺณมาเน อายสฺมโต ราชุส
 อปฺปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺบฺบติ อเนกานํ ๑ เทวตาสฺสํ
 วิรจฺจา วิมฺบฺบติ ชมฺเมณํ อปฺปาทาย ยงฺกิตฺติ สมนฺตมฺมํ สมนฺต-
 นิโรธมฺมํ ๑ อชฺชํ ๑

[๓๘๘] สญฺโฆชนิเย ๑ ภิกฺขเว ชมฺเม เทสฺสํสํ สญฺโฆชนนํ
 ตํ สุนาถ ๑ กตเม ๑ ภิกฺขเว สญฺโฆชนิเย ชมฺมา กตมญฺจ
 สญฺโฆชนํ ๑ สนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิญญฺเยน รุปา อชฺชํ กตฺตา

๓๓๖ สุตตฺถนุสเร สยฺยตฺถนิกายสฺส สພាយຕນວគុໂ [๓๘๐]

มณาปา มียรฺรปา กามฺปสฺสณฺหิตา รชฺนียา ๑ อิมេ วุจฺจุนฺติ ภิกฺขเว
สฺสณฺโณชฺนียา ชฺมมา โย ตตฺถ ฌนฺทราโค ตํ ตตฺถ สฺสณฺโณชฺนํ
๑ เป ๑ สฺนฺติ ภิกฺขเว ชฺชิวหาวิญญฺเຍຍา รสา ๑ เป ๑ สฺนฺติ
ภิกฺขเว มโนวิญญฺเຍຍา ชฺมมา อธิจฺจา กนฺตา มณาปา มียรฺรปา
กามฺปสฺสณฺหิตา รชฺนียา ๑ อิมេ วุจฺจุนฺติ ภิกฺขเว สฺสณฺโณชฺนียา
ชฺมมา โย ตตฺถ ฌนฺทราโค ตํ ตตฺถ สฺสณฺโณชฺนนฺติ ๑ นวํ ๑

[๓๘๐] อฺปาทานิเย ๑ ภิกฺขเว ชฺมเม เทสฺสํสามิ อฺปาทานญฺจ
ตํ สฺสณฺณ ๑ กตฺเม ๑ ภิกฺขเว อฺปาทานิยา ชฺมมา กตฺมญฺจ
อฺปาทานํ ๑ สฺนฺติ ภิกฺขเว จกฺขวิญญฺเຍຍา รฺรปา อธิจฺจา กนฺตา
มณาปา มียรฺรปา กามฺปสฺสณฺหิตา รชฺนียา ๑ อิมេ วุจฺจุนฺติ ภิกฺขเว
อฺปาทานิยา ชฺมมา โย ตตฺถ ฌนฺทราโค ตํ ตตฺถ อฺปาทานํ
๑ เป ๑ สฺนฺติ ภิกฺขเว ชฺชิวหาวิญญฺเຍຍา รสา ๑ เป ๑ สฺนฺติ
ภิกฺขเว มโนวิญญฺเຍຍา ชฺมมา อธิจฺจา กนฺตา มณาปา มียรฺรปา
กามฺปสฺสณฺหิตา รชฺนียา ๑ อิมេ วุจฺจุนฺติ ภิกฺขเว อฺปาทานิยา
ชฺมมา โย ตตฺถ ฌนฺทราโค ตํ ตตฺถ อฺปาทานนฺติ ๑ ทสฺมํ ๑

โลกกามคุณวคฺโค ทฺติโย ๑

ตสฺสํทฺทานํ

มารปาเสน เทว วุตฺตา	โลกกามคุณน ๑
สกุโก ปญฺจสีโห เจว	สาร์ปคฺโค ๑ ราหุโล
สฺสณฺโณชฺนํ อฺปาทานํ	วคฺโค เตน ปวฺจจฺจํ ๑

คหปติวคฺโค ตติโย

[๔๘๓] เอก์ สมัย ภควา เวสาลีโย วิหริติ มหาเวเน กุฏาคาร-
 ชาติตํ ๑ อถ ไช อุกุโล คหปติ เวสาลีโก เยน ภควา เทนุ-
 ปตฺตงกมิ ๑ เป ๑ เอกมมุตํ นิสฺสินโน ไช อุกุโล คหปติ เวสาลีโก
 ภควนตํ เอตทโวจ โก นุ ไช ภนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย เยน
 มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐเ ๑ ชมฺเม โน ปรีนิพฺพายนฺติ ๑ โโก
 ปน ภนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย เยน มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐเ
 ๑ ชมฺเม ปรีนิพฺพายนฺตํ ๑ สฺนฺติ ไช คหปติ จกฺขุวิญญเญยฺยา
 รุปา อิมฺมํ กนฺตา มนฺปา ปิยฺรฺปา กามุปตฺตนิทฺตา รชฺนิยา
 ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินฺนทฺติ อภิวทฺติ อชฺโฌสํย ทิฏฺฐติ ตสฺส ตํ
 อภินฺนทฺโต อภิวทฺโต อชฺโฌสํย ทิฏฺฐโต ตํ นิสฺสํติ วิญฺญาณํ
 โหติ ตทฺฐปาทานํ ๑ สตฺฐปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ โน ปรีนิพฺพายนฺติ
 ๑ เป ๑ สฺนฺติ ไช คหปติ ชิวหาวิญญเญยฺยา รตฺตา ๑ เป ๑ สฺนฺติ
 ไช คหปติ มโนวิญญเญยฺยา ชมฺมา อิมฺมํ กนฺตา มนฺปา ปิยฺรฺปา
 กามุปตฺตนิทฺตา รชฺนิยา ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินฺนทฺติ อภิวทฺติ อชฺโฌสํย
 ทิฏฺฐติ ตสฺส ตํ อภินฺนทฺโต อภิวทฺโต อชฺโฌสํย ทิฏฺฐโต
 ตํ นิสฺสํติ วิญฺญาณํ โหติ ตทฺฐปาทานํ ๑ สตฺฐปาทาโน คหปติ
 ภิกฺขุ โน ปรีนิพฺพายนฺติ อยํ ไช คหปติ เหตุ อยํ ปจฺจโย เยน
 มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐเ ๑ ชมฺเม โน ปรีนิพฺพายนฺติ ๑

[๓๘๒] สัจจ ๑ ไช คหปติ จกขุวิญญูญเยชา รุปา อัญญา
 กนฺตา มนฺตา ปิยรรุปา กามุปสฺสนฺหิตา รชฺชนิยา ตณฺเฏ ภิกฺขุ
 นามินฺนุทฺติ นามิวทฺติ น อชฺโฌสํสาย ตัญญุจฺติ ตสฺสํ ตํ อนามินฺนุทฺโต
 อนามิวทฺโต อชฺโฌสํสาย ตัญญุจฺโต น ตํ นิสฺสํสํ วิญญูญานํ โหติ น
 ตทฺฐาพาทนํ ๑ อนุปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ ปรีนิพฺพายติ ๑ เป ๑ สัจจ
 ไช คหปติ จกขุวิญญูญเยชา รสา ๑ เป ๑ สัจจ ไช คหปติ มโน-
 วิญญูญเยชา ชมฺมา อัญญา กนฺตา มนฺตา ปิยรรุปา กามุปสฺสนฺหิตา
 รชฺชนิยา ตณฺเฏ ภิกฺขุ นามินฺนุทฺติ นามิวทฺติ น อชฺโฌสํสาย
 ตัญญุจฺติ ตสฺสํ ตํ อนามินฺนุทฺโต อนามิวทฺโต อชฺโฌสํสาย ตัญญุจฺโต
 น ตํ นิสฺสํสํ วิญญูญานํ โหติ น ตทฺฐาพาทนํ ๑ อนุปาทาโน
 คหปติ ภิกฺขุ ปรีนิพฺพายติ อัย ไช คหปติ เหตุ อัย ปจฺจโย
 เยน มิเรกฺขุเจ สัจจตา ทัญญุเจ ๑ ชมฺเม ปรีนิพฺพายนฺตํ ๑ ปจฺจํ ๑

[๓๘๓] เขกํ สมยํ ภควา วชฺชิสฺสํ วิหรติ หตฺถิกามเ ๑ อถ
 ไช อุกฺโข คหปติ หตฺถิกามโก เยน ภควา เตนฺอุปสํสํกมิ ๑ เป ๑
 เขกมนฺตํ นิสฺสํสํ ไช อุกฺโข คหปติ หตฺถิกามโก ภควนฺตํ
 เขกทวโจ โก นุ ไช ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย เยน มิเรกฺขุเจ
 สัจจตา ทัญญุเจ ๑ ชมฺเม โน ปรีนิพฺพายนฺติ ๑ โก ปน ภนฺเต
 เหตุ โก ปจฺจโย เยน มิเรกฺขุเจ สัจจตา ทัญญุเจ ๑ ชมฺเม
 ปรีนิพฺพายนฺตํ (ยถา ปุริมสัจจตถะนิทเทส เอวํ วิชฺชาเรตพฺพ) ๑ อัย
 ไช คหปติ เหตุ อัย ปจฺจโย เยน มิเรกฺขุเจ สัจจตา ทัญญุเจ

ว ชมฺเม ปรีนิพฺพายนุตฺติ ๑ ทฺติยํ ๑

[๑๘๔] เอกํ สมฺมํ ภควา นาพฺนุทามํ วิหริติ ปาวาริกมฺพวเน ๑
 อถ ไช อฺปฺปาทิ คหปติ เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ ๑ เป ๑ เอกมฺนุตฺ
 นิสินฺโน ไช อฺปฺปาทิ คหปติ ภควนฺตํ เอตทวโจ โก นุ ไช ฆนฺเต
 เหตุ โก ปจฺจโย เยน มิเรกฺขเจ สฺสตุตา ทิจฺจุเช ๑ ชมฺเม โน
 ปรีนิพฺพายนุติ ๑ โก ปน ฆนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย เยน
 มิเรกฺขเจ สฺสตุตา ทิจฺจุเช ๑ ชมฺเม ปรีนิพฺพายนุตฺติ (ยถา ปฺริม-
 สฺสตุตฺตํ เอวํ วิตุฏฺฐาเรตพฺพํ) ๑ อยํ ไช คหปติ เหตุ อยํ
 ปจฺจโย เยน มิเรกฺขเจ สฺสตุตา ทิจฺจุเช ๑ ชมฺเม ปรีนิพฺพายนุตฺติ ๑
 ตติยํ ๑

[๑๘๕] เอกํ สมฺมํ ภควา อายสฺมา ปิณฺโฑทการทฺวาไซ
 โกสมฺมพิยํ วิหริติ โฆสิตารามे ๑ อถ ไช ราชา อฺอุเทโน
 เยนายสฺมา ปิณฺโฑทการทฺวาไซ เทนฺอุปสงฺกมิ อฺอุปสงฺกมิตฺวา
 อายสฺมา ปิณฺโฑทการทฺวาเรน สทฺธิํ สมนฺโมทิตี สมนฺโมทนียํ
 กถํ สํราณํยํ วุตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนุตฺ นิสฺสิตี ๑ เอกมฺนุตฺ นิสินฺโน
 ไช ราชา อฺอุเทโน อายสฺมานฺตํ ปิณฺโฑทการทฺวาไซ เอตทวโจ โก
 นุ ไช โก การทฺวาไซ เหตุ โก ปจฺจโย เยนเมํ ทหฺรา ภิกฺขุ
 สฺสํสฺสํ กภาพเกสา ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนาคตา ปจฺจเมน วยสา
 อนิกฺกัธิตาวิโน กามะสฺส ยาวสฺสํ ปริปฺปญฺณํ ปริสฺสทฺธิํ พุทฺทมจฺจริยํ
 จรณฺติ อทฺธานญฺจ อปาเทนุตฺติ ๑ วุตฺติ ไช เอกํ महाराช

ภาพเกศา ๑ เป ๑ อทุธานญ ๑ อาปาเทนตฺติ ๑

[๑๘๗] เย เต โภ ภารทวาช ภิกฺขุ ภาวิตกายา ภาวิตตฺตา
 ภาวิตจิตฺตา ภาวิตปณฺณา เตสํ นํ ทุกฺกํ โหติ ๑ เย ๑
 ๒ เต โภ ภารทวาช ภิกฺขุ อภาวิตกายา อภาวิตตฺตา อภาวิต-
 จิตฺตา อภาวิตปณฺณา เตสํ ทุกฺกํ โหติ ๑ อปฺเปวทา โภ
 ภารทวาช อสุภโต มนสิ กวิสสํมาติ สฺสโต ๑ อากฺขติ อติ
 นุ ๒ โภ ภารทวาช อญฺโณ ๑ เหตุ อญฺโณ ๑ ปจฺจโย เยนเม
 ททรา ภิกฺขุ สฺสํ ภาพเกศา ๑ เป ๑ อทุธานญ ๑ อาปาเทนตฺติ ๑
 วุคฺคํ ๒ เอตํ มหาราช เตเน ภกฺวตา ชานตา ปตฺตํตา อรหตา
 สํมาสมํพุทฺธเจเน เอถ คฺคฺมเห ภิกฺขเว อิทฺทวิเยสํ คฺคฺคตทวารา
 วิหรต จกฺขุณา รุปํ ทิสฺวา มา นิมิตฺตคฺคาหิโน อหฺวตฺต มา
 อนุพฺพณฺชนคฺคาหิโน ยตฺวาริกรณเมณํ จกฺขุณฺทวิยํ อตฺตํ วิหรนฺตํ
 อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺุตฺตา ชมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ ตตฺส
 สํวราย ปฏฺิพชฺชต รกฺขต จกฺขุณฺทวิยํ จกฺขุณฺทวิเย สํวรํ
 อาปชฺชต ๑ โสเตเน สทฺทํ สฺสฺวา ๑ ชานเน คนฺธํ ชายิตฺวา ๑
 ชิวฺหาย รตฺถํ สํยิตฺวา ๑ กาเยเน โสฏฺฐพฺพํ สฺสฺวา ๑ มนฺสา
 ชมฺมํ วิณฺณาย มา นิมิตฺตคฺคาหิโน อหฺวตฺต มา อนุพฺพณฺชนคฺ-
 คาหิโน ยตฺวาริกรณเมณํ มนฺทวิยํ อตฺตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌา-
 โทมนสฺสา ปาปกา อกฺุตฺตา ชมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ ตตฺส สํวราย

๑ พ. เย หิ โภ ๑

๑๔๒ สุตตุนตบีฏเฐ สยุตุนิกายสุต สฬายตนวคฺโค [๑๔๘

ปฏฺฐปชฺชถ รกฺขถ มนินฺทริยํ มนินฺทริเย สํวรํ อปชฺชถาติ ๑
อหฺมึ ๒ มหาราช เหตุ อหํ ปจฺจโย เยนิเม ทหรา ภิกฺขุ
สฺส กภาพเถสา ภทฺเธน โยพฺพเนน สมนฺนาคตา ปจฺเจเนน วยสา
อนิถํพิทาวิโน กาเมสฺส ยาวรํวํ ปริปฺปณฺณํ ปริสฺสทฺธํ พุทฺธมฺหริยํ
จรณฺติ อทฺธานญฺจ อปาเทนตฺติ ๑

[๑๔๘] อจฺฉริยํ โภ ภารทฺทวาช อพฺภุคํ โภ ภารทฺทวาช ๑
ยาว สฺสภาสิตญฺจิทํ โภ ภารทฺทวาช เทน ภกฺวตา ชานตา ปสฺสสฺสา
อรหฺตา สมนฺมาสมฺพุทฺธเชน เอเสว ๒ โภ ภารทฺทวาช เหตุ
เอส ปจฺจโย เยนิเม ทหรา ภิกฺขุ สฺส กภาพเถสา ภทฺเธน
โยพฺพเนน สมนฺนาคตา ปจฺเจเนน วยสา อนิถํพิทาวิโน กาเมสฺส
ยาวรํวํ ปริปฺปณฺณํ ปริสฺสทฺธํ พุทฺธมฺหริยํ จรณฺติ อทฺธานญฺจ
อปาเทนตฺติ ๑ อหฺมึ ๒ โภ ภารทฺทวาช ยสฺมึ สมนฺเย อรกฺขิตฺเตเนว
กาเยน อรกฺขิตาย วาจาเยน อรกฺขิตเณ จิตฺเตเนน อหฺมึจิตาย สติยา
อสํสุเตหิ อินฺทริเยหิ อหฺมึเตปุรํ ปวีสํมิ อติวีย มํ ตสฺมึ สมนฺเย
โถภชฺชมา ปริสฺสหนฺติ ๑ ยสฺมึญฺจ ชฺวาทํ โภ ภารทฺทวาช สมนฺเย
รกฺขิตฺเตเนว กาเยน รกฺขิตาย วาจาเยน รกฺขิตเณ จิตฺเตเนน อหฺมึจิตาย
สติยา สํสุเตหิ อินฺทริเยหิ อหฺมึเตปุรํ ปวีสํมิ น มํ ตสฺสํ ตสฺมึ
สมนฺเย โถภชฺชมา ปริสฺสหนฺติ ๑ อภิกฺกนฺทํ โภ ภารทฺทวาช อภิกฺกนฺทํ
โภ ภารทฺทวาช ๑ เสยฺยถาปิ โภ ภารทฺทวาช นิกฺกขฺชิตํ วา

๓ ส. เขวํ พ. ตถา ๑

อุกกุชฺเชยฺย ปฏิจฺจนนํ วา จิวเรยฺย มุพฺพหสฺสํ วา มคฺคํ
 อาจิกฺขะยฺย อนฺธกาเร วา เตตฺตปฺปชฺโชตํ ชาเรยฺย จกฺขฺมณฺโตะ
 รูปานิ ทกฺขณตฺตํ เหวเมวํ โภคา ภารทฺวาเชน อนฺเณกปริยาเยน
 ชมฺโม ปกาสิโต ๑ เหวหํ โภ ภารทฺวาช ตํ ภควนฺตํ สฺรณํ
 คจฺฉามิ ชมฺมณฺญํ ภิกฺขุสงฺฆณฺญํ อุปาธกํ มํ ภวํ ภารทฺวาโช
 ชาเรตุ อชฺชตฺตคฺเค ปาณเปตํ สฺรณจฺจคฺคณฺติ ๑ จตุตฺถํ ๑

[๓๔๔] เขกํ สฺมยํ ภควา ราชคฺเค จิหฺรติ เวพฺพเวเน กถนฺทก-
 นิวาเป ๑ อถ โช โสโณ คหปติปฺปคฺโค เยน ภควา เตนุ-
 ปสงฺกมฺมิ อุปสงฺกมฺมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีติ ๑
 เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน โช โสโณ คหปติปฺปคฺโค ภควนฺตํ เอตทโวจ
 โภ นุ โช ภนฺเต เหตุ โภ ปจฺจโย เยน มิเรกฺขฺเย สฺตฺตา
 ทิฏฺฐเฐ ๑ ชมฺเม โน ปรินิพฺพายนฺติ ๑ โภ ปน ภนฺเต เหตุ โภ
 ปจฺจโย เยน มิเรกฺขฺเย สฺตฺตา ทิฏฺฐเฐ ๑ ชมฺเม ปรินิพฺพายนฺตฺตํ ๑
 (ยถา ปุริมสฺตฺตคฺคณฺตํ เหวํ วิคฺคทาเรตฺตพฺพ) ๑ ปณฺจมํ ๑

[๒๐๐] เขกํ สฺมยํ ภควา อายสฺมา อานนฺโท โกสฺมพิยํ
 จิหฺรติ โฆสฺสิตารามे ๑ อถ โช โฆสฺสิตโต คหปติ เยนายสฺมา
 อานนฺโท เตนุปสงฺกมฺมิ ๑ เป ๑ เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน โช โฆสฺสิตโต
 คหปติ อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ ชาตฺตานนฺตํ ชาตฺตานนฺตคฺคณฺติ
 ภนฺเต อานนฺท จุจฺจติ กิถฺตาวตฺตา นุ โช ภนฺเต ชาตฺตานนฺตํ
 จุตฺตํ ภควตฺตํ ๑ สํวิชฺชติ โช คหปติ จกฺขฺชฺชาตุ รูปา จ มนฺวา

๓ ตั. อภิธานศัพท์ พ. อภิธานศัพท์ ๑

[๒๐๑] เอกํ สมยํ อายสฺมา มหากัจจโน อวนต์สฺส วิหริติ
 กุตทเว จปฺวตฺเต ปหุพฺเพ ๑ อถ โห หาดิทุกกานิ คหปติ
 เชนายสฺมา มหากัจจโน เสนุปลตฺถกมิ ๑ เป ๑ เอกมฺหุตํ นิสินฺโน
 โห หาดิทุกกานิ คหปติ อายสฺมมฺหุตํ มหากัจจันํ เขตทโวจ
 วุตฺตมิกํ ภาตเต ภกฺวตา ธาตุนานตฺตํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ ผลตฺถนानตฺตํ
 ผลตฺถนानตฺตํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ เวทนานานตฺตุนฺติ ๑ กถํ นุ โห
 ภาตเต ธาตุนานตฺตํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ ผลตฺถนानตฺตํ ผลตฺถนानตฺตํ
 ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ เวทนานานตฺตุนฺติ ๑

[๒๐๒] อิทํ คหปติ ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา มนํปํ อิตฺถเตนฺติ
 ปชานาติ จกฺขุวิญญานํ สฺสเวทณียํ ๑ สฺสเวทณียํ ผลตฺถํ ปฏิจฺจ
 อฺปฺปชฺชติ สฺสา เวทนา ๑ จกฺขุณา ๑ โห ปเนวํ รูปํ ทิสฺวา
 อมณํปํ อิตฺถเตนฺติ ปชานาติ จกฺขุวิญญานํ ทุกฺขเวทณียํ ๑ ทุกฺข-
 เวทณียํ ผลตฺถํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ ทุกฺขา เวทนา ๑ จกฺขุณา โห
 ปเนวํ รูปํ ทิสฺวา อฺเปกฺขชฺชจันนียํ อิตฺถเตนฺติ ปชานาติ จกฺขุ-
 วิญญานํ อทุกฺขมสฺสเวทณียํ ๑ อทุกฺขมสฺสเวทณียํ ผลตฺถํ ปฏิจฺจ
 อฺปฺปชฺชติ อทุกฺขมสฺสา เวทนา ๑ ปุณ จปรํ คหปติ ภิกฺขุ โสเตน
 สทฺทํ สฺสวํ ๑ ฆาเนน คณฺฐํ ฆายิตฺวา ๑ ชิวฺหาย รตฺถํ ธายิตฺวา ๑
 กาเยน โสญฺสพฺพํ สฺสิตฺวา ๑ มนสา ชมฺมํ วิญญาเย มนํปํ
 อิตฺถเตนฺติ ปชานาติ มโนวิญญานํ สฺสเวทณียํ ๑ สฺสเวทณียํ
 ผลตฺถํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ สฺสา เวทนา ๑ มนสา โห ปเนวํ ชมฺมํ

รชณียา ตณฺเฏ ภิภูชฺช อภินนฺทติ อภิวทติ อชฺโฆธาย ติจฺจุจติ
 ตสฺสํ ตํ อภินนฺทโต อภิวทโต อชฺโฆธาย ติจฺจุจโต ตํ นิสฺสํ
 วิญฺเฒาณํ โหติ ตทฺฐปาทานํ ๑ สอฺปาทาโน คหปติ ภิภูชฺช โน
 ปรีนิพฺพายติ ๑ อยํ โช คหปติ เหตุ อยํ ปจฺจโย เยน มิเชกฺขเจ
 สตุตา ทิจฺจุเจ ๑ ชฺมุเม โน ปรีนิพฺพายนฺติ ๑

[๒๐๔] สฺนฺติ ๑ โช คหปติ จกฺขวิญฺเฒเยชฺชา รุปา อิจฺจุจา
 กนฺตา มนาปา นียรูปา กามุปฺปสฺสณฺหิตา รชณียา ตณฺเฏ ภิภูชฺช
 น อภินนฺทติ น อภิวทติ น อชฺโฆธาย ติจฺจุจติ ตสฺสํ ตํ
 อนภินนฺทโต อนภิวทโต อนชฺโฆธาย ติจฺจุจโต น ตํ นิสฺสํ
 วิญฺเฒาณํ โหติ น ตทฺฐปาทานํ ๑ อนฺปาทาโน คหปติ ภิภูชฺช
 ปรีนิพฺพายติ ๑ เป ๑ สฺนฺติ โช คหปติ ชิวหาวิญฺเฒเยชฺชา รสา
 ๑ เป ๑ สฺนฺติ โช คหปติ มโนวิญฺเฒเยชฺชา ชฺมุมา อิจฺจุจา กนฺตา
 มนาปา นียรูปา กามุปฺปสฺสณฺหิตา รชณียา ตณฺเฏ ภิภูชฺช น อภินนฺทติ
 น อภิวทติ น อชฺโฆธาย ติจฺจุจติ ตสฺสํ ตํ อนภินนฺทโต อนภิวทโต
 อนชฺโฆธาย ติจฺจุจโต น ตณฺนิสฺสํ วิญฺเฒาณํ โหติ น ตทฺฐปาทานํ ๑
 อนฺปาทาโน คหปติ ภิภูชฺช ปรีนิพฺพายติ ๑ อยํ โช คหปติ เหตุ
 อยํ ปจฺจโย เยน มิเชกฺขเจ สตุตา ทิจฺจุเจ ๑ ชฺมุเม ปรี-
 นิพฺพายนฺตฺติ ๑ อฏฺฐมนํ ๑

[๒๐๕] เอกํ สมํ อยาสฺมา มหาจฺจาโน อวตฺตํ วิหริ
 มกฺกกรกฺเข อรณฺณกฏิกายํ ๑ ชถ โช โลหิจฺจสฺส พฺราหฺมณสฺส

สัมพุทธา อนุตตวาสิกา กุชฬหารกา มาณวกา เยนายสัมโ
 มหากัจจានต์ต ชรณญกุกิภา เทนุปลังกมัตถุ อุปตังกมิตฺวา ปริโต
 ปริโต กุกิถายํ อนุจกฺกมนฺติ อนุจิรฺกนฺติ อจฺจาสํกฺกทา มหาตฺกฺกทา
 กานิจิ กานิจิ เสเตยฺยกานิ กโรนฺติ ๑ อิมํ ปน มฺนุชฺชกฺกา สมนฺกกา
 อิทฺธา กณฺหา พนฺรปฺปาทาปฺจฺจา อิมํตํ ภารตฺกานํ สกฺกตา
 ครุกฺตา มานิตา ปุชฺชิตา อปฺจิตาติ ๑ อถ ไฉ อายตฺตมา มหา
 กัจจฺจาโน วิหารา นิภฺชฺมิทฺวา เต มาณวเก เอตทโวจ มา มาณวกา
 สทฺททกฺกตฺถ ชมฺมํ ไฉ ภาสิตฺตํตํมิตฺติ ๑ เอวํ วุตฺเต เต มาณวกา
 ตฺถนฺทํ อเหตุ ๑ อถ ไฉ อายตฺตมา มหา กัจจฺจาโน เต มาณวเก
 คาทาหิ อชฺฌณภาสิ

[๒๐๖] สัตถุตตมา ปุพฺพตฺวา อหฺลฺ	เต พุราหมณา เป ปุราณํ สรณฺติ
คฺคฺคฺตานิ ทฺวารานิ สฺรณฺธิตานิ	อหฺลฺ เถลํ อภิภุชฺช โทธํ ๑
ชฺมเม จชฺฌาเน จรตา อหฺลฺ	เต พุราหมณา เป ปุราณํ สรณฺติ
อิมเฆ โฉกฺกมฺม ชฺหามฺหเสติ	โศตฺเตน มตฺตา วิสํมํ จรณฺติ ๑
โกชาภิภูตา สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส	วิจฺชณฺณนา ตสฺสทาวเรสุ
อคฺคฺคฺคฺทฺวารสฺส ภาวณฺติ โมฆา	สฺมึเฆว ถทํ ปุริสสฺส วิคฺคํ ๑
อนาสกา ถณฺทิตสํยิกา จ	ปาโต สีนานญจ ตโย จ เวทา
ชฺราชนํ ชฺวรา ปงฺโก	มนฺตา สัตถุพฺพตํ ตโป
กฺุหนา วฏฺกทณฺฑา จ	อฺุทกา จ มนฺตานิ จ

๓ ตี. เสด็จสู่สถานิ กโรนุตา ฯ

วณฺเณนา เอตฺตา พุทฺธาหุมณานํ กตฺตา กิณฺณิกุชฺฌภาวนา
 จิตฺตคณฺยา สุตฺตมาหิตํ วิปฺปสฺสนนฺนาวิตํ
 อธิตํ สัพพพฺพุเตสุ โส มคฺโค พุทฺธมฺปตฺติยาติ ๑

[๒๐๗] อถ ไซ เต มาณวกา กุบีตา อนคฺคตมฺนา เยน โฉหิจฺโจ
 พุทฺธาหุมณฺ เตนุปลงฺกมิตฺตํ อุปสงฺกมิตฺตวา โฉหิจฺจํ พุทฺธาหุมณฺ
 เขตฺตวโจ ยคฺเช ภวํ ชาเนยฺย สมฺมโน มหากจฺจฺจานิ พุทฺธาหุมณานํ
 มนฺเต เขกํเสณ อสงฺวตฺติ ปฏฺฐโกถสฺสคฺติ ๑ เหวํ วุตฺเต โฉหิจฺโจ
 พุทฺธาหุมณฺ กุบีโต อโหสิ อนคฺคตมฺโน ๑ อถ ไซ โฉหิจฺจสฺส
 พุทฺธาหุมณสฺส เขตฺตวโหสิ น ไซ ปน เมตํ ปฏฺฐิมํ โยหิ อณฺเณตฺตํ
 มาณวกาณํ เหว สุตฺตวา สมณํ มหากจฺจฺจานํ อฏฺโถเสยฺยํ วิรฺุณฺเณยฺยํ
 ปริภาเสยฺยํ ยนฺนนาหิ อุปสงฺกมิตฺตวา ปุจฺเจยฺยนฺติ ๑ อถ ไซ
 โฉหิจฺโจ พุทฺธาหุมณฺ เตหิ มาณเวเกหิ สทฺธิํ เยนายสฺมา มหา-
 กจฺจฺจานิ เตนุปลงฺกมิตฺตํ อุปสงฺกมิตฺตวา อายสฺมา มหากจฺจฺจานเณ
 สทฺธิํ สมฺมโมทิตํ สมฺมโมทนํ กถํ สํวราณํ วิตฺติสาเรตฺวา เขกมนฺตํ
 นิสฺสีทิตํ ๑ เขกมนฺตํ นิสฺสินโน ไซ โฉหิจฺโจ พุทฺธาหุมณฺ อายสฺมา
 มหากจฺจฺจานํ เขตฺตวโจ อากมฺตํ น ชฺวิตฺตํ โภ กจฺจฺจาน อมฺหากํ
 สมฺพหุตา อนฺเตวาสิกา กฏฺฐหารกา มาณวกาติ ๑ อากมฺตํ ชฺวิตฺตํ
 เต พุทฺธาหุมณฺ สมฺพหุตา อนฺเตวาสิกา กฏฺฐหารกา มาณวกาติ ๑
 อหุ ปน โภโต กจฺจฺจานสฺส เตหิ มาณเวเกหิ สทฺธิํ โภจิ เทว
 กถาสฺสตาปติ ๑ อหุ ไซ เม พุทฺธาหุมณฺ เตหิ มาณเวเกหิ สทฺธิํ

อโหสิ กถาสถิตาไปติ ฯ ยถา กถํ ปณ โภโต กจฺจํ สฺส เตหิ
 มาณวเกหิ สหฺมํ อโหสิ กถาสถิตาไปติ ฯ เหวํ โห เม พฺราหฺมณ
 เตหิ มาณวเกหิ สหฺมํ อโหสิ กถาสถิตาไปติ ฯ

 สํวตฺตมา ปุพฺพตฺวา อเหตุํ เต พฺราหฺมณา เย ปุราณํ สรณฺติ
 ๑ เป ๑ อวิธํ สหฺมํ เทสุ โส มคฺโค พฺรหฺมปตฺติยาติ ฯ
 เหวํ โห เม พฺราหฺมณ เตหิ สหฺมํ อโหสิ กถาสถิตาไปติ ฯ
 อคฺคตฺทวาโรติ ภาวํ กจฺจํ โอาห กิตฺตาวตา นุ โห โภ
 กจฺจํ อคฺคตฺทวาโร โหติติ ฯ อึ พฺราหฺมณ เอกจฺโจ จกฺขณา
 รูปํ ทิสฺวา นียรฺเป รูปํ อธิมุจฺจติ อปฺนียรฺเป รูปํ พฺยาปชฺชติ
 อปฺนฺยฺจิตาย สติยาวิหริติ ปริคฺคเจตโส ตณฺจ เจโตวิมุตฺติ
 ปณฺณาวิมุตฺติ ยถากฺคํ นปฺปชานาติ ยถาสฺส เต อปฺปนฺนา ปาปกา
 อกฺขตา ฆมฺมา อปฺริเสธํ น นิรฺชฺชณฺติ ฯ โส เตหฺน สหฺมํ สุตฺวา
 ๑ เป ๑ ขาเนน คนฺธํ ขายิตฺวา ๑ ขิวฺหาย รตฺมํ สํยิตฺวา ๑
 กาเยน โฉฏฺฐพฺพํ ฌตฺติวา ๑ มนฺธํ ฆมฺมํ วิณฺณาย นียรฺเป
 ฆมฺเม อธิมุจฺจติ อปฺนียรฺเป ฆมฺเม พฺยาปชฺชติ อปฺนฺยฺจิตาย
 สติยาวิหริติ ปริคฺคเจตโส ตณฺจ เจโตวิมุตฺติ ปณฺณาวิมุตฺติ
 ยถากฺคํ นปฺปชานาติ ฯ ยถาสฺส เต อปฺปนฺนา ปาปกา อกฺขตา
 ฆมฺมา อปฺริเสธํ น นิรฺชฺชณฺติ ฯ เหวํ โห พฺราหฺมณ อคฺคตฺทวาโร
 โหติติ ฯ

[๒๐๘] อจฺฉริยํ โภ กจฺจํ อพฺภูตํ โภ กจฺจํ ยาวณฺจิทํ

โกตา กุจจาเนน อคฺคตทฺหาโรว ธมาโน อคฺคตทฺหาโรติ อกฺขาโต ๑
 คฺคตทฺหาโรติ ภวํ กุจจาโน อาท กิตฺตาวตฺตา นุ โห โภ กุจฺจาน
 คฺคตทฺหาโร โหตฺติ ๑ อีธ พฺราหฺมณ ภิกฺขุ จกฺขฺวา ฐปฺมํ ทิสฺวา
 มียรูปํ รูปํ นามิมฺหุจฺจติ อปฺมียรูปํ รูปํ น พฺยาปชฺชติ อปฺปญฺจิตาย
 สติยาจ วิหริติ อปฺปมาณเจตโส คณฺเญจ เจโตวิมฺบุตฺติ ปณฺเณวิมฺบุตฺติ
 ยถากุตํ ปชานาติ ๑ ยถาสฺส เต อปฺปนฺนา ปาปกา อกฺุสฺสา
 ธมฺมา อปฺริเสธํ นิรุชฺฌนฺติ ๑ โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ๑ ฆาเนน
 คนฺธํ ฆายิตฺวา ๑ ชิวฺหาย รสํ สํยิตฺวา ๑ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ
 ผุสฺสิตฺวา ๑ มนฺสา ธมฺมํ วิณฺมเยย มียรูปํ ธมฺเม นามิมฺหุจฺจติ
 อปฺมียรูปํ ธมฺเม น พฺยาปชฺชติ อปฺปญฺจิตาย สติยาจ วิหริติ
 อปฺปมาณเจตโส คณฺเญจ เจโตวิมฺบุตฺติ ปณฺเณวิมฺบุตฺติ ยถากุตํ
 ปชานาติ ๑ ยถาสฺส เต อปฺปนฺนา ปาปกา อกฺุสฺสา ธมฺมา
 อปฺริเสธํ นิรุชฺฌนฺติ ๑ เอวํ โห พฺราหฺมณ คฺคตทฺหาโร โหตฺติ ๑

[๒๐๘] อจฺฉริยํ โภ กุจฺจาน อพฺภุตํ โภ กุจฺจาน ยาวณฺจิวํ
 โกตา กุจจาเนน คฺคตทฺหาโรว ธมาโน คฺคตทฺหาโรติ อกฺขาโต ๑
 อภิกฺกณฺทํ โภ กุจฺจาน อภิกฺกณฺทํ โภ กุจฺจาน เสงฺยธมฺมํ
 โภ กุจฺจาน นิกฺกชฺชิตํ วา อุกฺกชฺชเยย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา จิวเรย
 มุพฺพหฺสฺสํ วา มกฺกํ อจฺฉิตฺเยย อนฺธกาเร วา เทตปฺปชฺโชตํ
 ชาเรย จกฺขฺมนฺโต รูปานิ ทกฺขณฺตฺติ ๑ เอวเมวํ โภ กุจฺจาเนน
 อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต ๑ เอสํ โภ กุจฺจาน ตํ

โฆ โส มาณวโก เวรหญจานิโคตฺตตาย พุราหฺมณิเยา ปฏิสฺสํสุวา
 เยนายสฺมา อุกฺกามิ เทนุปสงฺกมฺมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุกฺกามิ
 เอตทโวจ อธิวาเสตฺถ กิร ภวํ อุกฺกามิ อมฺหากํ อาริยาย เวร-
 หญจานิโคตฺตตาย พุราหฺมณิเยา สฺวาตฺตนาถ ภาตฺตุนฺติ ๑ อธิวาเสตฺถ
 โฆ อายสฺมา อุกฺกามิ ตฺถนฺทํภาเวน ๑ อถ โฆ อายสฺมา อุกฺกามิ
 ตสฺสํสา รตฺติยา อจฺจุเยน ปุพฺพผลฺลเสณมฺมํ นิวาเสตฺถวา ปตฺตจฺจวํ
 อาทาย เยน เวรหญจานิโคตฺตตาย พุราหฺมณิเยา นิเวสนํ เทนุ-
 ปสงฺกมฺมิ อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสํติ ๑ อถ โฆ
 เวรหญจานิโคตฺตา พุราหฺมณํ อายสฺมนฺตํ อุกฺกามิ ปณฺณเตน ชาทฺนํเยน
 โภชนํเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺถิ สมนฺปวาเรตฺถิ ๑ อถ โฆ เวร-
 หญจานิโคตฺตา พุราหฺมณํ อายสฺมนฺตํ อุกฺกามิ ภาตฺตวํ โอนฺต-
 ปตฺตปาถํ ปาทูกา อาโรหิตฺวา อจฺจุเ อาสเน นิสฺสํติตฺวา สํสํ
 โอคฺคณฺจิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุกฺกามิ เอตทโวจ ภณ สมนฺ ชมนฺนฺติ ๑
 ภวิสฺสํติ ภคินิ สมนฺยติ วตฺวา อญฺจายาสนา ปฏฺกามิ ๑

[๒๓๓] ทุตฺติยมนฺนิ โฆ โส มาณวโก เยนายสฺมา อุกฺกามิ เทนุ-
 ปสงฺกมฺมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อุกฺกามินา สทฺธํ สมนฺโมทิ
 สมนฺโมทณฺมํ กถํ สํวราถณฺมํ วิตฺติสาเรตฺถวา เอกมนฺตํ นิสฺสํติ ๑
 เอกมนฺตํ นิสฺสํนํ โฆ ตํ มาณวกํ อายสฺมา อุกฺกามิ ชมนฺมียา กถาย
 สนฺทสฺสํเสตฺถิ สมหาทเปตฺถิ สมนฺตฺเตเรตฺถิ สมนฺปทํเสตฺถิ ๑ ทุตฺติยมนฺนิ โฆ โส
 มาณวโก อายสฺมตา อุกฺกามินา ชมนฺมียา กถาย สนฺทสฺสํติโต สมหาทนิโต

สัมมุตเตชิต สัมปหสิโต อฏฺฐายาสนา เยน เวรหญฺจานิโคตฺตา
 พฺราหฺมณํ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา เวรหญฺจานิโคตํ พฺราหฺมณํ
 เอตทโวจ ชฺคฺเช โภคํ ชาเนยฺย สมนฺโน อุกาสิ ชฺมมํ เทเสติ
 ธาตักกฺขยาณํ มชฺเชกฺกขยาณํ ปรีโยธานกฺขยาณํ สํสฺสํ สฬยญฺชนํ
 เทวตปรีปฺปญฺณํ ปรีสฺสฺสํ พฺรหฺมจฺริยํ ปกาเสตฺติ ๑ เอวเมวํ ปน
 ตํ มาถเวก สมนฺตสฺส อุกาสิสฺส วณฺณํ ภาสสิ สมนฺโน อุกาสิ
 ภณ สมนฺ ชฺมมนฺติ วคฺโค สฺมาโน ภวิสฺสติ ภคินี สมนฺยติ
 วคฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกนฺโตติ ตถา हि ปน ตํ โภคิ
 ปาหุกา อารอหิตฺวา อจฺเจ ยาสเน นิสฺสํติว สีสํ โยคฺคณฺจิตฺวา
 เอตทโวจ ภณ สมนฺ ชฺมมนฺติ ชฺมมฺครุโน हि เต ภวฺนฺโต
 ชฺมมฺการวาทิ ๑ เตนํ हि ตํ มาถเวก มม วจเนน สมนํ อุกาสิ
 นิมฺนเตหิ สฺวาทนาย ภคฺเตนาคิ ๑ เอวํ โภคํติ ๒ ไส มาถวโก
 เวรหญฺจานิโคตฺตาย พฺราหฺมณฺเยา ปฏฺฐิสฺสฺสฺวา เยนายสฺมา อุกาสิ
 เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมณฺคํ อุกาสิ เอตทโวจ อธิวเสตฺ
 กิร ภวํ อุกาสิ อมฺหากํ อจฺริยภริยาย เวรหญฺจานิโคตฺตาย
 พฺราหฺมณฺเยา สฺวาทนาย ภคฺตฺตํ ๑ อธิวเสสิ ๒ อายสฺมา
 อุกาสิ คฺคณฺหิภาเวน ๑ อถ ๒ อายสฺมา อุกาสิ ตสฺสา รคฺติยา
 อจฺเจเนน ปุพฺพพฺนฺหสฺมํ นีวเสตฺวา ปคฺคจฺจวฺรมาทาย เยน เวร-
 หญฺจานิโคตฺตาย พฺราหฺมณฺเยา นีเวสนํ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
 ปณฺณตฺเต ยาสเน นิสฺสํ ๑ อถ ๒ เวรหญฺจานิโคตฺตา พฺราหฺมณํ

อายสฺมนุตฺตํ อุกาสิ ปณฺเฑน ขาถนฺเเยน โภชนฺเเยน สหคฺคา
 สมนฺตปฺเปสฺสิ สมนฺตปฺวาเรสฺสิ ฯ อถ ไช เวรหณฺจานิโคคฺคา พุราหฺมณฺ
 อายสฺมนุตฺตํ อุกาสิ ภคฺคาคํ โอนฺตปคฺคตปาณํ ปาหฺกกา โอโรหิตฺวา
 นฺเญ อาสเน นิสฺสํหิตฺวา สํสํ วิวริตฺวา อายสฺมนุตฺตํ อุกาสิ เอตทโวจ
 กิสุํมํ น ไช ภาหเต สติ อรหฺนโต สุทฺตทฺทํ ปณฺณเปเนติ กิสุํมํ
 อสติ อรหฺนโต สุทฺตทฺทํ น ปณฺณเปเนตฺติ ฯ

[๒๓๒] จกฺขุสฺสํ ไช ภคินิ สติ อรหฺนโต สุทฺตทฺทํ ปณฺณเปเนติ
 จกฺขุสฺสํ อสติ อรหฺนโต สุทฺตทฺทํ น ปณฺณเปเนติ ฯ เป ฯ ชิวฺหาย
 สติ อรหฺนโต สุทฺตทฺทํ ปณฺณเปเนติ ชิวฺหาย อสติ อรหฺนโต สุ-
 ทฺตทฺทํ น ปณฺณเปเนติ ฯ เป ฯ มนฺสํ สติ อรหฺนโต สุทฺตทฺทํ
 ปณฺณเปเนติ มนฺสํ อสติ อรหฺนโต สุทฺตทฺทํ น ปณฺณเปเนตฺติ ฯ
 เอวํ อุตฺเต เวรหณฺจานิโคคฺคา พุราหฺมณฺ อายสฺมนุตฺตํ อุกาสิ
 เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ ภาหเต อภิกฺกนฺตํ ภาหเต เสยฺยถาปํ ภาหเต
 นิภกฺขุชฺชิตํ วา อุกฺกขฺเขยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย มุพฺพหฺสฺสํ วา
 มคฺคํ อาจิกฺขฺเขยฺย อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺชิตํ ชาเรยฺย จกฺขุ-
 มนฺโต รุปานิ ทกฺขณฺตฺติ ฯ เอวเมวํ อยฺเยน อุกาสิเนน ขเนกปริยาเยน
 ธมฺโม ปกาสิโต ฯ เอตํ ภาหเต อุกาสิ ตํ ภวณฺตํ สรณํ คจฺฉามิ
 ธมฺมมฺยา ภิกฺขุสงฺฆมฺยา อฺปาสิกํ มํ อโย อุกาสิ ชาเรคฺค อชฺชตฺตคฺเค
 ปาณฺนเปตํ สรณํเจตฺตุนฺติ ฯ ทสฺมํ ฯ

คหปติวคฺโค คติโย ฯ

๑๕๖ สุตฺตฺตมฺมิมฺหเก สํยุตฺตนิคายสฺส สํພាយຕນວກຸໂກ [๒๑๒

ສຸຕສຸທຸທານໍ

ເວສຳດໍ ວຊໍຣໍ ນາພນຸທາ ກາຣທຸວາຊໂສໂນ ຈ ໄໝສິຕາ
ຫາຕິທຸທໂກ ນຄຸຕປິຕາ ໂຕຮິຈຸໂຈ ເວຣຸໝຸຈານໍຕິ າ

เทวทหฺวคฺโค จตุตฺโถ

[๒๓๓] เอกํ สมยํ ภควา สกฺเขสุ วิหฺรติ เทวทหฺนนาม สกฺขานํ
 นิคฺโข ๑ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสฺси นาคํ ภิกฺขเว
 สกฺเขสฺสญฺเอย ภิกฺขุณฺโณ นสุ ฌสฺสํสายตฺตเนสุ อปฺปมาเทน กรณียนฺติ
 วทามิ ๑ น จ ปนาคํ ภิกฺขเว สกฺเขสฺสญฺเอย ภิกฺขุณฺโณ นสุ
 ฌสฺสํสายตฺตเนสุ นวปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ ๑ เอ เต ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ อรหฺนโต ชีณาสฺวา วุตฺติวณฺโโต กตกรณียา โอหิตถารว
 ขนฺนปฺปคฺคตํกตฺตา ปรีกฺขณภวสฺสญฺโฆชนา สมนฺทกณฺเณว จินฺนุตฺตา
 เตสํหํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺโณ นสุ ฌสฺสํสายตฺตเนสุ นวปฺปมาเทน กรณียนฺติ
 วทามิ ๑ ตํ ภิกฺขุสฺส เหตุ ๑ กถนฺเตสฺสํ อปฺปมาเทน อภพฺพา เตน
 ปมชฺชิตุํ ๑ เอ จ โข เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ เตสํ^๑ อปฺปคฺคตมานสา
 อนฺนุตฺตรํ โยกกฺเขมํ ปคฺคตฺยมานาว วิหฺรนฺติ ๑ เตสํหํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺโณ
 นสุ ฌสฺสํสายตฺตเนสุ อปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ ๑ ตํ ภิกฺขุสฺส
 เหตุ ๑ สมนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิญญฺเอยฺยา รุปา มโนรมายี อมโนรมายี
 ตฺยาสฺสํ สฺสํ สฺสํ จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ เจตโส
 อปริยาทานา อารทฺธํ โหติ วิริยํ อสํถุตฺตํ อฺปฺปจฺจิตา สติ
 อปฺปมฺมุจฺจา^๒ ปสฺสํทฺโธ กาโย อสํารทฺโธ สํมาหิตํ จิตฺตํ เอกกฺกํ ๑
 อิมํ ชฺวาทํ ภิกฺขเว อปฺปมาทผลํ สมนฺปสฺสํมาโน เตสํ ภิกฺขุณฺโณ

๑ เตภฺวติ วา ปาโส ๑ ๒ พ. อสํมฺมุจฺจา ๑

ฌสฺส ฌสฺสสํยตเตสฺส อปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ ฯ เป ฯ สํนฺติ
 ภิกฺขเว จิวฺหาวิญญฺเญยฺยา รตฺถา มโนรมยา อมโนรมยา ตฺยาสฺส
 ฌสฺส ฌสฺส จิตฺตํ น ปริยาทาย ติจฺจนฺติ เจตโส อปริยาทานา
 อารทฺธํ โหติ วิริยํ อสฺสํถํ ฌปฺปจฺจิตา สติ อปฺปมฺมูจฺา ปสฺสํกุโ
 กายิ อสฺวารทฺธํ สฺมาหิตํ จิตฺตํ เอกกฺกํ ฯ อิมํ ชฺวาทํ ภิกฺขเว
 อปฺปมาทผลํ สํบฺพุตฺตมาโน เตสํ ภิกฺขุณฺโณ ฌสฺส ฌสฺสสํยตเตสฺส อปฺป-
 มาเทน กรณียนฺติ วทามิ ฯ เป ฯ สํนฺติ ภิกฺขเว มโนวิญญฺเญยฺยา
 ฌมฺมา มโนรมยา อมโนรมยา ตฺยาสฺส ฌสฺส ฌสฺส จิตฺตํ น
 ปริยาทาย ติจฺจนฺติ เจตโส อปริยาทานา อารทฺธํ โหติ วิริยํ
 อสฺสํถํ ฌปฺปจฺจิตา สติ อปฺปมฺมูจฺา ปสฺสํกุโ กายิ อสฺวารทฺธํ
 สฺมาหิตํ จิตฺตํ เอกกฺกํ ฯ อิมํ ชฺวาทํ ภิกฺขเว อปฺปมาทผลํ
 สํบฺพุตฺตมาโน เตสํ ภิกฺขุณฺโณ ฌสฺส ฌสฺสสํยตเตสฺส อปฺปมาเทน กรณียนฺติ
 วทามิ ฯ ปจฺจํ ฯ

[๒๓๔] ตาภา โว ภิกขเว สุตฺตํ โว ภิกขเว ชโน โว
 ภิกขเว ปฏิตฺตโห พุทฺธมจริยวสาธาย ฯ ทิฏฐา มยา ภิกขเว ณ
 ผสุตฺตายนฺตนิกา นาม นิรยา ตตฺถ ยงฺกิญฺจิ จกฺขฺนา รุปํ ปสฺสตี
 อนิฏฐรूपญฺเฌว ปสฺสตี โน อิฏฐรูปํ อกนฺตรูปญฺเฌว ปสฺสตี
 โน กนฺตรูปํ อมฺหาปรูปญฺเฌว ปสฺสตี โน มฺหาปรูปํ ยงฺกิญฺจิ
 โสเตน สทฺทํ สฺสณฺาติ ฯ ยงฺกิญฺจิ ฆาเนน คนฺธํ ฆายตี ฯ
 ยงฺกิญฺจิ ชิวฺหาเย วสํ สายตี ฯ ยงฺกิญฺจิ กาเยน โผฏฐัพฺพํ ผุสตี ฯ

ยงฺกิญฺจิ มนสา ชมฺมํ วิชานาติ อนิฏฺฐรูปญฺเฒว วิชานาติ โน
 อิฏฺฐรูปํ อกนฺตรูปํ เยว วิชานาติ โน กนฺตรูปํ อมฺนาปรูปญฺเฒว
 วิชานาติ โน มนาปรูปํ ฯ

[๒๓๕] ตถา โว ภิกฺขเว สุตฺตํ โว ภิกฺขเว ชโลเน โว
 ภิกฺขเว ปฏิตฺตํ พุทฺธมจริยวาสาติ ฯ ทิฏฺฐา มยา ภิกฺขเว น
 ผสฺสํสาตนิกา นาม สกฺกา ตตฺถ ยงฺกิญฺจิ จกฺขฺมา รูปํ ปสฺสตี
 อิฏฺฐรูปํ เยว ปสฺสตี โน อนิฏฺฐรูปํ กนฺตรูปํ เยว ปสฺสตี โน
 อกนฺตรูปํ มนาปรูปํ เยว ปสฺสตี โน อมฺนาปรูปํ ฯ เป ฯ
 ยงฺกิญฺจิ ชิวหา ย รสํ สํยตี ฯ เป ฯ ยงฺกิญฺจิ มนสา ชมฺมํ
 วิชานาติ อิฏฺฐรูปํ เยว วิชานาติ โน อนิฏฺฐรูปํ กนฺตรูปํ เยว
 วิชานาติ โน อกนฺตรูปํ มนาปรูปญฺเฒว วิชานาติ โน อมฺนาปรูปํ
 ฯ ตถา โว ภิกฺขเว สุตฺตํ โว ภิกฺขเว ชโลเน โว
 ภิกฺขเว ปฏิตฺตํ พุทฺธมจริยวาสาติ ฯ ทุตฺติยํ ฯ

[๒๓๖] รูปารามํ ภิกฺขเว เทวมนุสฺสํ รูปธาตํ รูปสมฺมุติตา
 รูปวิปริณามวิราคินีโรชา ทุกฺขา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสํ วิหรนฺติ ฯ
 สกฺกธารามํ ภิกฺขเว เทวมนุสฺสํ สกฺกธาตํ สกฺกสมฺมุติตา สกฺก-
 วิปริณามวิราคินีโรชา ทุกฺขา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสํ วิหรนฺติ ฯ
 คนฺธารามํ รสธารามํ โผฏฺฐพฺพธารามํ ชมฺมารามํ ภิกฺขเว
 เทวมนุสฺสํ ชมฺมธาตํ ชมฺมสมฺมุติตา ชมฺมวิปริณามวิราคินีโรชา
 ทุกฺขา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสํ วิหรนฺติ ฯ ตถาคโต จ โช ภิกฺขเว อรหํ

ສມຸມາສມພຸທ໌ໂ ຮູປານໍ ສມຸທຍນຸຈ ອຕຸດຸກມນຸຈ ອສຸສາທນຸຈ
 ອາທໍນວນຸຈ ນິສຸສຣເນນຸຈ ຍຕາກູຕໍ ວິທິທຸວາ ນ ຮູປາຣາໂມ ນ ຮູປຣໂຕ
 ນ ຮູປສມຸທິໂຕ ຮູປວິປຣິດາມວິຣາລນິໂຣຈາ ສຸໂຂ ກິດຸຂເວ ຕຕາກໂຕ
 ວິຫຣຕິ ។ ສັກຸທານໍ ຄນຸຮານໍ ຣຣານໍ ໂຊຊຸຟພຸພານໍ ຮມຸມານໍ
 ສມຸທຍນຸຈ ອຕຸດຸກມນຸຈ ອສຸສາທນຸຈ ອາທໍນວນຸຈ ນິສຸສຣເນນຸຈ
 ຍຕາກູຕໍ ວິທິທຸວາ ນ ຮມຸມາຣາໂມ ນ ຮມຸມຣໂຕ ນ ຮມຸມສມຸທິໂຕ
 ຮມຸມວິປຣິດາມວິຣາລນິໂຣຈາ ສຸໂຂ ກິດຸຂເວ ຕຕາກໂຕ ວິຫຣຕິ ។
 ອິທມໂວຈ ກລວາ ອິທໍ ວຕຸວານ ສຸລໂຕ ຍຕາປຣໍ ເອຕທໂວຈ ສຕຸດາ

[໒໓໗] ຮູປາ ສັກຸທາ ຄນຸຮາ ຣຣາ	ຜສຸສາ ຮມຸມາ ຈ ເຄວດາ
ອິຊຸຣາ ຄນຸຕາ ມນາປາ ຈ	ຍາວຕຕຸດິຕິ ວຸຈຸຈຕິ ។
ສເທວກສຸສ ໂດກສຸສ	ເຂເຕ ໂວ ສຸຂສມຸມຕາ
ຍຕຸດ ເຈ ເຕ ນິຣຸຊເນນຸຕິ	ຕໍ ເຕສໍ ທຸດຸຂສມຸມຕໍ ។
ສຸຂໍ ຈ ທິຊຸຣມຣິເຍກິ	ສັກຸດາຍສຸສ ນິໂຣຮນໍ
ປຈຸຈນິຄມິທໍ ໂຫຕິ	ສພຸພໂຕເຄນ ປສຸສຕໍ ។
ຍໍ ປຣ ສຸຂໂຕ ອາຸ	ຕທຣິຍາ ອາຸ ທຸດຸຂໂຕ
ຍໍ ປຣ ທຸດຸຂໂຕ ອາຸ	ຕທຣິຍາ ສຸຂໂຕ ວິທູ ។
ປສຸສ ຮມຸມໍ ທຸວິຮານໍ	ສມຸມຸພຸເທຕຸດ ອວິທຸທຸສຸ
ນິວຸຕານໍ ຕໂມ ໂຫຕິ	ອນຸຄາໂຣ ອປສຸສຕໍ ។
ສຕນຸຈ ວິວຸງ ໂຫຕິ	ອາໂຕໂກ ປສຸສຕາມິວ
ສນຸຕິເຄ ນ ວິຮານນຸຕິ	ມຄຸຄາ ຮມຸມສຸສ ອໂກວິທາ ។

ภวิสฺสตี ๑ เป ๑ ชิวหา น คุมฺหากํ ตํ ปชฺหต ๑ สํ โว
 ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ เป ๑ มโน น คุมฺหากํ ตํ
 ปชฺหต สํ โว ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ เสยฺยถาบี
 ภิกฺขเว ยํ อิมํมํ เขตฺตเน คิตฺตเกญฺจสาธาปถาํ ตํ ชโน ทเรยฺย
 วา ทเรยฺย วา ยถาปจฺจํ วา ทเรยฺย อมฺมํ น คุมฺหากํ
 เอวมสฺส อมฺมํ ชโน ทริตี วา ทริตี วา ยถาปจฺจํ วา
 ทโรตีติ ๑ โน เถตํ ภนฺเต ๑ ตํ ภิสฺสํ เหตุ ๑ น หิ โน เถตํ
 ภนฺเต อตฺตา วา อตฺตนิยํ วาติ ๑ เอวเมว โช ภิกฺขเว จกฺขุ
 น คุมฺหากํ ตํ ปชฺหต ตํ โว ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี
 ๑ เป ๑ ชิวหา น คุมฺหากํ ตํ ปชฺหต สํ โว ปหฺนํ
 หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ เป ๑ มโน น คุมฺหากํ ตํ ปชฺหต
 สํ โว ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตีติ ๑ ปณฺณมํ ๑

[๒๒๐] ยํ ภิกฺขเว น คุมฺหากํ ตํ ปชฺหต ตํ โว ปหฺนํ
 หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ ภิกฺขเว ภิกฺขเว น คุมฺหากํ ๑ รุปา
 ภิกฺขเว น คุมฺหากํ เต ปชฺหต เต โว ปหฺนํ หิตาย สฺขาย
 ภวิสฺสตี ๑ สทฺธา คนฺธา รสา โณฏฺจพฺพา รมฺมา น
 คุมฺหากํ เต ปชฺหต เต โว ปหฺนํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑
 เสยฺยถาบี ภิกฺขเว ยํ อิมํมํ เขตฺตเน คิตฺตเกญฺจสาธาปถาํ ๑ เป ๑
 เอวเมว โช ภิกฺขเว รุปา น คุมฺหากํ เต ปชฺหต เต โว ปหฺนํ
 หิตาย สฺขาย ภวิสฺสตี ๑ สทฺธา คนฺธา รสา โณฏฺจพฺพา

ธมฺมา น ตุมหากิ เต ปชฺเชถ เต โว ปทึนฺนา ทิตาย สุทฺธาย
ภวิสฺสํนฺตํ ๑ นนฺทํ ๑

[๒๕๑] จกฺขุ ภิกฺขเว อนิจุํ โยมี เหตุ โยมี ปจฺจโย
จกฺขุสฺส อปฺปาทาย โสมี อนิจุโ จ อนิจุสสมฺภุตํ ภิกฺขเว จกฺขุ
กฺโข นิจุํ ภวิสฺสํ ๑ เป ๑ ชิวหา อนิจุจฺา โยมี เหตุ โยมี
ปจฺจโย ชิวหา อปฺปาทาย โสมี อนิจุโ จ อนิจุสสมฺภุตา ภิกฺขเว
ชิวหา กฺโข นิจุจฺา ภวิสฺสํ ๑ เป ๑ มโน อนิจุโ จ โยมี ภิกฺขเว
เหตุ โยมี ปจฺจโย มนฺตํ อปฺปาทาย โสมี อนิจุโ จ อนิจุ-
สสมฺภุโต ภิกฺขเว มโน กฺโข นิจุโ จ ภวิสฺสํ ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว
สุทฺธา อริยสํวโก จกฺขุสฺสํมี นิตฺติณฺทํ ๑ เป ๑ ชิวหา ยมี นิตฺติณฺทํ
๑ เป ๑ มนฺตํมี นิตฺติณฺทํ นิตฺติณฺทํ วิรชฺชติ วิราลา วิมฺจุจติ ๑
วิมฺจุตฺตํมี วิมฺจุตฺตํมี ฌานํ โหติ ๑ ฌานา ชาติ อุตฺตํ พุทฺธ-
จริยํ กตํ ภรณํ นามํ อิตฺตตฺตยาติ ปชานาตํ ๑ สทฺธมํ ๑

[๒๕๒] จกฺขุ ภิกฺขเว ทฺถวํ โยมี เหตุ โยมี ปจฺจโย จกฺขุสฺส
อปฺปาทาย โสมี ทฺถวํ ทฺถวสสมฺภุตํ ภิกฺขเว จกฺขุ กฺโข สฺว
ภวิสฺสํ ๑ เป ๑ ชิวหา ทฺถวา โยมี เหตุ โยมี ปจฺจโย ชิวหา
อปฺปาทาย โสมี ทฺถวํ ทฺถวสสมฺภุตา ภิกฺขเว ชิวหา กฺโข สฺวา
ภวิสฺสํ ๑ เป ๑ มโน ทฺถวํ โยมี เหตุ โยมี ปจฺจโย มนฺตํ
อปฺปาทาย โสมี ทฺถวํ ทฺถวสสมฺภุโต ภิกฺขเว มโน กฺโข สฺว
ภวิสฺสํ ๑ เอวํ ปสฺสํ ๑ เป ๑ นามํ อิตฺตตฺตยาติ ปชานาตํ ๑

[๒๒๖] รูปา ภิกขเว อนตฺตา โยมี เหตุ โยมี ปจฺจโย รูปานํ
 อปฺปาทาย โสมี อนตฺตา อนตฺตสมฺภูตา ภิกขเว รูปา กุโต
 อตฺตา ภวิสฺสเนติ ฯ สทฺธา คณฺฐา รสา โสฏฺฐพฺพา ชมฺมา
 อนตฺตา โยมี เหตุ โยมี ปจฺจโย ชมฺมานํ อปฺปาทาย โสมี
 อนตฺตา อนตฺตสมฺภูตา ภิกขเว ชมฺมา กุโต อตฺตา ภวิสฺสเนติ ฯ
 เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตฺวา อริยสํวโก รูปํ นิพฺพิณฺทติ สทฺทํ
 คณฺเฐ รสํ โสฏฺฐพฺพะ ชมฺเม นิพฺพิณฺทติ นิพฺพิณฺท
 วิรชฺชติ วิราภา วิมฺบุจฺจติ ฯ วิมฺบุตฺตมํ วิมฺบุตฺตมิตฺติ ฌานํ โหติ ฯ
 ชีณา ชาติ วุตฺติ พุรฺพฺพจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถคฺคฺคายาติ
 ปชานาตฺติ ฯ ทถมํ ฯ

เทวทหวัตถุโค จตุตถโค ฯ

คตฺตํทุกฺทานํ

เทวทหโนปคฺคฺยห อคฺคฺยห เทว โหนฺติ มนสิณา
 เหตุณํ ตโย วุตฺตา เทว อชฺฌมคฺคฺพาหิราติ ฯ

นพปฎลนาครีโค ปณฺจโม

[๒๒๗] นวปฺรานุณิ ภิက္ขเว กมฺมานิ เทສิสฺສາມิ กມฺมนิโรจฺญ
 กມฺมนิโรจคามินิဉ္ဇ ปรတ္တိပທံ တံ နုဋ္ဌာဂ နာရုဂံ မနစိဂြိုတ
 ဝာဒိနုဋ္ဌာမိတိ ၁ ဂတမဏ္ဍ ภิက္ခဝေ ပုဉ္ဇာနကမ္ပံ ၁ ခုဒ္ဒံ ภิက္ခဝေ
 ပုဉ္ဇာနကမ္ပံ ဝဂ္ဂိနုဋ္ဌဘတံ ဝဂ္ဂိနုဋ္ဌဘေတိတံ ဝေဏိယံ ဣဒ္ဓိနုဋ္ဌာနံ ၁ ပေ ၁
 ဣဒ္ဓိနုဋ္ဌာ ပုဉ္ဇာနကမ္ပာ ဝဂ္ဂိနုဋ္ဌဘာ ဝဂ္ဂိနုဋ္ဌဘေတိဘာ ဝေဏိယာ ဣဒ္ဓိနုဋ္ဌာ
 ၁ ပေ ၁ မဏိ ပုဉ္ဇာနကမ္ပာ ဝဂ္ဂိနုဋ္ဌဘာ ဝဂ္ဂိနုဋ္ဌဘေတိဘာ ဝေဏိယာ
 ဣဒ္ဓိနုဋ္ဌာ ၁ ဝိတံ ဂုဇ္ဈတိ ภิက္ခဝေ ပုဉ္ဇာနကမ္ပံ ၁

[๒๒๘] กตมณฺเฑ ภิกฺขเว นวกมฺมํ ๑ ยํ โห ภิกฺขเว เอตริ
กมฺมํ กโรติ ทาเยน วาจา ย มนสา ๑ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว นวกมฺมํ ๑

[๒๒๘] กตโม จ ภิกฺขเว กมฺมณิโรโธ ฯ โย โห ภิกฺขเว
 ภายกมฺมํ วจฺกกมฺมํ มโนกมฺมสฺส นีโรธา วิมุตฺติํ สຸສຕິ ฯ อຍံ
 วຸຈຸຈຕິ ກັກຂເວ ກມຸນນີໂຣໂອ ເ

[๒๓๐] กตมา ๑ ภิกขเว กมฺมณีโรธคามินี ปฏิปทา ๑ อยเมว
 อริโย อฏฺฐังคิกโก มคฺโค ๑ เสยฺยถံ ๑ สมนฺนาทญฺหิ สมนฺนาตฺตกฺกโป
 สมนฺนาจฺจา สมนฺนากมฺมฺนุโต สมนฺนาชาชีโว สมนฺนาวายาโม สมนฺนา-
 สติ สมนฺนาสมาธิ ๑ อຍံ ဂုဏ်တိ ဂိက္ခဝေ ကမ္မဏိရောဓကဏိ ဟိ ပတ္တိပဏာ ၁

[๒๓๓] อิติ ๒ ภิกขเว เตสํ ๒ มชา ปุราณกมฺมํ เตสํ
 พกมฺมํ เตสํ ๒ กมฺมนิโรจํ เตสํ ๒ กมฺมนิโรจคามินํ ปฏิปทา ฯ

สุขํ วา ทุกขํ วา อทุกขมสุขํ วา ตมฺหิ อนตฺตาติ ปสฺสตี ๑
 อมฺ ไซ ธา ภิกฺขเว นิพฺพานสํปฺปายา ปฏิปทาติ ๑ จตุตฺถํ ๑

[๒๓๕] นิพฺพานสํปฺปายํ โว ภิกฺขเว ปฏิปทํ เทสิสฺสํมึ ทํ
 สฺสณาท ๑ เป ๑ กตมา จ ธา ภิกฺขเว นิพฺพานสํปฺปายา ปฏิปทา ๑
 คํ ก็ มนฺยถ ภิกฺขเว จกฺขุํ นิจุํ วา อนิจุํ วาติ ๑ อนิจุํ
 ภาเน ๑ ยํ ปหานิจุํ ทุกฺขํ วา คํ สุขํ วาติ ๑ ทุกฺขํ ภาเน ๑
 ยํ ปหานิจุํ ทุกฺขํ วิปริณามชมฺมํ กตฺถํ นุ ทํ สมนุสฺสํตี
 เอตํ มม เอโสหฺมสฺมึ เอโส เม อตฺตาติ ๑ โน เหน้
 ภาเน ๑ ฐา นิจุํ วา อนิจุํ วาติ ๑ อนิจุํ ภาเน ๑
 จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุสฺมฺมสฺโส ๑ เป ๑ ยมฺหิํ มโนสฺมฺมสฺสํปจฺจยา
 อปฺปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺหิ
 นิจุํ วา อนิจุํ วาติ ๑ อนิจุํ ภาเน ๑ ยํ ปหานิจุํ ทุกฺขํ
 วา คํ สุขํ วาติ ๑ ทุกฺขํ ภาเน ๑ ยํ ปหานิจุํ ทุกฺขํ วิปริ-
 ณามชมฺมํ กตฺถํ นุ ทํ สมนุสฺสํตี เอตํ มม เอโสหฺมสฺมึ
 เอโส เม อตฺตาติ ๑ โน เหน้ ภาเน ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว
 สุตฺวา อริยสํวโก จกฺขุสฺมฺมึ นิพฺพินฺทติ ฐาเปสฺมึ นิพฺพินฺทติ
 จกฺขุวิญฺญาณํ นิพฺพินฺทติ ๑ เป ๑ ยมฺหิํ มโนสฺมฺมสฺสํปจฺจยา
 อปฺปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺหิ
 นิพฺพินฺทติ นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ วิรากา วิมฺจุจติ ๑ เป ๑ นาปร
 อิตฺตคฺคตาชาติ ปชานาติ ๑ อมฺ ไซ ธา ภิกฺขเว นิพฺพานสํปฺปายา

โฆ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนนฺเตวาสโก อานาจริยโก ทุกฺขํ น ผาสฺส
 วิหริติ ฯ

[๒.๗] กถณฺจ ภิกฺขเว อนนฺเตวาสโก อานาจริยโก สฺขํ ผาสฺส
 วิหริติ ฯ อิทฺถ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา น อุปฺปชฺชนฺติ
 ปาปกา อกฺขตา ฆมฺมา สรรตํกปฺปา สญฺโฆชนียา ตฺยาสฺส น
 อนฺโต วสฺสํติ นาสฺส อนฺโต วสฺสํติ ปาปกา อกฺขตา ฆมฺมาติ
 ตสฺมา อนนฺเตวาสโกติ อจฺจุติ ฯ เนตํ สํมฺทาจฺรณฺติ ปาปกา
 อกฺขตา ฆมฺมาติ ตสฺมา อานาจริยโกติ อจฺจุติ ฯ เป ๑ ปุณฺ จปรํ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ชิวฺหาเย รสํ สํยิตฺวา น อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา
 อกฺขตา ฆมฺมา สรรตํกปฺปา สญฺโฆชนียา ตฺยาสฺส น อนฺโต
 วสฺสํติ นาสฺส อนฺโต วสฺสํติ ปาปกา อกฺขตา ฆมฺมาติ ตสฺมา
 อนนฺเตวาสโกติ อจฺจุติ ฯ เนตํ สํมฺทาจฺรณฺติ ปาปกา อกฺขตา
 ฆมฺมาติ ตสฺมา อานาจริยโกติ อจฺจุติ ฯ เป ๑ ปุณฺ จปรํ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุโน มนสา ฆมฺมํ วิญฺญาย น อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺขตา ฆมฺมา
 สรรตํกปฺปา สญฺโฆชนียา ตฺยาสฺส น อนฺโต วสฺสํติ นาสฺส
 อนฺโต วสฺสํติ ปาปกา อกฺขตา ฆมฺมาติ ตสฺมา อนนฺเตวาสโกติ
 อจฺจุติ ฯ เนตํ สํมฺทาจฺรณฺติ ปาปกา อกฺขตา ฆมฺมาติ ตสฺมา
 อานาจริยโกติ อจฺจุติ ฯ เอวํ โฆ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนนฺเตวาสโก
 อานาจริยโก สฺขํ ผาสฺส วิหริติ ฯ อนนฺเตวาสกนิทํ ภิกฺขเว พุทฺทมจฺริยํ

๑ ส. พ. สัพพวาระสุ เต น นํ ยิตฺติ ปาจา ทิสฺสํติ ฯ

[illegible]

[๒๓๘] อตฺถิ นุ ไห ภิกฺขเว ปริยาโย ยํ ปริยาโย อากมฺม
ภิกฺขุ อณฺณคฺคฺเรว สํทชฺชย อณฺณคฺคฺร รุจิยา อณฺณคฺคฺร อหุสฺสํสา
อณฺณคฺคฺร อาการปวิวิตกฺกา อณฺณคฺคฺร ทิฏฺฐินิหิตฺตนาภฺทฺทนิยา อณฺณํ
พฺยุยากเรยฺย จัณฺนา ชาติ วุสฺสํคํ พุทฺธมฺมจริยํ กตํ กรณํ ยํ นาวปริ
ยิตฺตคฺคฺคาชาติ ปชานาตํคิ ฯ ภควํมูจจา โน ภนฺเต ชมฺมา ภควํ
เนตฺติกา ภควํปฺปัสฺสริณา ฯ สํชาตุ วต ภนฺเต ภควนฺตํ เยว ปฺปฏิกาสฺส
เอตฺตสฺส ภาสิตฺตสฺส อตฺถโถ ภควโต สุตฺตวา ภิกฺขุ ชวเรสฺสํนํคํคิ ฯ
เตนหิ ภิกฺขเว สุตฺตนาถ สํชาตุ มนสิกโรถ ภาสิตฺตสํมํคิ ฯ เว
ภนฺเตคิ ไห เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสํสํสํ ฯ ภควา เอตทโวจ
อตฺถิ ภิกฺขเว ปริยาโย ยํ ปริยาโย อากมฺม ภิกฺขุ อณฺณคฺคฺเรว
สํทชฺชย อณฺณคฺคฺร รุจิยา อณฺณคฺคฺร อหุสฺสํสา อณฺณคฺคฺร อาการ-
ปวิวิตกฺกา อณฺณคฺคฺร ทิฏฺฐินิหิตฺตนาภฺทฺทนิยา อณฺณํ พฺยุยากเรยฺย
จัณฺนา ชาติ วุสฺสํคํ พุทฺธมฺมจริยํ กตํ กรณํ ยํ นาวปริ ยิตฺตคฺคฺคาชาติ
ปชานาตํคิ ฯ

[๕๔๐] กคโม จ ภิกฺขเว ปริชาโย ชํ ปริชายํ อากมฺม
 ภิกฺข อญฺเญตฺตฺเรว สํหฺราษ ๑ เป ๑ อญฺเญตฺตฺร ทิฏฺฐินิหฺมฺมานกฺขณํติยา

อนันต์ พุทธาโรติ ชันนา ชาติ วุสสั พุทธมจริย กต กรณีย
 นาวี อิตถุตตยาติ ปธานาคี ๑ ยิธ ภิกขเว ภิกขุ จกขนา รูป
 ทิสฺวา สมนฺตฺวา อชฺฌตฺวา รากโธสโมหิ อตฺถิ เม อชฺฌตฺวา
 รากโธสโมหิ ปธานาคี อสนฺตฺวา อชฺฌตฺวา รากโธสโมหิ
 นตฺถิ เม อชฺฌตฺวา รากโธสโมหิ ปธานาคี ๑ ยนฺตฺวา ภิกขเว
 ภิกขุ จกขนา รูป ทิสฺวา สมนฺตฺวา อชฺฌตฺวา รากโธสโมหิ
 อตฺถิ เม อชฺฌตฺวา รากโธสโมหิ ปธานาคี อสนฺตฺวา
 อชฺฌตฺวา รากโธสโมหิ นตฺถิ เม อชฺฌตฺวา รากโธสโมหิ
 ปธานาคี ๑ อปี นุ โหเม ภิกขเว ทมมา สกฺขาย วา เวทิตพฺพา
 รุจฺจยา วา เวทิตพฺพา อนุสฺสเวน วา เวทิตพฺพา อาการปริวิตกฺกเณ
 วา เวทิตพฺพา ทิฏฺฐินันฺธุมาณกฺขนฺตียา วา เวทิตพฺพาติ ๑ โน เหน้
 ภาณเต ๑ นนฺเม ภิกขเว ทมมา ปณฺณาย ทิสฺวา เวทิตพฺพาติ ๑ เอว
 ภาณเต ๑ อชฺฌตฺวา ๒ ภิกขเว ปริยาโย ยํ ปริยาโย อากมฺม
 ภิกขุ อนนฺตฺวา สกฺขาย อนนฺตฺวา รุจฺจยา อนนฺตฺวา อนุสฺสวา
 อนนฺตฺวา อาการปริวิตกฺกา อนนฺตฺวา ทิฏฺฐินันฺธุมาณกฺขนฺตียา อนนฺตฺวา
 พุทธาโรติ ชันนา ชาติ วุสสั พุทธมจริย กต กรณีย นาวี
 อิตถุตตยาติ ปธานาคี ๑ เป ๑

[๒๔๓] ปุณ จปร ภิกขเว ภิกขุ ชิวหา รัง สยิสฺวา สมนฺต
 วา อชฺฌตฺวา ๑ เป ๑ รากโธสโมหิ ปธานาคี อสนฺตฺวา
 อชฺฌตฺวา รากโธสโมหิ นตฺถิ เม อชฺฌตฺวา รากโธสโมหิ

ปชานาติ ๑ ยนฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชิวฺหาเย รํ สํยิตฺวา สฺนฺตํ วา
 อชฺฌมฺมํ รากโทสโมหํ อคฺคิ เม อชฺฌมฺมํ รากโทสโมโหติ
 ปชานาติ อสฺนฺตํ วา อชฺฌมฺมํ รากโทสโมหํ นคฺคิ เม อชฺฌมฺมํ
 รากโทสโมโหติ ปชานาติ ๑ อปฺปี นุ โขเม ภิกฺขเว ชมฺมา สํกฺขาย
 วา เวทิตฺตพฺพา รุจฺจยา วา เวทิตฺตพฺพา อนุสฺสวเณ วา เวทิตฺตพฺพา
 อาการปวิวิตฺตกฺกเณ วา เวทิตฺตพฺพา ทิฏฺฐินิหิตฺตนาถฺจนฺตียา วา เวทิต
 ตพฺพาติ ๑ โน เหนฺตํ ภนฺเต ๑ นนฺเม ภิกฺขเว ชมฺมา ปณฺณาย ทิสฺวา
 เวทิตฺตพฺพาติ ๑ เอวํ ภนฺเต ๑ อยมฺมํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปรียาย
 ยํ ปรียายํ อากมฺม ภิกฺขุ อณฺณมฺมํเรว สํกฺขาย อณฺณมฺมํ รุจฺจยา
 อณฺณมฺมํ อนุสฺสวํ อณฺณมฺมํ อาการปวิวิตฺตกฺกา อณฺณมฺมํ ทิฏฺฐินิ
 หิตฺตนาถฺจนฺตียา อณฺณมฺมํ พฺยาการโหติ ชีนา ชาทิ วุสฺสิตํ พฺรหฺมจวิ
 กตํ กรณฺมํ นาวปรํ อิตฺตตฺตตฺตาชาติ ปชานาติ ๑ เป ๑

[๒๔๒] ปุณ จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มนฺสา ชมฺมํ วิญฺญาย สฺนฺตํ
 วา อชฺฌมฺมํ รากโทสโมหํ อคฺคิ เม อชฺฌมฺมํ รากโทสโมโหติ
 ปชานาติ อสฺนฺตํ วา อชฺฌมฺมํ รากโทสโมหํ นคฺคิ เม อชฺฌมฺมํ
 รากโทสโมโหติ ปชานาติ ๑ ยนฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มนฺสา ชมฺมํ
 วิญฺญาย สฺนฺตํ วา อชฺฌมฺมํ รากโทสโมหํ อคฺคิ เม อชฺฌมฺมํ
 รากโทสโมโหติ ปชานาติ อสฺนฺตํ วา อชฺฌมฺมํ รากโทสโมหํ
 นคฺคิ เม อชฺฌมฺมํ รากโทสโมโหติ ปชานาติ ๑ อปฺปี นุ โขเม
 ภิกฺขเว ชมฺมา สํกฺขาย วา เวทิตฺตพฺพา รุจฺจยา วา เวทิตฺตพฺพา

อนุสัสเสน วา เวทิตพฺพา อาการปริวิตกฺกณ วา เวทิตพฺพา
 ทิฏฺฐินิฐฎานกฺขนุคฺคิยา วา เวทิตพฺพาติ ฯ โน แหคฺ ภานเต ฯ
 นนฺเม ภิกฺขเว ชมฺมา ปณฺณาย ทิสฺวา เวทิตพฺพาติ ฯ เอวํ
 ภานเต ฯ อยมํ โส ภิกฺขเว ปริชาโย ยํ ปริชายํ ยาคมน
 ภิกฺขุ อณฺเวยสฺสเร สทฺธาย อณฺเวยสฺส รุจฺยา อณฺเวยสฺส อนุสัสฺสา
 อณฺเวยสฺส อาการปริวิตกฺกา อณฺเวยสฺส ทิฏฺฐินิฐฎานกฺขนุคฺคิยา อณฺเวย
 พฺยาโรติ ธีณฺหา ชาติ ภูสิคํ พุรฺหมจฺริยํ กตํ ทรณํ นปรี
 อิตฺถคฺคตฺตาติ ปชานาคฺคิ ฯ อญฺจมํ ฯ

[๒๔๓] อถ โส อณฺเวยสฺสโร ภิกฺขุ เยน ภควา เตนฺปสงฺกมิ
 ฯ เป ฯ เอกมฺนคํ นิสฺสินโน โส ใส ภิกฺขุ ภควนฺคํ เอตทฺทวโจ
 อิทฺทริยสงฺมปฺปโน อิทฺทริยสงฺมปฺปโนติ ภานเต ภูจฺจติ กิตฺตาวตฺตา
 นุ โส ภานเต อิทฺทริยสงฺมปฺปโน โหคฺคิ ฯ จกฺขุทฺทริเย เจ ภิกฺขุ
 อุกฺขพฺพยานุสฺสํ วิหรนฺโต จกฺขุทฺทริเย นิพฺพิทฺทติ ฯ เป ฯ ชิวฺทฺทริเย
 เจ ภิกฺขุ อุกฺขพฺพยานุสฺสํ วิหรนฺโต ชิวฺทฺทริเย นิพฺพิทฺทติ ฯ เป ฯ
 มนฺทริเย เจ ภิกฺขุ อุกฺขพฺพยานุสฺสํ วิหรนฺโต มนฺทริเย นิพฺพิทฺทติ
 นิพฺพิทฺทํ วิรชฺชติ ฯ เป ฯ วิมฺมุตฺตมิตฺติ ฅานํ โหติ ฯ ธีณฺหา ชาติ
 ภูสิคํ พุรฺหมจฺริยํ กตํ ทรณํ นปรี อิตฺถคฺคตฺตาติ ปชานาคฺคิ ฯ
 เอตฺตาวตฺตา โส ภิกฺขุ อิทฺทริยสงฺมปฺปโน โหคฺคิ ฯ นจฺมํ ฯ

[๒๔๔] อถ โส อณฺเวยสฺสโร ภิกฺขุ เยน ภควา เตนฺปสงฺกมิ
 ฯ เป ฯ เอกมฺนคํ นิสฺสินโน โส ใส ภิกฺขุ ภควนฺคํ เอตทฺทวโจ

ชมฺมกถิโก ชมฺมกถิโกติ ภาเต อจฺจุติ กิตฺตาวตฺตา นุ ไช ภาเต
 ชมฺมกถิโก โหติเต ๑ จกฺขุสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิพฺพิทาย วิราคาย
 นิโรธาย ชมฺมํ เทเสติ ชมฺมกถิโก ภิกฺขุติ อถํ วจนาย ๑
 จกฺขุสฺส เจ ภิกฺขุ นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ
 ชมฺมานุชมนฺปฏิปนฺโน ภิกฺขุติ อถํ วจนาย ๑ จกฺขุสฺส เจ ภิกฺขุ
 นิพฺพิทา วิราคา นิโรธา อนุปาทา วิมุตฺโต โหติ ทิฏฺฐชมน-
 นิพฺพานปฺตฺโต ภิกฺขุติ อถํ วจนาย ๑ เป ๑ อธิวหาย เจ ภิกฺขุ
 นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ชมฺมํ เทเสติ ชมฺมกถิโก ภิกฺขุติ
 อถํ วจนาย ๑ เป ๑ มนฺตฺส เจ ภิกฺขุ นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย
 ชมฺมํ เทเสติ ชมฺมกถิโก ภิกฺขุติ อถํ วจนาย ๑ มนฺตฺส เจ ภิกฺขุ
 นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ ชมฺมานุชมนฺปฏิ-
 ปนฺโน ภิกฺขุติ อถํ วจนาย ๑ มนฺตฺส เจ ภิกฺขุ นิพฺพิทา วิราคา
 นิโรธา อนุปาทา วิมุตฺโต โหติ ทิฏฺฐชมนฺนิพฺพานปฺตฺโต ภิกฺขุติ
 อถํ วจนายาติ ๑ ทสฺม ๑

นวปฺราณวฺกุโ ค ปณฺจโม ๑

ตสฺสํทฺธานํ

กมฺมํ จตฺตาริ สํปฺปายา อเนกเตวาสกัณฺณคฺคิยา

อศฺติ นุ ไช ปริชาโย อธิทฺธิยกถิเกณ วาติ ๑

๑. อ. เอว. ฆ. กถิเกณ เตทสฺสาคิ ๑

๑๗๘ สุตตุนตบิฏเฐ สัมมุตตนิกายสุม สฬายคคณวคโค [๒๔๔

คคิยปณณาสเก วคคสุมุตทานัน

โยคคกเขมิ จ โถโก จ คคหปติ เทวคคเหน จ

นคคปุราณน ปณณวสั คคคิยั เทน วคคจคคคิ ๗

นันทิกุชยวคฺโค ปจโม

[๒๔๕] อนิจฺจํ เยว ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุ อนิจฺจนฺติ ปสฺสตี
 สํสฺสํ โหติ สํมมาทิฏฺฐิํ สํมมา ปสฺสํ นิพฺพิเนหติ นนฺทิกุชยา
 รากฺกชโย รากฺกชยา นนฺทิกุชโย นนฺทิรากฺกชยา จิตฺตํ สํวิมฺบุตฺตนฺติ
 อจฺจุตฺติ ๑ เป ๑ อนิจฺจํ เยว ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชิวฺหํ อนิจฺจนฺติ ปสฺสตี
 สํสฺสํ โหติ สํมมาทิฏฺฐิํ สํมมา ปสฺสํ นิพฺพิเนหติ นนฺทิกุชยา
 รากฺกชโย ๑ เป ๑ จิตฺตํ สํวิมฺบุตฺตนฺติ อจฺจุตฺติ ๑ เป ๑ อนิจฺจํ เยว
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ มนํ อนิจฺจนฺติ ปสฺสตี สํสฺสํ โหติ สํมมาทิฏฺฐิํ
 สํมมา ปสฺสํ นิพฺพิเนหติ นนฺทิกุชยา รากฺกชโย รากฺกชยา นนฺทิกุชโย
 นนฺทิรากฺกชยา จิตฺตํ สํวิมฺบุตฺตนฺติ อจฺจุตฺติ ๑ ปจฺมํ ๑

[๒๔๖] อนิจฺเจ เยว ภิกฺขเว ภิกฺขุ รูปํ อนิจฺจาติ ปสฺสตี
 สํสฺสํ โหติ สํมมาทิฏฺฐิํ สํมมา ปสฺสํ นิพฺพิเนหติ นนฺทิกุชยา
 รากฺกชโย รากฺกชยา นนฺทิกุชโย นนฺทิรากฺกชยา จิตฺตํ สํวิมฺบุตฺตนฺติ
 อจฺจุตฺติ ๑ อนิจฺเจ เยว ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํทฺเท คนฺเฑ รเส
 โผฏฺฐพฺพะ ชมฺเม อนิจฺจาติ ปสฺสตี สํสฺสํ โหติ สํมมา-
 ทิฏฺฐิํ สํมมา ปสฺสํ นิพฺพิเนหติ นนฺทิกุชยา รากฺกชโย รากฺกชยา
 นนฺทิกุชโย นนฺทิรากฺกชยา จิตฺตํ สํวิมฺบุตฺตนฺติ อจฺจุตฺติ ๑ ทฺติยํ ๑

[๒๔๗] จกฺขุ ภิกฺขเว โยนิโส มนสิโกโรจ จกฺขุอนิจฺจตณฺจ

นนทิภวชวโค นนทิวรภวชวโค จิตฺตํ สุมิตฺตํ นนทิ ภวชวโค ๑ จิตฺตํ ๑

[๒๔๙] เอกํ สมนํ ภควา วาสนาเห วิหริติ ชวภวชวโค ๑ ตตฺร
 ไช ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ๑ เป ๑ สมนํ ภิกฺขเว ภาเวถ ๑
 สมนํ สมนํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ยถาภูตํ โยเกน ๑ กิณฺจ ยถาภูตํ
 โยเกน ๑ จกฺขุ อนิรุจํติ ยถาภูตํ โยเกน ๑ รูปา อนิรุจํติ
 ยถาภูตํ โยเกน ๑ จกฺขุวิณฺณํ อนิรุจํติ ยถาภูตํ โยเกน ๑
 จกฺขุสมนํ สมนํ อนิรุจํติ ยถาภูตํ โยเกน ๑ ยมนํ จกฺขุสมนํ
 ปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สมนํ วา จกฺขุ วา อตฺตมํ สมนํ วา
 ตมนํ อนิรุจํติ ยถาภูตํ โยเกน ๑ เป ๑ มโน อนิรุจํติ ยถาภูตํ
 โยเกน ๑ ชมนํ อนิรุจํติ ยถาภูตํ โยเกน ๑ เป ๑ ยมนํ
 มโนสมนํ ปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สมนํ วา จกฺขุ วา อตฺตม-
 สมนํ วา ตมนํ อนิรุจํติ ยถาภูตํ โยเกน ๑ สมนํ ภิกฺขเว
 ภาเวถ ๑ สมนํ สมนํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ยถาภูตํ โยเกน ๑
 ปณฺจมนํ ๑

[๒๕๐] เอกํ สมนํ ภควา วาสนาเห วิหริติ ชวภวชวโค ๑ ตตฺร
 ไช ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ๑ เป ๑ ปณฺจสํสํ ไช ภิกฺขเว
 โยคมาปชฺช ๑ ปณฺจสํสํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ยถาภูตํ โยเกน ๑
 กิณฺจ ภิกฺขเว ยถาภูตํ โยเกน ๑ จกฺขุ อนิรุจํติ ยถาภูตํ
 โยเกน ๑ รูปา อนิรุจํติ ยถาภูตํ โยเกน ๑ จกฺขุวิณฺณํ
 ๑ กตฺตํ โปตฺตํ โยเกน ๑ วา ปจฺจยํติ วา ปาโง ทิสฺสํติ ๑

๓๘๔ สุตฺตคหฬนทีฏเฐ สัมมุตฺตนิคายສຸສ ສພາຍຕນວຸໂຄ [໒໕໓]

ປາຫຕພຸໂພ ។ ມໂນວິນຸຼຸຼຸຼຸຼຸຼຸຼຸ ທຸຖຸຸຸ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។
ມໂນສັມຜສຸໂສ ທຸຖຸໄວ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ຍມນີທັ ມໂນ-
ສັມຜສຸສປຈຸຈຍາ ອຸປປຸຸຸຸຸຸ ເວທຍິຕັ ສຸຸຸ ວາ ທຸຖຸຸ ວາ ອທຸຖຸຸຸຸຸຸ
ວາ ຕມນີ ທຸຖຸຸ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ບໍ ໄວ ໂກຼຸຸຸຸຸ
ທຸຖຸຸ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພຕິ ។ ອງຸຸຸຸ ។

[໒໕໓] ເອກມນຕັ ។ ເປ ។ ວິເຣຍຍນຕິ ។ ໂຍ ໄວ ໂກຼຸຸຸຸຸ
ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ໂກ ຈ ໂກຼຸຸຸຸຸ ອນຕຸຕາ ។
ຈຸຸຸ ໄວ ໂກຼຸຸຸຸຸ ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ຮຸປາ
ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ຈຸຸຸວິນຸຼຸຼຸຼຸ ອນຕຸຕາ
ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ຈຸຸຸສັມຜສຸໂສ ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ
ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ຍມນີທັ ຈຸຸຸສັມຜສຸສປຈຸຈຍາ ອຸປປຸຸຸຸຸ
ເວທຍິຕັ ສຸຸຸ ວາ ທຸຖຸຸ ວາ ອທຸຖຸຸຸຸຸ ວາ ຕມນີ ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ
ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ເປ ។ ສິວຸຸ ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ
ປາຫຕພຸໂພ ។ ເປ ។ ມໂນ ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។
ອມມາ ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ມໂນວິນຸຼຸຼຸຼຸ
ມໂນສັມຜສຸໂສ ຍມນີທັ ມໂນສັມຜສຸສປຈຸຈຍາ ອຸປປຸຸຸຸຸ
ເວທຍິຕັ ສຸຸຸ ວາ ທຸຖຸຸ ວາ ອທຸຖຸຸຸຸຸ ວາ ຕມນີ ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ
ຄນຸໂທ ປາຫຕພຸໂພ ។ ໂຍ ໄວ ໂກຼຸຸຸຸຸ ອນຕຸຕາ ຕຕຸຸ ຕ ຄນຸໂທ
ປາຫຕພຸໂພຕິ ។ ນວນັ ។

[໒໕໔] ອດ ໄວ ອນຸຸຕໂຣ ກິຸຸຸ ເຢນ ກຄວາ ຕະນຸປສຸກມີ

ธมฺมจีเปยฺยาโต ทฺตฺติโย

[๒๕๗] ยํ ภิกฺขเว อนิจุจํ ตฺตฺร โว ฉนฺโต ปหาตพฺพุโ ๑
กิตฺตํ ภิกฺขเว อนิจุจํ ๑ จกฺขํ ภิกฺขเว อนิจุจํ ตฺตฺร โว ฉนฺโต
ปหาตพฺพุโ ๑ เป ๑ ชิวฺหา อนิจุจา ตฺตฺร โว ฉนฺโต ปหาตพฺพุโ ๑
๑ เป ๑ มโน อนิจุโจ ตฺตฺร โว ฉนฺโต ปหาตพฺพุโ ๑ ยํ ภิกฺขเว
อนิจุจํ ตฺตฺร โว ฉนฺโต ปหาตพฺพุโติ ๑ ยํ ภิกฺขเว อนิจุจํ
ตฺตฺร โว ราโค ปหาตพฺพุโ ๑ กิตฺตํ ภิกฺขเว อนิจุจํ ๑ จกฺขํ
ภิกฺขเว อนิจุจํ ตฺตฺร โว ราโค ปหาตพฺพุโ ๑ เป ๑ ชิวฺหา
อนิจุจา ตฺตฺร โว ราโค ปหาตพฺพุโ ๑ เป ๑ มโน อนิจุโจ
ตฺตฺร โว ราโค ปหาตพฺพุโ ๑ ยํ ภิกฺขเว อนิจุจํ ตฺตฺร โว ราโค
ปหาตพฺพุโติ ๑ ยํ ภิกฺขเว อนิจุจํ ตฺตฺร โว ฉนฺตฺราโค ปหา-
ตพฺพุโ ๑ กิตฺตํ ภิกฺขเว อนิจุจํ ๑ จกฺขํ ภิกฺขเว อนิจุจํ ตฺตฺร โว
ฉนฺตฺราโค ปหาตพฺพุโ ๑ เป ๑ ชิวฺหา อนิจุจา ตฺตฺร โว ฉนฺตฺราโค
ปหาตพฺพุโ ๑ เป ๑ มโน อนิจุโจ ตฺตฺร โว ฉนฺตฺราโค ปหา-
ตพฺพุโ ๑ ยํ ภิกฺขเว อนิจุจํ ตฺตฺร โว ฉนฺตฺราโค ปหาตพฺพุโติ ๑

[๒๕๘] ยํ ภิกฺขเว ทฺกฺขํ ตฺตฺร โว ฉนฺโต ปหาตพฺพุโ ๑
ราโค ปหาตพฺพุโ ๑ ฉนฺตฺราโค ปหาตพฺพุโ ๑ กิตฺตํ ภิกฺขเว
ทฺกฺขํ ๑ จกฺขํ ภิกฺขเว ทฺกฺขํ ตฺตฺร โว ฉนฺโต ปหาตพฺพุโ ๑
ราโค ปหาตพฺพุโ ๑ ฉนฺตฺราโค ปหาตพฺพุโ ๑ เป ๑ ชิวฺหา

๓๗๘ สุตตนิบาตปิฎก สุตตนิบาตปิฎก สหายนวาคโค [๒๕๘]

ทุกขชา ๑ เป ๑ มโน ทุกฺโข ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑
ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค ปหาตพฺโพ ๑ ยํ ภิกฺขเว ทุกฺขํ
ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑ ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค
ปหาตพฺโพติ ๑

[๒๕๙] โย ภิกฺขเว อนตฺตา ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑
ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค ปหาตพฺโพ ๑ โก จ ภิกฺขเว
อนตฺตา ๑ จกฺขํ ภิกฺขเว อนตฺตา ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑
ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค ปหาตพฺโพ ๑ เป ๑ ฆานํ อนตฺตา
ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑ ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค
ปหาตพฺโพ ๑ ชิวหา อนตฺตา ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑
ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค ปหาตพฺโพ ๑ เป ๑ มโน อนตฺตา
ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑ ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค
ปหาตพฺโพ ๑ โย ภิกฺขเว อนตฺตา ตฺว ว ฌนฺโต ปหา-
ตพฺโพ ๑ ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค ปหาตพฺโพติ ๑

[๒๖๐] ยํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑
ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค ปหาตพฺโพ ๑ กิณฺจ ภิกฺขเว
อนิจฺจํ ๑ รุปา ภิกฺขเว อนิจฺจา ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑
ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค ปหาตพฺโพ ๑ สกฺขา อนิจฺจา
ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑ ราโค ปหาตพฺโพ ๑ ฌนฺตราโค
ปหาตพฺโพ ๑ คณฺหา อนิจฺจา ตฺว ว ฌนฺโต ปหาตพฺโพ ๑

ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬ ๑ รสา อนิจฺจา
 ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑ ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค
 ปหาตพุโฬ ๑ โฉฏฺฐพฺพา อนิจฺจา ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑
 ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬ ๑ ชมฺมา อนิจฺจา
 ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑ ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค
 ปหาตพุโฬ ๑ ยํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑
 ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬติ ๑

[๒๖๑] ยํ ภิกฺขเว ทฺถจฺฉํ ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑
 ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬ ๑ กิณฺณํ ภิกฺขเว
 ทฺถจฺฉํ ๑ รุปา ภิกฺขเว ทฺถจฺฉํ ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑ ราโค
 ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬ ๑ สกฺกา ฉนฺธา รสา
 โฉฏฺฐพฺพา ชมฺมา ทฺถจฺฉํ ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑ ราโค
 ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬ ๑ ยํ ภิกฺขเว ทฺถจฺฉํ ตฺตฺร โว
 ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑ ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬติ ๑

[๒๖๒] โย ภิกฺขเว อนคฺคตา ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑
 ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬ ๑ โก จ ภิกฺขเว
 อนคฺคตา ๑ รุปา ภิกฺขเว อนคฺคตา ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑
 ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬ ๑ สกฺกา ฉนฺธา
 รสา โฉฏฺฐพฺพา ชมฺมา อนคฺคตา ตฺตฺร โว ฉนฺโท ปหาตพุโฬ ๑
 ราโค ปหาตพุโฬ ๑ ฉนฺทราโค ปหาตพุโฬ ๑ โย ภิกฺขเว

อนตฺตา ตตฺร โว จฺนฺโต ปหาคพฺโพิ ๑ ราโค ปหาคพฺโพิ ๑
จฺนฺตราคो ปหาคพฺโพิติ ๑

[๒๖๓] จกขุ ภิกขเว อนิจุจํ อตฺตํ ฯ เป ฯ ชิวหา อนิจุจา
 อตฺตา ฯ เป ฯ มโน อนิจุโจ อตฺโต ฯ เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตวา
 อริยสํวโก จกขุสฺสํ นิพฺพิเนตติ ฯ เป ฯ ชิวหายมํ นิพฺพิเนตติ
 ฯ เป ฯ มนสฺสํ นิพฺพิเนตติ นิพฺพิเนทํ วิรชชติ วิราภา วิมุจฺจติ ฯ
 วิมุตฺตสฺสํ วิมุตฺตมิตฺติ ฌาณํ โหติ ฯ ธีณา ฐาติ วุสฺสิตํ พุทฺทมจฺจิมํ
 กตํ ภรณํ นวปรี อิตถคตยาติ ปชานาตฺติ ฯ

[๒๖๔] จกฺขั ภิภฺชเว อนิจฺจํ อนาคคํ ฯ เป ฯ ชิวหา อนิจฺจา
อนาคตา ฯ เป ฯ มโน อนิจฺโจ อนาคโต ฯ เอวํ ปฐํ ๑ เป ฯ
นาปรี อิตถตตยาติ ปชานาคคํ ๑

[๒๒๕] จกขุ ภิกขเว อนิจจัง ปจฺจุปปนํ ฯ เป ฯ ชิดหา
อนิจจา ปจฺจุปปนหา ฯ เป ฯ มโน อนิจฺโจ ปจฺจุปปนโน ฯ
เอวํ ปสฺสํ ฯ เป ฯ ทาปฺร อิตฺตตฺตาयाติ ปชานาคฺคิ ฯ

[๒๖๖] จกฺขั ภิက္ขเว ทกฺขั อคฺคํ อเนกคํ ปจฺจุปปนฺนํ ๑ เป ๑
 จิรฺวหา ทกฺขชา อคฺคตา อเนกตา ปจฺจุปปนฺนา ๑ เป ๑ มโน ทกฺโข
 อคฺคโต อเนกโต ปจฺจุปปนฺโน ๑ เหวํ ปสฺสํ ภิက္ขเว ๑ เป ๑ นาวปํ
 อิตถตถายาติ ปชานา คคิ ๑

[๕๖๗] จกฺขั ภัทฺชเว อนคฺตา อคฺคํ อนาคคํ ปจฺจุปปนฺนํ
 ๑เป ๑ ชิวหา อนคฺตา ๑เป ๑ มโน อนคฺตา อคฺคโต อนาคโต

១៩២ ឥតុត្តនបិដកេ ឥម្មតុត្តនិកាយសុត្តន្ត សុវាយតន្តរក្កិកោ [២៧២

នេត្តិអម្ពសុត្តិ អ នេត្តិ ឧត្តតាគិ ខេវមេតំ យតាភូតំ សំមុប្បបណ្ណោយ
ភធិវុត្តិ ។ ខេវំ ឋន្តុតំ ។ ឃេ ។ ឃាបរិ ឱត្តុត្តតាមាគិ ឋន្តាណាគីតិ ។

[២៧២] ឡុត្តំ ភិក្ខុវេ ឧទិវុត្តំ ឧណាគំ ។ យតិវុត្តំ គំ កុត្តិ
បំ កុត្តិ គត្តនគុតា យត្តនគុតា គំ កេតំ មម នេត្តិអម្ពសុត្តិ អ
នេត្តិ ឧត្តតាគិ ខេវមេតំ យតាភូតំ សំមុប្បបណ្ណោយ ភធិវុត្តិ ។ ឃេ ។
ឱវុត្តា ឧទិវុត្តា ឧណាគា យតិវុត្តំ គំ កុត្តិ បំ កុត្តិ គត្តនគុតា
យត្តនគុតា គំ កេតំ មម នេត្តិអម្ពសុត្តិ អ នេត្តិ ឧត្តតាគិ ខេវមេតំ
យតាភូតំ សំមុប្បបណ្ណោយ ភធិវុត្តិ ។ ឃេ ។ មនិ ឧទិវុត្តំ ឧណាគិ ។
យតិវុត្តំ គំ កុត្តិ បំ កុត្តិ គត្តនគុតា យត្តនគុតា គំ កេតំ មម
នេត្តិអម្ពសុត្តិ អ នេត្តិ ឧត្តតាគិ ខេវមេតំ យតាភូតំ សំមុប្បបណ្ណោយ
ភធិវុត្តិ ។ ឃេ ។ ខេវំ ឋន្តុតំ ភិក្ខុវេ ។ ឃេ ។ ឃាបរិ ឱត្តុត្តតាមាគិ
ឋន្តាណាគីតិ ។

[២៧៣] ឡុត្តំ ភិក្ខុវេ ឧទិវុត្តំ ឋន្តុតំ ឋន្តុតំ ។ យតិវុត្តំ គំ កុត្តិ
បំ កុត្តិ គត្តនគុតា យត្តនគុតា គំ កេតំ មម នេត្តិអម្ពសុត្តិ អ នេត្តិ
ឧត្តតាគិ ខេវមេតំ យតាភូតំ សំមុប្បបណ្ណោយ ភធិវុត្តិ ។ ឃេ ។
ឱវុត្តា ឧទិវុត្តា ឋន្តុតំ ឋន្តុតំ ។ យតិវុត្តំ គំ កុត្តិ បំ កុត្តិ
គត្តនគុតា យត្តនគុតា គំ កេតំ មម នេត្តិអម្ពសុត្តិ អ នេត្តិ ឧត្តតាគិ
ខេវមេតំ យតាភូតំ សំមុប្បបណ្ណោយ ភធិវុត្តិ ។ ឃេ ។ ខេវំ ឋន្តុតំ
។ ឃេ ។ ឃាបរិ ឱត្តុត្តតាមាគិ ឋន្តាណាគីតិ ។

[២៧៤] ឡុត្តំ ភិក្ខុវេ កុត្តិ ឧត្តិ ឧណាគំ ឋន្តុតំ ។

ยํ ทุกฺขํ ตทณฺตฺตา ยทณฺตฺตา ตํ เนตํ มม เณโธหฺมสฺมิ น
 เมโส อตฺตาติ เหวเมตํ ยถากฺขํ สํมมปฺปณฺณาย ทญฺจฺหุ ๑ เป ๑
 ชิวหา ทุกฺขา ๑ เป ๑ มโน ทุกฺโข อคฺโข อนาคโต ปจฺจุปฺปนฺโน ๑
 ยํ ทุกฺขํ ตทณฺตฺตา ยทณฺตฺตา ตํ เนตํ มม เณโธหฺมสฺมิ น เมโส
 อตฺตาติ เหวเมตํ ยถากฺขํ สํมมปฺปณฺณาย ทญฺจฺหุ ๑ เหว
 ปสฺสํ ๑ เป ๑ นาวปรํ อิตฺตคฺคตฺตาชาติ ปชานาตฺติ ๑

[๒๖๕] จกฺขํ ภิกฺขเว อนตฺตา อคฺคํ อนาคตํ ปจฺจุปฺปนฺนํ ๑
 ยทณฺตฺตา ตํ เนตํ มม เณโธหฺมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ เหวเมตํ
 ยถากฺขํ สํมมปฺปณฺณาย ทญฺจฺหุ ๑ เป ๑ ชิวหา อนตฺตา ๑ เป ๑
 มโน อนตฺตา อคฺโข อนาคโต ปจฺจุปฺปนฺโน ๑ ยทณฺตฺตา ตํ
 เนตํ มม เณโธหฺมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ เหวเมตํ ยถากฺขํ
 สํมมปฺปณฺณาย ทญฺจฺหุ ๑ เหว ปสฺสํ ๑ เป ๑ นาวปรํ อิตฺตคฺคตฺตาชาติ
 ปชานาตฺติ ๑

[๒๖๖] รูปา ภิกฺขเว อนิจฺจา อคฺคา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ๑
 ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ ยํ ทุกฺขํ ตทณฺตฺตา ยทณฺตฺตา ตํ เนตํ มม
 เณโธหฺมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ เหวเมตํ ยถากฺขํ สํมมปฺปณฺณาย
 ทญฺจฺหุ ๑ สทฺธา คณฺธา วสา โณฏฺจฺหุพา ชมฺมา อนิจฺจา
 อคฺคา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ๑ ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ ยํ ทุกฺขํ
 ตทณฺตฺตา ยทณฺตฺตา ตํ เนตํ มม เณโธหฺมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ
 เหวเมตํ ยถากฺขํ สํมมปฺปณฺณาย ทญฺจฺหุ ๑ เหว ปสฺสํ ๑ เป ๑

นฬปร อิตถคคตยาติ ปชานาคคิ ฯ

[๒๖๖] รุปา ภิกขเว ทุคชา อคคตา อนาคตา ปจจุปปนุหา ฯ
 ยัม ทุคชัม ตทณคคตา ยทณคคตา คัม เนคัม มม เนโสหมสุมิ น เมโส
 ขคคตาคิ เอเวเนคัม ยถากุคัม สัมมปปญญาย ทญจัพพัม ฯ สทกกา
 คณชา รคสา โผฏจัพพหา ชมมา ทุคชา อคคตา อนาคตา
 ปจจุปปนุหา ฯ ยัม ทุคชัม ตทณคคตา ยทณคคตา คัม เนคัม มม
 เนโสหมสุมิ น เมโส ขคคตาคิ เอเวเนคัม ยถากุคัม สัมมปปญญาย
 ทญจัพพัม ฯ เอวัม ปสัสสั วเป ฯ นฬปร อิตถคคตยาติ ปชานาคคิ ฯ

[๒๖๗] รุปา ภิกขเว อนคคตา อคคตา อนาคตา ปจจุปปนุหา ฯ
 ยทณคคตา คัม เนคัม มม เนโสหมสุมิ น เมโส ขคคตาคิ เอเวเนคัม
 ยถากุคัม สัมมปปญญาย ทญจัพพัม ฯ สทกกา คณชา รคสา
 โผฏจัพพหา ชมมา อนคคตา อคคตา อนาคตา ปจจุปปนุหา ฯ
 ยทณคคตา คัม เนคัม มม เนโสหมสุมิ น เมโส ขคคตาคิ เอเวเนคัม
 ยถากุคัม สัมมปปญญาย ทญจัพพัม ฯ เอวัม ปสัสสั วเป ฯ นฬปร
 อิตถคคตยาติ ปชานาคคิ ฯ

[๒๖๘] จกขุภัม ภิกขเว อนิจจัม วเป ฯ ชิวหา อนิจจา วเป ฯ
 มโน อนิจจา ฯ เอวัม ปสัสสั วเป ฯ นฬปร อิตถคคตยาติ ปชานาคคิ ฯ

[๒๖๙] จกขุภัม ภิกขเว ทุคชัม วเป ฯ ชิวหา ทุคชา ฯ กาโย
 ทุคโฆ ฯ มโน ทุคโฆ ฯ เอวัม ปสัสสั วเป ฯ นฬปร อิตถคคตยา
 ติ ปชานาคคิ ฯ

[๒๘๑] จุกฺขํ ภิกฺขเว อนตุตา ๑ เป ๑ ชิวฺหา อนตุตา ๑
กาโย อนตุตา ๑ มโน อนตุตา ๑ เหวํ ปสฺสํ ๑ เป ๑ นาวปรํ
อิตฺตตุตฺตยาติ ปชานาตฺติ ๑

[๒๘๒] รูปา ภิกฺขเว อนิจฺจา ๑ สํหฺตา กฺขฺธา รสา
โณฏฺฐพฺพา ฐมฺมา อนิจฺจา ๑ เหวํ ปสฺสํ ๑ เป ๑ นาวปรํ
อิตฺตตุตฺตยาติ ปชานาตฺติ ๑

[๒๘๓] รูปา ภิกฺขเว ทุกฺขา ๑ สํหฺตา กฺขฺธา รสา
โณฏฺฐพฺพา ฐมฺมา ทุกฺขา ๑ เหวํ ปสฺสํ ๑ เป ๑ นาวปรํ อิตฺตตุตฺต-
ยาติ ปชานาตฺติ ๑

[๒๘๔] รูปา ภิกฺขเว อนตุตา ๑ สํหฺตา กฺขฺธา รสา
โณฏฺฐพฺพา ฐมฺมา อนตุตา ๑ เหวํ ปสฺสํ ๑ เป ๑ นาวปรํ
อิตฺตตุตฺตยาติ ปชานาตฺติ ๑

สัญญาเปยยาลโต สมนฺตโต ๑

ตตฺตํ

ถนฺเตนฺจวารสา โหนฺติ อตฺเตน จ เทว นว
ยถนิจฺจาวารสา วุตฺตา ตโย ชฺชตฺตพฺพาหิรา
เปยยาลโต สัญฺจิโก วุตฺโต พุทฺเตนาภิจฺจนฺตนาติ ๑

สํกฺคตฺตานิ สัญฺจิ ๑

สมุทททวคฺโค ทติโย

[๒๗๕] สมุทฺโท สมุทฺโทติ ภิกฺขเว อสฺสํสุตฺวา ปุณฺณฺสนฺโน ภาสฺสํติ ฯ
เนโส ภิกฺขเว อริยสฺสํ วินฺเย สมุทฺโท ฯ มหา เอโส ภิกฺขเว
อฺหฺกฺกฺราสฺมิ มหา อฺหฺกฺกฺกฺนฺนฺนํ ๑ จกฺขุํ ภิกฺขเว ปฺริยสฺสํ สมุทฺโท
ตสฺสํ รุปรมฺโย เวลฺลํ โย ตํ รุปรมฺยํ เวลฺลํ สหติ อํยํ อฺหฺกฺกฺติ
ภิกฺขเว อตฺริ จกฺขุสฺสมุทฺทํ สอุมฺมํ สํวญฺญํ สคฺคํ สรกฺขสํ ทิณฺโณ
ปารกฺโข ฌเฏ ทิฏฺฐติ พฺรหฺมโณ ๑ เป ๑ ชิฺวหา ภิกฺขเว ปฺริยสฺสํ
สมุทฺโท ตสฺสํ รสมฺโย เวลฺลํ โย ตํ รสมฺยํ เวลฺลํ สหติ อํยํ
อฺหฺกฺกฺติ ภิกฺขเว อตฺริ ชิฺวหาสมุทฺทํ สอุมฺมํ สํวญฺญํ สคฺคํ สรกฺขสํ
ทิณฺโณ ปารกฺโข ฌเฏ ทิฏฺฐติ พฺรหฺมโณ ๑ เป ๑ มโน ภิกฺขเว
ปฺริยสฺสํ สมุทฺโท ตสฺสํ ฌมฺมมฺโย เวลฺลํ โย ตํ ฌมฺมมฺยํ
เวลฺลํ สหติ อํยํ อฺหฺกฺกฺติ ภิกฺขเว อตฺริ มโนสมุทฺทํ สอุมฺมํ สํวญฺญํ
สคฺคํ สรกฺขสํ ทิณฺโณ ปารกฺโข ฌเฏ ทิฏฺฐติ พฺรหฺมโณติ ๑
อิทฺมวโจ ๑ เป ๑ สคฺคา

[๒๗๖] โย อิมํ สมุทฺทํ สคฺคํ สรกฺขสํ สอุมฺมํ ฌมฺยํ อฺหฺกฺกฺติ
สเวทฺฐํ อฺหฺกฺกฺติพฺรหฺมจฺริโย โสภณฺตฺฐํ ปารกฺโขติ อฺหฺกฺกฺติ ๑

[๒๗๗] สมุทฺโท สมุทฺโทติ ภิกฺขเว อสฺสํสุตฺวา ปุณฺณฺสนฺโน ภาสฺสํติ ฯ
เนโส ภิกฺขเว อริยสฺสํ วินฺเย สมุทฺโท ฯ มหา เอโส ภิกฺขเว
อฺหฺกฺกฺราสฺมิ มหา อฺหฺกฺกฺกฺนฺนํ ๑ สนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิญญฺเญยฺยา

รฐา อัญญา กนฺตา มนฺทา นียรฐา กามุปสณฺหิตา รชฺนียา อํ
 วุจฺจติ ภิกฺขเว อริยสฺส วินฺเย สมฺมุตฺโต เหตุถายํ สเทวโก โลโก
 สมารโก สพฺรหฺมโก สสฺสสมณพฺรหฺมณฺโณ ปชา สเทวมนุสฺสา
 เขภฺยุเขน สมฺมุตฺตา กนฺตา กุตฺถชาตา กุตฺถจุตฺถิกชาตา^๑ มุณฺช-
 ปพฺพชฺชวฺตา อปายํ ทฺวคฺคํ^๒ วินฺปาตํ สํสํวํ นาคิวคฺคณฺตํ ๑ เป ๑
 สมนฺติ ภิกฺขเว ชิวหาวิญญฺเญยฺยา รสา ๑ เป ๑ สมนฺติ ภิกฺขเว มโน-
 วิญญฺเญยฺยา ฌมฺมา อัญญา กนฺตา มนฺทา นียรฐา กามุปสณฺหิตา
 รชฺนียา อํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อริยสฺส วินฺเย สมฺมุตฺโต เหตุถายํ
 สเทวโก โลโก สมารโก สพฺรหฺมโก สสฺสสมณพฺรหฺมณฺโณ ปชา
 สเทวมนุสฺสา เขภฺยุเขน สมฺมุตฺตา กนฺตา กุตฺถชาตา กุตฺถจุตฺถิก-
 ชาตา มุณฺชปพฺพชฺชวฺตา อปายํ ทฺวคฺคํ^๓ วินฺปาตํ สํสํวํ นาคิวคฺคณฺตํ ๑

[๒๘๕] ยสฺส ราโค ๑ โทโส ๑ อวิชฺชา ๑ วิราชิตา

โส อิมํ สมฺมุตฺตํ สลาหํ สรณฺตํ สอุมฺมิกฺขํ สกุตฺตรํ อจฺจตฺรํ^๔ ๑

สงฺกาคิโต^๕ มจฺจุชฺโห นินฺนํ ปหาสิ ทฺวคฺคํ อปฺนพฺภวาย

อตฺถกฺกโต โส น ปมานเมตี^๖ อโมหํ มจฺจุรารณฺติ พฺรหฺมตี ๑

[๒๘๖] เสยฺยถาปํ ภิกฺขเว พาวสีโก อามิสฺสํ พหิํ คมฺภีเร
 อุกกรเห ปฏฺธิเปยฺย ตเมนํ อณฺณคโร อามิสฺสจฺจุ มจฺจโน
 คิเดยฺย เอวํ หิ โส ภิกฺขเว มจฺจโน คิตฺตพฺพิโส พาวสีกสฺส

๑ ส. กุตฺถจุตฺถิกชาตา ๑ ๒ สงฺกาคิโกติ วา ปาโง ๑ ๓ พ. สอุมฺมิ

สํวณฺณํ สภํ ทฺวคฺคํ อจฺจตฺรํ ๑ ๔ ส. เอว ๑ พ. น ปฺเนติ ๑

ขชฺโณสย ตัญญติ ฯ อยํ อจฺจุตติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น คิณฺหิโต
 มารสฺส อภทิ พฺพิสฺส ปริภทิ พฺพิสฺส น อนนฺธํ อापนฺโน น
 พยสนฺธํ อापนฺโน น ยถากามกฺรณฺโณ ปาปมฺโหติติ ฯ

[๒๘๑] ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺเอยา วา จกฺขุ-
 วิณฺณณฺณเยยฺยํ รุเปสฺส โย ราโค โส อตฺถิ โย โทโส โส อตฺถิ
 โย โมโห โส อตฺถิ โย ราโค โส อปฺปหิโน โย โทโส
 โส อปฺปหิโน โย โมโห โส อปฺปหิโน ตสฺส ปริตฺตา เจมฺปี
 จกฺขุวิณฺณณฺณเยยฺยา รุปา จกฺขุสฺส อปาถํ อากฺขณฺติ ปริยาคฺยณฺเต-
 วสฺส จิตฺตํ ฯ โถ ปน วาโถ อธิมิตฺตานํ ฯ ตํ ทิสฺส เหตุ ฯ
 โย ภิกฺขเว ราโค โส อตฺถิ โย โทโส โส อตฺถิ โย โมโห
 โส อตฺถิ โย ราโค โส อปฺปหิโน โย โทโส โส อปฺปหิโน
 โย โมโห โส อปฺปหิโน ฯ เป ฯ ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส
 วา ภิกฺขุณฺเอยา วา มโนวิณฺณณฺณเยยฺยํ รมฺเมสฺส โย ราโค โส อตฺถิ
 โย โทโส โส อตฺถิ โย โมโห โส อตฺถิ โย ราโค โส
 อปฺปหิโน โย โทโส โส อปฺปหิโน โย โมโห โส อปฺปหิโน
 ตสฺส ปริตฺตา เจมฺปี มโนวิณฺณณฺณเยยฺยา รมฺมา มนฺตฺส อปาถํ
 อากฺขณฺติ ปริยาคฺยณฺเตวสฺส จิตฺตํ ฯ โถ ปน วาโถ อธิมิตฺตานํ ฯ
 ตํ ทิสฺส เหตุ ฯ โย ภิกฺขเว ราโค โส อตฺถิ โย โทโส โส
 อตฺถิ โย โมโห โส อตฺถิ โย ราโค โส อปฺปหิโน โย
 โทโส โส อปฺปหิโน โย โมโห โส อปฺปหิโน ฯ

(๒๗๕) เสดยบถาภิ ภิกขเว ชีวรกุโธ อสฺสจฺโถ วา นีโคโรโธ
 วา นิสฺสํ วา อุกุมฺพโร วา ททโร ตฺรฺโณ โถมารโก มเมนํ
 ปุริสํ คินฺนหาเย กุณฺริยา ยโต ยโต ภินฺนํ อากฺเขยฺย ชีวฺรํ ๑
 เถวํ ภนฺเต ๑ ตํ กิณฺณํ เหตุ ๑ ยํ หิ ภนฺเต ชีวํ ตํ อคฺคํ ๑
 เถวเมว โธ ภิกขเว ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณิยา วา
 จกฺขุวิญญฺเอยฺเยสุ รุเปสุ โย ราโค โส อคฺคิ โย โทโส โส ยคฺคิ
 โย โมโห โส อคฺคิ โย ราโค โส อปฺปหิโน โย โทโส โส
 อปฺปหิโน โย โมโห โส อปฺปหิโน ตสฺส ปรีตฺตา เจปปี จกฺขุ-
 วิญญฺเอยฺยา รุปา จกฺขุสฺส อปาถํ อากฺกณฺติ ปรียาติยนฺเตวสฺส
 จิตฺตํ ๑ โถ ปน วาโต อธิมคฺตํ ๑ ตํ กิณฺณํ เหตุ ๑ โย ภิกขเว
 ราโค โส อคฺคิ โย โทโส โส อคฺคิ โย โมโห โส อคฺคิ
 โย ราโค โส อปฺปหิโน โย โทโส โส อปฺปหิโน โย โมโห
 โส อปฺปหิโน ๑ เป ๑ ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณิยา
 วา ชีวฺหาวิญญฺเอยฺเยสุ รสฺसेสุ โย ราโค โส อคฺคิ ๑ เป ๑ ยสฺส
 กสฺสจฺจิ ภิกขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณิยา วา มโนวิญญฺเอยฺเยสุ รมฺเมสุ
 โย ราโค โส อคฺคิ โย โทโส โส อคฺคิ โย โมโห โส
 อคฺคิ โย ราโค โส อปฺปหิโน โย โทโส โส อปฺปหิโน
 โย โมโห โส อปฺปหิโน ตสฺส ปรีตฺตา เจปปี มโนวิญญฺเอยฺยา
 รมฺมา มนฺตสฺส อปาถํ อากฺกณฺติ ปรียาติยนฺเตวสฺส จิตฺตํ ๑ โถ
 ปน วาโต อธิมคฺตํ ๑ ตํ กิณฺณํ เหตุ ๑ โย ราโค โส อคฺคิ

โย โทโส โส อตุติ โย โมโห โส อตุติ โย ราโค โส
 อปฺปหิโน โย โทโส โส อปฺปหิโน โย โมโห โส อปฺปหิโน ฯ

[๒๘๓] ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺเีย วา จกฺขุ-
 วิณฺณเยยฺเยสุ รุเปสุ โย ราโค โส นตุติ โย โทโส โส นตุติ
 โย โมโห โส นตุติ โย ราโค โส ปหิโน โย โทโส
 โส ปหิโน โย โมโห โส ปหิโน คสฺส อธิมตฺตา เจปปี
 จกฺขุวิณฺณเยยฺยา รุปา จกฺขุสฺส อาปาดิ อากฺกณฺติ เวนฺทสฺส จิตฺตํ
 ปริยาทียนฺติ ฯ โก ปน วาโก ปริตฺตานํ ฯ ตํ ทิสฺส เหตุ ฯ โย
 ภิกฺขเว ราโค โส นตุติ โย โทโส โส นตุติ โย โมโห โส
 นตุติ โย ราโค โส ปหิโน โย โทโส โส ปหิโน โย
 โมโห โส ปหิโน ฯ เป ฯ ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา
 ภิกฺขุณฺเีย วา ชิวฺหาวิณฺณเยยฺเยสุ รสฺसेสุ ฯ เป ฯ มโนวิณฺณเยยฺเยสุ
 ชมฺเมสุ โย ราโค โส นตุติ โย โทโส โส นตุติ โย
 โมโห โส นตุติ โย ราโค โส ปหิโน โย โทโส โส
 ปหิโน โย โมโห โส ปหิโน คสฺส อธิมตฺตา เจปปี มโน-
 วิณฺณเยยฺยา ชมฺมา มนฺทสฺส อาปาดิ อากฺกณฺติ เวนฺทสฺส จิตฺตํ
 ปริยาทียนฺติ ฯ โก ปน วาโก ปริตฺตานํ ฯ ตํ ทิสฺส เหตุ ฯ โย
 ภิกฺขเว ราโค โส นตุติ โย โทโส โส นตุติ โย โมโห
 โส นตุติ โย ราโค โส ปหิโน โย โทโส โส ปหิโน โย
 โมโห โส ปหิโน ฯ

[๒๔๕] เสดยธรรมาภิ ภิภูวเว ชีวภูวเว อสัจจโค ภา นิโควโค
 ภา นิโควโค ภา อสัจจโค ภา สัจจโค โภพาโป เตโรวสัจจโค ตเมณ
 ปรวิโส ตินุททาย กุชาริยา ยโต ยโต ภิภูวเว อสัจจโค ชีวภูว
 โน เหน้ ภาเน ๑ คํ กิสุส เหน้ ๑ ยํ หิ ภาเน ชีว คํ
 นคฺคํ ๑ เหน้ ๑ ภิภูวเว ยสฺส กสฺสจ ภิภูวเว ภา ภิภูวเว
 ภา จกฺขวิณฺณเยยฺเยสํ รุเปสํ โย ราโค โส นคฺคํ โย โทโส
 โส นคฺคํ โย โมโห โส นคฺคํ โย ราโค โส ปหิโน โย
 โทโส โส ปหิโน โย โมโห โส ปหิโน ตสฺส อจิมตฺตา
 เหน้ จกฺขวิณฺณเยยฺยา รุปา จกฺขสฺส อปาถ อสัจจโค เหน้
 จิตฺตํ ปริยาทิตฺตํ ๑ โภ ปน ภาโว ปริตฺตํ ๑ คํ กิสุส เหน้ ๑
 โย ราโค โส นคฺคํ โย โทโส โส นคฺคํ โย โมโห โส
 นคฺคํ โย ราโค โส ปหิโน โย โทโส โส ปหิโน โย
 โมโห โส ปหิโน ๑ เป ๑ ยสฺส กสฺสจ ภิภูวเว ภิภูวเว ภา
 ภิภูวเว ภา ชีวหาวิณฺณเยยฺเยสํ รุเปสํ ๑ เป ๑ ยสฺส กสฺสจ ภิภูวเว
 ภิภูวเว ภา ภิภูวเว ภา มโนวิณฺณเยยฺเยสํ รมฺเมสํ โย ราโค
 โส นคฺคํ โย โทโส โส นคฺคํ โย โมโห โส นคฺคํ โย
 ราโค โส ปหิโน โย โทโส โส ปหิโน โย โมโห โส
 ปหิโน ตสฺส อจิมตฺตา เหน้ มโนวิณฺณเยยฺยา รมฺมา มนฺตํ
 อปาถ อสัจจโค เหน้ จิตฺตํ ปริยาทิตฺตํ ๑ โภ ปน
 ภาโว ปริตฺตํ ๑ คํ กิสุส เหน้ ๑ โย ภิภูวเว ราโค โส

นตฺถิ โย โทโส โส นตฺถิ โย โมโห โส นตฺถิ โย
 ราโค โส ปหฺโน โย โทโส โส ปหฺโน โย โมโห โส
 ปหฺโนติ ฯ

[๒๔๕] เอกํ สมนํ อายสฺมา จ สํวํพุตฺโต อายสฺมา จ
 มหาโกฏฐิโก พาราลเณยํ วิหรนฺติ อธิปปตฺเตน มิคทาเย ฯ อถ
 โว อายสฺมา มหาโกฏฐิโก ส่ายณฺหสฺมนํ ปฏิสฺสตุตถาถา วุฏฺฐิโต
 เยนายสฺมา สํวํพุตฺโต เทนุปลสงฺกมิ อุลลสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา
 สํวํพุตฺเตน สทฺธิ สมนฺนํ สมนฺนํ กถํ สํวาลเณยํ วัตติสาเรตฺวา
 เอกมฺหุตํ นิสฺสีติ ฯ เอกมฺหุตํ นิสฺสินฺโน โว อายสฺมา มหาโกฏฐิโก
 อายสฺมมฺหุตํ สํวํพุตฺตํ เอตทวโจ กิ นุ โว อาวุโส สํวํพุตฺต จกฺข
 รูปานํ สณฺโณชนํ รูปา จกฺขสฺส สณฺโณชนํ ฯ เป ฯ ชิวหา รสํ
 สณฺโณชนํ รสา ชิวหาย สณฺโณชนํ ฯ เป ฯ มโน ชมนํ สณฺโณชนํ
 ชมนฺมา มนสฺส สณฺโณชนนฺติ ฯ น โว อาวุโส โกฏฐิก จกฺข
 รูปานํ สณฺโณชนํ รูปา จกฺขสฺส สณฺโณชนํ ยญฺจ ตตฺถ ตทฺถกั
 ปฏิจฺจ อุลลปฺพชฺติ นนฺทราโค ตํ ตตฺถ สณฺโณชนํ ฯ น ชิวหา
 รสํ สณฺโณชนํ น รสา ชิวหาย สณฺโณชนํ ยญฺจ ตตฺถ
 ตทฺถกั ปฏิจฺจ อุลลปฺพชฺติ นนฺทราโค ตํ ตตฺถ สณฺโณชนํ ฯ
 ฯ เป ฯ น มโน ชมนํ สณฺโณชนํ น ชมนฺมา มนสฺส สณฺโณชนํ
 ยญฺจ ตตฺถ ตทฺถกั ปฏิจฺจ อุลลปฺพชฺติ นนฺทราโค ตํ ตตฺถ
 สณฺโณชนํ ฯ

สมุมาทฺทกฺทฺทชยา ๑ เป ๑ ชิวฺหา วา อากุโส รสํ สฺสฺสฺส
 ฅกฺกิสฺส รสํ วา ชิวฺหา สฺสฺสฺส นยฺกํ พุทฺทกฺกิชฺวาโส
 ปณฺณายต สมุมาทฺทกฺทฺทชยา ยสฺมา จ ๒ อากุโส น ชิวฺหา
 รสํ สฺสฺสฺส น รสํ ชิวฺหา สฺสฺสฺส น ยสฺมา ตตฺถ
 ตทฺทกฺกํ ปณฺณจ อปฺปชฺชติ นนฺทราโ ๑ ตตฺถ สฺสฺสฺส ตสฺมา
 พุทฺทกฺกิชฺวาโส ปณฺณายติ สมุมาทฺทกฺทฺทชยา ๑ เป ๑ มโน วา
 อากุโส ฅมฺมานํ สฺสฺสฺส ฅกฺกิสฺส ฅมฺมา วา มนฺตํ สฺสฺส
 นยฺกํ พุทฺทกฺกิชฺวาโส ปณฺณายต สมุมาทฺทกฺทฺทชยา ยสฺมา จ
 ๒ อากุโส น มโน ฅมฺมานํ สฺสฺส น ฅมฺมา มนฺตํ
 สฺสฺส น ยสฺมา ตตฺถ ตทฺทกฺกํ ปณฺณจ อปฺปชฺชติ นนฺทราโ
 ๑ ตตฺถ สฺสฺส ตสฺมา พุทฺทกฺกิชฺวาโส ปณฺณายติ สมุมา-
 ทฺทกฺทฺทชยา ๑ อิมินาเปตํ อากุโส ปณฺณายน เวทิตพฺพํ ๑ ยถา
 น จกฺข รุปํ สฺสฺส น รุปา จกฺขสฺส สฺส น ยสฺมา
 ตตฺถ ตทฺทกฺกํ ปณฺณจ อปฺปชฺชติ นนฺทราโ ๑ ตตฺถ สฺส
 ๑ เป ๑ น ชิวฺหา รสํ สฺส ๑ เป ๑ น มโน ฅมฺมานํ
 สฺส น ฅมฺมา มนฺตํ สฺส ๑ ยสฺมา ตตฺถ ตทฺทกฺกํ
 ปณฺณจ อปฺปชฺชติ นนฺทราโ ๑ ตตฺถ สฺส ๑

[๒๔๗] สํวชฺชติ ๒ อากุโส ภกฺวโต จกฺข ปณฺณติ ภกฺวา
 จกฺขนา รุปํ นนฺทราโ ภกฺวโต นตฺถิ สฺสฺสฺสจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
 สํวชฺชติ ๒ อากุโส ภกฺวโต โสตํ สฺสฺสฺส ภกฺวา โสเตน สทฺท

อุปสงฺกมิทฺวา อายสฺมตา อานนฺเตน สกฺขี สมนฺทิ สมนฺทนีย
 กถิ สํวาทนีย วตฺตํวาทฺตา เขมมนฺตํ นิสฺสํ ๑ เขมมนฺตํ นิสฺสํโน
 ไช อายสฺมา กามภุ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เขตทวโจ กิ นุ ไช
 อาวุโส อานนฺท จกฺขุ รูปานํ สณฺโณชนํ รูปา จกฺขุสฺส สณฺโณชนํ
 ๑ เป ๑ ชิวหา รสํ สณฺโณชนํ รสา ชิวหา ย สณฺโณชนํ ๑ เป ๑
 มโน ชมฺมานํ สณฺโณชนํ ชมฺมา มนสฺส สณฺโณชนนฺติ ๑ น
 ไช อาวุโส กามภุ จกฺขุ รูปานํ สณฺโณชนํ น รูปา จกฺขุสฺส
 สณฺโณชนํ ยญฺจ ตตฺถ ตทฺถํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ นนฺทราโค
 ตํ ตตฺถ สณฺโณชนํ ๑ เป ๑ น ชิวหา รสํ สณฺโณชนํ น
 รสา ชิวหา ย สณฺโณชนํ ๑ เป ๑ น มโน ชมฺมานํ สณฺโณชนํ
 น ชมฺมา มนสฺส สณฺโณชนํ ยญฺจ ตตฺถ ตทฺถํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ
 นนฺทราโค ตํ ตตฺถ สณฺโณชนํ ๑ เสยฺยถาปิ อาวุโส กาฬ
 จ พฺลิตฺทโท โธทาโต จ พฺลิตฺทโท เขเกน ทาเมน วา โยตุเตน
 วา สํยตุตา อสฺสํ โย นุ ไช เหวํ วเทยฺย กาฬ พฺลิตฺทโท
 โธทาสฺส พฺลิตฺททสฺส สณฺโณชนํ โธทาโต พฺลิตฺทโท กาฬสฺส
 พฺลิตฺททสฺส สณฺโณชนนฺติ ๑ สมนฺมา นุ ไช โส วทมาโน
 วเทยฺยาติ ๑ โน เหนํ อาวุโส น ไช อาวุโส กาฬ พฺลิตฺทโท
 โธทาสฺส พฺลิตฺททสฺส สณฺโณชนํ นปี โธทาโต พฺลิตฺทโท
 กาฬสฺส พฺลิตฺททสฺส สณฺโณชนํ เยน จ ไช เต เขเกน ทาเมน
 วา โยตุเตน วา สํยตุตา ตํ ตตฺถ สณฺโณชนนฺติ ๑ เอวเมว

វិ ចារុត្ថំ អ ឧត្ថុ រូបាណំ ឥណ្ឌិយេនំ អ រូបា ឧត្ថុស្ត
ឥណ្ឌិយេនំ ។ បេ ។ អ វិវុត្ថា ។ បេ ។ អ មណី ។ បេ ។ មណ្ឌ គត្ត
គត្តក្កំ ប្បវិទុ ឧប្បធម្មតិ ឥណ្ឌិយេនំ គំ គត្ត ឥណ្ឌិយេនំ ។

[៣០០] ចេកំ ឥសមំ ឆាយសុមា ។ ចានុត្ថំ ឆាយសុមា ។ ចុត្ថាបិ
កោស្មុយិ វិវុត្ថំ វិវុត្ថិយា ។ បេ វិ ឆាយសុមា ចុត្ថាបិ
ឆាយសុមំ ប្បវិទុត្ថា ឆាយសុមា ចានុត្ថំ ចេកុ
ប្បវិទុត្ថំ ឆាយសុមា ឆាយសុមា ចានុត្ថំ ឆាយសុមា ឆាយសុមា
ឆាយសុមំ កំ ឆាយសុមា វិវុត្ថិយា វិវុត្ថិយា វិវុត្ថិយា វិវុត្ថិយា វិវុត្ថិយា
វិវុត្ថិយា វិ ឆាយសុមា ចុត្ថាបិ ឆាយសុមំ ចានុត្ថំ ចេកុត្ថា បេ
អ វិ ចារុត្ថំ ចានុត្ថំ ចំ កាយ ភាវតា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា
ចេកុត្ថា វិវុត្ថំ កាយ វិវុត្ថំ ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា
ចេកុត្ថំ វិវុត្ថំ វិវុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ
ចេកុត្ថំ វិវុត្ថំ វិវុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ
វិ ចារុត្ថំ ចុត្ថាបិ ចំ កាយ ភាវតា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា
វិវុត្ថំ កាយ វិវុត្ថំ ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា ចេកុត្ថា
វិវុត្ថំ វិវុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ
វិវុត្ថំ វិវុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ

[៣០១] ឧត្ថុត្ថំ ចារុត្ថំ ប្បវិទុ រូប ។ ឧប្បធម្មតិ ឧត្ថុ
វិវុត្ថិយា ។ ចេកុត្ថំ វិវុត្ថំ ។ វិ ចារុត្ថំ ចេកុ វិ ។ បេ ចារុត្ថំ
ឧត្ថុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ ចេកុត្ថំ

๙ พุ ๙ พุ พดา ๙ พุ ๙ อปริเสถา นิรุชฌณฺญ อมี นุ ไช จกฺข-
 วิญฺญาณํ ปณฺญาเยถาติ ๑ โน เหน้ อากุโส อิมินาบี ไช เหน้
 อากุโส ปริยาเยน ภกฺวตา อกฺขาคํ วิจฺจํ ปภาสิตํ อิตินิํกํ วิญฺญาณํ
 อนคฺคตาติ ๑ เป ๑ ชิวฺหญฺจากุโส ปฏิจฺจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ชิวฺหา-
 วิญฺญาณเหติ ๑ เอวมากุโสติ ๑ โย จากุโส เหตุ โย จ ปจฺจโย
 ชิวฺหาวิญฺญาณเสสฺส อุปาทาย โส จ เหตุ โส จ ปจฺจโย ๙ พุ เพน
 ๙ พุ ๙ พุ พดา ๙ พุ ๙ อปริเสถา นิรุชฌณฺญ อมี นุ ไช ชิวฺหา-
 วิญฺญาณํ ปณฺญาเยถาติ ๑ โน เหน้ อากุโส อิมินาบี ไช เหน้
 อากุโส ปริยาเยน ภกฺวตา อกฺขาคํ วิจฺจํ ปภาสิตํ อิตินิํกํ วิญฺญาณํ
 อนคฺคตาติ ๑ เป ๑ มนฺญจากุโส ปฏิจฺจ ชมฺเม จ อุปฺปชฺชติ มโน-
 วิญฺญาณเหติ ๑ เอวมากุโสติ ๑ โย จากุโส เหตุ โย จ ปจฺจโย
 มโนวิญฺญาณเสสฺส อุปาทาย โส จ เหตุ โส จ ปจฺจโย ๙ พุ เพน
 ๙ พุ ๙ พุ พดา ๙ พุ ๙ อปริเสถา นิรุชฌณฺญ อมี นุ ไช มโน-
 วิญฺญาณํ ปณฺญาเยถาติ ๑ โน เหน้ อากุโส อิมินาบี ไช
 เหน้ อากุโส ปริยาเยน ภกฺวตา อกฺขาคํ วิจฺจํ ปภาสิตํ อิตินิํกํ
 วิญฺญาณํ อนคฺคตาติ ๑

[๓๐๒] เสขยถาบี อากุโส ปุริโส สารตฺถโก สารลเวสฺส สาร-
 ปริเยสฺสํ จรมาโน คิณฺหํ กุจาวี ยากาย วนํ ปวิเสขฺย โส ตตฺถ
 ปตฺถเสขฺย มหนฺตํ กถิกฺขนฺธํ อชฺฐํ นวํ อกฺกกฺกชฺชาตํ คเมณํ มุเต

๑ ตี. อชฺฐํ นวํ อกฺกกฺกชฺชาตํ พ. นวํ อกฺกชฺชชฺชาตํ ๑

ติฏฺฐเจยฺย อนุพฺพณฺชนสฺสํสาทกฺคิํ วา ๑ คฺลุมฺมิ เจ สฺมเย กาถํ กเรยฺย ๑
 จานเมตํ วิชฺชติ ยํ ทฺวีนฺนํ คตฺถํ อญฺเฏตฺรํ คตฺถํ คจฺเจยฺย นิริยํ
 วา ติรจฺจณานิ ๑ วา ๑ อิมํ ไชหํ ภิกฺขเว อาทันนํ ทิสฺวา เหวํ
 วทามิ ๑ วรํ ภิกฺขเว ติณฺหเน นนฺจเลทเนน อาทิตฺเตน สํปฺปชฺชติเตน
 สญฺชิตฺตฺวาเตน ฆานินฺทฺริยํ สํปฺปติมฺภูจํ น เหวว ฆานวิญฺญेยฺเยสฺสุ
 คนฺเธสฺสุ อนุพฺพณฺชนสฺสํ นิมิตฺตคฺคฺคาโห ๑ นิมิตฺตสฺสํสาทกฺคิํ วา
 ภิกฺขเว วิญฺญาณํ ติฏฺฐมาณํ ติฏฺฐเจยฺย อนุพฺพณฺชนสฺสํสาทกฺคิํ วา
 คฺลุมฺมิ เจ สฺมเย กาถํ กเรยฺย ๑ จานเมตํ วิชฺชติ ยํ ทฺวีนฺนํ
 คตฺถํ อญฺเฏตฺรํ คตฺถํ คจฺเจยฺย นิริยํ วา ติรจฺจณานิ ๑ วา อิมํ
 ไชหํ ภิกฺขเว อาทันนํ ทิสฺวา เหวํ วทามิ ๑ วรํ ภิกฺขเว ติณฺหเน
 ชฺเรน อาทิตฺเตน สํปฺปชฺชติเตน สญฺชิตฺตฺวาเตน ฆานินฺทฺริยํ สํปฺปติมฺภูจํ
 น เหวว ฆานวิญฺญेยฺเยสฺสุ รเสสฺสุ อนุพฺพณฺชนสฺสํ นิมิตฺตคฺคฺคาโห ๑
 นิมิตฺตสฺสํสาทกฺคิํ วา ภิกฺขเว วิญฺญาณํ ติฏฺฐมาณํ ติฏฺฐเจยฺย
 อนุพฺพณฺชนสฺสํสาทกฺคิํ วา คฺลุมฺมิ เจ สฺมเย กาถํ กเรยฺย ๑
 จานเมตํ วิชฺชติ ยํ ทฺวีนฺนํ คตฺถํ อญฺเฏตฺรํ คตฺถํ คจฺเจยฺย นิริยํ วา
 ติรจฺจณานิ ๑ วา อิมํ ไชหํ ภิกฺขเว อาทันนํ ทิสฺวา เหวํ
 วทามิ ๑ วรํ ภิกฺขเว ติณฺหาเย สํคฺติยา อาทิตฺตํ สํปฺปชฺชติตํ
 สญฺชิตฺตฺวาเตน ฆานินฺทฺริยํ สํปฺปติมฺภูจํ น เหวว ฆานวิญฺญेยฺเยสฺสุ
 โผฏฺฐัพฺพะสฺสุ อนุพฺพณฺชนสฺสํ นิมิตฺตคฺคฺคาโห ๑ นิมิตฺตสฺสํสาทกฺคิํ วา
 ภิกฺขเว วิญฺญาณํ ติฏฺฐมาณํ ติฏฺฐเจยฺย อนุพฺพณฺชนสฺสํสาทกฺคิํ วา

២៣២ ឥតុត្ថនគប្បីធូរេ ឥម្មតុត្ថនិកាយឥត ឥវាយកណ្ឌកៃ [៣០៤

តត្ថមី ទេ ឥមេ កាតំ ករេយ្យ ។ ទានេតំ វិធម្មតិ បំ ភូមិវង្សំ
គតំ ឧបេក្ខំ គតំ កុស្តេយ្យ និរមំ វា គិរុទ្ធានយិនំ វា ។
ឱមំ ឆៃហំ ភិក្ខុវេ ចាតំវេ តិស្តុវា ខេវំ វាហមិ ។ វរំ ភិក្ខុវេ
តៃគុតំ តៃគុតំ ឆៃ ឋនាហំ ភិក្ខុវេ វឌ្ឍំ ឆីវិតានំ វាហមិ យធនំ
ឆីវិតានំ វាហមិ ឈម្ហុំ ឆីវិតានំ វាហមិ ។ អេ គេវេ គោរុរូបេ
វិគតុកេ វិគតុកេយ្យ យោរុបាណំ វិគតុកាណំ វត្ថុកុកៃ ឥវង្សំ ភិវេសេយ្យ ។
ឱមំ ឆៃហំ ភិក្ខុវេ វឌ្ឍំ ឆីវិតានំ ចាតំវេ តិស្តុវា ខេវំ វាហមិ ។

[៣០៤] គតុត ភិក្ខុវេ ឥតុវា ឱរិយសាវកោ ឱតិ បរិវិស្សនិក្ខុតិ
គិរុទ្ធានុ គោរុ គោរុយ ឱបេក្ខនាកាយ ចាតិគោរុយ ឥម្មបធម្មតិកាយ
ឥវេសិក្ខុតាយ កុស្តនុត្ថរិយំ ឥម្មបតិម្មទំ អនុតាហំ ឱកេវេ មនសិ
ករិមិ ឱតិ កុស្តំ ឱនិទុទំ រូបា ឱនិទុទា កុស្តុវិល្លាណំ ឱនិទុទំ
កុស្តុស្មេត្តតៃ ឱនិទុទៃ យម្មីតំ កុស្តុស្មេត្តត្ថបទុយា ឧប្បធម្មតិ
វេតិយំ ឥវំ វា តុកុតំ វា ចតុកុត្ថមឥវំ វា គម្មី ឱនិទុទំ ។
គិរុទ្ធានុ គោរុ គិលេសេ ឱបេក្ខនាកាយ ចាតិគោរុយ ឥម្មបធម្មតិកាយ ឥវេសិក្ខុតាយ
កុស្តនុត្ថរិយំ ឥម្មបតិម្មទំ អនុតាហំ ឱកេវេ មនសិ ករិមិ ឱតិ
តៃគុតំ ឱនិទុទំ ឥតុវា ឱនិទុទា តៃគុតិល្លាណំ ឱនិទុទំ តៃគុតុ
ស្មេត្តតៃ ឱនិទុទៃ យម្មីតំ តៃគុស្មេត្តត្ថបទុយា ឧប្បធម្មតិ វេតិយំ
ឥវំ វា តុកុតំ វា ចតុកុត្ថមឥវំ វា គម្មី ឱនិទុទំ ។ គិរុទ្ធានុ
គោរុ គិលេសេ ឧបេក្ខនាកាយ ចាតិគោរុយ ឥម្មបធម្មតិកាយ ឥវេសិក្ខុតាយ
កុស្តនុត្ថរិយំ ឥម្មបតិម្មទំ អនុតាហំ ឱកេវេ មនសិ ករិមិ

อิติ ฆานํ อนิจจํ คนฺชา อนิจฺจา ฆานวิญฺญาณํ อนิจฺจํ ฆาน-
 สมฺมตฺสโส อนิจฺโจ ยมฺมํทํ ฆานสมฺมตฺสปฺปจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียํ
 ๑ เป ๑ ตมฺมํ อนิจฺจํ ๑ ติจฺจุจฺจุ คาว ตินฺนเหน ชฺเรน อาทิตฺเตน
 สฺมปฺชฺชติเตน สฺนฺชฺชติกุเตน ชฺวฺหิณฺทฺวฺยํ สฺมปฺติมฺมฺจํ หนฺทาทํ
 อิทเมว มนฺสิ กโรมิ อิติ ชฺวฺหา อนิจฺจา รสา อนิจฺจา ชฺวฺหา-
 วิญฺญาณํ อนิจฺจํ ชฺวฺหาสมฺมตฺสโส อนิจฺโจ ยมฺมํทํ ชฺวฺหาสมฺมตฺส-
 ปฺปจฺยา อุปฺปชฺชติ ๑ เป ๑ ตมฺมํ อนิจฺจํ ๑ ติจฺจุจฺจุ คาว ตินฺนหา-
 สฺตฺติยา อาทิตฺตาย สฺมปฺชฺชติตฺตาย สฺนฺชฺชติกุตฺตาย กายินฺทฺวฺยํ สฺมปฺติ-
 มฺมฺจํ หนฺทาทํ อิทเมว มนฺสิ กโรมิ อิติ กาโย อนิจฺโจ โฉฏฺจฺพฺพา
 อนิจฺจา กายวิญฺญาณํ อนิจฺจํ กายสมฺมตฺสโส อนิจฺโจ ยมฺมํทํ
 กายสมฺมตฺสปฺปจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียํ ๑ เป ๑ ตมฺมํ อนิจฺจํ ๑ ติจฺจุจฺจุ
 คาว โสฺตฺตํ หนฺทาทํ อิทเมว มนฺสิ กโรมิ อิติ มโน อนิจฺโจ
 ฆมฺมา อนิจฺจา มโนวิญฺญาณํ อนิจฺจํ มโนสมฺมตฺสโส อนิจฺโจ
 ยมฺมํทํ มโนสมฺมตฺสปฺปจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียํ สฺวํ วา ทฺวํ วา
 อทุกฺขมฺสฺวํ วา ตมฺมํ อนิจฺจํ ๑ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สฺตฺวา
 อริยสํวโก จกฺขุสฺสํมํ นิตฺติพนฺทติ รุเปสฺสํ นิตฺติพนฺทติ จกฺขุ-
 วิญฺญาณเณน นิตฺติพนฺทติ จกฺขุสฺสมฺมตฺสเณน นิตฺติพนฺทติ ๑ เป ๑ ยมฺมํทํ
 มโนสมฺมตฺสปฺปจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียํ สฺวํ วา ทฺวํ วา อทุกฺขม-
 สฺวํ วา ศสฺสํมํ นิตฺติพนฺทติ นิตฺติพนฺทํ วิรชฺชติ วิราคา วิมฺมจฺจติ ๑
 วิมฺมตฺตสฺสํ วิมฺมตฺตมิตฺติ ภาณํ โหติ ๑ ชฺเณนา ชาติ วุสฺสํ พฺรหฺมจฺริยํ

๒๓๔ สุตตฺถนุคฺคํ ๒๒๒ สุตฺตນິកាយສຸດ ສພາຍຕະວະກຸໂ [๓๐๕

ຄຕໍ ກຣຕິຍໍ ນາປຣໍ ອິຕຸຕຸຕາຍາຕິ ປຣານາຕິ າ ອຍໍ ໂຂ ກິຣຸເວ
ອາທິຕຸຕປຣິຍາໂຍ ຣມຸນປຣິຍາໂຍຕິ າ

[๓๐๕] ທຕຸເຄສຸ ກິຣຸເວ ສຕິ ອາທານນິກຸເຈປນໍ ປຣຸຣາຍຕິ ປາເທສຸ
ສຕິ ອກິຣຸກມປຣິກຸກໂມ ປຣຸຣາຍຕິ ປພຸເທສຸ ສຕິ ສມຸມິນຸຣນປສາຣນໍ
ປຣຸຣາຍຕິ ກຸຈຸຕິສຸມໍ ສຕິ ສິຣຈຸຣາມິປາສາ ປຣຸຣາຍຕິ າ ເວເມວ
ໂຂ ກິຣຸເວ ຈກຸຣຸສຸມໍ ສຕິ ຈກຸຣຸສຸມຸສຸສປຈຸຈາ ອຸປປຣຸຣຕິ ອຣຸຣຕຸຕໍ
ສຸຣກຸກຸຂໍ າ ເປ າ ສິວຸຮາຍ ສຕິ ສິວຸຮາສຸມຸສຸສປຈຸຈາ ອຸປປຣຸຣຕິ
ອຣຸຣຕຸຕໍ ສຸຣກຸກຸຂໍ າ ເປ າ ມນສຸມໍ ສຕິ ມໂນສຸມຸສຸສປຈຸຈາ
ອຸປປຣຸຣຕິ ອຣຸຣຕຸຕໍ ສຸຣກຸກຸຂໍ າ ເປ າ

[๓๐๖] ທຕຸເຄສຸ ກິຣຸເວ ອສຕິ ອາທານນິກຸເຈປນໍ ນ ປຣຸຣາຍຕິ
ປາເທສຸ ອສຕິ ອກິຣຸກມປຣິກຸກໂມ ນ ປຣຸຣາຍຕິ ປພຸເທສຸ ອສຕິ
ສມຸມິນຸຣນປສາຣນໍ ນ ປຣຸຣາຍຕິ ກຸຈຸຕິສຸມໍ ອສຕິ ສິຣຈຸຣາມິປາສາ
ນ ປຣຸຣາຍຕິ າ ເວເມວ ໂຂ ກິຣຸເວ ຈກຸຣຸສຸມໍ ອສຕິ ຈກຸຣຸ
ສຸມຸສຸສປຈຸຈາ ນຸປປຣຸຣຕິ ອຣຸຣຕຸຕໍ ສຸຣກຸກຸຂໍ າ ເປ າ ສິວຸຮາຍ
ອສຕິ ສິວຸຮາສຸມຸສຸສປຈຸຈາ ນຸປປຣຸຣຕິ ອຣຸຣຕຸຕໍ ສຸຣກຸກຸຂໍ າ ເປ າ
ມນສຸມໍ ອສຕິ ມໂນສຸມຸສຸສປຈຸຈາ ນຸປປຣຸຣຕິ ອຣຸຣຕຸຕໍ ສຸຣກຸກຸຂໍ າ

[๓๐๗] ທຕຸເຄສຸ ກິຣຸເວ ສຕິ ອາທານນິກຸເຈປນໍ ໂຫຕິ ປາເທສຸ
ສຕິ ອກິຣຸກມປຣິກຸກໂມ ໂຫຕິ ປພຸເທສຸ ສຕິ ສມຸມິນຸຣນປສາຣນໍ
ໂຫຕິ ກຸຈຸຕິສຸມໍ ສຕິ ສິຣຈຸຣາມິປາສາ ໂຫຕິ າ ເວເມວ ໂຂ ກິຣຸເວ
ຈກຸຣຸສຸມໍ ສຕິ ຈກຸຣຸສຸມຸສຸສປຈຸຈາ ອຸປປຣຸຣຕິ ອຣຸຣຕຸຕໍ ສຸຣກຸກຸຂໍ

๑ เป ๑ ชิวหาย สติ ๑ เป ๑ มนสมฺมึ สติ มโนสมฺมตฺตํปจฺจยา
 อปฺปชฺชติ อชฺชตฺตํ สฺวทฺทวคฺโค ๑

[๓๐๘] หตฺถเตสุ ภิกฺขเว อสฺติ อาทานนิกฺเขปนํ น โหติ ปาเทสุ
 อสฺติ อภิกฺกมปฏิกฺกโม น โหติ ปทฺเพสุ อสฺติ สมนฺนิยชนปสฺวารณํ
 น โหติ กุจฺฉิสฺมึ อสฺติ ชิมฺจุณานิปาสํ น โหติ ๑ เอวเมว ไช
 ภิกฺขเว จกฺขุสฺมึ อสฺติ จกฺขุสมฺมตฺตํปจฺจยา อปฺปชฺชติ อชฺชตฺตํ
 สฺวทฺทวคฺโค ๑ เป ๑ ชิวหาสมฺมตฺตํปจฺจยา ๑ เป ๑ มนสมฺมึ อสฺติ
 มโนสมฺมตฺตํปจฺจยา อปฺปชฺชติ อชฺชตฺตํ สฺวทฺทวคฺโค ๑

สมุททวคฺโค ตติโย ๑

ตตฺตํทฺธานํ

เทว สมุทฺทา พาวสีโก	ชิวฺรทฺเทน โกฏฺฐจีโก
กามภู อุทายี เจว	อาทิตฺเตน จ อฏฺฐมนํ
หตฺถปาทปทฺฐา เจว	วคฺโค เตน ปจฺจุจตฺติ ๑

อาสัวิสวคฺโค จตุตฺโต

[๓๐๘] เอววมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สาวตถิยํ วิหริต
 เขตตวเน ฯ อถ โข ภควา ภิกขุ อามนุสเสสิ เสยฺยดาบี ภิกขเว
 จตุตทาโร อาสีวิสสา อุกฺกเตชา ไชรวิสสา ฯ อถ ปุริโส อากฺขเณย
 ฐิตตุกกาโม อมริตตุกกาโม สฺสวกกาโม ทฺวฏฺฐปฏิกฺขโต ตเมนํ เอวํ
 วทေยฺยํ อิมे เต อมฺโฆ ปุริส จตุตทาโร อาสีวิสสา อุกฺกเตชา
 ไชรวิสสา กาลเณ กาลํ อญฺจุจําเปตพฺพชา กาลเณ กาลํ นฺหาเปตพฺพชา
 กาลเณ กาลํ โภเชตพฺพชา กาลเณ กาลํ ปเวเสตพฺพชา ฯ ยथा
 จ โข เต อมฺโฆ ปุริส อิมေနํ จตฺตนํ อาสีวิสสานํ อุกฺกเตชานํ
 ไชรวิสสานํ อณฺเวยตโร วา อณฺเวยตโร วา กุप्ปมิตฺตํ ตโต ตวํ
 อมฺโฆ ปุริส มรณํ วา นิกจฺจสฺส มรณมตฺตํ วา ทฺวฏฺฐํ ยํ เต
 อมฺโฆ ปุริส กรณมฺยํ ตํ กรโหตีติ ฯ

[៣២០] ចត ឆៃ ថៃ ភិក្ខុវេ ប្រិសៃ ភិក្ខុ ទត្ថុនំ ចាស័វិទានំ
 ចុគ្គតេឆានំ ឆៃវិទានំ មេន វា គេន វា ឋនាមេត តមេនំ ខេវំ
 វតេម្មំ ចិរេ គេ ខម្មុភោ ប្រិសៃ ឋនុជ វត្តា ឋនុជតុតិកា ឋិវ្យុទិកា
 ឋិវ្យុទិកា ខនុវេនា មតុតេវ នំ ឋនុស័ស្តាម តតុតេវ ឆិវិកា វិវរ-
 ឋនុស្តាមាទិ ។ មំ គេ ខម្មុភោ ប្រិសៃ ករតម្មំ តំ កវិកាទិ ។

[๓๓๓] อถ ไห ไส ภิกขเว ปุริโส ภโต จตุนัน อัสสัณณํ
อตุคเตชานํ ไสรวิธานํ ภโต ปญจนุนํ วรทานํ ปจจุตฺติกาณํ เยน

[៣៣៤] ចត ខៃ ភិក្ខុវេ គត្ថុតំ បុរិសត្ថុតំ មោឃត្ថុតំ ចម្ងំ ខៃ មហា
 ចុកកណ្ណោ វិ វិរិមំ គីរំ ផាសុកំ សុប្បត្តិកម្មំ បារិមំ គីរំ ធម៌
 ចុប្បត្តិកម្មំ អត្តត្ថុតំ អារា ឥន្ទ្រាភិ ចុក្កុត្រេតុ វា ចបារា
 បារិ កម្មនាម បណ្ណាហំ គិណ្ឌុស្សាធាបាតំ ឥន្ទ្រកុស្មិត្វា កុត្តំ
 អនុត្តិកា កំ កុត្តំ អនុត្តិកា អនុត្តិកា ។ បាតេ ។ វាយម្មាណ
 ត្រៃត្រិកា បារិ កុស្មិត្វា ។ ចត ខៃ ត្រៃ ភិក្ខុវេ បុរិសំ គិណ្ឌុស្សា-
 ធាបាតំ ឥន្ទ្រកុស្មិត្វា កុត្តំ អនុត្តិកា កំ កុត្តំ អនុត្តិកា អនុត្តិកា
 ។ បាតេ ។ វាយម្មាណ ត្រៃត្រិកា បារិ កុស្មិត្វា គិណ្ឌុ
 បារក្ខិត ពតេ គិណ្ឌុស្សា បុរាណិន ។

[៣៣៥] ឧប្បា ខៃ មុយំ ភិក្ខុវេ កតា ចត្តត្ថុតំ វិណ្ឌុស្សា
 ចយន្តេតុ ចត្តត្ថុតំ កតាវិ ចត្តត្ថុតំ ចុក្កុតេត្វា ត្រៃត្រិកា ខៃ
 ភិក្ខុវេ កត្ថុតំ មហាភូតានំ ចិវិទំ បុរិសត្ថុតំ ចាប្រាត្ថុតំ
 តេត្រាត្ថុតំ វាយន្តេត្វា ។ បណ្ណ វរា បុរិសត្ថុតំ ខៃ ភិក្ខុវេ
 បណ្ណត្ថុតំ ឧបាហានភូតានំ ចិវិទំ ។ តេត្រាត្ថុតំ ។ រូបាហា-
 នភូតានំ វេត្តាហានភូតានំ ឥណ្ឌុស្សាហានភូតានំ ឥន្ទ្រា-
 ហានភូតានំ វិណ្ឌុស្សាហានភូតានំ ។ កុត្តុត្ថុតំ ចត្តត្ថុតំ
 ចត្តត្ថុតំ ចុក្កុតេត្វា ខៃ ភិក្ខុវេ អនុត្តិកាត្ថុតំ ចិវិទំ ។
 ឥណ្ឌុស្សា ខៃ ភិក្ខុវេ អនុត្ថុតំ ចុក្កុតេត្វា ចាយន្តេត្វា ចិវិទំ ។

[៣៣៦] កុត្តុត្ថុតំ គេមី ភិក្ខុវេ បណ្ណិត្ថុតំ អនុត្ថុតំ មេត្វា
 ឧប្បត្តិកា វិគុតំ មេ ធម៌ កុត្តុតំ មេ ធម៌ ឥណ្ឌុស្សា

เวย ชายติ ๑ โสคโต เจมี นัม ภิกขเว ปณฺหิตโต พุทฺธโต เมธาว์
 อุปปวิภุชติ วิตุตถํ เวย ชายติ ตฺจุลลํ เวย ชายติ สฺสญฺญํ
 เวย ชายติ ๑ ฆานโต เจมี นัม ภิกขเว ปณฺหิตโต พุทฺธโต
 เมธาว์ อุปปวิภุชติ วิตุตถํ เวย ชายติ ตฺจุลลํ เวย ชายติ
 สฺสญฺญํ เวย ชายติ ๑ ฆิฏฺหาโต เจมี นัม ภิกขเว ๑ กายโต เจมี
 นัม ภิกขเว ๑ มนโต เจมี นัม ภิกขเว ปณฺหิตโต พุทฺธโต เมธาว์
 อุปปวิภุชติ วิตุตถํ เวย ชายติ ตฺจุลลํ เวย ชายติ สฺสญฺญํ
 เวย ชายติ ๑ โจรา ความฆาตาทิ ๒ ภิกขเว ฌเนตํ พาทิราณํ
 อายคณานํ อธิวณํ ๑ จกฺขุ ภิกขเว ฌญฺญติ มหาลาภนาเปสฺ
 รุเปสฺ ๑ โสคํ ภิกขเว ๑ เป ๑ ฆานํ ภิกขเว ๑ เป ๑ ฆิฏฺหา
 ภิกขเว ฌญฺญติ มหาลาภนาเปสฺ รุเปสฺ ๑ กาโย ภิกขเว ๑ เป ๑
 มโน ภิกขเว ฌญฺญติ มหาลาภนาเปสฺ รมฺเมสฺ ๑ มหาอุทกฌญฺญโตติ
 ๒ ภิกขเว จกฺขุเนตํ โยฆานํ อธิวณํ กาโมฆสฺส ภโวฆสฺส ทิฏฺฐิ-
 ฆสฺส อวิฆฺฐิฆสฺส ๑ โอวิมํ ตีรํ ๑ สํปปฏิภยฺญติ ๒ ภิกขเว
 สกฺกายสฺสเนตํ อธิวณํ ๑ ปาวิมํ ตีรํ ๑ ฌเนตํ อปฺปปฏิภยฺญติ ๒
 ภิกขเว นิพฺพานสฺสเนตํ อธิวณํ ๑ กุสฺสณฺติ ๒ ภิกขเว อริยสฺสเนตํ
 อฏฺฐังคิกสฺส มลฺลสฺส อธิวณํ ๑ เสยฺยถิตํ ๑ สมนฺมาทิฏฺฐิ ๑ เป ๑
 สมนฺมาสฺมาธิ ๑ หตฺถเกหิ จ ปาเทหิ จ วายมมาโนติ ๒ ภิกขเว
 วิริยารมฺภสฺสเนตํ อธิวณํ ๑ ติณฺณโล ปารคโต ๑ ๑ ติณฺณจติ
 พุราหฺมณฺติ ๒ ภิกขเว อรหโต ๑ ๑ อธิวณฺติ ๑ ปจฺมํ ๑

อารกฺขาย สิกฺขติ สํญญมาย สิกฺขติ ทมมาย สิกฺขติ อุปสมาย
 สิกฺขติ ฯ เหวํ ไช ภาทฺชเว ภาทฺช อีนฺทฺริเยสุ กุตฺตทฺวาโร โหติ ฯ

[๓๓๗] กถญฺจ ภาทฺชเว ภาทฺช โภชเน มคฺคตญฺญ โหติ ฯ อีธ ภาทฺช
 ปฺริสงฺฆา โยนิโส อากาโร อากาเรติ แหว ทวาย น มทาย
 น มนุสฺสณาย น วิภฺสณาย ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส จิตฺตยา
 ยাপนาย วิหิตฺตฺปรตฺติยา พฺรหฺมจฺริยานุคฺคทาย อิติ ปุราณญฺจ เวทนํ
 ปฺริหฺงฺขามิ นวญฺจ เวทนํ น อุปฺปาเทสฺสํสามิ ยาทฺรา จ เม
 ภวิสฺสติ อนวชฺชตา จ ผาสฺสฺวิหาโร จาติ ฯ เสยฺยถามี ภาทฺชเว
 ปฺริโส วณฺเณ อาสฺมิเปยฺย ยาวเทว เสวณฺตฺตถาย เสยฺยถา วา
 ปน อกฺขํ อพฺภณฺนเชยฺย ยาวเทว ภาทฺสฺส นิคฺคตฺรณฺตฺตถาย ฯ เหวเมว
 ไช ภาทฺชเว ภาทฺช ปฺริสงฺฆา โยนิโส อากาโร อากาเรติ แหว ทวาย น
 มทาย น มนุสฺสณาย น วิภฺสณาย ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส จิตฺตยา
 ยাপนาย วิหิตฺตฺปรตฺติยา พฺรหฺมจฺริยานุคฺคทาย อิติ ปุราณญฺจ เวทนํ
 ปฺริหฺงฺขามิ นวญฺจ เวทนํ น อุปฺปาเทสฺสํสามิ ยาทฺรา จ เม
 ภวิสฺสติ อนวชฺชตา จ ผาสฺสฺวิหาโร จาติ ฯ เหวํ ไช ภาทฺชเว ภาทฺช
 โภชเน มคฺคตญฺญ โหติ ฯ

[๓๓๘] กถญฺจ ภาทฺชเว ภาทฺช ชาลริบํ อญฺญตฺโต โหติ ฯ อีธ
 ภาทฺชเว ภาทฺช ทิวสํ จงฺกเมเน นิสฺสชฺชาย อาวรณฺเณหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ
 ปฺริโสเชติ รตฺติยา ปจฺมํ ยามํ จงฺกเมเน นิสฺสชฺชาย อาวรณฺเณหิ
 ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปฺริโสเชติ รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ ทกฺขิณเณ ปสฺสฺเสเน

สัพเพหิ อญฺเฐน ปาเทน ปาหํ อจฺจาชาเย สโต สมนฺชาโน อญฺฺชา-
 สณฺณํ มนสิ กริตฺวา ปรตฺติยา ปจฺฉิมํ ยามํ ปจฺจุจฺจาย จงฺกเมน
 นิสฺสชฺชาย อวรณํเยหิ ชมฺเมหิ จิตฺตํ ปรีโสเชติ ๑ เอวํ ๒ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ ชาคริยมนุญฺสุโต โหติ ๑ อิมฺเหติ ภิกฺขเว ตํหิ ชมฺเมหิ สมนฺนาทโต
 ภิกฺขุ ทิฏฺฐเ ๑ ชมฺเม สฺสโสมนสฺสพฺพุโต วิหริติ โยนิ จสฺส อารทฺธา
 โหติ อาสวานํ ขยาชาติ ๑ ทฺธิยํ ๑

[๓๕๐] ภุทฺตปฺพุทฺ ๑ ภิกฺขเว กุมฺโม กจฺจโป สํยจฺนสฺสํมํ อนฺนํทํเร
 โคจฺรปฺสุโต อโหสิ ๑ สิกฺกาโตปํ ๒ ภิกฺขเว สํยจฺนสฺสํมํ อนฺนํทํเร
 โคจฺรปฺสุโต อโหสิ ๑ อทฺทสา ๒ ภิกฺขเว กุมฺโม กจฺจโป
 สิกฺกาณํ ทฺฐโต ๑ โคจฺรปฺสุตํ ทิสฺสุวาน สฺสณฺเจปญฺจมานิ อญฺฺกานิ
 สเท กปาเต สโมทฺทิตฺวา อปฺโปสฺสํโก ๑ สฺสณฺเจปญฺจมานิ ๑
 สิกฺกาโตปํ ๒ ภิกฺขเว อทฺทสํ กุมฺมํ กจฺจปํ ทฺฐโต ๑ โคจฺรปฺสุตํ
 ทิสฺสุวาน เยน กุมฺโม กจฺจโป เตนฺนปฺสํกมิ อฺปฺสํกมิตฺวา กุมฺมํ
 กจฺจปํ ปจฺจุจฺจจฺจโต อโหสิ ๑ ยทฺธํ กุมฺโม กจฺจโป สฺสณฺเจปญฺจ-
 มานํ อญฺฺกานํ อญฺฺกานํ ๑ วา อญฺฺกานํ ๑ วา อญฺฺกํ อญฺฺกานํ ๑
 ตตฺถเกว ๑ นํ กเตตฺวา อทฺททิตฺวา ชาทิสฺสํมํ ๑ ยทา ๒
 ภิกฺขเว กุมฺโม กจฺจโป สฺสณฺเจปญฺจมานํ อญฺฺกานํ อญฺฺกานํ ๑
 อญฺฺกานํ ๑ วา อญฺฺกํ อญฺฺกานํ ๑ อญฺฺกํ อญฺฺกานํ ๑ อญฺฺกานํ
 ปญฺจกามิ โยคาวํ อญฺฺกานํ ๑ เอวเมว ๒ ภิกฺขเว ตุมฺहेหิ
 มาโร ปาปํมา สคตํ สมิทํ ปจฺจุจฺจจฺจโต อปฺเปว นามาทํ อิมํ

จกฺขโต วา โอตารํ ฅเภยฺยํ ๑ เป ๑ ชิวหาโต วา โอตารํ
 ฅเภยฺยํ ๑ เป ๑ มนโต วา โอตารํ ฅเภยฺยนฺติ ๑ ตสฺมา ตีห
 ภิกฺขเว อีหุทฺริเยสุ คฺคตฺตทวารว วิหรต จกฺขนา รุปํ ทิสฺวา มา
 นิमितฺตคฺคาหิโน อหฺวตฺต มา อหฺพฺยณฺชนคฺคาหิโน ยตฺวาจิกรณ-
 เมนํ จกฺขนฺทฺริยํ อสงฺกตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌมาโทมนสฺสํ ปาปกา
 อกฺขสา ฅมฺมา อหฺวาตฺสเวยฺยํ คสฺสํ สํวราย ปฏฺิปปชฺชต รกฺขต
 จกฺขนฺทฺริยํ จกฺขนฺทฺริเย สํวรํ อปฺปชฺชต ๑ โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ๑
 ฅาเนน คณฺหํ ฅายิตฺวา ๑ ชิวหาเย รสํ สํยิตฺวา ๑ กาเยน
 โผฏฺจพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ๑ มนสา ฅมฺมํ วิญฺฌาย มา นิमितฺตคฺคาหิโน
 อหฺวตฺต มา อหฺพฺยณฺชนคฺคาหิโน ยตฺวาจิกรณเมนํ มนินฺทฺริยํ
 อสงฺกตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌมาโทมนสฺสํ ปาปกา อกฺขสา ฅมฺมา
 อหฺวาตฺสเวยฺยํ คสฺสํ สํวราย ปฏฺิปปชฺชต รกฺขต มนินฺทฺริยํ
 มนินฺทฺริเย สํวรํ อปฺปชฺชต ๑ ยโต คฺคฺมเห ภิกฺขเว อีหุทฺริเยสุ
 คฺคตฺตทวารว วิหริสฺสํ ๑ อต คฺคฺมเหหิยํ มาโร ปาปํมา นิพฺพิชฺช
 ปกฺกมิตฺสสฺสตี โอตารํ อตฺถมาโน ๑ กุณฺมมฺหาเว สฺสิกาโตติ ๑

[๓๕๓] กุณฺโมว อองฺคานิ สเถ กปาเถ สโมทํ ภิกฺขุ มโนวิตกฺเก
 อนิสฺสโต อณฺณมเหรฺยาโน บรินฺพิพฺพโต น อฺปปาเทยฺย กณฺฐจฺติ ๑ คติยํ ๑

[๓๕๔] เอกํ ฅมฺยํ ภลฺวา อชฺฌณฺเย วิหริติ คฺคฺกาย นทฺธิยา คีเร ๑
 อทฺทสา โห ภลฺวา มนฺทํ ทารุกฺขนฺธํ คฺคฺกาย นทฺธิยา คีเร โสเตน
 วุฑฺฒมานํ ทิสฺวาน ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ ปสฺสํ โน คฺคฺมเห ภิกฺขเว

อมฺ ฆนฺตํ ทารุกฺขณฺธํ คงฺคาย นทียา โสฺเตน วุชฺหมานนฺติ ฯ
 เหวํ ภนฺเต ฯ สฺเจ โห ภิภฺชเว ทารุกฺขณฺโห น โอริมํ ตํ
 อุปฺคจฺจติ น ปาริมํ ตํ อุปฺคจฺจติ น มชฺเฌ สํสํกิตฺตํ น
 กเต ชุสฺสํกิตฺตํ น มนุสฺสํกิตฺตํ น อมฺนุสฺสํกิตฺตํ น
 คาทียํ น อวญฺญคฺคาโห คาทียํ น อนฺโตปฺปติ ภวิสฺสํกิตฺตํ ฯ เหวํ
 หิ โส ภิภฺชเว ทารุกฺขณฺโห สํมุตฺตนิคฺโค ภวิสฺสํกิตฺตํ สํมุตฺตนิคฺโค
 สํมุตฺตนิคฺโค ฯ ตํ ภิสฺสํ เหตุ ฯ สํมุตฺตนิคฺโค ภิภฺชเว คงฺคาย
 นทียา โสฺโต สํมุตฺตนิคฺโค สํมุตฺตนิคฺโค ฯ เหวเมว โห ภิภฺชเว
 สฺเจ ตุมฺเห น โอริมํ ตํ อุปฺคจฺจติ น ปาริมํ ตํ อุปฺคจฺจติ
 น มชฺเฌ สํสํกิตฺตํ น กเต ชุสฺสํกิตฺตํ ฯ น มนุสฺสํกิตฺตํ
 คาทียํ น อมฺนุสฺสํกิตฺตํ น อวญฺญคฺคาโห คาทียํ
 น อนฺโตปฺปติ ภวิสฺสํกิตฺตํ ฯ เหวํ ตุมฺहे ภิภฺชเว นิพฺพานนิคฺคา
 นิพฺพานนิคฺคา นิพฺพานนิคฺคา ฯ ตํ ภิสฺสํ เหตุ ฯ นิพฺพานนิคฺคา
 ภิภฺชเว สํมุตฺตนิคฺโค นิพฺพานนิคฺคา นิพฺพานนิคฺคา ฯ

[๓๕๓] เหวํ วุชฺหเต อญฺญคฺโค ภิภฺช โภจนํ เหวตวโจ กิ
 นุ โห ภนฺเต โอริมํ ตํ กิ ปาริมํ ตํ โภ มชฺเฌ สํสํกิตฺตํ
 โภ กเต ชุสฺสํกิตฺตํ โภ มนุสฺสํกิตฺตํ โภ อมฺนุสฺสํกิตฺตํ
 โภ อวญฺญคฺคาโห โภ อนฺโตปฺปติภาวติ ฯ โอริมํ ตํนฺติ โห
 ภิภฺช จนฺตํ อชฺชตฺตนิคฺคา อายคณนํ อชฺชจํ ฯ ปาริมํ ตํนฺติ

โฆ ภิกขุ ฌนุเนตัม พาทิราณํ อายตนาณํ อธิวณํ ๑ มชฺเช
 สํสํโหติ ๑ โฆ ภิกขุ นนฺทราคตฺตํ อธิวณํ ๑ กเถ อุตฺตํโหติ ๑
 ภิกขุ อุตฺตํมานตฺตํ อธิวณํ ๑ กตโม จ ภิกขุ มนุสฺสํลฺลาโห ๑
 อีธ ภิกขุ คีหํหิ สํญฺญํ วิหริติ สหณนฺทํ สหสํกํ สุตฺตํ
 สุตฺโต อุตฺตํเตสํ อุตฺโต อุตฺตํเนสํ ภิจฺจกรณํเยสํ อตฺตโน โยคํ
 อายตฺตํ ๑ อโย อุตฺตํ ภิกขุ มนุสฺสํลฺลาโห ๑ กตโม จ ภิกขุ
 อมฺนุสฺสํลฺลาโห ๑ อีธ ภิกขุ เอกํจ โยคํ อตฺตํ เทวณิกายํ ปณฺธิชฌ
 พุทฺธมฺจจริยํ จริติ อิมินาหํ สํเตน วา วตฺตเตน วา ตเปน วา
 พุทฺธมฺจจริเยน วา เทโว วา ภวิสฺสํมิตฺติ เทวณฺเฑโร วาติ ๑ อโย
 อุตฺตํ ภิกขุ อมฺนุสฺสํลฺลาโห ๑ อายตฺตํลฺลาโหติ ๑ โฆ ภิกขุ ปณฺธิชฌ
 กามคฺคฺคาณํ อธิวณํ ๑ กตโม จ ภิกขุ อนฺโตปฺปติภาโว ๑ อีธ
 ภิกขุ เอกํจ อุตฺตํ โหติ ปาปมฺโม อุตฺตํ สํกตฺตํสํมาจํ
 ปณฺธิชฌนํมมฺมโต อุตฺตํมโน สมนฺเปตฺตํโย อพฺพุทฺธมฺจจริยํ พุทฺธม-
 จาริยํโย อนฺโตปฺปติ อุตฺตํ โหติ สมนฺเปตฺตํโย ๑ อโย อุตฺตํ
 ภิกขุ อนฺโตปฺปติภาโวติ ๑

[๓๒๔] เตน โฆ ปน สมนฺเปตฺตํ นนฺโท โยคํ โยคํ โภจโน
 อธิวณํ จิตฺโต โหติ ๑ กเถ โฆ นนฺโท โยคํ โภจโน
 เตน โฆ ปน สมนฺเปตฺตํ นนฺโท โยคํ โภจโน
 อธิวณํ จิตฺโต โหติ ๑ กเถ โฆ นนฺโท โยคํ โภจโน
 เตน โฆ ปน สมนฺเปตฺตํ นนฺโท โยคํ โภจโน
 อธิวณํ จิตฺโต โหติ ๑ กเถ โฆ นนฺโท โยคํ โภจโน

๑ พ. สํสํโหติ ๑ ๒ พ. อตฺตํเตสํ โยคํ ๑ ๓ พ. อุตฺตํลฺลาโหติ ๑

อาปคฺคํ อาปนโน โหติ ยถารูปาย อาปคฺคิยา น วุฏฺฐานํ
 ปณฺณายคิ อํ อํ อจฺจุจติ กิมนฺนํ อนฺโตปฺปติภาโวติ ๑ ปณฺณจํ ๑

[๓๒๖] เอกํ สมนํ ภคฺวา สกฺกเกสุ วิหริติ กมฺปิตฺตวคฺคฺวสฺสํ นิลฺลวฺธา-
 ราเม ๑ เตน โส ปน สมนฺเนน กมฺปิตฺตวคฺคฺวสฺสํ สกฺกยานํ นวํ
 สณฺฑจํ อจฺจการิตํ โหติ อนฺตฺตวคฺคฺวสฺสํ สมนฺเนน วา พฺราหฺมณฺเนน
 วา เกณฺหิ วา มนุสฺสํ เทน ๑ อถ โส กามฺปิตฺตวคฺคฺวสฺสํ สกฺกยา เยน
 ภคฺวา เตนฺนํ สกฺกมฺปิตํ อุปสกฺกมฺปิตฺวา ภคฺวณฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
 นิสฺสํ ๑ เอกมฺนฺตํ นิสฺสนฺนา โส กามฺปิตฺตวคฺคฺวสฺสํ สกฺกยา ภคฺวณฺตํ
 เอกทฺวาจํ อธิ ภคฺเต กมฺปิตฺตวคฺคฺวสฺสํ สกฺกยานํ นวํ สณฺฑจํ
 อจฺจการิตํ อนฺตฺตวคฺคฺวสฺสํ สมนฺเนน วา พฺราหฺมณฺเนน วา เกณฺหิ วา
 มนุสฺสํ เทน ๑ ตํ ภคฺเต ภคฺวา ปจํ ปริภุชฺชตฺว ภคฺวตา ปจํ
 ปริภุชฺชตํ ปจฺลา กามฺปิตฺตวคฺคฺวสฺสํ สกฺกยา ปริภุชฺชตฺวสฺสํ ตทสฺสํ
 กมฺปิตฺตวคฺคฺวสฺสํ สกฺกยานํ ทิสฺสวคฺคํ หิตาย สฺสวชฺชาติ ๑ อธิวาสํ
 ภคฺวา สฺสวคฺคํ ภาเวน ๑ อถ โส กามฺปิตฺตวคฺคฺวสฺสํ สกฺกยา ภคฺวโต
 อธิวาสํ วิทิตฺวา อญฺญายาสฺนา ภคฺวณฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ
 กตฺวา เยน นวํ สณฺฑจํ อจฺจการิตํ เตนฺนํ สกฺกมฺปิตํ อุปสกฺกมฺปิตฺวา สกฺก-
 สกฺกมฺปิตํ สณฺฑจํ สณฺฑจํ สกฺกมฺปิตํ อสฺสนานิ ปณฺณวเปตฺวา อุกก-
 มณฺณํ ปทิจฺจาเปตฺวา เตนฺนํ ปทิจฺจาเปตฺวา เยน ภคฺวา เตนฺนํ
 สกฺกมฺปิตํ อุปสกฺกมฺปิตํ ภคฺวณฺตํ เอกทฺวาจํ สกฺกมฺปิตํ สกฺกมฺปิตํ
 ภคฺเต สณฺฑจํ อจฺจการิตํ อสฺสนานิ ปณฺณวตฺตานิ อุกกมณฺณโก ปทิจฺจาเปโต

อจิโรส ฐมา ภิกขุ อจิโรส น ภิกขุ ฐมา อจิโรส ๑
 อโย อจุจตาอุโส ภิกขุ ฐปาจิโรโต สหุทาจิโรโต คหุทาจิโรโต รสา-
 จิโรโต โสฆุสพหุทาจิโรโต ฐมาจิโรโต อนจิโรโต อจิโรส ปาปกา
 อกุตตา ฐมา สกิตเตสกา โปโนพหุวิกกา สหรา ทุกขวิปาภา
 อายตี ชาติชราณรณียา ๑ เอว โส อวาอุโส อวสุโสโต โหติ ๑

[๓๓๓] กถญาอุโส อนวสุโสโต โหติ ๑ อจิโรส ภิกขุ จตุคคา
 ฐปํ ทิสฺวา มียฐเป ฐเป นามิจฺจุจติ อปฺมียฐเป ฐเป น พยาปชฺชติ
 อปฺภุจิตกายสฺติ จ วิหริติ อปฺปมาณเจตโส คณฺจ เจโตวิมุตฺติ
 ปณฺณาวิมุตฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ๑ ยตฺถสฺส เต อปฺปนฺหา ปาปกา
 อกุตตา ฐมา อปฺริเสสํ นิรฺชณฺหติ ๑ เป ๑ ชิวหา ย รสํ สํยิตฺวา
 ๑ เป ๑ มนฺสา ฐมํ วิญฺญา ย มียฐเป ฐมา นามิจฺจุจติ
 อปฺมียฐเป ฐมา น พยาปชฺชติ อปฺภุจิตกายสฺติ จ วิหริติ
 อปฺปมาณเจตโส คณฺจ เจโตวิมุตฺติ ปณฺณาวิมุตฺติ ยถาภูตํ
 ปชานาติ ๑ ยตฺถสฺส เต อปฺปนฺหา ปาปกา อกุตตา ฐมา
 อปฺริเสสํ นิรฺชณฺหติ ๑ อโย อจุจตาอุโส ภิกขุ อนวสุโสโต จตุ-
 วิญฺญेषฺส ฐเปสฺ ๑ เป ๑ อโย อจุจตาอุโส ภิกขุ อนวสุโสโต
 ชิวหาวิญฺญेषฺส รเสสฺ ๑ เป ๑ อนวสุโสโต มโนวิญฺญेषฺส
 ฐเมสฺ ๑ เอวอิหาวี จาอุโส ภิกขุ จตุคโค เจมึ นํ มาโร
 อปฺสงฺกมฺติ เณว ธมฺมิ มาโร โธตาวี น ธมฺมิ มาโร อารมฺมณํ
 ๑ เป ๑ ชิวหาโต เจมึ นํ มาโร อปฺสงฺกมฺติ ๑ เป ๑ มนฺโต

เจมี นํ มาโร อุตฺตงฺกมฺติ เณว ตภฺติ มาโร โธตารํ น ตภฺติ
 มาโร อารมฺมณํ ๑ เสงฺยตานิ อากุโส กุฏฺฐาคารสาณํ วา พหต-
 มตฺติกามทฺทวาทิเลปนา ปฺรตฺตนิมาย เจมี ทิสาย ปฺริโส อาทิตฺตาย
 ตินฺนุกฺกาย อุตฺตงฺกเมยฺย เณว ตเมถ อคฺคิ โธตารํ น ตเมถ
 อคฺคิ อารมฺมณํ ๑ เป ๑ ปจฺจนิมาย เจมี นํ ๑ อุตฺตราย เจมี
 นํ ๑ ทกฺขนิมาย เจมี นํ ๑ เหฏฺฐิมโต เจมี นํ ๑ อุตฺตริโต
 เจมี นํ ยโต กุโตจิ เจ ปฺริโส อาทิตฺตาย ตินฺนุกฺกาย อุตฺตงฺ-
 กเมยฺย เณว ตเมถ อคฺคิ โธตารํ น ตเมถ อคฺคิ อารมฺมณํ ๑
 เอวเมว ๒ อากุโส เอววิหาริ ภิภฺชํ จกฺขโต เจมี นํ มาโร
 อุตฺตงฺกมฺติ น ตภฺเตว มาโร โธตารํ น ตภฺเต มาโร
 อารมฺมณํ ๑ เป ๑ จิตฺตาทิ เจมี นํ มาโร อุตฺตงฺกมฺติ น
 ตภฺเตว มาโร โธตารํ น ตภฺติ มาโร อารมฺมณํ ๑ เอววิหาริ
 จากุโส ภิภฺชํ รูปํ อธิโกสํ น รูปา ภิภฺชํ อธิภฺชํ สทฺเท
 ภิภฺชํ อธิโกสํ น สทฺทา ภิภฺชํ อธิภฺชํ คนฺธํ ภิภฺชํ อธิโกสํ
 น คนฺธา ภิภฺชํ อธิภฺชํ รสํ ภิภฺชํ อธิโกสํ น รสา ภิภฺชํ
 อธิภฺชํ โฉยฺยจฺจุพฺเพ ภิภฺชํ อธิโกสํ น โฉยฺยจฺจุพฺพา ภิภฺชํ อธิภฺชํ
 รมฺเม ภิภฺชํ อธิโกสํ น รมฺมา ภิภฺชํ อธิภฺชํ ๑ ยมํ อจฺจุจฺจาทุโส
 ภิภฺชํ รูปาจิณฺหํ สทฺทาจิณฺหํ คนฺธาคิณฺหํ รสาจิณฺหํ โฉยฺยจฺจุพฺพาจิณฺหํ รมฺมาจิณฺหํ
 อธิโกสํ เต ปาปเก อกฺกุสฺเส รมฺเม สงฺกิลเลสิเก โปโนพฺพวาทิเก

สทเร ทุกฺขวิปาเก อายคิ ชาติขรามรณิเย ๑ เอวํ โห อากุโส
 อนวสฺสโต โหคิติ ๑ อถ โห ภควา อวฺชหิตฺวา อายสฺมนคํ มหา-
 โมกฺกตฺตานํ อามนฺเตสึ สํวํ สํวํ โห โมกฺกตฺตานํ สํวํ โห
 ควํ โมกฺกตฺตานํ ภิกฺขุํ อวสฺสตฺตปริยายญฺจ อนวสฺสตฺตปริยายญฺจ
 อภาสิติ ๑ อิทมโวจ อายสฺมา มหาโมกฺกตฺตานโน ๑ สมนฺนุโย
 สตฺตา อโหสิ ๑ อตฺตมนา เต ภิกฺขุ อายสฺมโต มหาโมกฺกตฺตา-
 นสฺส ภาสิตํ อภินนฺทฺนติ ๑ อญฺจํ ๑

[๓๓๒] ยโต โห ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํพเพสํ เขว ทุกฺขธมฺมานํ
 สํมุทญฺจ อตฺตงฺกมญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ ๑ อถ โห ปนสฺส
 กามา ทิฏฺฐา โหนฺติ ยถาสฺส กามे ปสฺสโต โย กามสฺส
 กามณฺโห กามเสฺนโห กามมฺจุลา กามปริพาโห โส นานุเสตติ
 ตลา โห ปนสฺส จาโร จ วิหาโร จ ชนฺพนฺโห โหติ ๑ ยถา จรฺนคํ
 วิหรนฺคํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺขลา ธมฺมา นานุสฺสวณฺติ ๑
 กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํพเพสํ เขว ทุกฺขธมฺมานํ สํมุทญฺจ
 อตฺตงฺกมญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ อิติ ฐปํ อิติ ฐปสฺสํ สํมุทโย
 อิติ ฐปสฺสํ อตฺตงฺกโม ๑ อิติ เวทนา ๑ เป ๑ อิติ สณฺเฎา ๑
 อิติ สงฺฆารว ๑ อิติ วิญฺเฎาณํ อิติ วิญฺเฎาณสฺสํ สํมุทโย
 อิติ วิญฺเฎาณสฺสํ อตฺตงฺกโมติ ๑ เอวํ โห ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํพเพสํ
 เขว ทุกฺขธมฺมานํ สํมุทญฺจ อตฺตงฺกมญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ ๑

[๓๓๓] กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน กามา ทิฏฺฐา โหนฺติ ยถาสฺส

กามะ ปัสสโต โย กามะสุ กามะนุโห กามะเสโน โห กามะมูจ
 กามะปรีพาโห โส นานะเสติ ฯ เสงฺยธะมฺมํ ภิกฺขเว อังคการาสุ
 สัจจกปรีสา ปุณฺณวา อังคารานํ วิตฺตจฺจนํ วิตฺตทຸມານํ ฯ อถ ไช
 ปຸริโส อากฺขເຍຍ ชີວิตฺตกาโม อมริตฺตกาโม สຸຂกาโม ทຸຂປຣົງໂ
 ตເມນំ เทว พตວນໂຕ ปຸริสา นานา พາหาสุ คເຫດວາ ตំ อังคการาสุ
 อຸປກທຸເໝຍຸ ໂສ ອິຕິ ອິມເມວ ກາຍ໌ ສນຸນາເມຍຍ າ ຕັ ກິສຸສ ເຫຸ າ
 ອນຸພາດນຸທິ ກິດຊເວ ຕສຸສ ປຸຣິສຸສ ໂຫິຕິ ອິມພຸຈາຫີ" ອຸງຄາກາສຸ
 າ ປສຸສາມີ ຕໂຕນິທານ໌ ມຣນ໌ ວາ ຄຸຈຸຣາມີ ມຣນມຕຸຕ໌ ວາ
 ທຸຂນຸຕິ າ ເວເມວ ໄໄ ກິດຊເວ ກິດຊໂນ ອຸງຄາກາສຸປມາ ກາມາ
 ທິງຊາ ໂໂນຕິ ຍຄາສຸສ ກາມະ ປສຸສໂຕ ໂຍ ກາມະສຸ ກາມະນຸໂ
 ກາມະເສນໂສ ກາມະມຸຈຸຣາ ກາມະປຣິພາໂ ໂສ ນານະສະຕິ າ

[๓๓๕] กถญฯ ภิกขเว ภิกขุโน จารุ จ วิหารุ จ ออนุพฺพช
 โหติ ขตา จรณํ วิหรณํ อภิชฌาโทมนสฺสา ปาปกา อุตฺตลา
 ฆມมา นานຸສຸສານຕີ ។ ເສຍຍຕານີ ກິດຊເວ ປຸຣິສ ພຸກຄນູກື້ ທາຍໍ
 ປວິເສຍຍ ຕຸສຸ ປຸຣໂຕນີ ຄລເນໂກ ປຈຸດໂຕນີ ຄລເນໂກ ອຸຕຸຕໂຕນີ
 ຄລເນໂກ ທຸຖຸຊໂຕນີ ຄລເນໂກ ເຊຊໂຕນີ ຄລເນໂກ ອຸປຣໂຕນີ
 ຄລເນໂກ ໄສ ສໂວ ອກິກຸກເມຍຸ ສໂວ ປກິກຸກເມຍຸ ມາ ມໍ
 ຄລເນໂກຕີ ។ ເວເມວ ໂຂ ກິດຊເວ ຍໍ ໂຕເ ນີຍຣຸນີ ສາຕຣຸນີ
 ອຍໍ ວຸຈຈຕີ ອວິຍສຸ ວິນເຍ ຄລເນໂກຕີ ។

๑ พ. อิมิ ขุวहां ๗ ๒ พหุณเจกนุติ วา ปาโจ ๗

[๓๓๕] อิติ วิทิตฺวา อสงฺวโร ๑ สงฺวโร ๑ เวทิตพฺโพ ๑
 กถณฺย ภาทฺตเว อสงฺวโร โหติ ๑ อธิ ภาทฺตเว ภาทฺตฺ จกฺขฺนา รุปํ
 ทิสฺวา นียฺมฺรูปํ รูปํ อธิมฺมฺจฺติ อปฺนียฺมฺรูปํ รูปํ พฺยาปชฺชติ
 อนฺุปฺยฺจิตฺตกายสฺส ๑ วิหฺรติ ปริตฺตเจตฺโส ตณฺยฺ เจตฺตวิมฺมฺคฺติ
 ปณฺณววิมฺมฺคฺติ ยถาภุํ นปฺปชานาติ ๑ ยตฺถตฺถํ เต อฺปฺปนฺหา
 ปาปกา อกฺขฺลา ชมฺมา อปฺริเสสํ นิรฺมฺมฺนํ ๑ เป ๑ ชิวฺหาย
 รํ ฌายิตฺวา ๑ เป ๑ มนฺสา ชมฺมํ วิญฺญาณ นียฺมฺรูปํ ชมฺเม
 อธิมฺมฺจฺติ อปฺนียฺมฺรูปํ ชมฺเม พฺยาปชฺชติ อนฺุปฺยฺจิตฺตกายสฺส ๑
 วิหฺรติ ปริตฺตเจตฺโส ตณฺยฺ เจตฺตวิมฺมฺคฺติ ปณฺณววิมฺมฺคฺติ ยถาภุํ
 นปฺปชานาติ ๑ ยตฺถตฺถํ เต อฺปฺปนฺหา ปาปกา อกฺขฺลา ชมฺมา
 อปฺริเสสํ นิรฺมฺมฺนํ ๑ เอวํ โห ภาทฺตเว อสงฺวโร โหติ ๑

[๓๓๖] กถณฺย ภาทฺตเว สงฺวโร โหติ ๑ อธิ ภาทฺตเว ภาทฺตฺ
 จกฺขฺนา รุปํ ทิสฺวา นียฺมฺรูปํ รูปํ นาทิมฺมฺจฺติ อปฺนียฺมฺรูปํ รูปํ
 น พฺยาปชฺชติ อฺปฺยฺจิตฺตกายสฺส ๑ วิหฺรติ อปฺปมาณเจตฺโส
 ตณฺยฺ เจตฺตวิมฺมฺคฺติ ปณฺณววิมฺมฺคฺติ ยถาภุํ ปชานาติ ๑ ยตฺถตฺถํ
 เต อฺปฺปนฺหา ปาปกา อกฺขฺลา ชมฺมา อปฺริเสสํ นิรฺมฺมฺนํ ๑ เป ๑
 ชิวฺหาย รํ ฌายิตฺวา ๑ เป ๑ มนฺสา ชมฺมํ วิญฺญาณ นียฺมฺรูปํ
 ชมฺเม นาทิมฺมฺจฺติ อปฺนียฺมฺรูปํ ชมฺเม น พฺยาปชฺชติ อฺปฺยฺจิต-
 ตกายสฺส ๑ วิหฺรติ อปฺปมาณเจตฺโส ตณฺยฺ เจตฺตวิมฺมฺคฺติ ปณฺณว-
 วิมฺมฺคฺติ ยถาภุํ ปชานาติ ๑ ยตฺถตฺถํ เต อฺปฺปนฺหา ปาปกา อกฺขฺลา

๒๓๖ สุตตบฏปิฎก สัมมุตตนิคายสูตร สฬายตนวคโค [๓๓๖]

ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺชนนฺติ ฯ เอวํ โห ภิกฺขเว สํวโร โหติ ฯ

[๓๓๗] ตสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เอวํ จรโต เอวํ วิหรโต
กทาจิ กรหจิ สติสฺสโมเสสา อปฺปชฺชนนฺติ ปาปกา อกฺขตา ธมฺมา
สรตฺถกปฺปา สญฺญิณฺณนียา ฯ ทนฺโห ภิกฺขเว สตฺถกปฺปาโท อถ โห
นํ ชีปฺปเมว ปชฺหติ วิโนเทติ พฺยนฺตํกโรติ อนภาวํ คเมติ ฯ
เสยฺยถาปํ ภิกฺขเว ปุริโส ทิวสํ สมนฺตคฺเค อโยกฺขาเห เทว วา
คฺคณิ วา อุกกมุตฺตานิ นิปาเตยฺย ฯ ทนฺโห ภิกฺขเว อุกกมุตฺตานํ
นิปาโต อถ โห นํ ชีปฺปเมว ปริกฺขมํ ปริยาทानํ คจฺเจยฺย ฯ
เอวเมว โห ภิกฺขเว ตสฺส เจ ภิกฺขุโน เอวํ จรโต เอวํ วิหรโต
กทาจิ กรหจิ สติสฺสโมเสสา อปฺปชฺชนนฺติ ปาปกา อกฺขตา ธมฺมา
สรตฺถกปฺปา สญฺญิณฺณนียา ฯ ทนฺโห ภิกฺขเว สตฺถกปฺปาโท อถ โห
นํ ชีปฺปเมว ปชฺหติ วิโนเทติ พฺยนฺตํกโรติ ขนภาวํ คเมติ ฯ
เอวํ โห ภิกฺขเว ภิกฺขุโน จาโร จ วิหารो จ อนุพฺพนฺโห โหติ
ยถา จรณํ วิหรณํ อภิขฺเฒาโถมมฺเสสา ปาปกา อกฺขตา ธมฺมา
นानุสฺสวณฺติ ฯ

[๓๓๘] ตถฺเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุํ เอวํ จรณํ เอวํ วิหรณํ ราชานो
วา ราชมหามตฺตา วา มิตฺตา วา อมจฺจา วา ฌาคี วา ส่าโฉหิตา
วา โภเคติ อภิหฺวํสุ ปวาระยฺยํ เอหฺมฺโภ ปุริสํ ภินฺเต อิมํ กาส่าวา
อนุทฺทหนฺติ ฯ กิํ มุณฺโห กปฺปาตมฺนุจฺจสี ฯ เอहि Һันยาจฺวคฺคิตฺตา
โภเค จ ภุณฺชสฺสํ ปุณฺณานิ จ กโรหีติ ฯ โส จ ตํ ภิกฺขเว

ภิกขุ เอวํ จรณโต เอวํ วิหรณโต สิกขํ ปจฺจุทฺธาย หีนา-
 ยาวคฺคิสุสํคํคิ เนตํ จํณํ วิชฺชติ ฯ เชบฺบถามี ภิกขเว คงฺคา นทํ
 ปาจิณินฺหา ปาจิณโปลนา ปาจิณปพฺพการา อถ มหาชนกาโย
 อวฺกจฺเจยฺย กุฑฺดาณํปิฏกํ อาทาข มยํ อิมํ คงฺกํ นทํ ปจฺจุทฺธินฺนํ
 กวิสุสํม ปจฺจุทฺธโปลนํ ปจฺจุทฺธปพฺพการนฺติ ฯ ตํ กิํ มณฺเฑน ภิกขเว
 อมี นุ ไซ โส มหาชนกาโย คงฺกํ นทํ ปจฺจุทฺธินฺนํ กเรยฺย
 ปจฺจุทฺธโปลนํ ปจฺจุทฺธปพฺพการนฺติ ฯ โน เหตุ ภาณเต ฯ ตํ กิสุสํ
 เหตุ ฯ คงฺคา ภาณเต นทํ ปาจิณินฺหา ปาจิณโปลนา ปาจิณ-
 ปพฺพการา จํ น สํกฺรา ปจฺจุทฺธินฺหา กาคํ ปจฺจุทฺธโปลนา ปจฺจุทฺธ-
 ปพฺพการา ฯ ยาวเทว ปน โส มหาชนกาโย กิถมถสุสํ วิมาตสุสํ
 ภาคํ อสุสํคํคิ ฯ เอวเมว ไซ ภิกขเว ตณฺเฑน ภิกขุ เอวํ จรณโต
 เอวํ วิหรณโต ราชานो วา ราชมหามตฺตา วา มิตฺตา วา อมฺจฺจา
 วา ฌาคํ วา สาลโหหิตา วา โภเคหิ อภิหฺมฺพุํ ปวาเรยฺยํ เอหฺมฺโภ
 ปุริสํ กิํ เต อิมํ กาสํวา อนุทฺตยนฺติ ฯ กิํ มุณฺโหล กปาล-
 มนฺจฺรสี ฯ เอहि หีนายาวคฺคิตฺตา โภเค จ ภฺนุชฺชสุสํ ปุณฺณานิ
 จ กโรหิตี ฯ โส วต ภิกขเว ภิกขุ เอวํ จรณโต เอวํ วิหรณโต
 สิกขํ ปจฺจุทฺธาย หีนายาวคฺคิสุสํคํคิ เนตํ จํณํ วิชฺชติ ฯ ตํ
 กิสุสํ เหตุ ฯ ยํ หิ ตํ ภิกขเว จิตฺตํ ทิฆมคฺคํ วิเวกนินฺนํ
 วิเวกโปลนํ วิเวกปพฺพการํ ตณฺเฑน หีนายาวคฺคิสุสํคํคิ เนตํ จํณํ
 วิชฺชติ ฯ สตฺตมํ ฯ

[๓๓๘] อถ โห อญฺเฏตโร ภิกฺขุ เยน อญฺเฏตโร ภิกฺขุ เตนุ-
 ปสงฺกมฺมิ อูปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ กิตฺตาวตฺตา นุ โห
 อากุโส ภิกฺขุโน ทสฺสํ สํวิสุทฺธํ โหตฺติ ฯ ยโต โห อากุโส
 ภิกฺขุ จนนํ ผสฺสํายตนานํ สํมุตฺตญฺจ อคฺคตฺตมญฺจ ยถากุตํ
 ปชานาติ เอตฺตาวตฺตา โห อากุโส ภิกฺขุโน ทสฺสํ สํวิสุทฺธํ
 โหตฺติ ฯ อถ โห โส ภิกฺขุ อสงฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 เวยฺยากรเณน เยน อญฺเฏตโร ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมฺมิ อูปสงฺกมิตฺวา
 ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ กิตฺตาวตฺตา นุ โห อากุโส ภิกฺขุโน ทสฺสํ
 สํวิสุทฺธํ โหตฺติ ฯ ยโต โห อากุโส ภิกฺขุ ปญฺจนํ อูปาทา-
 นกฺขนฺชานํ สํมุตฺตญฺจ อคฺคตฺตมญฺจ ยถากุตํ ปชานาติ เอตฺตาวตฺตา
 โห อากุโส ภิกฺขุโน ทสฺสํ สํวิสุทฺธํ โหตฺติ ฯ อถ โห โส ภิกฺขุ
 อสงฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมฺมิ อูปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ กิตฺตาวตฺตา
 นุ โห อากุโส ภิกฺขุโน ทสฺสํ สํวิสุทฺธํ โหตฺติ ฯ ยโต โห
 อากุโส ภิกฺขุ จจฺจนํ มหาภูตานิ สํมุตฺตญฺจ อคฺคตฺตมญฺจ ยถากุตํ
 ปชานาติ เอตฺตาวตฺตา โห อากุโส ภิกฺขุโน ทสฺสํ สํวิสุทฺธํ
 โหตฺติ ฯ อถ โห โส ภิกฺขุ อสงฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 เวยฺยากรเณน เยน อญฺเฏตโร ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมฺมิ อูปสงฺกมิตฺวา
 ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ กิตฺตาวตฺตา นุ โห อากุโส ภิกฺขุโน ทสฺสํ
 สํวิสุทฺธํ โหตฺติ ฯ ยโต โห อากุโส ภิกฺขุ ยงฺกนิยฺจ สํมุตฺตญฺจ

คัม ปุริสํ เหวํ วเทยฺย กัทฺติโส โก ปุริสํ กัตุโกติ ๑ โส เหวํ
 วเทยฺย พหุลปคฺคตปถาโส สณฺฑจฺจุณาโย โห อมฺโก ปุริสํ กัตุโก
 เสยฺยถาบี นิโคโรโรติ ๑ เทน โห ปน ภิกฺขุ สมนฺเยน ตาภิโสวสฺส
 กัตุโก ยถาบี ตสฺส ปุริสสฺส กสฺสํ ๑ เขวเมว โห ภิกฺขุ
 ยถา ยถา อธิมุตฺตานํ เคสํ สปัปฺปริงานํ กสฺสํ สัฏฺฐิสุกฺขํ โหติ
 ตถา ตถา โห เลเกหิ สปัปฺปริงเหติ พฺยาगतํ ๑

[๓๔๕] เสยฺยถาบี ภิกฺขุ รมฺโง ปจฺจุณฺทิมํ นกรํ ทพฺพํ
 ปาการโคจรณํ จตุวารํ ตตฺตรสฺสํ โทวาริกโก ปณฺจโกติ พฺยคฺโค
 เวนาวั อญฺเฐาตานํ นิวาเรตา ฌาตานํ ปเวเสตา ๑ ปุรฺตติมาย
 ทิสาย อากนฺตฺวา สัมมํ ทฺตฺยํ คัม โทวาริกํ เหวํ วเทยฺย กตฺถมฺโก
 ปุริสํ อิมสฺสํ นกรสฺสํ สามัติ ๑ โส เหวํ วเทยฺย เหวโส ภาเน
 มชฺเฐ สึงฆาฏเก นิสินฺโนติ ๑ ยถ โห คัม สัมมํ ทฺตฺยํ นกรสามิสฺสํ
 ยถาภุทํ วจันํ นียาเทตฺวา ยถาคตมกฺกํ ปฏฺธิปชฺเชยฺย ๑ ปจฺจุณฺทิมาย
 ทิสาย อากนฺตฺวา สัมมํ ทฺตฺยํ ๑ เป ๑ อุตฺตราย ทิสาย ทกฺขิณาย
 ทิสาย อากนฺตฺวา สัมมํ ทฺตฺยํ คัม โทวาริกํ เหวํ วเทยฺย กตฺถมฺโก
 ปุริสํ อิมสฺสํ นกรสฺสํ นกรสามัติ ๑ โส เหวํ วเทยฺย เหวโส
 ภาเน มชฺเฐ สึงฆาฏเก นิสินฺโนติ ๑ ยถ โห คัม สัมมํ ทฺตฺยํ
 นกรสามิสฺสํ ยถาภุทํ วจันํ นียาเทตฺวา ยถาคตมกฺกํ ปฏฺธิปชฺเชยฺย ๑
 อุมมา โห มุขายํ ภิกฺขุ กตา อตฺตสฺสํ วิญฺญาปนาย อยญฺเจตฺถ

วา โมโห วา สัมปฏิมิ วามิ เจตโส ตโต จิตฺตํ นิวาเรยฺย
 สกโย เจโส มกุโโค สัมปฏิกโย ๑ สกนฺตโย ๑ สหฺลโน ๑
 อุมฺมกุโโค ๑ กุมฺมกุโโค ๑ ทฺหิตฺติโก ๑ อสฺมปฺปฺริสฺเสวฺติโต เจโส
 มกุโโค น เจโส มกุโโค สัมปฺปฺริสฺเสวฺติโต น ตวํ เอตํ ปรหสฺสตี ๑
 ตโต จิตฺตํ นิวาเรยฺ มโนวฺยญฺเอยฺเยหิ จมฺเมหิ ๑

[๓๔๔] เสงฺยถามิ ภิက္ขเว ภิฏฺฐํ สัมปนฺนํ ภิฏฺฐารกฺโข ๑
 ปมตฺโต โกลน ๑ ภิฏฺฐาโท อํ ภิฏฺฐํ โอตริตฺวา ยาวทตฺถํ
 มํ ฅาปชฺชเยยฺ ปมํ ฅาปชฺชเยยฺ ๑ เขวเมว โห ภิက္ขเว
 อัสสํสฺสวา ปฏฺฐนฺ โฉ ฅสฺ ฅสฺสํสฺสคฺคเนสฺ อสํสฺสคฺคเร ปญฺจสฺส กาม-
 คฺคฺเคสฺส ยาวทตฺถํ มํ ฅาปชฺชติ ปมํ ฅาปชฺชติ ๑ เสงฺยถามิ
 ภิက္ขเว ภิฏฺฐํ สัมปนฺนํ ภิฏฺฐารกฺโข ๑ อปฺปมตฺโต โกลน
 ๑ ภิฏฺฐาโท อํ ภิฏฺฐํ โอตเรยฺย ตเมนํ ภิฏฺฐารกฺโข นาสาย
 สํสฺสคฺคหิตํ คณฺเอยฺย นาสาย สํสฺสคฺคหิตํ คฺคเหตฺวา อฺปฺปวิมฺภายํ
 สํสฺสคฺคหิตํ นิคฺคณฺเอยฺย อฺปฺปวิมฺภายํ สํสฺสคฺคหิตํ นิคฺคเหตฺวา ทณฺเฏน
 สฺสํสฺสคฺคํ ตาเพยฺย ทณฺเฏน สฺสํสฺสคฺคํ ตาเหตฺวา โอสชฺชเยยฺ ๑
 ทฺติยมนฺนิ โห ภิက္ขเว ๑ เป ๑ ทฺติยมนฺนิ โห ภิက္ขเว โกลน
 ภิฏฺฐาโท อํ ภิฏฺฐํ โอตเรยฺย ตเมนํ ภิฏฺฐารกฺโข นาสาย
 สํสฺสคฺคหิตํ คณฺเอยฺย นาสาย สํสฺสคฺคหิตํ คฺคเหตฺวา อฺปฺปวิมฺภายํ สํสฺสคฺคหิตํ
 นิคฺคณฺเอยฺย อฺปฺปวิมฺภายํ สํสฺสคฺคหิตํ นิคฺคเหตฺวา ทณฺเฏน สฺสํสฺสคฺคํ
 ตาเพยฺย ทณฺเฏน สฺสํสฺสคฺคํ ตาเหตฺวา โอสชฺชเยยฺ ๑ เอตํ

[୩୮୪]

๓ โส ภิกขเว โคโลณ ภิกฺขุชาโต คามคโต วา อรณฺณคโต
 วา ชานพฺพโต วา อสฺสํ นิสฺสชฺชพฺพโต วา น ตํ ภิกฺขุํ ปุณ
 โธตเรยฺย ตเมว ปุริมํ ทณฺฑาทสฺมณฺสํ สมนุสฺสรวโต ฯ ๑ เอวเมว
 ๒ โส ภิกขเว ยโต ภิกฺขุโน ฉสุ ฆสฺสํ ยตเนสุ จิตฺตํ อุกฺกมฺมิตํ
 โหติ สุกฺกมฺมิตํ อชฺฌตฺตเมว สํนฺติจฺจติ สํนฺนินฺตํกฺกิ เอโกทฺธิ โหติ
 สมาริยติ ฯ ๑

[๓๔๔] เสยฺยถามี ภิกฺขเว รมฺปิเน วา ราชฆทานุคฺคํ วา
 วัณฺณาย สกฺโข อสฺสํสฺสํปฺพุทฺโธ อสฺสํ ๑ โส วัณฺณาย สกฺโข สฺสํ
 โส เอวํ วทฺเขยฺย อมฺโห กสฺสํ นุ โห เอโส สกฺโข เอวํรชฺณิโย เอวํ
 กมฺมุณิโย เอวํมทฺธิโย เอวํมฺจุณิโย เอวํพหุณิโยติ ๑ ตเมนํ เอวํ
 วทฺเขยฺย เอสา โห ภนฺเต วัณฺนา นาม ยสฺสํ เอโส สกฺโข เอวํรชฺณิโย
 เอวํกมฺมุณิโย เอวํมทฺธิโย เอวํมฺจุณิโย เอวํพหุณิโยติ ๑ โส เอวํ
 วทฺเขยฺย ศฺจุณฺณ เม โห ตํ วัณฺนํ อาทรรภาติ ๑ อสฺสํ ตํ วัณฺนํ อาทเรยฺยํ
 ตเมนํ เอวํ วทฺเขยฺยํ อํ โห สา ภนฺเต วัณฺนา ยสฺสํ เอโส สกฺโข
 เอวํรชฺณิโย เอวํกมฺมุณิโย เอวํมทฺธิโย เอวํมฺจุณิโย เอวํพหุณิโยติ ๑
 โส เอวํ วทฺเขยฺย อตํ เม โห ตาย วัณฺนาย ตเมว เม สกฺโข อาท-
 รภาติ ๑ ตเมนํ เอวํ วทฺเขยฺยํ อํ โห ภนฺเต วัณฺนา นาม อเนกสฺมาการา
 มหาสฺมาการา อเนเกหิ สฺมาการเหหิ สฺมาการุชา จรติ ๑ เสยฺยถํ ๑
 โทณฺณํ ปฏิจฺจํ มณฺจํ ปฏิจฺจํ ทณฺหาณํ ปฏิจฺจํ อปฺปชาวณฺ

๓. ตี. เหว่ พ. มุญฺจนฺตโย ๖

จ ปฏิจจ ตมฺหิตโย จ ปฏิจจ โภณณจ ปฏิจจ ปุริสสฺส จ ตชฺช
 วายามํ ปฏิจจ เอวามํ ภนฺเต จัณฺหา นาม อเนกสมฺภารว มหา-
 สมฺภารว อเนเกหิ สมฺภารเวหิ สมารทฐว จรตฺติ ฯ ๑ โสคํ จัณฺ
 ทสฺสา วา สตฺสา วา ผาเดยฺย ทสฺสา วา สตฺสา วา คํ
 ผาเดตฺวา สกฺกํ สกฺกํ กเรยฺย สกฺกํ สกฺกํ กวิตฺวา อคฺคินา
 ทเหยฺย อคฺคินา ทหิตฺวา มตฺถํ กเรยฺย มตฺถํ กวิตฺวา มหา-
 วาเตน วา โอณฺณเยยฺย นทียา วา สัมมโสดาย ปวาเหยฺย ฯ ๑ โส
 เอวํ วเทยฺย อตฺติ กิรายํ โภ จัณฺหา นาม ยถेวํ ยงฺกิญฺจิ
 จัณฺหา นาม เขตฺตปนายํ ชโน อติเวถมฺปคฺโค ปตฺตพิโตติ ฯ ๑
 เอวเมว ไช ภิกฺขเว ภิกฺขุ รูปํ สมฺนุเนตฺติ ยาวตา รูปสฺส คติ
 เวทนํ สมฺนุเนตฺติ ยาวตา เวทนาย คติ สณฺณํ สมฺนุเนตฺติ
 ยาวตา สณฺณาย คติ สงฺขารे สมฺนุเนตฺติ ยาวตา สงฺขารานํ
 คติ วิญฺญาณํ สมฺนุเนตฺติ ยาวตา วิญฺญาณสฺส คติ ฯ ๑ ตสฺส
 รูปํ สมฺนุเนตฺโต ยาวตา รูปสฺส คติ เวทนํ สมฺนุเนตฺโต ฯ ๑ เป
 สณฺณํ สงฺขารे วิญฺญาณํ สมฺนุเนตฺโต ยาวตา วิญฺญาณสฺส
 คติ ยมฺมีสฺส คํ โหติ อหนฺติ วา มมนฺติ วา อตฺมมฺติ วา ตมฺมี
 ตสฺส น โหตฺติ ฯ ๑ นวมนํ ฯ ๑

[๓๔๖] เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปุริโส อรฺกคฺโค ปกฺกคฺโค สรวณํ
 ปวิเสยฺย ตสฺส กุสฺสกลฺเลกา เจมี ปาเท วิชฺฌเยยฺย ฯ ๑ สรวปคฺคานิ

๑ พ. เขตฺต จ มหาชโน อติเวถํ ปมคฺโค ปตฺตพิโตติ ฯ ๑

ทพฺพหยา รัชชยา พนฺธะเยยฺย สุตฺตุมาริ คเหตฺวา ทพฺพหยา รัชชยา
 พนฺธะเยยฺย ปกฺขิ คเหตฺวา ทพฺพหยา รัชชยา พนฺธะเยยฺย กุกฺกุ
 คเหตฺวา ทพฺพหยา รัชชยา พนฺธะเยยฺย จีลาถิ คเหตฺวา ทพฺพหยา
 รัชชยา พนฺธะเยยฺย มกฺกญฺ คเหตฺวา ทพฺพหยา รัชชยา พนฺธะเยยฺย
 ทพฺพหยา รัชชยา พนฺธะเยยฺย มชฺฌเณ คณฺฐิ กวิตฺวา โยสฺสชฺเชยฺย ฯ
 ธกฺโข ไซ เต ภิกฺขเว ฉนฺทปณฺณกา นานาวิสัยา นานาโคจรา สกํ
 สกํ โคจรวิสัยํ อวินฺนุญฺญํ ฯ อหิ อวินฺนุญฺญํ วมฺมิกํ ปเวทฺชา-
 มิตฺติ ฯ สุตฺตุมาริ อวินฺนุญฺญํ อุกฺกํ ปเวทฺชามิตฺติ ฯ ปกฺขิ
 อวินฺนุญฺญํ อากาสํ เทสฺสํมิตฺติ^๑ ฯ กุกฺกุโร อวินฺนุญฺญํ ความํ
 ปเวทฺชามิตฺติ ฯ จีลาถิ อวินฺนุญฺญํ สัตถิกํ ปเวทฺชามิตฺติ ฯ มกฺกญฺ
 อวินฺนุญฺญํ วมฺมํ ปเวทฺชามิตฺติ ฯ มชฺฌเณ ไซ เต ภิกฺขเว ฉนฺทปณฺณ-
 กาชฺฌตฺตา ธสฺสํ กิลนฺตา ธกฺโข ไซ แส^๒ ปณฺณกา พทฺตวโร
 ธสฺสํ คสฺสํ เต ธนฺตฺเตยฺยํ ธนฺนิจายะยฺยํ วสฺสํ คจฺจเยยฺยํ ฯ
 เหวเมว ไซ ภิกฺขเว ยสฺสํ กสฺสํจิ ภิกฺขุโน กายกตาสติ อภาวิตา
 อพฺพหฺล็กตา ตํ จกฺขุ อวินฺนุญฺญํ มนณฺนิเยสฺสุ รุเปสฺสุ อมณณฺนิยา
 รุปา ปฏิกฺขตา โหหนฺติ ฯ เปฯ ชิวหา อวินฺนุญฺญํ ฯ กาโย อวินฺนุญฺญํ ฯ
 มโน อวินฺนุญฺญํ มนณฺนิเยสฺสุ รมฺเมสฺสุ อมณณฺนิยา รมฺมา ปฏิกฺขตา
 โหหนฺติ ฯ เหว ไซ ภิกฺขเว อสงฺวโร โหติ ฯ

[๓๔๘:] กถณฺจ ภิกฺขเว สํวโร โหติ ฯ ยิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

๑ พ. เทสฺสํมิตฺติ ฯ ๒ พ. ธกฺโข ไซ โย แส ฯ

จกขุณา รุปี ทิสฺสวา มียฺรฺเป รุเป นาคิมฺจุจติ อปฺมียฺรฺเป รุเป
 น พุยาปชฺชติ อฺปฺยฺจิตฺกายสฺสติ จ วิหริติ อปฺปมาณเจตโส ตณฺจ
 เจโตวิมฺบุตฺติ ปณฺณาวิมฺบุตฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ยตฺตสฺส เต
 อฺปฺปนฺหา ปาปกา อกฺุสฺสา ทุมฺมา อปฺริเสสฺสา นิรุชฺฌนฺนติ ฯ โสเตน
 สทฺทํ สฺสฺสวา ฯ เป ฯ ขาเนน คนฺธํ ขายิตฺวา ฯ เป ฯ ขิฏฺหา
 รสํ สํยิตฺวา ฯ เป ฯ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ฯ เป ฯ มนฺসা
 ทุมฺมํ วิณฺณาย มียฺรฺเป ทุมฺเม นาคิมฺจุจติ อปฺมียฺรฺเป ทุมฺเม น
 พุยาปชฺชติ อฺปฺยฺจิตฺกายสฺสติ จ วิหริติ อปฺปมาณเจตโส ตณฺจ
 เจโตวิมฺบุตฺติ ปณฺณาวิมฺบุตฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ยตฺตสฺส เต
 อฺปฺปนฺหา ปาปกา อกฺุสฺสา ทุมฺมา อปฺริเสสฺสา นิรุชฺฌนฺนติ ฯ

[๓๕๐] เสยฺยถาปํ ภิกฺขเว ปฺริโส ฉปฺปาณเก คเหตฺวา นานาวิธเย
 นานาโลจเร ทฬฺหาย รัชฺชยา พนฺธเยยฺย อหิ คเหตฺวา ๑ เป ๑
 สํสุมารํ คเหตฺวา ๑ เป ๑ กุกฺกุโร คเหตฺวา ๑ สีลาธํ คเหตฺวา ๑
 มกฺกฏํ คเหตฺวา ทฬฺหาย รัชฺชยา พนฺธเยยฺย ทฬฺหาย รัชฺชยา
 พนฺธิตฺวา ทฬฺहे ชีเต วา ตมฺเภ วา อุปนิพนฺธเยยฺย ๑ ชถ ไช เต
 ภิกฺขเว ฉปฺปาณกา นานาวิธยา นานาโลจรา สกํ สกํ โลจรวินฺธํ
 อวิณฺณเจยฺยํ ๑ อหิ อวิณฺณเจยฺย วมฺมิกํ ปเวกฺขามํติ ๑ สํสุมารो
 อวิณฺณเจยฺย อุกกํ ปเวกฺขามํติ ๑ ปกฺขํ อวิณฺณเจยฺย อากาสํ
 เทสฺสํมํติ ๑ กุกฺกุโร อวิณฺณเจยฺย ลามํ ปเวกฺขามํติ ๑ สีลาโส
 อวิณฺณเจยฺย สํวตฺतिकํ ปเวกฺขามํติ ๑ มกฺกฏํ อวิณฺณเจยฺย วณฺ

ปเวณฐามัตติ ๑ ยทา ไช เต ภิกขเว ฉปฺปาณกาชณฺตทา อสฺส
 กิตฺตนา อถ คเมว ชิตฺตํ วา ธมฺมํ วา อฺปติฏฺเฐยฺยํ อฺปนินฺตฺเทยฺยํ
 อฺปนินฺตฺเชยฺยํ ๑ เอวเมว ไช ภิกขเว ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขุโน
 กายกตาสฺสตี ภาวิตา พหุสฺสกตา ตํ จกฺขุ นาวินฺยติ มนํบีเยสฺส
 รูปสฺส อมนํบียา รูปา น ปฏิกฺกตา โหนฺติ ๑ เป ๑ ชิวหา
 นาวินฺยติ ๑ เป ๑ มโน นาวินฺยติ มนํบีเยสฺส ธมฺเมสฺส อมนํบียา
 ธมฺมา น ปฏิกฺกตา โหนฺติ ๑ เอวํ ไช ภิกขเว สํวโร โหติ ๑
 ทพฺเพเห ชิตฺเต วา ธมฺเภา วาติ ไช ภิกขเว กายกตาสฺสตียา เอตํ
 อธิวจฺนํ ๑ คสฺมา ติห ภิกขเว เอวํ สิกฺขิตฺตพฺพํ กายกตา โน สติ
 ภาวิตา ภวิสฺสตี พหุสฺสกตา ยานํกตา วตฺถุกตา อญฺญจिता ปริจิตา
 สํสมารทฺธชาติ ๑ เอวํ หิ โว ภิกขเว สิกฺขิตฺตพฺพนฺติ ๑ ทสฺมํ ๑

[๓๕๑] เสดฺยถาบี ภิกฺขเว ยวถาบี จาคุมฺมหาปเท นิกฺขิตฺตา
 อสฺส อถ ก ปริธา ธาตุจฺเจยฺยํ พฺยาภฺกิตฺตทา เต เยน
 ยวถาบี จหิ พฺยาภฺกิตฺติ หนฺนํยฺยํ เอวํ หิ ธา ภิกฺขเว ยวถาบี
 สฺสหา อสฺส จหิ พฺยาภฺกิตฺติ หนฺนํยมาณา อถ สคฺคโม ปุริโส
 ธาตุจฺเจยฺย พฺยาภฺกิตฺตโก โส ตํ ยวถาบี สคฺคมาย พฺยา-
 ภฺกิตฺยา หนฺนํย เอวํ หิ ธา ภิกฺขเว ยวถาบี สฺสหาตฺตรา อสฺส
 สคฺคมาย พฺยาภฺกิตฺยา หนฺนํยมาณา ๑ เอวเมว ไช ภิกฺขเว
 อสฺสสฺสควา ปุคฺคชฺชโน จกฺขุสฺสํ หนฺนํยติ มนํปามนาเปหิ รูปเปหิ
 ๑ เป ๑ ชิวหาหยา หนฺนํยติ มนํปามนาเปหิ รเสหิ ๑ เป ๑ มนสฺสํ

๒๕๐ สุกตุนตบี่ฏเก สยุกตุนิกายตต สฬายคณวคฺโค [๓๕๒

หณฺณติ มนาปามนาเปหิ ชมฺเมหิ ๑ สจฺ เสดฺ ภิกฺขเว อตฺตตฺตวา
ปุกฺกชฺชโน อายคฺคํ ปุณฺณพฺภวาย เจเตติ ๑ เอวํ หิ เสดฺ ภิกฺขเว
โมชปฺริโส สุกตตโร โหติ ๑ เสยฺยถามี สฬายคณวคฺโค สยุกตุนาย
พฺยาภงฺกิตฺยา หณฺณมานาติ ๑ เอภาทณฺมํ ๑

[๓๕๒] ภูตฺตปฺพุทฺธํ ภิกฺขเว เทวาสฺสฺรตฺตคฺคาโม ตมฺปฺพุทฺธํ อโหสิ ๑
อถ ๒ ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อตฺตฺวิทฺธํ อตฺตฺเร อามนฺเตสิ สจฺ มารีตา
เทวาสฺสฺรตฺตคฺคาเม ตมฺปฺพุทฺธํ อตฺตฺวา ชินฺนํ เทวา ปราชินฺนํ
เยน นํ สกฺกํ เทวานมฺินํ กณฺเฐปณฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา
มม สนฺติเก อานฺนํ ยถา อตฺตฺปฺรหฺนํ ๑ สกฺกํ ๒ ภิกฺขเว
เทวานมฺินํ เทวํ ตาวคฺคํ อามนฺเตสิ สจฺ มารีตา เทวา-
สฺสฺรตฺตคฺคาเม ตมฺปฺพุทฺธํ เทวา ชินฺนํ อตฺตฺวา ปราชินฺนํ
เยน นํ เวปจิตฺติอตฺตฺวิทฺธํ กณฺเฐปณฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา มม
สนฺติเก อานฺนํ ยถา ตมฺปฺมํ เทวตฺตํ ๑ ตมฺปฺมํ ๒ ปนฺ ภิกฺขเว
ตฺตคฺคาเม เทวา ชินฺนํ ๑ อถ ๒ ภิกฺขเว เทวา ตาวคฺคํ เวปจิตฺติ-
อตฺตฺวิทฺธํ กณฺเฐปณฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา สกฺกตฺตํ เทวานมฺินํ
สนฺติเก อานฺนํ ตมฺปฺมํ เทวตฺตํ ๑

[๓๕๓] ตตฺถ สกฺกํ ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อตฺตฺวิทฺธํ กณฺเฐปณฺจเมหิ
พนฺธเนหิ พนฺธิ ๒ โหติ ๑ ยถา ๑ ๒ ภิกฺขเว เวปจิตฺติตฺตํ
อตฺตฺวิทฺธํ เอวํ โหติ ชมฺมิกา ๒ เทวา อชฺชมฺมิกา อตฺตฺวา

๑ พ. อตฺตฺวา ปราชินฺนํ ๑

อิทานาหํ เทวปฺรํ ฅญฺณามํติ ๑ อถ กณฺเฐปณฺญาเมหิ พนฺธเนหิ มุคฺคํ
 อตฺตนาหํ สมนุสฺสํติ ทิพฺพเพหิ ๑ ปณฺญาหิ กามกฺุณฺเณหิ สมนุสฺสํโต
 สมนุสฺสํโต ปรีจาเวติ ๑ ยทา ๑ โส ภิกฺขเว เวปจิตฺติสฺส
 อสฺสริทฺสํส อเอวํ โหติ ฅมฺมิกา โส อสฺสรา อฅมฺมิกา เทวา
 ตตฺถเทวาทานาหํ อสฺสํปฺรํ ฅมฺมิตฺถามํติ ๑ อถ กณฺเฐปณฺญาเมหิ พนฺธเนหิ
 พนฺธํ อตฺตนาหํ สมนุสฺสํติ ทิพฺพเพหิ ๑ ปณฺญาหิ กามกฺุณฺเณหิ
 ปรีหาเยติ ๑ อเอวํ สฺสํมํ โส ภิกฺขเว เวปจิตฺติพนฺธนํ ตโต
 สฺสํมตฺรํ มารพนฺธนํ มณฺญณฺมาโน โส ภิกฺขเว พนฺธโห มารสฺส ๑
 อมณฺญณฺมาโน มุคฺคโต ปาเปมโต ๑

[๓๕๔] อสฺมํติ ภิกฺขเว มณฺญณฺตเมตํ อยมหมสฺมํติ มณฺญณฺตเมตํ
 ภวิสฺสํติ มณฺญณฺตเมตํ น ภวิสฺสํติ มณฺญณฺตเมตํ ฐึภี ภวิสฺสํติ
 มณฺญณฺตเมตํ อฐึภี ภวิสฺสํติ มณฺญณฺตเมตํ สณฺณํ ภวิสฺสํติ
 มณฺญณฺตเมตํ อสณฺณํ ภวิสฺสํติ มณฺญณฺตเมตํ เหนวสณฺณณฺนาสณฺณํ
 ภวิสฺสํติ มณฺญณฺตเมตํ ๑ มณฺญณฺตํ ภิกฺขเว โรโค มณฺญณฺตํ
 กณฺโฬ มณฺญณฺตํ สลฺลํ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว อมณฺญณฺมาเนน
 เจตสา วิหริสฺสํติ ๑ เหาณฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ ๑

[๓๕๕] อสฺมํติ ภิกฺขเว อณฺฺชิตเมตํ อยมหมสฺมํติ อณฺฺชิตเมตํ
 ภวิสฺสํติ อณฺฺชิตเมตํ น ภวิสฺสํติ อณฺฺชิตเมตํ ฐึภี ภวิสฺสํติ
 อณฺฺชิตเมตํ อฐึภี ภวิสฺสํติ อณฺฺชิตเมตํ สณฺณํ ภวิสฺสํติ
 อณฺฺชิตเมตํ อสณฺณํ ภวิสฺสํติ อณฺฺชิตเมตํ เหนวสณฺณณฺนาสณฺณํ

๒๕๒ สุตตุนตมียุเก สยุตุนิกายุตส สพายตทวโก [๓๕๖]

ภวิสฺสํนติ อธิษิตเมตํ ๑ อธิษิตํ ภิกฺขเว โรโค อธิษิตํ คณฺโฑ
อธิษิตํ สลฺลํ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว อนินฺชียมาเนน เจตสา
วิหริสฺสํมาติ ๑ เอวฺเมหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ ๑

[๓๕๖] อสุมฺมิติ ภิกฺขเว ฆนฺทิตเมตํ อยมหฺมสุมฺมิติ ฆนฺทิตเมตํ
ภวิสฺสํนติ ๑ เป ๑ น ภวิสฺสํนติ ๑ รุปํ ภวิสฺสํนติ ๑ อรูปํ ภวิสฺสํนติ ๑
สณฺณํ ภวิสฺสํนติ ๑ อสณฺณํ ภวิสฺสํนติ ๑ เนวสณฺณินาสณฺณํ ภวิสฺสํนติ
ฆนฺทิตเมตํ ๑ ฆนฺทิตํ ภิกฺขเว โรโค ฆนฺทิตํ คณฺโฑ ฆนฺทิตํ สลฺลํ ๑
ตสฺมา ติห ภิกฺขเว อณฺชียมาเนน เจตสา วิหริสฺสํมาติ ๑ เอวฺเมหิ
โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ ๑

[๓๕๗] อสุมฺมิติ ภิกฺขเว ปปญฺจิตเมตํ อยมหฺมสุมฺมิติ ปปญฺจิต-
เมตํ ภวิสฺสํนติ ๑ เป ๑ น ภวิสฺสํนติ ๑ รุปํ ภวิสฺสํนติ ๑ อรูปํ
ภวิสฺสํนติ ๑ สณฺณํ ภวิสฺสํนติ ๑ อสณฺณํ ภวิสฺสํนติ ๑ เนวสณฺณิ-
นาสณฺณํ ภวิสฺสํนติ ปปญฺจิตเมตํ ๑ ปปญฺจิตํ ภิกฺขเว โรโค
ปปญฺจิตํ คณฺโฑ ปปญฺจิตํ สลฺลํ ๑ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว
นินฺนุปปญฺเจน เจตสา วิหริสฺสํมาติ ๑ เอวฺเมหิ โว ภิกฺขเว
สิกฺขิตพฺพํ ๑

[๓๕๘] อสุมฺมิติ ภิกฺขเว มานกตเมตํ อยมหฺมสุมฺมิติ มานกตเมตํ
ภวิสฺสํนติ มานกตเมตํ น ภวิสฺสํนติ มานกตเมตํ รุปํ ภวิสฺสํนติ
มานกตเมตํ อรูปํ ภวิสฺสํนติ มานกตเมตํ สณฺณํ ภวิสฺสํนติ
มานกตเมตํ อสณฺณํ ภวิสฺสํนติ มานกตเมตํ เนวสณฺณินาสณฺณํ

ภวิสฺสํนํติ มานกตเมตํ ๑ มานกตเมตํ ภิกฺขเว โรโค มานกตเมตํ
 คณฺโฑ มานกตเมตํ สํสํ ๑ สํสํมา ติห ภิกฺขเว นิหตมาเนน
 เจตสา วิหริสฺสํมาติ ๑ เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตฺตพฺเพนํติ ๑
 ทฺวาทสํมํ ๑

บาลีวิสวโลก จตุตถโค ๑

ตสฺสํสํสํ

บาลีวิโส รโค กุมฺโม เกวทารุกฺขณฺเนน อวสฺสํโต
 ทฺวาทสํมา กัสฺสกา วิสวา นปฺปาณา ยวกจามิเกน จาติ ๑

จตุปณฺณางเก วสฺสํสํสํ

นหฺมภิกฺขวา สํญจันยา สํมฺมทโท อุกเกน จ
 จตุปณฺณางกา เอเต นิปาเตสฺส ปกาสิตาติ ๑

ปจฺมกตฺสาควคฺโค ปจโม

[๓๕๘] คิสุโส อีมา ภิกฺขเว เวทนา ฯ กตมา คิสุโส ฯ
สุชา เวทนา ทฺฤชา เวทนา อทฺฤชมสุชา เวทนา ฯ อีมา โห
ภิกฺขเว คิสุโส เวทนา ฯ

[๓๖๐] สฺมาหิต สมนฺชาโน สโต พุทฺธสฺส สวโก
เวทนา ฯ ปชานาติ เวทนานญฺจ สมนวํ ฯ
ยตุจฺเจตา นิรฺชฺฌนฺติ มคฺคญฺจ ขยคามินํ
เวทนานํ ขยา ภิกฺขุ นิจุณาโต ปรีทิตฺวา ปจฺมํ ฯ

[๓๖๑] คิสุโส อีมา ภิกฺขเว เวทนา ฯ กตมา คิสุโส ฯ
สุชา เวทนา ทฺฤชา เวทนา อทฺฤชมสุชา เวทนา ฯ อีมา โห
ภิกฺขเว คิสุโส เวทนา ฯ

[๓๖๒] สุํ วา ยถิ วา ทฺฤชํ อทฺฤชมสุํ สห
อชฺฌตฺตญฺจ พหิทฺธา ฯ ยจฺกิณฺจิ ยตุติ เวกิตํ ฯ
เอตํ ทฺฤชนฺติ ฌตฺวาน โมสฺสมุํ ปโตกีนํ
มุสฺสํ มุสฺสํ วยํ มุสฺสํ เขวํ ตตฺถ วิรฺชฺชตีติ ฯ ทฺฤชํ ฯ

[๓๖๓] คิสุโส อีมา ภิกฺขเว เวทนา ฯ กตมา คิสุโส ฯ สุชา
เวทนา ทฺฤชา เวทนา อทฺฤชมสุชา เวทนา ฯ สุชา ย ภิกฺขเว
เวทนาย วาคานฺสุโย ปหาตพุโ พุทฺธาย เวทนาย ปฏฺิษานฺสุโย
ปหาตพุโ อทฺฤชมสุชา ย เวทนาย อวิรฺชานฺสุโย ปหาตพุโ ฯ

ยโต โห ภิภูเว ภิภูโน สุขาย เวทนาย รากานุสโย ปหีโน
 โหติ ทุกฺขาย เวทนาย ปฏฺฐิฆานุสโย ปหีโน โหติ อทุกฺขมสุขาย
 เวทนาย อวิฆฺขานุสโย ปหีโน โหติ ฯ อยํ วุจฺจติ ภิภูเว ภิภู
 นิรากานุสโย สมนฺนทุกฺโส อจฺเจชฺชิตฺตณฺ्हํ วิวคฺคยิ สณฺโณชณฺ्हํ
 สมนฺนามานาภิสฺมया อนุตมกาถิ ทุกฺขสฺสํสาติ ฯ

[๓๖๔] สฺมุ เวทฺยมานสฺส เวทนํ อปฺปชานโต
 โส รากานุสโย โหติ อนิสฺสํสฺสณฺทสฺสโน ฯ
 ทุกฺขํ เวทฺยมานสฺส เวทนํ อปฺปชานโต
 ปฏฺฐิฆานุสโย โหติ อนิสฺสํสฺสณฺทสฺสโน ฯ
 อทุกฺขมสุขํ สมนํ ภุทฺติปณฺณเณ เทสํ
 ตํ วาปี อภินนฺทติ เณว ทุกฺขา ปมฺจุจติ ฯ
 ยโต จ ภิภู อาตาปี สมนฺนปณฺณเณ วิญฺจติ
 ตโต โส เวทนา สหฺพา ปริชานาติ ปณฺฑิโต ฯ
 โส เวทนา ปริณฺณาย ทิฏฺฐเ เช รมฺเม อนาสโว
 กายสฺส เมทา รมฺมฏฺโฐ สํวุชฺชํ นฺนเปติ เวทคฺคิ ฯ ตติยํ ฯ

[๓๖๕] อสฺสํสฺสวา ภิภูเว ปุทฺธฺชนโน เอวํ วาจํ ภาสติ อตฺถิ
 มหาสฺมมฺมุเท ปาตาโลติ ฯ ตํ โห ปเนตํ ภิภูเว อสฺสํสฺสวา ปุทฺธฺชนโน
 ขสฺนํ อสฺสํสฺสวามํ เอวํ วาจํ ภาสติ อตฺถิ มหาสฺมมฺมุเท ปาตาโลติ ฯ
 สํวํริกานํ โห เอตํ ภิภูเว ทุกฺขานํ เวทนานํ อจิวนํ ยทิตํ
 ปาตาโลติ ฯ ขสฺสํสฺสวา ภิภูเว ปุทฺธฺชนโน สํวํริกาย ทุกฺขาย

๒๕๖ สุตตุนตบิฏเถ สยุตุนิกายสุต สฬายตนวคฺโค [๓๖๖]

เวทนาย ญฺญโส สฺมาโน โสจติ กิลมติ ปวิเทวติ อุตฺตตฺตาฬิ
กนฺทติ สฺมโมหํ นวปฺชติ ๑ อํ ญฺจจติ ภิกฺขเว อตฺตํสุตฺวา
ปฺกฺกฺชโน ปาตาเต น ปจฺจุจฺจํสาสิ กาชญฺจ ชฺชณฺคา ๑ สุตฺวา
จ ไช ภิกฺขเว อริยสํวโก สํวริกาย ทุทฺธาย เวทนาย ญฺญโส
สฺมาโน น โสจติ น กิลมติ น ปวิเทวติ น อุตฺตตฺตาฬิ กนฺทติ
สฺมโมหํ นวปฺชติ ๑ อํ ญฺจจติ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก
ปาตาเต ปจฺจุจฺจํสาสิ กาชญฺจ ชฺชณฺคาติ ๑

[๓๖๖] โย เขตา นวริจาสติ อฺปฺปนฺนา เวทนา ทุทฺธา

สํวริกา ปาณฺหฺรา ยาทิ ญฺญโส ปเวทติ ๑

ชกฺกนฺทติ ปโรทติ ทุพฺพะโต อฺปฺปณฺณโก

น โส ปาตาเต ปจฺจุจฺจํสาสิ อโถ กาชญฺจ ชฺชณฺคา ๑

โย เจตา ชริจาสติ อฺปฺปนฺนา เวทนา ทุทฺธา

สํวริกา ปาณฺหฺรา ยาทิ ญฺญโส น เวทติ

สเจ ปาตาเต ปจฺจุจฺจํสาสิ อโถ กาชญฺจ ชฺชณฺคาติ ๑ จตฺตํ ๑

[๓๖๗] ทิสฺโส อิมํ ภิกฺขเว เวทนา ๑ กตฺมา ทิสฺโส ๑ สฺวา

เวทนา ทุทฺธา เวทนา อทุทฺธมฺมสฺวา เวทนา ๑ สฺวา ภิกฺขเว

เวทนา ทุทฺธโต ทฺวํสฺสพฺพา ทุทฺธา เวทนา สฺตฺถโต ทฺวํสฺสพฺพา

อทุทฺธมฺมสฺวา เวทนา อนิจฺจโต ทฺวํสฺสพฺพา ๑ ยโต ไช ภิกฺขเว

ภิกฺขุโน สฺวา เวทนา ทุทฺธโต ทฺวํสฺส โหติ ทุทฺธา เวทนา

สฺตฺถโต ทฺวํสฺส โหติ อทุทฺธมฺมสฺวา เวทนา อนิจฺจโต ทฺวํสฺส

[๓๖๒] เสงฺยณานิ ภาณฺว เปรฺสํ สํสฺสณํ วิชฺฌณฺณํ ตเมนํ
 ทฺติเยน สํสฺสณํ อญฺโรธํ วิชฺฌณฺณํ ។ เอวํ หิ โส ภาณฺว เปรฺสํ
 เอกสํสฺสณํ เวทนํ เวทยติ ។ เอวเมว โส ภาณฺว สํสฺสวํ อริย-
 สํสวํโก ทฺทชฺช เวทนํ ญฺญุโฬ สํมาโน น โสจติ น กิณฺนคิ
 น ปริเทวติ น อจฺจุตฺตํ กนฺนคิ น สมนํ อปชฺชติ โส
 เขกํ เวทนํ เวทยติ ทายิกํ น เจตสิกํ คตฺถสํ เภว โส ปน
 ทฺทชฺช เวทนํ ปฏฺฐวา น โหติ ตเมนํ ทฺทชฺช เวทนํ
 ปฏฺฐวาเน โย ทฺทชฺช เวทนํ ปฏฺฐวาเน โส นานุเสตฺติ
 โส ทฺทชฺช เวทนํ ญฺญุโฬ สํมาโน กามสํสํ นานินฺนคิ ។ คํ
 กิณฺนคิ ๑ ปชานาติ โส ภาณฺว สํสวํ อริยสํสวํโก อญฺญคฺ
 กามสํสวํ ทฺทชฺช เวทนํ นิสฺสํสณํ ๑ คตฺถสํ กามสํสํ นานินฺนคิ
 โย สํสวํ เวทนํ วาณฺณสํ โส นานุเสตฺติ โส คาสํ เวทนํ
 สมนฺนํ อจฺจุตฺตํ อสํสวํ อสํสวํ อสํสวํ นิสฺสํสณํ
 ยถากุตํ ปชานาติ ๑ คตฺถสํ คาสํ เวทนํ สมนฺนํ อจฺจุตฺตํ
 อสํสวํ อสํสวํ นิสฺสํสณํ ยถากุตํ ปชานาติ โย อจฺจุตฺต-
 สํสวํ เวทนํ อวิชฺฌณฺณํ โส นานุเสตฺติ โส สํสวํ เวทนํ
 เวทยติ วิสํสวํ นํ เวทยติ ทฺทชฺช เวทนํ เวทยติ
 วิสํสวํ นํ เวทยติ อจฺจุตฺตํ สํสวํ เวทนํ เวทยติ วิสํสวํ
 นํ เวทยติ ๑ อญฺ จุจฺจติ ภาณฺว สํสวํ อริยสํสวํโก วิสํสวํ
 ชาติยา ชรย มรณํ โสเกหิ ปริเทเวหิ ทฺทชฺช โทมนสฺสํ

๒๖๐ สุตตุนตบี่ฏเถ สัมมุตตนิทาสสัถ สฬายคณวคโค [๓๗๓]

อุปายาเสหิ วิสัณฺณคโค ทุกฺขสุมํติ วทามิ ฯ อมฺ ໒ ภาวเว
วิเสโส อมฺ อธิปายโส อิทํ นานาภรณํ สุตวโค อริยสํวทสฺส
อสุตฺตวทา ปุณฺณชเนนาติ ฯ

[๓๗๓] น โส เวทนํ เวทยติ สປပ္ပโย สຸຂມຸນີ ທຸກຂມຸນີ ພຸດຸສຸໂຕມີ
อมฺ ໑ ຮັກສັສ ມຸດຸຂຸໜ ອມີ ວິເສໂສ ກຸດສຸສ ໂຫຕີ າ
ສຸຂາດຂມຸນສັສ ພຸດຸສຸດສັສ ວິປສຸໂຕ ໂຄກມີ ປຣມຸຈ
ອີງຊັສ ຂມຸມາ ມ ມເຄນຕີ ຈັຄຕ໌ ອນີງຊັໂຕ ໂນ ປຣິມາດເມຕີ າ
ຕສຸສານຸໂຣຈາ ອດ ວາ ວິໂຣຈາ ວິຈມິກາ ອດຸດຸຄຕາ ມ ສຸນຕີ
ປຣມຸຈ ມຕຸວາ ວິຣັ ອໂສຕິ ສຸມຸມາ ປຣາເກຕີ ກວສຸສ ປາຣຸຕີ າ ຂຸຈ າ

[๓๗๔] ເອກິ ສມຍ໌ ກລວາ ເວລາທິຍ໌ ວິຫຣຕີ ມຫາວເນ ຄູວາລາ-
ສ່າຕາຍ໌ າ ອດ ໒ ກລວາ ສ່າຍເນສມຍ໌ ປຣິສຸທຸລາເ ວຸຈຸຈິໂຕ
ເນ ຄິຕາເສດາ ຕະນຸປສຸກມີ ອຸປສຸກມິຕຸວາ ປຣນຸຕະ ອາສເ
ນິສັຕີ າ ນິສັຸ໌ ໒ ກລວາ ກິດຸ ອາມເຕສີ ສໂຕ ກິດຸເ ກິດຸ
ສມຸປຣາໂນ ກາດ໌ ອາຄເມຍຍ໌ ອມ໌ ໒ ອມຸຫາກ໌ ອນຸສ່າສ໌ າ

[๓๗๕] ກດເບຈ ກິດຸເ ກິດຸ ສໂຕ ໂຫຕີ າ ອິຣ ກິດຸເ ກິດຸ
ກາຍ ກາຍານຸສັສ ວິຫຣຕີ ອາຕາມ໌ ສມຸປຣາໂນ ສຕິມາ ວິເນຍຍ໌ ໂຕເ
ອກິຣຸວາໂທມເສສ໌ າ ເວທນາສຸ າ ເປ າ ຈິຕເຕ າ ຣມເສສ໌ ຣມາ-
ນຸສັສ ວິຫຣຕີ ອາຕາມ໌ ສມຸປຣາໂນ ສຕິມາ ວິເນຍຍ໌ ໂຕເ ອກິຣຸວາ-

໑ ພ. ຕສຸສານຸເຄຣາ າ ໒ ພ. ວິຣຸຕິ ອຸປສຸກມິຕາ ອດຸດຸຄຕາ ສຸນຕີປັກ
ຈຣິຕຸວາ າ

โทมนัสส์ ๑ เอวํ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สโต โหติ ๑

[๓๗๖] กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมนฺธานโน โหติ ๑ อิทฺถ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อภิกฺกนฺเต ปฏิกฺกนฺเต สมนฺธานการี โหติ อโถกิตะ วิโถกิตะ
สมนฺธานการี โหติ สมนฺนิยฺชิตะ ปสวิตะ สมนฺธานการี โหติ
สงฺฆาฏิปคฺคจฺจวธารणे สมนฺธานการี โหติ อสีเค ปีเต ขายิตะ
สํยิตะ สมนฺธานการี โหติ อจฺจุจวปสฺสํวากมฺเม สมนฺธานการี
โหติ คเค จิตะ นิสฺสันเน สุตฺเต ขากวิตะ ภาสีเต ตฺถเหภาเว
สมนฺธานการี โหติ ๑ เอวํ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมนฺธานการี
โหติ ๑ สโต ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมนฺธานโน กาลํ อากเมยฺย อํ
โว อมฺหากํ อนุสาสนํ ๑

[๓๗๗] ตสฺส เจ ภิกฺขุโน เอวํ สตสฺส สมนฺธานสฺส อปฺปมคฺคสฺส
อาคามีโน ปหิตคฺคสฺส วิหโรโต อปฺปมฺชติ สฺสงฺขา เวทนาย โส เอวํ
ปชานาติ อปฺปมฺชนา โส เม อํ สฺสงฺขา เวทนาย สํ จ โส ปฏิจฺจุ
โน อปฺปมฺชจฺจ กิ ปฏิจฺจุ อิมเมว กามํ ปฏิจฺจุ อํ โส ปน กายิ
อนิจฺโจ สงฺขโต ปฏิจฺจุสมนฺปฺปโน อนิจฺโจ โส ปน สงฺขตํ
ปฏิจฺจุสมนฺปฺปนํ กามํ ปฏิจฺจุ อปฺปมฺชนา สฺสงฺขา เวทนาย กุโต นิจฺจา
ภวิสฺสคฺคิ ๑ โส กายะ จ สฺสงฺขา จ เวทนาย อนิจฺจานุสฺสี
วิหริติ วยานุสฺสี วิหริติ วิจารณ์ุสฺสี วิหริติ นิโรธานุสฺสี
วิหริติ ปฏินิสฺสํกฺขานุสฺสี วิหริติ ๑ ตสฺส กายะ จ สฺสงฺขา จ
เวทนาย อนิจฺจานุสฺสีโน วิหโรโต วยานุสฺสีโน วิหโรโต ๑ เป ๑

បរិនិព្វត្តកុកានុប្បត្តិនៃ វិហរតោ យោ កាយេ ។ តុច្ឆាយ ។ វេកោយ
រាកានុស្ថាយ តៃ បរិមុត្តិ ។

[៣៧៨] តត្ថ ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនុ ខេវំ ឥត្ថត្ថ ឥម្មបរាមត្ថ
ឧប្បមត្ថត្ថ ឆាតាប្បិណ្ឌ បរិពត្ថត្ថ វិហរតោ ឧប្បធម្មតិ តុច្ឆា
វេកោ តៃ ខេវំ បរាមាតិ ឧប្បបន្ថា វៃ មុយំ តុច្ឆា វេកោ
តា ។ វៃ បរិទុ ណ ឧប្បបរិទុ កំ បរិទុ ចិម្ពេវ កាយំ បរិទុ
ចំ វៃ បន កាយោ ឧនិទុ ឥន្ទវតោ បរិទុឥម្មប្បបន្ថោ ឧនិទុ
វៃ បន ឥន្ទវតំ បរិទុឥម្មប្បបន្ថំ កាយំ បរិទុ ឧប្បបន្ថា តុច្ឆា
វេកោ ភុតោ ឧនិទុ ភវិស្ថត្ថតិ ។ តៃ កាយេ ។ តុច្ឆាយ ។ វេកោយ
ឧនិទុកានុប្បត្តិ វិហរតិ ឧយានុប្បត្តិ វិហរតិ វិរាគានុប្បត្តិ វិហរតិ
និរោគានុប្បត្តិ វិហរតិ បរិនិព្វត្តកុកានុប្បត្តិ វិហរតិ ។ តត្ថ កាយេ
។ តុច្ឆាយ ។ វេកោយ ឧនិទុកានុប្បត្តិនៃ វិហរតោ ។ បេ ។ បរិ-
និព្វត្តកុកានុប្បត្តិនៃ វិហរតោ យោ កាយេ ។ តុច្ឆាយ ។ វេកោយ
បរិវាហានុស្ថាយ តៃ បរិមុត្តិ ។

[៣៧៩] តត្ថ ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនុ ខេវំ ឥត្ថត្ថ ឥម្មបរាមត្ថ
ឧប្បមត្ថត្ថ ឆាតាប្បិណ្ឌ បរិពត្ថត្ថ វិហរតោ ឧប្បធម្មតិ ឧត្តុច្ឆម-
ត្ថា វេកោ តៃ ខេវំ បរាមាតិ ឧប្បបន្ថា វៃ មុយំ ឧត្តុច្ឆមត្ថា
វេកោ តា ។ វៃ បរិទុ ណ ឧប្បបរិទុ កំ បរិទុ ចិម្ពេវ
កាយំ បរិទុ ចំ វៃ បន កាយោ ឧនិទុ ឥន្ទវតោ បរិទុ-
ឥម្មប្បបន្ថោ ឧនិទុ វៃ បន ឥន្ទវតំ បរិទុឥម្មប្បបន្ថំ កាយំ បរិទុ

อุปปนฺหา อทุกขมสฺสชา เวทนา กุโธ นิรุจา ภวิสฺสํคํติ ฯ ๑ โส
 กาเย จ อทุกขมสฺสชา จ เวทนาย อนิรุจานุปลฺลํ วิหริติ วยา-
 นุปลฺลํ วิหริติ วิราจานุปลฺลํ วิหริติ นิโรจานุปลฺลํ วิหริติ ปฏิ-
 นิปลฺลํคฺคานุปลฺลํ วิหริติ ฯ ๑ ตถฺส กายे จ อทุกขมสฺสชา จ เวทนาย
 อนิรุจานุปลฺลํ วิหริโต ฯ เป ฯ ปฏินิปลฺลํคฺคานุปลฺลํ วิหริโต โย
 กาเย จ อทุกขมสฺสชา จ เวทนาย อวิชฺชานุสโย โส ปหิยฺยติ ฯ

[๓๘๖] โส สฺสณฺเจ เวทนํ เวทยติ สํ อนิรุจาทิ ปชานาติ
 อนชฺโณสํสาคติ ปชานาติ อนภินนฺทิตาติ ปชานาติ ทฺวํ เจ เวทนํ
 เวทยติ ฯ เป ฯ อทุกขมสฺสํ เจ เวทนํ เวทยติ สํ อนิรุจาทิ
 ปชานาติ อนชฺโณสํสาคติ ปชานาติ อนภินนฺทิตาติ ปชานาติ ฯ
 โส สฺสณฺเจ เวทนํ เวทยติ วิสณฺณคฺคโต นํ เวทยติ ทฺวณฺเจ
 เวทนํ เวทยติ วิสณฺณคฺคโต นํ เวทยติ อทุกขมสฺสณฺเจ เวทนํ
 เวทยติ วิสณฺณคฺคโต นํ เวทยติ ฯ ๑ โส กายปริยเหตุกํ เวทนํ
 เวทมาโน กายปริยเหตุกํ เวทนํ เวทยามํติ ปชานาติ ชฺวิต-
 ปริยเหตุกํ เวทนํ เวทยมาโน ชฺวิตปริยเหตุกํ เวทนํ เวทยามํติ
 ปชานาติ กายสฺส เภทา อฺทฺธํ ชฺวิตปริยาทานา อีริเว สํหุพ-
 เวทยิตานิ อนภินนฺทิตานิ สํคํภวิสฺสํคํติ ปชานาติ ฯ

[๓๘๗] เสยฺยถาปํ ภิกฺขเว เตสฺสจ วฏฺฐินฺจ ปฏิจฺจ เตสฺสปทํโป
 ฉาเยยฺย คสฺสํสว เตสฺสํส จ วฏฺฐิยา จ ปริยาทานา อนาหาโร
 นิพฺพาเยยฺย ฯ เอวเมว โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ เจ กายปริยเหตุกํ เวทนํ

๒๖๔ สุตตุนตฺถีเก สุตตุนิกายสุตฺต สฬายตนวคฺโค [๓๘๒]

เวทฺธมาโน กายปริยฺยตฺกํ เวทนํ เวทฺธามํติ ปชานาติ ฯ ฐวิต-
ปริยฺยตฺกํ เวทนํ เวทฺธมาโน ฐวิตปริยฺยตฺกํ เวทนํ เวทฺธามํติ
ปชานาติ ฯ กายสุตฺตํ เกทา อุตฺตํ ฐวิตปริยฺยาทานา อិเรว สฬุพ-
เวทฺธิตานิ อนภินเวทิตานิ สติภวิสฺสํสํสํติ ปชานาคํติ ฯ สุตฺตมํ ฯ

[๓๘๒] เอกํ สมนํ ภควา เวสาลียํ วิหริติ มหาวเน กุฏาคาร-
สาธายํ ฯ อถ โห ภควา ส่ายณฺ्हสมํ ปฏิสตฺถาณา วุฏฺฐีโต
เยน คิตานสาธา เตนฺอุปสงฺกมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน
นิสํสิ ฯ นิสฺซุชฺช โห ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ สโต ภิกฺขเว ภิกฺขุ
สํปชานโน กาลํ อาคเมยฺย อํ โว อมฺหากํ อนุสาสนํ ฯ

[๓๘๓] กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สโต โหติ ฯ อิทฺถ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
กาเย กายานุปสฺสํ วิหริติ อาตาปี สํปชานโน สติมา วิเนยฺย
โตเก อภิชฺฌนาโทมนสฺสํ ฯ เวทนาสุ ฯ เป ฯ จิตฺเต ฯ ฆมฺเมสุ
ฆมฺมานุปสฺสํ วิหริติ อาตาปี สํปชานโน สติมา วิเนยฺย โตเก
อภิชฺฌนาโทมนสฺสํ ฯ เอวํ โห ภิกฺขเว ภิกฺขุ สโต โหติ ฯ

[๓๘๔] กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํปชานโน โหติ ฯ อิทฺถ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อภิกฺกนฺเต ปฏิกฺกนฺเต สํปชานการํ โหติ ฯ เป ฯ ภาสิตะ
คุณฺหิภาเว สํปชานการํ โหติ ฯ เอวํ โห ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํปชานโน
โหติ ฯ สโต ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํปชานโน กาลํ อาคเมยฺย อํ โว
อมฺหากํ อนุสาสนํ ฯ

[๓๘๕] ตสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เอวํ ตตฺถสฺส สํปชานสฺส

ณามิ สัมปन्नสูตร วิตถกวิจารณ์ นริทฐา โหนติ ตติยชณามิ
 สัมปन्नสูตร ปิตี นริทฐา โหติ จตุตถชณามิ สัมปन्नสูตร
 อัสสาปัสสาสา นริทฐา โหนติ อากาสาญเจยยนํ สัมปन्नสูตร
 รูปชณเว นริทฐา โหติ วิญญาณญเจยยนํ สัมปन्नสูตร อากาสา-
 ญเจยยนคณชณเว นริทฐา โหติ ยากิณญเจยยนคณํ สัมปन्नสูตร
 วิญญาณญเจยยนคณชณเว นริทฐา โหติ เวนชณเวณาสญเจยยนคณํ
 สัมปन्नสูตร ยากิณญเจยยนคณชณเว นริทฐา โหติ สญเษ-
 เวยยิตินิโรธํ สัมปन्नสูตร สญเษ จ เวทนา จ นริทฐา โหนติ ฯ
 ชีณาธวสสํ ภิกขุโน วาโก นริทฐโ หติ โทโส นริทฐโ หติ
 โมโห นริทฐโ หติ ฯ

[๓๘๓] อถ ไช ภิกขุ มยา อပ္พุพฺพสงฺขารานํ วุปสโม อกฺขตาโต
 ปจฺจมชณามิ สัมปन्नสูตร วาจา วุปสนฺตา โหติ ตติยชณามิ
 สัมปन्नสูตร วิตถกวิจารณ์ วุปสนฺตา โหนติ ฯ เป ฯ สญเษเววยยิต-
 นิโรธํ สัมปन्नสูตร สญเษ จ เวทนา จ วุปสนฺตา โหนติ ฯ
 ชีณาธวสสํ ภิกขุโน วาโก วุปสนฺโต โหติ โทโส วุปสนฺโต
 โหติ โมโห วุปสนฺโต โหติ ฯ

[๓๘๔] นยฺยมา ภิกขุ ปสฺสทริโย ปจฺจมชณามิ สัมปन्नสูตร
 วาจา ปฏิปฺปสฺสทฐา โหติ ตติยชณามิ สัมปन्नสูตร วิตถก-
 วิจารณ์ ปฏิปฺปสฺสทฐา โหนติ ตติยชณามิ สัมปन्नสูตร ปิตี
 ปฏิปฺปสฺสทฐา โหติ จตุตถชณามิ สัมปन्नสูตร อัสสาปัสสาสา

ปฏิปุสฺสสฺสทฺธา โหณฺติ สณฺณวาทะยิตฺติโรจํ สฺมาปฺนุสฺส สณฺณว
จ เวทนา จ ปฏิปุสฺสสฺสทฺธา โหณฺติ ฯ ชีณาสวสฺส ภิกฺขุโน
ราโค ปฏิปุสฺสสฺสทฺโ โหติ โทโส ปฏิปุสฺสสฺสทฺโ โหติ โมนโ
ปฏิปุสฺสสฺสทฺโ โหคํติ ฯ ปจํ ฯ

[๓๖๕] เสงฺยุถาปํ ภิกฺขเว อากาเสปํ วิวิชา วาตา วายนฺติ
ปฺรตฺตติมาปํ วาตา วายนฺติ ปจฺจติมาปํ วาตา วายนฺติ อุตฺตรามํ
วาตา วายนฺติ ทกฺขิณามํ วาตา วายนฺติ สฺรวาปํ วาตา
วายนฺติ อรชามํ วาตา วายนฺติ สํตํ วาตา วายนฺติ อุนฺหาปํ
วาตา วายนฺติ ปรีตฺตํ วาตา วายนฺติ อธิมตฺตํ วาตา
วายนฺติ ฯ เหวเมว โห ภิกฺขเว อิมสฺมํ กายสฺมํ วิวิชา เวทนา
อุปฺปชฺชนฺติ สฺวามํ เวทนา อุปฺปชฺชติ ทกฺขามํ เวทนา อุปฺปชฺชติ
อทุกฺขมสฺวามํ เวทนา อุปฺปชฺชคํติ ฯ

[๓๖๖] ยถาปํ วาตา อากาเส วายนฺติ วิวิชา ปฺนุ
ปฺรตฺตติมา ปจฺจติมา จาปํ อุตฺตรอ อถ ทกฺขิณอ ฯ
สฺรวา อรชอ จาปํ สํตอ อุนฺหา จ เขกทา
อธิมตฺตา ปรีตฺตา จ ปฺนุ วายนฺติ มาตฺตา ฯ
คเตวิมสฺมํ กายสฺมํ สมนุปฺปชฺชนฺติ เวทนา
สฺวทกฺขมสฺวปฺปคํติ อทุกฺขมสฺว จ ยา ฯ
ยโตว ภิกฺขุ อากาปํ สมนุชชาโน นีรชฺชติ
คโต โส เวทนา สฬายา ปริชานาติ ปณฺทิตโต ฯ

โส เวทนา ปริณิยาย ทิฏฺเฐ ชมฺเม อนาสโว

กายสฺสฺส เกทา ชมฺมชฺโช สงฺขํ อนุเปติ เวทกฺขติ ฯ ตุติโย ฯ

[๓๕๗] เสขยถาบี ภิกฺขเว อากาเส วิจิธา วาตา วายเนติ
 ปฺรตฺตติมาบี วาตา วายเนติ ฯ เป ฯ อิมฺมตฺตาบี วาตา วายเนติ ฯ
 เอวเมว โส ภิกฺขเว อิมฺสํ กายสฺมํ วิจิธา เวทนา อุปฺปชฺชเนติ
 สฺสฺสาบี เวทนา อุปฺปชฺชติ ทฺถวามี เวทนา อุปฺปชฺชติ อทฺทชฺม-
 สฺสฺสาบี เวทนา อุปฺปชฺชตฺติ ฯ ตติโย ฯ

[๓๕๘] เสขยถาบี ภิกฺขเว อากนฺตฺตากาโร ตฺตฺถ ปฺรตฺตติมาบี
 ทิสาย อากนฺตฺวา วาสํ กप्เปเนติ ปจฺติมาบี ทิสาย อากนฺตฺวา
 วาสํ กप्เปเนติ อุตฺตรายบี ทิสาย อากนฺตฺวา วาสํ กप्เปเนติ
 ทกฺขิณายบี ทิสาย อากนฺตฺวา วาสํ กप्เปเนติ ชฺตติยาบี อากนฺตฺวา
 วาสํ กप्เปเนติ พฺราหฺมณายบี อากนฺตฺวา วาสํ กप्เปเนติ เวสฺสาบี
 อากนฺตฺวา วาสํ กप्เปเนติ สฺสฺสาบี อากนฺตฺวา วาสํ กप्เปเนติ ฯ
 เอวเมว โส ภิกฺขเว อิมฺสํ กายสฺมํ วิจิธา เวทนา อุปฺปชฺชเนติ
 สฺสฺสาบี เวทนา อุปฺปชฺชติ ทฺถวามี เวทนา อุปฺปชฺชติ อทฺทชฺม-
 สฺสฺสาบี เวทนา อุปฺปชฺชติ สํมิสํ สฺสา เวทนา อุปฺปชฺชติ
 สํมิสํ ทฺถวา เวทนา อุปฺปชฺชติ สํมิสํ อทฺทชฺมสฺสา เวทนา
 อุปฺปชฺชติ นีรามีสํ สฺสา เวทนา อุปฺปชฺชติ นีรามีสํ ทฺถวา
 เวทนา อุปฺปชฺชติ นีรามีสํ อทฺทชฺมสฺสา เวทนา อุปฺปชฺชตฺติ ฯ
 จตุตฺถํ ฯ

[๓๖๘] อถ โห อายสุมมา อานนุโท เยน ภคฺวา เทนุปลงฺกมิ
 อุปฺปลงฺกมิตฺวา ฯ เป ฯ เอกมฺหุคฺคํ นิสฺสินฺโน โห อายสุมมา อานนุโท
 ภคฺวณฺคํ เอตทโวจ ภคฺมา นุ โห ภนฺเต เวทนา กตโม เวทนา-
 สมฺมุทโย กตโม เวทนานิโรโห กตมา เวทนานิโรธคามินิํ ปฏิปทา
 โโก เวทนาย อสฺสสาโท โโก เวทนาย ธาตฺถนโวจ กิํ เวทนาย
 นิสฺสํวรณฺเต ฯ คิสฺสํสํ ยิมา อานนุท เวทนา สฺสุชา เวทนา ทุกฺขชา
 เวทนา ยทฺทกฺขมฺสฺสุชา เวทนา ฯ ยิมา วุจฺจนฺติ ยานนุท เวทนา
 ผลฺลสฺสํมุกฺขยา เวทนาสมฺมุทโย ผลฺลสฺสนิโรธา เวทนานิโรโห อยเมว
 อริโย ขยฺยจฺจุคฺคิโก มคฺโค เวทนานิโรธคามินิํ ปฏิปทา ฯ เสยฺยธฺมฺมํ ฯ
 สมฺมาทิจฺจิ ฯ เป ฯ สมฺมาสมฺมาธิ ฯ ยํ เวทนํ ปฏิจุจฺจ อุปฺปชฺชติ
 สฺสํ สํมณสฺสํ อยํ เวทนาย อสฺสสาโท ฯ ยา เวทนา อนิจฺจา
 ทุกฺขชา วิปริณามธฺมมา อยํ เวทนาย ธาตฺถนโวจ ฯ โย เวทนาย
 กนฺตรากวฺินโย กนฺตรากปฺปหานํ อิทํ เวทนาย นิสฺสํวรณํ ฯ

[๔๐๐] อถ โห ปนฺนानนุท มยา อนุปฺพุทฺธสงฺฆารานํ นิโรโห
 ขกฺขาโต ปจฺมชฺฌานํ สฺมาปนฺนสฺส วาจา นิรฺรทฺธา โหติ ฯ เป ฯ
 สณฺเฑาะเวยฺยิตฺถนิโรหํ สฺมาปนฺนสฺส สณฺเฑาะ จ เวทนา จ นิรฺรทฺธา
 โหนฺติ ฯ ชฺฌเณสวสฺสํ ภิกฺขุโน ราโค นิรฺรทฺโห โหติ โทโส
 นิรฺรทฺโห โหติ โมโห นิรฺรทฺโห โหติ ฯ

[๔๐๑] อถ โห ปนฺนानนุท มยา อนุปฺพุทฺธสงฺฆารานํ วุปลโม
 ขกฺขาโต ปจฺมชฺฌานํ สฺมาปนฺนสฺส วาจา วุปลนฺดา โหติ ฯ เป ฯ

สณฺญาเวทียคฺคิโรหํ สํมาปฺนฺนสฺส สณฺญา จ เวทฺญา จ วุปฺสํตา
โหนฺติ ฯ ขัณฺธวสฺส ภิกฺขุโน ราโค วุปฺสํโต โหติ โทโส
วุปฺสํโต โหติ โมโห วุปฺสํโต โหติ ฯ

[๔๐๒] อถ โข ปนฺนํนท มยา อญฺฺพุพฺพสงฺฆารานํ ปฏิปฺปสฺสํทฺธิ
อกฺขาคา ปจฺจํชฺฌานํ สํมาปฺนฺนสฺส จาจา ปฏิปฺปสฺสํทฺธา โหติ
ฯ เป ฯ ยากาสาณญฺจายคฺคํ สํมาปฺนฺนสฺส รุปฺสณฺญา ปฏิปฺปสฺสํทฺธา
โหติ วิญฺญานญฺจายคฺคํ สํมาปฺนฺนสฺส ยากาสาณญฺจายคฺคํสณฺญา
ปฏิปฺปสฺสํทฺธา โหติ อากิณฺณญฺจายคฺคํ สํมาปฺนฺนสฺส วิญฺญา-
ณญฺจายคฺคํสณฺญา ปฏิปฺปสฺสํทฺธา โหติ เวนฺณญฺยานาสณฺญาชฺฌานคฺคํ
สํมาปฺนฺนสฺส อากิณฺณญฺจายคฺคํสณฺญา ปฏิปฺปสฺสํทฺธา โหติ สณฺญา-
เวทียคฺคิโรหํ สํมาปฺนฺนสฺส สณฺญา จ เวทฺญา จ ปฏิปฺปสฺสํทฺธา
โหนฺติ ฯ ขัณฺธวสฺส ภิกฺขุโน ราโค ปฏิปฺปสฺสํทฺธโร โหติ โทโส
ปฏิปฺปสฺสํทฺธโร โหติ โมโห ปฏิปฺปสฺสํทฺธโร โหติคฺคิ ฯ ปญฺจํ ฯ

[๔๐๓] อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เขน ภควา เตนุปฺสงฺกมฺมิ
อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนํ นิสฺสีติ ฯ เอกมฺนํ
นิสฺสินํ โข อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ ภควา เอตทโวจ กตมา นุ โข อานนฺท
เวทฺญา กตโม เวทฺณาสมฺมทโย กตโม เวทฺณานิโรจ กตมา
เวทฺณานิโรชคามินี ปฏิปทา โท เวทฺณาย อสฺสํสาโท โท เวทฺณาย
อาทັນโวจ กิ เวทฺณาย นิสฺสํสรวณฺนติ ฯ ภควํมุตฺตา โน ภาเน เต มฺมา
ภควํเนตฺติกา ภควํปฏิสฺสรวณฺนา สํว ภาเนเต ภควนฺตญฺเอย ปฏิภาตุ

๒๗๔ สุตตตบฏีเก สัมมุตตนิคายุตต สพายตทวคโค [๔๐๔

เอตตุตต ภาตติตตุตต อตุโก ภควโต สุตฺวา ภิกฺขุ ฐาเรตฺตตตฺติ ๑
เตนฺหิ อานนฺท สฺโณหิ ตาธุกํ มนฺติ กโรหิ ภาตติตฺตมฺมิตฺติ ๑
เอวํ ภนฺเตติ ๒ อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจุตฺตสฺสตี ๑
ภควา เอตทโวจ ติสฺสุส อีมา อานนฺท เวทฺหา สฺฐา เวทฺหา
ทฺฐวฺหา เวทฺหา อทฺฐวฺมสฺฐว เวทฺหา ๑ อีมา วุจฺจนฺติ อานนฺท
เวทฺหา ๑ เป ๑ ฌตฺตตฺตมฺมทฺยา ๑ เป ๑ จีณาสวตฺต ภิกฺขุโน ราโค
ปฏฺธิปตฺตตฺทฺโห โหติ โทสฺส ปฏฺธิปตฺตตฺทฺโห โหติ โมโห
ปฏฺธิปตฺตตฺทฺโห โหตฺตติ ๑ กฺขจํ ๑

[๔๐๔] อถ ๒ สພພຸດທ ກິດຂູ ເຢນ ກຸວາ ຕະນຸປັດທະມິສຸ
ອຸປັດທະມິດວາ ກຸວາທຸ ອກິວາເທວາ ເອກມນຸຕິ ນິຕິທິສຸ ॑ ເອກມນຸຕິ
ນິຕິນຸນາ ໒ ຕ ກິດຂູ ກຸວາທຸ ເອທ໌ໂວຈຸ ກຕມາ ນຸ ໒ ກນເຕ ເວທນາ
ກຕ໌ໂມ ເວທນາສມຸທ໌ໂຍ ກຕ໌ໂມ ເວທນານິໂຣ໌ໂ ກຕມາ ເວທນານິໂຣ-
ຄາມິນີ ປຸຸປທາ ໂກ ເວທນາຍ ອສຸສາໂທ ໂກ ເວທນາຍ ອາທິນໂວ ກິ
ເວທນາຍ ນິຕຸສຸຣນນຸຕິ ॑ ຕິສຸສຸ ອີມາ ກິດຂູເວ ເວທນາ ສຸວາ ເວທນາ
ທຸວາ ເວທນາ ອທຸວມສຸວາ ເວທນາ ॑ ອີມາ ວຸຈຸຈນຸຕິ ກິດຂູເວ
ເວທນາ ॑ ຜສຸສຸສມຸທຍາ ເວທນາສມຸທ໌ໂຍ ຜສຸສນິໂຣຈາ ເວທນານິໂຣ໌ໂ
ອຍເມວ ອຣິໂຍ ອງຸຈຸຈິໂກ ມຄຸໂ ເວທນານິໂຣຄາມິນີ ປຸຸປທາ ॑
ເສຍຍຸຕິທິ ॑ ສມຸມາທິງຸຈິ ॑ ເປ ॑ ສມຸມາສມາຈິ ॑ ຍິ ເວທນີ ປຸຸຈຸຈ
ອຸປັປຊຸຕິ ສຸວິ ໄສມນສຸສິ ອຍິ ເວທນາຍ ອສຸສາໂທ ॑ ຍາ ເວທນາ
ຍນິຈຸຈາ ທຸວາ ວິປຣິຣາມຣມຸມາ ອຍິ ເວທນາຍ ອາທິນໂວ ॑ ໂຍ

เวทนาย ฌนุทราภวินโย ฌนุทราภปหานัน อิทํ เวทนาย นิสฺสฺสฺรณํ ฯ

[๔๐๕] อถ ไช ปน ภิกฺขเว มยา อนุพุทฺธสงฺฆารานํ นิโรโธ
 ขกฺขาโต ปจฺมชฺเฌนํ สฺมาปนฺนสฺส วาจา นิรฺกฺกฺชา โหติ ฯ เป ฯ
 ขันนาถสฺส ภิกฺขุโน ราโค นิรฺกฺกฺโข โหติ โทโส นิรฺกฺกฺโข โหติ
 โมโห นิรฺกฺกฺโข โหติ ฯ

[๔๐๖] อถ ไช ปน ภิกฺขเว มยา อนุพุทฺธสงฺฆารานํ วุปลโม
 ขกฺขาโต ปจฺมชฺเฌนํ สฺมาปนฺนสฺส วาจา วุปลนฺตา โหติ ฯ เป ฯ
 ขันนาถสฺส ภิกฺขุโน ราโค วุปลนฺโต โหติ โทโส วุปลนฺโต โหติ
 โมโห วุปลนฺโต โหติ ฯ

[๔๐๗] อถปิมา ภิกฺขเว ปสฺสํกฺกฺโย ฯ ปจฺมชฺเฌนํ สฺมาปนฺนสฺส
 วาจา ปฏิปฺปสฺสํกฺกา โหติ ทฺติยชฺเฌนํ สฺมาปนฺนสฺส วิตถุทฺติจาวา
 ปฏิปฺปสฺสํกฺกา โหติ ทฺติยชฺเฌนํ สฺมาปนฺนสฺส ปิตี ปฏิปฺปสฺสํกฺกา
 โหติ จตุตถชฺเฌนํ สฺมาปนฺนสฺส อสฺสํสํปสฺสํสํ ปฏิปฺปสฺสํกฺกา
 โหติ สลฺลเนาเวทยิตฺติโร สฺมาปนฺนสฺส สลฺลเนา จ เวทนา จ
 ปฏิปฺปสฺสํกฺกา โหติ ฯ ขันนาถสฺส ภิกฺขุโน ราโค ปฏิปฺปสฺสํกฺโก
 โหติ โทโส ปฏิปฺปสฺสํกฺโก โหติ โมโห ปฏิปฺปสฺสํกฺโก โหติ ตฺติ ฯ
 สกฺกฺมํ ฯ

[๔๐๘] อถ ไช สมนุทฺตา ภิกฺขุ เชน ภควา เทนุสสงฺกมฺมํ
 อฺปสงฺกมฺมิตฺวา ฯ เป ฯ เอกมฺมํ นิสฺสํเน ไช เต ภิกฺขุ ภควา
 เอตทโวจ กตมา นุ ไช ภิกฺขเว เวทนา กตโม เวทนาสมุทโย

ถถโม เวถนถนอิโรจ ถถมา เวถนถนอิโรถถถนถ ถฎิถถา ถ
 เวถนถถ ถถุถถาถ ถ เวถนถถ ถถถถถไว ถ เวถนถถ ถถถถถถถถ ๑
 ถถถถถถถ ถ ถถถ ถถถ ๑ ๒ ๑ ถถถ ถถ ถถถ
 ถถ เวถน ถถถ เวถน ถถถถถถถ เวถน ๑ ถถ ถถถถถ
 ถถถ เวถน ๑ ถถถถถถถ (ถถ ถถถถถถถ ถถถถถถ
 ถถ ถถถถถถถ) ๑ ถถถ ๑

[๔๐๘] ถถ ๒ ถถถถถ ถถถ ถถถถถ ถถถ ถถ
 ถถถถ ถถถถถถถ ถถถถถถ ถถถ ถถถถถถ ถถถถถ
 ถถถ ๑ ถถถถถ ถถถถ ๒ ถถถถถ ถถถ ถถถถถถ ถถถ
 ถถถถ ถถ ถ ๒ ถถถ ถถถ เวถน ถถถ ถถถถถ ๑
 ถถถ ๒ ถถถ เวถน ถถถ ถถถ ถถ เวถน ถถถ
 เวถน ถถถถถถ เวถน ถถ ๒ ถถถ ถถถ เวถน
 ถถถ ถถถถถ ๑

[๔๐๙] ถถ ถถถ ถถถถถ ถถถ ถถถถถ ถถถ ถถถถ
 ถ ๒ ถถถ ถถถ ถถถ เวถน ถถถ ถถถ ถถ เวถน
 ถถถ ถถถ ถถ เวถน ถถถ เวถน ๑ ถถ ถถถ
 ถถถถถถ เวถน ถถถถถ ถถ ถถ ถถ ถถถ ถถถถถ ๑
 ถถถถถ ๒ ถถถ ถถถ ถถถถถ ถถถ ถถถถ ถ ๒
 ถถถ ถถ เวถน ถถถ ถถถ ถถถ เวถน ถถถ ถถถ
 ถถ เวถน ถถถ เวถน ถถถถถ เวถน ถถ ถถถ

เวทนา วุฏฐา ภควตาคิ ๑ ทุติยมฺหิ ๒ ปรญฺจกฺโข จปติ อายสฺมฺนํ
 อุกาหิ เอตทโวจ น ๒ ภาเน อุกาหิ ทิสฺโส เวทนา วุฏฐา
 ภควตา เทว เวทนา วุฏฐา ภควตา สฺฐา เวทนา ทุกฺฐา
 เวทนา ยายิ ภาเน อทฺทกฺขมฺสฺฐา เวทนา สฺนุตฺตมฺหิ เอสา ปณฺเฑ
 สฺสเว วุฏฐา ภควตาคิ ๑ ทุติยมฺหิ ๒ อายสฺมา อุกาหิ ปรญฺจกฺโข
 จปติ เอตทโวจ น ๒ คหปติ เทว เวทนา วุฏฐา ภควตา ทิสฺโส
 เวทนา วุฏฐา ภควตา สฺฐา เวทนา ทุกฺฐา เวทนา อทฺทกฺขม-
 สฺฐา เวทนา อีมา ทิสฺโส เวทนา วุฏฐา ภควตาคิ ๑ ทุติยมฺหิ
 ๒ ปรญฺจกฺโข จปติ อายสฺมฺนํ อุกาหิ เอตทโวจ น ๒ ภาเน
 อุกาหิ ทิสฺโส เวทนา วุฏฐา ภควตา เทว เวทนา วุฏฐา
 ภควตา สฺฐา เวทนา ทุกฺฐา เวทนา ยายิ ภาเน อทฺทกฺขมฺสฺฐา
 เวทนา สฺนุตฺตมฺหิ เอสา ปณฺเฑ สฺสเว วุฏฐา ภควตาคิ ๑ เหว
 อสฺสกฺขิ อายสฺมา อุกาหิ ปรญฺจกฺโข จปติ สฺนุตฺตมฺหิ น ปนาสฺกฺขิ
 ปรญฺจกฺโข จปติ อายสฺมฺนํ อุกาหิ สฺนุตฺตมฺหิ ๑

[๔๓๑] อสฺสโสสิ ๒ อายสฺมา อานนฺโท อายสฺมโต อุกาหิสฺส
 ปรญฺจกฺเคน จปติฯ สฺทฺธิ อิมํ กถาสฺสเถวํ อถ ๒ อายสฺมา
 อานนฺโท เชน ภควา เทนุปสฺสกฺมิ อูปสฺสกฺมิตฺวา เอกมฺนํ นิสฺสิ ๑
 เอกมฺนํ นิสฺสินโน ๒ อายสฺมา อานนฺโท ยาวตโก อายสฺมโต
 อุกาหิสฺส ปรญฺจกฺเคน จปติฯ สฺทฺธิ อโหสิ กถาสฺสเถวํ ตมฺหิ
 สฺพพํ ภควโต อารโหสิ ๑ สฺนุตฺตมฺหิ ๒ อานนฺท ปริยายํ ปรญฺจ-

ការពុទ្ធា ។ បំ វៃ ខាងក្រោម ចិលេ ឈុត ការពុទ្ធា ឃ្លា
 ចូលប្រឌិត ស្តង់ ឆែងស្តង់ ចិត្ត កុស្តិ ការស្តង់ ។

[๔๓๕] เป ไช อานนท เหว่ วเทยฺยํ เหว่ ปรมํ สมนํ สฺว
 โสมนสฺสํ ปฏิสเวทนุคฺคิตํ ๑ อิทํ เนสาหํ นานุชานามิ ๑ ตํ ภิสฺส
 เหตุ ๑ อตฺถอานนท เหว่ตมฺหา สฺวา อญฺญํ สฺว อภิกฺกนฺตตตตต
 ปณตตตตต ๑

[illegible]

[๔๗] กตมณฺญานนฺท เอตมฺหา สຸຈາ ອນຸວັ ສຸ່ວ ອນິກຸກນຸຕ-
 ຕຣນຸຈ ປເນັຕຕຣນຸຈ າ ອຶຈານນຸ ກິກຸ ວິຕຸກວິຈາຣາຸ ວູປສມາ
 ອຸຊຸເຕຕຸຕິ ສມຸປສາທນ໌ ເຈຕ໌ໄສ ເອໂຄທິກາວ໌ ອວິຕຸກ໌ ອວິຈາວ໌ ສມາຈິ໌
 ປິຕິສຸ່ວ ທຸຕິຍຸຊຸເມາຸ ອຸປສມຸປຸຊ ວິຮຕິ າ ອິທ໌ ໂວ ອານນຸ ເອຕມຸ
 ສຸຈາ ອນຸວັ ສຸ່ວ ອນິກຸກນຸຕຕຣນຸຈ ປເນັຕຕຣນຸຈ າ ເຍ ໂວ ອານນຸ
 ເອວ໌ ວເທຍຍ໌ ເອຕ໌ ປຣມ໌ ສນຸຕ໌ ສຸ່ວ ໂສມນສຸ່ວ ປຣົງສ໌ເວເທຍຕິຕິ າ

[๔๒๐] กตมํ อานนฺทฺ เอตมฺหา สฺฐา อญฺณํ สุํ อภิกฺกนฺตฺตฺรณฺจ
 ปณฺตฺตฺรณฺจ ๑ อิจานนฺท ภิกฺขุ สฺพฺพโส รุปสณฺณานํ สมนฺติกฺกมา
 ปฏฺฐสณฺณานํ อตฺตณฺจมา นานตฺตสณฺณานํ อมนสฺสการา อนนฺโต
 อาภาโสติ อาภาสํณฺจายคํ อุปสํปชฺช วิหฺรติ ๑ อิทํ โห อานนฺท
 เอตมฺหา สฺฐา อญฺณํ สุํ อภิกฺกนฺตฺตฺรณฺจ ปณฺตฺตฺรณฺจ ๑ เย โห
 อานนฺท เหวํ วเทยฺยํ เอตํ ปรมํ สํคํ สุํ โสมนสฺสํ ปฏฺฐสณฺณานํ ๑
 อิทํ เนสาหํ นานฺชานามิ ๑ คํ ภิสฺสํ เหตุ ๑ อตฺตณฺนทฺ เอตมฺหา
 สฺฐา อญฺณํ สุํ อภิกฺกนฺตฺตฺรณฺจ ปณฺตฺตฺรณฺจ ๑

[๔๒๑] กตมํ อานนฺท เอตมฺหา สฺฐา อญฺณํ สุํ อภิกฺกนฺตฺตฺรณฺจ
 ปณฺตฺตฺรณฺจ ๑ อิจานนฺท ภิกฺขุ สฺพฺพโส อาภาสํณฺจายคํ สมน-
 ติกฺกมํ อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณนฺจายคํ อุปสํปชฺช
 วิหฺรติ ๑ อิทํ โห อานนฺท เอตมฺหา สฺฐา อญฺณํ สุํ อภิกฺกนฺต-
 ตฺรณฺจ ปณฺตฺตฺรณฺจ ๑ เย โห อานนฺท เหวํ วเทยฺยํ เอตํ ปรมํ
 สํคํ สุํ โสมนสฺสํ ปฏฺฐสณฺณานํ ๑ อิทํ เนสาหํ นานฺชานามิ ๑
 คํ ภิสฺสํ เหตุ ๑ อตฺตณฺนทฺ เอตมฺหา สฺฐา อญฺณํ สุํ อภิกฺกนฺต-
 ตฺรณฺจ ปณฺตฺตฺรณฺจ ๑

[๔๒๒] กตมญฺจานนฺท เอตมฺหา สฺฐา อญฺณํ สุํ อภิกฺกนฺต-
 ตฺรณฺจ ปณฺตฺตฺรณฺจ ๑ อิจานนฺท ภิกฺขุ สฺพฺพโส วิญฺญาณนฺจายคํ
 สมนฺติกฺกมํ นตฺติ กิณฺจํติ อากิณฺจญฺจายคํ อุปสํปชฺช วิหฺรติ ๑
 อิทํ โห อานนฺท เอตมฺหา สฺฐา อญฺณํ สุํ อภิกฺกนฺตฺตฺรณฺจ

ปรณัตตกรณฯ ๑ เย โว อานนท เหว อเทยฺยฺ เอตํ ปรมํ สํหํ
 สฺวํ โสมนสฺสํ ปฏิตฺถเวทนํคํติ ๑ อิทํ เนสาหํ นานุชานามิ ๑ ตํ
 กิธฺสํ เหตุ ๑ อตฺถกานนทฺ เอตมฺหา สฺวํ อญฺญํ สฺวํ อภิกฺกนฺต-
 กรณฯ ปรณัตตกรณฯ ๑

[๔๒๓] กตมญฺาณนุท เอตมฺหา สຸชา อນຸວົງ ສຸຂໍ ອນິກຸກນຸຕ-
 ຕຣນຸຈ ປຣຸຕິຕຣນຸຈ າ ອຶຈານນຸກ ນິກຸຂຸ ສຸພຸໂສ ອາກິນຸຈນຸວາຍຕນໍ
 ສມຕິກຸກນຸມ ເພວສນຸວານາສນຸວາຍຕນໍ ອຸປສມປຸຂຸ ວິຫຣຕິ າ ອິກໍ
 ໂໄ ອານນຸກ ເອຕມຸກ ສຸຈາ ອນຸວົງ ສຸຂໍ ອນິກຸກນຸຕຕຣນຸຈ ປຣຸຕິ-
 ຕຣນຸຈ າ ເຍ ໂໄ ອານນຸກ ເອວິ ວເຍຍຸ້ ເອຕໍ ປຣມໍ ສນຕໍ ສຸຂໍ
 ໂສມນສຸສໍ ປຣຸຶຕໍເວເທນຸຕິຕິ າ ອິກໍ ເນສາກໍ ນານຸຈານາມິ າ ຕໍ ກິສຸຕ
 ເທຕຸ າ ອຕຸດານນຸກ ເອຕມຸກ ສຸຈາ ອນຸວົງ ສຸຂໍ ອນິກຸກນຸຕຕຣນຸຈ
 ປຣຸຕິຕຣນຸຈ າ

[illegible]

ธาวุโส ภควา สุวณฺเณว เวทนี สฺนุจาย สุวสุมฺมํ ปณฺณเปติ
 ยตฺถ ยตฺถธาวุโส สุวํ อปฺลพฺภติ ยหิ ยหิ สุวํ ตํ ตํ ตถาคโค
 สุวสุมฺมํ ปณฺณเปตฺติ ๑ นวมนํ ๑

[๔๒๕] เทวํ มยา ภิกฺขเว เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน ทิสฺโสมี
 มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน ปณฺจมี มยา เวทนา วุตฺตา
 ปริยาเยน ฉมี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน อฏฺฐจารสํมี
 มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน ฉตฺตํมี มยา เวทนา วุตฺตา
 ปริยาเยน อฏฺฐสํมี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน ๑ เอวํ
 ปริยายเทสํโต ภิกฺขเว มยา ชฺมุโม เอวํ ปริยายเทสํเต โห
 ภิกฺขเว มยา ชฺมุเม เย อณฺณมณฺณสฺส สุภาสํ สฺถมิตํ น
 สมนฺณมณฺณสฺส น สมนฺณานิสฺส น สมนฺณโมทิสฺส ๑ เสด
 เอตํ ปาฏิกงฺขํ ภณฺเณชฺชาตา กถชฺชาตา จิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺณ
 มุชฺสตฺตํ วิตุทฺตนา วิหริสฺสตฺติ ๑ เอวํ ปริยายเทสํโต ภิกฺขเว
 มยา ชฺมุโม เอวํ ปริยายเทสํเต โห ภิกฺขเว มยา ชฺมุเม เย
 อณฺณมณฺณสฺส สุภาสํ สฺถมิตํ สมนฺณมณฺณสฺส สมนฺณานิสฺส
 สมนฺณโมทิสฺส ๑ เสด เอตํ ปาฏิกงฺขํ สมนฺคฺคา สมนฺโมทมานา
 อวิทมานา จีโรทกฺกตา อณฺณมณฺณ นียจกฺขุหิ สมนฺปสฺสตา
 วิหริสฺสตฺติ ๑

[๔๒๖] ปณฺจิเม ภิกฺขเว กามคฺคเภา ๑ เป ๑ จานํ โห ปณฺท
 ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ อณฺเษติคฺคิยา ปรีทฺทชฺชกา เอวํ วเทยฺยํ สณฺเษ-

๒๔๔ สุตฺตบฏบิฎฺเฏ สัมมุตฺตนิคายสฺส สພាយຕ໌ນວກຸໂຈ [๔๒๖

ເວທຍິຕ໌ນີໂຣຮໍ ສ໌ມໂຣ໌ ໂຈຕ໌ໂມ ອາຫ ຕ໌ໝາ ສຸຂສຸມີ ປ໌ນຸເປຕິ
ຕ໌ຍິຫໍ ກິສຸ ຕ໌ຍິຫໍ ກຕ໌ສຸຕິ ॥ ເວວໍວາທິໂນ ກິກຸຂເວ ອ໌ນຸເປຕິຕຸຕິຍາ
ປ໌ຣິພຸພາສກາ ເວໝສຸສຸ ວຈ໌ນຍາ ນ ໂຂ ອາກຸໂສ ກາຄວາ ສຸຂ໌ເປເວ
ເວທນໍ ສ໌ນຸຮາຍ ສຸຂສຸມີ ປ໌ນຸເປຕິ ຍຕຸຕ ຍຕຸຕ ອາກຸໂສ ສຸຂໍ
ອຸປ໌ຄພຸກຕິ ຍໍ້ ຍໍ້ ຕໍ ຕໍ ຕ໌ຄາຄ໌ໂຕ ສຸຂສຸມີ ປ໌ນຸເປຕິຕິ ॥
ທສ໌ມໍ ॥

ຣ໌ໂໂຄຕ໌ວກຸໂຈ ທຸຕິໂຍ ॥

ຕສຸສຸທຸທານໍ

ຣ໌ໂໂຄຕາ ເທວ ວາຕາ ॥ ນິວາສາ ເທວ ດານນຸທກາ

ສ໌ມພຸສາ ॥ ເທວ ວຸຕຸຕາ ປ໌ນຸຈກຸໂຈ ॥ ກິກຸຂນາຕິ ॥

อฏฺฐสทปริยาบวคฺโค ทติโย

[๔๖๗] เอกํ สมนํ ภควา ราชสเท วิหริติ เวพฺพเน กถนุทก-
นิวาเป ๑ อถ โข โมฬยสีวโก ปริพฺพชาสโก เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สํกฺขิ สมนฺโมทิ สมนฺโมทนียํ กถํ สาราณํยํ
วํตีสารเตจฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีติ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โข โมฬย-
สีวโก ปริพฺพชาสโก ภควนฺตํ เอตทโวจ สํนฺติ โภ โคตมฺ เอเก
สฺมณพฺรหฺมณฺนา เอวํวาทิโน เอวํทิกฺขจฺิโน ยงฺกิญฺจายํ ปฺริสฺปกฺกโล
ปฺริยสํเวทตฺติ สฺวํ วา ทฺวํ วา อทฺทวฺมสฺวํ วา สํพฺพนํ ปุพฺเพ-
กตเหตุตฺติ ๑ อธิ ปน ภวํ โคตโม กิ มาหาติ ๑ นีตฺต-
สํมฺภูจํานานิํ โข สีวก อธิเรจฺจฺานิ เวทยิตานิ อุปฺปชฺชนฺติ ๑
สํมํยํ โข เอตํ สีวก เอวํ เวทิตพฺพํ ยถา นีตฺตสํมฺภูจํานานิํ
อธิเรจฺจฺานิ เวทยิตานิ อุปฺปชฺชนฺติ ๑ โลกสฺสํยํ โข เอตํ สีวก
สํจฺจสํมมตํ ยถา นีตฺตสํมฺภูจํานานิํ อธิเรจฺจฺานิ เวทยิตานิ
อุปฺปชฺชนฺติ ๑ ตตฺร สีวก เย เต สฺมณพฺรหฺมณฺนา เอวํวาทิโน
เอวํทิกฺขจฺิโน ยงฺกิญฺจายํ ปฺริสฺปกฺกโล ปฺริยสํเวทยติ สฺวํ วา ทฺวํ วา
อทฺทวฺมสฺวํ วา สํพฺพนํ ปุพฺเพกตเหตุตฺติ ๑ ยถฺย สํมํ ฌาตํ
ตญฺจ อติธาวนฺติ ยํ โสเก สํจฺจสํมมตํ ตญฺจ อติธาวนฺติ ๑
ตสฺมา เสดํ สฺมณพฺรหฺมณฺนํ นิจฺฉาติ วทามิ ๑ สํมฺห-
สํมฺภูจํานานิํ โข สีวก ๑ เป ๑ วาตสํมฺภูจํานานิํ โข สีวก

๔๘๐ สุตตตบฏีฏเก สัมมุตตนิคายสุต สหายนวคโค [๔๒๖

๑ เป ๑ สมนิปาตสมุจฺจนานีนี ๒ สิวก ๑ เป ๑ อุตฺตปฺริเลฆมานานีนี
๒ สิวก ๑ วิธมปฺริหารานานีนี ๒ สิวก ๑ โอบกุกมิกานีนี ๒
สิวก ๑ เป ๑ กมฺมวิปាកานานีนี ๒ สิวก ๒ อีเรกจฺจานี เวทยิตานี
อุปฺปชฺชุนฺติ ๑ สำนํ ๒ สิวก ๒ เอว เวทิตพฺพํ ยถา กมฺม-
วิปាកานานีนี อีเรกจฺจานี เวทยิตานี อุปฺปชฺชุนฺติ โถกสฺสํ ๒ เอตํ
สิวก สจฺจสฺสํ ยถา กมฺมวิปាកานานีนี อีเรกจฺจานี เวทยิตานี
อุปฺปชฺชุนฺติ ๑ ตตฺถ สิวก ๒ เเต สมนพฺพรากุณฺณา เอวํวาทีโน
เอวํทิจฺจโน ยงฺกิญฺจายํ ปฺริสฺสํปฺคโค ปฺริสฺสํเวทยตี สฺสํ วา ทฺวํ วา
อทุทฺทมสฺสํ วา สฺสํพฺพนํ ปฺพเพกตเหตุตี ๑ ยถา สำนํ ฅาตํ
ตณฺห อตฺถาวนฺติ ยํ โถเก สจฺจสฺสํ ตณฺห ยตฺถาวนฺติ
ตสฺมา เตํ สมนพฺพรากุณฺณานํ มิจฺฉาติ วทามตี ๑

[๔๒๖] เอวํ อุตฺตเต โมพฺยสฺสโก ปฺริพฺพาสโก ภควนฺตํ เอตทโวจ
ยถิกุกนฺตํ โภ โคตม อถิกุกนฺตํ โภ โคตม อฺปาสกํ มํ ภวํ
โคตโม จาเรตุ อชฺชตฺตเค ปาณเปตํ สฺรณญฺกตฺตตี ๑

[๔๒๗] ปิตฺตํ เสณฺหญฺจ วาโต ๑ สมนิปาตา อุตฺตนิ ๑

วิธมํ โอบกุกมิกญฺจ กมฺมวิปាកณ อฏฺฐมตี ๑ ปจฺม ๑

[๔๓๐] อฏฺฐสฺสคปริยายํ โว ภิกฺขเว ฅมฺมปริยายํ เทสิสฺสํ
ตํ สฺสณฺณ ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว อฏฺฐสฺสคปริยาโย ฅมฺมปริยาโย ๑
เทวํ มยา ภิกฺขเว เวทนา อุตฺตา ปฺริยาเยน ทิสฺสํ มยา
เวทนา อุตฺตา ปฺริยาเยน ปณฺจํ มยา เวทนา อุตฺตา ปฺริยาเยน

ณํ มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน อฏฺฐารสํ มยา เวทนา
วุตฺตา ปริยาเยน ฉตฺตํสํ มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน
อฏฺฐสํตํ มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน ฯ

[๔๓๑] กตมา จ ภิกฺขเว เทว เวทนา กายิกา จ เจตสิกกา
จ ฯ อิมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว เทว เวทนา ฯ

[๔๓๒] กตมา จ ภิกฺขเว ติสฺโส เวทนา สฺสา เวทนา ทุฏฺหา
เวทนา ขทุฏฺขมฺสฺสา เวทนา ฯ อิมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว ติสฺโส
เวทนา ฯ

[๔๓๓] กตมา จ ภิกฺขเว ปญฺจ เวทนา สฺขินฺทริยํ ทฺขินฺทริยํ
โสมนสฺสฺขินฺทริยํ โทมนสฺสฺขินฺทริยํ อฺเปกฺขินฺทริยํ ฯ อิมา วุจฺจนฺติ
ภิกฺขเว ปญฺจ เวทนา ฯ

[๔๓๔] กตมา จ ภิกฺขเว ฌ เวทนา จกฺขุสฺสํผสฺสฺสา เวทนา
ฯ เป ฯ มโนสฺสํผสฺสฺสา เวทนา ฯ อิมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว ฌ
เวทนา ฯ

[๔๓๕] กตมา จ ภิกฺขเว อฏฺฐารสํ เวทนา ฌ โสมนสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ฌ โทมนสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ฌ อฺเปกฺขฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ฌ อิมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว
อฏฺฐารสํ เวทนา ฯ

[๔๓๖] กตมา จ ภิกฺขเว ฉตฺตํสํ เวทนา ฌ เกลหิตานิ
โสมนสฺสํ ฌ เนกขมฺมิตานิ โสมนสฺสํ ฌ เกลหิตานิ
โทมนสฺสํ ฌ เนกขมฺมิตานิ โทมนสฺสํ ฌ เกลหิตา

ตูเปกัว ๓ เกษมมัตตา ตูเปกัว ๑ อีมา กุจจันติ ภิกขเว
 ทตัสส เวทนา ๑

[๔๑๗] กตมา จ ภิกขเว อชฺฐังสํ เวทนา อคฺคิตา นตฺถิสัง
 เวทนา อนาคตา นตฺถิสัง เวทนา ปจฺจุปปนฺนา นตฺถิสัง เวทนา ฯ
 อีมา วุจฺจันติ ภิกขเว อชฺฐังสํ เวทนา ฯ อยฺม โห ภิกขเว
 อชฺฐังสคปริยาโย รุณฺณปริยาโยติ ฯ ทฺวติยํ ฯ

[๔๓๗] อถ ไช อญฺญตโร ภิกขุ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ
 ๑ เป ๑ เอกมฺหํ นิสฺสนโน ไช โส ภิกขุ ภควนฺตํ เอตทโจ. กตมา
 นุ ไช ภนฺเต เวทนา กตโม เวทนาสมุทโย. กตมา เวทนาสมุท-
 คามินี ปฏฺธิปทา กตโม เวทนานิโรธो. กตมา เวทนานิโรธคามินี
 ปฏฺธิปทา โโก เวทนาย อตฺถสาโท โโก อาทั้นโว ก็ นิสฺสํวณนฺติ ๑
 ติสฺโส อีมา ภิกขเว เวทนา สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขม-
 สุขา เวทนา ๑ อีมา อสงฺกนฺติ ภิกขเว เวทนา ๑ ผลตฺถสมุทฺทยา
 เวทนาสมุทโย ตถฺหาเวทนาสมุทฺยกคามินี ปฏฺธิปทา ผลตฺถนิโรธ
 เวทนานิโรธो อยเมว อริโย อฏฺฐังกิกโก มลฺโล เวทนานิโรธคามินี
 ปฏฺธิปทา ๑ เสยฺยถักํ ๑ สมฺมาทิฏฺฐิ ๑ เป ๑ สมฺมาสมฺมาจิ ๑ ยํ
 เวทนํ ปฏฺิจฺจ อุมฺปชฺชติ สฺवं โสมนสฺสํ อयํ เวทนาย อตฺถสาโท ๑
 ยา เวทนา อนิจฺจา ทุกฺขา วิปริณามชฺชมา อयํ เวทนาย อาทั้นโว ๑
 โย เวทนาย นนฺทราควินโย นนฺทราคบุปฺพานํ อิทํ เวทนาย
 นิสฺสํวณนฺติ ๑ ตติยํ ๑

[๔๓๘] ปุพฺพเพ เม ภิกฺขเว สมนุโพธา อนภิสัมพุทฺธสฺส โพธิ-
 สํตฺตสฺสเสว สโต เอตทโหสี กตมา นุ โห เวทนา กตโม เวทนา-
 สัมมุตโย กตมา เวทนาสมุทฺยคามินี ปฏิปทา กตโม เวทนานิโรธ
 กตมา เวทนานิโรธคามินี ปฏิปทา โก เวทนาย อสฺสํสาโท โก
 อาทັນโว ก็ นิสฺสัรณนฺติ ฯ ตสฺส มยํ ภิกฺขเว เอตทโหสี ทิสฺโส
 อีมา เวทนา สฺสา เวทนา ทฺถวฺวา เวทนา อทุกฺขมสฺสว เวทนา ฯ
 อีมา วุจฺจันติ เวทนา ฯ ผสฺสัสมุทฺยา เวทนาสมุทโย ตณฺหา-
 เวทนาสมุทฺยคามินี ปฏิปทา ฯ เป ฯ โย เวทนาย ฉนฺทราควินโย
 ฉนฺทราคปฺปหานํ อิทํ เวทนาย นิสฺสัรณนฺติ ฯ จตฺตํ ฯ

[๔๔๐] อีมา เวทนาติ เม ภิกฺขเว ปุพฺพเพ อนนุสฺสึเตสฺส ธมฺเมสฺส
 จกฺขํ อุกฺปาทิ ฌานํ อุกฺปาทิ ปญฺเญา อุกฺปาทิ วิชฺชา อุกฺปาทิ
 ชาโลโก อุกฺปาทิ ฯ อยํ เวทนาสมุทฺยติ เม ภิกฺขเว ปุพฺพเพ
 อนนุสฺสึเตสฺส ธมฺเมสฺส จกฺขํ อุกฺปาทิ ฌานํ อุกฺปาทิ ปญฺเญา
 อุกฺปาทิ วิชฺชา อุกฺปาทิ ชาโลโก อุกฺปาทิ ฯ อยํ เวทนา-
 สมุทฺยคามินี ปฏิปทาติ เม ภิกฺขเว ปุพฺพเพ อนนุสฺสึเตสฺส ธมฺเมสฺส
 จกฺขํ อุกฺปาทิ ฯ เป ฯ ชาโลโก อุกฺปาทิ ฯ อยํ โห เวทนานิโรธติ
 เม ภิกฺขเว ปุพฺพเพ อนนุสฺสึเตสฺส ธมฺเมสฺส จกฺขํ อุกฺปาทิ ฯ เป ฯ
 ชาโลโก อุกฺปาทิ ฯ อยํ เวทนานิโรธคามินี ปฏิปทาติ เม ภิกฺขเว
 ปุพฺพเพ อนนุสฺสึเตสฺส ธมฺเมสฺส จกฺขํ อุกฺปาทิ ฯ เป ฯ ชาโลโก
 อุกฺปาทิ ฯ อยํ เวทนาย อสฺสํสาโทติ เม ภิกฺขเว ปุพฺพเพ อนนุสฺสึเตสฺส

ຮມຸເມຊຸ ॥ ເປ ॥ ອຍ໌ ເວທນາຍ ອາທັນໂວຕີ ເມ ກິຖຸຂເວ ປຸພຸເພ
 ອນນຸຊຸຊຸເຕຊຸ ຮມຸເມຊຸ ॥ ເປ ॥ ອີທ໌ ເວທນາຍ ນິຊຸຊຸຣນເນຕີ ເມ ກິຖຸຂເວ
 ປຸພຸເພ ອນນຸຊຸຊຸເຕຊຸ ຮມຸເມຊຸ ຈຸຖຸຊຸ ອຸທປາທິ ດາວນ໌ ອຸທປາທິ
 ປຣຸຊາ ອຸທປາທິ ວິຊຸຊາ ອຸທປາທິ ອາໂດໂກ ອຸທປາທິຕີ ॥ ປຣຸຊມ໌ ॥

[໔໔໑] ອຕ ໂຂ ສມຸພຸຊຸຕາ ກິຖຸຂ ເຍນ ກຄວາ ຕະນຸປຣຸຊກມິຊຸ
 ॥ ເປ ॥ ເອກມນຸຕ໌ ນິຊິນຸນາ ໂຂ ຕະ ກິຖຸຂ ກຄວນຸຕ໌ ເອຕທ໌ໂວຈຸ ກຕມາ
 ນຸ ໂຂ ກນຸຕະ ເວທນາ ກຕໂມ ເວທນາສມຸທໂຍ ກຕມາ ເວທນາ
 ສມຸທຍຄາມິນ໌ ປຣຸຊປາທາ ॥ ເປ ॥ ໂກ ເວທນາຍ ອຊຸຊາໂທ ໂກ ອາທັນໂວ
 ກິ ນິຊຸຊຸຣນເນຕີ ॥ ຕິຊຸໂສ ອີມາ ກິຖຸຂເວ ເວທນາ ສຸຊາ ເວທນາ
 ທຸຖຸຂາ ເວທນາ ອທຸຖຸຂມຊຸຊາ ເວທນາ ॥ ອີມາ ວຸຊຸຈນຸຕີ ກິຖຸຂເວ
 ເວທນາ ॥ ຜຊຸຊຸສມຸທຍາ ເວທນາສມຸທໂຍ ຕະນຸຮາເວທນາສມຸທຍຄາມິນ໌
 ປຣຸຊປາທາ ຜຊຸຊຸຕິນໂຣຊາ ॥ ເປ ॥ ໂຍ ເວທນາຍ ດນຸທຣາຄວິນໂຍ ດນຸທ
 ຣາຄປຸປາທນ໌ ອີທ໌ ເວທນາຍ ນິຊຸຊຸຣນເນຕີ ॥ ດຊຸຈ໌ ॥

[໔໔໒] ຕິຊຸໂສ ອີມາ ກິຖຸຂເວ ເວທນາ ॥ ກຕມາ ຕິຊຸໂສ ॥
 ສຸຊາ ເວທນາ ທຸຖຸຂາ ເວທນາ ອທຸຖຸຂມຊຸຊາ ເວທນາ ॥ ເຍ ທິ ເຄຈີ
 ກິຖຸຂເວ ສມຸດາ ວາ ພຸຣາຮຸມຸດາ ວາ ອີມາສ໌ ຕິຊຸຊຸນ໌ ເວທນາ
 ສມຸທຍເນຈ ອຕຸດຸດຸກມເນຈ ອຊຸຊາທເນຈ ອາທັນວເນຈ ນິຊຸຊຸຣນເນຈ
 ຍຄາກຸຕ໌ ນປຸປຣາທນຸຕີ ॥ ນ ຕະເມ ກິຖຸຂເວ ສມຸດາ ວາ ພຸຣາຮຸມຸດາ
 ວາ ສມຸເດຊຸ ວາ ສມຸເດສມຸມຕາ ພຸຣາຮຸມຸເດຊຸ ວາ ພຸຣາຮຸມຸເດສມຸມຕາ
 ນ ຈ ປນ ຕະ ອາຍສມຸນໂຕ ສາມເນເນຕຸດ໌ ວາ ພຸຣາຮຸມຸເນເນຕຸດ໌ ວາ

ทิจฺฐเส ๑ ชฺมฺเม สยํ อภิญฺเฌา สจฺฉนิกคฺคา อุปสํมุปฺปชฺช วิหฺรนฺติ ๑
 เข ๑ ไช เกจิ ภิกฺขเว สมนฺนา วา พุรฺาหุมนฺนา วา อิมาสํ
 ทิสฺสํหฺนํ เวทฺหานํ สํมุกฺขญฺจ อตฺตณฺณคฺคญฺจ อตฺตํสาทญฺจ อาทํทญฺจ
 นิสฺสํสฺรณญฺจ ยถาภุทํ ปชานนฺติ เต ไช เม ภิกฺขเว สมนฺนา
 วา พุรฺาหุมนฺนา วา สมนฺเนสุ เจว สมนฺเนสํมุตฺตา พุรฺาหุมนฺเนสุ
 ๑ พุรฺาหุมนฺเนสํมุตฺตา ๑ เต ๑ ปณายสํมฺหุโต สํมญฺเฌตฺตญฺจ
 พุรฺาหุมนฺญตฺตญฺจ ทิจฺฐเส ๑ ชฺมฺเม สยํ อภิญฺเฌา สจฺฉนิกคฺคา
 อุปสํมุปฺปชฺช วิหฺรนฺตฺติ ๑ สตฺตมํ ๑

[๔๔๓] ทิสฺสํโส อิมํ ภิกฺขเว เวทฺหา ๑ กตฺมา ทิสฺสํโส ๑
 สฺสุว เวทฺหา ทฺฤว เวทฺหา อทฺฤวมฺสฺสุว เวทฺหา ๑ เข ทิ เกจิ
 ภิกฺขเว สมนฺนา วา พุรฺาหุมนฺนา วา อิมาสํ ทิสฺสํหฺนํ เวทฺหานํ
 สํมุกฺขญฺจ อตฺตณฺณคฺคญฺจ อตฺตํสาทญฺจ อาทํทญฺจ นิสฺสํสฺรณญฺจ
 ยถาภุทํ นปฺปชานนฺติ ๑ เป ๑ ปชานนฺติ ๑ เป ๑ สยํ อภิญฺเฌา
 สจฺฉนิกคฺคา อุปสํมุปฺปชฺช วิหฺรนฺติ ๑ อฏฺฐมํ ๑

[๔๔๔] เข ทิ เกจิ ภิกฺขเว สมนฺนา วา พุรฺาหุมนฺนา วา เวทฺหานํ
 นปฺปชานนฺติ เวทฺหาสํมุกฺขํ นปฺปชานนฺติ เวทฺหานิโรจํ นปฺปชานนฺติ
 เวทฺหานิโรจคามินํปฺปชํ นปฺปชานนฺติ ๑ เป ๑ ปชานนฺติ ๑ เป ๑
 สยํ อภิญฺเฌา สจฺฉนิกคฺคา อุปสํมุปฺปชฺช วิหฺรนฺตฺติ ๑ นวมํ ๑

[๔๔๕] ทิสฺสํโส อิมํ ภิกฺขเว เวทฺหา ๑ กตฺมา ทิสฺสํโส ๑ สฺสุว
 เวทฺหา ทฺฤว เวทฺหา อทฺฤวมฺสฺสุว เวทฺหา ๑ อิมํ ไช ภิกฺขเว

គិត្តត្ថៃ វេតនាភិ ។ កតំ ។

[៤៤៦] ចតុទិ ភិក្ខុវេ សាមីសា ប្រីតិ ចតុទិ និរាមីសា ប្រីតិ ។
 ចតុទិ ភិក្ខុវេ និរាមីសា និរាមីសត្វា ប្រីតិ ។ ចតុទិ សាមីសំ សុខំ
 ចតុទិ និរាមីសំ សុខំ ចតុទិ និរាមីសា និរាមីសត្វំ សុខំ ចតុទិ សាមីសា
 ចុបេក្ខា ចតុទិ និរាមីសា ចុបេក្ខា ចតុទិ និរាមីសា និរាមីសត្វា
 ចុបេក្ខា ចតុទិ សាមីសៃ វិណ្ឌុត្ថៃ ចតុទិ និរាមីសៃ វិណ្ឌុត្ថៃ
 ចតុទិ និរាមីសា និរាមីសត្វៃ វិណ្ឌុត្ថៃ ។

[៤៤៧] កត្មា ។ ភិក្ខុវេ សាមីសា ប្រីតិ ។ បណ្ឌិតិ ភិក្ខុវេ
 កាមគុណា ។ កត្មេ បណ្ឌិត ។ កុសុលិយធម្មយា រូបា វិញ្ញាណ កុសុលា
 មហាបា ប្រិយរូបា កាមុបស្សនិក្ខេបា រតនិយា ។ បេ ។ កាយិយធម្មយា
 វិញ្ញាណុក្ខេបា វិញ្ញាណ កុសុលា មហាបា ប្រិយរូបា កាមុបស្សនិក្ខេបា រតនិយា ។
 វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ ភិក្ខុវេ បណ្ឌិត កាមគុណា ។ យា វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ
 បណ្ឌិត កាមគុណេ បណ្ឌិត ចុបេក្ខតិ ប្រីតិ ចយំ កុសុលិយ ភិក្ខុវេ
 សាមីសា ប្រីតិ ។

[៤៤៨] កត្មា ។ ភិក្ខុវេ និរាមីសា ប្រីតិ ។ វិញ្ញាណ ភិក្ខុវេ
 វិញ្ញាណុក្ខេបា កាមគុណេ វិញ្ញាណុក្ខេបា វិញ្ញាណុក្ខេបា វិញ្ញាណុក្ខេបា វិញ្ញាណុក្ខេបា
 ប្រីតិសុខំ ប្រិយរូបា ចុបេក្ខតិ វិញ្ញាណុក្ខេបា វិញ្ញាណុក្ខេបា វិញ្ញាណុក្ខេបា
 ចុបេក្ខតិ សមុបស្សនិក្ខេបា វេតនាភិ វេតនាភិ វេតនាភិ វេតនាភិ វេតនាភិ វេតនាភិ
 ប្រីតិសុខំ កុសុលិយធម្មយា ចុបេក្ខតិ វិញ្ញាណុក្ខេបា វិញ្ញាណុក្ខេបា វិញ្ញាណុក្ខេបា
 និរាមីសា ប្រីតិ ។

២៧៤ ឥតុត្ថន្តបិដកេ ឥតុត្ថនិកាយឥត្តំ ឥត្ថាយតណ្ហកុក្ខ [៤៥៣

ចុប្បឧត្តិ ឥត្ថំ តៃមនឥត្ថំ ចិត្តំ ទុក្ខតិ ភិក្ខុវេ និរាមិទំ និរាមិឥត្ថំ
ឥត្ថំ ។

[៤៥៣] កត្តា ។ ភិក្ខុវេ តាមិទំ ចុប្បេក្ខា ។ បណ្ឌិមេ ភិក្ខុវេ
កាមគុណា ។ កត្តេ បណ្ឌ ។ ទុក្ខវិញ្ញេយ្យេ រូបា ចិញ្ចុទ្ធ កុត្តា
មនាបា មីយរូបា កាមុប្បន្នតិកា រត្តនិមា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញេយ្យេ
ណ្ហេវុទ្ធសុវា ចិញ្ចុទ្ធ កុត្តា មនាបា មីយរូបា កាមុប្បន្នតិកា រត្តនិមា ។
ចិមេ ចៃ ភិក្ខុវេ បណ្ឌ កាមគុណា ។ មា ចៃ ភិក្ខុវេ ចិមេ
បណ្ឌ កាមគុណេ ប្បិទ្ធ ចុប្បឧត្តិ ចុប្បេក្ខា ចម៌ ទុក្ខតិ ភិក្ខុវេ
តាមិទំ ចុប្បេក្ខា ។

[៤៥៤] កត្តា ។ ភិក្ខុវេ និរាមិទំ ចុប្បេក្ខា ។ ចិត្តំ ភិក្ខុវេ
ភិក្ខុ ឥត្ថឥត្ថំ ។ បរាណា កុត្តឥត្ថំ ។ បរាណា បុព្វេវ តៃមនឥត្ថំ
តៃមនឥត្ថានំ ចតុត្ថក្កមា ចតុត្ថមឥត្ថំ ចុប្បេក្ខាឥតិបាវិទុក្ខំ ទុក្ខត្ថក្ក-
ណំ ចុប្បន្នតិកា វិហរិកា ។ ចម៌ ទុក្ខតិ ភិក្ខុវេ និរាមិទំ ចុប្បេក្ខា ។

[៤៥៥] កត្តា ។ ភិក្ខុវេ និរាមិទំ និរាមិឥត្ថា ចុប្បេក្ខា ។ មា
ចៃ ភិក្ខុវេ ឥត្ថានឥត្ថំ ភិក្ខុត្ថនៃ រាគា ទិតុតំ វិមុត្តុតំ បុគ្គលេក្ខតៃ
តៃតា ទិតុតំ វិមុត្តុតំ បុគ្គលេក្ខតៃ ឆៃតា ទិតុតំ វិមុត្តុតំ បុគ្គលេក្ខតៃ
ចុប្បឧត្តិ ចុប្បេក្ខា ចម៌ ទុក្ខតិ ភិក្ខុវេ និរាមិទំ និរាមិឥត្ថា
ចុប្បេក្ខា ។

[៤៥៦] កត្តា ។ ភិក្ខុវេ តាមិទំ វិមុត្តុតៃ ។ រូបប្បិទ្ធឥត្ថុតៃ
វិមុត្តុតៃ តាមិទំ ចរូបប្បិទ្ធឥត្ថុតៃ វិមុត្តុតៃ និរាមិទំ ។

[๔๕๗] กตโม ๑ ภิกฺขเว นีรามีธา นีรามีตฺตโร วิโมกฺขโ ๑ โย
 โ ๒ ภิกฺขเว ชีณาสวสฺส ภิกฺขุโน รากา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต
 โทสา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต โมหา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต
 อปฺปชฺชติ วิโมกฺขโ อยํ อจฺจุจฺติ ภิกฺขเว นีรามีธา นีรามีตฺตโร
 วิโมกฺขโ ๑ เขกาทสํ ๑

อฏฺฐสํตฺตปริยายวคฺโค ตติโย ๑

คตฺตํกฺกทานํ

สํวกฺกอฏฺฐสํตํ ภิกฺขุ ปุพฺเพ ฌาณณจฺ ภิกฺขุมา
 สมนพฺพรากุณณา คณิ สํกฺกจิกํ ๑ นีรามีตฺตติ ๑
 เวทนาตํยฺยตํ นิฏฺฐิตํ ๑

เปยุยาสวคฺโค ปจฺจิม ทฺติย

[๔๕๘] ปญฺจหิ ภิกฺขเว อํเภหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม เอกนุ-
ตฺตมนาไป โหติ ปุริสสฺส ๑ กตฺตเมหิ ปญฺจหิ ๑ น ๑ รูปวา
โหติ น ๑ โภควา โหติ น ๑ สํสฺสวา โหติ อตฺถสํ ๑
โหติ ปชฺฌาสุตฺตํ น ตปฺติ ๑ อิมฺเหหิ ๒ ภิกฺขเว ปญฺจหิ อํเภหิ
สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม เอกนุตฺตมนาไป โหติ ปุริสสฺส ๑

[๔๕๙] ปญฺจหิ ภิกฺขเว อํเภหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม เอกนุ-
ตฺตมนาไป โหติ ปุริสสฺส ๑ กตฺตเมหิ ปญฺจหิ ๑ รูปวา ๑ โหติ
โภควา ๑ โหติ สํสฺสวา ๑ โหติ ทฏฺฐ ๑ โหติ อนตฺถสํ
ปชฺฌาสุตฺตํ ตปฺติ ๑ อิมฺเหหิ ๒ ภิกฺขเว ปญฺจหิ อํเภหิ สมนฺนาคโต
มาตุคฺคาโม เอกนุตฺตมนาไป โหติ ปุริสสฺส ๑ ปจฺจิม ๑

[๔๖๐] ปญฺจหิ ภิกฺขเว อํเภหิ สมนฺนาคโต ปุริสํ เอกนุ-
ตฺตมนาไป โหติ มาตุคฺคามสฺส ๑ กตฺตเมหิ ปญฺจหิ ๑ น ๑ รูปวา
โหติ น ๑ โภควา โหติ น ๑ สํสฺสวา โหติ อตฺถสํ ๑
โหติ ปชฺฌาสุตฺตํ น ตปฺติ ๑ อิมฺเหหิ ๒ ภิกฺขเว ปญฺจหิ อํเภหิ
สมนฺนาคโต ปุริสํ เอกนุตฺตมนาไป โหติ มาตุคฺคามสฺส ๑

[๔๖๑] ปญฺจหิ ภิกฺขเว อํเภหิ สมนฺนาคโต ปุริสํ เอกนุ-
ตฺตมนาไป โหติ มาตุคฺคามสฺส ๑ กตฺตเมหิ ปญฺจหิ ๑ รูปวา ๑ โหติ
โภควา ๑ โหติ สํสฺสวา ๑ โหติ ทฏฺฐ ๑ โหติ อนตฺถสํ
ปชฺฌาสุตฺตํ ตปฺติ ๑ อิมฺเหหิ ๒ ภิกฺขเว ปญฺจหิ อํเภหิ สมนฺนาคโต

[๔๗๐] ปณฺจทิ อนุรฺรทฺช ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺสํ
 เกทา ปรี มรณา อปายํ ทฺกฺกคฺคํ วินิปาคํ นิรยํ อุปฺปชฺชติ ฯ
 กตฺตเมหิ ปณฺจทิ ฯ อสฺสํทฺโธ ฯ โหติ อหิริโก ฯ โหติ
 อโนตฺตปฺปํ ฯ โหติ โอปนาถํ ฯ โหติ ทฺปฺปณฺณโย ฯ โหติ ฯ
 อิมฺเหหิ ไซ อนุรฺรทฺช ปณฺจทิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺสํ เกทา ปรี มรณา อปายํ ทฺกฺกคฺคํ วินิปาคํ นิรยํ อุป-
 ปชฺชติ ฯ ฌมฺมํ ฯ

[๔๗๑] ปณฺจทิ อนุรฺรทฺช ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺสํ เกทา ปรี มรณา อปายํ ทฺกฺกคฺคํ วินิปาคํ นิรยํ อุป-
 ปชฺชติ ฯ กตฺตเมหิ ปณฺจทิ ฯ อสฺสํทฺโธ ฯ โหติ อหิริโก ฯ
 โหติ อโนตฺตปฺปํ ฯ โหติ อสฺสํทฺโธ ฯ โหติ ทฺปฺปณฺณโย ฯ
 โหติ ฯ อเมหิ ไซ อนุรฺรทฺช ปณฺจทิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุ-
 คาคฺคาโม กายสฺสํ เกทา ปรี มรณา อปายํ ทฺกฺกคฺคํ วินิปาคํ นิรยํ
 อุปฺปชฺชติ ฯ สคฺคํ ฯ

[๔๗๒] ปณฺจทิ อนุรฺรทฺช ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺสํ เกทา ปรี มรณา อปายํ ทฺกฺกคฺคํ วินิปาคํ นิรยํ อุป-
 ปชฺชติ ฯ กตฺตเมหิ ปณฺจทิ ฯ อสฺสํทฺโธ ฯ โหติ อหิริโก ฯ
 โหติ อโนตฺตปฺปํ ฯ โหติ มจฺจุรี ฯ โหติ ทฺปฺปณฺณโย ฯ
 โหติ ฯ อิมฺเหหิ ไซ อนุรฺรทฺช ปณฺจทิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺสํ ฯ เป ฯ อปายํ ทฺกฺกคฺคํ วินิปาคํ นิรยํ อุปฺปชฺชติ ฯ ฌมฺมํ ฯ

[๔๗๓] ปณฺจหิ อนุรฺรทฺธ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม ๑ เป ๑
 อปายํ ทุคฺคตํ วิณีปาทํ นิรยํ อุปฺปชฺชติ ๑ กตฺเมหิ ปณฺจหิ ๑
 อสฺสํทฺโธ ๑ โหติ อหิริโก ๑ โหติ อโนตฺตปฺปํ ๑ โหติ
 อติจาร์ ๑ โหติ ทุฏฺฏปณฺโณ ๑ โหติ ๑ อิมฺเหิ ๒ อนุรฺรทฺธ ปณฺจหิ
 ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม ๑ เป ๑ อุปฺปชฺชตฺติ ๑ ทสมํ ๑

[๔๗๔] ปณฺจหิ อนุรฺรทฺธ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺส ๑ เป ๑ นิรยํ อุปฺปชฺชติ ๑ กตฺเมหิ ปณฺจหิ ๑ อสฺสํทฺโธ
 ๑ โหติ อหิริโก ๑ โหติ อโนตฺตปฺปํ ๑ โหติ ทุสฺสโต
 ๑ โหติ ทุฏฺฏปณฺโณ ๑ โหติ ๑ อิมฺเหิ ๒ อนุรฺรทฺธ ปณฺจหิ
 ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส ๑ เป ๑ นิรยํ อุป-
 ปชฺชตฺติ ๑ ทสมํ ๑

[๔๗๕] ปณฺจหิ อนุรฺรทฺธ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม ๑ เป ๑
 นิรยํ อุปฺปชฺชติ ๑ กตฺเมหิ ปณฺจหิ ๑ อสฺสํทฺโธ ๑ โหติ อหิริโก
 ๑ โหติ อโนตฺตปฺปํ ๑ โหติ อปฺปสฺสโต ๑ โหติ ทุฏฺฏปณฺโณ
 ๑ โหติ ๑ อิมฺเหิ ๒ อนุรฺรทฺธ ปณฺจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุ-
 คฺคาโม ๑ เป ๑ นิรยํ อุปฺปชฺชตฺติ ๑ เอกาทสมํ ๑

[๔๗๖] ปณฺจหิ อนุรฺรทฺธ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม ๑ เป ๑
 นิรยํ อุปฺปชฺชติ ๑ กตฺเมหิ ปณฺจหิ ๑ อสฺสํทฺโธ ๑ โหติ อหิริโก
 ๑ โหติ อโนตฺตปฺปํ ๑ โหติ กุสฺสโต ๑ โหติ ทุฏฺฏปณฺโณ
 ๑ โหติ ๑ อิมฺเหิ ๒ อนุรฺรทฺธ ปณฺจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุ-

คาโม ภายหลัง ๑เป ๑ ปลาย ทุคคต วินิปาค นิรย อุปปรชฐคต ๑
ทวาทธม ๑

[๔๗] ปณฺจหิ อนุรุตฺต รมเมหิ สมฺมุนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส
 ๑ เป ๑ นิริยํ อุปปชฺชติ ๑ กตเมหิ ปณฺจหิ ๑ สฺสํทฺโธ ๑ โหติ
 อหิริโก ๑ โหติ อโนตฺตปฺปํ ๑ โหติ มฺหิ ๑ โหติ
 ทฺวปฺปณฺโณ ๑ โหติ ๑ อเมหิ ๒ อนุรุตฺต ปณฺจหิ รมเมหิ สมฺมุนา-
 คโต มาตุคฺคาโม กายสฺส ๑ เป ๑ นิริยํ อุปปชฺชติ ๑ เตรสนํ ๑

[๔.๗] ปณฺหิ อนุทฺธ รมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส
 ๑ เป ๑ นิรยํ อุปปชฺชติ ๑ กตฺเมหิ ปณฺหิ ๑ ปาณาติปาทํ
 ๑ โหติ อทินฺนากายํ ๑ โหติ กามสฺสุ มิจฺฉาจารํ ๑ โหติ
 มุสาหาทํ ๑ โหติ สฺวามะรยมชฺชปมาทฐาญํ ๑ โหติ ๑ อิมํ
 ๒ อนุทฺธ ปณฺหิ รมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส
 ๒ เกทา ปวํ มรณา อปายํ ทฺวคฺคํ วิหิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ ๑
 ๑ จุทฺทสํ ๑

[๔๗๔] ๑๒ ไช อายสุมา อนุรุธโธ เขม ภควา เทนุปลงุมมิ
 ๑.เป.๑ เอกมมุตํ นิสินโน ไช อายสุมา อนุรุธโธ ภควมุตํ เอตทโวจ
 อิทาหิ ภนฺเต มาตุคามํ ปัสสํสามิ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเทน อติภกฺกต-
 มานุสฺสเกน กายสฺส เกทา ปวี มรณา สุกตํ สกฺกํ โสกํ อุป-
 ปชฺชมนฺตํ ๑ กตฺติ นุ ไช ภนฺเต ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺส เกทา ปวี มรณา สุกตํ สกฺกํ โสกํ อุปปชฺชตฺติ ๑

๓๐๒ สุตตนิบาตปิฎก สัมมุตตนิบาต สหายนวคโค [๔๘๐]

ปณฺจหิ โห อหฺรทฺธ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส
เภทว ปรี มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ ฯ กตเมหิ
ปณฺจหิ ฯ สทฺธโ ๑ โหติ หิริมา ๑ โหติ โอตฺตปฺปํ ๑
โหติ อภฺโกชโน ๑ โหติ ปณฺณว ๑ โหติ ฯ อิมหิ โห
อหฺรทฺธ ปณฺจหิ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส เภทว
ปรี มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ ฯ

[๔๘๐] ปณฺจหิ อหฺรทฺธ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
กายสฺส เภทว ปรี มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ ฯ กตเมหิ
ปณฺจหิ ฯ สทฺธโ ๑ โหติ หิริมา ๑ โหติ โอตฺตปฺปํ ๑
โหติ อหฺปนํ ๑ โหติ ปณฺณว ๑ โหติ ฯ อิมหิ โห
อหฺรทฺธ ปณฺจหิ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส เภทว
ปรี มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ ฯ

[๔๘๑] ปณฺจหิ อหฺรทฺธ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
กายสฺส เภทว ปรี มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ ฯ กตเมหิ
ปณฺจหิ ฯ สทฺธโ ๑ โหติ หิริมา ๑ โหติ โอตฺตปฺปํ ๑
โหติ อนิสฺสํ ๑ โหติ ปณฺณว ๑ โหติ ฯ เป ฯ

[๔๘๒] อมจฺฉรี ๑ โหติ ปณฺณว ๑ โหติ ฯ เป ฯ อนฺติจวรี
๑ โหติ ปณฺณว ๑ โหติ ฯ เป ฯ สํธว ๑ โหติ ปณฺณว
๑ โหติ ฯ เป ฯ พุทฺธสฺสโต ๑ โหติ ปณฺณว ๑ โหติ ฯ เป ฯ
อวทฺธวิริโย ๑ โหติ ปณฺณว ๑ โหติ ฯ เป ฯ อุปฺปจฺจิตฺตํ

จ โหติ ปณฺณวา จ โหติ ๑ อิมฺเหติ โช อนุทฺทช ปณฺณหิ ชมฺเมหิ
 สมนฺนาทโค มาตุคาโม กายสฺส เกทา ปํ มรณา สฺกตฺติ สฺกคฺ
 โถกํ อุปปชฺชตฺติ ๑ (อิมฺเ อชฺช สฺกตฺตนาตา สงฺเขปานิ) ๑ เป ๑

[๔๘๓] ปณฺณหิ อนุทฺทช ชมฺเมหิ สมนฺนาทโค มาตุคาโม
 กายสฺส เกทา ปํ มรณา สฺกตฺติ สฺกคฺ โถกํ อุปปชฺชตฺติ ๑ กตเมหิ
 ปณฺณหิ ๑ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรจ โจ โหติ ยทฺธินาทานา ปฏฺ-
 วิโรจ โจ โหติ กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺวิโรจ โจ โหติ มุตาจาทา
 ปฏฺวิโรจ โจ โหติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺชานา ปฏฺวิโรจ โจ โหติ ๑
 อิมฺเหติ โช อนุทฺทช ปณฺณหิ ชมฺเมหิ สมนฺนาทโค มาตุคาโม
 กายสฺส เกทา ปํ มรณา สฺกตฺติ สฺกคฺ โถกํ อุปปชฺชตฺติ ๑

เปຍยาถวฺกโค สมนฺโค ๑

ตสฺสทฺททานํ

เทวฺ มนาปา อมฺนาปา ๑	อาเวณิกา ตฺถิ อนุทฺทช
โกธโน อุปนาทํ ๑	อิตฺตํ มฺจฺฉเรณ ๑ ๑
อติจาวํ ๑ ทสฺสํ	อุปปชฺชโต ๑ กุสฺสโต
มฺจฺฉตฺตติ ปณฺณเว	กณฺทปทฺเท ปกาธิต ๑
อนุทฺทช อุกุโธโน	ชนฺพนาทํ อนิตฺตํ
อมฺจฺฉนํ อนติจาวํ	สํธวา ๑ พทฺธตฺตโต
วิริยตฺติ ปณฺณตฺตา ๑	สฺกคฺกปทฺเท ปกาธิตติ ๑

มาตุคามสูตร พทวคฺโค ทติโย

[๔๔๔] ปณฺณิมานิ ภิกฺขเว มาตุคามสูตรํ พถานิ ๑ กถมานิ ปณฺณํ ๑ รูปพถํ โภคพถํ ฌาติพถํ ปุตุตพถํ สัตถพถํ ๑ อิมานิ ไช ภิกฺขเว ปณฺณํ มาตุคามสูตรํ พถานิ ๑ อิมเหติ ไช ภิกฺขเว ปณฺณํ พเลหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม วิสารโท อการํ อชฺชฌาวสํคตํ ๑ ปจฺจํ ๑

[๔๔๕] ปณฺณิมานิ ภิกฺขเว มาตุคามสูตรํ พถานิ ๑ กถมานิ ปณฺณํ ๑ รูปพถํ โภคพถํ ฌาติพถํ ปุตุตพถํ สัตถพถํ ๑ อิมานิ ไช ภิกฺขเว ปณฺณํ มาตุคามสูตรํ พถานิ ๑ อิมเหติ ไช ภิกฺขเว ปณฺณํ พเลหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม สํมิกํ ปจฺจยฺห อการํ อชฺชฌาวสํคตํ ๑ ทฺธิยํ ๑

[๔๔๖] ปณฺณิมานิ ภิกฺขเว มาตุคามสูตรํ พถานิ ๑ กถมานิ ปณฺณํ ๑ รูปพถํ โภคพถํ ฌาติพถํ ปุตุตพถํ สัตถพถํ ๑ อิมานิ ไช ภิกฺขเว ปณฺณํ มาตุคามสูตรํ พถานิ ๑ อิมเหติ ไช ภิกฺขเว ปณฺณํ พเลหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม สํมิกํ อภิกฺขุญฺญ วุตฺตติ ๑ เอเกน ๑ ไช ภิกฺขเว พเลหิ สมนฺนาคโต ปุริโส มาตุคามํ อภิกฺขุญฺญ วุตฺตติ ๑ กถเมน เอเกน พเลหิ ๑ อิตฺถํวิยพเลหิ อภิกฺขุํ มาตุคามํ รูปพถํ ตายติ น โภคพถํ ตายติ น ฌาติพถํ ตายติ น ปุตุตพถํ ตายติ น สัตถพถํ ตายคตํ ๑ ทฺธิยํ ๑

[๔๔๗] ปณฺณิมานิ ภิกฺขเว มาตุคามสูตรํ พทานิ ๑ กตมานิ
ปณฺณ ๑ ๑ รูปพถํ โภคพถํ ฌาติพถํ ปุตุตพถํ สัตถพถํ ๑

[๔๔๘] รูปพถเน ๑ ๒ ภิกฺขเว มาตุคาโม สมนฺนาคโต
โหติ น ๑ โภคพถเน เอวํ โส เตเน องฺเคน อปริปฺบุโร
โหติ ๑ ยโต ๑ ๒ ภิกฺขเว มาตุคาโม รูปพถเน ๑ สมนฺนาคโต
โหติ โภคพถเน ๑ เอวํ โส เตเน องฺเคน ปริปฺบุโร โหติ ๑
รูปพถเน ๑ ๒ ภิกฺขเว มาตุคาโม สมนฺนาคโต โหติ โภคพถเน
๑ น ๑ ฌาติพถเน เอวํ โส เตเน องฺเคน อปริปฺบุโร โหติ ๑
ยโต ๑ ๒ ภิกฺขเว มาตุคาโม รูปพถเน ๑ สมนฺนาคโต โหติ
โภคพถเน ๑ ฌาติพถเน ๑ เอวํ โส เตเน องฺเคน ปริปฺบุโร
โหติ ๑ รูปพถเน ๑ ภิกฺขเว มาตุคาโม สมนฺนาคโต โหติ
โภคพถเน ๑ ฌาติพถเน ๑ น ๑ ปุตุตพถเน เอวํ โส
เตเน องฺเคน อปริปฺบุโร โหติ ๑ ยโต ๑ ๒ ภิกฺขเว มาตุคาโม
รูปพถเน ๑ สมนฺนาคโต โหติ โภคพถเน ๑ ฌาติพถเน ๑
ปุตุตพถเน ๑ เอวํ โส เตเน องฺเคน ปริปฺบุโร โหติ ๑ รูปพถเน
๑ ภิกฺขเว มาตุคาโม สมนฺนาคโต โหติ โภคพถเน ๑ ฌาติพถเน
๑ ปุตุตพถเน ๑ น ๑ สัตถพถเน เอวํ โส เตเน องฺเคน
อปริปฺบุโร โหติ ๑ ยโต ๑ ๒ ภิกฺขเว มาตุคาโม รูปพถเน ๑
สมนฺนาคโต โหติ โภคพถเน ๑ ฌาติพถเน ๑ ปุตุตพถเน ๑
สัตถพถเน ๑ เอวํ โส เตเน องฺเคน ปริปฺบุโร โหติ ๑ อิมานิ

โห ภิฏฺชเว ปญฺจ มาตุคามสฺส พถานํติ ฯ จตุตฺถํ ฯ

[๔๘๘] ปญฺจิมานิ ภิฏฺชเว มาตุคามสฺส พถานิ ฯ กตมานิ
ปญฺจ ฯ รูปพถํ โภคพถํ ฌาติพถํ ปุตุตพถํ สัตถพถํ ฯ

[๔๘๙] รูปพถเนน จ ภิฏฺชเว มาตุคามสฺส สมฺมุนาคโต โหติ
น จ สัตถพถเนน นาสเนหุเตว นํ กุเถน วาเสหุติ ฯ รูปพถเนน จ
ภิฏฺชเว มาตุคามสฺส สมฺมุนาคโต โหติ โภคพถเนน จ น จ
สัตถพถเนน นาสเนหุเตว นํ กุเถน วาเสหุติ ฯ รูปพถเนน จ ภิฏฺชเว
มาตุคามสฺส สมฺมุนาคโต โหติ โภคพถเนน จ ฌาติพถเนน จ น
จ สัตถพถเนน นาสเนหุเตว นํ กุเถน วาเสหุติ ฯ รูปพถเนน จ
ภิฏฺชเว มาตุคามสฺส สมฺมุนาคโต โหติ โภคพถเนน จ ฌาติพถเนน
จ ปุตุตพถเนน จ น จ สัตถพถเนน นาสเนหุเตว นํ กุเถน
วาเสหุติ ฯ ยโต จ โห ภิฏฺชเว มาตุคามสฺส รูปพถเนน สมฺมุนาคโต
โหติ โภคพถเนน จ ฌาติพถเนน จ ปุตุตพถเนน จ สัตถพถเนน จ
วาเสหุเตว นํ กุเถน นาสเนหุติ ฯ สัตถพถเนน จ ภิฏฺชเว มาตุคามสฺส
สมฺมุนาคโต โหติ น จ รูปพถเนน วาเสหุเตว นํ กุเถน
นาเสหุติ ฯ สัตถพถเนน จ ภิฏฺชเว มาตุคามสฺส สมฺมุนาคโต โหติ
น จ โภคพถเนน วาเสหุเตว นํ กุเถน นาสเนหุติ ฯ สัตถพถเนน จ
ภิฏฺชเว มาตุคามสฺส สมฺมุนาคโต โหติ น จ ฌาติพถเนน วาเสหุเตว
นํ กุเถน นาสเนหุติ ฯ สัตถพถเนน จ ภิฏฺชเว มาตุคามสฺส สมฺมุนาคโต
โหติ น จ ปุตุตพถเนน วาเสหุเตว นํ กุเถน นาสเนหุติ ฯ

อิมานิ ไช ภิกขเว ปญฺจ มาตุคามสูตร พถานํติ ฯ ปญฺจํ ฯ

[๔๘๑] ปญฺจิมานิ ภิกขเว มาตุคามสูตร พถานํ ฯ กถมานิ
ปญฺจ ฯ รูปพถํ โภคพถํ ฌาติพถํ ปุตุตพถํ สัตถพถํ ฯ

[๔๘๒] น ภิกขเว มาตุคาโม รูปพถเหตุ วา โภคพถเหตุ
วา ฌาติพถเหตุ วา ปุตุตพถเหตุ วา กายสูตร เกทา ปรี มรณา
สุคตํ สุคํ โลกํ อุปปชชติ ฯ สัตถพถเหตุ ไช ภิกขเว มาตุคาโม
กายสูตร เกทา ปรี มรณา สุคตํ สุคํ โลกํ อุปปชชติ ฯ อิมานิ
ไช ภิกขเว ปญฺจ มาตุคามสูตร พถานํติ ฯ ฉฐํ ฯ

[๔๘๓] ปญฺจิมานิ ภิกขเว จ्ञานานิ ทุตถภาณิ อกตปญฺญเณ
มาตุคาเมน ฯ กถมานิ ปญฺจ ฯ ปฏฺฐึเป กุเต ชาเยยฺยนฺติ อิทํ
ภิกขเว ปจฺฉํ จ्ञานํ ทุตถภาณิ อกตปญฺญเณ มาตุคาเมน ฯ ปฏฺฐึเป
กุเต ชายิตฺวา ปฏฺฐึเป กุถํ คจฺเจยฺยนฺติ อิทมฺปิ ภิกขเว ทุตฺถิ
ज्ञานํ ทุตถภาณิ อกตปญฺญเณ มาตุคาเมน ฯ ปฏฺฐึเป กุเต ชายิตฺวา
ปฏฺฐึเป กุถํ คนฺตฺวา อสํปตฺติ อคาวํ อชฺฌาวเสยฺยนฺติ อิทมฺปิ
ภิกขเว คตฺถิ จ्ञานํ ทุตถภาณิ อกตปญฺญเณ มาตุคาเมน ฯ ปฏฺฐึเป
กุเต ชายิตฺวา ปฏฺฐึเป กุถํ คนฺตฺวา อสํปตฺติ อคาวํ อชฺฌาวสณฺตี
ปุตุตวตฺถิ อสํสณฺตี อิทมฺปิ ภิกขเว จตุตถํ จ्ञานํ ทุตถภาณิ อกตปญฺญเณ
มาตุคาเมน ฯ ปฏฺฐึเป กุเต ชายิตฺวา ปฏฺฐึเป กุถํ คนฺตฺวา
อสํปตฺติ อคาวํ อชฺฌาวสณฺตี ปุตุตวตฺถิ สมนานา สามีกํ อภิภุชฺ
วตฺเตยฺยนฺติ อิทมฺปิ ภิกขเว ปญฺจํ จ्ञานํ ทุตถภาณิ อกตปญฺญเณ

៣០៨ ឥតុត្ថនតប្បិដ្ឋោ ឥតុត្ថនិកាយឥត ឥវាយត្ថនវគុតោ [៤៩៤

ឆាតុគ្គាមេន ។ ឱមាធិ ខៃ ភិក្ខុវេ ឧប្បាទ ឡានាធិ កុត្តភាធិ
ឧកត្ថប្បណេន ឆាតុគ្គាមេន ។ ឥតុត្ថនំ ។

[៤៩៤] ឧប្បាទិមាធិ ភិក្ខុវេ ឡានាធិ ឥត្តភាធិ កត្ថប្បណេន
ឆាតុគ្គាមេន ។ កត្ថនាធិ ឧប្បាទ ។ ឧប្បិវុដ្ឋេ កុតេ ឆាធម្មបុត្តិ
ឱត្ថម្មី ភិក្ខុវេ ឧប្បាទំ ឡានំ ឥត្តំ កត្ថប្បណេន ឆាតុគ្គាមេន ។
ឧប្បិវុដ្ឋេ កុតេ ឆាយិត្ថា ឧប្បិវុដ្ឋំ កុតំ គុដ្ឋធម្មបុត្តិ ឱត្ថម្មី ភិក្ខុវេ
កុតិយំ ឡានំ ឥត្តំ កត្ថប្បណេន ឆាតុគ្គាមេន ។ ឧប្បិវុដ្ឋេ កុតេ
ឆាយិត្ថា ឧប្បិវុដ្ឋំ កុតំ គុដ្ឋា ឧត្ថប្បតិ ឧការំ ឧធុណាវស្សេនុតិ
ឱត្ថម្មី ភិក្ខុវេ កុតិយំ ឡានំ ឥត្តំ កត្ថប្បណេន ឆាតុគ្គាមេន ។
ឧប្បិវុដ្ឋេ កុតេ ឆាយិត្ថា ឧប្បិវុដ្ឋំ កុតំ គុដ្ឋា ឧត្ថប្បតិ ឧការំ
ឧធុណាវស្សេនុតំ ឧត្ថប្បតិ ឧត្ថនុតិ ឱត្ថម្មី ភិក្ខុវេ កុតុកំ ឡានំ
ឥត្តំ កត្ថប្បណេន ឆាតុគ្គាមេន ។ ឧប្បិវុដ្ឋេ កុតេ ឆាយិត្ថា ឧប្បិវុដ្ឋំ
កុតំ គុដ្ឋា ឧត្ថប្បតិ ឧការំ ឧធុណាវស្សេនុតំ ឧត្ថប្បតិ ស្មានា
សាមិកំ ឧភិក្ខុប្ប វគ្គធម្មបុត្តិ ឱត្ថម្មី ភិក្ខុវេ ឧប្បាទំ ឡានំ ឥត្តំ
កត្ថប្បណេន ឆាតុគ្គាមេន ។ ឱមាធិ ខៃ ភិក្ខុវេ ឧប្បាទ ឡានាធិ
ឥត្តភាធិ កត្ថប្បណេន ឆាតុគ្គាមេនាធិ ។ ឧប្បាទំ ។

[៤៩៥] ឧប្បាទិ ភិក្ខុវេ ឧប្បាទិ សម្មនាគតោ ឆាតុគ្គាមេន
វិទាវតោ ឧការំ ឧធុណាវស្សេនុតិ ។ កត្ថមេតិ ឧប្បាទិ ។ ឧប្បាទា
ធិបាតា ឧប្បិវុតោ ។ តិ ឧត្ថនាតា ឧប្បិវុតោ ។ តិ
កាមេតុ ឧប្បាទាវា ឧប្បិវុតោ ។ តិ ឧប្បាទាវា ឧប្បិវុតោ ។

โหติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺชานา ปฏิวิโรโต ๑ โหติ ๑ อิมเห
โฆ ภิกฺขเว ปญฺจหิ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม วิสารโท
อการํ ชชฺฌาวสํตํติ ๑ นวมนํ ๑

[๔๘๖] ปญฺจหิ ภิกฺขเว วทฺธมฺหิ วทฺธมมานา อริยสํวีกา
อริยาย วทฺธมฺมียา วทฺธมฺมิตี สํวาทายินี ๑ โหติ วราทายินี ๑
กายสฺส ๑ กตฺตเมหิ ปญฺจหิ ๑ สทฺธาย วทฺธมฺมิตี สฺสฺเตน วทฺธมฺมิตี
สฺสฺเตน วทฺธมฺมิตี จาเคน วทฺธมฺมิตี ปญฺญาย วทฺธมฺมิตี ๑ อิมเห
โฆ ภิกฺขเว ปญฺจหิ วทฺธมฺหิ วทฺธมมานา อริยสํวีกา อริยาย
วทฺธมฺมียา วทฺธมฺมิตี สํวาทายินี ๑ โหติ วราทายินี ๑ กายสฺสํสํวาทิตี ๑
สทฺธาย สฺสฺเตน วทฺธมฺมิตี ปญฺญาย จาเคน สฺสฺเตน จุญฺญ
สํวาทิตํ สํวาทิตํ อปาสํวาทิตํ อทํยติ สํวาทิตํ อริยสํวาทิตํ ๑ ทสฺมนํ ๑

มาตุคามสูตร พทวคโค ตติโย ๑

ตสฺสํสํวาทิตํ

ปญฺจ วิสารทา ปสฺสํวาทิตํ อภิกฺขยฺย อจฺเณน ปญฺจมนํ
นํสํยิตฺถ เหตุญฺชานํ วิสารทา วทฺธมฺมينا ทสํวาทิตํ ๑

มาตุคามสํยิตฺถํ นิฏฺฐิตํ ๑

ขมพูชาทกสยัตต

[๔๘๗] เอกิ สมยิ อายสุมมา สารีปุตโต มคเชตุ วิหริติ
 นาดคามเก ๑ อถ ไช ขมพูชาทโก ปริพพาซโก เยนายสุมมา
 สารีปุตโต เทนุปลสงกมิ อูปสงกมิตฺวา อายสุมมา สารีปุตเตน
 สทฺธิ สมฺโมทมิ สมฺโมทณียํ กถํ สรรณียํ วุตติสาเรตฺวา เอกมณฺธํ
 นิสฺสํ ๑ เอกมณฺธํ นิสฺสนฺโน ไช ขมพูชาทโก ปริพพาซโก อายสุมณฺธํ
 สารีปุตฺตํ เอตทโวจ นิพฺพานํ นิพฺพานนฺติ อากุโส สารีปุตฺต อุกฺกุ­
 กตมํ หุ ไช อากุโส นิพฺพานนฺติ ๑ โย ไช อากุโส รากฺขโย
 โทสฺสโย โมหฺสโย อิทํ อุกฺกุติ นิพฺพานนฺติ ๑ อตฺถิ ปณา­
 มฺกุโ ค อตฺถิ ปฏิปทา เอตฺสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา­
 ยาทิ ๑ อตฺถิ
 ไช อากุโส มฺกุโ ค อตฺถิ ปฏิปทา เอตฺสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิ­
 กิริยา­
 ยาทิ ๑ กตโม ปณา­
 มฺกุโ ค กตมา ปฏิปทา เอตฺสฺส
 นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา­
 ยาทิ ๑ อยฺเมว ไช อากุโส อริโย อฏฺฐงฺกโก
 มฺกุโ ค เอตฺสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา­
 ย ๑ เสยฺยถิทํ ๑ สมฺมาทิฏฺฐิ
 สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺม­
 นฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมา­
 วายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ ๑ อยฺ ไช อากุโส มฺกุโ
 ค อยฺ ปฏิปทา เอตฺสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา­
 ยาทิ ๑ ภาทโก
 อากุโส มฺกุโ ค ภาทิกกา ปฏิปทา เอตฺสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิ­
 กิริยา­
 ย ๑ อตฺถจ ปณา­
 มฺกุโ ค สารีปุตฺต อปฺปมาทาทา­
 ยาทิ ๑

[๔๘๘] อรหตฺตํ อรหตฺต­
 นฺติ อากุโส สารีปุตฺต อุกฺกุ­
 กตมํ

นุ ไช อาวุโส อรหตุตถุติ ๑ โย ไช อาวุโส รากฏวโย ไทสฏวโย
 โมหฏวโย อิทํ วุจฺจติ อรหตุตถุติ ๑ อตฺถิ ปณฺหาวุโส มคฺโค
 อตฺถิ ปฏิปทา เขตฺตํ อรหตุตฺตํ ศฺชณฺณิกรียายาติ ๑ อตฺถิ ไช
 อาวุโส มคฺโค อตฺถิ ปฏิปทา เขตฺตํ อรหตุตฺตํ ศฺชณฺณิกรียายาติ ๑
 กตโม ปณฺหาวุโส มคฺโค กตมา ปฏิปทา เขตฺตํ อรหตุตฺตํ
 ศฺชณฺณิกรียายาติ ๑ อยเมว ไช อาวุโส อริโย อฏฺฐังกโก มคฺโค
 เขตฺตํ อรหตุตฺตํ ศฺชณฺณิกรียาย ๑ เสยฺยถิ ๑ สมนฺมาทิจฺฉิ
 ๑ เป ๑ สมนฺมาตฺมาจิ ๑ อยํ ไช อาวุโส มคฺโค อยํ ปฏิปทา
 เขตฺตํ อรหตุตฺตํ ศฺชณฺณิกรียายาติ ๑ ภทฺทโก อาวุโส มคฺโค
 ภทฺทิกา ปฏิปทา เขตฺตํ อรหตุตฺตํ ศฺชณฺณิกรียาย อตฺตญฺ
 ปณฺหาวุโส สํวรัปฺตฺต อปฺปมาทายาติ ๑

[๔๘๘] เก นุ ไช อาวุโส สํวรัปฺตฺต โดเก ชมนฺวาติโน
 เก โดเก สุปฺพิพฺพนา เก โดเก สุกฺคาติ ๑ เป ไช อาวุโส
 รากฏปฺพานาย ชมนํ เทเสนฺติ ไทสฏปฺพานาย ชมนํ เทเสนฺติ
 โมหฏปฺพานาย ชมนํ เทเสนฺติ เต โดเก ชมนฺวาติโน ๑ เป
 จ ไช อาวุโส รากฏสํ ปฺพานาย ปฏิปฺพนา ไทสฏสํ ปฺพานาย
 ปฏิปฺพนา โมหสํ ปฺพานาย ปฏิปฺพนา เต โดเก สุปฺพิพฺพนา ๑
 เปสํ ไช อาวุโส ราโค ปทฺธิโน อุกฺกนิมฺมโต คาทาวตฺตูกโต
 อนภาวฏฺกโต อายตฺติ อนุปฺปาทชมนโม ไทโส ปทฺธิโน อุกฺกนิมฺมโต
 คาทาวตฺตูกโต อนภาวฏฺกโต อายตฺติ อนุปฺปาทชมนโม โมโท ปทฺธิโน

[illegible][illegible]

[๕๐๒] ปรมุตฺตาสตปทุโต ปรมุตฺตาสตปทุโตติ อากุโส สารีปุตฺต
 จุจฺจติ กิตฺตาวตฺตา นุ โห อากุโส ปรมุตฺตาสตปทุโต โหตีติ ฯ ยโต
 โห อากุโส ภิกฺขุ นนํ มุตฺตาสตปทุตํ สมนุทฺตญฺจ อตฺถกฺขมญฺจ

อฏฺฐังคิโก มคฺโค เอตํ ติสฺสํ เวทนํ ปริณฺณาย ๑
 เสยฺยถํ ๑ สมนฺนาทิจฺฉิ ๑ เป ๑ สมนฺนาสมาธิ ๑ อยํ โข อากุโส
 มคฺโค อยํ ปฏิปทา เอตํ ติสฺสํ เวทนํ ปริณฺณายาติ ๑
 ภทฺทโก อากุโส มคฺโค ภทฺทิกา ปฏิปทา เอตํ ติสฺสํ
 เวทนํ ปริณฺณาย อตฺตญฺ ปรนากุโส สํวรัปฺตฺต อปฺปมาทายาติ ๑

[๕๐๔] อาสโว อาสวติ อากุโส สํวรัปฺตฺต อุกฺกตฺติ กตโม
 นุ โข อากุโส อาสวติ ๑ ตโยเม อากุโส อาสวา กามาสโว
 ภวาสโว อวิชฺชาสโว อิม โข อากุโส ตโย อาสวติ ๑ อตฺติ
 ปรนากุโส มคฺโค อตฺติ ปฏิปทา เอเตสํ อาสวานํ ปหานายาติ ๑
 อตฺติ โข อากุโส มคฺโค อตฺติ ปฏิปทา เอเตสํ อาสวานํ
 ปหานายาติ ๑ กตโม อากุโส มคฺโค กตมา ปฏิปทา เอเตสํ
 อาสวานํ ปหานายาติ ๑ อยเมว โข อากุโส อวิโย อฏฺฐังคิโก
 มคฺโค เอเตสํ อาสวานํ ปหานาย ๑ เสยฺยถํ ๑ สมนฺนาทิจฺฉิ
 ๑ เป ๑ สมนฺนาสมาธิ ๑ อยํ โข อากุโส มคฺโค อยํ ปฏิปทา
 เอเตสํ อาสวานํ ปหานายาติ ๑ ภทฺทโก อากุโส มคฺโค ภทฺทิกา
 ปฏิปทา เอเตสํ อาสวานํ ปหานาย อตฺตญฺ ปรนากุโส สํวรัปฺตฺต
 อปฺปมาทายาติ ๑

[๕๐๕] อวิชฺชา อวิชฺชาติ อากุโส สํวรัปฺตฺต อุกฺกตฺติ กตมา
 นุ โข อากุโส อวิชฺชาติ ๑ ยํ โข อากุโส ทุกฺขเว อณฺเฏณ
 ทุกฺขสํมุทเย อณฺเฏณ ทุกฺขนิโรธเว อณฺเฏณ ทุกฺขนิโรธคามินิยา

ปฏิบัติ ปหานา อธิปัตติ อธิปัตติ ๑ อธิปัตติ ปหานา
มคฺโค อธิปัตติ ปฏิปทา เติสฺส อธิปัตติ ปหานา ๑ อธิปัตติ
มคฺโค อธิปัตติ ปฏิปทา เติสฺส อธิปัตติ ปหานา ๑ กตโม
ปหานา มคฺโค กตมา ปฏิปทา เติสฺส อธิปัตติ ปหานา ๑
อหิงสา ๒ อหิงสา อหิงสา อหิงสา มคฺโค เติสฺส อธิปัตติ
ปหานา ๑ เติสฺส ๑ สัมมาทิฏฐิ ๑ เป ๑ สัมมาทิฏฐิ ๑ อหิงสา
๒ อหิงสา มคฺโค อหิงสา ปฏิปทา เติสฺส อธิปัตติ ปหานา ๑
กตโม อหิงสา มคฺโค กตมา ปฏิปทา เติสฺส อธิปัตติ
ปหานา อหิงสา ปหานา สัมมาทิฏฐิ สัมมาทิฏฐิ ๑

[๕๐๖] ตณฺหา ตณฺหาติ อหิงสา สัมมาทิฏฐิ กตมา
นุ ๒ อหิงสา ตณฺหาติ ๑ ตณฺหา อหิงสา ตณฺหา กตมา
ตณฺหา กตมา ตณฺหา ๑ อหิงสา ๒ อหิงสา ตณฺหา
ตณฺหาติ ๑ อหิงสา ปหานา มคฺโค อหิงสา ปฏิปทา เติสฺส
ปหานา ๑ อหิงสา มคฺโค อหิงสา ปฏิปทา เติสฺส
ปหานา ๑ กตโม ปหานา มคฺโค กตมา ปฏิปทา เติสฺส
ตณฺหา ปหานา ๑ อหิงสา ๒ อหิงสา อหิงสา มคฺโค
อหิงสา ตณฺหา ปหานา ๑ เติสฺส ๑ สัมมาทิฏฐิ
๑ เป ๑ สัมมาทิฏฐิ ๑ อหิงสา ๒ อหิงสา มคฺโค
อหิงสา ปฏิปทา เติสฺส ตณฺหา ปหานา ๑ กตโม อหิงสา มคฺโค กตมา

ปฏิปทา เอตัสส คณฺหํ ปหานาย อตฺตญฺฯ ปนาสุโส สํวํปฺตฺต
 ขปฺปมาทายาติ ฯ

[๕๐๙] โอโฆ โอโฆติ อากุโส สํวํปฺตฺต อุกฺกฺติ กตโม
 นุ โห อากุโส โอโฆติ ฯ จตุตฺตาริเม อากุโส โอฆา กาโมโฆ
 ภาโวโฆ ทิฏฺฐิโฆ อภิหฺโฆ ฯ อิม โห อากุโส จตุตฺตาริ
 โอฆาติ ฯ อตฺถิ ปนาสุโส มคฺโค อตฺถิ ปฏิปทา เอเตสํ โอฆานํ
 ปหานายาติ ฯ อตฺถิ โห อากุโส มคฺโค อตฺถิ ปฏิปทา เอเตสํ
 โอฆานํ ปหานายาติ ฯ กตโม ปนาสุโส มคฺโค กตมา ปฏิปทา
 เอเตสํ โอฆานํ ปหานายาติ ฯ อยมเว โห อากุโส อวิโย
 อฏฺฐงฺกฺโก มคฺโค เอเตสํ โอฆานํ ปหานาย ฯ เสยฺยถํ ๑ สมนฺมา-
 ทิฏฺฐิ ๑ เป ๑ สมนฺมาสมาธิ ๑ อโย โห อากุโส มคฺโค อโย
 ปฏิปทา เอเตสํ โอฆานํ ปหานายาติ ฯ ภาทฺทโก อากุโส มคฺโค
 ภาทฺทิกา ปฏิปทา เอเตสํ โอฆานํ ปหานาย อตฺตญฺฯ ปนาสุโส
 สํวํปฺตฺต ขปฺปมาทายาติ ฯ

[๕๑๐] อูปาทานํ อูปาทานนฺติ อากุโส สํวํปฺตฺต อุกฺกฺติ กตมํ
 นุ โห อากุโส สํวํปฺตฺต อูปาทานนฺติ ฯ จตุตฺตาริมาณิ อากุโส
 อูปาทานานิ กามูปาทานํ ทิฏฺฐูปาทานํ สํตพฺพคฺคูปาทานํ อตฺตวาทุ-
 ปาทานํ ฯ อิมานิ โห อากุโส จตุตฺตาริ อูปาทานานํ ๑ อตฺถิ
 ปนาสุโส มคฺโค อตฺถิ ปฏิปทา เอเตสํ อูปาทานานํ ปหานายาติ ฯ
 อตฺถิ โห อากุโส มคฺโค อตฺถิ ปฏิปทา เอเตสํ อูปาทานานํ

๓๓๘ สุกตุนกบฏเก ตัญตุนิกายสุต สหายนวคโค [๕๐๘

ปทานายาติ ๑ กตโม ปนาจุโส มคโค กตมา ปฏิปทา เขเตธ
อุปาทานานํ ปทานายาติ ๑ อยเมว ๒ อากุโส อริโย อฏฺฐังคิโก
มคโค เขเตธ อุปาทานานํ ปทานาย ๑ เสยฺยถํ ๑ สมนฺมาทิฏฺฐิ
๑ เป ๑ สมนฺมาตฺมาธิ ๑ อยํ ๒ อากุโส มคโค อยํ ปฏิปทา
เขเตธ อุปาทานานํ ปทานายาติ ๑ ภทฺทโก อากุโส มคโค ภทฺทิกา
ปฏิปทา เขเตธ อุปาทานานํ ปทานาย อตฺตญฺ ๑ ปนาจุโส สารีปุตฺต
อปฺปมาทายาติ ๑

[๕๐๙] ภโว ภวติ อากุโส สารีปุตฺต อุกฺกตํ กตโม นุ ๒
อากุโส สารีปุตฺต ภวติ ๑ ตโยเม อากุโส ภวา กามภโว รูปภโว
อรูปรภโว ๑ อิม ๒ อากุโส ตโย ภวาติ ๑ อตฺถิ ปนาจุโส มคโค
อตฺถิ ปฏิปทา เขเตธ ภวานํ ปริณฺณายาติ ๑ อตฺถิ ๒ อากุโส
มคโค อตฺถิ ปฏิปทา เขเตธ ภวานํ ปริณฺณายาติ ๑ กตโม
ปนาจุโส มคโค กตมา ปฏิปทา เขเตธ ภวานํ ปริณฺณายาติ ๑
อยเมว ๒ อากุโส อริโย อฏฺฐังคิโก มคโค เขเตธ ภวานํ
ปริณฺณาย ๑ เสยฺยถํ ๑ สมนฺมาทิฏฺฐิ ๑ เป ๑ สมนฺมาตฺมาธิ ๑ อยํ
๒ อากุโส มคโค อยํ ปฏิปทา เขเตธ ภวานํ ปริณฺณายาติ ๑
ภทฺทโก อากุโส มคโค ภทฺทิกา ปฏิปทา เขเตธ ภวานํ
ปริณฺณาย อตฺตญฺ ๑ ปนาจุโส สารีปุตฺต อปฺปมาทายาติ ๑

[๕๑๐] ทฺวํ ทฺวณฺติ อากุโส สารีปุตฺต อุกฺกตํ กตมํ นุ ๒
อากุโส ทฺวณฺติ ๑ คิธโส อิม ๒ อากุโส ทฺวณฺตา ทฺวณฺตฺวณฺตา

โมคฺคตฺตฺตานํยฺยํ

[๕๑๕] เขกั สมนั อายสฺมา มหาโมคฺคตฺตฺตานํ สํวตฺตํ
วิหริติ เขตฺวเน อนาถมณฺฑลํ อารามํ ๑ ตตฺร ๒ อายสฺมา
มหาโมคฺคตฺตฺตานํ ภิกฺขุ อามนฺเตสฺส อากุโส ภิกฺขเวติ ๑ อากุโส
๒ เท ภิกฺขุ อายสฺมาโต มหาโมคฺคตฺตฺตานํ ปจฺจุสฺสํ ๑
อายสฺมา มหาโมคฺคตฺตฺตานํ เท ภิกฺขุ เขตฺทโวจ อึช มยฺหํ
อากุโส รโหคตฺตํ ปฏิสตฺถนํ เหว เจตฺโส ปรีวิตฺตโก อุตฺตปาทิ
ปจฺมชฺฌานํ ปจฺมชฺฌานนฺติ อุกฺกตํ กตมํ นุ ๒ ปจฺมชฺฌานนฺติ ๑
ตตฺส มยฺหํ อากุโส เขตฺทโหสิ อึช ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามะหิ วิวิจฺ
จกฺกตฺเตหิ อมมะหิ สวิตฺตํ สวิจารํ วิเวกํ ปิฏิสํ ปจฺมชฺฌานํ
อุปสมฺมปชฺช วิหริติ อิทํ อุกฺกตํ ปจฺมชฺฌานนฺติ ๑ โส ขวาทํ
อากุโส วิวิจฺเจว กามะหิ วิวิจฺจ อุกฺกตฺเตหิ อมมะหิ สวิตฺตํ
สวิจารํ วิเวกํ ปิฏิสํ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺมปชฺช วิหรามิ ๑ ตตฺส
มยฺหํ อากุโส อิมินา วิหารเณ วิหโรโต กามสํหคฺคา สญฺญา-
มณฺธิการํ สมนุทาจฺจนฺติ ๑ อถ ๒ มํ อากุโส ภควา อิทฺธิยา
อุปสงฺกมิตฺวา เขตฺทโวจ โมคฺคตฺตฺตานํ โมคฺคตฺตฺตานํ มา พุราหุณ
ปจฺมชฺฌานํ ปมาโท ปจฺมชฺฌาเน จิตฺตํ สนฺนํเปหิ ปจฺมชฺฌาเน
จิตฺตํ เอโกทํ กโรหิ ปจฺมชฺฌาเน จิตฺตํ สมาทฺทหิตํ ๑ โส
ขวาทํ อากุโส อปเรณ สมนเณ วิวิจฺเจว กามะหิ วิวิจฺจ อุกฺกตฺเตหิ

๓๒๔ สุตตตบฏีฏเถ สัมมุตตนิทาสุต สฬายคณวคโค [๕๓๖

ธมฺเมหิ สวิตถกํ สวิจารํ วิเวกํ ปัตติสุํ ปจฺจนชฺฌานํ อปฺปสมฺปชฺช
วิหาสี ។ ยํ หิ คํ อากุโส สมนฺมา วทมาโน วทေยฺย สตฺถารานุ
นุคฺคหิโต สํวโก มหาวินฺยตํ ปตฺโตติ ។ มมํ คํ สมนฺมา
วทมาโน วทေยฺย สตฺถารานุคฺคหิโต สํวโก มหาวินฺยตํ ปตฺโตติ ។

[๕๓๖] ทฺธิยชฺฌานํ ทฺธิยชฺฌานนฺติ อุกฺกตํ กตมํ นุ โข
ทฺธิยชฺฌานนฺติ ។ ตสฺส มยฺหํ อากุโส เอตทโหสี อึช ภิภฺช
วิตถกํ วิจารนํ วุปฺสมา อชฺฌตฺตํ สมนฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิกาวํ
อวิตถกํ อวิจารํ สมาริขํ ปัตติสุํ ทฺธิยชฺฌานํ อปฺปสมฺปชฺช วิหริ
อึทํ อุกฺกตํ ทฺธิยชฺฌานนฺติ ។ โส ขวฺหา อากุโส วิตถกํ วิจารนํ
วุปฺสมา อชฺฌตฺตํ สมนฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตถกํ อวิจารํ
สมาริขํ ปัตติสุํ ทฺธิยชฺฌานํ อปฺปสมฺปชฺช วิहरามิ ។ ตสฺส มยฺหํ
อากุโส อิมินา วิหารเณ วิหโรติ วิตถกสํหคตา สญฺญามนสิการา
สมุทฺทาจฺจนฺติ ។ อถ โข มํ อากุโส ภคฺวา อิทฺธิยา อปฺปสงฺกมิตฺวา
เอตทโวจ โมคฺคตฺถาน โมคฺคตฺถาน มา พฺรหฺมณ ทฺธิยชฺฌานํ
ปมาโท ทฺธิยชฺฌานเณ จิตฺตํ สญฺเจเปหิ ทฺธิยชฺฌานเณ จิตฺตํ เอโกทํ
กโรหิ ทฺธิยชฺฌานเณ จิตฺตํ สมารทฺหาติ ។ โส ขวฺหา อากุโส
อปเรณ สมนฺเยน วิตถกํ วิจารนํ วุปฺสมา อชฺฌตฺตํ สมนฺปสาทนํ
เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตถกํ อวิจารํ สมาริขํ ปัตติสุํ ทฺธิยชฺฌานํ
อปฺปสมฺปชฺช วิหาสี ។ ยํ หิ คํ อากุโส สมนฺมา วทมาโน
วทေยฺย สตฺถารานุคฺคหิโต สํวโก มหาวินฺยตํ ปตฺโตติ ។ มมํ

คัม สมนฺมา วทมาโน วทेषฺย สตุฏฺถารานุกฺกุหิโต สาวโก มหา-
ภิกฺขุณฺตํ ปตฺโตติ ๑

[๕๑๗] คตฺติยชฺฌณานิ คตฺติยชฺฌณานนฺตํ อุกฺกุจฺติ กตมํ นุ ไช
คตฺติยชฺฌณานนฺตํ ๑ คตฺถํ มยฺหํ อากุโส เอตทโหสิ อิทํ ภิกฺขุ
ปิตฺติยา ๑ วิราคา อุกฺกุชฺชโก ๑ วิหริติ สโต ๑ สมนฺปชาโน
สุตฺตญฺ ๑ กาเยน ปฏฺฐิสงฺเวเทติ ยนฺตํ อริยา อัจฺฉิขฺชนฺติ อุกฺกุชฺชโก
สตีมา สุตฺตวิหริติ คตฺติยชฺฌณานิ อุกฺกุชฺชนฺตํ วิหริติ อิทํ อุกฺกุจฺติ
คตฺติยชฺฌณานนฺตํ ๑ โส ขวาทํ อากุโส ปิตฺติยา ๑ วิราคา อุกฺกุชฺชโก
๑ วิหริมา สโต ๑ สมนฺปชาโน สุตฺตญฺ ๑ กาเยน ปฏฺฐิสงฺเวเทมิ
ยนฺตํ อริยา อัจฺฉิขฺชนฺติ อุกฺกุชฺชโก สตีมา สุตฺตวิหริติ คตฺติยชฺฌณานิ
อุกฺกุชฺชนฺตํ วิหริมา ๑ คตฺถํ มยฺหํ อากุโส อิมินา วิหารเณ
วิหริโต ปิตฺติสํหคตา สณฺณวามนสสิการา สมนฺทาจฺชนฺติ ๑ อถ ไช
มํ อากุโส ภควา อิทฺธิยา อุกฺกุชฺชนฺตํ เอตทโวจ โมกฺกุตฺตถาน
โมกฺกุตฺตถาน มา พฺราหฺมณ คตฺติยชฺฌณานิ ปมาโท คตฺติยชฺฌณาเน
จิตฺตํ สณฺเฐเปหิ คตฺติยชฺฌณาเน จิตฺตํ เอโกทํ กโรหิ คตฺติยชฺฌณาเน
จิตฺตํ สมากทาทิ ๑ โส ขวาทํ อากุโส อปเรณ สมนฺเยน ปิตฺติยา
๑ วิราคา อุกฺกุชฺชโก ๑ วิหริมา สโต ๑ สมนฺปชาโน สุตฺตญฺ ๑
กาเยน ปฏฺฐิสงฺเวเทมิ ยนฺตํ อริยา อัจฺฉิขฺชนฺติ อุกฺกุชฺชโก สตีมา
สุตฺตวิหริติ คตฺติยชฺฌณานิ อุกฺกุชฺชนฺตํ วิหารสํ ๑ ยํ ทิ คํ อากุโส
สมนฺมา วทมาโน วทेषฺย ๑ เป ๑ มหาภิกฺขุณฺตํ ปตฺโตติ ๑

[๕๓๘] จตุตถชฎมานิ จตุตถชฎมานนฺติ อฺจุจติ กตมํ นุ ไช
 จตุตถชฎมานนฺติ ฯ ตสุตฺตํ มยฺหํ อวฺกุโสฺ เอตทโหติ อึช ภิက္ข
 สุตฺตํ จ ปหํนา ทฺวสุตฺตํ จ ปหํนา ปุพฺพเพว โสมนสุตฺ-
 โทมนสุตฺตํ อตฺถกฺมา อตฺถกฺมสุตฺตํ อฺกุเปกฺขาสติปาริสุตฺตํ จตุ-
 ตถชฎมานิ อฺปสฺมปฺชช วิหริติ อิทํ อฺจุจติ จตุตถชฎมานนฺติ ฯ
 โสฺ ฐวํหา อวฺกุโสฺ สุตฺตํ จ ปหํนา ทฺวสุตฺตํ จ ปหํนา
 ปุพฺพเพว โสมนสุตฺโตมนสุตฺตํ อตฺถกฺมา อตฺถกฺมสุตฺตํ อฺกุเปกฺข-
 สติปาริสุตฺตํ จตุตถชฎมานิ อฺปสฺมปฺชช วิหริมิ ฯ ตสุตฺตํ มยฺหํ
 อวฺกุโสฺ อิมินา วิหารเณ วิหริโต สุตฺตํหคฺคา สญฺญามนสํการา
 สํมูทาจฺรณฺติ ฯ อถ ไช มํ อวฺกุโสฺ ภคฺวา อิทฺธิยา อฺปสํกมิตฺวา
 เอตทโวจ โมกฺขลฺล
 ปมาโท จตุตถชฎมานเณ จิตฺตํ สญฺญเปหิ จตุตถชฎมานเณ จิตฺตํ
 เอโกทํ กโรหิ จตุตถชฎมานเณ จิตฺตํ สํมาทฺหาติ ฯ โส ฐวํหา
 อวฺกุโสฺ อปเรณ สํมเยณ สุตฺตํ จ ปหํนา ทฺวสุตฺตํ จ ปหํนา
 ปุพฺพเพว โสมนสุตฺโตมนสุตฺตํ อตฺถกฺมา อตฺถกฺมสุตฺตํ อฺกุเปกฺข-
 สติปาริสุตฺตํ จตุตถชฎมานิ อฺปสฺมปฺชช วิหาริสิ ฯ ยํ ทิ ตํ อวฺกุโสฺ
 สํมมา วทมาโน วทฺเขยฺย ฯ เป ฯ มหาภิณฺฑิตํ ปตฺโตติ ฯ

[๕๓๙] อากาสาณญฺจายตนํ อากาสาณญฺจายตนนฺติ อฺจุจติ กตมํ
 นุ ไช อากาสาณญฺจายตนนฺติ ฯ ตสุตฺตํ มยฺหํ อวฺกุโสฺ เอตทโหติ
 อึช ภิက္ข สํพฺพโสฺ รุปลํญฺญานํ สํมตฺติกฺมา ปฏฺยสํญฺญานํ อตฺถกฺมา

นํนตฺตตฺตณฺณํ อมนตฺติการา อนนฺโต อากาโลติ อากาสาณญาย-
ยตฺนํ อุปตฺมปฺชฺช วิหริติ อิทํ อุกฺกุจฺติ อากาสาณญายตฺนนฺติ ๑ โส
ชฺวาทิ อากุโล สฬฺพโล รุปตฺตณฺณํ สมตฺติกุกฺกมา ปฏฺฐิสตฺตณฺณํ
ตตฺตณฺณํ นํนตฺตตฺตณฺณํ อมนตฺติการา อนนฺโต อากาโลติ อากาสา-
ณญายตฺนํ อุปตฺมปฺชฺช วิหริมิ ๑ ตตฺต มยฺหํ อากุโล อิมินา
วิหาเรณ วิหริโต รุปตฺตทคฺคา ตฺตณฺณามนตฺติการา สมฺมทาจฺรนฺติ ๑
ตถ ไช มํ อากุโล ภคฺวา อิทฺธิยา อุปตฺตณฺณมิตฺตวา เอตทโหส
โมคฺคตฺตณฺณํ โมคฺคตฺตณฺณํ มา พฺรหฺมณ อากาสาณญายตฺนํ
ปมาโท อากาสาณญายตฺเน จิตฺตํ ตณฺุเปหิ อากาสาณญาย-
ยตฺเน จิตฺตํ เอโกทํ กโรหิ อากาสาณญายตฺเน จิตฺตํ สมาทหาติ ๑
โส ไช อากุโล อปฺเรณ สมเยณ สฬฺพโล รุปตฺตณฺณํ สมตฺติกุกฺกมา
ปฏฺฐิสตฺตณฺณํ ตตฺตณฺณํ นํนตฺตตฺตณฺณํ อมนตฺติการา อนนฺโต
อากาโลติ อากาสาณญายตฺนํ อุปตฺมปฺชฺช วิหาสิ ๑ ยํ หิ ตํ
อากุโล สมฺมา วทมาโน วเทยฺย ๑ เป ๑ มหาภินฺนตฺตํ ปตฺโตติ ๑

[๕๒๐] วิญฺเณณญายตฺนํ วิญฺเณณญายตฺนนฺติ อุกฺกุจฺติ ภคฺมํ
นุ ไช วิญฺเณณญายตฺนนฺติ ๑ ตตฺต มยฺหํ อากุโล เอตทโหส อิท-
ภิกฺกุ สฬฺพโล อากาสาณญายตฺนํ สมตฺติกุกฺกมํ อนนฺตํ วิญฺเณณนฺติ
วิญฺเณณญายตฺนํ อุปตฺมปฺชฺช วิหริติ อิทํ อุกฺกุจฺติ วิญฺเณณญาย-
ยตฺนนฺติ ๑ โส ไช อากุโล สฬฺพโล อากาสาณญายตฺนํ
สมตฺติกุกฺกมํ อนนฺตํ วิญฺเณณนฺติ วิญฺเณณญายตฺนํ อุปตฺมปฺชฺช

อากิญจัญญายตน จิตฺตํ สมากทาติ ฯ โส ไซหํ อากุโส อปเรน
 สมเยน สัพพะโส วิญญานัญญายตนํ สมตักกมฺมํ นคฺคิ กิณฺจติ
 อากิญจัญญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหาสี ฯ ยํ หิ ตํ อากุโส สมฺมา
 วทมาโน วเทยฺย ฯ เป ฯ มหาภิณฺฑิตํ ปตฺโตติ ฯ

[๕๔๒] แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนํ แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนนฺติ
 อุกฺกุจฺติ กตมํ นุ ไซ แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนนฺติ ฯ ตสฺส
 มยฺหํ อากุโส เอตทโหสี อิช ภิกฺขุ สัพพะโส อากิญจัญญา-
 ยตนํ สมตักกมฺมํ แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหริ-
 อิทํ อุกฺกุจฺติ แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนนฺติ ฯ โส ไซหํ อากุโส
 สัพพะโส อากิญจัญญายตนํ สมตักกมฺมํ แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนํ
 อุปสมฺปชฺช วิหรามิ ฯ ตสฺส มยฺหํ อากุโส อิมินา วิหาเรน วิหโร
 อากิญจัญญายตนสทฺทคา สญฺเฆวานนตฺติการา สมฺมทาจฺรนฺติ ฯ อถ ไซ
 มํ อากุโส ภควา อิทุชฺชา อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ โมคฺคัลลฺลาน
 โมคฺคัลลฺลาน มา พฺรหฺมณ แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนํ ปมาโท
 แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนเ จิตฺตํ สณฺขเปหิ แนวสญฺเฆวานาสญฺญา-
 ยตนเ จิตฺตํ เอโกทํ กโรหิ แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนเ จิตฺตํ
 สมากทาติ ฯ โส ไซหํ อากุโส อปเรน สมเยน สัพพะโส
 อากิญจัญญายตนํ สมตักกมฺมํ แนวสญฺเฆวานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช
 วิหาสี ฯ ยํ หิ ตํ อากุโส สมฺมา วทมาโน วเทยฺย ฯ เป ฯ
 มหาภิณฺฑิตํ ปตฺโตติ ฯ

[๕๒๓] อนิมิตฺโต เจโตสมาริ ชนินิตฺโต เจโตสมาริํติ อจฺจุติ
 กตโม นุ ไช อนิมิตฺโต เจโตสมาริํติ ฯ ตสฺส มยฺหํ อจฺจุโส
 เขตฺตโหสิ อธิ ภิกฺขุ สฬพนินิตฺตานํ อมนสฺสการา อนิมิตฺตํ เจโต-
 สมาริํ อุปตมฺปชฺช วิหริติ อยํ อจฺจุติ อนิมิตฺโต เจโตสมาริํติ ฯ
 โส ไชหํ อจฺจุโส สฬพนินิตฺตานํ อมนสฺสการา อนิมิตฺตํ เจโตสมาริํ
 อุปตมฺปชฺช วิหารามิ ฯ ตสฺส มยฺหํ อจฺจุโส อิมินา วิหารเณ
 วิหโรติ อนิมิตฺตานุสาริวิญฺญาณํ โหติ ฯ อถ ไช มํ อจฺจุโส
 ภควา อธิชฺชา อุปตมฺภมิตฺวา เขตฺตโวจ โมคฺคตฺถาน โมคฺคตฺถาน
 มา พฺราหฺมณ อนิมิตฺตํ เจโตสมาริํ ปมาโท อนิมิตฺเต เจโต-
 สมาริํสุมํ จิตฺตํ สณฺขเปหิ อนิมิตฺเต เจโตสมาริํสุมํ จิตฺตํ เอโกทํ
 กโรหิ อนิมิตฺเต เจโตสมาริํสุมํ จิตฺตํ สมาทฺหาติ ฯ โส ไชหํ
 อจฺจุโส อปเรณ สมเยณ สฬพนินิตฺตานํ อมนสฺสการา อนิมิตฺตํ เจโต-
 สมาริํ อุปตมฺปชฺช วิหารสํ ฯ ยํ ทิ ตํ อจฺจุโส สมนฺมา วทมานโน
 วเทยฺย สตฺถารานุคฺคหิโต สวโก มหาภิณฺฑิตํ ปตฺโตติ ฯ มม
 ตํ สมนฺมา วทมานโน วเทยฺย สตฺถารานุคฺคหิโต สวโก มหาภิณฺฑิตํ
 ปตฺโตติ ฯ

[๕๒๔] อถ ไช อายสฺมา มหาโมคฺคตฺถาโน เสยฺยถาปํ นาม
 พทฺวา ปุริโส สมนฺนิชฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาวิตํ วา
 พาทํ สมนฺนิชฺชเวยฺย เอวเมว เขตฺตเวณ อนฺตรหิโต เทเวสุ ตาวตฺตเสสุ
 ปาตุรโหสิ ฯ อถ ไช สกฺโก เทวานมินฺโท ปญฺจหิ เทวตาสฺสเทหิ

สทฺธิ์ เยนายสฺมา มหาโมกฺกุตฺตทานิ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
 ขายสฺมฺหํ มหาโมกฺกุตฺตทานิ อภิวาทิตฺวา เขมฺมํ อฏฺฐาสิ ๑
 เขมฺมํ จิตฺ ใส สกฺกํ เทวานมฺินฺท ขายสฺมา มหาโมกฺกุตฺตทานิ
 เขตฺทวโจ สํสฺ ใส เทวานมฺินฺท พุทฺธสฺรณคฺคณํ โหติ ๑ พุทฺธสฺรณ-
 คฺคณเหตุ ใส เทวานมฺินฺท เขวมฺิเชกฺขเจ สทฺธา กายสฺส เปทา ปรี
 มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โสกํ อุปปชฺชนฺติ ๑ สํสฺ ใส เทวานมฺินฺท
 รมฺมสฺรณคฺคณํ โหติ ๑ รมฺมสฺรณคฺคณเหตุ ใส เทวานมฺินฺท
 เขวมฺิเชกฺขเจ สทฺธา กายสฺส เปทา ปรี มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ
 โสกํ อุปปชฺชนฺติ ๑ สํสฺ ใส เทวานมฺินฺท สํฆสฺรณคฺคณํ โหติ ๑
 สํฆสฺรณคฺคณเหตุ ใส เทวานมฺินฺท เขวมฺิเชกฺขเจ สทฺธา กายสฺส
 เปทา ปรี มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โสกํ อุปปชฺชนฺตฺติ ๑ สํสฺ ใส
 มารีต โมกฺกุตฺตทาน พุทฺธสฺรณคฺคณํ โหติ ๑ พุทฺธสฺรณคฺคณเหตุ
 ใส มารีต โมกฺกุตฺตทาน เขวมฺิเชกฺขเจ สทฺธา กายสฺส เปทา ปรี
 มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โสกํ อุปปชฺชนฺติ ๑ สํสฺ ใส มารีต
 โมกฺกุตฺตทาน รมฺมสฺรณคฺคณํ โหติ ๑ รมฺมสฺรณคฺคณเหตุ ใส
 มารีต โมกฺกุตฺตทาน เขวมฺิเชกฺขเจ สทฺธา กายสฺส เปทา ปรี มรณา
 สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โสกํ อุปปชฺชนฺติ ๑ สํสฺ ใส มารีต โมกฺกุตฺตทาน
 สํฆสฺรณคฺคณํ ๑ เป ๑ สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โสกํ อุปปชฺชนฺตฺติ ๑

[๕๒๕] ยถ ใส สกฺโก เทวานมฺินฺโท นหิ เทวตาตฺเตหิ สทฺธิ์ ๑ เป ๑
 ยถ ใส สกฺโก เทวานมฺินฺโท สทฺคฺคหิ เทวตาตฺเตหิ สทฺธิ์ ๑ เป ๑

[๕๒๗] อถ โห สกโก เทวานมินุโท ปญฺจหิ เทวตาธเตหิ
 สทฺธิ์ เชนายตฺมา มหาโมคคัลลทานิ เทนฺปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา
 อายตฺมหนฺตํ มหาโมคคัลลทานํ อภิวาทิตฺวา เอกมหนฺตํ อฏฺฐาสิ ๑
 เอกมหนฺตํ จิตํ โห สกโก เทวานมินุโท อายตฺมา มหาโมคคัลลทานิ
 เอตทโวจ สํวํ โห เทวานมินุท พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนา-
 คมนํ โหติ อิติปิ โส ภควา อรหํ สมนฺนาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรรณ-
 สมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสํวาริ สตุตา เทว-
 มนุสฺสํสํ พุทฺโธ ภควาติ ๑ พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนา-
 คมนเหตุ โห เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ สตุตา กายสฺส เปทา
 ปรี มรณา สุกตํ สกฺกํ โลกํ อฺปปชฺชนติ ๑ สํวํ โห เทวานมินุท
 ชมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ โหติ สฺวากฺขาโต ภควตา
 ชมฺโม สันทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสโก โอปนยิโก ปจฺจุตฺตํ
 เวทิตพฺโพ วิญญูหีติ ๑ ชมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมน-
 เหตุ โห เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ สตุตา กายสฺส เปทา ปรี
 มรณา สุกตํ สกฺกํ โลกํ อฺปปชฺชนติ ๑ สํวํ โห เทวานมินุท
 สงฺเข อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ โหติ สฺุปฏิปนฺโน ภควโต
 สํวกฺสงฺโฆ อฺสุปฏิปนฺโน ภควโต สํวกฺสงฺโฆ ฌายปฏิปนฺโน
 ภควโต สํวกฺสงฺโฆ สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สํวกฺสงฺโฆ ยทิกํ
 จตุตฺตาริ ปุริสยฺกานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคตา เอส ภควโต สํวกฺสงฺโฆ
 อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณเนยฺโย อณฺฐถิกรณฺเณยฺโย อนุตฺตรํ

มิเรกฺกฺเจ สํคฺคตา กายสํสํ เกทา ปวี มรณา สุกฺคํ สกฺกํ โลกํ
 อฺปฺปชฺชนฺติ ฯ ๑ สํชฺช ๒ มารีธ โมคฺคกฺคตฺตณฺ อริยกฺคเตหิ สํเตหิ
 สมนฺนาคมนํ โหติ อภฺชณฺเตหิ ฯ ๑ เป ๑ สมาริสํวตฺตนิเกหิ ฯ
 อริยกฺคเตหิ สํเตหิ สมนฺนาคมนฺเตหฺ ๒ มารีธ โมคฺคกฺคตฺตณฺ
 เอวมิเรกฺกฺเจ สํคฺคตา กายสํสํ เกทา ปวี มรณา สุกฺคํ สกฺกํ
 โลกํ อฺปฺปชฺชนฺตํติ ฯ ๑

[๕๒๘] อถ ๒ สกฺโก เทวานมินฺโท นหิ เทวตาสฺเตหิ สทฺธิ
 ๑ เป ๑ อถ ๒ สกฺโก เทวานมินฺโท สทฺธิ เทวตาสฺเตหิ สทฺธิ
 ๑ เป ๑ อถ ๒ สกฺโก เทวานมินฺโท อฏฺฐหิ เทวตาสฺเตหิ
 สทฺธิ ๑ เป ๑

[๕๒๙] อถ ๒ สกฺโก เทวานมินฺโท อสํติยา เทวตาสฺสทฺเตหิ
 สทฺธิ เยนายสฺมา มหาโมคฺคกฺคตฺตณฺ เทนฺอุปสงฺกมิ อฺปฺปสงฺกมิตฺวา
 อายสฺมณฺทํ มหาโมคฺคกฺคตฺตณฺ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺทํ อฏฺฐาสี ฯ
 เอกมณฺทํ จิตํ ๒ สกฺกํ เทวานมินฺทํ อายสฺมา มหาโมคฺคกฺคตฺตณฺ
 เอตทโวจ สํชฺช ๒ เทวานมินฺท พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนา-
 คมนํ โหติ อิติปิ โส ภควา ๑ เป ๑ สคฺคตา เทวมณฺธสํณํ พุทฺโธ
 ภควาติ ฯ พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนฺเตหฺ ๒ เทวาน-
 มินฺท เอวมิเรกฺกฺเจ สํคฺคตา กายสํสํ เกทา ปวี มรณา สุกฺคํ
 สกฺกํ โลกํ อฺปฺปชฺชนฺติ ฯ ๑ สํชฺช ๒ เทวานมินฺท รมฺเม อเวจฺจป-
 ปสาเทน สมนฺนาคมนํ โหติ สฺวาภฺชวาทิ ภควา รมฺโม ๑ เป ๑

ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิํ ๑ ชมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนา-
 คมนเหตุ ๒ เทวานมินฺท เอวมิเรกฺขเจ สตฺตา กายสัจฺจ เกทา
 ปรี มรณา สุกฺติํ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ ๑ ตํชฺ ๒ เทวานมินฺท
 สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ โหติ สุปฺพิปฺโน ภควโต
 สํวทสงฺโฆ ๑ เป ๑ อนฺนคฺตวํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสชาติ ๑ สงฺฆเ
 อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุ ๒ เทวานมินฺท เอวมิเรกฺขเจ
 สตฺตา กายสัจฺจ เกทา ปรี มรณา สุกฺติํ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ ๑
 ตํชฺ ๒ เทวานมินฺท อริยกฺขเตหิ สํเถหิ สมนฺนาคมนํ โหติ
 อภฺยวณฺเตหิ ๑ เป ๑ สมาริสํวตฺตนิเกหิ ๑ อริยกฺขเตหิ สํเถหิ
 สมนฺนาคมนเหตุ ๒ เทวานมินฺท เอวมิเรกฺขเจ สตฺตา กายสัจฺจ
 เกทา ปรี มรณา สุกฺติํ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ ๑ ตํชฺ ๒
 มารีสํ โมคฺคตฺถาน พุทฺธเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ โหติ
 อธิปฺปี โส ภควา ๑ เป ๑ สตฺตา เทวมนุสฺสํ ปุทฺธโ ภควาติ ๑
 พุทฺธเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุ ๒ มารีสํ โมคฺคตฺถาน
 เอวมิเรกฺขเจ สตฺตา กายสัจฺจ เกทา ปรี มรณา สุกฺติํ สกฺกํ
 โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ ๑ ตํชฺ ๒ มารีสํ โมคฺคตฺถาน ชมฺเม อเวจฺจป-
 ปสาเทน สมนฺนาคมนํ โหติ สวากฺขาโต ภควตา ชมฺโม ๑ เป ๑
 ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิํ ๑ ชมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนา-
 คมนเหตุ ๒ มารีสํ โมคฺคตฺถาน เอวมิเรกฺขเจ สตฺตา กายสัจฺจ
 เกทา ปรี มรณา สุกฺติํ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ ๑ ตํชฺ ๒

มาริธ โมคฺคกฺคตฺตานํ ตังฆะ อเวจฺจบุปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ โหติ
 สุปฺปิปปนฺโน ภกฺวโต สํวทสงฺโฆ ๑ เป ๑ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขะเขตฺตํ
 โลกุตฺตํ ๑ ตังฆะ อเวจฺจบุปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุ ๒ มาริธ
 โมคฺคกฺคตฺตานํ เอวมิเชกฺขเจ สํคฺคา กายุตฺตํ เกทา ปริ มรณา
 สุกฺคํ สุกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ ๑ สาธุ ๒ มาริธ โมคฺคกฺคตฺตานํ
 อริยกฺขเตหิ ตังเถหิ สมนฺนาคมนํ โหติ อภฺยวณฺเตหิ ๑ เป ๑ สมาริ-
 สงฺกตฺตนิเกหิ ๑ อริยกฺขเตหิ ตังเถหิ สมนฺนาคมนเหตุ ๒ มาริธ
 โมคฺคกฺคตฺตานํ เอวมิเชกฺขเจ สํคฺคา กายุตฺตํ เกทา ปริ มรณา
 สุกฺคํ สุกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตํ ๑

[๕๓๐] อถ ๒ สกฺโก เทวานมินฺโท ปญฺจหิ เทวตาสฺส เตหิ
 สทฺธํ เยนายตฺมา มหาโมคฺคกฺคตฺตาโน เตหฺนฺตํ สกฺกํ อุปสงฺกมิทฺวา
 ๑ เป ๑ เอกมนฺตํ จิตฺ ๒ สกฺกํ เทวานมินฺทํ อายตฺมา มหา-
 โมคฺคกฺคตฺตาโน เอตทโวจ สาธุ ๒ เทวานมินฺท พุทฺธสฺส รัตนคฺมนํ
 โหติ ๑ พุทฺธสฺส รัตนคฺมนเหตุ ๒ เทวานมินฺท เอวมิเชกฺขเจ สํคฺคา
 กายุตฺตํ เกทา ปริ มรณา สุกฺคํ สุกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ เต
 อญฺเญ เทเว ทสฺหิ จานฺเหหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺนํ ทิพฺเพน
 วณฺณเณน ทิพฺเพน สฺสฺเสน ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน อาชิปฺเตยฺเยน
 ทิพฺเพน ฐาเปหิ ทิพฺเพหิ สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ คณฺเฐหิ ทิพฺเพหิ รัสเสหิ
 ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ ๑ สาธุ ๒ เทวานมินฺท ฆมฺมสฺส รัตนคฺมนํ
 โหติ ๑ ฆมฺมสฺส รัตนคฺมนเหตุ ๒ เทวานมินฺท เอวมิเชกฺขเจ สํคฺคา

กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกฺติ สุกฺกํ โสกํ อุปปชฺชนฺติ เต
 อญฺเญ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺนา ทิพฺเพน
 วณฺณเณน ทิพฺเพน สฺสฺเสน ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน
 ทิพฺเพหิ รูปฺเพหิ ทิพฺเพหิ สทฺθεหิ ทิพฺเพหิ คนฺธฺเพหิ ทิพฺเพหิ รสฺสฺเพหิ
 ทิพฺเพหิ โสฏฺฐฺเพหิ ๑ สํสา ๒ เทวานมฺินฺท สงฺฆสฺสรณคฺคณํ
 โหติ ๑ สงฺฆสฺสรณคฺคณเหตฺ ๒ เทวานมฺินฺท เอวมิเรกฯ สคฺคตา
 กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกฺติ สุกฺกํ โสกํ อุปปชฺชนฺติ เต
 อญฺเญ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺนา ทิพฺเพน
 วณฺณเณน ทิพฺเพน สฺสฺเสน ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน
 ทิพฺเพหิ รูปฺเพหิ ทิพฺเพหิ สทฺθεหิ ทิพฺเพหิ คนฺธฺเพหิ ทิพฺเพหิ รสฺสฺเพหิ
 ทิพฺเพหิ โสฏฺฐฺเพหิ ๑ สํสา ๒ มารีสํ โมคฺคตฺถาน พุทฺธ-
 สฺสรณคฺคณํ โหติ ๑ พุทฺธสฺสรณคฺคณเหตฺ ๒ มารีสํ โมคฺคตฺถาน
 เอวมิเรกฯ สคฺคตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกฺติ สุกฺกํ โสกํ
 อุปปชฺชนฺติ เต อญฺเญ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน
 อายฺนา ๑ เป ๑ ทิพฺเพหิ โสฏฺฐฺเพหิ ๑ สํสา ๒ มารีสํ
 โมคฺคตฺถาน ชมฺมสฺสรณคฺคณํ โหติ ๑ เป ๑ สํสา ๒ มารีสํ
 โมคฺคตฺถาน สงฺฆสฺสรณคฺคณํ โหติ ๑ สงฺฆสฺสรณคฺคณเหตฺ ๒ มารีสํ
 โมคฺคตฺถาน เอวมิเรกฯ สคฺคตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
 สุกฺติ สุกฺกํ โสกํ อุปปชฺชนฺติ เต อญฺเญ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ
 อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺนา ทิพฺเพน วณฺณเณน ทิพฺเพน สฺสฺเสน

ทิจฺฌเพณ ยถา ทิจฺฌเพณ อธิปเตยฺเยน ทิจฺฌเพหิ รูปเพหิ ทิจฺฌเพหิ
สทฺเทหิ ทิจฺฌเพหิ คนฺธเพหิ ทิจฺฌเพหิ รสเพหิ ทิจฺฌเพหิ โผฏฐัพพเพหิตฺติ ๑

[๕๓๓] อถ ๒ สกฺโก เทวานมฺนิโต ฉหิ เทวตาสฺสเดหิ สทฺธิ
๑ เป ๑ อถ ๒ สกฺโก เทวานมฺนิโต สทฺธิ เทวตาสฺสเดหิ สทฺธิ
๑ เป ๑ อถ ๒ สกฺโก เทวานมฺนิโต อญฺฐหิ เทวตาสฺสเดหิ
สทฺธิ ๑ เป ๑

[๕๓๔] อถ ๒ สกฺโก เทวานมฺนิโต อสํติยา เทวตาสฺสเดหิ
สทฺธิ เยนายสฺมา มหาโมคฺคกุตฺตาโน เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา
อายสฺมมฺหํ มหาโมคฺคกุตฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺหํ อญฺฐาสี ๑
เอกมฺหํ จิตฺ ๒ สกฺกํ เทวานมฺนิทํ อายสฺมา มหาโมคฺคกุตฺตาโน
เอตทฺโวจ สํว ๒ เทวานมฺนิท พุทฺธสฺสวณฺณํ โหติ ๑ พุทฺธสฺสวณ-
ณฺณเหตุ ๒ เทวานมฺนิท เอวมิเชกฺขเจ สทฺธา กายสฺส เกทา ปรี
มรณา สุกฺคํ สกฺกํ โสกํ อุปฺปชฺชนฺติ เต อญฺเฐ เทเว ทสฺหิ
จํเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิจฺฌเพณ อายฺนา ทิจฺฌเพณ ๑ เป ๑ ทิจฺฌเพหิ
โผฏฐัพพเพหิ ๑ สํว ๒ เทวานมฺนิท ชมฺมสฺสวณฺณํ โหติ ๑ เป ๑
สํว ๒ เทวานมฺนิท สํวสฺสวณฺณํ โหติ ๑ สํวสฺสวณฺณณฺเหตุ
๒ เทวานมฺนิท เอวมิเชกฺขเจ สทฺธา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
สูกฺคํ สกฺกํ โสกํ อุปฺปชฺชนฺติ เต อญฺเฐ เทเว ทสฺหิ จํเนหิ
อธิคฺคณฺหนฺติ ทิจฺฌเพณ อายฺนา ทิจฺฌเพณ วณฺณณฺ ทิจฺฌเพณ สฺวณ
ทิจฺฌเพณ ยถา ทิจฺฌเพณ อธิปเตยฺเยน ทิจฺฌเพหิ รูปเพหิ ทิจฺฌเพหิ

สัจจเทหิ ทิพฺพเพหิ คนฺธเรหิ ทิพฺพเพหิ รเสหิ ทิพฺพเพหิ โสฏฺฐพฺพเพหิ ๑
 สัจฺจ ไช มารีธ โมคฺคตฺถถาน พุทฺธสฺสรวณคฺคณํ โหติ ๑ เป ๑ สัจฺจ
 ไช มารีธ โมคฺคตฺถถาน ชฺมฺมสฺสรวณคฺคณํ โหติ ๑ เป ๑ สัจฺจ ไช
 มารีธ โมคฺคตฺถถาน สํฆสฺสรวณคฺคณํ โหติ ๑ สํฆสฺสรวณคฺคณเหตุ
 ไช มารีธ โมคฺคตฺถถาน เอวฺมิเชกฺขเจ สัจฺจตา กายสฺส เกทา ปรั
 มรณา สัจฺจํ สัจฺจํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ เต อณฺเณ เทเว ทสฺสี
 จ्ञาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺพเพน อายฺยนา ทิพฺพเพน วณฺณเณ ทิพฺพเพน
 สฺสฺเสน ทิพฺพเพน ยสฺเสน ทิพฺพเพน อาธิปเตยฺยเณ ทิพฺพเพหิ ฐาเปหิ
 ทิพฺพเพหิ สัจฺจเทหิ ทิพฺพเพหิ คนฺธเรหิ ทิพฺพเพหิ รเสหิ ทิพฺพเพหิ
 โสฏฺฐพฺพเพหิ ๑

[๕๓๓] อถ ไช สกฺโก เทวานมฺินฺโท ปณฺจหิ เทวตาสฺสเทหิ
 สทฺธิ เยนายสฺมา มหาโมคฺคตฺถถาน เทนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา
 อายสฺมณฺโ ต มหาโมคฺคตฺถถานํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺโ อฏฺฐาสิ ๑
 เอกมณฺโ จิตํ ไช สกฺกํ เทวานมฺินฺทํ อายสฺมา มหาโมคฺคตฺถถาน
 เอตทโวจ สัจฺจ ไช เทวานมฺินฺท พุทฺธเอ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนา
 คมนํ โหติ อิตฺธิ โส ภควา ๑ เป ๑ สัจฺจตา เทวมนฺุสฺสานํ พุทฺธ
 ภควาติ ๑ พุทฺธเอ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุ ไช เทวานมฺินฺท
 เอวฺมิเชกฺขเจ สัจฺจตา กายสฺส เกทา ปรั มรณา สัจฺจํ สัจฺจํ
 โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ เต อณฺเณ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ
 ทิพฺพเพน อายฺยนา ๑ เป ๑ ทิพฺพเพหิ โสฏฺฐพฺพเพหิ ๑ สัจฺจ ไช

เทวานมินุท ขมุเม อเวจจุปปสาเทน สมนุทาคมนัน โหติ ๑ เป ๑
 สารุ ๒ เทวานมินุท สงฺฆเ อเวจจุปปสาเทน สมนุทาคมนัน โหติ
 ๑ เป ๑ สารุ ๒ เทวานมินุท อริยกนฺเตหิ สํเลหิ สมนุทาคมนัน
 โหติ อฏฺฐนฺเตหิ ๑ เป ๑ สมาริสงฺกตฺตนิเกหิ ๑ อริยกนฺเตหิ สํเลหิ
 สมนุทาคมนนฺเตหุ ๒ เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา กายสฺส
 เกทา ปรี มรณา สุกตํ สุกคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ เต อญฺเญ
 เทเว ทสฺหิ จ्ञาเนหิ อธิกฺขณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายุนา ๑ เป ๑
 ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ ๑ สารุ ๒ มาริสํ โมกฺขตฺถานํ พุทฺเ
 อเวจจุปปสาเทน สมนุทาคมนัน โหติ อิติปิ โส ภควา ๑ เป ๑
 สตฺตา เทวมนุสฺสํ พุทฺโธ ภควาติ ๑ พุทฺเ อเวจจุปปสาเทน
 สมนุทาคมนนฺเตหุ ๒ มาริสํ โมกฺขตฺถานํ เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา
 กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกตํ สุกคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ เต
 อญฺเญ เทเว ทสฺหิ จ्ञาเนหิ อธิกฺขณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายุนา ๑ เป ๑
 ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ ๑ สารุ ๒ มาริสํ โมกฺขตฺถานํ ขมุเม
 อเวจจุปปสาเทน สมนุทาคมนัน โหติ สุวากฺขาโต ภควตา ขมุโม
 ๑ เป ๑ ปจฺจตฺตํ เวทิตฺตํ วิญญูหิ ๑ ขมุเม อเวจจุปปสาเทน
 สมนุทาคมนนฺเตหุ ๒ มาริสํ โมกฺขตฺถานํ เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา
 กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกตํ สุกคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ เต
 อญฺเญ เทเว ทสฺหิ จ्ञาเนหิ อธิกฺขณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายุนา
 ๑ เป ๑ ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ ๑ สารุ ๒ มาริสํ โมกฺขตฺถานํ

สงฺฆะ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ โหติ สุปฺปิปนฺโน ภควโต
 สํวทสงฺโฆ ๑ เป ๑ อหุตฺตํ ปุณฺณกฺขะตํ โลกุตฺตํ ๑ สงฺฆะ
 อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุ ๒ มารีตํ โมคฺคตฺถาน เอว-
 มิเชกฺขเจ สุตฺตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกฺคํ สกฺคํ โลกํ
 อุปฺปชฺชนฺติ เต อญฺเญ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ
 ทิพฺเพน อายุณา ๑ เป ๑ ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐัพฺเพหิ ๑ สํว ๒ มารีตํ
 โมคฺคตฺถาน อริยกฺขเตหิ สํเจหิ สมนฺนาคมนํ โหติ อภฺวณฺเตหิ
 ๑ เป ๑ สมาริสงฺวตฺตนิเกหิ ๑ อริยกฺขเตหิ สํเจหิ สมนฺนาคมน-
 เหตุ ๒ มารีตํ โมคฺคตฺถาน เอวมิเชกฺขเจ สุตฺตา กายสฺส เกทา
 ปรี มรณา สุกฺคํ สกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ เต อญฺเญ เทเว
 ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายุณา ๑ เป ๑ ทิพฺเพหิ
 โฉฏฺฐัพฺเพหิตฺติ ๑

[๕๓๔] อถ ๒ สกฺโก เทวานมินฺโท จหิ เทวตาสฺสเดหิ สทฺธิ
 ๑ เป ๑ อถ ๒ สกฺโก เทวานมินฺโท สทฺตหิ เทวตาสฺสเดหิ สทฺธิ
 ๑ เป ๑ อถ ๒ สกฺโก เทวานมินฺโท อญฺฐหิ เทวตาสฺสเดหิ
 สทฺธิ ๑ เป ๑

[๕๓๕] อถ ๒ สกฺโก เทวานมินฺโท อสฺสติยา เทวตาสฺสเดหิ
 สทฺธิ เยนายสฺมา มหาโมคฺคตฺตานิน เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา
 อายสฺมนํ มหาโมคฺคตฺตานํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนํ อญฺฐาสี ๑
 เอกมฺนํ จิตฺ ๒ สกฺกํ เทวานมินฺทํ อายสฺมา มหาโมคฺคตฺตานิน

เขตทวโจ สํวสุ ไซ เทวานมฺนิท พุทฺธเช อเวจฺจปฺปสํวาทน สมนฺนา-
 คมนํ โหติ อิติปิ โส ภควา อรหํ สมนํสํพุทฺธโร วิชฺชาจฺรณ-
 สมนฺนโน สุกโต โถกวิทู อเนกุตฺโตโร ปุริสทมฺมสํวาทิ สตุตา เทว-
 มนุสฺसानํ พุทฺธโร ภควาติ ฯ พุทฺธเช อเวจฺจปฺปสํวาทน สมนฺนา-
 คมนเหตุ ไซ เทวานมฺนิท เอมิเชกฺขเจ สตุตา กายสฺส เปทา
 ปรี มรณา สุกตํ สุกตํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ เต อญฺเญ เทเว
 ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายุนา ทิพฺเพน วณฺณเณ
 ทิพฺเพน สฺสฺเสน ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน อาริยฺสฺสเยเน ทพฺเพหิ
 ฐเปหิ ทิพฺเพหิ สกฺกเทหิ ทิพฺเพหิ คณฺเฆหิ ทิพฺเพหิ รัสสะหิ ทิพฺเพหิ
 โสจฺจพฺเพหิ ฯ สํวสุ ไซ เทวานมฺนิท ชมนฺเ อเวจฺจปฺปสํวาทน
 สมนฺนาคมนํ โหติ สฺวากฺขาโต ภควตา ชมนฺโม สันตฺธิจฺจิโก อกาถิโก
 เอหิปฺสฺสโก โอปนยิโก ปจฺจุตฺตํ เวทิตพฺโถ วิญญูหิตํ ฯ ชมนฺเ
 อเวจฺจปฺปสํวาทน สมนฺนาคมนเหตุ ไซ เทวานมฺนิท เอมิเชกฺขเจ
 สตุตา กายสฺส เปทา ปรี มรณา สุกตํ สุกตํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ
 เต อญฺเญ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายุนา ฯ เป ฯ
 ทิพฺเพหิ โสจฺจพฺเพหิ ฯ สํวสุ ไซ เทวานมฺนิท สฺงฺฆเ อเวจฺจปฺปสํวาทน
 สมนฺนาคมนํ โหติ สฺปฺปฏิปฺนโน ภควโต สํวทสฺสฺสฺส อชฺชปฺปฏิปฺนโน
 ภควโต สํวทสฺสฺสฺส ญายปฺปฏิปฺนโน ภควโต สํวทสฺสฺสฺส สํมํจิ-
 ปฺปฏิปฺนโน ภควโต สํวทสฺสฺสฺส ยทิตํ จตฺตาริ ปุริสยฺยคานิ อชฺช-
 ปุริสยฺยคตา เอส ภควโต สํวทสฺสฺสฺส อานุญฺเยโย ปานุญฺเยโย

ทกฺขิณฺเญโย อณฺชติกรณฺโณ อหุตฺตํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกุตฺตํ ๑
 สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนฺเหตฺ ๒ เทวามินฺท เอว-
 มิเรกฺกฺเจ สตฺตา กายสฺส เปทา ปรี มรณา สุกฺคิ สกฺกํ โลกํ
 อุปฺปชฺชนฺติ เต อณฺเณ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิกฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน
 อายฺยา ๑ เป ๑ ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ ๑ สํว ๒ เทวามินฺท
 อวิยกฺกฺเตหิ สํเถหิ สมนฺนาคมนฺ โหติ อภฺยวณฺเณหิ อจฺฉิเทหิ
 อสฺสพฺเพหิ อภฺยมาเสหิ ภาสิสฺสเสหิ วิญฺญปฺสฺสเถหิ อปฺปรัมมฺเจหิ สมาริ-
 สํวตฺตนิคฺเคหิ ๑ อวิยกฺกฺเตหิ สํเถหิ สมนฺนาคมนฺเหตฺ ๒ เทวามินฺท
 เอวมิเรกฺกฺเจ สตฺตา กายสฺส เปทา ปรี มรณา สุกฺคิ สกฺกํ
 โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ เต อณฺเณ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิกฺคณฺหนฺติ
 ทิพฺเพน อายฺยา ทิพฺเพน วณฺเณน ทิพฺเพน สฺสฺเสน ทิพฺเพน ยสฺเสน
 ทิพฺเพน อธิปฺเตยฺเยน ทิพฺเพหิ รุเปหิ ทิพฺเพหิ สกฺกฺเตหิ ทิพฺเพหิ
 คณฺเฐหิ ทิพฺเพหิ วสฺเสหิ ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ ๑ สํว ๒ มารีส
 โมกฺกตฺตฺตาน พฺพุเร อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนฺ โหติ อิติปิ
 สํ ภควา ๑ เป ๑ สตฺตา เทวมนฺสฺสํ พฺพุโ ภควาติ ๑
 พฺพุเร อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนฺเหตฺ ๒ มารีส โมกฺกตฺตฺตาน
 เอวมิเรกฺกฺเจ สตฺตา กายสฺส เปทา ปรี มรณา สุกฺคิ สกฺกํ
 โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ เต อณฺเณ เทเว ทสฺสี จ्ञาเนหิ อธิกฺคณฺหนฺติ
 ทิพฺเพน อายฺยา ๑ เป ๑ ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ ๑ สํว ๒
 มารีส โมกฺกตฺตฺตาน ชมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนฺ โหติ

สฺวากฺขาโต ภควตา ชมฺโม ๑ เป ๑ ปจฺจกตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตํ ๑
 ชมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนฺนเหตุ ๒ มารีสํ โมคฺคตฺถานํ
 เอวมิเธกฺขเจ สฺตฺตา กายสฺสํ เกทา ปรี มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ
 โลกํ อุปปชฺชนฺติ เต อญฺเณ เทเว ทสฺสี จานฺเห อธิคฺคณฺหนฺติ
 ทิพฺเพน อายฺยา ๑ เป ๑ ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ ๑ สํจฺจ ๒
 มารีสํ โมคฺคตฺถานํ สํจฺเจ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนฺนํ โหติ
 สฺปฺปฏิปนฺโน ภควโต สํวทสฺสโม ๑ เป ๑ อนฺนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขเขตฺตํ
 โลกสฺสํสํติ ๑ สํจฺเจ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนฺนเหตุ ๒ มารีสํ
 โมคฺคตฺถานํ เอวมิเธกฺขเจ สฺตฺตา กายสฺสํ เกทา ปรี มรณา
 สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ เต อญฺเณ เทเว ทสฺสี จานฺเห
 อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺยา ๑ เป ๑ ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิ ๑
 สํจฺจ ๒ มารีสํ โมคฺคตฺถานํ อริยกฺขเตหิ สํเตหิ สมนฺนาคมนฺนํ
 โหติ อฏฺฐณฺเตหิ ๑ เป ๑ สฺมาธิสํวตฺตนิเกหิ ๑ อริยกฺขเตหิ สํเตหิ
 สมนฺนาคมนฺนเหตุ ๒ มารีสํ โมคฺคตฺถานํ เอวมิเธกฺขเจ สฺตฺตา
 กายสฺสํ เกทา ปรี มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ เต
 อญฺเณ เทเว ทสฺสี จานฺเห อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺยา
 ทิพฺเพน วณฺณเณน ทิพฺเพน สฺสฺเวน ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน
 อาริปปเตยฺเยน ทิพฺเพหิ รุเปหิ ทิพฺเพหิ สํกฺกเทหิ ทิพฺเพหิ คณฺเฑหิ
 ทิพฺเพหิ วสฺสเทหิ ทิพฺเพหิ โฉฏฺฐพฺเพหิตฺติ ๑

[๕๓๖] ขถ ๒ จนฺทโน เทวปฺกฺโต ๑ เป ๑ ขถ ๒ สฺยาโม

๓๔๖ สุตตุนุตตบีฏเฐ สัตตุนิกายสุต สฬายคณวคโค [๕๓๖

เทวปคโค ๑ อถ ๒ สนิมมิโค เทวปคโค ๑ อถ ๒ วสวตติ
เทวปคโค ๑ (อิม ปญจ เปยยาถ ๑ ยถา สกโก เทวานมิมุโท
คถา วิตุถาเวตตพพาคิ) ๑

โมคคตตถานสัตตตัม สัมมตัม ๑

ตตตตททาน

สวิตถกาวิตถกญจ	สฺวเขน จ อูปะกขโก
อากาสญเจว วิญญานํ	อากิญจญญา เหวสญนิหา ^๒
อนิมิตฺโต จ สกโก จ	จนฺทเนกาทเสน จาติ ๑

๑ พ. เปยยาถ ๑ ๒ พ. อากิญจเนวสญนิหา ๑

จิตตคหปติปฺจุณาสยฺยํ

[๕๓๗] เอกํ สํมยํ สํมพฺพุตา เถรา ภิกฺขุ มจฺฉิณฺณเฑ วิหฺรณฺติ
 อมฺพาฏกฺวเน ๑ เตน โห ปน สํมเยน สํมพฺพุตานํ เถรานํ ภิกฺขุณํ
 ปจฺจกฺกตํ มฺเณกปาตปฏิกฺกนฺตานํ มณฺเฑกมาเพ สํนฺนิสฺสินานํ สํนฺนิ-
 ปตฺตานํ อยมนฺตรากฺกา อุกฺปาทิ สญฺโฆชนนฺติ วา อาวุสฺสํ สญฺโฆ-
 ชนฺนินา ชมฺมาติ วา อิเม ชมฺมา นานตฺถา นานาพฺยณฺชนา อุกฺทาหุ
 เอกตฺถา พฺยณฺชนเมว นานนฺติ ๑ ตเตรฺกจฺเจहि เถเรหิ ภิกฺขุหิ
 เอวํ พฺยาถกํ โหติ สญฺโฆชนนฺติ วา อาวุสฺสํ สญฺโฆชนนฺนินา
 ชมฺมาติ วา อิเม ชมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยณฺชนา จาติ ๑
 เอกจฺเจहि เถเรหิ ภิกฺขุหิ เอวํ พฺยาถกํ โหติ สญฺโฆชนนฺติ วา
 อาวุสฺสํ สญฺโฆชนนฺนินา ชมฺมาติ วา อิเม ชมฺมา เอกตฺถา
 พฺยณฺชนเมว นานนฺติ ๑

[๕๓๘] เตน โห ปน สํมเยน จิตฺโต คหปติ มิกฺกปถกํ อนุปฺปตฺโต
 โหติ เกณจิ เทว กรณฺเเยน ๑ ยสฺสํสํสํ โห จิตฺโต คหปติ
 สํมพฺพุตานํ กิร เถรานํ ภิกฺขุณํ ปจฺจกฺกตํ มฺเณกปาตปฏิกฺกนฺตานํ
 มณฺเฑกมาเพ สํนฺนิสฺสินานํ สํนฺนิปตฺตานํ อยมนฺตรากฺกา อุกฺปาทิ
 สญฺโฆชนนฺติ วา อาวุสฺสํ สญฺโฆชนนฺนินา ชมฺมาติ วา อิเม ชมฺมา
 นานตฺถา นานาพฺยณฺชนา อุกฺทาหุ เอกตฺถา พฺยณฺชนเมว นานนฺติ ๑
 ตเตรฺกจฺเจहि เถเรหิ ภิกฺขุหิ เอวํ พฺยาถกํ สญฺโฆชนนฺติ วา

อาวุโส สณฺโณชฌิยา ฌมฺมาติ วา อิเม ฌมฺมา นานตฺถา เจว
 นานาพฺยณฺชฌา จาติ ๑ เอกจฺเจหิ เถเรหิ ภิกฺขุหิ เอวํ พฺยากตํ
 สณฺโณชฌนฺนํ วา อาวุโส สณฺโณชฌิยา ฌมฺมาติ วา อิเม ฌมฺมา
 เอกตฺถา พฺยณฺชฌนเมว นานนฺนํ ๑

[๕๓๘] อถ โช จิตฺโต คหปติ เชน เถรา ภิกฺขุ เตนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา เถเร ภิกฺขุ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺนตํ
 นิสฺสนฺโน โช จิตฺโต คหปติ เถเร ภิกฺขุ เอกทโวจ สุตเมตํ ภาตเต
 สมนฺพหุถํ กิร เถรํ ภิกฺขุํ ปจฺจามตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตํ
 มณฺฑลมาเพ สมนิสฺสนฺนํ สมนิปตฺตํ อยมฺนตฺรากถา อุตฺปาทิ
 สณฺโณชฌนฺนํ วา อาวุโส สณฺโณชฌิยา ฌมฺมาติ วา อิเม ฌมฺมา
 นานตฺถา นานาพฺยณฺชฌา อุตฺทาหุ เอกตฺถา พฺยณฺชฌนเมว นานนฺนํ ๑
 เอกจฺเจหิ เถเรหิ ภิกฺขุหิ เอวํ พฺยากตํ สณฺโณชฌนฺนํ วา อาวุโส
 สณฺโณชฌิยา ฌมฺมาติ วา อิเม ฌมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยณฺชฌา
 จาติ ๑ เอกจฺเจหิ เถเรหิ ภิกฺขุหิ เอวํ พฺยากตํ สณฺโณชฌนฺนํ วา
 อาวุโส สณฺโณชฌิยา ฌมฺมาติ วา อิเม ฌมฺมา เอกตฺถา พฺยณฺชฌนเมว
 นานนฺนํ ๑ เอวํ คหปตฺตํ ๑ สณฺโณชฌนฺนํ วา ภาตเต สณฺโณชฌิยา
 ฌมฺมาติ วา อิเม ฌมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยณฺชฌา จ ๑
 เตนหิ ภาตเต อุปมํ ภวิสฺสํ ๑ อุปมายมีเชกฺขเจ วิญญู ปุริสา
 ภาติตฺตํ อตฺถํ อาชานนฺนํ ๑

[๕๔๐] เสงฺยถามี ภาตเต กาโห จ พฺลิตฺทโท โอทาโต จ

พธิพทุโท เอเกน ทาเมน วา โยตุเคน วา สํยุคตา อตฺถํ ๑
 โย นุ ๒ เอวํ วเทยฺย กาโห พธิพทุโท โอทาทตฺถํ พธิพทุทตฺถํ
 สณฺโณชนํ โอทาท พธิพทุโท กาหตฺถํ พธิพทุทตฺถํ สณฺโณ-
 ชนนฺติ ๑ สมนฺมา นุ ๒ โส วทมาโน วเทยฺยาติ ๑ โน เหน้
 คหปติ ๑ น ๒ คหปติ กาโห พธิพทุโท โอทาทตฺถํ พธิพทุทตฺถํ
 สณฺโณชนํ นปี โอทาท พธิพทุโท กาหตฺถํ พธิพทุทตฺถํ สณฺโณชนํ
 เยน ๒ เต เอเกน ทาเมน วา โยตุเคน วา สํยุคตา ตํ
 ตตฺถ สณฺโณชนนฺติ ๑ เอวเมว ๒ ภาเน น จกฺขุ รูปานํ
 สณฺโณชนํ น รูปา จกฺขุตฺถํ สณฺโณชนํ ยญฺจ ตตฺถ ตทฺถํ
 ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตํ ตตฺถ สณฺโณชนํ ๑ น โสคํ
 สทฺธานํ ๑ น ฆานํ คนฺธานํ ๑ น ชีวฺหา รसानํ ๑ น กาโย
 โฉฏฺฐพฺพานํ สณฺโณชนํ น โฉฏฺฐพฺพา กายตฺถํ สณฺโณชนํ ยญฺจ
 ตตฺถ ตทฺถํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตํ ตตฺถ สณฺโณชนํ ๑
 น มโน รมฺมานํ สณฺโณชนํ น รมฺมา มนตฺถํ สณฺโณชนํ
 ยญฺจ ตตฺถ ตทฺถํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตํ ตตฺถ
 สณฺโณชนนฺติ ๑ จาภา เต คหปติ สุตฺตํ เต คหปติ ยตฺถ
 เต คมฺภีเร พุทฺธวเณ ปณฺณวาทกฺขุ กมคฺคิ ๑ ปจฺมํ ๑

[๕๔๑] เอกํ สมํยํ สมนุพฺพุตา เถรา ภิกฺขุ มจฺฉิกตฺถนฺเต วิหรนฺติ
 อมฺพาฏกฺวเน ๑ อถ ๒ จิตฺโต คหปติ เยน เถรา ภิกฺขุ เตนฺ-
 ปตฺถกฺมิ อุปตฺถกฺมิตฺวา เถเร ภิกฺขุ อภิวาทิตฺวา เอกมฺหํ นิสฺสี

เอกมณฺฑํ นิสฺสินโน โส จิตฺโต คหปติ เถโร ภิกฺขุ เอตทโวจ
 อธิวาเสณฺตุ เม ฆนฺเต เถโร สวาทนาย ภตฺตุนฺติ ฯ อธิวาเสณฺ
 โส เถโร ภิกฺขุ ตฺวณฺเหภาเวน ฯ อถ โส จิตฺโต คหปติ เถรานํ
 ภิกฺขุณํ อธิวาสนํ วิทิตฺวา อฏฺฐายาสนา เถโร ภิกฺขุ อภิวาทิตฺวา
 ปทกฺขิณํ ภทฺตา ปทกฺกามิ ฯ

[๕๔๒] อถ โส เถโร ภิกฺขุ ตสฺสา วตฺติยา อจฺจุเยน ปุพฺพพนฺห-
 สมฺมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจํวรมาทาย येन จิตฺตสฺส คหปติโน นิเวสนํ
 เตนฺอุปสงฺกมิตฺถํ อุปสงฺกमितฺวา ปณฺณตฺเต อาสนเณ นิสฺสํกิตฺถํ ฯ อถ โส
 จิตฺโต คหปติ येन เถโร ภิกฺขุ เตนฺอุปสงฺกมิมิ อุปสงฺกमितฺวา
 เถโร ภิกฺขุ อภิวาทิตฺวา เอกมณฺฑํ นิสฺสํกิตฺถํ ฯ เอกมณฺฑํ นิสฺสินโน โส
 จิตฺโต คหปติ อายสฺมณฺฑํ เถโร เอตทโวจ ชาตฺนนานตฺตํ ชาตฺ-
 นานตฺตุนฺติ ฆนฺเต เถโร วุจฺจติ ภิกฺขวาทา นุ โส ฆนฺเต ชาตฺ-
 นานตฺตํ วุตฺตํ ภกฺวตาคิ ฯ

[๕๔๓] เอวํ วุตฺเต อายสฺมา เถโร ตฺวณฺเห อโหสิ ฯ ทฺติยมฺมิมิ
 โส จิตฺโต คหปติ อายสฺมณฺฑํ เถโร เอตทโวจ ชาตฺนนานตฺตํ ชาตฺ-
 นานตฺตุนฺติ ฆนฺเต เถโร วุจฺจติ ภิกฺขวาทา นุ โส ฆนฺเต ชาตฺนนานตฺตํ
 วุตฺตํ ภกฺวตาคิ ฯ ทฺติยมฺมิมิ โส อายสฺมา เถโร ตฺวณฺเห อโหสิ ฯ
 ทฺติยมฺมิมิ โส จิตฺโต คหปติ อายสฺมณฺฑํ เถโร เอตทโวจ ชาตฺนนานตฺตํ
 ชาตฺนนานตฺตุนฺติ ฆนฺเต เถโร วุจฺจติ ภิกฺขวาทา นุ โส ฆนฺเต ชาตฺ-
 นานตฺตํ วุตฺตํ ภกฺวตาคิ ฯ ทฺติยมฺมิมิ โส อายสฺมา เถโร ตฺวณฺเห อโหสิ ฯ

ภิกฺขุ เทนุปลงฺกมฺมิ อุปลงฺกมิตฺวา เถเว ภิกฺขุ อภิวาทิตฺวา
 เขมมฺมํ นิสฺสีทิ ๑ เขมมฺมํ นิสฺสินฺโน โส จิตฺโต คหปติ เถเว
 ภิกฺขุ เขตทโวจ อธิวาเสนฺตุ เม ฆนฺเต เถวา สํวาทนํ ภาตฺตํ ๑
 อธิวาเสํ ๒ เถวา ภิกฺขุ สุนฺทํ ภาวณ ๑ อถ โส จิตฺโต
 คหปติ เถวานํ ภิกฺขุํ อธิวาสนํ วิทิตฺวา อญฺจายาสนา เถเว
 ภิกฺขุ อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปฏกามิ ๑

[๕๔๗] อถ โส เถวา ภิกฺขุ ศสุํสา รตฺติยา อจฺจเยน
 ปุพฺพณฺทสมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจํวรมาทาย เยน จิตฺตสฺส คหปติสฺส
 นิเวสนํ เทนุปลงฺกมฺมิ อุปลงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสีตุ ๑
 อถ โส จิตฺโต คหปติ เยน เถวา ภิกฺขุ เทนุปลงฺกมฺมิ อุปลงฺกมิตฺวา
 เถเว ภิกฺขุ อภิวาทิตฺวา เขมมฺมํ นิสฺสีทิ ๑ เขมมฺมํ นิสฺสินฺโน
 โส จิตฺโต คหปติ อายสฺมมฺมํ เถวฺ เขตทโวจ ยา อีมา ฆนฺเต
 เถว อนนฺทวิทิตา ทิฏฺฐิจโย โถเก อุปฺปชฺชนฺติ สฺสสฺสโต โถโกติ วา
 อสฺสสฺสโต โถโกติ วา อนฺตวา โถโกติ วา อนนฺตวา โถโกติ
 วา ตํ ชํวํ ตํ สรรนฺติ วา อญฺณํ ชํวํ อญฺณํ สรรนฺติ วา
 โหติ ตถาคโต ปวํ มรณฺาติ วา น โหติ ตถาคโต ปวํ มรณฺาติ
 วา โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปวํ มรณฺาติ วา เหนว โหติ
 น น โหติ ตถาคโต ปวํ มรณฺาติ วา ๑ (ยานิ จิมานิ ทฺวาสฺสจฺจิ-
 ทิฏฺฐิจิตฺตานิ พุรหฺมชาเถ ภาณิตานิ) ๑ อีมา นฺ ๒ ฆนฺเต ทิฏฺฐิจโย
 กสฺมํ สติ โหณฺติ กสฺมํ อสฺติ น โหณฺตฺติ ๑

๓๕๔ สุตตุนตบิฏเถ สยุตุนิกายสุต สฬายตนวคฺโค [๕๕๐

กิตฺถิ สติ โหณฺติ กิตฺถิ อสฺติ น โหณฺตฺติ ๑ เอวํ ภนฺเต ย
อิมํ คหปติ ชเนกวิหิตา ทิฏฺฐิโย โลเก อปฺปชฺชนฺติ สุตฺตโต
โลโกติ वा असुत्ततो लोकोति वा अनुत्ता लोकोति वा
अनुत्ता लोकोति वा कं चिं कं स्वरुन्ति वा अण्णं चिं
अण्णं स्वरुन्ति वा होति तत्तातो प्रं मरणाति वा न होति
तत्तातो प्रं मरणाति वा होति ॥ न ॥ होति तत्तातो प्रं
मरणाति वा नेव होति न न होति तत्तातो प्रं मरणाति वा १
(यानि จิमानि ท्वाสฺसจित्थิจित्तानि พุทฺธมฺชาเต ภณฺติทานิ) ๑ อิม
โช คหปติ ทิฏฺฐิโย สกฺกายทิฏฺฐิยา สติ โหณฺติ สกฺกายทิฏฺฐิยา
असฺति न โहणฺตฺติ ๑

[๕๕๐] กถํ ปน ภนฺเต สกฺกายทิฏฺฐิ โหตฺติ ๑ อช คหปติ
असฺสत्ता ปุคฺคชฺชโน อริยานํ อทฺธสํวํ อริยมฺมสฺส อโกวิโท
อริยมฺเม อวินฺโตะ สंपุริสํ อทฺธสํวํ สंपุริสมฺมสฺส อโก-
วิโท สंपุริสมฺเม อวินฺโตะ รุปํ อตฺตโต สมนุสฺสํติ รุปวณฺตํ
वा अत्तानं अत्तनि वा รูปं รูปस्मिं वा अत्तानं वेทनं
अत्तโต สมนุสฺสํติ ๑ เป ๑ สณฺณํ สงฺขारे विญฺเณวณํ อตฺตโต
सมนุสฺสํติ विญฺเณวณวณฺตํ वा अत्तानं अत्तनि वा विญฺเณวณं
विญฺเณวณस्मिं वा अत्तानं ๑ เอวํ โช คหปติ สกฺกายทิฏฺฐิ
โหตฺติ ๑

[๕๕๑] กถํ ปน ภนฺเต สกฺกายทิฏฺฐิ น โหตฺติ ๑ อช คหปติ

สุดท้าย อริยสาวโก อริยานํ ทสฺสํวํ อริยฉมฺมสฺสํ โกวิโท อริยฉมฺเม
 วินฺโท สบฺปริธานํ ทสฺสํวํ สบฺปริธฉมฺมสฺสํ โกวิโท สบฺปริธฉมฺเม
 วินฺโท น รุปํ อตฺตโต สมนุสฺสํติ น รูปวณฺโตนํ วา อตฺตทานํ
 น อตฺตนิ วา รุปํ น รูปสฺมึ วา อตฺตทานํ ๖ น เวทนํ ๗
 น สณฺณํ ๘ น สงฺฆาเร ๙ น วิญฺญาณํ อตฺตโต สมนุสฺสํติ
 น วิญฺญาณวณฺโตนํ วา อตฺตทานํ น อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ น
 วิญฺญาณสฺมึ วา อตฺตทานํ ๑ เหวํ ไช คหปติ สกฺกทายทิจฺจํ น
 โหคฺคํติ ๑ กุโธ ภาณเต อญฺโย อธิทตฺโต อาคจฺฉคฺคํติ ๑ อวณฺติยา
 ไชหํ คหปติ อาคจฺฉคฺคํติ ๑ อตฺติ ภาณเต อวณฺติยา อธิทตฺโต
 นาม กุตฺตตฺโต อมฺหากํ อทิจฺจสฺสหาโย ปพฺพชฺชิตฺโต ทิจฺจโจ ใส
 อายสฺมคาคิ ๑ เหวํ คหปคฺคํติ ๑ กหํ นุ ไช ใส ภาณเต อายสฺมา
 เอตฺรหิ วิหรคฺคํติ ๑

[๔๕๒] เหวํ วุฑฺเต อายสฺมา อธิทตฺโต คุณํ อโหสิ ๑
 อญฺโย โน ภาณเต อธิทตฺโตติ ๑ เหวํ คหปคฺคํติ ๑ อภิรมฺตุ
 ภาณเต อญฺโย อธิทตฺโต มจฺฉนิสฺสณฺเฑ รณณํยํ อมฺพาฏกวนํ อหํ
 อญฺยสฺสํ อธิทตฺตสฺสํ อุตฺตสฺสํกํ กริสฺสํมํ จีวรบีณฺฑปาตเสณาสณ-
 คิตานปจฺจยเภสฺสชฺชปฏิกฺขารานนฺติ ๑ กถฺยาลํ วุจฺจติ คหปคฺคํติ ๑

[๔๕๓] อถ ไช จิตฺโต คหปติ อายสฺมโต อธิทตฺตสฺสํ ภาสคํ
 อภินนฺทิตฺวา อนฺโนมิตฺตฺวา เถเว ภิกฺขุ ปณฺเฑน ชาทณฺเฑน โภชนณฺเฑน
 สหคฺคา สมนุสฺสเปสํ สมนุสฺสวาเรสํ ๑ อถ ไช เถวา ภิกฺขุ ภคฺคาวิโน

สมุทปะเปติ สมุทปะวาเรติ ๑ อถ ไช เถรา ภิกขุ ภุตตาจิโน
 โอนีตปะตปะปาณโน อญฺชายาสนา ปถกมัสสุ ๑ จิตฺโตมี ไช คหปติ
 เสดกํ วิชชเชถาติ วตุวา เถเว ภิกขุ บิฏฺฐิโต บิฏฺฐิโต อญฺพนฺธิ ๑
 เตน ไช ปน สมเยน อญฺหํ โหติ กุฏฺฐิตํ ๑ เต ๑ เถรา ภิกขุ
 ปเวถียมาเนน มณฺเฑ ทาเยน ศจฺจนฺติ ยถา ตํ โกชนํ ภุตตาจิโน ๑

[๕๕๖] เตน ไช ปน สมเยน อายสฺมา มหโก ตสฺมี ภิกขุสงฺฆเ
 สหฺพนโว โหติ ๑ อถ ไช อายสฺมา มหโก อายสฺมนฺตํ เถ
 เขตทโวจ สํว ขุสฺส ฆนฺเต เถรสฺส สัตโก ๑ วาโต วาเยยฺย
 อหฺภสฺมีตาโป ๑ อสฺส เทโว ๑ เขมเมกํ มุสฺสเยยฺยาติ ๑ สํว
 ขุสฺส อวฺโส มหก บิ สัตโก ๑ วาโต วาเยยฺย อหฺภสฺมีตาโป
 ๑ อสฺส เทโว ๑ เขมเมกํ มุสฺสเยยฺยาติ ๑ อถ ไช อายสฺมา
 มหโก ตถารูปํ อิทฺธาภิสฺสวํ อภิสฺสวํ ยถายํ สัตโก ๑
 วาโต วาเยยฺย อหฺภสฺมีตาโป ๑ อสฺส เทโว ๑ เขมเมกํ มุสฺส ๑

[๕๕๗] อถ ไช จิตฺตสฺส คหปติโน เขตทโหสิ โย ไช อิมสฺมี
 ภิกขุสงฺฆเ สหฺพนโว ภิกขุ ตสฺสํยํ เหวรูปํ อิทฺธานุภาโวติ ๑
 อถ ไช อายสฺมา มหโก อารามํ สมุทฺตปฺปณฺธิตฺวา อายสฺมนฺตํ เถ
 เขตทโวจ อตฺตเมตฺตาวตฺตา ฆนฺเต เถราติ อตฺตเมตฺตาวตฺตา อวฺโส
 มหก กตฺตเมตฺตาวตฺตา อวฺโส มหก ปฐิตเมตฺตาวตฺตา อวฺโส
 มหกาติ ๑ อถ ไช เถรา ภิกขุ ยถาจิหํวํ อคฺมัสสุ อายสฺมาบี
 มหโก สกํ วิหํวํ อคฺมาสิ ๑ อถ ไช จิตฺโต คหปติ เยนายสฺมา

มฺหโก เตหุสฺสงฺกมิ อฺปฺสงฺกมิตฺวา อายสฺมนํ มหํ อภิวาเทตฺวา
 เอกมฺนํ นิสฺสึ ๑ เอกมฺนํ นิสฺสินโน ๒ จิตฺโต คหปติ อายสฺมนํ
 มหํ เขตฺทโวจ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 อิตฺธิปฺปาทฺวริยํ ทสฺสํสฺสํ ๑ เทนํ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ปณฺณเปตฺวา คิณฺณกถาปํ โยกาเสหํ ๑ เขวมฺภนฺเตติ ๒ จิตฺโต
 คหปติ อายสฺมโต มหกสฺส ปฏิสฺสํสฺสํ อภินฺนํ อุตฺตฺราสฺสํ
 ปณฺณเปตฺวา คิณฺณกถาปํ โยกาเสหํ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 วิหารํ ปวฺติตฺวา สฺสํสฺสํ ทตฺวา ตถารุํ อิตฺถาภสฺสํ อภิสฺสํ
 ยถา ตาฬฺหณฺณคฺคฺคฺค ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 คิณฺณํ ฌาเปตี น อุตฺตฺราสฺสํ ฌาเปตี ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 คหปติ อุตฺตฺราสฺสํ ปฺปโณฏฺเทตฺวา สํวคฺโค โฉนฺนํ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 อญฺจาสี ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 คหปติ เขตฺทโวจ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 มหก ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 อภิมคฺ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 คิณฺณปจฺจยภสฺสํ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 มจฺจิกสฺสํ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐

[๕๕๔] เขกั สมนัย์ อายสุมมา กามภุ มจฺฉิณฺณเต จิหฺรติ
 อมฺพาวฏกาวเน ๑ อถ ไช จิตฺโต คหปติ เยนายสุมมา กามภุ
 เทนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา อายสุมนฺตํ กามภุ อภิวาทิตฺวา
 เอกมฺนฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺนฺตํ นิสฺสนฺ ไช จิตฺตํ คหปติ อายสุมมา
 กามภุ เอตทโวจ วุตฺตมิตํ คหปติ

เนตฺถโค เสตฺปะจฺฉาโท เอกาโร วุตฺตติ รโถ

อนันฺนํ ปสฺสํ อุปฺปตฺตํ ฉินฺนํโสภํ อพฺนชนฺนํ ๑

[๕๕๕] อิมสฺสํ นุ ไช คหปติ สงฺฆิตฺเตน ภาตฺตสฺสํ กถํ
 วิตฺถาเรน อตุโถ ทฏฺฐพฺโพติ ๑ กิ นุ ไช เขกั ภาเน ภาวตา
 ภาตฺตคฺคํ ๑ เขกั คหปตฺติ ๑ เทนฺหิ ภาเน มุหุตฺตํ อากเมหิ
 ยาวสฺสํ อตุถํ เปกฺขามิตฺติ ๑ อถ ไช จิตฺโต คหปติ มุหุตฺตํ
 ตฺถนํ หุตฺวา อายสุมนฺตํ กามภุ เอตทโวจ เนตฺถคฺคํ ไช ภาเน
 สํถานเมกั อธิวณฺ ๑ เสตฺปะจฺฉาโทติ ไช ภาเน วิมุตฺตียา เขกั
 อธิวณฺ ๑ เอกาโรติ ไช ภาเน สติยา เขกั อธิวณฺ ๑ วุตฺตตฺติ
 ไช ภาเน อภิกฺกมฺมปฏิกฺกมสฺสํ อธิวณฺ ๑ รโถติ ไช ภาเน
 อิมสฺสํ จาคุมฺมหารุทฺติสฺสํ กายสฺสํ อธิวณฺ มาตาเปตฺตคฺคํภวสฺสํ
 โยทฺถกุมฺมาสฺสํ อธิวณฺ อธิวณฺ ๑ อธิวณฺ ๑ อธิวณฺ ๑ อธิวณฺ ๑
 ราโค ไช ภาเน นิโฆ โทโส นิโฆ โมโห นิโฆ เท จัณาสวสฺสํ
 ภิกฺขุโน ปหีนา อฺจุฉินฺนํมฺหา ตาตาวตฺถกฺตา อนภาวกฺตา อายติ
 อนุปฺปาทชนฺมา ตสฺมา จัณาสโว ภิกฺขุ อนันฺนํติ อฺจุจติ ๑

ภาสํติ อภินนฺทิตฺวา อนฺโมทิตฺวา อายสฺมนํติ กามํ อุตฺตริ ปณฺหํ
 อปฺปจฺฉิ กตโม ปน ฆนฺเต กายสงฺขาโร กตโม วจฺสงฺขาโร
 กตโม จิตฺตสงฺขาโรติ ฯ ๑ อสฺสํสาสํสฺสํสาสา โห คหปติ กายสงฺขาโร
 วิตถกฺกวจารว วจฺสงฺขาโร สณฺเณ ๑ เวทนา ๑ จิตฺตสงฺขาโรติ ฯ ๑

[๕๖๒] สํว ฆนฺเตติ โห จิตฺโต คหปติ อุตฺตริ ปณฺหํ
 อปฺปจฺฉิ กสฺมา ปน ฆนฺเต อสฺสํสาสํสฺสํสาสา กายสงฺขาโร กสฺมา
 วิตถกฺกวจารว วจฺสงฺขาโร กสฺมา สณฺเณ ๑ เวทนา ๑ จิตฺต-
 สงฺขาโรติ ฯ ๑ อสฺสํสาสํสฺสํสาสา โห คหปติ กายิกา เอเต ชมฺมา
 กายปฏฺิพฺพชา ตสฺมา อสฺสํสาสํสฺสํสาสา กายสงฺขาโร ฯ ๑ ปุพฺเพ
 โห คหปติ วิตถกฺกวจารว วจฺสงฺขาโร ปจฺจนว จจํ ภินฺทติ ตสฺมา
 วิตถกฺกวจารว วจฺสงฺขาโร ฯ ๑ สณฺเณ ๑ เวทนา ๑ เจตสิกกา
 เอเต ชมฺมา จิตฺตปฏฺิพฺพชา ตสฺมา สณฺเณ ๑ เวทนา ๑
 จิตฺตสงฺขาโรติ ฯ ๑

[๕๖๓] สํว ๑ เป ๑ ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ กตมฺปน ฆนฺเต สณฺเณ-
 เวทนิโรธสมาปฺตติ โหตฺติ ฯ ๑ น โห คหปติ สณฺเณเวทนิ-
 ธิโรธํ สฺมาปชฺชนฺตสฺส ภิกฺขุโน เอวํ โหติ อหํ สณฺเณเวทนิโรธํ
 สฺมาปชฺชิสฺสํติ วา อหํ สณฺเณเวทนิโรธํ สฺมาปชฺชามํติ วา
 อหํ สณฺเณเวทนิโรธํ สฺมาปณฺโนติ วา ๑ อถวสฺสํ ปุพฺเพ ว
 ตถา จิตฺตํ ภาวิตํ โหติ ยนฺตํ ตถตฺตตฺตย อฺปนํตฺติ ฯ ๑

[๕๖๔] สํว ๑ เป ๑ ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ สณฺเณเวทนิโรธํ

สมาปตฺติยา วุฏฺฐิตฺติ วาติ ๑ อถวสฺส ปุพฺเพ ๑ ตถา จิตฺตํ
ภาวิตํ โหติ ยนฺตํ ตถตฺตํ อุปเนตฺติ ๑

[๕๖๗] ตาฐ ภาเนเต ๑ เป ๑ อุตฺตรํ ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ สญฺญา-
เวทยิตฺติโรธสมาปตฺติยา วุฏฺฐหนฺตสฺส ปน ภาเนเต ภิกฺขุโน กตเม
ขมฺมา ปจฺมํ อุปฺปชฺชนฺติ ยถิ วา กายสงฺขารो ยถิ วา วจฺสงฺขารो
ยถิ วา จิตฺตสงฺขารोติ ๑ สญฺญาเวทยิตฺติโรธสมาปตฺติยา วุฏฺฐ-
หนฺตสฺส ๒ คหปติ ภิกฺขุโน จิตฺตสงฺขารो ปจฺมํ อุปฺปชฺชติ
ตโต กายสงฺขารो ตโต วจฺสงฺขารอติ ๑

[๕๖๘] ตาฐ ๑ เป ๑ อุตฺตรํ ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ สญฺญาเวทยิต-
ติโรธสมาปตฺติยา วุฏฺฐิตํ ปน ภาเนเต ภิกฺขุ กติ ผลฺลสา ผลฺลนฺติ ๑
สญฺญาเวทยิตฺติโรธสมาปตฺติยา วุฏฺฐิตํ ๒ คหปติ ภิกฺขุ ตโย
ผลฺลสา ผลฺลนฺติ สญฺญโย ผลฺลโส อนิมิตฺโต ผลฺลโส อุปฺปณฺธิโต
ผลฺลโสติ ๑

[๕๖๙] ตาฐ ๑ เป ๑ อุตฺตรํ ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ สญฺญาเวทยิตฺติโรธ-
สมาปตฺติยา วุฏฺฐิตสฺส ปน ภาเนเต ภิกฺขุโน กัณฺหนํ จิตฺตํ โหติ
กัโปณํ กัปปฬารนฺติ ๑ สญฺญาเวทยิตฺติโรธสมาปตฺติยา วุฏฺฐิตสฺส
๒ คหปติ ภิกฺขุโน วิเวกณฺหนํ จิตฺตํ โหติ วิเวกโกโปณํ วิเวก-
ปฬารนฺติ ๑

[๕๗๐] ตาฐ ภาเนเตติ ๒ จิตฺโต คหปติ อายสฺมโต กามภุสฺส
ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา อายสฺมนฺตํ กามภุ อุตฺตรํ ปณฺหํ

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

[๕๗๙] เขกั สมนัย อายสุมมา โภทตุโต มจฺจนิตฺตณฺเฑ จิหฺรติ
 ธมฺพารุณฺณวเน ฯ อถ ไซ จิตฺโต คหปติ เยนายสุมมา โภทตุโต
 เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา อายสุมนฺตํ โภทตุตํ อภิฉาเทตฺวา
 เขกมนฺตํ นิสฺสํติ ฯ เขกมนฺตํ นิสฺสินฺนํ ไซ จิตฺตํ คหปติ อายสุมมา
 โภทตุโต เอตทโวจ ยา จายํ คหปติ อปฺปมาณา เจโตวิมฺุตติ
 ยา ฯ อากิณฺญจณฺณา เจโตวิมฺุตติ ยา ฯ สฺสญฺญตา เจโตวิมฺุตติ
 ยา ฯ อนิมิทฺตา เจโตวิมฺุตติ อิเม ชมฺมา นานตฺถา นานาพฺยณฺชนา
 อูทาหุ เอกตฺถา พฺยณฺชนเมว นานนฺติ ฯ อตฺถิ ภาเเต ปรียาโย
 ยํ ปรียายํ อากมฺม อิเม ชมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยณฺชนา
 ฯ อตฺถิ ปน ภาเเต ปรียาโย ยํ ปรียายํ อากมฺม อิเม ชมฺมา
 เอกตฺถา พฺยณฺชนเมว นานนฺติ ฯ

[๕๗๒] กตโม ๑ ภนฺเต ปริยาโย ยํ ปริยาโย อากมฺมํ อิม
 ฆมฺมา นานคฺคา เจว นานาพฺยณฺชนา ๑ ๑ อธิ ภนฺเต ภิกฺข
 เมตฺตาสาธกเตน เจตสา เขภํ ทิสํ ฌริตฺวา จิหฺรติ ๑ ตถา ทุติยํ ๑
 ตถา ตติยํ ๑ ตถา ๑คฺคํ ๑ อิติ อุกฺกมฺโม ติริยํ สํพฺพิ

สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ เมตฺตาตฺสหคฺเคน เจตฺถา วิปฺปฺเตน
 มหคฺคเคน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน ฌริตฺวา วิหริตี ๑
 กรุณาสฺสหคฺเคน เจตฺถา ๑ มุทิตาสฺสหคฺเคน เจตฺถา ๑ อฺเปกฺขาส-
 สหคฺเคน เจตฺถา เอกํ ทิสฺส ฌริตฺวา วิหริตี ๑ ตถา ทฺติยํ ๑
 ตถา ตฺติยํ ๑ ตถา จตุตฺถํ ๑ อิติ อุตฺตรมฺโห ติริยํ สพฺพพิ
 สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ อฺเปกฺขาสหคฺเคน เจตฺถา วิปฺปฺเตน
 มหคฺคเคน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน ฌริตฺวา วิหริตี ๑
 อํ อจฺจุจฺติ ภาณเต อปฺปมาณา เจโตวิมฺุตฺติ ๑

[๕๗๓] กตมา จ ภาณเต อากิณฺณจฺญา เจโตวิมฺุตฺติ ๑ อธิ
 ภาณเต ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญายตนํ สมตฺติกมฺม นตฺติ กิณฺณจฺติ
 อากิณฺณจฺญายตนํ อปฺสํปชฺช วิหริตี ๑ อํ อจฺจุจฺติ ภาณเต
 อากิณฺณจฺญา เจโตวิมฺุตฺติ ๑

[๕๗๔] กตมา จ ภาณเต สฺสญฺเจตา เจโตวิมฺุตฺติ ๑ อธิ ภาณเต
 ภิกฺขุ อรญฺเบคฺโค วา รุกฺขมฺถคฺโค วา สฺสญฺเฆวคฺคโค วา อิติ
 ปฏิสฺสจฺจุจฺติ สฺสญฺเจตํ อตฺเตน วา อตฺตนิเยน วาตี ๑ อํ
 อจฺจุจฺติ ภาณเต สฺสญฺเจตา เจโตวิมฺุตฺติ ๑

[๕๗๕] กตมา จ ภาณเต อนิมิตฺตา เจโตวิมฺุตฺติ ๑ อธิ ภาณเต
 ภิกฺขุ สพฺพนิมิตฺตานํ อมณสฺสการา อนิมิตฺตํ เจโตสฺมาจํ อปฺสํปชฺช
 วิหริตี ๑ อํ อจฺจุจฺติ ภาณเต อนิมิตฺตา เจโตวิมฺุตฺติ ๑ อํ ไช
 ภาณเต ปริยาโย ยํ ปริยาโย อากมฺม อิมเ รนฺมา นานตฺตา

เจว นานาพยุจฺจนา ฯ ๑ ๑

[๕๗๖] กตโม ฯ ๑ ภาณเต ปริยาโย ยํ ปริยาโย อากมฺม
 อิมํ ชมฺมา เอกคฺคา พยุจฺจเนว นานํ ๑ ราโค ภาณเต
 ปมาณกรโณ โทโส ปมาณกรโณ โมโห ปมาณกรโณ เต
 ขัณฺหาสวสุตฺตํ ภิกฺขุโน ปหีนา อฺจุฉินฺนํมฺมตา คาถาตฺถกฺกา อน-
 ภาวํกฺกา อายตฺตํ อหุปฺปาทชฺมมา ๑ ยาวตา โห ภาณเต อหุปฺปมาณา
 เจโตวิมุตฺติโย อหุปฺปา คาสํ เจโตวิมุตฺติ อคฺคฺคมกฺขายติ ๑ ส่า
 โห ปน อหุปฺปา เจโตวิมุตฺติ สฺสญฺเฆว ราเคน สฺสญฺเฆว โทเสน
 สฺสญฺเฆว โมเหเน ๑ ราโค โห ภาณเต กิณฺณํ โทโส กิณฺณํ
 โมโห กิณฺณํ เต ขัณฺหาสวสุตฺตํ ภิกฺขุโน ปหีนา อฺจุฉินฺนํมฺมตา
 คาถาตฺถกฺกา อนภาวํกฺกา อายตฺตํ อหุปฺปาทชฺมมา ๑ ยาวตา โห
 ภาณเต อากิณฺณญฺเฆว เจโตวิมุตฺติโย อหุปฺปา คาสํ เจโตวิมุตฺติ
 อคฺคฺคมกฺขายติ ๑ ส่า โห ปน อหุปฺปา เจโตวิมุตฺติ สฺสญฺเฆว
 ราเคน สฺสญฺเฆว โทเสน สฺสญฺเฆว โมเหเน ๑ ราโค โห ภาณเต
 นิมิตฺตกรโณ โทโส นิมิตฺตกรโณ โมโห นิมิตฺตกรโณ เต
 ขัณฺหาสวสุตฺตํ ภิกฺขุโน ปหีนา อฺจุฉินฺนํมฺมตา คาถาตฺถกฺกา อน-
 ภาวํกฺกา อายตฺตํ อหุปฺปาทชฺมมา ๑ ยาวตา โห ภาณเต อนิมิตฺตา
 เจโตวิมุตฺติโย อหุปฺปา คาสํ เจโตวิมุตฺติ อคฺคฺคมกฺขายติ ๑ ส่า
 โห ปน อหุปฺปา เจโตวิมุตฺติ สฺสญฺเฆว ราเคน สฺสญฺเฆว โทเสน
 สฺสญฺเฆว โมเหเน ๑ อโย โห ภาณเต ปริยาโย ยํ ปริยาโย

อวคฺคํ อิมํ ชมฺมา เอกคฺคตา พฺยณฺชนเมว นานนฺติ ๑ ลาภา
เต คหปติ สุตฺตํ เต คหปติ ยสฺส เต คมฺภีเร พุทฺธวาเน
ปณฺณวาจกฺข กมคฺคิตี ๑ สุตฺตํ ๑

[๕๗๗] เตน ไซ ปน สมฺเยน นิคฺคฺโข นาวฺพุทฺโต มจฺฉิ-
กฺคณํ อนฺพุทฺโต โหติ มหิตฺยา นิคฺคฺชปริสํสา สทฺธิ ๑ อสฺสํโส
ไซ จิตฺโต คหปติ นิคฺคฺโข กิร นาวฺพุทฺโต มจฺฉิ-
กฺคณํ อนฺพุทฺโต มหิตฺยา นิคฺคฺชปริสํสา สทฺธิ ๑ อถ ไซ จิตฺโต
คหปติ สมฺพุทฺเตหิ อุปาธเกหิ สทฺธิ เยน นิคฺคฺโข นาวฺพุทฺโต
เตนฺพุทฺถกฺกมฺปิ อุทฺถกฺกมฺปิ นิคฺคฺเชน นาวฺพุทฺเตน สทฺธิ สมฺโมท-
สมฺโมทนํ กถํ สํวณนํ วัตฺติสํวเรตฺวา เอกมฺหํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺหํ
นิสฺสนํ ไซ จิตฺตํ คหปติ นิคฺคฺโข นาวฺพุทฺโต เอตทฺทวํ สทฺทท-
คฺคํ คหปติ สมฺณสฺสํ โคตมสฺสํ อตฺถิ อวิตฺถโก อวิจฺจาโร สฺมาชิ
อตฺถิ วิตฺถกฺกวิจฺจารนํ นิโรชติ ๑ น ชฺวาทํ เอตฺถ ภาเน ภาวโต
สทฺธาย กจฺฉามิ อตฺถิ อวิตฺถโก อวิจฺจาโร สฺมาชิ อตฺถิ วิตฺถก-
กวิจฺจารนํ นิโรชติ ๑

[๕๗๘] เหวํ วุตฺเต นิคฺคฺโข นาวฺพุทฺโต สกํ ปริสํ อปฺโลเกตฺวา
เอตทฺทวํ อิทํ ภาวโต ปสฺสํสุ ยาว อุตฺถโก จายํ จิตฺโต
คหปติ ยาว อสฺสํ จายํ จิตฺโต คหปติ อมายาจํ จายํ
จิตฺโต คหปติ วาตํ วาโส ชาเตน พาเชตฺพุทฺ มณฺเฑยฺเย โย

จิตตกุกกัจจาเร นิโรธเตพัพพ มณเฑเณยฺย สกมฺมจฺจนฺนา วาโส กงฺคทาย
 โสคํ อวฺวาทเตพัพพ มณเฑเณยฺย โย จิตตกุกกัจจาเร นิโรธเตพัพพ
 มณเฑเณยฺยชาติ ๑ คํ กิํ มณเฑเณยฺย ภาณเต กตมํ นุ โห ปรณตฺตว
 ฌานํ วา สทฺธชา วาติ ๑ สทฺธชา โห คหปติ ฌานํ เยว
 ปรณตฺตว ๑ อหํ โห ภาณเต ยาวเทว อากงฺขามิ วิวิจฺเจว
 ภาณเต วิวิจฺจ อภฺยสฺสเถว ฌานเต สจิตฺตกํ สจิตฺตว วิเวกํ ปิยสฺส
 ปรจฺจชฺชฌานํ อุปสํมุปฺปชฺช วิหรามิ ๑ อหํ โห ภาณเต ยาวเทว
 อากงฺขามิ จิตตกุกกัจจານํ วูปสฺมา ๑ เป ๑ ทุติยชฺชฌานํ อุปสํมุปฺปชฺช
 วิหรามิ ๑ อหํ โห ภาณเต ยาวเทว อากงฺขามิ ปิยยา ๑ วิราคา
 ๑ เป ๑ ทุติยชฺชฌานํ อุปสํมุปฺปชฺช วิหรามิ ๑ อหํ โห ภาณเต
 ยาวเทว อากงฺขามิ สจฺจสฺส ๑ ปหานา ๑ เป ๑ จตฺตชฺชฌานํ
 อุปสํมุปฺปชฺช วิหรามิ ๑ น โส ขวาหํ ภาณเต เหวํ ชานนฺโต
 เหวํ ปรสฺสนฺโต กายสฺส สมนฺตสฺส วา พฺรหฺมมฺลเสสฺส วา
 สทฺธชา คมิตฺตวามิ อตฺถิ อจิตฺตโก อจิตฺตวโร สมาธิ อตฺถิ
 จิตตกุกกัจจານํ นิโรธเต ๑

[๕๗๘] เหวํ จุตฺเต นิคณฺโง นามฺมปฺปฺปโต สกํ ปรตํ อปฺปโตเกตฺวา
 เอตฺทว ๑ อิทํ ภวฺนฺโต ปรสฺสนฺตุ ยาว อนุชฺชโล จายํ จิตฺโต
 คหปติ ยาว สโง จายํ จิตฺโต คหปติ ยาว มายาจิ จายํ
 จิตฺโต คหปตฺติ ๑ อิทาเนว ๑ ปน มยํ ภาณเต ภาสิตํ เหวํ

อาชานาม อิทํ ภวนฺโต ปสฺสณฺตุ ยาว อุกฺโข จายํ จิตฺโต
 คหปติ ยาว อสฺสํ จายํ จิตฺโต คหปติ ยาว อมายาวํ จายํ
 จิตฺโต คหปตฺติ ๑ อิทาเนว จ ปน มยํ ภนฺเต ภาตํ เหว
 อาชานาม อิทํ ภวนฺโต ปสฺสณฺตุ ยาว อนฺนุชฺชโก จายํ จิตฺโต
 คหปติ ยาว สสํ จายํ จิตฺโต คหปติ ยาว มายาวํ จายํ
 จิตฺโต คหปตฺติ ๑ สเจ เต ภนฺเต ปุริมํ สจฺจํ ปจฺฉิมํ เต
 มิจฺฉา ๑ สเจ ปน เต ภนฺเต ปจฺฉิมํ สจฺจํ ปุริมํ เต มิจฺฉา ๑
 อิเม ไช ปน เต ภนฺเต ทสฺส สหณฺมุมิกา ปณฺหา อาคจฺฉนฺติ ๑
 ยทา เนถํ อคฺคํ อาชาเนยฺยาสิ ๑ ปจฺฉิมํ ปฏฺิหเรยฺยาสิ สทฺธิ
 นิกฺคณฺฐปรีสาเย ๑ เอโก ปณฺโห เอโก อุกฺกเทสํ เอกํ เวยฺยากรณํ
 เทว ปณฺหา เทว อุกฺกเทสํ เทว เวยฺยากรณานิ ตโย ปณฺหา
 ตโย อุกฺกเทสํ ตฺวินิ เวยฺยากรณานิ จตุตฺตาริ ปณฺหา จตุตฺตาริ
 อุกฺกเทสํ จตุตฺตาริ เวยฺยากรณานิ ปณฺจ ปณฺหา ปณฺจ อุกฺกเทสํ
 ปณฺจ เวยฺยากรณานิ ๓ ปณฺหา ๓ อุกฺกเทสํ ๓ เวยฺยากรณานิ
 สทฺธ ปณฺหา สทฺธ อุกฺกเทสํ สทฺธ เวยฺยากรณานิ อฏฺฐ ปณฺหา
 อฏฺฐ อุกฺกเทสํ อฏฺฐ เวยฺยากรณานิ ๙ ปณฺหา ๙ อุกฺกเทสํ ๙
 เวยฺยากรณานิ ทสฺส ปณฺหา ทสฺส อุกฺกเทสํ ทสฺส เวยฺยากรณานิ ๑
 อถ ไช จิตฺโต คหปติ นิกฺคณฺฐํ นาฏปฺปคํ อิเม ทสฺส สหณฺมุมิเก
 ปณฺเห อาปจฺฉิตฺวา อฏฺฐจฺจาตนา ปกฺกามํติ ๑ อฏฺฐํ ๑

[๕๘๐] เตน ไช ปน สมเขน อเจโต กัสสโป มจฺจิกสณฺฑํ
 อนุปฺปตฺโต โหติ จิตฺตสฺส คหปติโน ปุราณคิหิสาโย ๑ อสฺสโถสฺสี
 ไช จิตฺโต คหปติ อเจโต กิร กัสสโป มจฺจิกสณฺฑํ อนุปฺปตฺโต
 อมฺหากํ ปุราณคิหิสาโยติ ๑ อถ ไช จิตฺโต คหปติ เขน
 อเจโต กัสสโป เตนฺนํสํกมฺมิ อฺปสํกมฺมิทฺวา อเจเตน กัสสเปน
 สทฺธิํ สมฺโมทฺธิ สมฺโมทฺธํ กถํ สาราณํ วัตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนํ
 นิสฺสํ ๑ เอกมฺนํ นิสฺสนโน ไช จิตฺโต คหปติ อเจตํ กัสสเป
 เขตฺตวโจ กัจจิมํ ปพฺพชฺชิตฺสํ ฆนฺเต กัสสปาติ ๑ ตึสฺมตฺตานิ
 ไช เม คหปติ วสฺสํ ปพฺพชฺชิตฺสํ ๑ อิมํ ปน เต ฆนฺเต
 ตึสฺมตฺเตหิ วสฺสํ อตฺถิ โกจิ อุตฺตริมฺหุสฺสํมฺโม อตฺตมริยฌาน-
 ทสฺสํนวิเสโส อธิคโต ฆาสุวิหาโรติ ๑ อิมํ ไช เม คหปติ
 ตึสฺมตฺเตหิ วสฺสํ อตฺถิ โกจิ อุตฺตริมฺหุสฺสํมฺโม อตฺตมริยฌาน-
 ทสฺสํนวิเสโส อธิคโต ฆาสุวิหาโร อญฺญตร นคฺเคยฺยา จ มุณฺเฑยฺยา
 จ วาฬนิปฺโปตฺตนาถ จาติ ๑

[๕๘๑] เหวํ วุตฺเต จิตฺโต คหปติ อเจตํ กัสสเป เขตฺตวโจ
 อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภุคํ วต โภ ฆมฺมสฺส สฺวาภฺวาทตา ยตร
 หิ นาม ตึสฺมตฺเตหิ วสฺสํ อตฺถิ โกจิ อุตฺตริมฺหุสฺสํมฺโม อตฺตมริย-
 ฌานสฺสํนวิเสโส อธิคโต ฆาสุวิหาโร อญฺญตร นคฺเคยฺยา
 จ มุณฺเฑยฺยา จ วาฬนิปฺโปตฺตนาถ จาติ ๑ ตฺยํมฺปน คหปติ

๑ พ. ปวาฬนิปฺโปตฺตนาถ จาติ ๑

กัวจิรํ อุปาสกคฺคํ อุปคตสฺสํ ๑ มยฺหมฺบิ ไซฺ ปน ภาณเต ติสํ-
มคฺคานิ วสฺสํ อุปาสกคฺคํ อุปคตสฺสํ ๑ อิมํ ปน เต
คหปติ ติสํคเตหิ วสฺสํ อตฺถิ โกจิ อุตฺตริมนุสฺสํมโม อถมริย-
ฌานทสฺสํวิเสสํ อธิคโต ผาสฺสํวิหาโรติ ๑ คิหิโนมฺบิ สียา ภาณเต
อหํ หิ ภาณเต ยาวเทว อากฺขามิ วิวิจฺเจว กามํหิ วิวิจฺจ
อภุสฺสํเมหิ ฌมฺเมหิ สํวิตฺถกํ สํวิจาร์ วิเวกขํ ปิตีสุขํ ปจฺมชฺฌนํ
อุปสํปชฺช วิหรามิ ๑ อหํ หิ ภาณเต ยาวเทว อากฺขามิ วิตถก-
วิจารนํ วุปสฺมา ทฺติยชฺฌนํ อุปสํปชฺช วิหรามิ ๑ อหํ หิ
ภาณเต ยาวเทว อากฺขามิ ปิติยา จ วิราคา ๑ เป ๑ คติยชฺฌนํ
อุปสํปชฺช วิหรามิ ๑ อหฺนฺหิ ภาณเต ยาวเทว อากฺขามิ สุขสฺสํ
จ ปหานา ๑ เป ๑ จตฺตชฺฌนํ อุปสํปชฺช วิหรามิ ๑ สเจ
ไซฺ ปนํ ภาณเต ภควตา ปจฺมตฺรํ พฺยากรเยยฺม ๑ อนจฺจริยํ ไซ
ปนํ ๑ ยํ มํ ภควา เอวํ พฺยากรเยยฺม นตฺถิ ตํ สญฺโฆชนํ
เยน สญฺโฆชนํ สํยฺคโต จิตฺโต คหปติ ปน อิมํ โลกํ
อาคจฺเจยฺยาติ ๑

[๕๘๒] เอวํ วุตฺเต อเจโต กสฺสํโป จิตฺตํ คหปติ เตตทโวจ
อจฺจริยํ วต โภ อพฺภุตํ วต โภ ฌมฺมสฺสํ สุวากฺขาคตา ยตฺร หิ
นาม คิหิ โอทาทวสฺสโน เอวํ อุตฺตริมนุสฺสํมมํ อถมริยฌาน-
ทสฺสํวิเสสํ อธิคมิสฺสํติ ผาสฺสํวิหารํ ตถายฺยาหํ คหปติ อิมสฺมํ
ฌมฺมวินเย ปพฺพชฺชํ ตถายฺมํ อุปสํปทฺตํ ๑ อถ ไซ จิตฺโต

คหปติ อเจตํ กัสสํปํ อากาย เขน เถรา ภิกขุ เตนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา เถเร ภิกขุ เอตทโวจ อํ ภาเต อเจโต กัสสํโป
 อมฺหากํ ปฺราณคิหิธหาโย อิมํ เถรา ปพฺพสาเซนฺตุ อุปสํมปาเทนฺตุ
 อหฺมสฺสํ อุตฺตํ กวิธํสํมิ จํวรมีณฺทปาทเสนาสํคิถานปจฺจยเภสชฺช-
 ปริกฺขารานนฺติ ฯ อตฺตถ อเจโต กัสสํโป อิมสฺมํ ฌมฺมวินฺเข
 ปพฺพชฺชํ อตฺตถ อุปสํมปทํ ฯ อจิริอุปสํมปฺนโน จ ปนายสฺมา
 กัสสํโป เอโก วูปกฺขโง อุปปมฺตโต อาตาปี ปทิตฺตโต วิหรนฺโต
 นจิสฺสํเสว ยสฺสํตฺถาย กุสฺสปฺตฺตา สมฺมเทว อการสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชฺชนฺติ คทนต์ฺวํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐ ว ฌมฺเม สยํ
 อภินฺญา สจฺฉณิตฺวา อุปสํมปชฺช วิหาสี ฐํณา ขาติ อุตฺตํ
 พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณฺเอยํ นวปํ อิตฺถตฺตฺตาชาติ อพฺภณฺณาสี ฯ
 อณฺเวยตโร จ ปนายสฺมา กัสสํโป อรหํ อโหสฺสํติ ฯ นวํ ฯ

[๕๘๓] เตน ไซ ปน สมนฺเนน จิตฺโต คหปติ อาพาจิโก โหติ
 ทฺถุชฺชิตฺวา พาสฺสทฺทิกถาโน ฯ อถ ไซ สมนฺพฺพสุตา อารามเทวตา วน-
 เทวตา รุกฺขเทวตา โอสธิตฺถิณเวณฺอุปตฺตํ อธิวตฺตา เทวตา สงฺกมฺม
 สํมาคมฺม จิตฺตํ คหปติ เอตทโวจํ ปณฺเฑหิ คหปติ อนาค-
 มทฺธานํ ราชา อสฺสํ จกฺกทฺตํติ ฯ เอวํ วุตฺเต จิตฺโต คหปติ
 อารามเทวตา วนเทวตา รุกฺขเทวตา โอสธิตฺถิณเวณฺอุปตฺตํ อธิวตฺตา
 เทวตา เอตทโวจํ ตมฺมํ อนิจฺจํ ตมฺมํ อชฺฐํ ตมฺมํ ปหาย
 คมฺนียนฺนฺติ ฯ

[๕๘๔] เหว่ วุตเต จิตตัสส คหปติโน นิตฺตามจุจฺจา ฌาติ-
 สาลอหิตา จิตฺตํ คหปติํ เอตทโวจํ สํติ อยฺยปฺปุตฺต อฺปฺปญฺเปหิ
 มา วิปฺปตฺตํ ๑ กิณฺดาหํ วทามิ ยํ มํ ตุมฺहे เหว่ วเทถ
 สํติ อยฺยปฺปุตฺต อฺปฺปญฺเปหิ มา วิปฺปตฺตํ ๑ เหว่ ไหฺ คุวํ
 อยฺยปฺปุตฺต วเทสิ ตมฺหิ อนิจุจํ ตมฺหิ อรุวํ ตมฺหิ ปหาย
 คมฺหํนฺติ ๑ ตถา หิ ปน มํ อารามเทวตา วนเทวตา รุกฺข-
 เทวตา โอสํชิตฺตณฺณปฺปตฺตํ อชีวคฺคา เทวตา เหวมาหํสํ ปณฺิเรหิ
 คหปติ อนาคตมฺพุชานํ ราชา อสฺสํ จกฺกวคฺคตฺติ ๑ คาสํ เหว่
 วทามิ ตมฺหิ อนิจุจํ ตมฺหิ ปหาย คมฺหํนฺติ ๑ กิณฺปนฺตา
 อยฺยปฺปุตฺต อารามเทวตา วนเทวตา รุกฺขเทวตา โอสํชิตฺตณฺณปฺปตฺตํ
 อชีวคฺคา เทวตา อตฺถวสํ สํมฺปตฺตํมาณา เหวมาหํสํ ปณฺิเรหิ คหปติ
 อนาคตมฺพุชานํ ราชา อสฺสํ จกฺกวคฺคตฺติ ๑ คาสํ ไหฺ อารามเทวตานํ
 วนเทวตานํ รุกฺขเทวตานํ โอสํชิตฺตณฺณปฺปตฺตํ อชีวคฺคานํ เทวตานํ
 เหว่ โหติ อยํ ไหฺ จิตฺโต คหปติ สํตฺวา กตฺถาณชฺมุโม สเจ
 ปณฺิเทหิสฺสํติ อนาคตมฺพุชานํ ราชา อสฺสํ จกฺกวคฺคตฺติ ๑ คสฺสํ ไหฺ
 อยํ อิชฺฐณฺิสฺสํติ สํตฺวาโต เจโตปฺปติเฮ สํตฺสํ วิสฺสุทฺธคฺคา ชฺมุมิโก
 ชฺมุมิโก พถํ อนุปฺปทสฺสํตฺติ ๑ อีมา ไหฺ ๑ ตา อารามเทวตา วน-
 เทวตา รุกฺขเทวตา โอสํชิตฺตณฺณปฺปตฺตํ อชีวคฺคา เทวตา อตฺถวสํ
 สํมฺปตฺตํมาณา เหวมาหํสํ ปณฺิเรหิ คหปติ อนาคตมฺพุชานํ ราชา

๓๗๕ สุตฺตคหฺมปีฏเฐ สํยุตฺตนิคายສຸຕ ສພາຍຕນວຸໂຕ [໔໔໕

ອສຸຕໍ ຈກຸວຈຸຕິຕິ ។ ຕາທໍ ເວົ ວຸທາມີ ຕມຸມີ ອນິຈຸຈໍ ຕມຸມີ
ອຸຣຸວໍ ຕມຸມີ ປຸທາຍ ຄມນໍຍນຸຕິ ។ ຕະນະນິ ອຍຍະປຸຕຸ ອມຸເຫີນີ
ໂອວຸທາທິຕິ ។

[໔໔໕] ຕສຸມາ ທິ ໂວ ເວົ ສິກຸຂິຕພຸພໍ ພຸທຸເຣ ອເວຈຸຈຸປປສາເທນ
ສມນຸນາຄຕາ ກວິສຸສາມ ອິຕິມີ ໂສ ກວາ ອຣທໍ ສມຸມາສມພຸທຸໂອ
ວິຊຸຊາຈຣນສມປນຸໂນ ສຸຕໂຕ ໂຄກວິທູ ອນຸຕຸຕໂວ ປຸຣິສທນຸມສາຣາຕິ ສຕຸຕາ
ເທວມນຸສຸສານໍ ພຸທຸໂອ ກວາຕິ ។ ຮມເມ ອເວຈຸຈຸປປສາເທນ ສມນຸນາຄຕາ
ກວິສຸສາມ ສຸວາກຸຂາໂຕ ກວາຕາ ຮມໂມ ສນຸທິງຊິໂກ ອກາຕິໂກ ເອທິ-
ປສຸສິໂກ ໂອປນຍິໂກ ປຈຸຈຸຕຸຕໍ ເວທິຕພຸໂພ ວິຣຸຣຸທິຕິ ។ ສຸເຂ
ອເວຈຸຈຸປປສາເທນ ສມນຸນາຄຕາ ກວິສຸສາມ ສຸປຸປຸປນຸໂນ ກວາໂຕ ສາວກ-
ສຸໂໄຂ ອຸຊຸປຸປນຸໂນ ກວາໂຕ ສາວກສຸໂໄຂ ພາຍປຸປນຸໂນ ກວາໂຕ
ສາວກສຸໂໄຂ ສາມໍຈິປຸປນຸໂນ ກວາໂຕ ສາວກສຸໂໄຂ ຍທິທໍ ຈຸຕຸຕາວິ
ປຸຣິສຸຍຸຄານີ ອງຸຊ ປຸຣິສປຸຕຸຄຕາ ເອສ ກວາໂຕ ສາວກສຸໂໄຂ ອາທຸເຍຍໂຍ
ປາທຸເຍຍໂຍ ທກຸຂິເຍຍໂຍ ບຸຣຸຊຕິກຣຸນໍໂຍ ອນຸຕຸຕຸວໍ ປຸຣຸຣຸເທຕຸຕໍ
ໂຄກສຸສາຕິ ។ ຍໍ ໂຂ ປນ ກິຣຸຈິ ກຸເຕ ເທຍຍຮມຸມໍ ສພຸພຸຕໍ
ອປປຸປຸວິກຸຕຸຕໍ ກວິສຸສຕິ ສໍຕວນຸເຕທິ ກຸຣຸຍາຣຸຮມເຫິຕິ ។ ເວົ ທິ
ໂວ ສິກຸຂິຕພຸພຸຕິ ។ ອຄ ໂຂ ຈິຕຸໂຕ ຄທປຕິ ມິຕຸຕາມຈຸເຈ ພາຕິ-
ສາໂຄທິເຕ ພຸທຸເຣ ຈ ຮມເມ ຈ ສຸເຂ ຈ ຈາເຄ ຈ ສມາທເປຕຸວາ
ກາຣມກາສໍຕິ ។

ຈິຕຸຕຄທປຕິປຸຈຸຣາ ສມຕຸຕາ ។

ตสุตฺตทํ

สณฺโณชฌา เทว อัสสิทตฺตา มหโก กามภู นีจ
 โคทตฺโต จ นิคฺคฬโฬ จ อเจเตน คิตานนฺติ ฯ

คามณิสัยฺยเหตุ

[๕๘๖] อถ ไช จณฺโฑ คามณฺี เยน ภควา เตนุปลสงฺกมิ
อุปลสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เถกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ ฯ เถกมฺนฺตํ
นิตฺธิโน ไช จณฺโฑ คามณฺี ภควนฺตํ เอตทโวจ โโก หนุ ไช
ภนฺเต เหตุ โโก ปจฺจุโย เยน มิจฺเจกฺกุโจ จณฺโฑ จณฺโฑเตว
สงฺขํ คจฺฉติ โโก ปน ภนฺเต เหตุ โโก ปจฺจุโย เยน มิจฺเจกฺกุโจ
โสวโต โสวโตเตว สงฺขํ คจฺฉตฺตีติ ฯ อิทฺถ คามณิ เถกฺกุจฺจุสฺส
วาคो อปฺปทฺธีโน โหติ วาจฺจุสฺส อปฺปทฺธีนํตฺตา ปเร โโกเปนฺติ
ปเรหิ โกมฺมียมาโน โกมฺมํ ปาตุกโรติ โส จณฺโฑเตว สงฺขํ
คจฺฉติ ฯ โทโส อปฺปทฺธีโน โหติ โทสฺส อปฺปทฺธีนํตฺตา ปเร
โกเปนฺติ ปเรหิ โกมฺมียมาโน โกมฺมํ ปาตุกโรติ โส จณฺโฑเตว
สงฺขํ คจฺฉติ ฯ โมโห อปฺปทฺธีโน โหติ โมหฺสฺส อปฺปทฺธีนํตฺตา
ปเร โโกเปนฺติ ปเรหิ โกมฺมียมาโน โกมฺมํ ปาตุกโรติ โส
จณฺโฑเตว สงฺขํ คจฺฉติ ฯ อยฺม ไช คามณิ เหตุ อยฺม ปจฺจุโย
เยน มิจฺเจกฺกุโจ จณฺโฑ จณฺโฑเตว สงฺขํ คจฺฉติ ฯ

[๕๘๗] อิทฺถ ปน คามณิ เถกฺกุจฺจุสฺส วาคो ปทฺธีโน โหติ
วาจฺจุสฺส ปทฺธีนํตฺตา ปเร น โโกเปนฺติ ปเรหิ โกมฺมียมาโน โกมฺมํ
น ปาตุกโรติ โส โสวโตเตว สงฺขํ คจฺฉติ ฯ โทโส ปทฺธีโน
โหติ โทสฺส ปทฺธีนํตฺตา ปเร น โโกเปนฺติ ปเรหิ โกมฺมียมาโน

โส กายสุตต เกทา ปรี มรณา ปหาธานิ เทวานิ สหพยัค
อุปปชชตติ ๑ อธิ ภควา ทิมาหติ ๑ อถ คามณิ ตัญญเตต
มา มเเต ปุณณติ ๑

[๕๘๐] ทุตติมมปิ ไซ คาทปุคโต นฏคามณิ ภควนุคเเตทโวก
สุตมเมต ภนุเต ปุพพกาน อารยิปาจริยาน นฏาน ภาตมานาน
โย โส นโฏ รุกมชฺเช สมชฺชมชฺเช สจฺจาติเกน ชน หาสติ
รเมติ โส กายสุตต เกทา ปรี มรณา ปหาธานิ เทวานิ สหพยัค
อุปปชชตติ ๑ อธิ ภควา ทิมาหติ ๑ อถ คามณิ ตัญญเตต
มา มเเต ปุณณติ ๑ ทุตติมมปิ ไซ คาทปุคโต นฏคามณิ ภควนุค
เเตทโวก สุตมเมต ภนุเต ปุพพกาน อารยิปาจริยาน นฏาน
ภาตมานาน โย โส นโฏ รุกมชฺเช สมชฺชมชฺเช สจฺจาติเกน
ชน หาสติ รเมติ โส กายสุตต เกทา ปรี มรณา ปหาธานิ
เทวานิ สหพยัค อุปปชชตติ ๑ อธิ ภควา ทิมาหติ ๑

[๕๘๑] อทฺธา ไซ คฺยาห คามณิ นาทคถ อถ คามณิ
ตัญญเตต มา มเเต ปุณณติ ๑ อมิจ คฺยาห พฺยากริสฺสามิ ๑
ปุพเพ ไซ คามณิ สคฺคา อวิตราคา รากพนฺชนพนฺชา เตส นโฏ
รุกมชฺเช สมชฺชมชฺเช เย ชมฺมา รณฺนิยา เเต อุปสฺสหริ ภิโยโย
สฺราคาย ๑ ปุพเพ ไซ คามณิ สคฺคา อวิทโทสา โทสพนฺชน-
พนฺชา เตส นโฏ รุกมชฺเช สมชฺชมชฺเช เย ชมฺมา โทสนฺนิยา

๑ พ. ภิโยโยโส มคฺคาย ๑

เต อุตฺตมฺหริทฺธิ ภิยฺโย สโตสย ๑ ปุพฺเพ โห คามณิ สุตฺตา
 อวตฺตโมหา โมหพฺพนพฺพชา เตสํ นโฆ รุจฺมชฺชเณ สฺมชฺชมชฺชเณ
 เย ธมฺมา โมหนียา เต อุตฺตมฺหริทฺธิ ภิยฺโย สโมหยา ๑ โส
 อุตฺตนา มคฺโค ปมคฺโค ปมาเท ๑ ตฺวา กายสฺส เกทา ปรี
 มรณา ปหาสํ นาม นิริโย ตตฺถ อุปปชฺชติ ๑ สจฺเจ โห
 ปนสฺส เอวํ ทิฏฺฐิํ โหติ โย โส นโฆ รุจฺมชฺชเณ สฺมชฺชมชฺชเณ
 สจฺจชาติเกณ ชนํ หาเสติ รเมติ โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา
 ปหาสํ เทวานํ สหฺพยํ อุปปชฺชติ ๑ สาสฺส ๑ โหติ
 มิจฺฉาทิฏฺฐิํ มิจฺฉาทิฏฺฐิํ สจฺจ โห ปหานํ คามณิ ปรีสํ ปุคฺคสฺส
 ทฺวินํ คตํ ธมฺมํ คตํ วทามิ นิริยํ วา ติรชฺชานโยนี วาติ ๑

[๕๘๒] เอวํ วุตฺเต คาสฺส ปุคฺโค นหฺมคามณิ ปโรทิ อตฺตฺตฺติ
 ปวตฺเตติ ๑ เอวํ โห ตฺวานํ คามณิ นาคคฺคํ อตฺตํ คามณิ
 ทิฏฺฐิํเตตํ มา มํ เอตํ ปุจฺฉติ ๑ นานํ ภนฺเต เอตํ โรทามิ
 ยํ มํ ภควา เอวมาห ๑ อมฺิ จานํ ภนฺเต ปุพฺเพเกหิ อจฺริย-
 ปาจิเยหิ นนฺเหิ ทฺมฺรตํ นิกโค วณฺจโค ปตฺตฺตฺโร โย โส
 นโฆ รุจฺมชฺชเณ สฺมชฺชมชฺชเณ สจฺจชาติเกณ ชนํ หาเสติ รเมติ
 โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา ปหาสํ เทวานํ สหฺพยํ
 อุปปชฺชติ ๑ อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต เสยฺยถามี
 ภนฺเต นิกฺกชฺชติ วา อุกฺกชฺชเยยฺย ปฏิจฺจนํ วา จิเวยฺย มุพฺพสฺส

๑ พ. ปเร มเทตฺวา ปมาเทตฺวา ๑

วา มคฺคํ อัจฉิขะยฺย อนุชกาเร วา เทตปฺปชฺชโรคํ ชาเรยฺย จกฺขุ-
มฺหุโต รูปานิ ทกฺขณตํติ ๑ เอวเมว ภควตา อเนกปริยาเยน ชฺมุโม
ปภาสํโต ๑ เอตํ ภาเนเต ภควนฺตํ สฺรณํ คจฺฉามิ ชฺมุมนฺจ
ภิกฺขุสงฺฆมฺจ ๑ ตเถยฺยาหํ ภาเนเต ภควโต สฺนฺติเก ปพฺพชฺชํ
ตเถยฺยํ อุปสํมฺปนฺนํ ๑ อตฺตํ ไช คาสปฺกฺโค นฏคามณํ
ภควโต สฺนฺติเก ปพฺพชฺชํ อตฺตํ อุปสํมฺปํ ๑ อจฺริปสํมฺปนฺโน
จ ปนายสฺมา คาสปฺกฺโค เอโก วูปกฺกฺโข อปฺปมคฺโค อาตมํ
ปหิตคฺโค วิหรนฺโต ๑ เป ๑ อญฺเจตโร จ ปนายสฺมา คาสปฺกฺโค
อรหํ อโหสํติ ๑ ทฺติยํ ๑

[๕๘๓] อตฺตํ ไช โยชาสํโว คามณํ เขน ภควา เทนฺปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ๑ เป ๑ เขกมฺหํ นิสํโน ไช โยชาสํโว คามณํ
ภควนฺตํ เขตฺทโวจ สุตฺตมฺเมตํ ภาเนเต ปพฺพกานํ อัจฉิขะยฺยานํ
โยชาสํวานํ ภาสํมานานํ โย สํโยชาสํโว สงฺคามํ อุตฺตํหติ
วายมฺติ ตเมวํ อุตฺตํหนฺตํ วายมฺหํ ปเร ทนฺนํ ปริยาปาเทนฺติ
สํ ๑ กายสํสํ เกทา ปรี มรณํ สฺรชฺชิตานํ เทวานํ สหพฺยํ
อุปปชฺชตํติ ๑ อีช ภควา กิมาหติ ๑ อตฺตํ คามณํ ทิฏฺฐเตตํ
มา มํ เขตํ ปจฺจุตํติ ๑ ทฺติยมฺมี ไช ๑ เป ๑ ทฺติยมฺมี ไช
โยชาสํโว คามณํ ภควนฺตํ เขตฺทโวจ สุตฺตมฺเมตํ ภาเนเต ปพฺพกานํ
อัจฉิขะยฺยานํ โยชาสํวานํ ภาสํมานานํ โย สํโยชาสํโว

๓ ส. เอว ๑ พ. ปริชฺชิตานํ ๑

สงฺคาเม อุตฺตงฺหติ วายมฺหิ ตเมณฺ อุตฺตงฺหนตฺ วายมฺหนตฺ ปเร
 หนนฺหติ ปรียาปาเทหฺหติ โส ภายตฺต เกทา ปรี มรณา สรรีตานิ
 เทวานํ สหพฺพตฺ อุปปชฺชตฺติ ฯ อิท ภาควา กิมาหาติ ฯ (อทุธา
 โห คุยาหํ คามณิ นาทคฺคํ) ๑ ๑ถํ คามณิ ติจฺจุสฺสเทตํ มา มํ
 เอตํ ปุจฺจตฺติ ฯ ๑ ๑ปฺปจ คุยาหํ พฺยากริสฺสํสามิ ฯ โย โส คามณิ
 โยธาสฺสโว สงฺคาเม อุตฺตงฺหติ วายมฺหิ คตฺตํ ตํ จิตฺตํ ปุพฺเพ
 คหิตํ ทฺวักกํ ทฺวปฺปณฺหิตํ อิมํ สคฺคตา หณฺณนฺทฺ วา วชฺฌนฺทฺ
 วา อจฺจุณฺชชฺนฺทฺ วา วินตฺตงฺหนตฺ วา มา วา อหํสํ อิติ วาติ ฯ
 ตเมณฺ อุตฺตงฺหนตฺ วายมฺหนตฺ ปเร หนนฺหติ ปรียาปาเทหฺหติ โส
 ภายตฺต เกทา ปรี มรณา สรรีโต นาม นีรโย ตตฺถ อุปปชฺชตฺติ ฯ
 สเจ โห ปนตฺส เอวํ ทิจฺจุจํ โหติ โย โส โยธาสฺสโว สงฺคาเม
 อุตฺตงฺหติ วายมฺหิ ตเมณฺ อุตฺตงฺหนตฺ วายมฺหนตฺ ปเร หนนฺหติ
 ปรียาปาเทหฺหติ โส ภายตฺต เกทา ปรี มรณา สรรีตานิ
 เทวานํ สหพฺพตฺ อุปปชฺชตฺติ ฯ สํสฺสํ โหติ มิจฺจุลาทิจฺจุจํ ฯ
 มิจฺจุลาทิจฺจุจํสฺส โห ปนํหํ คามณิ ปุริสํปฺกคฺคตฺสํ ทฺวณฺหนํ คตฺนํ
 อณฺณตฺรํ คตฺถํ วทามิ นีรยํ วา ตีรจฺจุลาณโยนํ วาติ ฯ

[๕๔๔] เอวํ วุตฺเต โยธาสฺสโว คามณฺ ปโรทิจิ อุตฺตงฺนิ ปวตฺเตสสิ ฯ
 เอตํ โห คุยาหํ คามณิ นาทคฺคํ ๑ถํ คามณิ ติจฺจุสฺสเทตํ มา
 มํ เอตํ ปุจฺจตฺติ ฯ ๑ นาทํ ภาวเต เอตํ โรทามิ ยํ มํ ภาควา

๓ ต. เอวํ ฯ มุรุมมโปคฺคตเก ปณิเม ปาจา น ทิสฺสณฺหติ ฯ

เขวมหา ๑ อภิ จาหํ ภนฺเต ปุพฺพเกหิ อารยิปาจริเยหิ โยธาสีเวหิ ที่มรคตํ นิกโต วณฺณจิตฺโต ปตฺตทฺโธ โย โส โยธาสีโว
 สงฺคามเม อุตฺตงฺกหิติ วายมตฺติ ตเมนํ อุตฺตงฺกหนฺตํ วายมหนฺตํ ปเร
 หนฺนตฺติ ปริยาปาเทนฺตฺติ โส กายสุตฺต เกทา ปรี มรณา สรรชิตานํ
 เทวานํ สหพฺพตํ อุปปชฺชตฺติ ๑ อภิกฺกณฺตํ ภนฺเต อภิกฺกณฺตํ ภนฺเต
 ๑ เป ๑ อชฺชตคฺคเค ปาณฺนเปตํ สรณฺงคตฺตฺติ ๑ ตติยํ ๑

[๕๙๕] อถ ไช หตฺถาโรโห ความณํ เชน ภคฺวา เทนฺปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ๑ เป ๑ อชฺชตคฺคเค ปาณฺนเปตํ สรณฺงคตฺตฺติ ๑
 จตุตฺถํ ๑

[๕๙๖] อถ ไช อุตฺตํสาโรโห ความณํ เชน ภคฺวา เทนฺปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา เขกมหนฺตํ นิสฺสํติ ๑ เขกมหนฺตํ นิสฺสินฺโน ไช อุตฺตํสาโรโห
 ความณํ ภคฺวหนฺตํ เขตฺตทโวจ สุตฺตมเมตํ ภนฺเต ปุพฺพกานํ อารยิปา-
 จาริยานํ อุตฺตํสาโรหานํ ภาสฺมานานํ โย โส อุตฺตํสาโรโห สงฺคามเม
 อุตฺตงฺกหิติ วายมตฺติ ตเมนํ อุตฺตงฺกหนฺตํ วายมหนฺตํ ปเร หนฺนตฺติ
 ปริยาปาเทนฺตฺติ โส กายสุตฺต เกทา ปรี มรณา สรรชิตานํ
 เทวานํ สหพฺพตํ อุปปชฺชตฺติ ๑ อธิ ภคฺวา ทิมาหตฺติ ๑ อถ
 ความณิ ติฏฺฐเตตํ มา มํ เอตํ ปุจฺจํติ ๑ ทฺติยมฺปิ ไช ๑ เป ๑
 ตติยมฺปิ ไช อุตฺตํสาโรโห ความณํ ภคฺวหนฺตํ เขตฺตทโวจ สุตฺตมเมตํ
 ภนฺเต ปุพฺพกานํ อารยิปาจาริยานํ อุตฺตํสาโรหานํ ภาสฺมานานํ โย
 โส อุตฺตํสาโรโห สงฺคามเม อุตฺตงฺกหิติ วายมตฺติ ตเมนํ อุตฺตงฺกหนฺตํ

วายมนต์ ปเร หนนฺติ ปริยาปาเทนฺติ โส ภายสฺส เกทา ปรั
มรณา สรรีตานํ เทวานํ สหปุยํ อุปปชฺชตฺติ ฯ อีห ภควา
กิมหาติ ฯ อทฺธา โห ตฺยหาํ คามณิ นาดคฺคํ อถํ คามณิ
ติฏฺฐเตคํ มา มํ เอตํ ปุจฺฉตฺติ ฯ อมฺีจ โห ตฺยหาํ พฺยากริสฺสํามิ ฯ
โย โส คามณิ อสฺสํารโห สงฺคามเ อสฺสํหติ วายมติ ตสฺส
คํ จิตฺตํ ปุพฺเพ คหิตํ ทฺกุกฺกํ ทฺปปณฺธิคํ อิมเ สตฺตา หนฺนํ
วา วชฺณนํ วา อจฺฉิชนํ วา วินสฺสนํ วา มา วา อเหสฺ
อิติ วาติ ฯ ตเมนํ อสฺสํหนนฺตํ วายมนต์ ปเร หนนฺติ ปริยา-
ปาเทนฺติ โส ภายสฺส เกทา ปรั มรณา สรรีโต นาม
นिरโย ตคฺค อุปปชฺชติ ฯ สเจ โห ปนสฺส เอวํ ทิฏฺฐิ โหติ
โย โส อสฺสํารโห สงฺคามเ อสฺสํหติ วายมติ ตเมนํ อสฺสํหนนฺตํ
วายมนต์ ปเร หนนฺติ ปริยาปาเทนฺติ โส ภายสฺส เกทา ปรั
มรณา สรรีตานํ เทวานํ สหปุยํ อุปปชฺชตฺติ ฯ สํสฺส โหติ
มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส โห ปนาหํ คามณิ ปุริสํปฺกคสฺส
ทฺวินนํ คตฺถนํ อญฺญตฺรํ คตฺถ วทามิ นรยํ วา ติรจฺฉานโยนํ วาติ ฯ

[๕๘๗] เอวํ อุตฺเต อสฺสํารโห คามณํ ปโรทิ อสฺสํนิ
ปวตฺเตสฺสิ ฯ เอวํ โห ตฺยหาํ คามณิ นาดคฺคํ อถํ คามณิ
ติฏฺฐเตคํ มา มํ เอตํ ปุจฺฉตฺติ ฯ นาทํ ภนฺเต เอตํ โรทามิ
ยํ มํ ภควา เอวมาห ฯ อมฺี จาหํ ภนฺเต ปุพฺเพเกหิ อาจริย-
ปาจริเยหิ อสฺสํารโहेหิ ทิฆมรคํ นิกโต วญฺจโต ปตฺตฺโต โย

โส อสฺสโรโร โห สงฺคาเม อสฺสสฺสทฺธิ วายมตฺติ ตเมนํ อสฺสสฺสทฺทํ
 วายมมฺทํ ปเร หนฺนตฺติ ปรียาปาเทนตฺติ โส กายสฺส เกทา ปรี
 มรณา สฺวชิตานํ เทวานํ สหพฺพตํ อุปปชฺชตฺติ ๑ อภิกฺกทฺทํ
 ภาเต ๑ เป ๑ อชฺชชคฺคเต ปาณเปตํ สฺวณฺณคทฺทตฺติ ๑ ปณฺณมํ ๑

[๕๘๘] เอถํ สมนํ ภควา นวพฺพทํ วิหริติ ปาวาริกมฺพวเน ๑
 อถ โห อสฺสพฺพชกฺคโต ความณํ เยน ภควา เทนฺนปสงฺกมิ อุป
 สงฺกมิตฺวา ภควทฺทํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺทํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺทํ นิสฺสนฺโน
 โห อสฺสพฺพชกฺคโต ความณํ ภควทฺทํ เอตทโวจ พฺราหฺมณา
 ภาเต ปจฺจกามกา กามณฺณชคฺคกา เสวตมาติกา อุตฺโตโรหกา
 อคฺคิปริจารกา เต มตํ กาทกตํ อญฺญาเปนฺติ นาม สณฺญาเปนฺติ
 นาม สคฺคํ นาม โอฏฺฐาเปนฺติ ๑ ภควา ปน ภาเต อรทํ
 สมนาสมฺพทฺโห ปโหติ ตกา กาทํ ยดา สพฺโพ โตโก กายสฺส
 เกทา ปรี มรณา สคฺคํ สคฺคํ โตกํ อุปปชฺชชยฺยาติ ๑ เทนท
 ความณิ ตณฺเณเวตฺถ ปฏฺฐิจฺฉิตฺตํ ๑ ยดา เต อเมยฺย ตกา
 นํ พฺยากรเมยฺยาสํ ๑ ตํ ทิ มณฺณณิ ความณิ อิตฺสํ ปรีโส
 ปาณาติปาทํ อทินฺนาทํ ทาเมสฺสุ มิจฺฉาจารี มุสาอาทํ มีสฺสน
 วาโจ ฆรฺสวาโจ สมนฺนปฺปณํ อภิชฺฉาสุ พฺยาปนฺนจิตฺโต มิจฺฉา
 ทิฏฺฐิโก ตเมนํ มหาชนกาโย สงฺกมฺม สมากมฺม อายาเจยฺย
 โดเมยฺย ปณฺชติโก อหฺมปฺริสคฺคเกยฺย อหฺม ปรีโส กายสฺส เกทา
 ปรี มรณา สคฺคํ สคฺคํ โตกํ อุปปชฺชชยฺยาติ ๑ ตํ ทิ มณฺณณิ

ปฏิวิริโต สมนุสฺสอปดาปมา ปฏิวิริโต อนภิขุณาตุ อพฺยาปนฺนจิตฺโต
 สมนุมาทิจฺจโก กิณฺณจาปํ คํ มหาชนกาโย สงฺกมฺม สมากมฺม
 ธาธยาเจยฺย โถเมยฺย ปณฺชติโก อหุปริสถกฺเขยฺย อหํ ปุริโส กายสฺส
 เกทา ปริ มรณา อปายํ ทุคฺคํ วิณีปาคํ นิรยํ อุปปชฺชตฺติ ๑
 อถ โห โส ปุริโส กายสฺส เกทา ปริ มรณา สุกฺคํ สกฺคํ
 โลกํ อุปปชฺชเชยฺยาติ ๑

[๖๐๒] เอวํ วุตฺเต อสฺสพฺพนุสฺสอปฺปโต คามณิ ภควนฺตํ เอตทโวจ
 อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ๑ เป ๑ อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺนเปตํ สฺรณฺจกตฺตุนฺติ ๑
 นนฺทิจํ ๑

[๖๐๓] เอกํ สมนํ ภควา นวพฺพนฺทายํ วิหรติ ปาวาริกมนุสฺสวเน ๑
 อถ โห อสฺสพฺพนุสฺสอปฺปโต คามณิ เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ อุป-
 สงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีติ ๑ เอกมนฺตํ
 นิสฺสินโน โห อสฺสพฺพนุสฺสอปฺปโต คามณิ ภควนฺตํ เอตทโวจ นนฺ
 ภนฺเต ภควา สฺพพฺพปาณฺนฏฺฐิตานุกมฺปิ วิหรตฺตีติ ๑ เอวํ คามณิ
 ตถาคโต สฺพพฺพปาณฺนฏฺฐิตานุกมฺปิ วิหรตฺตีติ ๑ อถ กิณฺณจฺรหิ ภนฺเต
 ภควา เอกจฺจฺจานํ สกฺกจฺจฺจํ ฐมนํ เทเสตฺติ เอกจฺจฺจฺจานํ โน ตถา
 สกฺกจฺจฺจํ ฐมนํ เทเสตฺตีติ ๑ เตนหิ คามณิ ตณฺเฎเวเวตฺถ ปฏฺธิ-
 ปุจฺจิสฺสํสามี ๑ ยถา เต ชเมยฺย ตถา นํ พฺยาการเยยฺยาตี ๑ คํ
 ก็ มนฺเฎวสํ คามณิ อิจฺจ กสฺสสฺสสฺส คหปติโน คณฺณิ เวตฺตานิ
 เอกํ เวตฺตํ อกฺกํ เอกํ เวตฺตํ มชฺฌนิมฺมํ เอกํ เวตฺตํ หันนํ ชงฺกตํ

สมณพราหมณปริพพาชกา เนถ์ จาห์ ชมฺมํ เทเสมิ ชาทิกถฺยานํ
มชฺเชกถฺยานํ ปริโยสานกถฺยานํ สํตถํ สหฺยณฺชนํ เกวลปรี-
ปฺปณฺณํ ปรีสุทฺธํ พฺรหฺมจฺริยํ ปกาเสมิ ฯ

[๖๐๕] ตํ กิสุสฺส เหตุ ฯ อปฺเปวณาม เอกปทมฺมํ อาชาเนยฺยํ
ตํ เนถ์ อสุสฺส ทฺชฺรตฺตํ หิตาย สุชาย ฯ เสยฺยถามี คามณิ
ปฺริสฺสสุสฺส ตโย อุกทมนิกกา เอโก อุกทมนนิโก อจฺฉิพุทฺโธ อหริ-
อุปฺริหารี เอโก อุกทมนนิโก อจฺฉิพุทฺโธ หริปฺริหารี เอโก
อุกทมนนิโก ฉิพุทฺโธ หริปฺริหารี ฯ ตํ กิํ มณฺเฑสฺส คามณิ
อสุ ปฺริสฺส อุกทํ นิกฺขิมีตฺตกาโม ตตฺถ ปจฺมํ นิกฺขิเปยฺย โย วา
โส อุกทมนนิโก อจฺฉิพุทฺโธ อหริอุปฺริหารี โย วา โส อุกทมนนิโก
อจฺฉิพุทฺโธ หริปฺริหารี โย วา โส อุกทมนนิโก ฉิพุทฺโธ หริ-
ปฺริหารีติ ฯ อสุ ภนฺเต ปฺริสฺส อุกทํ นิกฺขิมีตฺตกาโม โย โส
อุกทมนนิโก อจฺฉิพุทฺโธ อหริอุปฺริหารี ตตฺถ นิกฺขิเปยฺย ตตฺถ
นิกฺขิมีตฺตวา โย โส อุกทมนนิโก อจฺฉิพุทฺโธ หริปฺริหารี ตตฺถ
นิกฺขิเปยฺย ตตฺถ นิกฺขิมีตฺตวา โย โส อุกทมนนิโก ฉิพุทฺโธ หริ-
ปฺริหารี ตตฺถ นิกฺขิเปยฺยมี โนมี นิกฺขิเปยฺย ฯ ตํ กิสุสฺส เหตุ ฯ
อนฺตมโส ภณฺทโชชนํ ภวิสฺสํคํติ ฯ

[๖๐๖] เสยฺยถามี คามณิ โย โส อุกทมนนิโก อจฺฉิพุทฺโธ
อหริอุปฺริหารี เอวเมว มยฺหํ ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย เตสํหํ ชมฺมํ
เทเสมิ ชาทิกถฺยานํ มชฺเชกถฺยานํ ปริโยสานกถฺยานํ สํตถํ

สัพพัญญุชนํ เกวลปปริปัญฺณํ ปริสุทฺทํ พุทฺทมจริยํ ปกาเสมิ ฯ ๑
 ทํ กิสุสํ เหตุ ฯ ๑ เอเต हि ความฉิ มัทฺทปา มํเดฉา มํตฉา มํสฺรฉา
 วิหฺรณฺติ ฯ เสยฺยถาปิ ความฉิ โย โส อุกกมฉิโก อจฺฉิตฺโต
 หาริปริหารี เอวเมว มยฺหํ อฺปาสกา อฺปาสิกาโย เตสํ อหํ
 ชมฺมํ เทเสมิ อาทิกถฺยฉานํ มชฺเชกถฺยฉานํ ปริโยสานกถฺยฉานํ
 สํวฏฺกํ สัพพัญญุชนํ เกวลปปริปัญฺณํ ปริสุทฺทํ พุทฺทมจริยํ ปกาเสมิ ฯ ๑
 ทํ กิสุสํ เหตุ ฯ ๑ เอเต हि ความฉิ มัทฺทปา มํเดฉา มํตฉา
 มํสฺรฉา วิหฺรณฺติ ฯ เสยฺยถาปิ ความฉิ โย โส อุกกมฉิโก
 อจฺฉิตฺโต หาริปริหารี เอวเมว มยฺหํ อญฺเจตฺติคฺคิยา สมนพฺพราหฺมณ-
 ปริพฺพาสกา เตสํ อหํ ชมฺมํ เทเสมิ อาทิกถฺยฉานํ มชฺเชกถฺยฉานํ
 ปริโยสานกถฺยฉานํ สํวฏฺกํ สัพพัญญุชนํ เกวลปปริปัญฺณํ ปริสุทฺทํ
 พุทฺทมจริยํ ปกาเสมิ ฯ ๑ ทํ กิสุสํ เหตุ ฯ ๑ อปฺเปวณาม เอกปทฺทมฺปิ
 อาชาเนยฺยํ ทํ เนสํ อสฺสํ ทิสฺสวฏฺกํ หิตาย สุชายาติ ฯ ๑

[๖๐๗] เถวํ อุตฺตมํ อธิพฺพชฺชกฺขโต ความฉํ ภควนฺตํ เอตทโวจ
อภิกฺขนฺตํ ภนฺเต ฯ เป ฯ อูปาสกํ มํ ภควา จาเวตุ อชฺชตฺตฺเต
ปาณเปตํ สรณงคคฺคณฺติ ฯ สัตถมํ ฯ

[๖๐๘] เอก์ สมัย ภควา นาทนทาย·จิหริติ ปาวาริกมพวเน ๑
 อถ ไช อติพนชกปุตโต ความณิ นิคณฺสสาวโก เยน ภควา
 เทนฺปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ๑ เป ๑ เอกมฺหุตํ นิสินฺนํ ไช อติ-
 พนชกปุตตํ ความณิ ภควา เขตทวโจ กถํ นุ ไช ความณิ นิคณฺส

นาฏปุตฺโต สาวกานํ ชมนํ เทเสตฺติ ๑ เอวํ โห ภาเน นิคฺคณฺโง
 นาฏปุตฺโต สาวกานํ ชมนํ เทเสติ โย โกจิ ปาณํ อติมาเปติ
 สพุโพ โส อาปายิกो เณรียโก โย โกจิ อทินฺนํ อาทียติ
 สพุโพ โส อาปายิกो เณรียโก โย โกจิ กาเมสุ นิจฺฉาจรติ
 สพุโพ โส อาปายิกो เณรียโก โย โกจิ มุสา ภณฺติ สพุโพ
 โส อาปายิกो เณรียโก ยํ พหุํ ยํ พหุํ วิหริติ เตน เตน
 นิยุยฺหตฺติ ๑ เอวํ โห ภาเน นิคฺคณฺโง นาฏปุตฺโต สาวกานํ ชมนํ
 เทเสตฺติ ๑

[๖๐๕] ยํ พหุํ ยํ พหุํ ๑ คามณิ วิหริติ เตน เตน
 นิยุยฺหตฺติ ๑ เอวํ สฺสเน น โกจิ อาปายิกो เณรียโก ภวิสฺสติ
 ยถา นิคฺคณฺหสฺส นาฏปุตฺตสฺส วณํ ๑ ตํ ก็ มนฺยฺส คามณิ
 โย โส ปุริโส ปาณาติปาทํ รตฺติยา วา ทิวสฺส วา สมนาสมยํ
 อูปาทาย กตโม พหุโร สมโย ยํ โส ปาณํ อติมาเปติ ยํ
 วา โส ปาณํ นาติมาเปตฺติ ๑ โย โส ภาเน ปุริโส ปาณาติปาทํ
 รตฺติยา วา ทิวสฺส วา สมนาสมยํ อูปาทาย อปฺปตโร โส
 สมโย ยํ โส ปาณํ อติมาเปติ ๑ อถ โห เสว พหุโร
 สมโย ยํ โส ปาณํ นาติมาเปตฺติ ๑ ยํ พหุํ ยํ พหุํ ๑
 คามณิ วิหริติ เตน เตน นิยุยฺหตฺติ ๑ เอวํ สฺสเน น โกจิ
 อาปายิกो เณรียโก ภวิสฺสติ ยถา นิคฺคณฺหสฺส นาฏปุตฺตสฺส วณํ ๑

[๖๓๐] ตํ ก็ มนฺยฺส คามณิ โย โส ปุริโส อทินฺนาทายํ

รตฺติยา วา ทิวสฺสํ วา สมนาสมยํ อฺปาทาย กตโม พหุตรो
 สมโย ยํ โส อทินฺนํ อาทิยติ ยํ วา โส อทินฺนํ นาทิยตฺติ ๑
 โย โส ภาเน ปุริโส อทินฺนาทายํ รตฺติยา วา ทิวสฺสํ วา
 สมนาสมยํ อฺปาทาย อปฺปตโร โส สมโย ยํ โส อทินฺนํ
 อาทิยติ ๑ อถ ๒ เสว พหุตรो สมโย ยํ โส อทินฺนํ
 นาทิยตฺติ ๑ ยํ พหุํ ยํ พหุํ ๑ ความนิ วิหริติ เตน เตน
 นิยุตฺติ ๑ เขวํ สนฺเต น โกจิ อาปายิกो เนรียิกो ภวิสฺสติ
 ยถา นิกฺคหฺสฺสํ นามฺปฺปตฺสํ วณํ ๑

[๖๑๓] ตํ ก็ มณฺเฑสิ ความนิ โย โส ปุริโส กามะสุ มิจฺฉาจารย์
 รตฺติยา วา ทิวสฺสํ วา สมนาสมยํ อฺปาทาย กตโม พหุตรो
 สมโย ยํ โส กามะสุ มิจฺฉาจารย์ติ ยํ วา โส กามะสุ มิจฺฉา
 น จรตฺติ ๑ โย โส ภาเน ปุริโส กามะสุ มิจฺฉาจารย์ รตฺติยา
 วา ทิวสฺสํ วา สมนาสมยํ อฺปาทาย อปฺปตโร โส สมโย ยํ
 โส กามะสุ มิจฺฉาจารย์ติ ๑ อถ ๒ เสว พหุตรो สมโย ยํ
 โส กามะสุ มิจฺฉา น จรตฺติ ๑ ยํ พหุํ ยํ พหุํ ๑ ความนิ
 วิหริติ เตน เตน นิยุตฺติ ๑ เขวํ สนฺเต น โกจิ อาปายิกो
 เนรียิกो ภวิสฺสติ ยถา นิกฺคหฺสฺสํ นามฺปฺปตฺสํ วณํ ๑

[๖๑๔] ตํ ก็ มณฺเฑสิ ความนิ โย โส ปุริโส มุสาว่าทํ
 รตฺติยา วา ทิวสฺสํ วา สมนาสมยํ อฺปาทาย กตโม พหุตรो สมโย
 ยํ โส มุสา ภณฺติ ยํ วา โส มุสา น ภณตฺติ ๑ โย โส

ภนฺเต ปุริโส มุสาวาทิ รตฺติยา วา ทิวสฺสํ วา สมนาสมยํ
 อูปาทาย อปฺปตโร โส สมโย ยํ โส มุสา ภณฺติ ฯ อถ ไช
 เสว พหุตโร สมโย ยํ โส มุสา น ภณฺตีติ ฯ ยํ พหุตํ ยํ
 พหุตํ จ คามณิ วิหริเตน เตน นียยตีติ ฯ เหวํ สหฺเต น โกจิ
 อาปายิกो เหริโก ภวิสฺสตีติ ยถา นิคณฺษสฺส นาวฺวปฺปตฺสํ วณํ ฯ

[๖๓๓] อธิ คามณิ เขจฺจุโล สตุถา เหววาทิ โหติ เหววทฺธิจฺจิ
 โย โกจิ ปาณเมตฺตมาเปติ สฬฺหโ โส อาปายิกो เหริโก โย
 โกจิ อทินฺนํ อาทียติ สฬฺหโ โส อาปายิกो เหริโก โย โกจิ
 กาเมสุ มิจฺฉาจรติ สฬฺหโ โส อาปายิกो เหริโก โย โกจิ
 มุสา ภณฺติ สฬฺหโ โส อาปายิกो เหริโกติ ฯ

[๖๓๔] ตสฺมี ไช ปน คามณิ สตุถวิ สาวโก อภิปปฺปนฺโน
 โหติ ตสฺส เหวํ โหติ มยฺหํ ไช สตุถา เหววาทิ เหววทฺธิจฺจิ
 โย โกจิ ปาณเมตฺตมาเปติ สฬฺหโ โส อาปายิกो เหริโกติ ฯ
 อตุถิ ไช ปน มยา ปาโณ อติมานิโต อหํปฺมฺหิ อาปายิกो
 เหริโกติ ทฺธิจฺจิ ปฏฺฐภติ ตํ คามณิ วาจํ อปฺปทาย ตํ จิตฺตํ
 อปฺปทาย ตํ ทฺธิจฺจิ อปฺปณฺธิสฺสชฺชิตฺวา ยถากตํ นิกฺขิตฺโต เหวํ
 นิรเย ฯ มยฺหํ ไช สตุถา เหววาทิ เหววทฺธิจฺจิ โย โกจิ อทินฺนํ
 อาทียติ สฬฺหโ โส อาปายิกो เหริโกติ ฯ อตุถิ ไช ปน
 มยา อทินฺนํ อทินฺนํ อหํปฺมฺหิ อาปายิกो เหริโกติ ทฺธิจฺจิ
 ปฏฺฐภติ ตํ คามณิ วาจํ อปฺปทาย ตํ จิตฺตํ อปฺปทาย ตํ

๓๘๔ สุตตฺถนคัมภีรเก สัมมุตตนิคายสฺส สฬายตนวคฺโค [๖๓๕

ทิจฺฐจํ อปฺปปฏินิสฺสชฺชิตฺวา ยถาภคํ นิภฺชิตฺโต เหวํ นิรเย ๑ มยฺหํ
โฆ สตุฏฺฐา เหวํวาทํ เหวํทิจฺฐจํ โย โภจํ กาเมสุ มิจฺฉาจรติ
สพฺโพ โส อปาယิโก เนรยิโกติ ๑ อตฺถิ โฆ ปน มยา กาเมสุ
มิจฺฉาจารา จินฺนุณา อหํปมฺหิ อปาယิโก เนรยิโกติ ทิจฺฐจํ ปฏฺธิ-
ตฺถิ ตํ ความณิ วาจํ อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิจฺฐจํ
อปฺปปฏินิสฺสชฺชิตฺวา ยถาภคํ นิภฺชิตฺโต เหวํ นิรเย ๑ มยฺหํ โฆ
สตุฏฺฐา เหวํวาทํ เหวํทิจฺฐจํ โย โภจํ มุสา ภณฺติ สพฺโพ โส
อปาယิโก เนรยิโกติ ๑ อตฺถิ โฆ ปน มยา มุสา ภณฺติ อหํปมฺหิ
อปาယิโก เนรยิโกติ ๑ ทิจฺฐจํ ปฏฺธิตฺถิ ตํ ความณิ วาจํ อปฺปฬาย
ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิจฺฐจํ อปฺปปฏินิสฺสชฺชิตฺวา ยถาภคํ นิภฺชิตฺโต
เหวํ นิรเย ๑

[๖๓๕] อธิ ปน ความณิ ตถาคโค โลกเก อปฺปชฺชติ อหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโค โลกวิทู อหํคฺคโร
ปฺริสฺสทมฺมสารถิ สตุฏฺฐา เทวมนุสฺสํ พุทฺโธ ภควา ๑ โส อเนก-
ปริยาเยน ปาณาติปาตํ ครหติ วิครหติ ปาณาติปาตา วิรมถาติ
จาห อทินฺนาทานํ ครหติ วิครหติ อทินฺนาทานา วิรมถาติ จาห
กาเมสุ มิจฺฉาจารํ ครหติ วิครหติ กาเมสุ มิจฺฉาจารา วิรมถาติ
จาห มุสาวาทํ ครหติ วิครหติ มุสาวาทา วิรมถาติ จาห ๑
ตสฺมี โฆ ปน ความณิ สตุฏฺฐิ สวโก อภิปฺปสฺสนโน โหติ ๑
โส อิติ ปฏฺธิสฺสยจิกฺขติ ภควา โฆ อเนกปริยาเยน ปาณาติปาตํ

ครหติ จิครหติ ปาณาติปาตา วิรมถาติ จาห ๑ อตุถิ โห ปน
 มยา ปาโณ อติมาบีโต ยาวตโก วา ตาวตโก วา โย โห
 ปน มยา ปาโณ อติมาบีโต ยาวตโก วา ตาวตโก วา คัม
 น สฺยฺยํ คัม น ตาธุ อหณฺเฏว โห ปน ตปฺปจฺจุยา วิปฺปฐิธาริ
 ธสฺสํ น เม คัม ปาปกมฺมํ อถคัม ภวิสฺสํคตฺติ ๑ โส อิติ ปฐิธงฺขาย
 ตณฺเฏว ปาณาติปาตํ ปชหติ อายตฺติญฺจ ปาณาติปาตา ปฐิวิโรโต
 โหติ เอวเมตฺสฺส ปาปสฺสํ กมฺมสฺสํ ปหามํ โหติ เอวเมตฺสฺส
 ปาปสฺสํ กมฺมสฺสํ สมตฺติกฺกโม โหติ ๑

[๖๓๖] ภควา โห อเนกปริยาเยน อทินฺนาทานํ ครหติ จิครหติ
 อทินฺนาทานา วิรมถาติ จาห ๑ อตุถิ โห ปน มยา อทินฺนํ
 อาทินฺนํ ยาวตกํ วา ตาวตกํ วา ยํ โห ปน มยา อทินฺนํ
 อาทินฺนํ ยาวตกํ วา ตาวตกํ วา คัม น สฺยฺยํ คัม น ตาธุ
 อหณฺเฏว โห ปน ตปฺปจฺจุยา วิปฺปฐิธาริ ธสฺสํ น เม คัม
 ปาปกมฺมํ อถคัม ภวิสฺสํคตฺติ ๑ โส อิติ ปฐิธงฺขาย ตณฺเฏว
 อทินฺนาทานํ ปชหติ อายตฺติญฺจ อทินฺนาทานา ปฐิวิโรโต โหติ
 เอวเมตฺสฺส ปาปสฺสํ กมฺมสฺสํ ปหามํ โหติ เอวเมตฺสฺส ปาปสฺสํ
 กมฺมสฺสํ สมตฺติกฺกโม โหติ ๑

[๖๓๗] ภควา โห อเนกปริยาเยน กาเมสุ มิจฺฉาจารํ ครหติ
 จิครหติ กาเมสุ มิจฺฉาจารา วิรมถาติ จาห ๑ อตุถิ โห ปน
 มยา กาเมสุ มิจฺฉา จินฺนณํ ยาวตกํ วา ตาวตกํ วา ยํ โห

ปหาย อนภิขณฺณํ โหติ พฺยาปาทปโทสํ ปหาย อพฺยาปนฺนจิตฺโต
 โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิํ ปหาย สมนฺมาทิฏฺฐิโก โหติ ฯ ๑ สฺว โส
 คามณิ อริยสํวโก เอวํ วิคตภิขฺโณ วิคตพฺยาปาทอ อสํมฺมุพฺโห
 สมนฺปชาโน ปฏฺฐิสฺสโต เมตฺตาสหฺกเตน เจตฺถา เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา
 วิหริติ ตถา ทฺติยํ ฯ ๑ ตถา ตฺติยํ ฯ ๑ ตถา จตุตฺถํ ฯ ๑ อิติ
 อุตฺตมโห ติริยํ สํพฺพุติ สํพฺพุตตาย สํพฺพาวนฺตํ โสกํ เมตฺตา-
 สหฺกเตน เจตฺถา วิปฺปฺเสน มหฺกฺกเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยา-
 ปชฺฌเนน ฌริตฺวา วิหริติ ฯ ๑ เสยฺยถาปิ คามณิ พทฺวา สงฺฆโรโม
 อปฺปกสฺสเรเนว จตุทฺทิสํ วิญฺญาเปยฺย ฯ ๑ เอวเมว สฺว คามณิ เอวํ
 ภาวิตาย เมตฺตาย เจโตวิมฺุตติยา เอวํ พหุตฺถกตาย ยํ ปมาณกํ
 กมนํ น ตํ ตตฺตฺราวตฺถิสฺสติ น ตํ ตตฺตฺราวตฺถิขฺติ ฯ ๑ สฺว โส
 คามณิ อริยสํวโก เอวํ วิคตภิขฺโณ วิคตพฺยาปาทอ อสํมฺมุพฺโห
 สมนฺปชาโน ปฏฺฐิสฺสโต กรุณาสหฺกเตน เจตฺถา ฯ ๑ มุทิตาสหฺกเตน
 เจตฺถา ฯ ๑ อูปฺเภวาสหฺกเตน เจตฺถา เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา วิหริติ
 ตถา ทฺติยํ ฯ ๑ ตถา ตฺติยํ ฯ ๑ ตถา จตุตฺถํ ฯ ๑ อิติ อุตฺตมโห
 ติริยํ สํพฺพุติ สํพฺพุตตาย สํพฺพาวนฺตํ โสกํ อูปฺเภวาสหฺกเตน
 เจตฺถา วิปฺปฺเสน มหฺกฺกเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน
 ฌริตฺวา วิหริติ ฯ ๑ เสยฺยถาปิ คามณิ พทฺวา สงฺฆโรโม อปฺป-
 กสฺสเรเนว จตุทฺทิสํ วิญฺญาเปยฺย ฯ ๑ เอวเมว สฺว คามณิ เอวํ
 ภาวิตาย อูปฺเภวาย เจโตวิมฺุตติยา เอวํ พหุตฺถกตาย ยํ ปมาณกํ

กุดานํ อุนุทํ วณฺณเณติ อุนุทํ วณฺณเณติ อุนุทํ วณฺณเณตํติ ๑
 ๔๔๔ เต คามณิ สมนฺโน โคตโม เหวํ ปุญฺโง เหวํ พุยาโกโรติ
 เหวํ คามณิ ตถาคโค อเนกปริยาเยน กุดานํ อุนุทํ วณฺณเณติ
 อุนุทํ วณฺณเณติ อุนุทํ วณฺณเณตํติ ๑ คเมณํ ทํวํ เหวํ
 วทฺธยาสิ อถ กิณฺจริหิ ภาเน ภาวา นาทนฺเต ทฺพฺภิภูเข
 ทฺวํหิตเก เสดฺจฺจเก สํถากาตุเต มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ
 จาริกณฺจริหิ อฺจฺเจทาย ภาวา กุดานํ ปฺริปนฺโน อุนาย ภาวา
 กุดานํ ปฺริปนฺโน อฺปฺพาทาย ภาวา กุดานํ ปฺริปนฺโนติ ๑ อิมํ
 ไว เต คามณิ สมนฺโน โคตโม อุกฺโกกฺกํ ปณฺหํ ปุญฺโง
 เหวํ สทฺธิ อฺจฺจฺจํ เหวํ สทฺธิ อฺจฺจฺจํ

[๖๒๓] เหวํ ภาเน ไว อธิพนฺธกฺกํ คามณิ นิคฺคํ
 นาทนฺเต ปฺริปนฺโน อฺจฺจฺจํ นิคฺคํ นาทนฺเต อภิ
 ภาวาเตวา ปทกฺกํ ภาวา เชน ภาวา เชนปสงฺกมิ อฺป
 สงฺกมิตฺวา ภาวาติ อภิภาวาเตวา เชนนํ นิสํ ๑ เชนนํ
 นิสํ ไว อธิพนฺธกฺกํ คามณิ ภาวาติ เชนนํ นุ
 ภาเน ภาวา อเนกปริยาเยน กุดานํ อุนุทํ วณฺณเณติ อุนุทํ
 วณฺณเณติ อุนุทํ วณฺณเณตํติ ๑ เหวํ คามณิ ตถาคโค อเนก
 ปริยาเยน กุดานํ อุนุทํ วณฺณเณติ อุนุทํ วณฺณเณติ อุนุทํ
 วณฺณเณตํติ ๑ อถ กิณฺจริหิ ภาเน ภาวา นาทนฺเต ทฺพฺภิภูเข
 ทฺวํหิตเก เสดฺจฺจเก สํถากาตุเต มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ

จาริกํ จรติ อรุณทนาย ภควา กุถาณํ ปฏิปนฺโน อนนยาย ภควา
กุถาณํ ปฏิปนฺโน อุปฆาตาย ภควา กุถาณํ ปฏิปนฺโนติ ฯ

[๖๒๒] อิติ โส คามณิ เถกนฺวโต กปฺโป ยมห์ อหุสฺสรามิ
นาภิธานามิ กิณฺจิ กุถํ ปกุกภิกฺขาทาเนนํ อุปทตฺตพฺพํ ฯ อถ
โฆ ยานิ ตานิ กุถานิ อทฺธานิ มหทฺธานิ มหาโกกานิ ปหุต-
ชาตฺรปรชธานี ปหุตวิคิตฺตปกรณานิ ปหุตชนธณฺเษานิ สฬฺหฺพานิ ตานิ
ทานสมฺภูตานิ เจว สจฺจสมฺภูตานิ จ สยฺยณสมฺภูตานิ จ^๑ ฯ อฏฺฐ
คามณิ เหตุ อฏฺฐ ปจฺจยา กุถาณํ อุปฆาตาย ราชโต วา กุถานิ
อุปฆาตํ คจฺจนฺติ โจรโต วา กุถานิ อุปฆาตํ คจฺจนฺติ อคฺคิโต
วา กุถานิ อุปฆาตํ คจฺจนฺติ อทกโต วา กุถานิ อุปฆาตํ
คจฺจนฺติ นิหิตํ วา จานา วิภจฺจนฺติ ทปฺปยุตฺตา วา กมฺมมฺหตา
วิปฺรชฺชนฺติ กุเถ วา กุถจฺจวโรติ อุปฺปชฺชนฺติ โย เต โภเค
วภิรติ วิชเมติ วิทฺธเสติ อนิจฺจตา เขว อฏฺฐมฺมิติ ฯ อิเม โฆ
คามณิ อฏฺฐ เหตุ อฏฺฐ ปจฺจยา กุถาณํ อุปฆาตาย ฯ อิเมสฺ
โฆ คามณิ อฏฺฐสฺส เหตุสฺส อฏฺฐสฺส ปจฺจเยสฺส สํวิชฺชมาเนสฺส โย
มํ เหวํ วเทยฺย อรุณทนาย ภควา กุถาณํ ปฏิปนฺโน อนนยาย
ภควา กุถาณํ ปฏิปนฺโน อุปฆาตาย ภควา กุถาณํ ปฏิปนฺโนติ ฯ
ตํ คามณิ วาจํ อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิฏฺฐิ อปฺปฏิ-
นิสฺสํสริตฺวา ยถาภทํ นิภฺจิจฺจโต เหวํ นิรयेติ ฯ

๑ ส. พ. ปกุกภิกฺขานุปฺปทานมตฺเตน ฯ ๒ พ. สามณฺณสมฺภูตานิ จ ฯ

เอวํ อุตฺตโร อสัณฺหะรณฺโปกฺโข คามณี ภาควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ
ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ฯ เป ๑ อูปาสกํ มํ ภควา ชาเรตุ
อชฺชตฺตเค ปาณเปตํ สรรณํคตฺตํ ๑ นวมนํ ๑

[๖๒๓] เอกํ สมนํ ภาควา ราชกะเท กิหริติ เวสุเน กถนุทก-
นิวาเป ๑ เตน ไช ปน สมนเณ ราชนฺเตปุเร ราชปริสํย
สนฺนิสนฺนํ สนฺนิปตฺตานํ อยมนฺตรากถา อุตฺปาที กปฺปติ สมนํ
สํยุปฺตฺติยานํ ชาตฺรปฺรชตํ สํทียนฺติ สมนา สํยุปฺตฺติยา ชาต-
รปฺรชตํ ปฏิกฺคณฺหนฺติ สมนา สํยุปฺตฺติยา ชาตฺรปฺรชตฺตํ ๑

[๖๒๔] เตน ไช ปน สมนเณ มณฺจฺพลโก คามณี ตสฺส
ปริสํยํ นิสนฺโน โหติ ๑ อถ ไช มณฺจฺพลโก คามณี ตํ ปริสํ
เอตทโวจ มา อโย เอวํ อวฺจตุถ น กปฺปติ สมนํ
สํยุปฺตฺติยานํ ชาตฺรปฺรชตํ น สํทียนฺติ สมนา สํยุปฺตฺติยา
ชาตฺรปฺรชตํ น ปฏิกฺคณฺหนฺติ สมนา สํยุปฺตฺติยา ชาตฺรปฺรชตํ
นิกฺขิตฺตมณิสฺสวณฺณา สมนา สํยุปฺตฺติยา อเปตชาตฺรปฺรชตาคี ๑
อถฺกฺขิ ไช มณฺจฺพลโก คามณี ตํ ปริสํ สมนวาเปตํ ๑

[๖๒๕] อถ ไช มณฺจฺพลโก คามณี เณ ภาควา เตนฺปสํกมิ
อฺปสํกมิตฺวา ภาควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีติ ๑ เอกมนฺตํ
นิสนฺโน ไช มณฺจฺพลโก คามณี ภาควนฺตํ เอตทโวจ อิจฺ ภนฺเต
ราชนฺเตปุเร ราชปริสํยํ สนฺนิสนฺนํ สนฺนิปตฺตานํ อยมนฺตรากถา
อุตฺปาที กปฺปติ สมนํ สํยุปฺตฺติยานํ ชาตฺรปฺรชตํ สํทียนฺติ

เอกังเสนโต คามณิ ชาเรยยามิ อัสสัมถะมุโม อัสสกุยปุคฺติย-
 มุโม ๑ อปปี จาหัง คามณิ เอวံ วทามิ ตินฺนํ ตินฺนคฺคฺติเกน
 ปริเยสิตัพพํ ทารุํ ทารุคฺคฺติเกน ปริเยสิตัพพํ สกฺกํ สกฺกคฺคฺติเกน
 ปริเยสิตัพพํ ปุริโสํ ปุริสคฺคฺติเกน ปริเยสิตัพพโ ๑ น เควววาหัง
 คามณิ เกณจิ ปริยาเยน ชาตฺตฺรปรชตํ สํกิตฺตัพพํ ปริเยสิตัพพนฺติ
 วทามํติ ๑ ทสฺมํ ๑

[๒๒๗] เอกัง สมนํ ภควา มตฺเตสฺส วิหริติ อุตฺตเวถกปฺปํ
 นาม มตฺตถานํ นิคโม ๑ อถ โห คณฺฐกาโก คามณิ เยน ภควา
 เทนุปลงฺกมิ อุลลสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
 นิสฺสํติ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โห คณฺฐกาโก คามณิ ภควนฺตํ
 เขตฺตโวจ สํชฺช เม ภนฺเต ภควา ทฺถุขสฺสํ สํมูทฺยณฺจ อตฺตณฺจกมณฺจ
 เทเสตฺตฺติ ๑ อหํ จ เต คามณิ อตฺตํตมทฺธานํ อารพฺภ ทฺถุขสฺสํ
 สํมูทฺยณฺจ อตฺตณฺจกมณฺจ เทเสยฺยํ เอวํ อโหสิ อตฺตํตมทฺธานนฺติ ๑
 ตตฺตฺร เต สฺสียา กงฺขา สฺสียา วิมฺติ ๑ อหํ จ เต คามณิ
 อนาคตมทฺธานํ อารพฺภ ทฺถุขสฺสํ สํมูทฺยณฺจ อตฺตณฺจกมณฺจ เทเสยฺยํ
 เอวํ ภวิสฺสํติ อนาคตมทฺธานนฺติ ๑ ตตฺตฺรอาปํ เต สฺสียา กงฺขา
 สฺสียา วิมฺติ อปปี จาหัง คามณิ อิวะ นิสฺสินฺโน เขตฺต จ เต
 นิสฺสินฺนสฺสํ ทฺถุขสฺสํ สํมูทฺยณฺจ อตฺตณฺจกมณฺจ เทเสตฺตํสํมิ คํ

๑ พ. เอวํ ๑ ส. มตเตสฺส...มตตานํ ๑ ๒ ส. ภททาโก ๑

พ. คณฺฐกาโก ๑

สุโณหิ สารุถัม มนสิ กโรหิ ภาตีสสุตัมมิตี ฯ เอวํ ภนุเตติ
 ไช คณุภโก ความณิ ภควโต ปจฺจุตฺตัสสึ ฯ ภควา เอตทโวจ
 ตัม ก็ มนฺณสิ ความณิ อตฺถิ เต อรุเวตทปฺเป มนุสฺสา เยถํ
 เต วเรน วา พนฺเรน วา ชานิยา วา ครหาช วา อปฺปชฺชเยยฺยํ
 โสภปริเทวทฺทฺชโทมนสฺสฺสาชํ ฯ อตฺถิ เม ภนุเต อรุเวตทปฺเป
 มนุสฺสา เยถํ เม วเรน วา พนฺเรน วา ชานิยา วา ครหาช
 วา อปฺปชฺชเยยฺยํ โสภปริเทวทฺทฺชโทมนสฺสฺสาชํ ฯ อตฺถิ ปน
 เต ความณิ อรุเวตทปฺเป มนุสฺสา เยถํ เต วเรน วา พนฺเรน
 วา ชานิยา วา ครหาช วา อปฺปชฺชเยยฺยํ โสภปริเทวทฺทฺชโทมนสฺสฺ-
 ษาชํ ฯ อตฺถิ เม ภนุเต อรุเวตทปฺเป มนุสฺสา เยถํ เม
 วเรน วา พนฺเรน วา ชานิยา วา ครหาช วา อปฺปชฺชเยยฺยํ
 โสภปริเทวทฺทฺชโทมนสฺสฺสาชํ ฯ โก นุ ไช ความณิ เหตุ
 โก ปจฺจุโย เชน เต เอกจฺจนํ อรุเวตทปฺมียานํ มนุสฺสานํ
 วเรน วา พนฺเรน วา ชานิยา วา ครหาช วา อปฺปชฺชเยยฺยํ
 โสภปริเทวทฺทฺชโทมนสฺสฺสาชํ ฯ โก วา ปน ความณิ เหตุ
 โก ปจฺจุโย เชน เต เอกจฺจนํ อรุเวตทปฺมียานํ มนุสฺสานํ วเรน
 วา พนฺเรน วา ชานิยา วา ครหาช วา อปฺปชฺชเยยฺยํ โสภ-
 ปริเทวทฺทฺชโทมนสฺสฺสาชํ ฯ เยถํ เม ภนุเต อรุเวตทปฺมียานํ
 มนุสฺสานํ วเรน วา พนฺเรน วา ชานิยา วา ครหาช วา
 อปฺปชฺชเยยฺยํ โสภปริเทวทฺทฺชโทมนสฺสฺสาชํ อตฺถิ เม เตสุ

ฌนุทราโค ๑ เยสฺมปฺน เม ภนุเต อรุเวตทปฺปียานํ มนุสฺसानํ วเชน
 วา พนฺเชน วา ชานียา วา ครหาเย วา นุปฺปชฺเชยฺยํ โสภ-
 ปริเทวทฺทกฺขโทมนสฺสํปายาสํ นตฺถิ เม เตสฺส ฌนุทราโคติ ๑
 อิมินา ทวํ คามณิ ฌมฺเมเน ทิจฺเชน วิทิตฺเตน อภาติเกเน ปคฺคเตน
 ปรีโยคาสฺสเหเน อตฺตคานาคเตน ยํ เนหิ ยํ ไช ภิญฺจิ อตฺตคตฺมทฺธานํ
 ทฺทกฺขํ อฺปฺปชฺชมานํ อฺปฺปชฺชติ สํพฺพํ ตํ ฌนุทมฺมกํ ฌนุทนิทานํ
 ฌนุโท หิ มฺหํ ทฺทกฺขสฺสํ ๑ ยมฺปิ หิ ภิญฺจิ อนาคตมทฺธานํ
 ทฺทกฺขํ อฺปฺปชฺชมานํ อฺปฺปชฺชติ สํพฺพํ ฌนุทมฺมกํ ฌนุทนิทานํ
 ฌนุโท หิ มฺหํ ทฺทกฺขสฺสํ ๑ อจฺฉริยํ ภนุเต อพฺภุทํ ภนุเต
 ยาว สฺสภาสิตฺตญฺจิทํ เตเน ภควตา ยงฺกิณฺณํ อตฺตคตฺมทฺธานํ ทฺทกฺขํ
 อฺปฺปชฺชมานํ อฺปฺปชฺชติ สํพฺพํ ฌนุทมฺมกํ ฌนุทนิทานํ ฌนุโท
 หิ มฺหํ ทฺทกฺขสฺสํ ๑ ยงฺกิณฺณํ อนาคตมทฺธานํ ทฺทกฺขํ อฺปฺปชฺชมานํ
 อฺปฺปชฺชติ สํพฺพํ ฌนุทมฺมกํ ฌนุทนิทานํ ฌนุโท หิ มฺหํ
 ทฺทกฺขสฺสํ ๑ อตฺถิ เม ภนุเต จิรวาสํ นาม กุมารโ พหิ
 อวสฺสเถ ปฏฺฐิสฺสํ โส ชฺวาทํ ภนุเต กาลสฺสํว อฺนุจาย ปฺริสํ
 อฺยฺโยเชมิ คจฺฉ ภณฺเ จิรวาสํ กุมารํ ชานาหิติ ๑ ยาวกัณฺณจ
 ภนุเต โส ปฺริโส นาคจฺฉติ ศสฺสํ เม โหเตว อณฺเณตฺตํ มา
 แหว จิรวาสิสฺสํ กุมาริสฺสํ ภิญฺจิ อาพาธเยถาติ ๑

[๖๒๘] ตํ กิ มณฺเณสิ คามณิ จิรวาสิสฺสํ กุมาริสฺสํ วเชน วา
 พนฺเชน วา ชานียา วา ครหาเย วา อฺปฺปชฺเชยฺยํ โสภปรีเทวทฺทกฺข-

ໂທມນສຸສຸປາຍາສາຕີ ॥ ຈີຣວາສີສຸສ ເມ ກຸເຕ ກຸມາຣສຸສ ວເຣນ ວາ
ພນຸເຣນ ວາ ສານີຍາ ວາ ກຣາຍ ວາ ສິວິດສຸສມີ ສິຍາ ອນຸເພດຕຸຕໍ
ກີ ປນ ເມ ນຸປຸປຸສຸສສຸສນຸຕິ ໂສັກປຣິເທວທຸກຸໂທມນສຸສຸປາຍາສາຕີ ॥
ອີມີນາ ໄວ ເອຕໍ ຄາມດີ ປຣິຍາເຢນ ເວທິຕພຸພໍ ຍງຸດິນຈີ ທຸກຸຂໍ
ອຸປຸປຸສຸສມານໍ ອຸປຸປຸສຸສຕິ ສພຸພນຸຕໍ ດນຸທມຸຕກໍ ດນຸທນິທານໍ ດນຸໂທ
ຫິ ມຸຕໍ ທຸກຸຂສຸສາຕີ ॥ ຕໍ ກີ ມນຸເພສີ ຄາມດີ ຍທາ ເຕ ຈີຣວາສີມາຕາ
ອທິງຊາ ອໂຫສີ ອສຸສຸຕາ ອໂຫສີ ເຕ ຈີຣວາສີມາຕຸຍາ ດນຸໂທ ວາ
ຣາໂຄ ວາ ເປມໍ ວາຕີ ॥ ໂນ ເຕຕໍ ກຸເຕ ॥ ທສຸສນໍ ວາ ເຕ ຄາມດີ
ອາຄມຸມ ສວນໍ ວາ ເອວໍ ເຕ ອໂຫສີ ຈີຣວາສີມາຕຸຍາ ດນຸໂທ ວາ
ຣາໂຄ ວາ ເປມໍ ວາຕີ ॥ ເອວໍ ກຸເຕ ॥ ຕໍ ກີ ມນຸເພສີ ຄາມດີ
ຈີຣວາສີມາຕຸຍາ ເຕ ວເຣນ ວາ ພນຸເຣນ ວາ ສານີຍາ ວາ ກຣາຍ ວາ
ອຸປຸປຸສຸສເຢຍຍຸ ໂສັກປຣິເທວທຸກຸໂທມນສຸສຸປາຍາສາຕີ ॥ ຈີຣວາສີມາຕຸຍາ
ເມ ກຸເຕ ວເຣນ ວາ ພນຸເຣນ ວາ ສານີຍາ ວາ ກຣາຍ ວາ ສິວິດສຸສມີ
ສິຍາ ອນຸເພດຕຸຕໍ ກີ ປນ ເມ ນຸປຸປຸສຸສສຸສນຸຕິ ໂສັກປຣິເທວທຸກຸໂ
ໂທມນສຸສຸປາຍາສາຕີ ॥ ອີມີນາ ໄວ ເອຕໍ ຄາມດີ ປຣິຍາເຢນ ເວທິຕພຸພໍ
ຍງຸດິນຈີ ທຸກຸຂໍ ອຸປຸປຸສຸສມານໍ ອຸປຸປຸສຸສຕິ ສພຸພນຸຕໍ ດນຸທມຸຕກໍ ດນຸທ-
ນິທານໍ ດນຸໂທ ຫິ ມຸຕໍ ທຸກຸຂສຸສາຕີ ॥ ເອກາທສນໍ ॥

[໒໒໔] ອດ ໄວ ຣາສີໂຍ ຄາມດີ ເຢນ ກວາ ເຕນຸປສັງກມີ
ອຸປສັງກມີຕຸວາ ກວນຸຕໍ ອກິວາເທຕຸວາ ເອກມນຸຕໍ ນິສັຕິ ॥ ເອກມນຸຕໍ
ນິສິນໂນ ໄວ ຣາສີໂຍ ຄາມດີ ກວນຸຕໍ ເອຕທໂວຈ ສຸຕມເມຕໍ ກຸເຕ

สมโณ โคตโม สัพพํ ตปํ ครอบหิตํ สัพพํ ตปสฺสํ อุตฺตมํ เอตฺถนํ
 อปฺปวตฺติ อปฺปโกสฺสํ ๑ เย เต ภนฺเต เหวมาหํสุ สมโณ โคตโม
 สัพพํ ตปํ ครอบหิตํ สัพพํ ตปสฺสํ อุตฺตมํ เอตฺถนํ อปฺปวตฺติ
 อปฺปโกสฺสํ ๑ กจฺจิ เต ภนฺเต ภควโต วุตฺตวาทีโน น จ
 ภควนฺตํ อภฺเตน อพฺภาจิกฺขนฺติ ธรรมสฺส จานฺนํ พยาโกโรนฺติ
 น จ โกจิ สหณฺมิกโก วาทานุปาโต คารยฺหํ ชานํ อากฺขจฺจํ ๑ เย
 เต คามณิ เหวมาหํสุ สมโณ โคตโม สัพพํ ตปํ ครอบหิตํ สัพพํ
 ตปสฺสํ อุตฺตมํ เอตฺถนํ อปฺปวตฺติ อปฺปโกสฺสํ ๑ น เม เต
 วุตฺตวาทีโน อพฺภาจิกฺขนฺติ จ ปน มนฺเต อสฺสา อภฺเตน ๑

[๖๓๐] เทวเม คามณิ อสฺสา ปพฺพชฺชิตฺเตน น เสวิตพฺพา โย
 จายํ กามสฺสุ กามสฺสอุตฺติกานฺนุโยโค หีโน คมฺโม โปถฺจฺจนิโก อนริโย
 อนตฺถสฺสญฺหิโต โย จายํ อตฺถตฺถิตถมกานฺนุโยโค ทุฏฺโธ อนริโย
 อนตฺถสฺสญฺหิโต ๑ เอเต เต คามณิ อุกโก อนฺเต อนุปคมฺม
 มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสํพุทฺธา จกฺขุกรณํ ฌานกรณํ
 อุปสํมา ย อภิญฺเวย สมนฺโพราย นิพฺพานาย สํวตฺตติ ๑ กตมา
 จ สํ คามณิ มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสํพุทฺธา จกฺขุ-
 กรณํ ฌานกรณํ อุปสํมา ย อภิญฺเวย สมนฺโพราย นิพฺพานาย
 สํวตฺตติ ๑ อยเมว อริโย อฏฺฐังคิกโก มคฺโค ๑ เสยฺยถิโก ๑ สมนฺมา-
 ทิฏฺฐิโก ๑ เป ๑ สมนฺมาสมาธิโก ๑ อโย ๑ สํ คามณิ มชฺฌิมา

๓ พ. อสฺสา ตฺถา อภฺเตน ๑

ปฏฺฐิพฺพา ตถาคคฺเคน อภิสํมุพฺพุธา จกฺขุภวณฺํ ฌาณภวณฺํ อฺปสํมา
อภินฺนํ ฌมฺโพนํ นิสฺสํมา นํ สํยฺยคฺคณิ ๑

[๖๓๑] คโยเม คามณิ กามภคฺโค โสณฺโต สํวิชฺชํมา
โสณฺตํ ๑ กตฺตํ คโย ๑ อธิ คามณิ เอกฺกํ กามภคฺโค
อธมฺเม โภเค ปริยตฺติ สํหเสน อธมฺเม โภเค ปริยตฺติ
สํหเสน น อตฺตํ สฺสํ น ฌเนติ น สํวิชฺชํ น ปุณฺณํ
กโรติ ๑ อธิ ปน คามณิ เอกฺกํ กามภคฺโค อธมฺเม โภเค
ปริยตฺติ สํหเสน อธมฺเม โภเค ปริยตฺติ สํหเสน อตฺตํ
สฺสํ ฌเนติ น สํวิชฺชํ น ปุณฺณํ กโรติ ๑ อธิ ปน คามณิ
เอกฺกํ กามภคฺโค อธมฺเม โภเค ปริยตฺติ สํหเสน อธมฺเม
โภเค ปริยตฺติ สํหเสน อตฺตํ สฺสํ ฌเนติ สํวิชฺชํ
ปุณฺณํ กโรติ ๑

[๖๓๒] อธิ คามณิ เอกฺกํ กามภคฺโค อธมฺเม โภเค
ปริยตฺติ สํหเสนํ อตฺตํ ฌเนติ อธมฺเม โภเค ปริยตฺติ
สํหเสนํ อตฺตํ น อตฺตํ สฺสํ น ฌเนติ น สํวิชฺชํ
น ปุณฺณํ กโรติ ๑ อธิ คามณิ เอกฺกํ กามภคฺโค อธมฺเม
โภเค ปริยตฺติ สํหเสนํ อตฺตํ ฌเนติ อธมฺเม โภเค
ปริยตฺติ สํหเสนํ อตฺตํ สฺสํ ฌเนติ น สํวิชฺชํ น
ปุณฺณํ กโรติ ๑ อธิ คามณิ เอกฺกํ กามภคฺโค
อธมฺเม โภเค ปริยตฺติ สํหเสนํ อตฺตํ ฌเนติ อธมฺเม

โกเค ปริเยสตีตฺวา ส่าหเสณมี อส่าหเสณมี อตฺตานํ สฺสฺเชติ มีเณติ
สํวิภชติ ปุญฺญานิ กโรติ ฯ

[๖๓๓] อธิ ปน คามณิ เอกจุโจ กามโกคฺคํ รมฺเมน โกเค
ปริเยสตี อส่าหเสณ รมฺเมน โกเค ปริเยสตีตฺวา อส่าหเสณ น
อตฺตานํ สฺสฺเชติ น มีเณติ น สํวิภชติ น ปุญฺญานิ วโรติ ฯ อธิ
ปน คามณิ เอกจุโจ กามโกคฺคํ รมฺเมน โกเค ปริเยสตี อส่าหเสณ
รมฺเมน โกเค ปริเยสตีตฺวา อส่าหเสณ อตฺตานํ สฺสฺเชติ มีเณติ น
สํวิภชติ น ปุญฺญานิ กโรติ ฯ อธิ ปน คามณิ เอกจุโจ กามโกคฺคํ
รมฺเมน โกเค ปริเยสตี อส่าหเสณ รมฺเมน โกเค ปริเยสตีตฺวา
อส่าหเสณ อตฺตานํ สฺสฺเชติ มีเณติ สํวิภชติ ปุญฺญานิ กโรติ เต
จ โกเค อคฺคิโต มุจฺฉิโต อชฺชฌาปนโน อนาทนฺตสฺสํสํวํ อนิสฺสํสรณ-
ปนฺนโณ ปรีกฺขชฺชติ ฯ อธิ ปน คามณิ เอกจุโจ กามโกคฺคํ รมฺเมน
โกเค ปริเยสตี อส่าหเสณ รมฺเมน โกเค ปริเยสตีตฺวา อส่าหเสณ
อตฺตานํ สฺสฺเชติ มีเณติ สํวิภชติ ปุญฺญานิ กโรติ เต จ โกเค
อคฺคิโต อมุจฺฉิโต อนชฺชฌาปนโน อนาทนฺตสฺสํสํวํ นิสฺสํสรณปนฺนโณ
ปรีกฺขชฺชติ ฯ

[๖๓๔] ตตฺถ คามณิ ยฺวํยํ กามโกคฺคํ อรมฺเมน โกเค ปริเยสตี
ส่าหเสณ อรมฺเมน โกเค ปริเยสตีตฺวา ส่าหเสณ น อตฺตานํ สฺสฺเชติ
น มีเณติ น สํวิภชติ น ปุญฺญานิ กโรติ ฯ อยํ คามณิ กาม-
โกคฺคํ คีหิ จานเหติ คารยฺโย ฯ กตเมหิ คีหิ จานเหติ คารยฺโย ฯ

อหฺมฺเมเน โภเค ปริเยสฺสติ สฬาสฺสเนนาติ อิมินา ปจฺเมเน จ्ञาเนน
 คารยฺโฮ ๑ น อตฺตํ สฺสเวติ น มึณฺเตตฺติ อิมินา ทฺตฺติเยน จ्ञาเนน
 คารยฺโฮ ๑ น สํวึชฺชติ น ปุณฺณานิ กโรตฺติ อิมินา คตฺติเยน จ्ञาเนน
 คารยฺโฮ ๑ อยํ คามณิ กามโกคฺ อิมฺเหติ ตฺถิ จ्ञาเนหิ คารยฺโฮ ๑

[๖๓๕] ตตฺร คามณิ ยฺวํ กามโกคฺ อหฺมฺเมเน โภเค ปริเยสฺสติ
 สฬาสฺสเน อหฺมฺเมเน โภเค ปริเยสฺสติ สฬาสฺสเน อตฺตํ สฺสเวติ มึณฺเต
 น สํวึชฺชติ น ปุณฺณานิ กโรติ ๑ อยํ คามณิ กามโกคฺ ทฺวํหิ
 จ्ञาเนหิ คารยฺโฮ เอเกน จ्ञาเนน ปาสํโส ๑ กตเมหิ ทฺวํหิ จ्ञาเนหิ
 คารยฺโฮ ๑ อหฺมฺเมเน โภเค ปริเยสฺสติ สฬาสฺสเนนาติ อิมินา ปจฺเมเน
 จ्ञาเนน คารยฺโฮ ๑ น สํวึชฺชติ น ปุณฺณานิ กโรตฺติ อิมินา
 ทฺตฺติเยน จ्ञาเนน คารยฺโฮ ๑ กตเมเน เอเกน จ्ञาเนน ปาสํโส ๑
 อตฺตํ สฺสเวติ มึณฺเตตฺติ อิมินา เอเกน จ्ञาเนน ปาสํโส ๑ อยํ
 คามณิ กามโกคฺ อิมฺเหติ ทฺวํหิ จ्ञาเนหิ คารยฺโฮ อิมินา เอเกน
 จ्ञาเนน ปาสํโส ๑

[๖๓๖] ตตฺร คามณิ ยฺวํ กามโกคฺ อหฺมฺเมเน โภเค ปริเยสฺสติ
 สฬาสฺสเน อหฺมฺเมเน โภเค ปริเยสฺสติ สฬาสฺสเน อตฺตํ สฺสเวติ
 มึณฺเต สํวึชฺชติ ปุณฺณานิ กโรติ ๑ อยํ คามณิ กามโกคฺ เอเกน
 จ्ञาเนน คารยฺโฮ ทฺวํหิ จ्ञาเนหิ ปาสํโส ๑ กตเมเน เอเกน
 จ्ञาเนน คารยฺโฮ ๑ อหฺมฺเมเน โภเค ปริเยสฺสติ สฬาสฺสเนนาติ อิมินา
 เอเกน จ्ञาเนน คารยฺโฮ ๑ กตเมหิ ทฺวํหิ จ्ञาเนหิ ปาสํโส ๑

อตุตถานํ สุตฺเตติ นีเณตฺตติ อิมินา ปจฺเจน จาเนน ปาสาโธ ๑ สํวิกขติ
 ปุณฺณานิ กโรตฺตติ อิมินา ทฺติเยน จาเนน ปาสาโธ ๑ อยํ คามณิ
 กามโภคํ อิมินา เอเกน จาเนน คารยฺโห อิมฺเหติ ทฺวํหิ จาเนหิ
 ปาสาโธ ๑

[๖๓๘] ตตฺร คามณิ ยฺวายํ กามโภคํ ฐมาฐเมน โภเค
 ปริเยสฺสติ สํหาเสณนํ อสํหาเสณนํ ฐมาฐเมน โภเค ปริเยสฺสติ
 สํหาเสณนํ อสํหาเสณนํ น อตุตถานํ สุตฺเตติ น นีเณตฺติ น สํวิกขติ
 น ปุณฺณานิ กโรติ ๑ อยํ คามณิ กามโภคํ เอเกน จาเนน
 ปาสาโธ ตํหิ จาเนหิ คารยฺโห ๑ กตเมน เอเกน จาเนน
 ปาสาโธ ๑ ฐเมน โภเค ปริเยสฺสติ อสํหาเสณนํ อิมินา เอเกน
 จาเนน ปาสาโธ ๑ กตเมหิ ตํหิ จาเนหิ คารยฺโห ๑ อฐเมน
 โภเค ปริเยสฺสติ สํหาเสณนํ อิมินา ปจฺเจน จาเนน คารยฺโห ๑
 น อตุตถานํ สุตฺเตติ น นีเณตฺตติ อิมินา ทฺติเยน จาเนน คารยฺโห ๑
 น สํวิกขติ น ปุณฺณานิ กโรตฺตติ อิมินา ทฺติเยน จาเนน คารยฺโห ๑
 อยํ คามณิ กามโภคํ อิมินา เอเกน จาเนน ปาสาโธ อิมฺเหติ
 ตํหิ จาเนหิ คารยฺโห ๑

[๖๓๘] ตตฺร คามณิ ยฺวายํ กามโภคํ ฐมาฐเมน โภเค
 ปริเยสฺสติ สํหาเสณนํ อสํหาเสณนํ ฐมาฐเมน โภเค ปริเยสฺสติ
 สํหาเสณนํ อสํหาเสณนํ อตุตถานํ สุตฺเตติ นีเณตฺติ น สํวิกขติ น
 ปุณฺณานิ กโรติ ๑ อยํ คามณิ กามโภคํ ทฺวํหิ จาเนหิ ปาสาโธ

อสาหัสเนน ชมุเมเน โภเค ปริเยสสิคฺคา อสาหัสเน น อตฺตานํ สุชฺเชติ
 น มึเณติ น สํวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรติ ฯ อยํ คามณิ
 กามโภกํ เอเกน จ्ञาเนน ปาสํโส ทุวฺหิ จ्ञาเนหิ คารยฺโฮ ฯ
 กตเมเน เอเกน จ्ञาเนน ปาสํโส ฯ ชมุเมเน โภเค ปริเยสสิ
 คฺคา อสาหัสเนนาติ อิมินา เอเกน จ्ञาเนน ปาสํโส ฯ กตเมหิ ทุวฺหิ
 จ्ञาเนหิ คารยฺโฮ ฯ น อตฺตานํ สุชฺเชติ น มึเณตฺติ อิมินา ปจฺเณน
 จ्ञาเนน คารยฺโฮ ฯ น สํวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรตฺติ อิมินา
 ทฺตุติเยน จ्ञาเนน คารยฺโฮ ฯ อยํ คามณิ กามโภกํ อิมินา เอเกน
 จ्ञาเนน ปาสํโส อิมะหิ ทุวฺหิ จ्ञาเนหิ คารยฺโฮ ฯ

[๖๔๓] ตตฺร คามณิ ยฺวายํ กามโภกํ ชมุเมเน โภเค ปริเยสสิ
 คฺคา อสาหัสเนน ชมุเมเน โภเค ปริเยสสิคฺคา อสาหัสเนน อตฺตานํ สุชฺเชติ
 มึเณติ น สํวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรติ ฯ อยํ คามณิ กามโภกํ
 ทุวฺหิ จ्ञาเนหิ ปาสํโส เอเกน จ्ञาเนน คารยฺโฮ ฯ กตเมหิ ทุวฺหิ
 จ्ञาเนหิ ปาสํโส ฯ ชมุเมเน โภเค ปริเยสสิคฺคา อสาหัสเนนาติ อิมินา
 ปจฺเณน จ्ञาเนน ปาสํโส ฯ อตฺตานํ สุชฺเชติ มึเณตฺติ อิมินา
 ทฺตุติเยน จ्ञาเนน ปาสํโส ฯ กตเมเน เอเกน จ्ञาเนน คารยฺโฮ ฯ
 น สํวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรตฺติ อิมินา เอเกน จ्ञาเนน คารยฺโฮ ฯ
 อยํ คามณิ กามโภกํ อิมะหิ ทุวฺหิ จ्ञาเนหิ ปาสํโส อิมินา
 เอเกน จ्ञาเนน คารยฺโฮ ฯ

[๖๔๔] ตตฺร คามณิ ยฺวายํ กามโภกํ ชมุเมเน โภเค ปริเยสสิ

อสํหาเสณ ชมฺเมเน โภเค ปริเยสํติว อสํหาเสณ อตฺตํ นํ สุตฺเต
 มีเณติ สํวิภชติ ปุณฺณานิ กโรติ เต จ โภเค คชิตฺโต มุจฺฉิตฺโต
 อชฺฌาปนโน อนาทนํวทสฺสํว อนิสฺสํรณเปณฺโณ ปริภุชฺชติ ฯ อยํ
 ความณิ กามภิกฺขํ ตํหิ จํเนหิ ปาสํโส เอเกเน จํเนเน คารยฺโฮ
 กตเมหิ ตํหิ จํเนหิ ปาสํโส ฯ ชมฺเมเน โภเค ปริเยสํติ อสํหา-
 เสนาติ อิมินา ปจฺเมเน จํเนเน ปาสํโส ฯ อตฺตํ นํ สุตฺเต มีเณตํติ
 อิมินา ทฺติเยเน จํเนเน ปาสํโส ฯ สํวิภชติ ปุณฺณานิ กโรตํติ
 อิมินา คตฺติเยเน จํเนเน ปาสํโส ฯ กตเมเน เอเกเน จํเนเน
 คารยฺโฮ ฯ เต จ โภเค คชิตฺโต มุจฺฉิตฺโต อชฺฌาปนโน อนาทนํว-
 ทสฺสํว อนิสฺสํรณเปณฺโณ ปริภุชฺชตํติ อิมินา เอเกเน จํเนเน
 คารยฺโฮ ฯ อยํ ความณิ กามภิกฺขํ อิมิหิ ตํหิ จํเนหิ ปาสํโส
 อิมินา เอเกเน จํเนเน คารยฺโฮ ฯ

[๖๔๓] ตตฺตฺร ความณิ ยฺวํยํ กามภิกฺขํ ชมฺเมเน โภเค ปริเยสํติ
 อสํหาเสณ ชมฺเมเน โภเค ปริเยสํติว อสํหาเสณ อตฺตํ นํ สุตฺเต
 มีเณติ สํวิภชติ ปุณฺณานิ กโรติ เต จ โภเค อคชิตฺโต อมุจฺฉิตฺโต
 อนชฺฌาปนโน อนาทนํวทสฺสํว นิสฺสํรณเปณฺโณ ปริภุชฺชติ ฯ อยํ
 ความณิ กามภิกฺขํ จตฺตฺหิ จํเนหิ ปาสํโส ฯ กตเมหิ จตฺตฺหิ
 จํเนหิ ปาสํโส ฯ ชมฺเมเน โภเค ปริเยสํติ อสํหาเสนาติ อิมินา
 ปจฺเมเน จํเนเน ปาสํโส ฯ อตฺตํ นํ สุตฺเต มีเณตํติ อิมินา
 ทฺติเยเน จํเนเน ปาสํโส ฯ สํวิภชติ ปุณฺณานิ กโรตํติ อิมินา

ตติเยน จานเนน ปาสาโส ๑ เต จ โภเค อคฺฉิตโต อมฺจุตฺตโต
อนชฺฌาปนโน อาทันนทสฺสวํ นิสฺสวณฺณปณฺณํ ปริญฺญชฺคฺติ อิมินา
จตุตฺเถน จานเนน ปาสาโส ๑ อยํ คามณิ กามโภกํ อิมเหิ จตุหิ
จานเหิ ปาสาโส ๑

[๖๔๔] ตโยเม คามณิ ตปสฺสโน อูชชีโวโน สมนฺโต สวฺชฺชมานา
โตกสฺมึ ๑ กตเม ตโย ๑ อธิ คามณิ เอกจฺโจ ตปสฺสํ อูชชีวํ
สทฺโธ อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตโต โหติ อปฺเปวณาม กุสฺลํ
ธมฺมํ อธิจฺจุณฺญํ อปฺเปวณาม อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อถมวฺยฌาณ-
ทสฺสณวิเสสํ สจฺฉนิกรยฺยนฺติ ๑ โส อุตฺตํ อาตาเปติ ปริตาเปติ
กุสฺลณฺจ ธมฺมํ นาทิจฺจุณฺติ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อถมวฺยฌาณทสฺสณ-
วิเสสํ น สจฺฉนิกรโติ ๑ อธิ ปน คามณิ เอกจฺโจ ตปสฺสํ อูชชีวํ
สทฺโธ อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตโต โหติ อปฺเปวณาม กุสฺลํ
ธมฺมํ อธิจฺจุณฺญํ อปฺเปวณาม อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อถมวฺยฌาณ-
ทสฺสณวิเสสํ สจฺฉนิกรยฺยนฺติ ๑ โส อุตฺตํ อาตาเปติ ปริตาเปติ
กุสฺลํ หิ โธ ธมฺมํ อธิจฺจุณฺติ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อถมวฺยฌาณ-
ทสฺสณวิเสสํ น สจฺฉนิกรโติ ๑ อธิ ปน คามณิ เอกจฺโจ ตปสฺสํ
อูชชีวํ สทฺโธ อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตโต โหติ อปฺเปว-
ณาม กุสฺลํ ธมฺมํ อธิจฺจุณฺญํ อปฺเปวณาม อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อถ-
มวฺยฌาณทสฺสณวิเสสํ สจฺฉนิกรยฺยนฺติ ๑ โส อุตฺตํ อาตาเปติ

๑ ส. พ. สทฺทวาเรสุ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมาติ ปาโง ทิสฺสติ ๑

ปริทาเปติ กุสฺสณฺญฯ ชฺมมํ อธิคจฺจติ อุตฺตริมนุสฺสชฺมมํ อถมวีย-
 ฌานทสฺสณฺนิเวสํ สจฺจติโรติ ฯ

[๖๔๕] ตตฺร ความนิ ยวํ คปฺสฺสํ กฺุชฺชํ อตฺตํ อตาเปติ
 ปริทาเปติ กุสฺสณฺญฯ ชฺมมํ นาทิคจฺจติ อุตฺตริมนุสฺสชฺมมํ อถมวีย-
 ฌานทสฺสณฺนิเวสํ น สจฺจติโรติ ฯ อยํ ความนิ คปฺสฺสํ กฺุชฺชํ
 คีหิ จานฺเหิ คารยฺโฮ ฯ กตเมหิ คีหิ จานฺเหิ คารยฺโฮ ฯ
 อตฺตํ อตาเปติ ปริทาเปตฺติ อิมินา ปจฺเจน จานฺน คารยฺโฮ ฯ
 กุสฺสณฺญฯ ชฺมมํ นาทิคจฺจตฺติ อิมินา ทฺติเยน จานฺน คารยฺโฮ ฯ
 อุตฺตริมนุสฺสชฺมมํ อถมวียฌานทสฺสณฺนิเวสํ น สจฺจติโรตฺติ อิมินา
 คติเยน จานฺน คารยฺโฮ ฯ อยํ ความนิ คปฺสฺสํ กฺุชฺชํ อิมฺเหิ
 คีหิ จานฺเหิ คารยฺโฮ ฯ

[๖๔๖] ตตฺร ความนิ ยวํ คปฺสฺสํ กฺุชฺชํ อตฺตํ อตาเปติ
 ปริทาเปติ กุสฺสณฺญํ ๒ ชฺมมํ อธิคจฺจติ อุตฺตริมนุสฺสชฺมมํ
 อถมวียฌานทสฺสณฺนิเวสํ น สจฺจติโรติ ฯ อยํ ความนิ คปฺสฺสํ
 กฺุชฺชํ ทฺวํหิ จานฺเหิ คารยฺโฮ เอเกน จานฺน ปาถํโส ฯ กตเมหิ
 ทฺวํหิ จานฺเหิ คารยฺโฮ ฯ อตฺตํ อตาเปติ ปริทาเปตฺติ อิมินา
 ปจฺเจน จานฺน คารยฺโฮ ฯ อุตฺตริมนุสฺสชฺมมํ อถมวียฌาน-
 ทสฺสณฺนิเวสํ น สจฺจติโรตฺติ อิมินา ทฺติเยน จานฺน คารยฺโฮ ฯ
 กตเมน เอเกน จานฺน ปาถํโส ฯ กุสฺสํ ๒ ชฺมมํ อธิคจฺจตฺติ
 อิมินา เอเกน จานฺน ปาถํโส ฯ อยํ ความนิ คปฺสฺสํ กฺุชฺชํ

อิมะหิ ทุวัหิ จานะหิ คารุโห อิมินา เอเกน จานะน ปาถังโส ๑

[๖๔๗] ตตุร คามณิ ยวามํ ตปัสสํ อุตฺตมํ อุตฺตมานํ อาตาเปติ
ปริตาเปติ กุสฺสํ ๑ ชมมํ อธิคจฺจติ อุตฺตมมฺหุสฺสํ ชมมํ อถมวีย-
ณานทสฺสํ นวิเสสํ สจฺจนิโรติ ๑ อยํ คามณิ ตปัสสํ อุตฺตมํ
เอเกน จานะน คารุโห ทุวัหิ จานะหิ ปาถังโส ๑ กตเมน
เอเกน จานะน คารุโห ๑ อุตฺตมานํ อาตาเปติ ปริตาเปตํ อิมินา
เอเกน จานะน คารุโห ๑ กตเมหิ ทุวัหิ จานะหิ ปาถังโส ๑
กุสฺสํ ๑ ชมมํ อธิคจฺจตํ อิมินา ปจฺเจน จานะน ปาถังโส ๑
อุตฺตมมฺหุสฺสํ อถมวียณานทสฺสํ นวิเสสํ สจฺจนิโรตฺติ อิมินา
ทฺธิเยน จานะน ปาถังโส ๑ อยํ คามณิ ตปัสสํ อุตฺตมํ อิมินา
เอเกน จานะน คารุโห อิมะหิ ทุวัหิ จานะหิ ปาถังโส ๑

[๖๔๘] ทิสฺโส อิมะ คามณิ สันตฺติจิกขา นิชฺชรา อภาติกา
เอหิปัสสิกา โอบนยิกา ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺพา วิญญูหิ ๑ กตมา
ทิสฺโส ๑ ยํ รตุโต ราชาจิกฺขณํ อุตฺตพฺยาพาทายมํ เจเตติ
ปรพฺยาพาทายมํ เจเตติ อุกฺกพฺยาพาทายมํ เจเตติ ราเก ปทฺธเน
เนว อุตฺตพฺยาพาทายมํ เจเตติ น ปรพฺยาพาทายมํ เจเตติ น อุกฺก-
พฺยาพาทายมํ เจเตติ สันตฺติจิกขา นิชฺชรา อภาติกา เอหิปัสสิกา
โอบนยิกา ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺพา วิญญูหิ ๑ ยํ ทฺวโง โทสา-
จิกฺขณํ อุตฺตพฺยาพาทายมํ เจเตติ ปรพฺยาพาทายมํ เจเตติ อุกฺก-

๓ ส. เอว ๑ พ. อุตฺตพฺยาพาทายมํ ๑

พญาพาราชัย เจเตติ โทเส ปที่เน เนว อุตตพญาพาราชัย เจเตติ
 น พรพญาพาราชัย เจเตติ น อุภพญาพาราชัย เจเตติ สหุทธิจิกา
 นิชชรา อกาธิกา เอหิปัสสิกา โอปนยิกา ปจฺจุตฺต เวทิตพฺพา
 วิญญูหิ ๑ ยํ มุพฺโพ โมหาริกิรณํ อุตตพญาพาราชัย เจเตติ
 พรพญาพาราชัย เจเตติ อุภพญาพาราชัย เจเตติ โมหะ ปที่เน
 เนว อุตตพญาพาราชัย เจเตติ น พรพญาพาราชัย เจเตติ น
 อุภพญาพาราชัย เจเตติ สหุทธิจิกา นิชชรา อกาธิกา เอหิปัสสิกา
 โอปนยิกา ปจฺจุตฺต เวทิตพฺพา วิญญูหิ ๑ อิมะ ๒ ความณิ ติสฺโส
 สหุทธิจิกา นิชชรา อกาธิกา เอหิปัสสิกา โอปนยิกา ปจฺจุตฺต
 เวทิตพฺพา วิญญูหิ ๑ เอวํ อุตฺเต ราธิโย ความณิ ภควนฺตํ
 เขตทโวจ อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ๑ เป ๑ อฺปาสกํ
 มํ ภควา ชาเรตุ อชฺชตฺตเค ปาณเปตํ สรณํคตฺต ๑ ทฺวาทสํ ๑

[๖๔๘] เขกํ สมนํ ภควา โกฬิเยสุ วิหริติ อุตฺตรนฺนาม
 โกฬิยานํ นิคโม ๑ อถ ๒ ปาฏติโย ความณิ เยน ภควา
 เทนฺปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เขกมนฺตํ
 นิสฺสํ ๑ เขกมนฺตํ นิสฺสินฺโน ๒ ปาฏติโย ความณิ ภควนฺตํ
 เขตทโวจ สุตฺตเมตํ ภนฺเต สมนฺโน โคตโม มายํ ชานาตีติ ๑ เ
 เต ภนฺเต เอวมาหํสุ สมนฺโน โคตโม มายํ ชานาตีติ ๑ กจฺจิ เต
 ภนฺเต ภควโต อุตฺตวาทีโน น ๑ ภควนฺตํ อภฺเตน อพฺภาจิกฺขณฺติ
 มฺมมฺมํ จานฺนํ พฺยาโกโรนฺติ น ๑ โกจิ สหณฺมิโก วาทานฺปาโต

การยหํ จํานํ อากจุตติ ๑ อนพุกุชาตุกามา ๑ หิ มยํ ภนฺเต
 ภควนฺตฺนฺติ ๑ เข เต คามณิ เอมมาหํสุ สมนฺโน โคตโม มายํ
 ชานาตํติ ๑ วุคฺคฺวาทีโน เจว เม เต น จ มํ อญฺเณ อพฺภา-
 จิกฺขณฺติ ฌมฺมสฺส จานุฌมฺมํ พฺยาภโรนฺติ น จ โกจิ สหณฺมิโก
 วาทานฺปาโต การยหํ จํานํ อากจุตํติ ๑ สจฺจํ เยว กิร โภ-
 มยํ เตสํ สมนพฺรหฺมณานํ น สทฺทหาม สมนฺโน โคตโม มายํ
 ชานาตํติ ๑ สมนฺโน ชฺช โภ โคตโม มายาวํติ ๑ โย นุ โช คามณิ
 เอวํ วเทติ อหํ มายํ ชานามํติ ๑ โส เอวํ วเทติ อหํ มายาวํติ ๑
 ตเถว ตํ ภควา โหติ ตเถว ตํ สฺสคฺต โหตํติ ๑ เตนฺหิ คามณิ
 ตณฺเฏเวคฺคฺก ปฏฺฐิจฺฉิตฺตํ ๑ ยถา เต ชเมยฺย ตถา ตํ พฺยา-
 ภเวยฺยาสี ๑

[๖๕๐] ตํ กิํ มณฺเณสี คามณิ ชานาสี คุวํ โกฬิยานํ
 สมนพฺพุทฺเท ภเวติ ๑ ชานามหํ ภนฺเต โกฬิยานํ สมนพฺพุทฺเท
 ภเวติ ๑ ตํ กิํ มณฺเณสี คามณิ กิมนฺตฺติยา โกฬิยานํ สมนพฺพุทฺธา
 ภวาทิ ๑ เข จ ภนฺเต โกฬิยานํ โจรา เต จ ปฏฺฐิเสเชตฺตุ ยานิ
 จ โกฬิยานํ ทฺวเณยฺยานิ ตานิ จ ปหาตํ เอตฺตฺตฺติยา ภนฺเต
 โกฬิยานํ สมนพฺพุทฺธา ภวาทิ ๑ ตํ กิํ มณฺเณสี คามณิ ชานาสี
 คุวํ โกฬิยานํ นิคเม สมนพฺพุทฺเท ภเว สํวณฺโต วา เต ทฺวสฺสํตา
 วาทิ ๑ ชานามหํ ภนฺเต โกฬิยานํ สมนพฺพุทฺเท ภเว ทฺวสฺสํเต

๓ จ. เอวํ ๑ พ. อนพฺภาจิกฺขวาทูกามา ๑

กามะสุ มิจฺฉาจารสฺส ฯ วิปากํ ยถาปฏิปนฺโน ฯ กามะสุ มิจฺฉาจารี
 กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุกฺคตํ วินิปาคํ นิริยํ อุปปชฺชติ
 ตณฺหํ ปชานามิ ฯ มุตาจาทญฺจาทํ คามณิ ปชานามิ มุตาจาทสฺส
 ฯ วิปากํ ยถาปฏิปนฺโน ฯ มุตาจาทํ กายสฺส เกทา ปรี มรณา
 อปายํ ทุกฺคตํ วินิปาคํ นิริยํ อุปปชฺชติ ตณฺหํ ปชานามิ ฯ
 มีสฺสจฺจ จาทํ คามณิ ปชานามิ มีสฺสจฺจาย ฯ วิปากํ ยถา-
 ปฏิปนฺโน ฯ มีสฺสจฺจโจ กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ
 ทุกฺคตํ วินิปาคํ นิริยํ อุปปชฺชติ ตณฺหํ ปชานามิ ฯ ฆรฺสฺสจฺจ
 จาทํ คามณิ ปชานามิ ฆรฺสฺสจฺจาย ฯ วิปากํ ยถาปฏิปนฺโน ฯ
 ฆรฺสฺสจฺจโจ กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุกฺคตํ วินิปาคํ
 นิริยํ อุปปชฺชติ ตณฺหํ ปชานามิ ฯ สมนุสฺสํปฺปตฺตํ จาทํ คามณิ
 ปชานามิ สมนุสฺสํปฺปตฺตสฺส ฯ วิปากํ ยถาปฏิปนฺโน ฯ สมนุสฺสํปฺป-
 ตํ กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุกฺคตํ วินิปาคํ นิริยํ อุปปชฺชติ
 ตณฺหํ ปชานามิ ฯ อภิชฺฌณญฺจาทํ คามณิ ปชานามิ อภิชฺฌณาย ฯ
 วิปากํ ยถาปฏิปนฺโน ฯ อภิชฺฌณาย กายสฺส เกทา ปรี มรณา
 อปายํ ทุกฺคตํ วินิปาคํ นิริยํ อุปปชฺชติ ตณฺหํ ปชานามิ ฯ
 พุยาปาทปโทสฺสญฺจาทํ คามณิ ปชานามิ พุยาปาทปโทสฺสสฺส ฯ
 วิปากํ ยถาปฏิปนฺโน ฯ พุยาปาทปโทสฺสญฺจโจ กายสฺส เกทา ปรี
 มรณา อปายํ ทุกฺคตํ วินิปาคํ นิริยํ อุปปชฺชติ ตณฺหํ ปชานามิ ฯ
 มิจฺฉาทิฏฺฐิ จาทํ คามณิ ปชานามิ มิจฺฉาทิฏฺฐิยา ฯ วิปากํ

ทกฺขิณโต นครุตฺตํ สํสํ ฉิขฺชมาโน ๑ คเมณํ เหวมาหํสุ อมฺโภ
 อยํ ปุริโส ก็ อภาติ ทพฺพาย วชฺชยา ปจฺฉาพาหํ คาสฺสพฺพชฺชํ
 พนฺธิตฺวา ชฺรุมฺมุณํ กิริตฺวา ชฺรุตฺตเรณ ปณฺเวณ วทียา วทียํ
 สิงฺฆาฏฺเณน สิงฺฆาฏํ ปรีเนตฺวา ทกฺขิณเณ ทฺวาเรณ นิถฺชมิตฺวา
 ทกฺขิณโต นครุตฺตํ สํสํ ฉินฺทตฺติ ๑ คเมณํ เหวมาหํสุ อมฺโภ
 อยํ ปุริโส ราชาเวรี อิตฺถิ วา ปุริสํ วา ชฺวีตา โวโรเปติ เตน
 นํ ราชาโน คเหตฺวา เหวรฺูปานิ กมฺมกฺรณานิ กาเรณตฺติ ๑ ตํ
 ก็ มณฺเณสํ คามณิ อยํ นุ เต เหวรฺูปํ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ
 ทิฏฺฐญฺจ โน ภาเน สุตญฺจ สยฺยิสฺสํติ จาติ ๑

[๖๕๕] ตตฺร คามณิ เย เต สมนฺเพรฺาหุมนฺนา เหววาทิโน
 เหวทิฏฺฐิจิโน โย โกจิ ปาณมตฺติมาเปติ สพฺโพ โส ทิฏฺฐเญ ว
 ธมฺเม ทฺวํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทยตฺติ ๑ สจฺจํ วา เต อหํสุ
 มุสา วาติ ๑ มุสา ภาเน ๑ เย ปน เต ตฺถจฺฉํ มุสา วิตฺปนฺนํ
 สีสฺสวฺโต วา เต ทฺุสฺสํตา วาติ ๑ ทฺุสฺสํตา ภาเน ๑ เย ปน
 เต ทฺุสฺสํตา ปาปธมฺมา มิจฺฉาปฺปฏิปฺปนา วา เต สมนฺมาปฺปฏิปฺปนา
 วาติ ๑ มิจฺฉาปฺปฏิปฺปนา ภาเน ๑ เย ปน เต มิจฺฉาปฺปฏิปฺปนา
 มิจฺฉาทิฏฺฐิจิภา วา เต สมนฺมาทิฏฺฐิจิภา วาติ ๑ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิภา
 ภาเน ๑ เย ปน เต มิจฺฉาทิฏฺฐิจิภา กตฺถํ นุ เตสุ ปัสสํติคฺคฺคํ ๑
 โน เหนํ ภาเน ๑

[๖๕๕] ทิสฺสํติ โว ปน คามณิ อิทฺเทกฺโข มาถิ กุณฺนํถิ ๑ เป ๑

มาหังสุ อมฺโง อโย ปริโส ก็ อภาสิ มาถึ กุณฺฑลํ ๑ เป ๑
 อิตฺติกาเมหิ ราชา มณฺเณ ปริจาเรตฺติ ๑ คเมณฺเ อเวมาหังสุ
 อมฺโง อโย ปริโส วนฺโณ ปจฺจุตฺถิกสฺส ทาเรสุ จาริตฺตํ
 อาปชฺชิ สฺสํ ราชา อตฺตมโน อภิหารมทาสี เตนํ ปริโส
 มาถึ กุณฺฑลํ ๑ เป ๑ อิตฺติกาเมหิ ราชา มณฺเณ ปริจาเรตฺติ ๑
 ทิสฺสติ ๒ คามณิ อิชฺเชจฺโจะ ทฬฺหาย ราชฺชยา ๑ เป ๑ ทกฺขินโต
 นกรสฺสํ สฺสํ นิชฺชมาโน ๑ คเมณฺเ อเวมาหังสุ อมฺโง อโย ปริโส
 ก็ อภาสิ ทฬฺหาย ราชฺชยา ๑ เป ๑ ทกฺขินโต นกรสฺสํ สฺสํ
 ฉินฺทิตฺติ ๑ คเมณฺเ อเวมาหังสุ อมฺโง อโย ปริโส กุตฺติกสฺส
 กุตฺตุมาริสฺส จาริตฺตํ อาปชฺชิ เตน น ราชานํ คเหตฺวา เอวรูปํ
 กมฺมกฺกณฺณํ กาวเรตฺติ ๑ ตํ ก็ มณฺเณสิ คามณิ อโย นุ เต
 เอวรูปํ ทิฏฺฐํ วา สฺสํ วาติ ๑ ทิฏฺฐณฺจ โน ภาเน สฺสํ จ
 สฺสยิสฺสติ จาติ ๑

[๖๕๘] ตตฺร คามณิ เป เต สมนฺพฺราหฺมณา เอวํวาทีโน
 เอวํทิจฺฉิโน โย โกจิ กามะสุ มิจฺฉาจรติ สฬฺโพ โส ทิฏฺฐเ จ
 ฐมฺเม ทกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสฺสเวทยตฺติ ๑ สจฺจํ วา เต อาหังสุ มุสา
 วาติ ๑ เป ๑ กถํ นุ เตสุ ปตฺติทฺตุนฺติ ๑ โน เหตุ ภาเน ๑

[๖๕๙] ทิสฺสติ ๒ ปน คามณิ อิชฺเชจฺโจะ มาถึ กุณฺฑลํ
 สุนฺหาโต สฺสวิตฺตโต กปฺปิตฺเตสฺส สฺสํ อิตฺติกาเมหิ ราชา มณฺเณ
 ปริจาเรนฺโต ๑ คเมณฺเ อเวมาหังสุ อมฺโง อโย ปริโส ก็

๔๒๖ สุตตตบิฏเฐ สุตตตนิกายสุต สพายตทวคโค [๖๖๐

อภาสิ มาถิ กุณทถิ สุนหาโต สุตติคโค กปปีตเถสมสฺส อิตฺติ-
กาเมหิ ราชาน มณฺเฒ ปรีจาเรตฺติ ฯ คเมณฺเ อเวมาหํสุ อมฺโก
อํ ปุริโส ราชานํ มุสาจาทน ทาเสติ คสฺส ราชาน อคฺคตมโน
อภิทารมทาสี เตนายํ ปุริโส มาถิ กุณทถิ สุนหาโต สุตติคโค
กปปีตเถสมสฺส อิตฺติกาเมหิ ราชาน มณฺเฒ ปรีจาเรตฺติ ฯ ทิสฺสติ
โธ คามณิ อีเชกฺโข ทพฺพาย ราชฺชยา ปจฺฉาพาหิ คพฺพพฺพชนํ
พฺพชิตฺวา ชฺรุมฺมทํ กตฺวา ชรสฺสเรน ปณฺเวน รัตฺติยา รัตฺติ
สิงฺฆาฏเกณ สิงฺฆาฏกํ ปรีเนตฺวา ทกฺขิณฺน ทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา
ทกฺขิณโต นคฺรสฺส สํสํ ฉิรฺชมาโน ฯ คเมณฺเ อเวมาหํสุ อมฺโก
อํ ปุริโส ก็ อภาสิ ทพฺพาย ราชฺชยา ปจฺฉาพาหิ คพฺพพฺพชนํ
พฺพชิตฺวา ชฺรุมฺมทํ กตฺวา ชรสฺสเรน ปณฺเวน รัตฺติยา รัตฺติ
สิงฺฆาฏเกณ สิงฺฆาฏกํ ปรีเนตฺวา ทกฺขิณฺน ทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา
ทกฺขิณโต นคฺรสฺส สํสํ ฉิรฺชมาโน ฯ คเมณฺเ อเวมาหํสุ อมฺโก
อํ ปุริโส คหปติสฺส วา คหปติปฺปคฺคสฺส วา มุสาจาทน อคฺคกํ
ภณฺชิ เตน นํ ราชานो คเหตฺวา เอวรฺูปานิ กมฺมกฺรณานิ
กาเรหฺมตฺติ ฯ ตํ ก็ มณฺเฒสฺมิ คามณิ อํ นุ เต เอวรฺูปํ ทิฏฺฐิ
วา สุตํ วาติ ฯ ทิฏฺฐิณฺจ โน ภนฺเต สุตฺตณฺจ สุตฺตยิสฺสติ จาติ ฯ

[๖๖๐] คตฺถ คามณิ เข เต สมนฺพฺราหฺมณา เอวํวาทิตฺโธ
เอวํทิฏฺฐิโน โย โกจิ มุสา ภณฺติ สพฺโพ โธ ทิฏฺฐิเส ว
ชฺมเม ทกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทยตฺติ ฯ สจฺจํ วา เต อาหํสุ

มูสา วาติ ๑ มูสา ภาหุเต ๑ เย ปน เต ตุจจัน มูสา วิถปนุติ
 สัตถวโนโต วา เต ทุสัสสา วาติ ๑ ทุสัสสา ภาหุเต ๑ เย ปน
 เต ทุสัสสา ปาปชมา มิจฺฉาปฏิปนฺหา วา เต สมนฺวาปฏิปนฺหา
 วาติ ๑ มิจฺฉาปฏิปนฺหา ภาหุเต ๑ เย ปน เต มิจฺฉาปฏิปนฺหา
 มิจฺฉาทิฏฐิจฺฉา วา เต สมนฺวาติฏฐิจฺฉา วาติ ๑ มิจฺฉาทิฏฐิจฺฉา
 ภาหุเต ๑ เย ปน เต มิจฺฉาทิฏฐิจฺฉา กถุถัน นุ เตสุ ปัสสิตฺตุนฺติ ๑
 โน เหน่ ภาหุเต ๑ อจฺฉริยํ ภาหุเต อพฺภุทํ ภาหุเต อตุถิ เม
 ภาหุเต อวสธาคาเร คตฺถ อตุถิ มณฺเฑกานิ อตุถิ อาสนานิ
 อตุถิ อุกกมณฺโณ อตุถิ เตตฺตปฺปทํ ๑ คตฺถ โย สมนฺโน วา
 พฺราหฺมโณ วา วาสํ อูปติ เตนหา ยถาสตฺติ ยถาพฺป สํวิชามิ ๑

[๖๖๓] ภูตฺตพฺพุ ภาหุเต จตฺตาโร สตฺตาโร นานาทิฏฐิจฺฉา
 นานาชนฺติกา นานารุจิรา ตสฺมึ อวสธาคาเร วาสํ อูปคฺฉนฺติ ๑
 เอโก สตฺตา เอวํวาทิ เอวํติฏฐิ นตฺติ ทินฺนํ นตฺติ ยิฏฺฐํ นตฺติ
 หุทํ นตฺติ สุกตฺตูกฺกญฺจํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก นตฺติ อัย
 โถโก นตฺติ ปโร โถโก นตฺติ มาตา นตฺติ นีตา นตฺติ
 สตฺตา โอปปาทิกา นตฺติ โถเก สมนฺพฺราหฺมณา สมนฺภคฺตา
 สมนฺวาปฏิปนฺหา เย อิทฺตฺตํ โถกํ ปรมฺมจ โถกํ สยํ อภินฺเว
 สจฺจติคฺคฺวา ปเวเทนฺตฺติ ๑

[๖๖๔] เอโก สตฺตา เอวํวาทิ เอวํติฏฐิ อตุถิ ทินฺนํ อตุถิ
 ยิฏฺฐํ อตุถิ หุทํ อตุถิ สุกตฺตูกฺกญฺจํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก

๔๒๘ สุกตุนตบิฏเถ สัมยุตตนิคายสูตร สฬายคทวคโค [๖๖๓]

อตุถิ อัม โถโก อตุถิ ปโร โถโก อตุถิ มาตา อตุถิ
บีตา อตุถิ สตุตา โอปปาติกา อตุถิ โถเก สมนพฺรหฺมณา
สมฺมกุคฺคา สมฺมาปฏิปนฺนา เย อิมญฺจ โธกํ ปญฺจ โธกํ
สํ อภิญฺญา สจฺฉิกคฺคา ปเวเทหุตฺติ ฯ

[๖๖๓] เอโก สตุตา เอวํวาทิ เอวํทิจฺฉิ กรโต การยโต
ฉินฺหโต เถทปยโต ปจโต ปาจยโต โสจโต โสจยโต กิตฺตมโต
กิตฺตมยโต ผนฺหโต ผนฺทปยโต ปาณมตฺติมาปยโต อทินฺนํ อาทิยโต
สํธึ ฉินฺหโต นิสฺสโตปํ หรโต เอกาการิกํ กรโต ปริปนฺเน
คิจฺฉโต ปรทาวํ คจฺฉโต มุตา ภณโต กรโต น กรียติ ปาปํ
ชฺรปฺริยมนฺเตน เจมึ จกฺกเถน โย อิมิสฺสา ปจฺฉิยา ปาเนน เอกํ
มัสฺสํ เอวํ มัสฺสญฺชํ กเรยฺย นตุถิ ตโตนิทานํ ปาปํ นตุถิ
ปาปสฺส อากโม ฯ ทกฺขิณํ เจมึ คจฺฉาย ตํวํ คจฺฉเยยฺย หนฺนโต
ชาเตนฺโต ฉินฺหฺนโต เถทาเปนฺโต ปจฺนฺโต ปาเจนฺโต นตุถิ ตโต-
นิทานํ ปาปํ นตุถิ ปาปสฺส อากโม ฯ อุตฺตรํ เจมึ คจฺฉาย ตํวํ
คจฺฉเยยฺย ททฺนฺโต ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยาชเนนฺโต นตุถิ ตโต-
นิทานํ ปุณฺณํ นตุถิ ปุณฺณสฺส อากโม ฯ ทาเนน ทเมน สัมเมน
สจฺจวชฺเชน นตุถิ ปุณฺณํ นตุถิ ปุณฺณสฺส อากโมติ ฯ

[๖๖๔] เอโก สตุตา เอวํวาทิ เอวํทิจฺฉิ กรโต การยโต
ฉินฺหโต เถทปยโต ปจโต ปาจยโต โสจโต โสจยโต กิตฺตมโต
กิตฺตมยโต ผนฺหโต ผนฺทปยโต ปาณมตฺติมาปยโต อทินฺนํ อาทิยโต

สนธิ์ กิณหโต นิธโตปี่ หรโต เอกาคาริกั กโรโต ปริปนุเต
 ตัญชโต พรทาร์ คจฺณโต มุสา ภณโต กรโต กรียติ ปาบี
 ชุรปริยนุเตน จกฺกณ เจมี โย อิมิสฺสา ปจฺฉิยา ปาเถ เถกั
 มัสฺสธั เถกั มัสฺสปฺนุชฺช กเรยฺย อตฺถิ ตโตนิทานํ ปาบี อตฺถิ
 ปาปสฺส อากโม ๑ ทกฺขิณํ เจมี คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย หนฺนโต
 ฆาเตนฺโต กิณหนฺโต เถทาเปนฺโต ปจฺนโต ปาเจนฺโต อตฺถิ
 ตโตนิทานํ ปาบี อตฺถิ ปาปสฺส อากโม ๑ อุตฺตรํ เจมี
 คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย ททฺนโต ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยาชเนนฺโต
 อตฺถิ ตโตนิทานํ ปญฺณํ อตฺถิ ปญฺณสฺส อากโม ๑ ทาเนน
 ทเมน สยฺเมน สจฺจวชฺเชน อตฺถิ ปญฺณํ อตฺถิ ปญฺณสฺส
 อากโมติ ๑ ตสฺส มยฺหิ ภนฺเต อหุ เทว กงฺขา อหุ วิจิจฺจุฉา
 โก สฺสุ นาม อิมสฺส ภวติ สมนพฺพราหฺมณานํ สจฺจํ อาท โก
 มุสาติ ๑ อตฺถิ หิ เต คามณิ กงฺขิตุํ อตฺถิ วิจิจฺจุฉิตุํ กงฺขนิเย
 จ ปน จ्ञาเน วิจิจฺจุฉา อปฺปนฺนาติ ๑ เถวํ ปสฺสเนนาหิ ภนฺเต
 ภควติ ปโหติ เม ภควา ตถา ฆมฺมํ เทเสตุํ ยถาหิ อิมํ
 กงฺขาฆมฺมํ ปชฺเหยยนฺติ ๑

[๖๖๕] อตฺถิ คามณิ ฆมฺมสฺมาชิ ตตฺตร เจ คุวํ จิตฺตสฺมาชิ
 ปฏฺฐิถเกยฺยาสี เถวํ คุวํ อิมํ กงฺขาฆมฺมํ ปชฺเหยยาสี ๑ กตโม จ
 คามณิ ฆมฺมสฺมาชิ ๑ อธิ คามณิ อริยสํวโก ปาณาติปาตํ ปหาย
 ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา

กิญจิ พยาพาธเมว^๑ ตสฺส วา ถารวํ วา อุกฺขเมตฺถ กฺขคฺคาโห
 ยํ จมฺหิ กาเยน สํวฺโต วาจา ย สํวฺโต มนสา สํวฺโต ยญฺจ
 กายสฺส เกทา ปรํ มรณา สุกฺคิ สกฺคํ โลกํ อฺปฺปชฺชิสฺสํมํติ ๑
 ตสฺส ปามฺชฺชํ ชายติ ปมฺชฺชิตสฺส ปิตี ชายติ ปิตีมนสฺส กาโย
 ปสฺสํมฺภติ ปสฺสํมฺภกาโย สฺสํ เวทยติ สฺสํโน จิตฺตํ สฺมาธิยติ ๑
 อयํ โว คามณิ ชมฺมํสฺมาธิ ๑ ตตฺร เจ ทฺวํ จิตฺตสฺมาธิ
 ปฏฺฐิถเภยฺยาสิ เอวํ ทฺวํ อิมํ กงฺขารมฺมํ ปชฺเหยยฺยาสิ ๑

[๖๖๗] สโห โส คามณิ อริยสํวโก เอวํ วิคคาภิชฺโช
 วิคคพยาปาโห อสฺมมฺมฺพฺโห สฺมฺปชาโน ปฏฺฐิสฺสโต เมตฺตาสํหคฺเคน
 เจตสา เอกํ ทิสฺสํ ผริตฺวา วิหริติ ๑ ตถา ทฺติยํ ๑ ตถา
 ตติยํ ๑ ตถา จตุตฺถํ ๑ อิติ อุกฺกมฺโห ทิริยํ สํพฺพิ สํพฺพคฺค-
 ตาย สํพฺพาวนฺตํ โลกํ เมตฺตาสํหคฺเคน เจตสา วิปฺปฺเตน มหคฺคเคน
 อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน ผริตฺวา วิหริติ ๑ โส อิติ
 ปฏฺฐิณฺณจฺจุตฺติ ยฺวายํ สฺตฺถา เอวํวาทํ เอวํทิจฺจิ อตฺถิ ทินฺนํ
 อตฺถิ ยฺยฺจํ อตฺถิ หุตํ อตฺถิ สฺกตทกฺกฏฺฏานํ กมฺมานํ ผตํ
 วิปาโก อตฺถิ อยํ โถโก อตฺถิ ปโร โถโก อตฺถิ มาตา
 อตฺถิ ปิตา อตฺถิ สฺตฺถา โอบปาติกา อตฺถิ โถเก สฺมณ-
 พฺราหฺมณา สฺมมฺคฺคตา สฺมมาปฺฏิปนฺนา เย อิมญฺจ โลกํ
 ปรมฺญจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกฺขวา ปเวเทหํตํติ ๑ สเจ

๑ ส. เอวํ ๑ มฺมมฺมไปตฺถเก ยว จ พยาปาธเมวติ ปาโจ ทิสฺสํติ ๑

[illegible]

[๖๘๘] สโธ โส คามณิ อริยสาวกเ อวํ วิคตานุโธ
 วิคตพฺยาปาทอ อสํมุพฺโห สมนฺชานนํ ปฏิสฺสโต เมตฺตาสทฺทเคน
 เจตสา เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา วิหริติ ฯ ตถา ทฺธิยํ ฯ ตถา
 ทฺธิยํ ฯ ตถา จตุตฺถํ ฯ อิติ อุกฺกุสมสฺสํ ตีริยํ สํพฺพุตํ
 สํพฺพุตํ โสกํ เมตฺตาสทฺทเคน เจตสา วิปฺสเนน มหคฺคเคน
 อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน ฌริตฺวา วิหริติ ฯ โส อิติ
 ปฏิสฺสณฺจิกฺขติ ยวํ สํตฺถา เอวํวาทิ เอวํทิจฺจํ กรโต การยโต
 ฉินฺทโต เลหาปยโต ปจฺจโต ปาทยโต โสจฺจโต โสจยโต กิตฺมโต
 กิตฺมยโต ฌนฺทโต ฌนฺทปยโต ปาณมตฺติมาปยโต อทินฺนํ อาทียโต
 สฺนํ ฌินฺทโต นิตฺถโต หริโต เอหาการิกํ กโรโต ปริปฺนุเต
 ติจฺจโต ปรทาวํ คจฺจโต มุสา ภณฺโต กรโต น กรียติ ปาปํ
 ชฺชปฺริยมนฺเตน เจมํ จกฺกน โย อิมิสฺสา ปจฺจวิยา ปาเนน เอกํ

มัสสชถิ เถกั มัสสปุณฺหํ กเรยฺย นตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ นตฺถิ
 ปาปสฺส อากโม ๑ ทกฺขิณํ เจมี กงฺคากย ตีรํ คจฺเจยฺย หนนฺโต
 ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เตหาเปนฺโต ปจฺนฺโต ปาเจนฺโต นตฺถิ ตโต-
 นิทานํ ปาปํ นตฺถิ ปาปสฺส อากโม ๑ อุตฺตรํ เจมี กงฺคากย
 ตีรํ คจฺเจยฺย ททนฺโต ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยาเชนฺโต นตฺถิ ตโต-
 นิทานํ ปุณฺณํ นตฺถิ ปุณฺณสฺส อากโม ทาเนน ทเมนํ สยฺเมน
 สจฺจวชฺเชน นตฺถิ ปุณฺณํ นตฺถิ ปุณฺณสฺส อากโมติ ๑ สเจ
 ตสฺส โกโต สกฺกโน สจฺจํ วจฺจํ อปฺปณฺณกตาย มยฺหํ ยวาทํ
 น กิณฺจิ พุยาพาเชมิ ตสฺส วา ถาววํ วา อุกฺขเมตฺถ กฏฺฐกาโห
 ยญฺจมนฺทิ กาเยนํ สํวฺโต วาจาเยนํ สํวฺโต มนสา สํวฺโต ยญฺจ
 กายสฺส เกทา ปวํ มรณา สุกฺคํ สกฺคํ โลกํ อูปปชฺชิสฺสํมํติ ๑
 ตสฺส ปามุชฺสํ ชาติํ ปมฺพุทฺธสฺส ปิตี ชาติํ ปิติมนฺสํ กาโย
 ปสฺสํมํติ ปสฺสํมํติกาโย สฺสํ เวทยฺติ สฺสํโน จิตฺตํ สมาริยฺติ ๑
 อโย ๒ คามณิ ชมฺมํสมาธิ ๑ ตตฺถ เจ ตวํ จิตฺตํสมาธิ ปฏฺิ-
 ตเกยฺยาสี เถวํ ตวํ อิมํ กงฺขาชมนํ ปชฺเหยฺยาสี ๑

[๖๖๘] สโธ โส คามณิ อริยสํวํโก เถวํ วิคตภาสิโธ
 วิคตพฺยาปาโธ อสํมมฺพฺโธ สมนฺปชานํ ปฏฺิสฺสโต เมตฺตาสํหคเตน
 เจตสา เถกั ทิสํ ฌริตฺวา วิหริติ ๑ ตถา ทฺธิยํ ๑ ตถา คตฺธิยํ ๑
 ตถา จตฺตํ ๑ อิติ อุกฺกมฺโห ทิริยํ สํพฺพิชฺชํ สํพฺพตฺตคตฺต
 สํพฺพาวนฺตํ โลกํ เมตฺตาสํหคเตน เจตสา วิปฺปเตน มหคฺคเตน

จิตฺตํ สมาริยตี ๑ อโย โส คามณิ ชมนฺสมาจิ ๑ ตตฺร เจ ตฺวํ
จิตฺตสฺมาจิ ปฏฺธิเกยฺยาสี เหวํ ตฺวํ อิมํ กุซฺชาชมนํ ปชฺเหยยาสี ๑

[๖๗๐] สโย โส คามณิ อริยสํวโก เหวํ วิคตานิขฺไณ
วิคตพฺยาปาทอ อสฺมมฺพุโห สมนฺปชาโน ปฏฺธิสฺสโต กรณาสหคเตน
เจตสา เอกํ ทิสฺส ฌริตฺวา วิหริตี ๑ มุทิตาสหคเตน เจตสา
เอกํ ทิสฺส ฌริตฺวา วิหริตี ๑ สโย โส คามณิ อริยสํวโก เหวํ
วิคตานิขฺไณ วิคตพฺยาปาทอ อสฺมมฺพุโห สมนฺปชาโน ปฏฺธิสฺสโต
อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสฺส ฌริตฺวา วิหริตี ๑ ตถา
ทฺธิยํ ๑ ตถา ตฺธิยํ ๑ ตถา จตฺตํ ๑ อิติ อุทฺธมโห ติริยํ
สพฺพชฺชิตฺวา สพฺพตฺตคตฺวา สพฺพาวนฺตํ โถกํ อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา
วิปฺลวเนน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺชเนน ฌริตฺวา
วิหริตี ๑ โส อิติ ปฏฺธิสฺสจฺฉริตฺวา ยวํ สํสฺสตา เหววาทิ เหววาทิจิ
นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ ยิจฺฉํ นตฺถิ หุตํ นตฺถิ สํกตฺตกฺกฏฺฏานํ
กมฺมานํ ฌตํ วิปาทอ นตฺถิ อโย โสโก นตฺถิ ปโร โสโก
นตฺถิ มาตา นตฺถิ ปิตา นตฺถิ สํสฺสตา โยปปาทิกา นตฺถิ
โธเก สมนฺพฺราหฺมณา สมนฺมคฺคตา สมนฺมาปฏฺธิปฺปนา ๑ เย อิมญฺ
โถกํ ปรมฺญจ โถกํ สยํ อภิญฺญา สํจฺฉิตฺตฺวา ปเวเทนตฺติ ๑
สเจ ตสฺส โสโก สํสฺสโน สจฺจํ วณํ อปฺปณฺณกตฺวา มยฺหิ
ยวํ น กิณฺจิ พฺยาพาเชมิ ตสฺส วา ทาววํ วา อุภยเมตฺถ
กฏฺฏคาโห ขณฺณมฺหิ กาเยน สํสฺสโต วาจาเยน สํสฺสโต มนสา

กายสัสส เกทา ปริ มรณา สุกตัม สุกคัม โลกัม อูปปชชิสสัสมัตติ ๑
 ศสฺส ปามุชฺสํ ชายติ ปมฺมุทิสฺส ปีติ ชายติ ปีติมนสฺส
 กาโย ปสฺสสมฺภวติ ปสฺสสทฺธกาโย สฺสํ เวทยติ สฺสโน จิตฺตํ
 สมาริยติ ๑ อยํ โข คามณิ ขมฺมณฺสาหิ ๑ คตฺตร เจ ควํ จิตฺต-
 สมาริ ๑ ปฏิถเกยฺยาสี เอวํ ควํ อิมํ กงฺขาธมฺมํ ปชฺเหยฺยาสี ๑

[๖๗๒] สโธ โส คามณิ อริยสํวาทโก เอวํ วิคตภาสิชฺฐเณ วิคต-
 พยาปาทอ อสฺมมฺมูหิ สมนุชานเณ ปฏิสฺสโต อูปเพกฺขาสหคเคน
 เจตสา เอกํ ทิสฺสํ ฌริตฺวา วิหริติ ๑ คตา ทฺธิยํ ๑ คตา คตฺธิยํ ๑
 คตา จตุตฺถํ ๑ อิติ อุกฺกมฺโห ทิวิยํ สํพฺพชฺชि สํพฺพคฺคตฺตา
 สํพฺพาวนฺตํ โลกํ อูปเพกฺขาสหคเคน เจตสา วิปฺปเลน มหคฺคเคน
 อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน ฌริตฺวา วิหริติ ๑ โส อิติ
 ปฏิสฺสณฺจิจฺจติ ขวายํ สคฺคตา เอวํวาทํ เอวํทิจฺจํ กรโต การยโต
 ฉินฺทโต เนทาปยโต ปจโต ปาจยโต โสจโต โสจยโต กิตฺมโต
 กิตฺมยโต ฌนฺทโต ฌนฺทาปยโต ปาณมตฺติมาปยโต อทินฺนํ อาทิยโต
 สนฺธิํ ฉินฺทโต นิฏฺโถปํ หรโต เอกาการิกํ กโรโต ปริปนฺเน
 ทิจฺจโต ปรรทวํ คจฺจนฺโต มุสา ภณฺโต กรโต น กรียติ ปาปํ
 ขุปริยมนฺเตน เจมฺมํ จกฺกเถน โย อิมิสฺสา ปจฺจเวยา ปาเนน เอกํ
 มัสฺสณฺตํ เอกํ มัสฺสปฺนฺชํ กรเมยฺย นตฺถิ คโตนิทานํ ปาปํ นตฺถิ
 ปาปสฺส อากโม ๑ ทกฺขิณํ เจมฺมํ คจฺจคฺคา ยถา คจฺเจยฺย หนฺนโต
 ขาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เนทาเปนฺโต ปจนฺโต ปาเจนฺโต นตฺถิ

ฉินฺทโต เณทาปฺยโต ปจโต ปาจยโต โสจโต โสจยโต กิตฺมโต
 กิตฺมยโต ฌนฺทโต ฌนฺทาปฺยโต ปาณมคฺคิมาปฺยโต อทฺธินฺทํ อาทิยโต
 สฺนํจิ ฉินฺทโต นิลฺลโตปํ หรโต เวทการิกํ กโรโต ปริปฺนุเก
 ทิฏฺฐโต ปฺรทาวํ คจฺฉโต มุสา ภณฺโต กรโต กรียติ ปาปํ
 ขุปริยฺนุเตน เจปํ จกฺกฺเคน โย อิมิสฺสุสา ปจฺฉิยา ปาณฺเน เองํ
 มัสฺสํ เองํ มัสฺสํปฺนุชฺชํ กเรยฺยํ อคฺคฺติ คโตนิทานํ ปาปํ อคฺคฺติ
 ปาปสฺสํ อากโม ๑ ทกฺขิณํ เจปํ กงฺคาย ตีรํ คจฺฉเรยฺยํ หนฺนฺโต
 ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เณทาเปนฺโต ปจฺนฺโต ปาเจนฺโต อคฺคฺติ
 คโตนิทานํ ปาปํ อคฺคฺติ ปาปสฺสํ อากโม ๑ อุตฺตรํ เจปํ กงฺคาย
 ตีรํ คจฺฉเรยฺยํ ททฺนฺโต ทาเปนฺโต ยชฺนฺโต ยาชฺนฺโต อคฺคฺติ
 คโตนิทานํ ปุณฺณํ อคฺคฺติ ปุณฺณสฺสํ อากโม ทาเนน ทเมน
 สยฺเมเนน สจฺจวชฺเชน อคฺคฺติ ปุณฺณํ อคฺคฺติ ปุณฺณสฺสํ อากโมติ ๑
 สจฺเจ สสฺสํ โภโต สสฺสํโน สจฺจํ วจฺจํ อปฺปณฺณกตฺตํ มยฺหํ
 ยวาทํ น กิณฺณํ พฺยาพาเชมิ คตํ วา ทาวํ วา อุกฺกเมตฺตํ
 กฏฺฐคาโห ยณฺณมฺหิ กาเยน สํวโต วาจา ยํวโต มนฺสา
 สํวโต ยณฺณํ กายสฺสํ เกทา ปวํ มรณา สฺสคฺคิ สฺสคฺคํ โลกํ
 อปฺปจฺฉิตฺตํมิตฺติ ๑ สสฺสํ ปาณฺนํ ชายติ ปมฺพุทฺธิสฺสํ ปิตฺติ ชายติ
 ปิตฺติมนฺสํ กาโย ปสฺสํมฺภคฺติ ปสฺสํทฺธกาโย สฺสํ เวทยติ สฺสํโน
 จิตฺตํ สมาริยติ ๑ อยํ โส คามณิ ฌมฺมสฺมาชิ ๑ คคฺคร เจ คจฺฉ
 จิตฺตสฺมาชิ ปฏฺฐิเกยฺยาสี เองํ คจฺฉ อิมํ กงฺกฺขารมฺมํ ปชฺเหยยาสีติ ๑

ອສະຫດຊຸມທຸກສຸດ ປະຈຸມາລຸໂຕ

[๒๘๔] เอมฺมเน สຸຕຸ ເອກຸ ສຸມັ ກຄວາ ສາວທຸຍິ ວິຫຣຕີ
 ເຂດວເນ ອນາດມີຸນຈິດສຸສາຣາເນ າ ຕຕຸ ໂຂ ກຄວາ ກິກຊ ອາມນຸເຕສ
 ກິກຊໄວຕີ າ ກກນເຕຕີ ເຕ ກິກຊ ກຄວໂຕ ປຈຸສຸໂສສຸ າ ກຄວາ
 ເອຕກໂວຈ ອສຸງຸທຕນຸຈ ໂວ ກິກຊເວ ເທສີສຸສາມີ ອສຸງຸທຕາມິນຸຈ
 ມຄຸກໍ ຕໍ ສຸຸນາດ າ ກຕມນຸຈ ກິກຊເວ ອສຸງຸທໍ າ ໂຍ ກິກຊເວ
 ຣາຄກຸໂຍ ໂທສກຸໂຍ ໂມຮກຸໂຍ າ ອີກໍ ດຸຈຸຈຕີ ກິກຊເວ ອສຸງຸທໍ າ
 ກຕໂມ ຈ ກິກຊເວ ອສຸງຸທຕາມິມຄຸໂ າ ກາຍຄຕາສຕີ າ ອຍໍ ດຸຈຸຈຕີ
 ກິກຊເວ ອສຸງຸທຕາມິມຄຸໂ າ ອີຕີ ໂຂ ກິກຊເວ ເທສີຕໍ ໂວ ມຍາ
 ອສຸງຸທໍ ເທສີໂຕ ອສຸງຸທຕາມິມຄຸໂ າ ຍໍ ກິກຊເວ ສຕຸຄາຣາ
 ກຣຸນຍໍ ສາວກາຸນໍ ຫິເຕສິນາ ອນຸກມປເກນ ອນຸກມບໍ ອຸປາທາຍ ກຕໍ
 ໂວ ຕໍ ມຍາ າ ເອຕານີ ກິກຊເວ ຣຸກຸຊມູດານີ ເອຕານີ ສຸຸພຸພາຄາຣານີ າ
 ດາຍດ ກິກຊເວ ມາ ປມາທຕຸດ ມາ ປຈຸຖາ ວິປຸປຣິສາຣິໂນ ອຸຸ
 ວຕຕ າ ອຍໍ ໂວ ອມຸຮາກໍ ອນຸສາສນິຕີ າ

[๖๗๕] อสงฺขตคณฺจ โว ภิกฺขเว เทหิสฺสํสามิ อสงฺขตคคามิณฺจ
 มคฺคํ ทํ สຸณฺหาถ ॥ กคມณฺຈ ภาກຸຂເວ ອຣຸ່ງຂັດ ັ ມ ໂຍ ມີກຸຂເວ
 ຣາຄກຸຂໂຍ ໂກສກຸຂໂຍ ໂມຮກຸຂໂຍ ັ ອີທໍ ດຸຈຸຈຕີ ມີກຸຂເວ ອຣຸ່ງຂັດ ັ
 ກຕໂມ ຈ ມີກຸຂເວ ອຣຸ່ງຂັດກາມີມຄຸໂຄ ັ ສມໂຄ ຈ ວິປຸສຸສາ ຈ ັ
 ອຍໍ ດຸຈຸຈຕີ ມີກຸຂເວ ອຣຸ່ງຂັດກາມີມຄຸໂຄ ັ ເປ ັ

៤៤២ ឥតុត្ថនកប្បិដ្ឋកេ ឥម្មតុត្ថនិកាយឥត ឥវាយតណកុគោ [២៧៦]

[២៧៦] កត្តាណំ ។ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឥវិតកុកុឥវិទាវ
ឥវាទិ ឧវិតកុកុឥវាទរតុគោ ឥវាទិ ឧវិតកុកុឥវិទាវ ឥវាទិ ។
ឧបំ ទុក្ខុទតិ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។

[២៧៧] កត្តាណំ ។ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឥណ្ឌុយតោ ឥវាទិ
ឧបិមិតុគោ ឥវាទិ ឧប្បណិហិតោ ឥវាទិ ។ ឧបំ ទុក្ខុទតិ ភិក្ខុវេ
ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។

[២៧៨] កត្តាណំ ។ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឥតុត្ថារោ ឥតិ-
ប្បឡាណា ។ ឧបំ ទុក្ខុទតិ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។

[២៧៩] កត្តាណំ ។ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឥតុត្ថារោ
ឥតុត្ថប្បឡាណា ។ ឧបំ ទុក្ខុទតិ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។

[២៨០] កត្តាណំ ។ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឥតុត្ថារោ ឧត្ថិ-
ប្រាហា ។ ឧបំ ទុក្ខុទតិ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។

[២៨១] កត្តាណំ ។ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឧប្បជិហុត្ថិយានិ ។
ឧបំ ទុក្ខុទតិ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។

[២៨២] កត្តាណំ ។ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឧប្បជ ឧប្បាទិ ។
ឧបំ ទុក្ខុទតិ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។

[២៨៣] កត្តាណំ ។ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឥតុត្ថ ឧប្បជន្ទកា ។
ឧបំ ទុក្ខុទតិ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។

[២៨៤] កត្តាណំ ។ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឧប្បជ ឧប្បជន្ទកិកោ
ឧប្បជន្ទកុគោ ។ ឧបំ ទុក្ខុទតិ ភិក្ខុវេ ខត្ថង្គតកាមិកុគោ ។ ឧប្បជ ឧប្បជន្ទកុគោ ។

ภิกฺขเว เทสํ โว มยา อสงฺขตํ เทสํโต อสงฺขตคามิมคฺโค ๑
 ยํ ภิกฺขเว สตฺถารํ กรณียํ สํวณํ หิตะธินา อหุทฺธมฺเปณ
 อหุทฺธมฺเป อปาทาย กตํ โว ตํ มยา ๑ เอตานิ ภิกฺขเว รุกฺขมฺถานิ
 เอตานิ สุนฺณวคฺคานิ ๑ ฉายถ ภิกฺขเว มา ปมาทตฺถ มา
 ปจฺจนา วิปฺปวฺธิสํวิโน อหุทฺธ ๑ อยํ โว อหุทฺธํ อหุทฺธํ ๑

นิพฺพานสํยุตฺตสฺส ปจฺจิม วคฺโค ๑

ตสฺสสุทฺธานํ

กาโย สมนโต วิตคฺโค สุนฺณวคฺคา สติปฏฺฐานา
 สมนมปฺปชานา อธิทฺธิปาทา อินฺทฺริยา พทฺโธชฺชณฺดา
 มคฺเคน เอกาทสํ ทสฺสสุทฺธานํ ปจฺจจติ ๑

[๖๘๔] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑ อวิตถุโก วิจารณ์
มคฺโค ๑ สมานิ ๑ อโย อจฺจุตติ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑ เป ๑

[๖๘๕] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑ อวิตถุโก
อวิจารณ์ สมานิ ๑ อโย อจฺจุตติ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑

[๖๘๖] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑ อญฺญนโต
สมานิ ๑ อโย อจฺจุตติ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑

[๖๘๗] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑ อนิมิตฺโต
สมานิ ๑ อโย อจฺจุตติ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑

[๖๘๘] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑ อปฺปณฺธิโต
สมานิ ๑ อโย อจฺจุตติ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑

[๖๘๙] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ กายะ กายานุสฺสํ วิหริตี ชาติาปี สมนฺพชาโน สติมา
วิเนชฺช โถเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ ๑ อโย อจฺจุตติ ภิกฺขเว อสังขต-
คัมภีรคฺโค ๑ เป ๑

[๖๙๐] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ เวทนาสุ เวทนานุสฺสํ วิหริตี ๑ เป ๑ อโย อจฺจุตติ ภิกฺขเว
อสังขตคัมภีรคฺโค ๑

[๖๙๑] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคัมภีรคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ จิตฺเต จิตฺตานุสฺสํ วิหริตี ๑ เป ๑ อโย อจฺจุตติ ภิกฺขเว
อสังขตคัมภีรคฺโค ๑

๔๔๖ สุตตุนุททีฏเฐ สัมมุตตนิกายสฺส สหายนวคฺโค [๖๙๖]

[๖๙๖] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ ชมฺเมสฺส ชมฺมานุปสฺสึ จิหฺรติ ๑ เป ๑ อยฺม อจฺจุจติ ภิกฺขเว
อสงฺวตคามิมคฺโค ๑

[๖๙๗] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อนุปฺปนฺนํ ปาปกาณฺ อกฺขณํ ชมฺมานํ อนุปฺปาทย ฌนฺทํ
ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ ๑
อยฺม อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ๑

[๖๙๘] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อุปฺปนฺนํ ปาปกาณฺ อกฺขณํ ชมฺมานํ ปหานาย ฌนฺทํ
ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ ๑
อยฺม อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ๑

[๖๙๙] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อนุปฺปนฺนํ กฺขณํ ชมฺมานํ อุปฺปาทย ฌนฺทํ ชเนติ
วายมติ วิริยํ อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ ๑ อยฺม อจฺจุจติ
ภิกฺขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ๑

[๗๐๐] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อุปฺปนฺนํ กฺขณํ ชมฺมานํ จิตฺตยา อสมฺโมสาย ภิชฺชโยภาวาย
เวปฺปตฺตาย ภาวนาย ปาริปุริยา ฌนฺทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ
จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ ๑ อยฺม อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสงฺวตคามิ-
มคฺโค ๑

[๗๐๑] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉนฺทสฺมาธิปชานสงฺขารสํนฺนาทํ อธิทฺธิปาทํ ภาเวติ ๑ อโย อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑

[๗๐๒] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อวิริยสฺมาธิปชานสงฺขารสํนฺนาทํ อธิทฺธิปาทํ ภาเวติ ๑ อโย อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑

[๗๐๓] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จิตฺตสฺมาธิปชานสงฺขารสํนฺนาทํ อธิทฺธิปาทํ ภาเวติ ๑ อโย อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑

[๗๐๔] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมํสํสฺมาธิปชานสงฺขารสํนฺนาทํ อธิทฺธิปาทํ ภาเวติ ๑ อโย อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑

[๗๐๕] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺธิทฺธิทฺธิ ภาเวติ อเวกนิสฺสํ วิราคนิสฺสํ นิโรธนิสฺสํ ไวธตฺตคฺคปริณามํ ๑ อโย อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑

[๗๐๖] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อวิริยทฺธิ ภาเวติ อเวกนิสฺสํ ๑ เป ๑ อโย อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑

[๗๐๗] กตโม ๑ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺธิทฺธิทฺธิ ภาเวติ ๑ เป ๑ อโย อจฺจุจติ ภิกฺขเว อสังขตคามิมคฺโค ๑

[๗๐๘] กตโม จ ภิกขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ฯ อิห ภิกขเว ภิกขุ
 สมารินทริยํ ปาเวติ ฯ เปร ฯ ขยํ ดูกจติ ภิกขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ฯ

[๘๐๔] กตโม จ ภิกขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ฯ อีห ภิกขเว
ภิกขุ ปญฺเฑนทฺธิรํ ภาเวติ วิเวกนิสฺສิตํ วิราคนิสฺສิตํ นิโรธนิสฺສิตํ
ไวสํสคคปริณามํ ฯ ยมํ วุจฺจาติ ภิกขเว อสงฺวตคามิมคฺโค ฯ

[๗๓๐] กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺหตคามิมคฺโค ฯ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สทฺธทาพถံ ปาເေတိ ဘိဝေဂနိဇ္ဈိတံ ၊ ပေ ၊ ဝပံ ဒုဒ္ဒမာတိ ဂါကန္တ
အစောသကမ္ဘလိကော ။

[๗๓๓] กตโม ๑ ภิกขเว อสงฺขตคามินฺนํ ๑ อธิ ภิกขเว ภิกขุ
วิริยพถํ ภาวตฺติ ๑ เป ๑ อญํ กุจฺจติ ภิกขเว อสงฺขตคามินฺนํ ๑

[๗๒] กตโม ๑ ภิกขเว อสงฺฆคคามิน္ณโค ๑ อิธ ภิกขเว
ภิกข สติพฬํ ภาเวตี ๑ เป ๑ ชยํ วุจฺจาตี ภิกขเว อสงฺฆคคามิน္ณโค ๑

[๗๓๓] กตโม ๑ ภิกขเว อสงฺขตคามิมคฺโค ๑ อีธ ภิกขเว ภิกขุ
สมาธิพฺถํ ภาวเตติ ๑ เป ๑ อยํ วุจฺจติ ภิกขเว อสงฺขตคามิมคฺโค ๑

[๗๑๕] กตโม จ ภิกขเว อสงฺขตคามิมกุโ ๑ อธิ ภิกขเว
 ภิกขุ ปณฺณพฬํ ภาเวติ. วิเวกนิสฺສิตํ วิราคนิสฺສิตํ นิโรธนิสฺສิตํ
 ไวสฺสคคปริณามํ ๑ อหํ วจฺจติ ภิกขเว อสงฺขตคามิมกุโ ๑

[๗๑๕] กตโม ๑ ภิกขเว อสงฺขตคามิมฺหุโค ๑ อธิ ภิกขเว
 ภิกขุ สติสฺมโพรุณฺหํ ภาเวติ จิเวกนิสฺสํ วิราคนิสฺสํ นิโรธนิสฺสํ
 โวธสํคคปริณามํ ๑ อหํ วุจฺจาติ ภิกขเว อสงฺขตคามิมฺหุโค ๑

៤៥០ ឥតុត្ថនុគម្ពីរោ ឥម្មត្ថនិកាយឥត្ត ឥវាយត្ថនវគ្គកោ [៧២០

ឧបុទា វិបុឡិសារីណ ចក្កុត្ថ ។ ចម្ពំ វិ ឧបុហាតំ ឧបុទានីតិ ។

[៧២០] ឧបុទា វិ ភិក្ខុវេ តេសីឥសាមិ ឧបុទាកាមិណ្ឌ មគ្គកំ
តំ ឥសានា ។ កត្ថមណ្ឌ ភិក្ខុវេ ឧបុទា ។ បេ ។ (ឧបុទា ឧបុទាតំ
វិច្ឆារីតំ កតា វិច្ឆារេត្ថេវ) ។

[៧២១] ឧបុទា វិ ភិក្ខុវេ តេសីឥសាមិ ឧបុទាកាមិណ្ឌ
មគ្គកំ តំ ឥសានា ។ កត្ថមណ្ឌ ភិក្ខុវេ ឧបុទា ។ បេ ។

[៧២២] ឥសា វិ ភិក្ខុវេ តេសីឥសាមិ ឥសាកាមិណ្ឌ មគ្គកំ
តំ ឥសានា ។ កត្ថមណ្ឌ ភិក្ខុវេ ឥសា ។ បេ ។

[៧២៣] ឧបុទា វិ ភិក្ខុវេ តេសីឥសាមិ ឧបុទាកាមិណ្ឌ មគ្គកំ
តំ ឥសានា ។ កត្ថមណ្ឌ ភិក្ខុវេ ឧបុទា ។ បេ ។

[៧២៤] ឧបុទា វិ ភិក្ខុវេ តេសីឥសាមិ ឧបុទាកាមិណ្ឌ មគ្គកំ
តំ ឥសានា ។ កត្ថមណ្ឌ ភិក្ខុវេ ឧបុទា ។ បេ ។

[៧២៥] ឥសា វិ ភិក្ខុវេ តេសីឥសាមិ ឥសាកាមិណ្ឌ មគ្គកំ
តំ ឥសានា ។ កត្ថមណ្ឌ ភិក្ខុវេ ឥសា ។ បេ ។

[៧២៦] ឧបុទា វិ ភិក្ខុវេ តេសីឥសាមិ ឧបុទាកាមិណ្ឌ មគ្គកំ
តំ ឥសានា ។ កត្ថមណ្ឌ ភិក្ខុវេ ឧបុទា ។ បេ ។

[៧២៧] ឧបុទា វិ ភិក្ខុវេ តេសីឥសាមិ ឧបុទាកាមិណ្ឌ មគ្គកំ
តំ ឥសានា ។ កត្ថមណ្ឌ ភិក្ខុវេ ឧបុទា ។ បេ ។

[៧២៨] ឧបុទា វិ ភិក្ខុវេ តេសីឥសាមិ ឧបុទាកាមិណ្ឌ មគ្គកំ
តំ ឥសានា ។ កត្ថមណ្ឌ ភិក្ខុវេ ឧបុទា ។ បេ ។

[๗๒๘] อนิทฺตฺสณฺญา โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ อิทฺตฺสณฺคามินฺญา
มคฺคํ ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว อนิทฺตฺสณฺ ๑ เป ๑

[๗๒๙] นิปฺปปฺปญฺจํ โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ นิปฺปปฺปญฺจคามินฺญา
มคฺคํ ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว นิปฺปปฺปญฺจํ ๑ เป ๑

[๗๓๐] สหฺตฺตฺญา โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ สหฺตฺตฺคามินฺญา มคฺคํ
ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว สหฺตํ ๑ เป ๑

[๗๓๑] อมตฺตฺญา โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ อมตฺตคามินฺญา มคฺคํ
ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว อมตํ ๑ เป ๑

[๗๓๒] ปณฺีตฺตฺญา โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ ปณฺีตฺตคามินฺญา มคฺคํ
ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว ปณฺีตํ ๑ เป ๑

[๗๓๓] สิวฺญา โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ สิวฺคามินฺญา มคฺคํ
ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว สิวํ ๑ เป ๑

[๗๓๔] เขมฺญา โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ เขมฺคามินฺญา มคฺคํ
ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว เขมํ ๑ เป ๑

[๗๓๕] ตณฺฺหฏฺฏยฺญา โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ ตณฺฺหฏฺฏยฺคามินฺญา
มคฺคํ ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว ตณฺฺหฏฺฏยํ ๑ เป ๑

[๗๓๖] อจฺฉริยฺญา โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ อจฺฉริยฺคามินฺญา
มคฺคํ ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว อจฺฉริยํ ๑ เป ๑

[๗๓๗] อพฺภุตฺตฺญา โว ภิกฺขเว เทสีตฺถํ อพฺภุตฺตคามินฺญา มคฺคํ
ตํ สฺสณฺาถ ๑ กตมฺญา ภิกฺขเว อพฺภุตํ ๑ เป ๑

៤៥២ ឥតុត្ថនុប្បិក្ខេ សម្មុត្តនិកាយសុត្ត សម្មាសម្ពុទ្ធិកោ [៧៣៩

[៧៣៩] ចង្កិតិកម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ ចង្កិតិកាមិក្មេ មគ្គកំ
តំ សុណោ ។ កតមម្មេ ភិក្ខុវេ ចង្កិតិកំ ។ បេ ។

[៧៤០] ចង្កិតិកម្មម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ ចង្កិតិកម្មម្មកាមិក្មេ
មគ្គកំ តំ សុណោ ។ កតមម្មេ ភិក្ខុវេ ចង្កិតិកម្មម្មំ ។ បេ ។

[៧៤១] និវុត្តាមម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ និវុត្តាមកាមិក្មេ
មគ្គកំ តំ សុណោ ។ កតមម្មេ ភិក្ខុវេ និវុត្តាមំ ។ បេ ។

[៧៤២] ចុត្តរាប្បមម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ ចុត្តរាប្បមកាមិក្មេ
មគ្គកំ តំ សុណោ ។ កតមម្មេ ភិក្ខុវេ ចុត្តរាប្បមំ ។ បេ ។

[៧៤៣] វិរាគម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ វិរាគកាមិក្មេ មគ្គកំ
តំ សុណោ ។ កតមម្មេ វិរាគំ ។ បេ ។

[៧៤៤] សុត្តិកម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ សុត្តិកាមិក្មេ មគ្គកំ តំ
សុណោ ។ កតមម្មេ សុត្តិកំ ។ បេ ។

[៧៤៥] មុត្តិកម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ មុត្តិកាមិក្មេ មគ្គកំ
តំ សុណោ ។ កតមម្មេ មុត្តិកំ ។ បេ ។

[៧៤៦] ចនាតមម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ ចនាតកាមិក្មេ
មគ្គកំ តំ សុណោ ។ កតមម្មេ ចនាតំ ។ បេ ។

[៧៤៧] ភីប្បមម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ ភីប្បកាមិក្មេ មគ្គកំ
តំ សុណោ ។ កតមម្មេ ភីប្បំ ។ បេ ។

[៧៤៨] តេណមម្មេ វិ ភិក្ខុវេ តេសីសុត្តាមិ តេណកាមិក្មេ មគ្គកំ
តំ សុណោ ។ កតមម្មេ តេណំ ។ បេ ។

๔๕๔ สุตตุนุตตีฏเถ สุตตุนิกายสุต สหายนวคฺโค [๗๕๓

อหฺยวปฺขุโณ วิราโค ฯ สุตฺติ มุคฺติ อนาถโย
ที่ปํ เถณฺณฯ ตาณฺณฯ สฺรณฺณฯ ปฺราชนฺนํ ๑
อสงฺวตฺตํ ยุตฺตํ สมนฺตํ ๑

อพฺยาगतตฺยុตฺตํ

[๗๕๒] เอตํ สมนํ ภคฺวา สํวตฺถิยํ วิหริติ เชตฺวเน อนาถ-
บิณฑิกตฺถํ อารามํ ๑ เทน โห ปน สมนฺเนน เขมา ภิกฺขุณฺโณ โกธเตสฺสุ
จํวริกํ จรมาณา อนุตฺตรา ๑ สํวตฺถิ อนุตฺตรา ๑ สํเกตํ ไตรณ-
วตฺถุสฺสํมํ วาธํ อุปคตํ โหติ ๑ อถ โห ราชา ปเสนทิโกสโล
สํเกตา สํวตฺถิ จฺจนฺโต อนุตฺตรา ๑ สํวตฺถิ อนุตฺตรา ๑ สํเกตํ
ไตรณวตฺถุสฺสํมํ เขมรตฺติวาธํ อุปจฺจนฺติ ๑ อถ โห ราชา ปเสนทิ-
โกสโล อญฺญตรํ ปุริสํ อามนฺเตสฺสิ เอहि ตฺวํ อมฺโห ปุริสํ ไตรณ-
วตฺถุสฺสํมํ ตถารูปํ สมนํ วา พฺรหฺมณํ วา ชาน ยมํ อชฺช
ปยิริปาเสยฺยนฺติ ๑ เอวํ เทวาทิ โห โส ปุริโส รณฺโณ ปเสนทิ-
โกสตฺถํ ปฺปฺปิตฺตํ วา เกวตถปฺปํ ไตรณวตฺถุ อหิณฺฑนฺโต นาทุทส
ตถารูปํ สมนํ วา พฺรหฺมณํ วา ยํ ราชา ปเสนทิโกสโล
ปยิริปาเสยฺย ๑

[๗๕๓] อทฺถตา โห โส ปุริโส เขมํ ภิกฺขุณฺโณ ไตรณวตฺถุสฺสํมํ
วาธํ อุปคตํ ทิสฺวาน เยน ราชา ปเสนทิโกสโล เทนฺตฺตํ
อุปตฺตํมิตฺตา รชานํ ปเสนทิโกสตํ เอตทฺโวจ นตฺติ โห เทว
ไตรณวตฺถุสฺสํมํ ตถารูโป สมนฺโน วา พฺรหฺมณฺโน วา ยํ เทว
ปยิริปาเสยฺย ๑ อตฺถิ ๑ โห เทว เขมา นาม ภิกฺขุณฺโณ ตตฺถ
ภควโต สํวิกา อรหโต สมนฺนํมพฺพุทฺธตฺถํ ๑ ตตฺถา โห ปน

ອຍຍາຍ ເວັກຄຸຍາໂນ ກິຕຸຕິສຸທໂ ອພຸກຸຄໂຕ ປຣຸຈິຕາ ພຸຍຕຸຕາ
ເມຣາວີນີ ພຸສຸສຸຕາ ຈິຕຸຕຄຕິ ຄຸຍາຣປຣິຣາຣາຕິ ॥ ຕໍ່ ທ໌ ເໂວ
ປຣິຣຸປາສຕຸຕິ ॥

[໑໕໔] ອຄ ໂວ ຣາຣາ ປເສນຕິໂຄສໂຕ ເຍນ ເຣມາ ກິກຸຊຸນີ
ເຕນຸປສັງຄມີ ອຸປສັງຄມີຕຸວາ ເຣມໍ ກິກຸຊຸນີ ອກິວາເທຕຸວາ ເອຄມນຸຕໍ
ນິສັຕິ ॥ ເອຄມນຸຕໍ ນິສັນໂນ ໂວ ຣາຣາ ປເສນຕິໂຄສໂຕ ເຣມໍ ກິກຸຊຸນີ
ເອຕທ໌ໂວຈ ກິ ນຸ ໂວ ອຍຸເຍ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ ປຣໍ ມຣຣາຕິ ॥
ອພຸຍາຄຕໍ ໂວ ເອຕໍ ມຸຮາຣາຣ ກຄວຕາ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ ປຣໍ ມຣຣາຕິ ॥
ກິ ປນຍຸເຍ ນ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ ປຣໍ ມຣຣາຕິ ॥ ເອຕມຸນີ ໂວ ມຸຮາຣາຣ
ອພຸຍາຄຕໍ ກຄວຕາ ນ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ ປຣໍ ມຣຣາຕິ ॥ ກິ ນຸ
ໂວ ອຍຸເຍ ໂຫຕິ ຈ ນ ຈ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ ປຣໍ ມຣຣາຕິ ॥
ອພຸຍາຄຕໍ ໂວ ເອຕໍ ມຸຮາຣາຣ ກຄວຕາ ໂຫຕິ ຈ ນ ຈ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ
ປຣໍ ມຣຣາຕິ ॥ ກິ ປນຍຸເຍ ເນວ ໂຫຕິ ນ ນ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ
ປຣໍ ມຣຣາຕິ ॥ ເອຕມຸນີ ໂວ ມຸຮາຣາຣ ອພຸຍາຄຕໍ ກຄວຕາ ເນວ
ໂຫຕິ ນ ນ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ ປຣໍ ມຣຣາຕິ ॥

[໑໕໕] ກິ ນຸ ໂວ ອຍຸເຍ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ ປຣໍ ມຣຣາຕິ ອິຕິ
ປຸຊຸຈາ ສມານາ ອພຸຍາຄຕໍ ໂວ ເອຕໍ ມຸຮາຣາຣ ກຄວຕາ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ
ປຣໍ ມຣຣາຕິ ວເທສີ ॥ ກິ ປນຍຸເຍ ນ ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ ປຣໍ ມຣຣາຕິ
ອິຕິ ປຸຊຸຈາ ສມານາ ເອຕມຸນີ ໂວ ມຸຮາຣາຣ ອພຸຍາຄຕໍ ກຄວຕາ ນ
ໂຫຕິ ຕຄາຄໂຕ ປຣໍ ມຣຣາຕິ ວເທສີ ॥ ກິ ນຸ ໂວ ອຍຸເຍ ໂຫຕິ

จ น จ โหติ ตถาคโค ปรี มรณาคิ อิติ ปุญฺจา สมานา
 อพฺพากตํ โห เตมํ มหาราช ภควตา โหติ จ น จ โหติ
 ตถาคโค ปรี มรณาคิ วเทสํ ๑ ก็ ปณฺยเย เนว โหติ น น
 โหติ ตถาคโค ปรี มรณาคิ อิติ ปุญฺจา สมานา เตมมํ โห
 มหาราช อพฺพากตํ ภควตา เนว โหติ น น โหติ ตถาคโค ปรี
 มรณาคิ วเทสํ ๑ โก นุ โห อญฺเย เหตุ โก ปจฺจโย เยเนตํ
 อพฺพากตํ ภควตาคิ ๑

[๗๕๖] เตเนหิ มหาราช ตณฺเฎเวตฺตํ ปฏิจฺจุตฺตํ ยถา เต
 ชเมยฺย ตถา น พฺพากเรยฺยาสี ๑ ตํ ก็ มณฺเฎสํ มหาราช อตฺถิ เต
 โภจิ คณฺโณ วา มุทฺติโก วา สงฺขายโก วา โย ปโหติ คจฺจาย
 วาตักํ คเนตํ เอตฺตกานิ วาติกา อิติ วา เอตฺตกานิ วาติกสฺตานิ
 อิติ วา เอตฺตกานิ วาติกสฺสสฺตานิ อิติ วา เอตฺตกานิ วาติกสฺส-
 สสฺตานิ อิติ วาติ ๑ โน เหตุ อญฺเย ๑ อตฺถิ ปน เต โภจิ คณฺโณ
 วา มุทฺติโก วา สงฺขายโก วา โย ปโหติ มหาสมุทฺเต อุกกํ
 คเนตํ เอตฺตกานิ อุกกาพฺพกานิ อิติ วา เอตฺตกานิ อุกกาพฺพก-
 สฺตานิ อิติ วา เอตฺตกานิ อุกกาพฺพกสฺสสฺตานิ อิติ วา เอตฺตกานิ
 อุกกาพฺพกสฺสสฺสสฺตานิ อิติ วาติ ๑ โน เหตุ อญฺเย ๑ ตํ กิสุส
 เหตุ ๑ มหยฺเย สมุทฺติํ คมฺภีโร อปฺปเมยฺโย ทฺวปฺปวียคาโหติ^๑ ๑

[๗๕๗] เอวเมว โห มหาราช เยเน รุเปเน ตถาคตํ ปณฺณ-

๑ พ. มหาสมุทฺโท ๑ ๒ ทฺวปฺปวียคาพฺพโหติ วา ปาโง ๑

ปยมาโน ปณฺณเปยฺย ตํ รุํ ตถาคคตฺถํ ปทฺธิํ อฺจุฉินฺนํมฺมํ ตาตา-
 วตฺตํ อนภาวํ อายตฺติ อณฺุปปาทมฺมํ ๑ รูปสงฺขยา จิมฺมุตโต โฆ
 มหาราช ตถาคโต คมฺภีโร อปฺปเมยฺโย ทฺวปฺปริโยคาคาโห เสยฺยถามี
 มหาราช มหาสมฺมุตฺโต ๑ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิมิ น อฺเปติ
 น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิมิ น อฺเปติ โหติ ๑ น ๑
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิมิ น อฺเปติ เณว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาคิมิ น อฺเปติ ๑ ยาย เวทนาย ตถาคคํ
 ปณฺณปยมาโน ปณฺณเปยฺย สฬ เวทนา ตถาคคตฺถํ ปทฺธินา
 อฺจุฉินฺนํมฺมํ ตาตาวตฺตํ อนภาวํ อายตฺติ อณฺุปปาทมฺมํ ๑ เวทนาสงฺขยา
 จิมฺมุตโต โฆ มหาราช ตถาคโต คมฺภีโร อปฺปเมยฺโย
 ทฺวปฺปริโยคาคาโห เสยฺยถามี มหาราช มหาสมฺมุตฺโต ๑ โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาคิมิ น อฺเปติ น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิมิ น
 อฺเปติ โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิมิ น อฺเปติ
 เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิมิ น อฺเปติ ๑
 ยาย สญฺญาย ตถาคคํ ๑ เป ๑ เขหิ สงฺขารเรหิ ตถาคคํ ปณฺณา-
 ปยมาโน ปณฺณเปยฺย เต สงฺขารว ตถาคคตฺถํ ปทฺธินา อฺจุฉินฺนํมฺมํ
 ตาตาวตฺตํ อนภาวํ อายตฺติ อณฺุปปาทมฺมํ ๑ สงฺขารสงฺขยา
 จิมฺมุตโต โฆ มหาราช ตถาคโต คมฺภีโร อปฺปเมยฺโย ทฺวปฺปริโย-
 คาคาโห เสยฺยถามี มหาราช มหาสมฺมุตฺโต ๑ โหติ ตถาคโต ปรี
 มรณาคิมิ น อฺเปติ น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิมิ น

อุเปติ โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติมี น อุเปติ
 เหนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติมี น อุเปติ ๑ เหน
 วิญญาณณ ตถาคตํ ปญญาปยมาโน ปญฺเณเปยฺย ตํ วิญญาณํ
 ตถาคตสฺส ปหฺนํ อจฺฉินฺนํมุตํ ตาตวตฺตํ อณวํกตํ อายตํ
 อหุปฺปาทธมฺมํ ๑ วิญญาณสงฺขยา วิมุตฺโต ๒ มหาราช ตถา-
 คโต คมฺภีโร อปฺปเมยฺโย ทุปฺปรีโยคาโห เสยฺยธามิ มหาราช
 มหาสมฺมุทโท ๑ โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติมี น อุเปติ น
 โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติมี น อุเปติ โหติ ๑ น ๑
 โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติมี น อุเปติ เหนว โหติ น น
 โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติมี น อุเปติ ๑ อถ ๒ ราช
 ปเสนทิโกสโล เจมาย ภิกฺขุณฺเีย ภาสํ อภินนฺทิตฺวา อหุโมทิตฺวา
 อฏฺฐายาสนา เจม ภิกฺขุณฺเีย อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปฏฺถามิ ๑

[๗๕๔] อถ ๒ ราช ปเสนทิโกสโล อปเรณ สมนฺเณ เบน
 ภควา เทนุปสงฺกมิ อุตฺตงฺกมิทฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอถมนฺตํ
 นิสิตฺติ ๑ เอถมนฺตํ นิสินฺโน ๒ ราช ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ
 เอตทโวจํ กิํ นุ ๒ ภาณเต โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติ ๑
 อพฺพยากตํ ๒ เอตํ มหาราช มยา โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติ ๑
 กิํ ปน ภาณเต น โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติ ๑ เอตมฺหิ ๒
 มหาราช อพฺพยากตํ มยา น โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติ ๑
 กิํ นุ ๒ ภาณเต โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปรั

มรณาติ ๑ อพฺยาถกํ ๒ เอตํ มหาราช มया โหติ ๑ น
 ๑ โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติ ๑ ก็ ปน ภาณเต เนว โหติ
 น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติ ๑ เอตมฺมี ๒ มหาราช
 อพฺยาถกํ มया เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติ ๑
 ก็ น ๒ ภาณเต โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติ อิติ ปุญฺโง
 สฺมาโน อพฺยาถกํ ๒ เอตํ มหาราช มया โหติ ตถาคโต
 ปรั มรณาติ วเทสํ ๑ เป ๑ ก็ ปน ภาณเต เนว โหติ น น
 โหติ ตถาคโต ปรั มรณาติ อิติ ปุญฺโง สฺมาโน เอตมฺมี ๒
 มหาราช อพฺยาถกํ มया เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปรั มรณาติ วเทสํ ๑ โก น ๒ ภาณเต เหตุ โก ปัจจโย
 เยเนตํ อพฺยาถกํ ภควตฺวาติ ๑

[๗๕๖] เตนฺหิ มหาราช คณฺเวยเวตฺถ ปฏฺิปปุจฺจิสฺสํสามิ ยถา
 เต ขเมยฺย ตถา นํ พฺยาถกรยฺยาสิ ๑ ตํ ก็ มณฺเวยสิ มหาราช
 อตฺถิ เต โกจิ คณฺโก วา มุทฺธิโก วา สงฺขายโก วา โย
 ปโหติ คจฺจาย พาทิํ คณฺตํ เอตฺตถา วาติกา อิติ วา ๑ เป ๑
 เอตฺตถานิ วาติกสฺสทฺสสฺสํ อิติ วาติ ๑ โน เหนํ ภาณเต ๑
 อตฺถิ ปน เต โกจิ คณฺโก วา มุทฺธิโก วา สงฺขายโก วา
 โย ปโหติ มหาสมุทฺเท อุกํ คณฺตํ เอตฺตถานิ อุกทพฺทกานิ
 อิติ วา ๑ เป ๑ เอตฺตถานิ อุกทพฺทกสฺสทฺสสฺสํ อิติ วาติ ๑
 โน เหนํ ภาณเต ๑ ตํ กิถฺส เหตุ ๑ มหา หิ ภาณเต สมุทฺโกลิ

คัมภีโร อปฺปเมยฺโย ทุปฺปรีโยคาโหติ ฯ

[๗๖๐] เอวเมว โช มหาราช เชน รูปเณ ตถาคคํ ปญฺญา-
 ปยมาโน ปญฺญเปยฺยํ คํ ฐมํ ตถาคคตฺถสฺส ปหีนํ อจฺจุฉินฺนํมฺหํ
 ตาถาวตฺถกคํ อนภาวํกคํ อายตฺติ อนุปฺปาทกมฺมํ ฯ รูปสงฺขยา
 วิมฺบุตโต โช มหาราช ตถาคโต คัมภีโร อปฺปเมยฺโย ทุปฺปรีโยคาโ
 เสยฺยถามี มหาราช สฺมทฺโท ฯ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมี
 น อฺเปติ ฯ น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมี น อฺเปติ โหติ
 จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมี น อฺเปติ เณว โหติ
 น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมี น อฺเปติ ฯ ยาย
 เวทนาย ฯ ยาย สฺสญฺเฆย ฯ येหิ สงฺขารเหหิ ฯ เชน วิญฺญาเณ
 ตถาคคํ ปญฺญาปยมาโน ปญฺญเปยฺยํ คํ วิญฺญาณํ ตถาคคตฺถสฺส
 ปหีนํ อจฺจุฉินฺนํมฺหํ ตาถาวตฺถกคํ อนภาวํกคํ อายตฺติ อนุปฺปาท-
 กมฺมํ ฯ วิญฺญาณสงฺขยา วิมฺบุตโต โช มหาราช ตถาคโต
 คัมภีโร อปฺปเมยฺโย ทุปฺปรีโยคาโ เสยฺยถามี มหาราช มหา-
 สฺมทฺโท ฯ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมี น อฺเปติ น โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาติมี น อฺเปติ โหติ จ น จ โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาติมี น อฺเปติ เณว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาติมี น อฺเปตฺติ ฯ

[๗๖๑] อจฺจุฉริยํ ภาวเต อพฺพุตํ ภาวเต ยตฺถ หิ นาม
 สํตฺถุ เจว สํวิกาย จ อตฺถเณน อตฺถโก พฺยณฺชนเนน พฺยณฺชนํ

ปณฺณปมาโน ปณฺณเปติ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา
 น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา โหติ ๑ น ๑ โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาติ วา เหว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติ วาติ ๑ โย โส อาวุโส ตถาคโต อุตฺตมปรีโส
 ปรมปรีโส ปรมปฺปติปฺปโต ตํ ตถาคโต อณฺณตฺร อิมหิ จตุหิ
 จานหิ ปณฺณปมาโน ปณฺณเปติ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ
 วา น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา โหติ ๑ น ๑
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา เหว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาติ วาติ ๑

[๗๖๓] เอวํ วุตฺเต เต อณฺณตฺติคฺคิยา ปรีพฺพชกา อายสฺสมนฺตํ
 อนฺนารํ เอตทโวจํ โส จายํ ภิกฺขุ นโว ภวิสฺสตี อจิริปพฺพชโต
 เถโร วา ปน พาทโธ อพฺยคฺคโตติ ๑ อถ ไช เต อณฺณตฺติคฺคิยา
 ปรีพฺพชกา อายสฺสมนฺตํ อนฺนารํ นววาเทน ๑ พาทวาเทน ๑ อปฺสธา-
 เทคฺคา อฏฺฐายาสนา ปกฺกมฺมํสุ ๑ อถ ไช อายสฺสมโต อนฺนารสฺส
 อจิริปกฺกนฺเตสฺส อณฺณตฺติคฺคิเยสฺส ปรีพฺพชเกสฺส เอตทโหติ สจ ไช
 เต อณฺณตฺติคฺคิยา ปรีพฺพชกา อุตฺตรํ ปุจฺเจยฺยํ ถถ พฺยากร-
 มาโน นุ ชฺวาทํ เตสํ อณฺณตฺติคฺคิยานํ ปรีพฺพชกานํ วุตฺตวาทํ
 เจว ภควโต อสฺสํ น ๑ ภควนฺตํ อญฺเฐน อพฺภาจิกฺขเยยฺยํ
 ชมฺมสฺส จานฺนชมฺมํ พฺยากรเยยฺยํ น ๑ โกจิ สหชมฺมิโก วาทา-
 นฺนาโต คารยฺหํ จานํ คจฺเจยฺยาติ ๑

[๗๖๔] อถ โห อายสฺมา อนุราโห เยน ภควา เทนุปลงฺกมฺมิ
 อุปฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺนตํ
 นิสฺสนฺโน โห อายสฺมา อนุราโห ภควนฺตํ เขตฺทโวจ อิทํ
 ภาณเต ภควโต อวิหุเร อรณฺณถุฏฺฐิกายํ วิหรามิ ๑ อถ โห ภาณเต
 สมนุพฺพุตา อณฺณตฺตคฺคิยา ปริพฺพาสกา เยนํ เทนุปลงฺกมฺมํ อุป-
 ปลงฺกมิตฺวา มยา สทฺธํ สมนมิตฺตํ สมนมิตฺตํ กถํ สํวณฺณํ
 วิตฺตํ สเวตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺนตํ นิสฺสนฺนา โห ภาณเต
 เต อณฺณตฺตคฺคิยา ปริพฺพาสกา มํ เขตฺทโวจ โย โส อากุโส
 อนุราธ ตถาคโต อุกฺคตมนฺวิโร สมนฺวิโร สมนฺปคฺคิปลโต ตํ
 ตถาคโต อิมํ จตุสฺส จาเนสฺส ปณฺณายมมาโน ปณฺณเปติ โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาคิ วา ๑ เป ๑ เณว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาคิ วาติ ๑ เอวํ อุกฺคตาหํ ภาณเต เต
 อณฺณตฺตคฺคิเย ปริพฺพาสเก เขตฺทโวจ โย โส อากุโส ตถาคโต
 อุกฺคตมนฺวิโร สมนฺวิโร สมนฺปคฺคิปลโต ตํ ตถาคโต อณฺณตฺต-
 เมหิ จตุหิ จาเนหิ ปณฺณายมมาโน ปณฺณเปติ โหติ ตถาคโต
 ปริ มรณาคิ วา ๑ เป ๑ เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปริ มรณาคิ วาติ ๑ เอวํ อุกฺคเต ภาณเต เต อณฺณตฺตคฺคิยา
 ปริพฺพาสกา มํ เขตฺทโวจ โส จายํ ภิกฺขุ นวํ ภวิสฺสตี
 อจิริปฺพชฺชิตो เถโร วา ปน พาสิตอฺพยุตฺโตติ ๑ อถ โห มํ
 ภาณเต เต อณฺณตฺตคฺคิยา ปริพฺพาสกา นววาเทน จ พาสวาเทน

๑ อปสาเทตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกมิตฺถ ๑ คตฺถ มยฺหิ ภนฺเต
 อจิรปฺกนฺเตตฺถ เตตฺถ อณฺณตฺตติเยตฺถ ปรีพฺพาสเกตฺถ เอตทโทสิ ตฺเถ
 โห มํ เต อณฺณตฺตติยา ปรีพฺพาสกา อุตฺตริ ปุจฺเจยฺยํ กถํ
 พฺยากรมาโน นุ ขฺวาทํ เตตฺถ อณฺณตฺตติยานํ ปรีพฺพาสกานํ อุตฺต-
 วาทํ เจว ภควโต อตฺถํ น ๑ ภควนฺตํ อฏฺเฐน อพฺพากิจฺจเวยฺยํ
 ธมฺมตฺถํ จานฺธมฺมํ พฺยากเรยฺยํ น ๑ โทจฺจิ สหธมฺมิโก วาทานุปาโต
 คารยฺหิ ชานํ คจฺเจยฺยาติ ๑

[๗๖๕] ตํ กิ มณฺณสิ ธนุราจ ฐปฺปี นิจฺจํ วา ธนิจฺจํ วาติ ๑
 ธนิจฺจํ ภนฺเต ๑ ยํ ปณานิจฺจํ ทฺถวํ วา ตํ สฺสํ วาติ ๑
 ทฺถวํ ภนฺเต ๑ ยํ ปณานิจฺจํ ทฺถวํ วิปริณามธมฺมํ กถํ นุ
 ตํ สมนุสฺสํติตฺถํ เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อตฺตาติ ๑
 โน เหนํ ภนฺเต ๑ เวทนา นิจฺจา วา ธนิจฺจา วาติ ๑ เป ๑
 สญฺเญา สงฺขารว วิณฺญานํ นิจฺจํ วา ธนิจฺจํ วาติ ๑ ธนิจฺจํ
 ภนฺเต ๑ ยํ ปณานิจฺจํ ทฺถวํ วา ตํ สฺสํ วาติ ๑ ทฺถวํ
 ภนฺเต ๑ ยํ ปณานิจฺจํ ทฺถวํ วิปริณามธมฺมํ กถํ นุ ตํ
 สมนุสฺสํติตฺถํ เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อตฺตาติ ๑
 โน เหนํ ภนฺเต ๑

[๗๖๖] ตสฺมา ทิห ธนุราจ ยํ ทินฺนํ ฐปฺปี อตฺตานากตปฺปจฺจุ-
 ปนฺนํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอฬาริกํ วา สฺสํ วา หีนํ วา
 ปณฺตํ วา ยํ ทฺวเร สนฺนํติเต วา สพฺพํ ฐปฺปี เหนํ มม เอโสหฺมสฺมิ

น เมโส อตฺตตาทิ ฯ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนุสฺสํปญฺญา ยทฺธสฺสพฺ ๑
 ยว กาลิ เวทนา อตฺตํตานุคตปจฺจุปฺปนฺนา ยว กาลิ สญฺญา เข
 เกจิ สงฺขารว ยงฺกิญฺจิ วิญฺญาณํ อตฺตํตานุคตปจฺจุปฺปนฺนํ อชฺชตฺตํ
 วา พหิทฺธา วา โยพาริกํ วา สฺสุมํ วา หีนํ วา ปณฺตํ วา ยํ
 ทฺวเร สนฺติเก วา สฺสพฺ วิญฺญาณํ เนตํ มม เมโสทมฺสฺนิ
 น เมโส อตฺตตาทิ ฯ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนุสฺสํปญฺญา ยทฺธสฺสพฺ ๑
 เอวํ ปสฺสํ อนุรทฺธ สุตวา อริยสวโก รูปสฺสํมี นิสฺสพฺพิทฺธิ
 เวทนายมี นิสฺสพฺพิทฺธิ สญฺญายมี นิสฺสพฺพิทฺธิ สงฺขารสฺสํมี นิสฺสพฺพิทฺธิ
 วิญฺญาณสฺสํมี นิสฺสพฺพิทฺธิ นิสฺสพฺพิทฺธํ วิรชฺชติ วิรชฺคา วิมฺมจฺจติ ฯ
 วิมฺมจฺจตฺสุมํ วิมฺมจฺจตฺมมิตฺติ ฌานํ โหติ ฯ จีเณว ชาติ วุตฺติํ พุทฺธมฺจวิยํ
 กตํ ภรณํ นวปรี อิตฺถตฺตตาทิ ปชานาติ ฯ

[๗๐๗] ตํ กิ มนฺวณฺสี อนุรทฺธ รูปํ ตถาคโตติ สมนุสฺสํสฺสํตฺติ ฯ
 โน เหตุํ ภนฺเต ฯ เวทนํ ตถาคโตติ สมนุสฺสํสฺสํตฺติ ฯ โน
 เหตุํ ภนฺเต ฯ สญฺญํ ตถาคโตติ สมนุสฺสํสฺสํตฺติ ฯ โน เหตุํ
 ภนฺเต ฯ สงฺขารว ตถาคโตติ สมนุสฺสํสฺสํตฺติ ฯ โน เหตุํ ภนฺเต ฯ
 วิญฺญาณํ ตถาคโตติ สมนุสฺสํสฺสํตฺติ ฯ โน เหตุํ ภนฺเต ฯ

[๗๐๘] ตํ กิ มนฺวณฺสี อนุรทฺธ รูปสฺสํ ตถาคโตติ สมนุ-
 สฺสํสฺสํตฺติ ฯ โน เหตุํ ภนฺเต ฯ อณฺวณฺตฺร รุปา ตถาคโตติ สมนุ-
 สฺสํสฺสํตฺติ ฯ โน เหตุํ ภนฺเต ฯ เวทนาย ตถาคโตติ สมนุ-
 สฺสํสฺสํตฺติ ฯ โน เหตุํ ภนฺเต ฯ อณฺวณฺตฺร เวทนาย ฯ เป ฯ

สณฺณาย ๑ เป ๑ อณฺณตฺร สณฺณาย ๑ เป ๑ สงฺขารเรตฺ ๑ เป ๑
 อณฺณตฺร สงฺขารเรหิ ๑ เป ๑ วิญฺญาณสํมึ ตถาคโตติ สมนุ-
 ปตฺตสํสํติ ๑ โน เหตุ ภาเน ๑ อณฺณตฺร วิญฺญาณํ ตถาคโตติ
 สมนุปตฺตสํสํติ ๑ โน เหตุ ภาเน ๑

[๗๖๘] ตํ ก็ มณฺณสํ อนฺนาร ฐปํ เวทนํ สณฺณํ สงฺขาร
 วิญฺญาณํ ตถาคโตติ สมนุปตฺตสํสํติ ๑ โน เหตุ ภาเน ๑

[๗๖๙] ตํ ก็ มณฺณสํ อนฺนาร อยํ โส อธิปํ อเวทโน อสณฺณํ
 อสงฺขารอ อวิญฺเภาโน ตถาคโตติ สมนุปตฺตสํสํติ ๑ โน เหตุ
 ภาเน ๑ เขตฺถ ๑ เต อนฺนาร ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม สจฺจโต วา
 ตถโต วา อณฺณตฺรพฺพิณฺณสํภาโว กตฺถํ น เหตุ เวชฺยากรณํ โย
 โส อากุโส ตถาคโต อุตฺตมปฺริโส ปรมปฺริโส ปรมปตฺติปตฺโต
 ตํ ตถาคโต อณฺณตฺรเมหิ จตฺถิ จาเนหิ ปณฺณายปมาโน ปณฺณเปติ
 โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา ๑ เป ๑ เหว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาติ วาติ ๑ โน เหตุ ภาเน ๑ สํสํ สํสํ
 อนฺนาร ปุพฺเพ จาหํ อนฺนาร เขตฺถิ ๑ กุฏฺฐเจว ปณฺณเปมิ
 กุฏฺฐสํ ๑ นิโรธนฺติ ๑ ทฺธิยํ ๑

[๗๗๐] เอกํ สมนํ อายสฺมา ๑ สํวปฺตโต อายสฺมา ๑ มหา-
 โกฏฺฐิจิโต พวฺวณฺณสํ วิหรนฺติ อิติปตฺเน มิคทาเย ๑ อถ ไซ อายสฺมา

๑ ส. สจฺจโต ตโต ตถาคโต อณฺณตฺรพฺพิณฺณมาโน ๑ พ. สจฺจโต เขตฺโต
 ตถาคโต อณฺณตฺรพฺพิณฺณมาโน ๑ ๒ ส. เอวํ ๑ พ. มหาโกฏฺฐิจิโก ๑

มหาโกฏฺฐิโต สฬายคณมยํ ปฏิสตฺตนา วุฏฺฐิโต เยนายสฺมา
 สวรัปฺตฺโต เทนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา อายสฺมคฺคา สวรัปฺตฺเตน
 สทฺธิ สมนฺนํ สมนฺนํ กถํ สวราณํมยํ วตฺติสวเรทฺวา เอกมฺนคํ
 นิสฺสํ ๑ เอกมฺนคํ นิสฺสนฺโน ๒ อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโต อายสฺมคํ
 สวรัปฺตฺตํ เอกทวโง กิ น ๒ อวฺสุโส สวรัปฺตฺตํ โหติ ตถาคโต
 ปรั มรณํ ๑ อพฺยยากํ ๒ เอตํ อวฺสุโส ภควตา โหติ
 ตถาคโต ปรั มรณํ ๑ กิ ปนํวฺสุโส น โหติ ตถาคโต ปรั
 มรณํ ๑ เอตมฺปิ ๒ อวฺสุโส อพฺยยากํ ภควตา น โหติ
 ตถาคโต ปรั มรณํ ๑ กิ น ๒ อวฺสุโส โหติ ๑ น ๑
 โหติ ตถาคโต ปรั มรณํ ๑ อพฺยยากํ ๒ เอตํ อวฺสุโส
 ภควตา โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปรั มรณํ ๑ กิ
 ปนํวฺสุโส เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณํ ๑
 เอตมฺปิ ๒ อวฺสุโส อพฺยยากํ ภควตา เณว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปรั มรณํ ๑ กิ น ๒ อวฺสุโส โหติ ตถาคโต
 ปรั มรณํ อิติ ปุญฺญโง สมนํโน อพฺยยากํ ๒ เอตํ อวฺสุโส
 ภควตา โหติ ตถาคโต ปรั มรณํ วเทสิ ๑ เป ๑ กิ ปนํวฺสุโส
 เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณํ อิติ ปุญฺญโง
 สมนํโน เอตมฺปิ ๒ อวฺสุโส อพฺยยากํ ภควตา เณว โหติ
 น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณํ วเทสิ ๑ โก น ๒ อวฺสุโส
 เหตุ โก ปจฺจโย येเนตํ อพฺยยากํ ภควตา ๑

[๗๗๒] โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ ไซ อากุโส รูปคตเมตํ ๑
 น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ รูปคตเมตํ ๑ โหติ ๑ น ๑
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ รูปคตเมตํ ๑ เหว โหติ น
 น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ รูปคตเมตํ ๑ โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติ ไซ อากุโส เวทนาคตเมตํ ๑ น โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติ เวทนาคตเมตํ ๑ โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติ เวทนาคตเมตํ ๑ เหว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติ เวทนาคตเมตํ ๑ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ
 ไซ อากุโส สญฺญาคตเมตํ ๑ น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ
 สญฺญาคตเมตํ ๑ โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ
 สญฺญาคตเมตํ ๑ เหว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ
 สญฺญาคตเมตํ ๑ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ ไซ อากุโส
 สงฺขารคตเมตํ ๑ น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ สงฺขารคตเมตํ ๑
 โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ สงฺขารคตเมตํ ๑
 เหว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ สงฺขารคตเมตํ ๑
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ ไซ อากุโส วิญฺญาณคตเมตํ ๑
 น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วิญฺญาณคตเมตํ ๑ โหติ ๑ น
 ๑ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วิญฺญาณคตเมตํ ๑ เหว โหติ
 น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วิญฺญาณคตเมตํ ๑ อัย ไซ
 อากุโส เหตุ อัย ปจฺจโย เชนนํ อพฺพาทกํ ภควตาติ ๑ คติยํ ๑

[๗๗๓] เอกัง สมัยัง อายสฺมา จ สารีปุตฺโต อายสฺมา จ มหา-
โกฏฐิโต พารานตียัง วิหรนฺติ อธิปตเน มิคทาเย ๑ เป ๑ ส่า
เยว ปุรุณา ๑ โก นุ ไช อากุโส เหตุ โก ปจฺจโย เยเนตฺติ
อพฺยาภตฺติ ภควตาติ ๑

[๗๗๔] รูปํ ไช อากุโส อชานโต อปสฺสโต ยถากุตํ รูปสํมุทฺยํ
อชานโต อปสฺสโต ยถากุตํ รูปนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต
ยถากุตํ รูปนิโรธคามินิปฺปฏิปทํ อชานโต อปสฺสโต ยถากุตํ โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติมีสฺส โหติ ๑ น โหติ ตถาคโต ปริ
มรณาติมีสฺส โหติ ๑ โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติมีสฺส
โหติ ๑ เหนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติมีสฺส
โหติ ๑ เวทนี สณฺณํ สงฺขารे วิญฺญาณํ อชานโต อปสฺสโต
ยถากุตํ วิญฺญาณสํมุทฺยํ อชานโต อปสฺสโต ยถากุตํ วิญฺญาณ-
นิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถากุตํ วิญฺญาณนิโรธคามินิปฺปฏิปทํ
อชานโต อปสฺสโต ยถากุตํ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติมีสฺส
โหติ ๑ น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติมีสฺส โหติ ๑ โหติ
จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติมีสฺส โหติ ๑ เหนว โหติ
น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติมีสฺส โหติ ๑

[๗๗๕] รูปญจ ไช อากุโส ชานโต ปสฺสโต ยถากุตํ รูปสํมุทฺยํ
ชานโต ปสฺสโต ยถากุตํ รูปนิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถากุตํ
รูปนิโรธคามินิปฺปฏิปทํ ชานโต ปสฺสโต ยถากุตํ โหติ ตถาคโต

ปรํ มรณาติมีสุตฺตํ น โหติ ฯ เป ฯ เหนว โหติ น น โหติ
 ตถาคโค ปรํ มรณาติมีสุตฺตํ น โหติ ฯ เวทนี สณฺณํ สงฺฆาเร
 วิญฺญาณํ ชานโต ปสฺสโต ยถากุตํ วิญฺญาณตมฺภมฺภํ ชานโต
 ปสฺสโต ยถากุตํ วิญฺญาณนิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถากุตํ
 วิญฺญาณนิโรธคามินีปฏิปทํ ชานโต ปสฺสโต ยถากุตํ โหติ ตถาคโค
 ปรํ มรณาติมีสุตฺตํ น โหติ ฯ น โหติ ตถาคโค ปรํ มรณาติมีสุตฺตํ
 น โหติ ฯ โหติ จ น จ โหติ ตถาคโค ปรํ มรณาติมีสุตฺตํ
 น โหติ ฯ เหนว โหติ น น โหติ ตถาคโค ปรํ มรณาติมีสุตฺตํ
 น โหติ ฯ อมฺ ไซ อากุโส เหตุ อมฺ ปจฺจโย เยเนตํ อพฺพยากตํ
 ภควตาทิ ฯ จตุตฺถํ ฯ

[๗๗๖] เภกํ สมมํ อายสฺมา จ สารีปุตฺโต อายสฺมา จ มหา-
 โกฏฐิโต พาวรานตฺธิมํ วิหรนฺติ อธิสฺสเน มิคทาเย ฯ เป ฯ ส่า
 เหว ปุจฺฉา ฯ โก นุ ไซ อากุโส เหตุ โก ปจฺจโย เยเนตํ
 อพฺพยากตํ ภควตาทิ ฯ

[๗๗๗] รุเป ไซ อากุโส อวิกตราคตฺตํ อวิกตจฺจนฺตฺตํ อวิกต-
 เปมตฺตํ อวิกตมีปาสตฺตํ อวิกตปริหาตฺตํ อวิกตตณฺหตฺตํ โหติ
 ตถาคโค ปรํ มรณาติมีสุตฺตํ โหติ ฯ เป ฯ เหนว โหติ น น
 โหติ ตถาคโค ปรํ มรณาติมีสุตฺตํ โหติ ฯ เวทนาย สณฺณาย
 สงฺฆาเรสุ วิญฺญาเน อวิกตราคตฺตํ อวิกตจฺจนฺตฺตํ อวิกตเปมตฺตํ
 อวิกตมีปาสตฺตํ อวิกตปริหาตฺตํ อวิกตตณฺหตฺตํ โหติ ตถาคโค

๔๗๒ สุตตุนตบิฏเฐ สุตตุนตนิถายุตต สฬายทนวคฺโค [๗๗๘]

ปรํ มรณาคิมีตฺตํ โหติ ๑ เป ๑ เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต
ปรํ มรณาคิมีตฺตํ โหติ ๑

[๗๗๘] รูป ๑ โข อากุโส วิคตราคุตฺตํ ๑ เป ๑ เวทนาย
สญฺเญาย สงฺฆาเรสุ วิญฺญาเน วิคตราคุตฺตํ วิคตจฺจนฺตฺตํ
วิคตเปมุตฺตํ วิคตมีปาสุตฺตํ วิคตปริพาหุตฺตํ วิคตตณฺหุตฺตํ โหติ
ตถาคโต ปรํ มรณาคิมีตฺตํ น โหติ ๑ เป ๑ เณว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาคิมีตฺตํ น โหติ ๑ อมฺ ๒ อากุโส
เหตุ อมฺ ปจฺจโย เยเนตํ อพฺยาถคํ ภควตาคิ ๑ ปณฺจมนํ ๑

[๗๗๙] เขกํ สมนํ อายตฺตมา ๑ สารีปุตฺโต อายตฺตมา ๑ มหา-
โกฏฺฐจิตฺตํ พวฺวณสํ วิหรนฺติ อิติปคเน มิคทาเย ๑ อถ ๒
อายตฺตมา สารีปุตฺโต สายนฺตฺตมํ ปฏิสตฺถานา จฺจุจฺจิตฺตํ เยน-
ายตฺตมา มหาโกฏฺฐจิตฺตํ เทนฺตฺตมํ อุตฺตมํ อายตฺตมา มหา-
โกฏฺฐจิตฺตํ สทฺธํ สมนํ โมทํ สมนํ โมทํ น กํ สวณํ วิตฺติสาเรตฺตวา
เอกมนฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสํ โน ๒ อายตฺตมา สารีปุตฺโต
อายตฺตมํ มหาโกฏฺฐจิตฺตํ เอตทวโจ กํ น ๒ อากุโส มหา-
โกฏฺฐจิตฺตํ โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาคิ ๑ เป ๑ กํ ปนาจฺจ เณว
โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรํ มรณาคิ ๑ อิติ ปุณฺณํ สมนํ
เอตมํ ๒ อากุโส อพฺยาถคํ ภควตาคิ เณว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปรํ มรณาคิ วเทส ๑ โก น ๒ อากุโส เหตุ โก
ปจฺจโย เยเนตํ อพฺยาถคํ ภควตาคิ ๑

[๗๘๐] รูปารามสฺส โฉ อาอุโส รูปรตสฺส รูปสมุทฺตสฺส รูปนิโรธํ
 อชานโต อปสฺสโต ยถากฺกํ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมีสฺส
 โหติ ฯ น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมีสฺส โหติ ฯ โหติ
 ฯ น ฯ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมีสฺส โหติ ฯ เณว โหติ
 น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมีสฺส โหติ ฯ เวทนารามสฺส
 โฉ อาอุโส เวทนารตสฺส เวทนาสมุทฺตสฺส เวทนานิโรธํ อชานโต
 อปสฺสโต ยถากฺกํ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมีสฺส โหติ ฯ เป ฯ
 สญฺญารามสฺส โฉ อาอุโส ฯ สงฺขารารามสฺส โฉ อาอุโส ฯ
 วิญฺญานารามสฺส โฉ อาอุโส วิญฺญานรตสฺส วิญฺญานสมุทฺตสฺส
 วิญฺญานนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถากฺกํ โหติ ตถาคโต ปรี
 มรณาติมีสฺส โหติ ฯ เป ฯ เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติมีสฺส โหติ ฯ

[๗๘๑] น รูปารามสฺส โฉ อาอุโส น รูปรตสฺส น รูป-
 สมุทฺตสฺส รูปนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถากฺกํ โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติมีสฺส น โหติ ฯ เป ฯ เณว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาติมีสฺส น โหติ ฯ น เวทนารามสฺส โฉ
 อาอุโส ฯ น สญฺญารามสฺส โฉ อาอุโส ฯ น สงฺขารารามสฺส
 โฉ อาอุโส ฯ น วิญฺญานารามสฺส โฉ อาอุโส น วิญฺญาน-
 รตสฺส น วิญฺญานสมุทฺตสฺส น วิญฺญานนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต
 ยถากฺกํ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติมีสฺส น โหติ ฯ น โหติ

คตาคโต ๑ เป ๑ เหว โหติ น น โหติ คตาคโต ปรี มรณา-
ติบีสุต น โหติ ๑ อยมบี ๒ อากุโส เหตุ อย์ ปจโย
เยเนต อพยากต ภคตาคติ ๑

[๗๘๒] สียา ปนากุโส อญโณบี ปริยาโย เยเน ปริยาเยเนต
อพยากต ภคตาคติ ๑ สียา อากุโส ๑ ภวรามสุต ๒ อากุโส
ภวรสสุต ภวสมุทิตสุต ภวนิโรธ อชานโต อปสุตโต ยถากุต
โหติ คตาคโต ปรี มรณาติบีสุต โหติ ๑ เป ๑ เหว โหติ น
น โหติ คตาคโต ปรี มรณาติบีสุต โหติ ๑

[๗๘๓] น ภวรามสุต ๒ อากุโส น ภวรสสุต น ภวสมุทิตสุต
น ภวนิโรธ ชานโต ปสุตโต ยถากุต โหติ คตาคโต ปรี มรณา-
ติบีสุต น โหติ ๑ เป ๑ เหว โหติ น น โหติ คตาคโต ปรี
มรณาติบีสุต น โหติ ๑ อยมบี ๒ อากุโส ปริยาโย เยเนต
อพยากต ภคตาคติ ๑

[๗๘๔] สียา ปนากุโส อญโณบี ปริยาโย เยเนต อพยากต
ภคตาคติ ๑ สียา อากุโส ๑ อูปาทานารามสุต ๒ อากุโส อูปาทาน-
รสสุต อูปาทานสมุทิตสุต อูปาทานนิโรธ อชานโต อปสุตโต ยถา-
กุต โหติ คตาคโต ปรี มรณาติบีสุต โหติ ๑ เป ๑ เหว โหติ
น น โหติ คตาคโต ปรี มรณาติบีสุต โหติ ๑

[๗๘๕] น อูปาทานารามสุต ๒ อากุโส น อูปาทานรสสุต
น อูปาทานสมุทิตสุต น อูปาทานนิโรธ ชานโต ปสุตโต ยถากุต

โหติ ตถาคโค ปรี มรณาติบีสุตฺตํ น โหติ ๑ เป ๑ เหนว โหติ
 น น โหติ ตถาคโค ปรี มรณาติบีสุตฺตํ น โหติ ๑ อยมบี ไซ
 อาวุโส ปริยาโย เยเนตฺ อพฺพยากตฺ ภควตาคิ ๑

[๗๘๖] สียา ปนาวุโส อญฺโณบี ปริยาโย เยเนตฺ อพฺพยากตฺ
 ภควตาคิ ๑ สียา อาวุโส ๑ ตณฺหารามสุตฺตํ ไซ อาวุโส ตณฺหา-
 รตฺตํ ตณฺหาสมุทฺติตฺตํ ตณฺหานิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ
 โหติ ตถาคโค ปรี มรณาติบีสุตฺตํ โหติ ๑ เป ๑ เหนว โหติ น
 น โหติ ตถาคโค ปรี มรณาติบีสุตฺตํ โหติ ๑

[๗๘๗] น ตณฺหารามสุตฺตํ ไซ อาวุโส น ตณฺหารตฺตํ น
 ตณฺหาสมุทฺติตฺตํ น ตณฺหานิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ โหติ
 ตถาคโค ปรี มรณาติบีสุตฺตํ น โหติ ๑ เป ๑ เหนว โหติ น น
 โหติ ตถาคโค ปรี มรณาติบีสุตฺตํ น โหติ ๑ อยม ไซ อาวุโส
 ปริยาโย เยเนตฺ อพฺพยากตฺ ภควตาคิ ๑ สียา ปนาวุโส อญฺโณบี
 ปริยาโย เยเนตฺ อพฺพยากตฺ ภควตาคิ ๑ เอตฺถทธานิ อาวุโส
 สารีปุตฺต อโศ อุตฺตริ กิ อิจฺฉสิ ตณฺหาสงฺขยวิมุตฺตตฺตํ อาวุโส
 สารีปุตฺต ภิกฺขุโน วตฺตํ นตฺถิ ปญฺญาปนาयाติ ๑ ฉฺชํ ๑

[๗๘๘] อถ ไซ วจฺจโคตฺโต ปริพฺพาชโก เยนายสฺมา มหา-
 โมคฺคสฺสตาโน เทนุปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิทฺวา อายสฺมา มหาโมคฺคสฺสตา-
 เนน สทฺธิ สมนฺโหติ สมนฺโหตฺถิยํ ถถํ สาราณํ วิตฺติสาเรทฺวา เอก-
 มนฺตํ นิสฺสีติ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสินโน ไซ วจฺจโคตฺโต ปริพฺพาชโก

๔๗๘ สุตตนิบาตปิฎก สัมมุตตนิบาตสุตต สหายนวคโค [๗๘๓]

จกขุ เนตัมม เนโสหมสุมิ น เมโส อตตะตาคิ สมนุสฺสตี ๑ เป ๑
ขิวทัง เนตัมม เนโสหมสุมิ น เมโส อตตะตาคิ สมนุสฺสตี ๑ เป ๑
มนัง เนตัมม เนโสหมสุมิ น เมโส อตตะตาคิ สมนุสฺสตี ๑
ตสฺมา ตถาคตสฺส เอวํ ปุญฺญสฺส น เอวํ เวชฺชยากรณํ โหติ สุตฺตโต
โตโกติมี ๑ เป ๑ เหนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณาคิมีตี ๑

[๗๘๓] ยถ ๒ วจฺจโคตฺโต ปฏิพฺพาชโก อญฺจายาสนา เชน ภควา
เตนุสฺสงฺกมิ อปฺสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมนฺโหมติ สมนฺโหมทํ
กถํ สํวราณํมํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีติ ๑ เอกมฺนตํ นิสฺสินโน
๒ วจฺจโคตฺโต ปฏิพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทโวจ กิ นุ ๒ โภ
โคตม สุตฺตโต โตโกติ ๑ อพฺยาคํ ๒ เอตํ วจฺจ มยา สุตฺตโต
โตโกติ ๑ เป ๑ กิ ปน โภ โคตม เหนว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปรั มรณาคิ ๑ เอตมฺมี ๒ วจฺจ อพฺยาคํ มยา เหนว
โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณาคิ ๑ โภ นุ ๒ โภ
โคตม เหตุ โภ ปจฺจโย เชน อญฺญตฺติคฺคิยานํ ปฏิพฺพาชิกานํ เอวํ
ปุญฺญานํ เอวํ เวชฺชยากรณํ โหติ สุตฺตโต โตโกติ วา ๑ เป ๑
เหนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณาคิ วา ๑ โภ ปน
โภ โคตม เหตุ โภ ปจฺจโย เชน โภโต โคตมสฺส เอวํ ปุญฺญสฺส
น เอวํ เวชฺชยากรณํ โหติ สุตฺตโต โตโกติมี ๑ เป ๑ เหนว โหติ
น น โหติ ตถาคโต ปรั มรณาคิมีตี ๑

[๗๘๔] อญฺญตฺติคฺคิยา ๒ วจฺจ ปฏิพฺพาชกา จกขุ เอตัมม

เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อตฺตาคิ สมนุสฺสํสฺสํ ๑ เป ๑ ชิวฺหํ เอตํ
 มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อตฺตาคิ สมนุสฺสํสฺสํ ๑ เป ๑ มนํ
 เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ เอโส เม อตฺตาคิ สมนุสฺสํสฺสํ ๑ ตสฺมา
 อณฺณตฺติคฺคิยานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ ปุญฺจจํ เอวํ เวชฺชยากรณํ โหติ
 สฺสํสฺสํโต โลโกติ วา ๑ เป ๑ เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปริ มรณาคิ วา ๑ ตถาคโต ๑ โส วจฺจ อรหํ สมนุสฺสํสฺสํ
 จกฺขุ เณตํ มม เณโสหฺมสฺมิ น เมโส อตฺตาคิ สมนุสฺสํสฺสํ ๑ เป ๑
 ชิวฺหํ เณตํ มม เณโสหฺมสฺมิ น เมโส อตฺตาคิ สมนุสฺสํสฺสํ ๑ เป ๑
 มนํ เณตํ มม เณโสหฺมสฺมิ น เมโส อตฺตาคิ สมนุสฺสํสฺสํ ๑
 ตสฺมา ตถาคตสฺสํ เอวํ ปุญฺจสฺสํ น เอวํ เวชฺชยากรณํ โหติ
 สฺสํสฺสํโต โลโกติปิ อสฺสํสฺสํโต โลโกติปิ อนนฺทวา โลโกติปิ อนนฺทวา
 โลโกติปิ ตํ ชิวํ ตํ สํวรฺณํปิ อณฺณํ ชิวํ อณฺณํ สํวรฺณํปิ
 โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคิปิ น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคิปิ
 โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคิปิ เณว โหติ น น
 โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคิปิ ๑

[๗๘๓] อจฺฉริขิ โภ โภตม อพฺภุคํ โภ โภตม ยตฺถ หิ
 นาม สํสฺสํ ๑ สํวณฺสํ ๑ อตฺถเนน อตฺถโณ พฺยณฺชเนน พฺยณฺชนํ
 สํสฺสํสฺสํสฺสํ สเมสฺสํสฺสํ น วิหยิสฺสํสฺสํ ยทิตํ อภฺคฺคปทสฺสํ ๑ อิทานานํ
 โภ โภตม สมนํ มหาโมคฺคฺคตฺถานํ อปฺปสํกมิตฺวา เอตมตฺถํ
 อปฺปจฺฉิ สมนเณปิ เม มหาโมคฺคฺคตฺถานเณ เอเตหิ ปเทหิ เอเตหิ

พฺยณฺชเนหิ เขตมตฺถํ พฺยาภาสํ เสยฺยถาปํ ภาวํ โคตโม ๑ อจฺจนริบํ
โก โคตม อพฺภุทํ โก โคตม ยตฺถ หิ นาม สฺตฺถ ๑
ธาวกสฺส ๑ อตฺถเนน อตฺถโก พฺยณฺชเนน พฺยณฺชนํ สํสฺสทิสฺสตี
สเมสฺสตี น วิหายิสฺสตี ยทิตํ อคฺคปทสฺสมินฺติ ๑ สุตฺตมํ ๑

[๗๔๕] ออก ไช วจฺจโคตฺโต ปริพฺพาชโก เชน ภควา เทนุ-
ปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธํ สมนฺโมทํ สมนฺมอสนํ กตํ
ธาวาณํ ๑ ๖ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐
วจฺจโคตฺโต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ เขตทวโ ๑ กิ นุ ไช โก โคตม
สฺสสฺสโต โดโกติ ๑ อพฺยาภทํ ไช เขตํ วจฺจ มยา สฺสสฺสโต
โดโกติ ๑ เป ๑ กิ ปน โก โคตม เชน โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติ ๑ เขตมฺหิ ไช วจฺจ อพฺยาภทํ มยา
เชน โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ ๑ โก นุ ไช
โก โคตม เทนุ โก ปจฺจโย เชน อณฺณตฺติตฺติยานํ ปริพฺพาชิกานํ
เอวํ ปุณฺณจํ เอวํ เวชฺยาภรณํ โหติ สฺสสฺสโต โดโกติ ๑ เป ๑
เชน โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ ๑ ๑ โโก ปน
โก โคตม เทนุ โก ปจฺจโย เชน โโกโต โคตมสฺส เอวํ
ปุณฺณจํ น เอวํ เวชฺยาภรณํ โหติ สฺสสฺสโต โดโกติ ๑ เป ๑
เชน โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ ๑ ๑

[๗๔๖] อณฺณตฺติตฺติยา ไช วจฺจ ปริพฺพาชกา รุปํ อตฺถโค
สมนุสฺสสฺสตี รุปวณฺตํ ๑ อตฺถานํ อตฺถนิ ๑ รุปํ รุปสฺมि ๑

แนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ ๑ เขตมฺหิ ไช
 วรฺณ อพฺยาภคํ ภควตา แนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี
 มรณาคิ ๑ โภ นุ ไช โภ โมกฺขตฺถถาน เหตุ โภ ปจฺจโย
 เยน อณฺณตฺตฺถิยานํ ปรีพฺพชกานํ เขวํ ปุณฺณจํ เขวํ เวชฺชยากรณํ
 โหติ ตตฺสโต โลโกติ วา ๑ เป ๑ แนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาคิ วา ๑ โภ ปน โภ โมกฺขตฺถถาน เหตุ โภ ปจฺจโย
 เยน สมนฺตตฺส โคตมตฺส เขวํ ปุณฺณตฺส น เขวํ เวชฺชยากรณํ
 โหติ ตตฺสโต โลโกติ ๑ เป ๑ แนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาคิ ๑

[๗๘๗] อณฺณตฺตฺถิยา ไช วรฺณ ปรีพฺพชกา รุปํ อตฺตโต
 สมนฺตตฺส นติ รูปวณฺทํ วา อตฺตทานํ อตฺตนิ วา รุปํ รูปตฺมํ วา
 อตฺตทานํ ๑ เวทํ อตฺตโต สมนฺตตฺส นติ ๑ เป ๑ สณฺณํ สงฺฆาเร
 วิณฺณวณฺทํ อตฺตโต สมนฺตตฺส นติ วิณฺณวณฺทํ วา อตฺตทานํ
 อตฺตนิ วา วิณฺณวณฺทํ วิณฺณวณฺทตฺมํ วา อตฺตทานํ ๑ ตตฺมา อณฺณ-
 ตฺตฺถิยานํ ปรีพฺพชกานํ เขวํ ปุณฺณจํ เขวํ เวชฺชยากรณํ โหติ
 ตตฺสโต โลโกติ วา ๑ เป ๑ แนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี
 มรณาคิ วา ๑ ตถาคโต ๑ ไช วรฺณ อรหํ สมนฺตตฺส พุทฺโธ น
 รุปํ อตฺตโต สมนฺตตฺส นติ น รูปวณฺทํ วา อตฺตทานํ น อตฺตนิ วา
 รุปํ น รูปตฺมํ วา อตฺตทานํ ๑ น เวทํ อตฺตโต สมนฺตตฺส นติ ๑ เป ๑
 น สณฺณํ ๑ น สงฺฆาเร ๑ น วิณฺณวณฺทํ อตฺตโต สมนฺตตฺส นติ น

อมฺพุทฺธํ อูปฺปนฺโนติ ๑ โย ๑ ขฺวสฺสํ สํวโก อุตฺตมปุริโส ๑ เป ๑
 อสฺสํ อมฺพุทฺธํ อูปฺปนฺโน อสฺสํ อมฺพุทฺธํ อูปฺปนฺโนติ ๑ อปฺปํ ๒
 นํ เหวํ พุຍากโรติ อจฺเจชฺชํ คณฺหํ วิจฺจติยํ สยฺยํ ๑ สมนํ
 มานาภิสฺสํยา อมฺพุทฺธํ ทฺวสฺสํ ๑ คสฺสํ มยฺหํ โภ โคตม
 อหฺพุทฺธํ กจฺจํ อหฺ วิจฺจติยํ กณฺหํ นาม สมนํ ๑ โภ โคตม
 อหฺพุทฺธํ ๑

[๔๐๐] อตฺตํ เท วจฺจํ กจฺจํ อตฺตํ วิจฺจติยํ กจฺจํ
 ๑ ปน เท จํเน วิจฺจติยํ อูปฺปนฺนํ ๑ สอุปฺปาทานํ ขฺวสฺสํ
 วจฺจํ อูปฺปนฺนํ ปณฺณเปมิ โน ออุปฺปาทานํ ๑ สยฺยํ วจฺจํ
 อคฺคํ สอุปฺปาทานํ ขฺวสฺสํ โน ออุปฺปาทานํ เหวเมว ขฺวสฺสํ
 สอุปฺปาทานํ อูปฺปนฺนํ ปณฺณเปมิ โน ออุปฺปาทานํ ๑ ยสฺมึ
 โภ โคตม สมนํ อจฺจํ วาเตน ขฺวสฺสํ ทฺวสฺสํ อิมิสฺสํ ปน
 ภาวํ โภ โคตมํ กิ ออุปฺปาทานํ ปณฺณเปมิ ๑ ยสฺมึ ๒ วจฺจํ สมนํ
 อจฺจํ วาเตน ขฺวสฺสํ ทฺวสฺสํ คมํ วาอุปฺปาทานํ ปณฺณเปมิ
 วาโต หิสฺสํ วจฺจํ คสฺมึ สมนํ ออุปฺปาทานํ โหติ ๑ ยสฺมึ โภ โคตม
 สมนํ อิมิสฺสํ กายํ นิฏฺฐิยํ สยฺยํ ๑ อตฺตํ กายํ ออุปฺปนฺโน
 โหติ ๑ อิมิสฺสํ ปน ภาวํ โภ โคตมํ กิ ออุปฺปาทานํ ปณฺณเปมิ ๑
 ยสฺมึ ๒ วจฺจํ สมนํ อิมิสฺสํ กายํ นิฏฺฐิยํ สยฺยํ ๑
 อตฺตํ กายํ ออุปฺปนฺโน โหติ คมํ คณฺหํ วาอุปฺปาทานํ
 คณฺหา หิสฺสํ วจฺจํ คสฺมึ สมนํ ออุปฺปาทานํ โหติ ๑ นวํ ๑

กเรยฺยัง ๗ สมนุพฺพุตฺตํ อานนฺท วรฺจนโคตฺตํ ปรีพฺพาชกฺขตฺตํ ภิกฺขุโย-
 สมนุโมหาย อภิวิสฺสํ อหุ วา เม ฆฺนุน ปรุพฺเพ อตฺตา ไส
 เอตฺรหิ นตฺถตฺติ ๑ ทสฺมํ ๑

[๘๐๓] เอถํ สมนฺยํ อายสฺมา สภิกฺโข กจฺจํโน ฌาติเก วิหฺรติ
 คิณฺณทวารสฺสเถ ๑ อถ ไช วรฺจนโคตฺโต ปรีพฺพาชโก เยนายสฺมา
 สภิกฺโข กจฺจํโน เทนุปลงฺกมิ อฺปฺปลงฺกมิตฺวา อายสฺมา สภิกฺเขน
 กจฺจํเนน สทฺธิํ สมนุโมทิตํ สมนุโมทณฺียํ กถํ สาราณฺียํ วตฺติสาเรตฺวา
 เอกมฺนตํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺนตํ นิสฺสินโน ไช วรฺจนโคตฺโต ปรีพฺพาชโก
 อายสฺมณฺติ สภิกฺโข กจฺจํนํ เอตทวโจ กิํ ญํ ไช โภ กจฺจํน
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺนาติ ๑ อพฺยากตํ ไช เอตํ วรฺจน ภคฺวตา
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺนาติ ๑ กิํ ปน โภ กจฺจํน น โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณฺนาติ ๑ เอตมฺปิ ไช วรฺจน อพฺยากตํ ภคฺวตา
 น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺนาติ ๑ กิํ ญํ ไช โภ กจฺจํน
 โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺนาติ ๑ อพฺยากตํ ไช
 เอตํ วรฺจน ภคฺวตา โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปรี
 มรณฺนาติ ๑ กิํ ปน โภ กจฺจํน เหนว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณฺนาติ ๑ เอตมฺปิ ไช วรฺจน อพฺยากตํ ภคฺวตา
 เหนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺนาติ ๑ กิํ ญํ ไช
 โภ กจฺจํน โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺนาติ อิติ ปุญฺญโส สฺมาโน
 อพฺยากตํ ไช เอตํ วรฺจน ภคฺวตา โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺนาติ

วเทติ ๑ ก็ ปน โภ กุจจวน น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ
 อิต ปุญฺโง ติมาโน อพฺยาगतํ ไซ เขตํ วจฺจ ภควตา น
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ วเทติ ๑ ก็ นุ ไซ โภ กุจจวน
 โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ อิต ปุญฺโง ติมาโน
 อพฺยาगतํ ไซ เขตํ วจฺจ ภควตา โหติ ๑ น ๑ โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาคิ วเทติ ๑ ก็ ปน โภ กุจจวน เนว โหติ น น
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ อิต ปุญฺโง ติมาโน เขตมฺหิ ไซ
 วจฺจ อพฺยาगतํ ภควตา เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี
 มรณาคิ วเทติ ๑ โภ นุ ไซ โภ กุจจวน เหตุ โภ ปจฺจโย
 เขเนตํ อพฺยาगतํ สมนเนน โคตเมนาคิ ๑ โย ๑ วจฺจ เหตุ
 โย ๑ ปจฺจโย ปณฺณายปนาย รุปฺปิติ วา อรูปฺปิติ วา สณฺณตฺติ
 วา อสณฺณตฺติ วา เนวสณฺณตฺตินาสณฺณตฺติ วา โส ๑ เหตุ โส
 ๑ ปจฺจโย สพุเพน สพุพํ สพุพทา สพุพํ อปริเสตํ นิรุชฺฌเขย ๑
 เกน นํ ปณฺณายปมาโน ปณฺณายเขย รุปฺปิติ วา อรูปฺปิติ วา
 สณฺณตฺติ วา อสณฺณตฺติ วา เนวสณฺณตฺตินาสณฺณตฺติ วาติ ๑
 กิวัจิริ ปพฺพชิตฺตสิ โภ กุจจวนาคิ ๑ น จิริ อากุโส ตัณฺนิ
 วตฺถานํติ ๑ ยตฺตปตฺต อากุโส เขตฺตเกนํ เขตฺตคกเมว ตปตฺต
 พุ โก ปน วาโท เขวํ อภิกฺกนฺเตติ ๑ เขกาทสมํ ๑

อพฺยาगतตํยตฺตํ สมนตฺตํ ๑

ตสฺสํทุกฺขํ

เขมา เถรํ อหฺราโห สํวรัปฺปคฺคาติ โกฏฺฐจฺโตะ
 โมคฺคตฺถาโน ๑ วสุโณ ๑ กุคฺคหตฺถาณนุโ
 สภฺปิโย เขกาทสมฺมุติ ๑

สํพายตนวคฺคตสัณฺฑิตํ สมนฺตํ ๑

ตสฺสํทุกฺขํ

สํพายตนเวทนา มาตุลฺลาโม ชมฺพุชฺชาทโก
 สํมณฺเฑโก โมคฺคตฺถาโน จิตฺโต คามณฺญยตฺถํ
 อพฺยากตฺตํ ทสฺส จาติ ๑

ปทานุกุโม

อกุปฺปา เจโตวิมุตติ	ปพฺเพ ๕๗๖	องฺเก ๓๖๖
อคุติปริจจรรกา	.. ๕๔๗ ..	๓๘๔
อฏฺฐการกาสุปฺปา	.. ๓๓๓ ..	๒๓๔
อฏฺฐนริยคามิมคฺโค	.. ๗๓๗ ..	๔๕๓
อฏฺฐนริยํ	.. ,, ..	,,
อชฺชชฺรคามิมคฺโค	.. ๗๒๖ ..	๔๕๐
อชฺชชฺร	.. ,, ..	,,
อตุตฺตานุกฺกุจิ	.. ๒๕๖ ..	๓๘๖
อตุตฺถกโม	.. ๒๓ ..	๓๗
อตุตฺถตา	.. ๘๐๒ ..	๔๘๖
อตุโก	.. ๗๖๓ ..	๔๖๓
อทุชานิ	.. ๖๒๒ ..	๔๐๐
บโชคามํ	.. ๖๐๓ ..	๓๘๖
อนคคามิมคฺโค	.. ๗๒๐ ..	๔๕๐
อนคํ	.. ,, ..	,,
อนคฺตา	.. ๔๘ ..	๓๔
อนนฺเตวาลิโก	.. ๒๓๗ ..	๓๗๓
อนโย	.. ๖๒๒ ..	๔๐๐

อนาจริยโก	ปพฺพเพ ๒๓๗	อฺงฺเก ๓๗๓
อนาถคามิมคฺโค	.. ๗๔๖ ..	๔๕๒
อนาถโย		..
อนาถคามิมคฺโค	.. ๗๒๓ ..	๔๕๐
อนาถวํ		..
อนิจุจํ	.. ๔๖ ..	๓๔
อนิทตฺถคามิมคฺโค	.. ๗๒๘ ..	๔๕๓
อนิทตฺถนํ		..
อนิมิตฺตา เจโตวิมุตฺติ	.. ๕๗๕ ..	๓๖๕
อนิมิตฺโต เจโตสมาธิ	.. ๕๒๓ ..	๓๓๐
อนินฺโฆ	.. ๕๕๘ ..	๓๕๘
อนัตถคามิมคฺโค	.. ๗๓๘ ..	๔๕๒
อนัตถกขมฺมคามิมคฺโค	.. ๗๔๐ ..	๔๕๒
อนัตถกขมฺมํ		..
อนัตถกํ	.. ๗๓๘ ..	๔๕๒
อนุปฺปชฺชิตกายตฺถิ	.. ๓๓๕ ..	๒๓๕
อนุปตฺตพฺภนียตฺถาโว	.. ๗๗๐ ..	๔๖๗
อนุปฺปชฺชตา	.. ๓๓๓ ..	๗๔
อนุปฺปชฺชชโล นิมิตฺตคฺคฺคาโ	.. ๓๐๓ ..	๒๓๐
อนุสฺยา	.. ๖๓ ..	๓๘

ปทานุกรกโม

๔๘๓

อนฺตรกตา	..	๕๓๗	..	๓๔๗
อนฺโตปฐิติภาโว	..	๓๒๓	..	๒๒๕
อปณฺณกตา	..	๖๖๗	..	๔๓๒
อปรีหานมฺโม	..	๓๔๓	..	๘๖
อปโลกีนคามิมคฺโค	..	๗๒๘	..	๔๕๐
อปโลกีนํ	..	..	..	..
อปฺปตฺตํ	..	๕๕๘	..	๓๖๐
อปฺปมาณา เจโตวิมฺตฺติ	..	๕๗๒	..	๓๖๕
อปฺปมาทวิหารํ	..	๓๔๔	..	๘๘
อปฺปเมยฺโย	..	๗๕๖	..	๔๕๗
อพฺพุคคามิมคฺโค	..	๗๓๘	..	๔๕๓
อพฺพุคํ	..	..	..	..
อพฺพยาปชฺฌคามิมคฺโค	..	๗๔๒	..	๔๕๒
อพฺพยาปชฺฌํ	..	..	..	..
อภิกฺกมปฏิกฺกโม	..	๓๐๕	..	๒๓๔
อภินฺนา ปริณฺเณยฺยํ	..	๕๓	..	๓๔
อภินฺเณยฺยํ	..	๔๘	..	๓๔
อภินฺเวสา	..	๘๖	..	๖๒
อมตคามิมคฺโค	..	๗๓๒	..	๔๕๓
อมคํ	..	..	..	..

อมนุสฺสคฺคาโห	ปพฺพ ๓๒๓	อฺงฺเก ๒๒๕
อถมรียณณทสฺสณวิเสโส	.. ๕๘๐	.. ๓๗๐
อวิชฺชา	.. ๕๖	.. ๓๗
อวิชฺชานุสฺโย	.. ๓๖๓	.. ๒๕๔
อเวจฺจปฺปสาโท	.. ๕๒๗	.. ๓๓๓
อสงฺกยปฺปุตฺติยธฺมโม	.. ๖๒๖	.. ๔๐๓
อสงฺวตคามิมคฺโค	.. ๖๗๔	.. ๔๔๓
อสงฺวตฺ	.. ,,	.. ,,
อสงฺวโร	.. ๓๔๕	.. ๘๘
อสมฺมุพฺโห	.. ๖๖๖	.. ๔๓๐
อสงฺวทฺธกาโย	.. ๒๖๓	.. ๓๕๗
อสมฺมณธฺมโม	.. ๖๒๖	.. ๔๐๓
อาภทิกคิ	.. ๓๓๐	.. ๗๔
อาทานนิกฺเขปนํ	.. ๓๐๕	.. ๒๓๔
อาบฺย	.. ๕๖๕	.. ๓๖๒
อาวรามเทวตา	.. ๕๘๓	.. ๓๗๖
อาโลโก	.. ๔๔๐	.. ๒๘๗
อาวาสถาคารํ	.. ๖๖๐	.. ๔๒๗
อาสนานิ	.. ,,	.. ,,
อาสํวิโส	.. ๗๗	.. ๔๘

ปทานุกรกโม

๔๘๕

อณฺฐิ	ปพฺพ	๓๕๕	อณฺเฏ	๒๕๓
อณฺฐิ	..	๖๒๐	..	๓๘๘
อณฺฐิ	..	๘๐๒	..	๔๘๖
อณฺฐิ	..	๖๒๒	..	๔๐๐
อณฺฐิ	..	๕๘๐	..	๓๗๐
อณฺฐิ	..	๖๐๕	..	๓๘๘
อณฺฐิ	..	๕๘๘	..	๓๘๘
อณฺฐิ	..	๖๒๒	..	๔๐๐
อณฺฐิ	..	๓๓๖	..	๒๓๕
อณฺฐิ	..	๕๔	..	๓๕
อณฺฐิ	..	๓๓๕	..	๒๓๘
อณฺฐิ	..	๓๓๓	..	๗๕
อณฺฐิ	..	๕๕	..	๓๕
อณฺฐิ	..	๓๘๐	..	๓๓๖
อณฺฐิ	..	๒๓	..	๓๗
อณฺฐิ	..	๓๔๓	..	๒๔๒
อณฺฐิ	..	๕๖๕	..	๓๖๒
อณฺฐิ	..	๖๖	..	๔๓
อณฺฐิ	..	๕๓๗	..	๓๔๗
อณฺฐิ	..	๕๕๘	..	๓๕๘

เขธา	ปทุเพ	๓๒๓	อังก	๘๓
โศกิตติ	..	๖๒๐	..	๓๘๘
โศปปาทิกา	..	๖๖๒	..	๔๒๘
โศธรรตติณวนปทุติ	..	๕๘๓	..	๓๗๒
โศธวี	..	๖๐๓	..	๓๘๘
กฐา	..	๖๖๔	..	๔๒๘
กฐกคาโ	..	๖๖๘	..	๔๓๔
กฐิตเกิดมตต	..	๖๕๓	..	๔๒๒
กมมกรณ	..	๖๕๗	..	๔๒๕
กมมนิโรชคามินี ปฏิปทา	..	๒๓๐	..	๓๖๖
กมมนิโร	..	๒๒๘	..	๓๖๖
กตฺยานกิตฺติสทฺโท	..	๗๔๓	..	๔๕๖
กตฺยานธมโม	..	๕๘๔	..	๓๗๓
กามณฺโท	..	๓๓๓	..	๒๓๔
กามปริพาโ	..	..	..	..
กามนฺตฺตกา	..	๕๘๘	..	๓๘๔
กามมฺจฺฉา	..	๓๓๓	..	๒๓๔
กามเสณโ	..	..	..	..
กิมฺจฺฉ	..	๕๗๖	..	๓๖๖
กณฺตฺต	..	๖๕๓	..	๔๒๒

ปทานุกรกโม

๔๘๗

กุดุดตาดดา	ปพเพ ๗๘๘	อังก ๔๘๔
กุมคโค	.. ๓๔๓ ..	๒๔๒
กุดงคาโร	.. ๖๕๒ ..	๔๐๐
ขยขมม	.. ๔๒ ..	๓๓
ขรตโร	.. ๖๕๓ ..	๔๒๒
ขรมมโค		..
เขมคามิมคโค	.. ๗๓๕ ..	๔๕๓
เขม		..
คณโก	.. ๗๕๖ ..	๔๕๗
คณขมม	.. ๓๕๓ ..	๓๐๓
คคิ	.. ๓๔๕ ..	๒๔๕
คณภโร	.. ๗๕๖ ..	๔๕๗
คาพพพพ	.. ๖๕๓ ..	๔๕๒
คิถานปุจกกา	.. ๓๐๔ ..	๗๐
จกขกรณ	.. ๖๓๐ ..	๔๐๗
จกข	.. ๔๔๐ ..	๒๘๘
จกค	.. ๓๓๐ ..	๗๔
จกคค	.. ๖๕๗ ..	๔๒๕
จโร	.. ๓๓๔ ..	๒๓๔
จกคคมา	.. ๖๖๕ ..	๔๒๘

จุตฺตปาโต	ปทุเพ	๓๓๐	อังก	๗๔
เจโตวิมุตติ	..	๒๐๗	..	๓๕๐
เจโตปณิธิ	..	๕๘๔	..	๓๗๓
กนฺทนิทาน์	..	๖๒๗	..	๔๐๕
กนฺทมุตกั	..	..	..	..
กนฺทรวาคปฺปหาน์	..	๑๓	..	๘
กนฺโท	..	๘๒	..	๖๐
ชงฺกถ์	..	๖๐๓	..	๓๘๗
ชราชนมฺ	..	๓๗	..	๓๒
ชาติชนมฺ	..	๓๖	..	๓๒
ชฺชิจฺฉณามิปาสา	..	๓๐๕	..	๒๓๔
ฌานกฺรณั	..	๖๓๐	..	๔๐๗
ฌานั	..	๔๔๐	..	๒๘๘
จีติ	..	๒๓	..	๑๗
คปฺปสุตฺ	..	๖๒๘	..	๔๐๗
คตฺ	..	๖๖๖	..	๔๓๓
คณฺทกฺขคามิมฺคโค	..	๗๓๖	..	๔๕๓
คณฺทกฺขมฺ	..	..	..	..
คานคามิมฺคโค	..	๗๔๘	..	๔๕๓
คานั	..	..	..	..

ปทานุกรกโม

๔๘๘

คิน	ปพ.เพ ๖๒๖	อง.เก ๔๐๓
คิตฺตกโร	.. ๗๕๘ ..	๔๘๔
เคตปฺปทีโป	.. ๖๖๐ ..	๔๒๗
ถาวร	.. ๖๖๖ ..	๔๓๓
ทมฺปตฺเมน	.. ๓๓๖ ..	๗๕
ทวฺหิตฺตา	.. ๖๕๐ ..	๓๘๘
ทตฺถน	.. ๓๓๘ ..	๒๓๘
ทานตฺมภูตานิ	.. ๖๒๒ ..	๔๐๐
ทาวุ	.. ๖๒๖ ..	๔๐๓
ทิจฺจโ	.. ๕๔๗ ..	๓๕๒
ทปฺปคามินคฺโค	.. ๗๔๗ ..	๔๕๒
ทป	.. , , ..	, ,
ทฺกฺขนิโรโ	.. ๖๕ ..	๔๖
ทฺกฺขปณฺณตฺติ	.. ๗๔ ..	๔๘
ทฺกฺขตฺมทโย	.. ๖๘ ..	๔๕
ทฺกฺข	.. ๔๗ ..	๓๔
ทฺปฺปวิโยคาโ	.. ๗๕๖ ..	๔๕๗
ทฺพฺภิกฺขา	.. ๖๒๐ ..	๓๘๘
ทฺหิตฺโก	.. ๓๔๓ ..	๒๔๒
ทฺตยฺค	.. ๓๔๒ ..	๒๔๒

เทวาศุรตุงคาโม	ปพฺพ ๓๕๒	อฺงฺเก ๒๕๐
โทวารโก	.. ๓๔๒ ..	๒๔๒
ชมุมปฏิต์เวท	.. ๘๓ ..	๕๓
ชมุมรากปฏิต์เวท	.. ,, ..	,,
ชมุมตมาธิ	.. ๖๖๕ ..	๔๒๘
ชมุมตฺรณคณน	.. ๕๒๔ ..	๓๓๓
ชมุมานุชมุมปฏิต์เวท	.. ๕๓๒ ..	๓๒๐
ชมุมิโก	.. ๕๘๔ ..	๓๗๓
ชาตุนานคฺต	.. ๕๔๒ ..	๓๕๐
ชฺวคามิมคฺโค	.. ๗๒๗ ..	๔๕๐
ชฺว	.. ,, ..	,,
นครตฺามิ	.. ๓๔๒ ..	๒๔๒
นคร	.. ,, ..	,,
นคฺเคยฺยา	.. ๕๘๐ ..	๓๗๐
นคฺคคฺตา	.. ๘๐๒ ..	๔๘๖
นคฺคคฺชยา รากคฺชโย	.. ๒๔๕ ..	๓๗๘
นคฺคิ	.. ๖๖ ..	๔๓
นคฺคมุณ	.. ๒๒๘ ..	๓๖๖
นคฺคตา	.. ๕๓๗ ..	๓๔๗
นคฺคคฺชชนา	.. ,, ..	,,

ปทานุกรกโม

๕๐๓

นิปฺนคามิมคฺโค	ปพฺพ	๗๒๔	อจฺเก	๔๕๐
นิปฺนํ	..	..	..	..
นิปฺปปญฺจคามิมคฺโค	..	๗๓๐	..	๔๕๓
นิปฺปปญฺจํ	..	..	..	..
นิพฺพุทฺถคามิมคฺโค	..	๗๔๓	..	๔๕๒
นิพฺพุทฺถสํปฺปายาปฺปฏิปทา	..	๒๓๓	..	๓๖๗
นิพฺพุทฺถํ	..	๗๔๓	..	๔๕๒
นิมิตฺตกฺกรโณ	..	๕๗๖	..	๓๖๖
นิโรธมฺมํ	..	๔๕	..	๓๓
นิโรโธ	..	๒๓	..	๓๗
เนถฺยํ	..	๕๕๘	..	๓๕๘
ปะจฺจกฺกมกา	..	๕๘๘	..	๓๘๔
ปะณฺชติโก	..	..	..	..
ปะณฺณวาทฺต	..	๕๕๘	..	๓๖๐
ปะณฺณวาทฺตมฺมํ	..	๒๐๗	..	๓๕๐
ปะฏิฆาตฺตโย	..	๓๖๓	..	๒๕๔
ปะฏิสฺสโต	..	๖๖๖	..	๔๓๐
ปะณโว	..	๖๕๓	..	๔๒๒
ปะณฺตคามิมคฺโค	..	๗๓๓	..	๔๕๓
ปะณฺตํ	..	..	..	..

ปปณฺจิตํ	ปพฺพเพ ๓๕๗	อํกุเ ๒๕๒
ปพฺพชฺชา	.. ๕๓๒ ..	๓๒๐
ปพฺพชฺ	.. ๓๕๓ ..	๓๐๓
ปมาณกรโณ	.. ๕๗๖ ..	๓๖๖
ปมาทวิหารี	.. ๓๔๓ ..	๔๗
ปรายณคามิมฺกุโค	.. ๗๕๓ ..	๔๕๓
ปรายณํ		..
ปรีณฺเณยฺยํ	.. ๕๐ ..	๓๔
ปรีวิตฺตโก	.. ๕๓๕ ..	๓๒๓
ปรีหณณมฺโม	.. ๓๔๐ ..	๔๕
ปโถกณมฺมํ	.. ๓๐๓ ..	๖๗
ปสฺสํทฺธกาโย	.. ๒๓๓ ..	๓๕๗
ปสฺสํทฺธิ	.. ๓๓๐ ..	๗๔
ปหาคพฺพํ	.. ๕๓ ..	๓๔
ปหานํ	.. ๖๓๕ ..	๓๔๕
ปหุตฺตชาตฺตฺรปรชฺชานี	.. ๖๒๒ ..	๔๐๐
ปหุตฺตชนฺรณฺณานี		..
ปหุตฺตจิตฺตฺตฺรปกรณานี		..
ปาทาโถ	.. ๓๖๕ ..	๒๕๕
ปาทุภาโว	.. ๒๓ ..	๓๗

ปทานุกรกโม

๕๐๓

ปาปกมฺ	ปทุเพ ๖๑๕	อังก ๓๘๕
ปาปกฺ	.. ๖๐๓ ..	๓๘๘
ปามุขฺ	.. ๓๔๔ ..	๘๘
ปารคามิมกฺ	.. ๗๒๓ ..	๔๕๐
ปาร	.. , , ..	, ,
ปียรฺ	.. ๓๓๔ ..	๒๓๔
ปิต	.. ๓๔๔ ..	๘๘
ปฺราณกมฺ	.. ๒๕๗ ..	๓๖๖
ณฺทิต	.. ๓๕๖ ..	๒๕๒
ณ	.. ๖๖๖ ..	๔๓๐
ณตฺติหาโร	.. ๕๘๐ ..	๓๗๐
พฺยณฺ	.. ๗๖๓ ..	๔๖๓
พฺยาริณฺ	.. ๓๘ ..	๓๒
พฺยรตฺรณคณ	.. ๕๒๔ ..	๓๓๓
ภุตฺมฺ	.. ๗๗ ..	๔๘
มกฺ	.. ๓๔๓ ..	๒๔๒
มณฺจกาน	.. ๖๖๐ ..	๔๒๗
มณฺณิต	.. ๓๕๔ ..	๒๕๓
มณฺตฺตฺกคาโท	.. ๓๒๓ ..	๒๕๕
มรณณฺ	.. ๓๘ ..	๓๒

มัทธานิ	ปพเพ ๖๒๒	อิงเก ๔๐๐
มหาธนกาโย	.. ๕๔๘ ..	๓๘๔
มหาโกคานิ	.. ๖๒๒ ..	๔๐๐
มานคค	.. ๓๕๘ ..	๒๕๒
मारपण्डुति	.. ๗๓ ..	๔๖
मारปวาโส	.. ๓๖๕ ..	๓๓๔
มาโร	.. ๗๓ ..	๔๖
มาถ	.. ๖๕๓ ..	๔๒๒
มิจุฉาติฏฐิ	.. ๒๕๔ ..	๓๘๕
มิตฺตฤคานิ	.. ๓๓๓ ..	๗๕
มุนฺเตยฺยา	.. ๕๘๐ ..	๓๗๐
มุตฺติคามิมคฺโค	.. ๗๔๕ ..	๔๕๒
มุตฺติ		..
มุตฺติโก	.. ๗๕๖ ..	๔๕๗
ยถาคตมคฺโค	.. ๓๔๒ ..	๒๔๒
ยถาพถ	.. ๖๖๐ ..	๔๕๗
ยถาสฺสฺส		..
ยวณณานิ	.. ๓๕๓ ..	๒๔๔
ยฺยจ	.. ๖๖๖ ..	๔๓๐
โยคกฺเขมิ	.. ๓๕๒ ..	๓๐๕

ปทานุกรกโม

๕๐๕

โยนิ	ปพฺพ	๓๓๗	อจฺเก	๒๒๐
รถี	..	๖๕๓	..	๔๒๒
รโถ	..	๕๕๘	..	๓๕๘
รตฺตปฏิสัเท	..	๘๐	..	๕๐
รตฺมโย เวโค	..	๒๘๕	..	๓๘๖
รตฺตภาคปฏิสัเท	..	๘๐	..	๕๐
รคกฺขยา นนฺทิกฺขโย	..	๒๔๕	..	๓๗๘
รคานุสโย	..	๓๖๓	..	๒๕๔
รฺกฺขเทวตา	..	๕๘๓	..	๓๗๒
รฺปปฏิสัเท	..	๗๘	..	๕๐
รฺปมโย เวโค	..	๒๘๕	..	๓๘๖
รฺปรคภาคปฏิสัเท	..	๗๘	..	๕๐
รฺมพฺพพกา	..	๖๕๐	..	๔๓๘
รฺวชว	..	๖๒๘	..	๔๐๗
เรตฺเตคามิมคฺโค	..	๗๔๗	..	๔๕๒
เรณ	..	..	..	..
โรกปณฺณคฺติ	..	๗๕	..	๔๘
โรกมาน	..	๓๗๓	..	๓๓๘
โรกสณฺณ	..	..	..	..
โรโก	..	๗๕, ๘๘	..	๔๗, ๖๔

วนเทวดา	ปพฺพ	๕๘๓	อจฺเก	๓๗๒
วยฆมฺม	..	๔๓	..	๓๓
วจา	..	๒๔	..	๓๘
วาทานุปาโต	..	๖๒๖	..	๔๐๒
วาทนุโปตนา	..	๕๘๐	..	๓๗๐
วิกคพฺยาปาโท	..	๖๖๖	..	๔๓๐
วิกคามิขฺโม	..	..	..	..
วิกฺกิสุดา	..	๖๖๔	..	๔๒๘
วิขฺชา	..	๕๖, ๔๔๐	..	๓๗, ๒๘๘
วิปาโก	..	๖๖๖	..	๔๓๐
วิปฺปฏิสาร	..	๖๓๕	..	๓๘๕
วิราคคามิมคฺโค	..	๗๔๓	..	๔๕๒
วิราโค	..	..	..	..
วิสุทฺตชฺดา	..	๕๘๔	..	๓๗๓
วิหาโร	..	๓๓๔	..	๒๓๔
วุปฺสโม	..	๒๓	..	๓๗
เวทฺฐ	..	๓๕๓	..	๓๐๓
เวทฺหานิโรธคามินิ ปฏฺิปปทา	..	๔๓๘	..	๒๘๘
เวทฺหานิโรโธ	..	..	..	..
เวทฺหาสมุทฺยคามินิ ปฏฺิปปทา	..	..	..	..

ปทานุกรกโม

๕๐๗

เวทนาสมุทรโย	ปทุเพ	๔๓๘	อุงเก	๒๘๘
เวຍຍາກຣນ໌	..	๗๘๘	..	๔๗๗
ສກູ໌	..	๖๒๖	..	๔๐๓
ສກຸນຸໂກ	..	๓๔๓	..	๒๔๒
ສກຸກາຍທິຊຸຈີ	..	๒๕๕, ๕๕๐	..	๓๘๕, ๓๕๔
ສກໂນ	..	๓๔๓	..	๒๔๒
ສຕິ	..	๖๖	..	๔๓
ສຕຸປປາໂທ	..	๓๓๗	..	๒๓๖
ສຕຸຕິຍວິຫາຣ໌	..	๖๖	..	๔๓
ສມຕິກຸກໂມ	..	๖๓๕	..	๓๘๕
ສມວາໂຍ	..	๓๒๖	..	๘๗
ສມຸທຍຸໝຸນ໌	..	๔๔	..	๓๓
ສມຸທໂທ	..	๒๘๕	..	๓๘๖
ສກໂຍ	..	๓๔๓	..	๒๔๒
ສຣຣຕາມິມຸໂຄ	..	๗๕๐	..	๔๕๓
ສຣຣນ໌	..	..	..	..
ສຣຣຳກາວຸຕຸຕາ	..	๖๒๐	..	๓๘๘
ສຣໝຸມິໂກ	..	๖๒๖	..	๔๐๒
ສົກໂຣ	..	๓๔๖	..	๘๘
ສຸກິເຄສໝຸນ໌	..	๔๓	..	๓๒

สงฺฆโม	ปพฺพ ๖๓๘	องฺเก ๓๘๗
สงฺฆายโก	.. ๗๕๖ ..	๔๕๗
สงฺกตติ	.. ๓๒๖ ..	๘๗
สงฺฆสรณคมนํ	.. ๕๒๔ ..	๓๓๓
สงฺกคามิมคฺโค	.. ๗๒๒ ..	๔๕๐
สงฺกจฺจณํ	.. ๖๖๗ ..	๔๓๒
สงฺกจฺสมฺภูตานิ	.. ๖๒๒ ..	๔๐๐
สงฺกจํ	.. ๗๒๒ ..	๔๕๐
สงฺกตภาตพฺพํ	.. ๕๒ ..	๓๔
สณฺโณโค	.. ๖๖ ..	๔๓
สณฺโณชนา	.. ๕๗ ..	๓๗
สณฺณมสมฺภูตานิ	.. ๖๒๒ ..	๔๐๐
สคฺคปณฺณคฺคิ	.. ๗๓ ..	๔๘
สคฺโค		..
สคฺคคามิมคฺโค	.. ๗๓๓ ..	๔๕๓
สคฺคํ		..
สคฺคิปาโค	.. ๓๕๖ ..	๘๗
สคฺคปฏิกฺโข	.. ๓๔๓ ..	๕๔๒
สคฺคปณฺณคฺคิ	.. ๖๐๓ ..	๓๘๗
สคฺคปณฺณคฺคิ	.. ๓๔ ..	๒๘

ປາທານຸກຸໂມ

໕໐໔

ສຸພພຸມພິດສັມມຸຊາດສາຣຸປາ ປຶກສາ	ປພຸເພ	໓໓	ປງເກ	໒໒
ສຸມປະໂນ	..	໒໒໒	..	໔໓໐
ສຸມາທິງຊີ	..	໒໒໕	..	໓໒໒
ສຸມນິພຸນປສາຣນ໌	..	໓໐໕	..	໒໒໔
ສຸສຸຕວາທາ	..	໔໐໒	..	໔໔໒
ສາຈຣິຍໂກ	..	໒໓໒	..	໓໒໐
ສາຕຣຸບ໌	..	໓໓໔	..	໒໓໔
ສາຣາໂຄ	..	໒໒	..	໔໓
ສາແຕວາສິໂກ	..	໒໓໒	..	໓໒໐
ສິງຂາງກາ	..	໓໔໒	..	໒໔໒
ສິວຄາມິມຄຸໂຄ	..	໒໓໔	..	໔໕໓
ສິວ໌	..	..	..	..
ສຸພພຕາ ເຈໂຕວິມຸຕິ	..	໕໒໔	..	໓໒໕
ສຸທຸທຸສຄາມິມຄຸໂຄ	..	໒໒໕	..	໔໕໐
ສຸທຸທຸສ໌	..	..	..	..
ສຸທຸທຸຄາມິມຄຸໂຄ	..	໒໔໔	..	໔໕໒
ສຸທຸທຸ	..	..	..	..
ເສຕປຈຸຊາໂກ	..	໕໕໒	..	໓໕໒
ເສຕຍຸຈິກາ	..	໒໒໐	..	໓໒໒
ເສວາຕມາຕິກາ	..	໕໒໒	..	໓໒໔

๕๓๐

ปทานุกุโม

โสภณมุนี

ปพฺพ ๔๐ อังเก ๓๒

โสโต

.. ๕๕๘ .. ๓๖๐

โสรวโต

.. ๕๘๗ .. ๓๗๖

หุคิ

.. ๖๖๖ .. ๔๓๐

อัฐาธารณนามานี

อติพนฺธกปฺตฺโต	ปพฺเพ ๕๘๘ อังเก ๓๘๔
อตุสํวโรหิ ความฉั	.. ๕๘๖ .. ๓๘๖
อวยสุมมา ฌนฺโน	.. ๓๐๔ .. ๖๘
อวยสุมมา มิคชาโล	.. ๖๖ .. ๔๓
อวยสุมมา สมิทฺธิ	.. ๗๓ .. ๔๖
อิติทคฺคตฺเตโร	.. ๕๔๘ .. ๓๕๓
อุคฺโค คหปติ	.. ๓๘๓ .. ๓๓๗
อุตฺตรนฺนาม นิคโม	.. ๖๔๘ .. ๔๓๘
อุทฺโท รามปฺตฺโต	.. ๓๕๓ .. ๑๐๓
อุรุเวตถปฺปํ นาม นิคโม	.. ๖๕๗ .. ๔๐๓
กามณฺฑกกา	.. ๒๑๐ .. ๓๕๒
กิมฺมิตา	.. ๓๒๕ .. ๒๕๖
เขมา ภิกฺขุณี	.. ๗๕๒ .. ๔๕๕
คณฺฐโก	.. ๖๒๗ .. ๔๐๓
จกฺกาวตฺติ ราชา	.. ๕๘๓ .. ๓๗๒
จณฺโฑ ความฉั	.. ๕๘๖ .. ๓๗๖
จิตฺโต คหปติ	.. ๕๓๘ .. ๓๔๗
จิรวาตี นาม กุมารโ	.. ๖๕๗ .. ๔๐๕

ชมพุทฺธชาตโก ปรีพุพาสโก	ปพฺพเพ ๔๘๗	อังกุเ ๓๓๐
ศาลปฺตฺโต นฏคามณั	.. ๕๘๘	.. ๓๗๗
เทวทหนฺนาม นิกโม	.. ๒๓๓	.. ๓๕๗
ปญฺจกฺโข ชปติ	.. ๔๐๘	.. ๒๗๖
ปหาโส นาม นิริโย	.. ๕๘๓	.. ๓๗๘
ปาวฺถลโย คามณั	.. ๖๔๘	.. ๔๓๘
บีณฺโทถการทฺวาไซ	.. ๓๗๕	.. ๓๓๘
ปฺพุพฺพิชฺชนํ นาม วชฺชิกาโม	.. ๓๓๓	.. ๗๕
มณฺธิรฺโก คามณั	.. ๖๒๔	.. ๔๐๓
มกฺกกรกฺฏ	.. ๒๐๕	.. ๓๔๗
มจฺฉิกสณฺโฑ	.. ๕๓๗	.. ๓๔๗
มาตุกฺยปฺตฺโต	.. ๓๓๓	.. ๘๘
มิกฺคปโก	.. ๕๓๘	.. ๓๔๗
โมพฺยสิวโก ปรีพุพาสโก	.. ๔๕๗	.. ๒๘๕
โยธาชฺว คามณั	.. ๕๘๓	.. ๓๘๐
ราสีโย คามณั	.. ๖๒๘	.. ๔๐๖
เวปฺพิชฺติ อสฺสิริโก	.. ๓๕๓	.. ๒๕๐
สกุโก เทวานมฺนิโก	.. ๓๕๒	.. ๒๕๐
สณฺชาคาริ	.. ๓๒๖	.. ๒๕๗
สปปโสณฺพิทปพฺภาโร	.. ๗๗	.. ๔๘

อัฐาธารณนามานี

๕๓๓

สรชิต นาม นิรโย

ปพเพ ๕๔๗ องเก ๓๘๓

สามนุคโก ปริพพาชโก

.. ๕๑๓ .. ๓๕๑

ตั้งฉนวน

.. ๗๗ .. ๕๗

สุณาปรนโต ชนปโท

.. ๓๑๗. .. ๗๘

หตุถาโรโท

.. ๕๘๕ .. ๓๗๒

คาถานํ ปจิมปาทา

กุมโมว อองคามิ สเก กปาเด	ปพเพ	๓๒๓	อองเก	๒๒๓
ฉเพว ผสฺสยตนาหิ ภิกฺขเว	..	๓๓๐	..	๘๘
น โส รชฺชติ รุเปสฺสุ	..	๓๓๕. ๓๓๘	..	๘๓. ๘๔
น โส เวทนํ เวทยติ สปญฺโญ	..	๓๗๓	..	๒๖๐
เนตฺถโค เสตปฺปฉาโท	..	๕๕๘. ๕๕๘	..	๓๕๘. ๓๖๐
บีตํ สํมทฺธํ วาโต ฯ	..	๔๒๘	..	๒๗๖
ยถาหิ วาตา อากาเส	..	๓๘๖	..	๒๗๐
ยสฺส ราโค ฯ โทโส ฯ	..	๒๘๘	..	๓๘๗
โย อิมํ สํมทฺธํ สกาหํ สรทฺธํ	..	๒๘๖	..	๓๘๖
โย เอตา นาริชาเสติ	..	๓๖๖	..	๒๕๖
โย สฺวํ ทฺวํ โท อทฺท	..	๓๖๘	..	๒๕๗
รฺมํ ทิสฺวา สติ มฺหิสา	..	๓๓๔. ๓๓๗	..	๘๓. ๘๔
รฺปา สทฺธา คนฺธา รสา	..	๒๖๗	..	๓๖๐
สทฺธาย สํเตน วทฺธติ	..	๔๘๖	..	๓๐๘
สมาหิโต สมนฺชาโน	..	๓๖๐	..	๒๕๔
สํกฺกตมา ปุพฺพตฺวา อเหสฺสุ	..	๒๐๖. ๒๐๗	..	๓๔๘. ๓๕๐
สฺวํ วา ยถิ วา ทฺวํ	..	๓๖๒	..	๒๕๔
สฺวํ เวทยมานสฺส	..	๓๖๔	..	๒๕๕

ปทศุถปฏปะเกโท

เขกั	ภวา	ปพเพ ๕๐๘
เขกัธมโม	ปพเพ ๘๕ มาตุคามตัสส ธมโม	.. ๔๖๗
ทัก	วิโมกฺโข	.. ๔๔๖
อนฺตา	.. ๖๓๐ เวทนี	.. ๔๓๒
คคิ	.. ๓๐๓ สงฺขารว	.. ๕๖๐
พหุปรการธมฺมา	.. ๕๗๐ ตฺวํ	.. ๔๔๖
เวทนา	.. ๔๓๓ จตุกฺกํ	
ติกั	ธรรูปณานิ	.. ๕๓๘
อปรณณกปฏิปทา	.. ๓๓๗ อวิฐชา	.. ๕๐๕
อาสว	.. ๕๐๔ อาสํวิสา	.. ๓๐๘
อุเปกฺขา	.. ๔๔๖ อุปาทานานิ	.. ๕๐๗
กามโกกั	.. ๖๓๓ โอฆา	.. ๕๐๗
คปตฺตํ	.. ๖๔๔ ฐูปณานิ	.. ๕๐๕
คณฺหา	.. ๕๐๖ ตฺตฺตาโร	.. ๖๖๓
ทกฺขตา	.. ๕๓๐ ปญฺจกั	
นิชฺชรา	.. ๖๔๘ อริยสํวิกาย วทฺธํ	.. ๔๘๖
ปคิ	.. ๔๔๖ อาเวณิกทกฺขานิ	.. ๔๖๒
ผตฺตํ	.. ๕๖๘ กามคฺคณา	.. ๔๓๓

ทุตฺถกษานานิ	ปพฺเพ ๔๘๓	พลิตา	ปพฺเพ ๒๘๘
ปฺริตฺตํ อํกุ	.. ๔๕๘	เวทนา	.. ๔๓๔
มาตุคามตฺตํ อํกุ	.. ๔๕๘	ตํกุ	.. ๒๓๕
มาตุคามตฺตํ รมโม	.. ๔๖๘	อฏฺฐกํ	
มาตุคามตฺตํ พลานิ	.. ๔๘๔	อฏฺฐกํคิกมคฺโค	.. ๕๐๕
เวทนา	.. ๔๓๓	ทตฺถกํ	
ตํกุทโย	.. ๕๓๓	ชานานิ	.. ๕๓๐
ตฺถกษานานิ	.. ๔๘๔	ตํหรมํมิกปณฺหา	.. ๕๗๘
นฏกํ		อฏฺฐารตํ	
อภิกายตฺตานิ	.. ๓๔๒	เวทนา	.. ๔๓๕
นทฺวาร	.. ๓๔๒	นคฺคํตํ	
นปฺปาณกา	.. ๓๔๘	เวทนา	.. ๔๓๖
ปตฺตํทฺธิโย	.. ๓๘๔	อฏฺฐตํ	
ผตฺตํายตฺตนา	.. ๓๒๘	เวทนา	.. ๔๓๗

